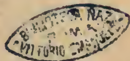

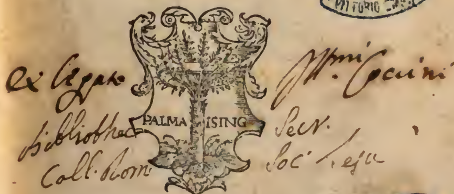

6
30
20

GOTHORVM SVEONVMQVE HISTORIA, EX PROBATIS ANTIQVORVM MONVMENTIS COLLECTA, & in xxiiij. libros redacta,

AVTORE IO. MAGNO GOTHO, Archiepiscopo Vpsalensi.

Cum Indice rerum ac gestorum memorabilium locupletissimo.

BASILEAE EX OFFICINA Isingriniana, anno à Christo nato M. D. LVIII.

SERENISSIMO AC

ILLVSTRISSIMO DOMINO D. ERICO ELECTO REGI *Suetiæ & Gothiæ,*

NECNON IOANNI, MAGNO, ET CAROLO, *eorundem Regnorum ducibus excellentissimis,*

OLAVS MAGNVS GOTHVS ARCHIEPISCOPUS *Vpsalensis, felicitatem optat.*

*

Quilonariũ regnorũ Duces, Reges, ac Principes, qui ab initio exitus filiorum Noæ ab arca haberi potuêre, eorumq; vitas, ac gesta vsq; ad tempora Caroli Magni Imperatoris, & filij eius Ludouici Pij, qui Summorum Pontificum Leonis III. ac Stephani IIII. circiter annũ salutis DCCCXVI. exhortationibus inclinati, primùm ab erroribus, & dæmonum cultura gentem Saxonicam, atq; Septentrionales populos ad veram Dei Opt. Max. cognitionem cœlesti, ac diuino beneficio deduxerunt: necnon vsq; ad hanc ætatem nostram, qua Serenissimus ac Illustrissimus parẽs uester Rex Gostauus dominãdi tenet habenas: Ioãnes Magnus Gothus, quondã Archiepiscopus eiusdem Ecclesiæ Vpsalẽsis, Suetiæ primas, frater & præcessor meus, summa fide, & magna diligentia perscripsit, historiam sanè eximijs refertam muneribus: cui vtiq;

viro veræ pietatis pleno, ad superos demigranti, aßidua solicitudo inerat bene merendi de patria sua, vt erroribus & discordijs, quæ nuper sanctæ religioni inuectæ sunt, penitus sublatis, eandem ad salutarem concordiam, & pristinam dignitatem reduceret. Sed cùm hunc ardentißimum animum suum mortę præuentus adimplerę non potuerit, dexteræ Dei excelsi (in qua corda Regum sunt) mutationi, vt celerius fieret incessanter orando, reliquit. Ne autem huius viri pijßimi, ob vitæ sanctimoniam meliora nunc tenentis, lucubrationes deperirent, quod fraterna charitatę potui, in testimonium, ac documentũ virtutis, laboriosißimorumq; studiorum illius, & fidei, ac amoris in patriam meam, synceriq; affectus, quem ego erga Serenitatẽ & Celsitudines V. gero, eisdem dedicandas volui: quarum laudes, atq; heroicæ virtutes mihi aliâs de anno Domini Seruatoris nostri M.D.LII. dum in generali concilio Tridentino agerem, clarißima Illustris D. Ioannis Comitis de Hoya Cels. V. consobrini, viri non minus claritate generis, quàm eruditionę conspicui testificatione cognitæ, atq; probatæ fuerunt: vt cùm V. C. post inclytum dominatum sui charißimi parentis, ex fraterna sorte, atq; concordi prouinciarum partitione, tam grandia, & amplißima regna (Deo propitio) moderanda susceperint, visis tot, & tam præclaris in hac historia

maiorum

maiorum gestis, atq; exemplis, maiori dexteritate, prudentioribusq; consilijs, necnon clementiori ingenio (quod Principum decus, & ornamentum peculiare est) gubernare possint: maximè cùm ea loca, in quibus potentissimi Gothi, ac Sueones inuictissima manu, ac præstantissimis triumphis (testimonio ferè omnium historicorum) dominati sunt, aliàrumq; nationum vrbes & mores, per ætatem & ineuitabilia pericula, Cels. V. tutò videre datum non sit, saltem hac historia vnà cum vniuersali totius orbis, atq; priuata mea Septentrionalium terrarum Geographia, quam Venetijs anno M. D. XXXIX. ædidi, quasi certo & infallibili indice inspecta, animo & cogitatione ad res præclarissimas peragendas eædem Cel. V. incitari, indeq; sapientiam haurire queant. Quicquid enim admiratione dignum, quicquid nouum, aut inauditum vspiam gentium, prouinciarum, locorúmue existit, ab huiusmodi exemplis ita feliciter capietis, ac si vobis ob oculos coràm posita essent. Illius ergo fidelissimi autoris Serenissimo parenti vestro bene noti, vigilias, & lucubrationes loco æterni pignoris bonæ mentis illius, atq; synceri affectus mei, præsertim cùm patria nostra nusquam suorum heroum, aut rerum præclarè gestarum historiã habuerit clariorem, suscipere ne dedignemini. In hac enim varietates non modò temporum haud difficile deprehendi poterunt, verùm etiam regna, gesta, ac bella Regum la-

tè per vniuersum orbem dominantium, ætatumq́; vicißitudines amplißimæ Suætiæ, bellicosæ Europææ Scythiæ, atque vtriusq́; potentißimæ Gothiæ, quæ bona terra interpretatur: & quo tempore sobolem, ob nimiam multiplicationem, nouas sedes quæsituram emiserint, aut quando Mæotidis paludes, & Asiæ terras, ac litora occuparint, aut famigeratißimo Troiano bello acerrimè pugnantes, ac gloriosè triumphantes interfuerint: quod nulli fortasse veterum (quod ego compertum habeam) meminisse videntur. Fuere tamen cogniti eo tempore, quo Romani imperium per Illyridem ad Danubiũ vsq́; promouerunt, bellisq́; maximis claruere super Danubio, imperij limite. Atq́; quomodo ijdem Reges Gothorum pluries Saracenos victorioso Marte superatos, Hispaniarum regionibus subiecerint, Hispanosq́;, & Gallos à Romanorum infinitis exactionibus, ac tributis perpetuò liberauerint, & in omnibus bellando, triumphandoq́; clementem moderationem tenuerint, atq́; à rebus Deo dicatis (pudicitiam nullius violantes) abstinuerint, vt nedum sacra vasa, aurea & argentea, magnitudine & pondere, ac pulchritudine præstantißima, bellico furore sublata in sacras ædes (teste Orosio) referre præceperint, sed etiam fugientibus ad templa (hostili grassante gladio) pepercerint, ac multis sacris Toletanis, aliarumq́; vrbium Concilijs, ob augmentum Catholicæ fidei, & publicæ pacis suadendæ,

vnà

vnà cũ suis Reginis religioni Christianæ fauentibus, reuerenter interfuerint. Itaque Serenissime electe Rex, & Illustrissimi Duces, quia ad ea loca, ob itineris longinquitatẽ, & grauissima uitæ discrimina, intuenda accedere, vel gesta eiusdem nostræ Gothicæ gentis magna fide, & veritatę clarissimorum autorum conscripta hactenus habere nequiueritis, hæc historia V. Illustrissimis Cels. ad imitandas strenuorum Ducum, & magnorum Regum, ac Principum honestas actiones, & euitanda crudelium tyrannorum, iusto ac grauissimo Dei iudicio subiectorum, immania facinora, proponitur: vt considerata maiestate, vsu, ac fructu eiusdem historiæ, ex aliorum erratis, atq; periculis sapientius vitam instituerę poßitis, & diuinæ religionis, clementiæ, humanitatis, atq; iustitiæ memores, quasi gentium deliciæ, clari nominis, & excelsæ virtutis pleni, secundum Deum, & verum eius cultũ in iucunda fraterna charitatę feliciter, & diu pro vestra securitate, ac subditarum gentium, & prouinciarum continuo incremento viuere valeatis. Id autem facillimè assequemini, si Dei cultum in vera fide & bonis operibus, Catholicam Ecclesiam in sancta ac casta religionę, clerum in libertatę & sanctimonia, nobiles in concordia, regnicolas in pacę, famulos in amore, negociatores in æquitatę, oppressos in iustitia, desolatos in subuentione, errantes in monitione,

afflictos in compaßionē, discordes in vnitatē, alienigenas in humanitate, & deniq; omnes in optima morum honestatē conseruari curaueritis, eoq; totū regimen direxeritis, vt à subiectis incolis magis amari studeatis, quàm timeri: & tandem ex ea frigidißima regionē spiritussancti igne accensi, virtutibusq; repleti, Deo Max. annuentē, ad æternum regnum, & gaudiū cum charißimo parentē vestro commigrarē valeatis. Ex alma Vrbe anno à Christo nato M. D. LIIII. die xxx. Ianuarij.

DE

DE ELECTIONE REGVM GOTHIAE AC SVETIAE, EX HISTORIA gentium Septentrionalium, eodem Olao Magno autore.

GLoriosa maiorum constitutio, nomine municipalium successiuis seculis & generationibus tradita, in sui exordio praecepit, ut incolae Regem electuri in Suetia, senatores ac proceres, nuntijq́; omnium prouinciarũ, communitatum, ciuitatumq́; regni praedicti conuenire teneantur in Archiepiscopali ciuitate Vpsalensi: unde non procul est lapis campestris amplus, ab incolis perpetuo tempore Morasteen appellatus, in circuitu duodecim continens lapides paulò minori forma humi firmatos: in quo loco praedicti senatores, seu regni consiliarij, ac nuntij cõfluere solent. Ibidem ex senatu praecipuus oratione circunspecta proponit, quàm necessarium sit pro regni, omniumq́; incolarum libertate, in unum Regem ac Principem consentire, prout à maioribus supra talem lapidem, qui firmitatem signat, prouidentius fuerat obseruatum: omnes exhortans, ut libero, quem uelint, uoto quantocyus ex nomine prosequantur. Nec mora prolixa interuenit. Qui bonum publicum, regniq́; gloriam, pacem & concordiam semper tueri uisus est: qui priuato regimine nullum laeserat: qui uictor in bellis frequentior fuerat: qui totius populi iustè uiuendo fauores sortitus est: qui legis & religionis amantior est: is omnium nuntiorum prouincialium unanimi consensu Rex appellandus eleuatur: eo tamen respectu, ut si filius Regis, frater, aut consanguineus, praedictas uirtutes habuerit, non haereditatis, sed electionis iure caeteris omnibus anteferatur. Sed nec negari uidetur, quin tales omni diligentia, cura, autoritate, gratia,

precibus, pollicitationibus sibi procurent populares fauores. Nonnulli comminatione externorum Principum, pariter & armato auxilio uiolenter sibi Regium titulum ascribi festinant. Sed nulli infeliciores illis, quia uiolentum eorum Imperium, populi cõtradicente uoto, non erit diuturnum, etiamsi inter munitißimas arces, uel sydera posuerint solium suum. Vtcũque euenerit, ille semper securius intrat, durat & exit, qui uoce populi satis prouidi, uocatur ad regnum, quasi animo uirtuteq;, siue inter suos, siue inter hostes clarißimus, ac strenuißimus reputatus: quia nil prius aut antiquius illi uidetur agẽdum, quàm prospicere proceribus ac populis suis, ut iustum Imperium, firmum præsidium, & perpetuam pacem habeant. Et cùm hæc fecerit, populus non tolerat aliquem alium sibi Regios honores uendicare.

GOTHO-

GOTHORVM SVEONVMQVE REGVM TAM EXTERNORVM *quàm internorum Catalogus.*

Interni, qui domi & in patria regnarunt.

MAgogus, Noë ex filio Iapheto nepos, primus Gothorũ rex internus.
Suenno, 2.
Gethar, siue Gogus, 3.
Vbbo, 4.
Siggo, 5.
Ericus, 6.
Vddo, 7.
Alo, 8.
Othen, 9.
Carolus, 10.
Biorno, 11.
Gethar, 12.
Siggo, 13.
Berico, 14. internus, & ab egressu primus.
Humulphus, 15.
Humelus, 16.
Gothilas, 17.
Sigthunius, siue Sigtrugus, 18.
Scarinus, 19.
Sibdagerus, 20.
Asmundus, 21.
Vffo, 22.
Hunnigus, siue Hundingus, 23.
Regnerus, 24.
Hothebrotus, 25.
Attilus, 26.
Hotherus, 27.
Rodericus, 28.
Attilus, 29.
Botuildus, 30.
Carolus, 31.
Grimmerus, 32.
Tordo, 33.
Gotharus, 34.
Adulphus, 35.
Algothus, 36.
Ericus, 37.
Lindormus, siue Lidorus, 38.
Gestillus, siue Gestiblindus, 39.
Ericus Disertus, 40.
Getricus, 41.
Haldanus, 42.
Vilmerus, 43.
Nordianus, 44.
Siuardus, 45.
Carolus, 46.

Externi qui foris & extra patriam regnarunt.

Antheus,16.
Gothilas,17.
Sitalchus,18.
Dromgethes,19.
Tanabonta,20.
Boroista,21.
Commostus,22.
Corillus,23.
Dorpaneus,24.
Decibalus,25.
Ostrogotha,26.
Cinna, quem alij Echinam, alij Ombram uocant,27.
Cannabas, siue Cannabandes,28.
Hildericus,29.
Gebericus,30.
Armanaricus,31.
Vinnitarius,32.
Hunimundus,33.
Torismundus,34.
Valamirus,35.
Theodemirus,36.
Vindemirus senior,37.
Vindemirus iunior,38.
Theodericus,39.
Amalasuenta Regina,40.
Atalaricus,41.
Theodatus, siue Theodeatus,42.
Vitiges,43.
Ildouadus, siue Ildibaldus, 44.
Ataricus,45.
Totilas,46.
Teias,47.
Fridigernus,48.
Alatheus,49.
Safra,50.
Atanaricus,51.
Radagasius,52.
Alaricus,53.
Athaulphus,54.
Sigericus,55.
Vallia,56.
Theodericus,57.
Thorismundus,58.
Theodericus,59.
Euricus,60.
Alaricus,61.
Amalricus,62.
Gesalaricus,63.
Teudes, siue Teuda,64.
Teudisclus, siue Teudegisclus,65.
Agilaus,66.
Athanagildus,67.
Luiba,68.
Leonegildus,69.
Recaredus,70.
Luiba,71.
Vitericus,72.
Gundemarus, siue Gunnarus,73.

Sise-

AVTORES QVORVM TESTIMONIIS IN HAC HISTORIA VSVS est Ioan. Magnus.

Ablabius Gothus.
Agathius.
Albertus Crantzius.
Bernardus Iustinianus.
Berosus Chaldæus.
Blondus.
Caßiodorus.
Diodorus Siculus.
Dion Græcus.
Ericus Vpsalensis.
Herodotus.
Iordanes Rauenas Gothus.
Iosephus.
Iustinianus Venetus.
Leonardus Aretinus.
Methodius.
Paulus Diaconus.
Paulus Orosius.
Philo Hebræus.
Procopius.
Raphaël Volaterranus.
Rodericus Toletanus.
Sabellicus.
Saxo Danicus.
Solinus.
Trogus Pompeius.

IN HISTORIAM GOTHICAM, GVI-
lielmi Xylandri Augustani Epi-
gramma.

Laudatur sapiens Ithacus, qui tot loca terræ,
Atque hominum mores uiderit omnigenûm.
Quid non ille mali passus præsentia uidit
Solùm, nec potuit cernere præterita.
Hæc quoque in historijs traduntur. plenior ergo
Hæc laus, non tantùm tutior hinc petitur.
Quis non GOTHORVM primo res noscere ab ortu,
Factaq; tam latè cognita scire uelit?
Scandia Teuthonicis pontus quem Balthicus oris
Diuidit, Arctoo non procul axe iacet.
Hinc effusa omnes peragrauit Gothica terras
Viribus, & numero gens, animisq; ferox:
Armaq; per totum uictrix circumtulit orbem,
Omniaq; ingenti robore uasta dedit:
Regna sibi, sedes populis posuitq; subactis,
Impleuitq; suis climata cuncta uiris.
Testis Sarmatiæ duplicis latißima tellus,
Atque omnis Scythico terra propinqua solo:
Quidquid ad Eoas gelido regionis ab axe
Inclinat, latè porrigiturq; plagas:
Immensæ fines Asiæq; & quidquid ad æquor
Euxinum pontus Caspius usque uidet:
Europæq; omnes populi, Thrax, Dalmata, Dacus,
Hispanus, trino Gallia diues agro:
Ipsa caput mundi quondam, tunc diruta, Roma
Deuictam fassa est flebilis Italiam.
Cuncta leget gentis repetita ab origine facta,
Iuncta uoluptati quem iuuat utilitas.

IOANNIS

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS IN GOTHORVM

Sueonumq́; historiam,

PRAEFATIO.

SCRIPTVRVS *Gothicarum regionũ loca, mores, Regesq́;, quotquot extitêre, eorumq́; gesta & historias, quãquàm difficile, arduumq́; ualde opus sumpsisse me intelligam, cùm omnium nationum Septentrionalium ea gens sit antiquißima, utpote cuius præclara facinora altius, & quasi à capite, cõtinuata longa rerum serie, recensere oporteat: tamẽ mihimet ipsi supra uires meas conanti, uim inferre uolui, operæpretium me facturum ratus, si ueterum autorum monumẽta, librariorum temeritate omnino deprauata, tẽporumq́; iniuria ferè collapsa, ex corrosis annalibus patrijs, hisce libris ab obliuione, & interitu uindicarem, generososq́;, ac illustres patriæ meæ proceres (quorum plerosque sub id tempus ferè, dum* Romæ *Septentrionalium* Gothorum, & Sueonum *regnorum legatione apud* Leonem X. Pont. Max. *fungebar, eximiæ probitatis antiquorum* Gothorum *penitus oblitos, paulatim ab auita uirtute ad res minus honestas, atq; ad aperta etiam uitia decidisse didicerã) ad pristinæ uirtutis studium, tot luculentis pulcherrimarum rerum, tam præclarè à maioribus eorum gestarum, exemplis inflammarem: ut & ignota regnorum illorum posteris pandantur, quæ iam prorsum delitentia habebantur, & ad uitæ rectè sapienterq́; instituendæ rationem, plurimum lucis afferatur.* Habet enim *hæc institutio historiarũ autoritatis, laudis, dignitatis multum, miramq́; sapientiam, & quasi maiestatem*

cum eximio modestiæ decore coniunctam. Vt cùm apud Homerum legimus, quid egerint, dixerintq́; Reges, heroës, atque summi proceres, multò magis ad uirtutem incendimur, quàm ullis Philosophorum præceptis: siquidem historia est (ut inquit Cicero) testis temporum, lux ueritatis, uita memoriæ, magistra uitæ, nuntia uetustatis. Historia quid. *Cuius utilitatem cùm tam multiplicem esse, seq́; latißimè diffundentem animaduerterem, nullum equidem laborem detractaui, nullamq́; diligentiæ partem prætermisi, modò ut ciuibus meis, atque adeò clarißimis patriæ alumnis prodessem, eorumq́; commodis, famæ, & gloriæ, excussa omni laboris inertia, consulerem. Cogitaui nanque eos in ueris uirtutum officijs arctius contineri posse, si ob oculos habeant, quo diligentius contemplentur, & in pectora animosq́; demittant amplißimas suorum progenitorum laudes, insigni gloria partas, & per historiam sempiternæ totius orbis terrarum memoriæ commendatas, ut uitare se apud omnes gentes non posse summam infamiam existiment, si paululum uitijs inhæreant, & ab antiqua probitate, atque honestate patrum suorum degenerent, atque ita pudore uicti, & uerecundia retrahantur ad maiorum suorum fœlicem imitationem. Interea uerò, dum ad hæc conscribenda animum appellerem, accidit Hadrianum Papam VI. mortuo Leoni surrogari, qui, dum Christi fidem in eisdem Septētrionalibus regnis collapsam, restituere uellet, mihi suo in sacris literis alumno à conscribendis historijs, ad abolendas perniciosas hæreses reuocato, negotium dedit, ut primùm omnium conarer, patriam meam ab errore & perfidia, ad sanam fidem reducere, deinde ut ipsam honestis studijs illustrare, admonere curauit. Itaque imposita humeris meis tam ardua sedis Apostolicæ legatione, uno eodemq́; tempore, ac conatu, & periclitanti*

sanctißimæ

sanctissimæ fidei (quantum temporis angustia permisit) consului, & omnes patriæ angulos, in quibus ueterum monumenta recondita putabantur, lustraui, atque ut cæteri, qui syncero patriæ amore tenebantur, diligenter inquirerent, effeci. Verùm cùm persecutio in me, & totam Christi Ecclesiam, à reprobis excitata, non permitteret me intrà patriæ terminos patriæ historias conscribere, quicquid mea, uel amicorum opera, ex ueterum monumentis conquisitum erat, subitò in sinum corripui, & more eorum, quos undique flamma inuadit, confestim exilire curaui, patriámque (cuius amorem nunquam relinquere possum) relinquere coactus sum, ipsamq́; nimis magna optimorum ciuium caterua sociatus, exilio commutaui. Proinde si qua Gothicarum rerum particula hîc forsan omissa fuerit, non meæ uoluntati, sed rerum magnitudini, aut temporum, siue hominum malignitati iustius attribuatur, ueniamq́; à quouis iusto rerũ æstimatore mereor, si inter tot rerum mearũ difficultates, opus minus fortasse absolutum præstitero. Ipsam uerò historiã aptiore ordine me prosecuturũ existimaui, si à Gothiæ, & Suetiæ geographia, siue descriptione, iuxta antiquorũ exempla initium sumpsero. Rectè siquidem tum ueteres, tum iuniores historici, locorum positionem rebus, quæ in eis gestæ fuerant, præmittere consueuerunt. Ita enim Trogus Pompeius Scythica bella scripturus, Scythiæ situm prius ostendit. Appianus Alexandrinus Romanorum historias scribere adorsus, necessarium sibi in primis existimauit, terminos nationum ponere, quibus Romani imperabant. C. Iulius Cæsar in suis Commentarijs de bello Gallico, à trium Galliarum situ exordium sumpsit: idemq́; nec Britanniæ, nec Hyberniæ, nec aliarum terrarum bella, nisi præmissa earum descriptione, tradere curauit. A C. Crispo Salustio in Iugur-

Historia geographia præmittenda est.

thino bello Africa descripta est, urbisq; Romæ situs in Catilinæ coniuratione. Sed & M. Tullius Cicero in Verris accusatione, quò diligentius exponeret, atq; apertius portentosa illius sacrilegia commonstraret, positionem, ac situm declarauit complurium locorum Siciliæ insulæ. Iordanes Rauennas, Ablabiusq; Senator urbis Romæ, ambo Gothi, dum suorum Gothorum bella, & eius gentis originem tradere pollicentur, Scandianam insulam Hyperboream breuiter descriptam, operi præposuerunt. Idemq; studium Paulus Diaconus præstitit, dum suos Longobardos eadem insula egressos commemorauit. Præterea Procopius Herulorum gesta scripturus, eam ipsam insulam Scandianam sub nomine insulæ Tyle describens, affirmauit eam esse decuplo maiorem, quàm totam Britanniam, & affluentissimam quandam mortalium multitudinem continere, ut infrà lib. VIII. in uita Hathini Regis latius dicemus: quam etiam nonnulli Balthiam, nonnulli Vergion appellare uoluêre. Nos igitur Gothicæ gentis historiam conscripturi, quia ea gens incolit partem illius magnæ peninsulæ Scandianæ, commodum iudicauimus, ut totius operis initium ab ipsius terræ Scandiæ faceremus descriptione.

SITVS SCANDIAE, IN QVA EST *Gothiæ, & Suetiæ, siue Sueoniæ descriptio.*

CAPVT I.

Scandiæ descriptio.

EST igitur Scandia, siue Scādinauia, iuxta nominis interpretationē, amœna, siue pulchra insula, ultra mare Germanicū, siue Gothicum sinū sita: cuius solum nomen Ptolemæus cognouisse uidetur. C. uerò Solinus maximā omnium insularū Germaniæ affirmat. A Plinio autem lib. IIII. cap. XIII. clarissima, & amplissima dicitur: quiq; tradit ipsam, ob incompertam eius magnitudinē, alterum orbem existimari. Iordanes Gothus (cuius memini) eandē

non

non solùm Gothorum, sed multarum etiam gentium genitricem appellat. Circundatur ferè tota uastißimo mari, quod Mediterraneum illud pelagus, quo Africa ab Europa separatur, amplitudine, & situ referre uidetur. Siquidem ab Oceano Occidentali per angustas fauces ingrediēs, Cimbricam chersonesum (quæ hodie regnum Daciæ, siue Daniæ dicitur) à Scandia separatam Saxoniæ coniungit: deinde Australem Gothiæ plagam sinu laxiore cōtingens, duo ex se brachia porrigit: quorum unum per Orientalia litora Suetiæ fertur in Septentrionem, usq; ad emporium Thornæ, hoc est, turritæ insulæ, longiore quidem tractu, quàm sit à Numidiæ extremis litoribus usque ad ultimum maris Adriatici sinum. Alterum uerò brachium usque in sinum Venedicum uersus Aquilonem extenditur, ea ferè longitudine, quæ est ab ipsa Punica Carthagine usque ad mare Euxinum. Inter hæc duo brachia clauditur amplißima peninsula, quæ apud Plinium Finningia dicitur, à nostris Finlandia, hoc est, pulchra terra: ab imperitis autem, qui primam literam mutauerāt, Einingia appellatur. Meridianam Scandiæ partem tenent Australes Gothi, qui Guthæ à Ptolemæo dicuntur: quibus præcipua urbs est Calmarnia: cui polus ad 57. gradus eleuatur, longitudo uerò 37. continet. Septentrionalia habitantur à Biarmis: quibus polus 90. gradibus eleuatur. Occidentalia Scandiæ occupat oppidū Bergense, præcipuum regni Noruegiæ emporiū: quod in latitudine habet gradus circiter 63. in longitudine 24. Orientalia nō solùm Scandiæ, uerùm etiā Finningiæ, siue Finlandiæ, & totius Sueonici principatus, tenet castrum & oppidum Viburgense in limitibus Moscouitarū: ubi longitudo est 63. latitudo uerò 67. grad.

Cimbrica chersonesus.

Thorna.

Finningia, alias Einingia.

Gothi à Ptolemæo Gutha dicti.

Biarmia suppolaris.

Bergēse oppidū Noruegiæ.

Viburgum Finlandiæ.

CAPVT II.

Scādia in se cōtinet tria regna, Gothiā, Suetiā, et Norvegiam.

Continet hæc amplißima insula tria maxima regna, Gothiam, Suconiam, siue Suetiam, & Noruegiam, quæ in plures regiones siue principatus diuiduntur. Procopius autē tradit, tredecim numero nationes in ea contineri, Regesq; singulis nationibus præsidere. Gothia (ut diximus) Australiora tenet, quæ à Meridie, Ortuq; & Occasu, Gothico sinu alluitur. Cæterùm ab eius Aquilonari latitudine Noruegia, & Suetia, uelut duo rami ex unius arboris stipite prodeuntes, usque ad septentrionalem Oceanum (qui Glacialis dicitur) pariter excurrunt, Noruegia Occidētalia, & montosa litora tenente, dum Suetia magno naturæ beneficio ampliores & commodiores terras sortita, tam numero populorum, quàm diuitiarum copia, Gothiam & Noruegiam simul coniunctas, longè excellit: quamuis etiam ipsa Gothia amplitudine terræ, atque incolarum multitudine, multas præclaras regiones superet, aut æquet: utpote quæ non solùm animosis hominibus abundet, uerùm etiam æstuosa maria, & densißima nemora pro muris habeat. Hæc quoque Gothia, cùm à principio medium locum inter duas potentes, & nunquam satis cōcordes gentes, uidelicet Suecones & Danos, sortita fuisset, ne hostibus obsessa utrunq; latus tueri continenter cogeretur, perpetuam societatem cum Suconibus, siue quòd potentia & opibus præstarent, siue quòd eorum mores mitiores essent, inire curauit. Et ita à regnorum initio Gothi & Sueci, quasi in unam Rempub. coaluerūt, quemadmodum ipsa natura in una munitißima insula, ne unquam dissentirent, collocauit, perinde ac si eos præmonere uoluisset, quòd seruata inuicem unitate & concordia, non solùm ipsi inuicti, sed cæterarum nationum uictores essent futuri. Fuit igitur

Suetia omnium Aquilonariū regionum præcipua.

Gothiæ regni descriptio.

Gothi & Sueci ab initio rerū coaluerunt in unam Rēpub.

*ea felicissima Respub. quandiu ipsam non minus prudentes, quàm potentes Reges ex Gothis & Suecis alternis electi, gubernabant: quod quidem non paucis, sed multis seculis obseruatum fuisse mõstrabimus: quamuis aliquoties, ob æmulationem uirtutis, Reges sibi separatim præfecissent. Sed non erat diuturna hæc controuersia, quin ad pristinam concordiam conuersi, communibus armis communes hostes arcerent. Quæ autem bella contra Danos, & eorum socios, pariter gesserant, Saxo Danicarũ rerũ scriptor satis ostendit. Is enim inter alia multa ait, Ringonẽ Gothorũ & Suconum Regem, classe in qua nauium duo millia quingentæ repertæ sunt, præter terrestrẽ exercitum, qui innumerabilis penè fuerat, superasse Haraldum Danorum Regem, ingentibus etiam copijs stipatum, in campis Brauellinis, qui non longè ab urbe Calmarnensi (de qua dictum est) absunt: idq; eodem ferè tempore, quo Attila & Romani, ac Gothi illam memorabilem pugnam in campis Cathalanicis commiserunt. Neque illa sola Brauellina pugna, de qua inferius * dicere constitui, sed pleraque alia Aquilonarium hominum prælia, multò illustriorem memoriam in historijs, quàm bellum Cathalanicum, obtinuissent, si scriptorum diligentia posteritati commendata fuissent.*

Gothi sæpe separatim reges habuerunt.

Gothi perpetua hostilitate Danos persequũtur.

Ringonis Suetici Regis classis numerosa cõtra Haraldũ Danorũ Regẽ.

Calmarnia.

Brauellini campi, de quib. infrà lib. 8. c. 8.

Cathalanici cãpi, de quibus infrà libro 15. c. 20.

** Lib. 8. c. 8.*

CAPVT III.

Multa quidem, & grandia historiarũ uolumina sub paucissimorũ uerborũ contextu illi scriptores attingũt, qui affirmãt plusquàm triginta populos, siue nationes nõ exiguas, olim distinctis temporibus ex Hyperborea insula Scandia, siue Scãdinauia, in orbem terrarum potenter erupisse, uiribusq; & armis nouas sedes in Asia, Africa, & Europa quæsiuisse: quarum nouissima erat inclyta

Nationes 30. ex Scandiana insula olim eruperunt.

Longobardi ex Scandia prodierunt. gens Longobardorũ. Post cuius egressum Gothi, & Suecones ad Christianam ciuilitatem paulatim adducti, non alienas terras ui, & armis deinceps occupare, sed cœlestia, & *Gothi & Sueci ad Christum conuersi.* æterna regna innocentis uitæ institutis promereri didicerunt: tamq; constantes in suscepta fide Christi, & Christianis moribus, usq; ad hæc nostra infelicia tẽpora, in quibus sub specioso titulo diuini uerbi horrenda peccata committuntur, permanserunt, quantum uix alia natio in tota Europa. Sed hæc suo loco reseruentur, & ad Gothiam me cõuerto: quæ ob sui amplitudinem in multos & amplos principatus diuiditur: & hi demum in regiones: quæ rursus in *Gothia in multos principatus diuiditur.* præfecturas distinguuntur. In quibus prima est Ostrogothia, Orientalium Gothorum patria, qui uulgò Ostergethe dicuntur: complectiturq; in se Tiusthiam, Brauichiam, Kindhiam insulam Gotlandiæ, & complures alias regiones, tam ciuium numero, quàm terrarum spatio nobilissimas, pluraq; oppida & urbes, quibus nostri maiores Lin- *Gotlandia insula.* copiam, ob sedis episcopalis eminentiam, optimo iure semper prætulerũt. Occidentalis autem Gothia, Vestrogetharum patria, quam ab Orientali uastus lacus Vether separat, Scarensem ciuitatem Episcopali sede decoratam, ueneratur: continetq; in se regiones non minore incolarũ mul- *Lincopia sedes Episcopalis Ostrogothorum.* titudine excultas, quàm diffuso terrarũ situ porrectas. Interiecto siquidem uastissimo lacu Vener, Daliam, Vermelandiamq; ad Septentrionem complectitur. Quæ cùm olim coniunctæ titulum regni habuissent, satis ostendunt quãta *Scara sedes Episcopalis Vestrogothorum.* tunc Vestrogothia, immò tota Gothia extimaretur, cum *Vener lacus.* *Dalia.* *Vermelandia.* eius decima pars regnum non ineptè putaretur. Sunt præterea ad Australem Vestrogothiæ partẽ Kindia, Marchia, Falonia, Vasbogia, Riduegia, Frochinnia, Gudhemia, Cachinnia, Vartopthia, pluresq; aliæ longæ lateq; præfecturæ, oppidis, arcibus, templis munitæ & ornatæ. Deinde ab *Kindia.* *Marchia.* *Falonia.*

Occi-

Occidentali Gothia in meridiem progredientibus, Hallandia, Schoningia, Blechingia, non paruæ regiones occurrūt, Metropolitano Lundensi subiectæ: ob quas aßidua est inter Gothos & Danos cōtrouersia, ingensq; bellorum materia. Dani enim transmisso brachio maris (quo Scandiam ab ipsis separari diximus) eas regiones ob malitiam, uel negligentiam Regis Magni Smeech (quemadmodum suo loco dicemus) occupauerunt. His ad occidentem solem relictis, Smalandiæ ab Oriente exurgunt: quas nonnulli Meridianam Gothiam appellant. Hæ rursus in multa territoria distinguuntur, uidelicet Verentiam: quæ in quinque latas præfecturas diuisa, diœcesim constituit Vexionensem: cuius primus Pontifex fuit S. Sigfridus, anteà Archiepiscopus Eboracensis: de quo suo loco mentionem faciemus. Ab Orientali latere Verendiæ, occurrit ampla terra Moringiæ: ex cuius litore egressa est classis Longobardorum, ut habet Paulus Diaconus, & Saxo Danicus. Adiacetq; litoribus Moringiæ, paruo maris sinu interiecto, insula quædā Elandia: cuius longitudo habet milliaria Gothica XX. (quæ constituunt Italica cētum) latitudine uerò uix septem excedente. Sunt præterea per terras Smalandiarum multæ regiones, quæ rursus in territoria diuiduntur. Hæc summatim de Gothiæ regno.

Hallandia. Schoningia. Blechingia.

Dani sui regni fines trāsgreßi.

Magnus Smeech infrà lib. 21. cap. 6.

Gothia Meridionalis.

Vexio ciuitas Episcopalis in Gothia meridionali.

S. Sigfridus Angliæ Archiepiscopus.

Moringia.

Elandia.

CAPVT IIII.

NVnc ad Suetiam, siue Sueoniam, quæ non modò Gothiam & Noruegiam, ut dicere cœpimus, sed omnia Septentrionalia regna populorum multitudine, ac fortitudine, diuitiarumq; ac prouentuum abundantia longè superat, accedemus. Huius amplitudinem saltem attigiße uidetur Plinius libro superius commemorato, ubi Scandianæ insulæ mentionem faciens, ait: Clarißima insularum

Suetiæ siue Sueoniæ regni descriptio.

Pli. de amplitudine Suetiæ.

Germaniæ est Scandinauia, incompertæ magnitudinis: cuius portio tantùm ab Illeuionum gente quingentis pagis incolitur. Vbi nimirum portentose corruptus est Plinius, qui sine dubio à principio scripsit, Sueuionum, non Illeuionum gentem, quæ utique plusquam ad quingentos pagos, hoc est, territoria, dilatatur. Neque hîc Plinius pagum pro uico, sed pro aliqua numerosa populi congregatione scripsit: quemadmodum dicimus, inclytam Heluetiorum gentem in trédecim, uel secundum C. Iulium Cæsarem, in quatuor pagos, siue territoria, diuisam. Desinit enim extensio Gothiæ circa 64. grad. latitud. apud Vermelandos: deinde porrigitur Suetia, siue Sueonia (ut antea diximus) usque ad grad. 90. in quo latißimo terrarum tractu, maior est hominum numerus, quàm hactenus Latini & Græci Philosophi crediderunt, qui de illis terris scribentes, easq; audacius de solitudine & frigoris rigore damnantes, cum iniuria naturæ philosophati fuerunt. Si enim natura non esset magis prouida in conseruandis animantibus & hominibus, quàm tales Philosophi in exquirenda rerum naturalium ueritate, profectò citò totius uniuersi moles periclitaretur. Habet Sueonia à Septentrione (ut diximus) Biarmiam suppolarem regionem: quæ in Vlteriorem & Citeriorem diuiditur: habuitq; olim (ut Saxo testatur) regni titulum. Ad cuius Orientale latus est uastißima Scricfinnia, de qua Procopius multa fabulatur, ut infrà lib. 8. c. 33. in uita Hathbini dicemus. Deinde uersus Austrum utraque Lappia coniungitur. Post quas duæ Bothniæ, Occidentalis & Orientalis, longo terrarum tractu diffusæ, populorumq; multitudine cultæ, succedunt. Quarum Australiores limites terra Angermanniæ, in Borealem & Australem diuisa, contingit, diffunditurq; per multos populos, & latißimas regiones.

Sueuiones, non Illeuiones Plinius scripsit.

Gothiæ extensio circa grad. 64.

Suetia usq; ad gra. 90. porrigitur.

Natura prouida in animantibus conseruandis.

Biarmia duplex, Vlterior & Citerior.

Scricfinnia.

Lappiæ duæ.

Bothnia duplex.

Angermannia.

Huius

Hius Occidentalia tenet Iempthia: quæ cùm Noruegiæ & Suetiæ cõfinis existat, ab hac & illa parte plerunq; molestatur. Cui Medelpadia uersus Meridiẽ cõnectitur. Deinde per lata terrarũ spatia principatus Helsingiæ, in Borealem & Australem diuisus, porrigitur: qui etiã pro sui amplitudine olim regni titulo decoratus erat. Australia uerò eius cõtingit Gestritia. Post quã sequũtur tres Folchorũ landiæ, id est, terræ: quæ uulgò Tyundia, Otthundia, Ferungia, uocantur. In quorum medio locum habet nobilissima metropolis Vpsalensis, cum pluribus alijs oppidis & urbibus: quarum præcipua est Stocholmia Sueonum regia, natura, arte, ciuibus munitissima: quæ ad Orientem mare Sueonicum, ad Occidentem uerò habet uastum lacum Meler, ab eiusdem nominis pisce, qui ibi frequentior est, sic appellatum: cuius Aquilonaria litora terris Vplandiarum terminantur. Deinde in Septentrionem procedentibus occurrũt multæ terræ Dalacarlorũ: quæ in Ostrodalias, Vestrodalias, & Sotdalias distinguũtur. Asperi sunt illic homines, et mõtani, exercitati in armis: qui gladium & aratrũ, bellum & pacem, mortem & uitam in equo ponunt, ut ille Mantuani uersus eis iustè adscribi possit: Gens durata gelu, gens insuperabilis armis. Sunt quoq; in eorum terris inexhaustæ argenti, cupri, plumbi, ferri fodinæ, unde Sueonum Regi maximi, & perpetui prouentus accrescunt. Habent hæ terræ Episcopum Arosiensem, cui in fide Christiana obedire consueuerũt. Eunti ab Arosia, quæ est in Septẽtrionali litore, lacus Meler, ad Occidẽtem occurrit regio Vestermanniæ: post quam in eodem tractu est Neritiæ principatus, à Diua Brigitta uidua, & prophetissa (quæ eum possedit) plurimum illustratus: cuius sacra ossa, curante D. Catharina filia eius, ex urbe Roma translata, non procul inde in celeberrimo monasterio Vastenensi ab ipsa D. Birgit-

Iempthia.

Medelpadia.

Helsingia olim regnum.

Gestritia.

Folandiæ tres.

Vpsalia metropolis.

Stocholmia Sueonum regia.

Dalacarlorum terra.

Metallorum inexhaustæ fodinæ.

Arosia sedes Episcopalis.

Vestermannia.

Neritia.

Vastenense mo-

ta erecto (cuius eadem D. Catharina postmodū prima Abbatissa fuit) apud Ostrogothos requiescunt. Superest in hac parte extensior Sudermanniæ regio: cuius longitudo ab Occidente fertur ad Orientem, itinere quinque dierum: habetq; Episcopum Strengenensem: in cuius diœcesi multa monasteria uirorum, ac uirginum magnificè erecta, & liberaliter dotata conspiciuntur: quamuis etiam in cæteris diœcesibus multorum ordinum conuentus inueniantur.

nasteriū S. Brigittæ.

Sudermannia, in qua Episcopus Strengenēsis.

CAPVT V.

HActenus de Gothis, & Sueonibus: nūc trāsmisso mari Suetico, ad Oriētem in Finningiam, siue Finlandiam calamus conuertatur, insulis Alandianis relictis, quæ magno numero in medio itinere amplo mari nauigantibus occurrunt. Igitur Finningia triquetra forma apparet: cuius unumquodq; latus cōtinet centum quinquaginta milliaria Gothica: quæ ter multiplicata, bis mille, & centum Italica constituunt: continet enim milliare Gothicum sex Italica, immò aliquando octo. Est in Occidua parte Finningiæ duplex Finlandia, Aquilonaris & Australis: illa latè in Septentrionem circa litora maris Suetici excurrit: hæc autem diœcesim, & ciuitatem episcopalem Aboēnsem complectens, in Meridiana Finlandiæ litora extenditur, à cuius Orientali latere prouincia Neolandiæ, hoc est, nouæ terræ, principium sumens, circa litora Venedici sinus usq; ad Occidentales limites Moscouitarum uersus Orientem porrigitur, paríterq; cum sinu Venedico (qui sic à Vennis, hoc est, à Vādalis dicitur) terminatur. Deinde occurrit Carelia, quæ est confinis regio duorum maximorū principatuum, uidelicet Sueonū & Moscouitarum, Latinorū & Græcorum, Scandianorum & Scytharum Asianorū. Hæc siquidem Carelia à Meridie (ut dictum est) habet sinum Venedicum,

Finlādia, aliàs regnum.

Alandia.

Gothica & Italica milliaria differunt.

Abo ciuitas Episcopalis in Finlandia.

Nilandia.

Venedicus sinus.

Carelia media inter Latinos, Græcos, &c.

nedicum, à quo per multa terrarũ spatia, utpote plusquàm centum milliaria Gothica, extenditur in Aquilonem, usque ad Scricfinniam, & Oceanum Scythicum terminatur, relicta Moscouia ad Orientem, & Suetico principatu (cui paret) ad Occidentem. Hæc summatim dixisse uolui de amplitudine Finningiæ, siue Finlandiæ: quæ in suis mediterráneis latißimas habet regiones, Taueſtiam, Satacundiam, pluresq; alias præfecturas, quas magis attingere, quàm describere curaui, superuacaneum ratus, illas terras describere, quarum geographiam diligentißimo studio Olai Magni Gothi Lincopensis, fratris nostri, absolutum habemus, quam quicunque considerauerit, nihil minus ex ea assequetur, quàm si easdem terras quoquouersus peragrasset. Quas tamen subscriptus index apertè demonstrat, quo facilè corrigi poßint omnes illi errores, in quos ueteres, uel iuniores scriptores ex insulæ Scãdianæ ignorantia incidisse notantur. Sed operæpretium fore puto, quòd ante Scandianæ insulæ indicem, dierum noctiumq; longitudinem ex secũdo libro Almagesti Ptolemæi capite sexto præmittam, principio ab eius Hyperboreis partibus assumpto.

Oceanus Scythicus. Moscouia. Finlandia in plures principatus diuiditur. Olaus Magnus Gothus Scandiam insulam descripsit. Gradus eleuationis poli ex Ptolemæo.

GRADVS ELEVATIONIS POLI ARCTICI.

CAPVT VI.

Parallelorum aßignatio.

Punctus poli, seu parallelus 39.	90.	ubi maximus dies est mensium sex, atq; ex uno die naturali totus conficitur annus.
	89.	
	88.	
	87.	
	86.	
	85.	

Hinc usque dioc. Vpsalen. à 63.	Paral.38.	84.	ubi maximus dies fermè 5. mensium est.
		83.	
		82.	
		81.	
		80.	
	Paral.37.	79.	ubi maximus dies constat ex 4.mensibus.
		78.	
		77.	
		76.	
		75.	
	Paral.36.	74.	ubi maximus dies trium mensium est.
		73.	
		72.	
		71.	
	Paral.35.	70.	ubi maximus dies duorũ ferè mensium.
	Paral.34.periscij uel circũbratiles.	69.	ubi maximus dies unius mensis est.
		68.	
	Paral.33.	67.	ubi dies maximus 24.horarũ æquinoctialium.
	Paral.32.	66.	ubi dies maximus 23.horarum.
	Paral.31.	65.	ubi dies maximus 22.horarum.
	Paral.30.	64.	ubi dies maximus 21.horarum.
Vpsalia metropolis.	Paral.29.	63.	ubi longior dies 20.horarum.
	Paral.28.	62.	ubi longior dies 19.horarũ cum dimidia.
	Paral.27.	61.	ubi longior dies 19.horarum.
	Paral.26.	60.	ubi longior dies 17.hor.min.30.
		59.	
	Paral.25.	58.	ubi maior dies 18.horarum.
	Paral.24.	57.	ubi maximus dies 18.hor.min.45.

Hactenus Scandianæ insulæ latitudo, & dierum differentia.

Paral.

Paral.23.	56.	ubi longior dies hor.17.min.30.	
Paral.22.	55.	ubi prolixior dies hor.17.min.15.	
Paral.21.	54.	ubi longior dies horarum 17.	
Paral.20.	53.	ubi longior dies hor.16.min.45.	
Paral.19.	52.	ubi longior dies hor.16.min.30.	
	51.		
Paral.18.	50.	ubi longior dies hor.16.min.15.	
Paral.17.	49.	ubi prolixior dies hor.16.	
	48.		
Paral.16.	47.	ubi longior dies hor.15.min.45.	
	46.		
Paral.15.	45.	ubi extenditur dies ad hor.15.m.30.	
Paral.14.	44.	ubi longior dies hor.15.min.15.	
	43.		
	42.		
Paral.13.	41.	ubi longior dies horarum	15.
	40.		
Paral.12.	39.	ubi extensior dies hora.14.	45.
	38.		
	37.		
Paral.11.	36.	ubi maior dies hor.14.	30.
	35.		
Paral.10.	34.	ubi extenditur dies ad hor. 14.	15.
	33.		
	32.		
Paral.9.	31.	ubi longior dies horarum 14.	
	30.		
	29.		
Paral.8.	28.	ubi longior dies hor.13.	45.
	27.		
	26.		
	25.		

Paral.7.	24.	*ubi longior dies hor.13.*	30.
	23.		
	22.		
Paral.6.	21.	*ubi longior dies hor.13.*	15.
	20.		
	19.		
	18.		
Paral.5.	17.	*ubi longior dies hor.13.*	0.
	16.		
	15.		
	14.		
Paral.4.	13.	*ubi longior dies hor.12.*	45.
	12.		
	11.		
	10.		
Paral.3.	9.	*ubi extensior dies hor.12.*	30.
	8.		
	7.		
	6.		
Paral.2.	5.	*ubi longior dies hor.12.*	15.
	4.		
	3.		
	2.		
	1.		
Paral.1.duplicis umbræ sub Aequinoctiali circulo.	0.	*ubi semper æqualis nocti dies 12.hor. (est.*	

Parallelorum à Ptolemæo diuersa assignatio.

Sed hic considerandũ puto, ipsum Ptolemæũ lõge aliter parallelos in 1.lib. suæ Geographiæ, q̃ in Almagesto tradidisse: hic enim 63. gradui polaris eleuationis parallelum 29. & in Geographia 21. aßignauit. Proinde cuiusuis docti lectoris

lectoris arbitrio eam cõtrouersiam concordandam relinquo: atque intereà me in uera graduum positione publico rectè philosophantium studio satisfecisse confido.

CAPVT VII.

SI hunc indicem Volaterranus consideraſſet, nequaquàm Ablablio Gothicarum rerum ſcriptori imputaſſet, ea dixiſſe, quæ nunquam dixit, uidelicet, quòd Gothorum originem paruæ inſulæ Gothlandiæ, quæ Oſtrogothiæ litoribus adiacet, attribuiſſet. Præterea Sabellicus Blondus, & complures alij, cùm didiciſſent, quoſdam ex ueteribus originem Gothorum Scythis, quoſdam uerò Septentrionalibus Germanis tribuiſſe, multa diuinantes, nunc Scythiæ, nunc alijs neſcio quibus terris, eius gentis originem obtruſerunt. Tandem prudentiores rerum Hiſpanicarum ſcriptores, præſertim Rodericus Archiepiſcopus Toletanus, & Rodericus Sancius Epiſcopus Placentinus, quibus utique debetur magna fides, ex Ptolomæo, & P. Mela Scandiæ deſcriptionem colligentes, in ſententiam Iordanis, & Ablabij (qui inde Gothorum originem tradunt) conſenſerunt. Prætereà ex Galliarum ſcriptoribus Sigebertus, & ex Anglis Bartholomæus, qui libros de rerum proprietatibus ſcripſit, Albertus quoque Crantzius Hamburgenſis, qui ædidit de Gothis hiſtoriam, eandem eorum originem ex Scandia magno conſenſu affirmant. Nec quenquam inter illuſtriores Germanicarum rerum, uel aliarum terrarum ſcriptores inueni, qui ſecus de Gothorum origine ſentiret, præter unum non ſatis clarum ſcriptorem Mathiam Miechouitam Polonum, qui nullo probato autore citato, ſed Germanorum gloriæ apertè inuidens, Gothorum originem ad Scythas Aſianos uſque detruſit, falſoq; nonnullos Gothos ſub Rege Daciæ commentus eſt, qui non Gothis, ſed Iuthis (teſte hiſtoria Danica) imperat. Similem temeritatem ſuam in proœmio Polonicæ hiſtoriæ aperit, dicens, nullam ueram, aut uериſmilem hiſtoriam de rebus Polo-

Autores diuerſa de Gothorum origine ſentiẽtes.

Hiſpani ueram Gothicæ gentis originem tradiderunt.

Mathiæ Miechouitæ Poloni temeritas.

Polonicis ante ipsum scriptam fuisse: ob quam assertionem nec ille ueram ex non uera tradere potuisset. Neque leuipendendi negocij occasionem præstitit, quando Regem Poloniæ Boleslaum immensum regni Daciæ thesaurum unà cum Petro Schrin abstulisse commemorat, scurriliter in suum Regem iocatus, quasi aureum uellus Danis abstulisset. Sed de his Daci uiderint, & Poloni: quorum bona, & sanior pars ægrè tulisse uidetur illius impudentis hominis scripta: eorumq; doctißimus Erasmus Vitellius Ploccensis Antistes me Romæ agētem adhortatus est, ut ueritatem contra illius errores, ne cæteri per eos deciperētur, aliquādo defendere curarē: præfatus, malè meritū esse hominem, qui odia inter regna, & nationes serere nō uereretur. Intereà silenda non est illa exquisita diligentia AEneæ Syluij Senēsis, qui magnam suæ ætatis partem ante summū Pontificatum apud Germanos egit. Is ab amicißimis suis Hispanis, præsertim à Ioanne Caruaialo Cardinali S. Angeli rogatus, maximam adhibuit diligētiam, ut primam Gothicæ gētis patriam inueniret: quam tandē post multam inquisitionem in monasterio Cutrucensi apud Alpes Germaniæ ex Iordane Gothorum historico inuenit. Deinde in libro, quem de gestis suorum temporum Cardinali Illerdensi inscripsit, satis apertè Gothos ex Scandiana insula prodijsse demonstrat. Cui etiam ueritati satis efficax argumentum præstant plurima Scandianorum Gothorū uocabula, quæ hodie uulgari Italorum sermoni immixta audiūtur: suntq; in Italiam per Gothos procul dubio translata. Quòd autem à plerisq; Scythæ dicuntur, nihil repugnat, cùm Scandia eorum patria media sit inter Schytas, & Germanos. Proinde à scriptoribus nunc Scythæ, nunc Germani appellātur, quēadmodū nostro æuo Gothorū principatus à Viburgo Finlandiæ oppido ad paludes Mæotides (quæ utiq;

AEneæ Syluij diligentia de origine Gothorū

Scandia inter Scythas et Germanos media. Viburgum non longè à paludibus Mæotidibus.

Scythiæ sunt) uix ultrà quàm sex dierum itinere distat. Immò si rem ipsam diligentius intueamur, nullos Scythas in Europa inueniemus, præter Gothos, quorũ Rex hodie ferè ad Septentrionalia Tanais imperat. Præterea quòd Gothi nunc Cimerij, nunc Thraces, nunc Pontici, nunc Daci, nũc Mysij, siue alio quouis nomine appellati fuerint, illa est ratio satis manifesta, quòd eas illi gẽtes deuictas bello subegerunt, earumq; terras ipsi incoluerunt, illic dominãtes: mixtiq; subditis gentibus, illarum postea sunt nominibus appellati: qui in Gothia, & lingua patria Gethæ, Guthi, Gothini, Getones passim appellantur: quos posteriores Gothos dicere consueuerũt, quemadmodum infrà sæpius scribere cõstitui. Præterea minimè uera est ea opinio, quæ Danis, uel Dacis Cimbriam incolentibus, Gothorum nomen imponit. Saxo enim Danicus in toto Danicæ, siue Cimbricæ historiæ contextu, Gothos à Danis separat, bellaq; plurima inter eos gesta cõmemorat, ut à nobis in suscepti operis progressu monstrandum erit.

Gothorum diuersa nomina.

Gothi, Gethæ, Guthi, eadem est gens.

Danis, uel Dacis falsò Gothorum nomẽ attribuitur.

CAPVT VIII.

Sed necessariò prius ostendam, quibus autoribus suffultus res patriæ in historiam conferre decreui: Fuerat enim ab origine regni Gothorũ magnus in eius incolis gloriæ & laudis appetitus. Proinde præclara maiorum gesta in carmina & uersus quodam poëtico more, sed patrio sermone, redigere curauerunt: eaq; in conuiuijs, ut iuuentutem ad uirtutem excitarent, frequenter concinebant: quæ tandem, ne æui longæua uetustate aboleri possent, rupibus & saxis insculpserunt, à quibus ego non paruam scribendæ historiæ materiam mutuare curaui. Deinde non pauca antiquissima uolumina, quæ publica sacerdotum Vpsalensium fide, & Gothico sermone ac charactere cõscripta, atque

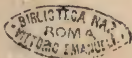
Autores, quos Io. Gothus sequitur.

Gothi maiorũ gesta carminibus ædiderũt.

Vpsalen. sacerdotes uetustissimi rerum gestarum tractatores.

atque hinc illinc dispersa inueni, ad mei instituti negocium accōmodaui. Nec dedignatus sum etiam Ericum Vpsalensem, *&* Saxonem Danicum, *quem* Irenicus Ioannem Saxonem *uocat, in eorum historijs imitari: ut demum ex multorum ueterum, & fide dignorum testimonijs ea historia consurgere posit, quæ ueritatem potius quàm eloquentiam exhibebit. Præterea in illis Gothicis rebus, quæ extra patriam describendæ occurrunt, Ablablium &* Iordanē Gothos, *quorum memini, deinde Dionem Græcum, &* Hispanorum *historiam imitari constitui. Nec Procopium, aut eius interpretem Leonardum Aretinum, immò neq; Blondum, uel Agathium, aut Sabellicum, siue Bernardum Iustinianum, uel Albertum Crantzium omissurus sum: ut demū omnibus persuasum euadat, me nullum laborem prætermisisse, nullos graues autores neglexisse, aut ullam occasionē reliquisse, unde Gothica gesta, quæ hactenus sine ordine dispersa fuerāt, absoluta historia tradi potuissent. De me aūt & mea fide in conscribendis historijs, illud attendendum existimo, quod Cl. Ptolemæus & C. Plinius in* Geographia *tradēda se fecisse fatētur: uidelicet quòd eis primam fidē tribuerint, qui in illis terris fuißēt educati, uel plurimū cōuersati. Mirsilius quoq; Lesbicus historicus ait, quòd de alicuius gētis antiquitate et origine, magis credendū sit ipsi gēti atq; uicinis, quàm remotis & externis. Idem sentit* Iosephus, *libro primo contra* Appionem, *affirmās eos omnino deridendos esse, qui procul ab aliqua gēte positi, ipsam de eius antiquitate & moribus docere præsumunt. Quocirca mihi homini Gotho, de Gothica gente scripturo, plus fidei tribuendum esse puto, quàm Chaldæo, uel Græco res Gothicas enarrare conanti: quamuis non ignorem, ipsis scriptoribus ex uetustarum rerum commemoratione contingere, ut in multis labātur. Nam & antiquiora illa paulùm*

Historici, quibus maior fides adhibenda est.

Historiæ scribēdæ difficultas.

subobscuram ambiguitatem præbent scribentibus, & temporum descriptio haud facilis cognitu, quandoque detrahit legentibus fidem. Heroum præterea, Regumq́;, ac cæterorum uirorum multiplex ac uarium genus, non satis exquisitè explicari potest. Accedit insuper, quod omnium est difficillimum, ut de antiquorum gestis scriptores inter se admodum dissentiant: qua moti re nobiliores, qui postmodum secuti sunt, historici, omißis priorum narrationibus, ad recentiores se historias (ut ait Diodorus in principio sui quinti libri) contulere. Ephorus quippe Cymæus Socratis discipulus historiam scripturus, ueteribus prætermißis rebus, ab Heraclidum tempore narrandi exordium cœpit. Callisthenes ac Theopompus, quos eadem tulit ætas, prisca illa minimè attigerunt. Ego autem ipsius Diodori exemplo secus arbitratus, onus sumpsi, non solùm præsentes, sed priscas res literis mandandi. Maxima enim plurimaq́; uetustißimorum heroum ac Regum, tum aliorum excellentium uirorum merita & egregia facinora extiterunt, ob quæ à posteris perennes honores, & in historia laudem meruere sempiternam.

Historia nō inutiliter res priscas tradit.

IOAN-

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOTHORUM SUEONUMQ; LIBER I.

DE ORIGINE GOTHORVM.

CAPVT I.

RIGINEM igitur Gothicæ gentis ex abditis priscorum temporum latebris eductūrus, antiquißimos, eosdemq; probatißimos autores, Mosen & Philonē Hebræos, Berosumq; Chaldæū imitari constitui, tam in numero annorū ab Adam usq; ad diluuium Noë, & natiuitatem Abrahæ, quàm in constitutione coloniarū, quæ per uniuersum orbem post illam uniuersalē inundationem disseminatæ fuerunt, omißis illis autoribus, qui à sacra Geneßis historia discedentes, apertè, & nimium circa alterū, uel utrunq; errauerūt. Illi enim contra publicam fidē loquētes, & à se inuicē dißidētes, à creatione Adæ usq; ad Christi natiuitatē longè plures annos, quàm sacrarum literarum autoritas admittit, aßignant: hi uerò ex Genesis cap. V. mille sexcentos quinquagintasex annos ab Adam usq; ad diluuiū Noë, deinde transacto diluuio ad Abraham, ducentos nonagintaduos, magno consensu asseuerant. Quocirca examinatis omnibus eiusdem publicæ fidei assertoribus, inuenio ab Adam & mundi creatione, usque ad Christi natiuitatē, annos ter mille nongentos sexaginta. Hæc itaq; de uera annorum supputatione sufficiant: nunc diuisionem totius orbis, quē Noë tribus filijs suis partitus

Gothicæ gentis origo.

Annorum mūdi uera supputatio.

Anni à creatione mundi ad Christū 3960.

Noë tribus filijs totū orbem diuisit.

est, breuiter annectam. Prius tamen considerandum est, totam uetustissimorum historicorum turbam in hoc conuenire, quòd Noë (quem alij Ianum, siue Ogygem cognominant) perdito aquis diluuij humano genere, ad Scythicas terras in montes Armeniæ, siue Caspios, non procul ab Araxi fluuio, arca seruatus euasit. Quippe locus primus, quo cœpit humanum genus post diluuium, fuit Scythia Araxea, ut Berosus Chaldæus, & Hieronymus Aegyptius, & Maseas Damascenus, atq; Moses consentiunt. De quibus Archilochus Græcus in Epitheto temporum ita dicit: Maseas Phœnix Damascenus libro X C V I I. historiarum asserit, ante Ninū ferme C C L. annis fuisse inundationem terrarum, & quendam, cui Moses antiquißimus historicus testimonium perhibet, liberatum circa fluuium Araxem ad montes Caspios, tumq; recente cœlo, & rudi humano genere, uixisse auream uitam: in qua, nullo ferente leges, natura ipsa uiuebatur, quousq; Ninus & Semiramis arma gentibus intulerunt, & auream uitam uitiare cœperunt. Idem testantur Latini scriptores, Trogus Pompeius, & eius abbreuiator Iustinus lib. I. Epitomarum de aurea uita ante Ninum. Deinde in secundo libro affirmant, Scythas semper fuisse superiores de principatu humanæ originis. Neq; id silet Cato, qui in secundo fragmento cum illis conuenit, ante Ninum circiter ducentis quinquaginta annis, quibus durauit aureum seculum, terras fuisse inundatas, & in Scythia renouatū auctumq; mortale genus. Quod quo pacto factum fuerit, Berosus lib. I I I. ostendens dicit:

Arca Noë in montibus Armeniæ quieuit.

Aurea ætas. Ninus auream ætatem uitiauit.

Scythæ omniū hominum primi.

Berosus de aucto humano genere.

CAPVT II.

EXiccata humo, & torrefacta terra, Noë cum familia de monte Gordieo (ut par erat) descendit in subiectam planitiem, plenam cadauerum: quam usq; ad hanc ætatem

Mons Gordieus in Scythia.

ætatem appellant Miri adam, id est, euisceratorum hominum: & inscripsit in lapideum monumentum rem gestam: & uocant incolæ Locum egressorium Noë. Congressu uerò coniugibus, perpetuò geminos ædebant, marem & fœminā: qui adulti, & coniuges effecti, & ipsi binos partu liberos ædebant. Neq; enim unquam Deus uel natura defuit necessitati, quæ ad uniuersi orbis spectat opulentiam. Eo pacto breui in immensum adaucto humano genere, opus erat nouas sibi conquirere sedes. Hactenus uerba sunt Berosi: ex quibus apertè colligitur, breue admodum tempus intercessisse inter ipsum uniuersale diluuium, & multiplicationem humani generis per uniuersam Scythiā, & omnia regna Aquilonis, præsertim Suetiam, Gothiam, Finningiam, Moscouiam, Lituaniam, Armeniam, Tartariā: quæ utranq; Scythiam, Asiaticam & Europæam complectuntur, respiciuntq; hinc illinc flumen illud Tanaim, à cuius ostio ipse Noë tandem post centum annos (ut mox ex Beroso probabimus) egressus, colonias in totum orbem extendit. Sed interim operæpretium fuerit ostendere nonnulla, quæ in eisdem Scythicis terris medio seculo egerit. Scribit autem Moses, eundem Noë arca egressum, mox sacra Deo, cùm pro liberatione & expiatione, tum ne ámodo unquā terra simili inundatione periclitaretur, fecisse. Immò Iosephus, ipsum sacrificia & orationes pro suæ posteritatis salute facientem, exauditum fuisse commemorat, talia uidelicet pro filijs orantem: Vt eius hostias propitius Deus suscipere dignaretur, & nullam iracundiam similem ulterius terra susciperet: ut eius opibus impinguati, & ciuitates cōstituentes, uitam habere possent feliciorem, & nullis bonis, quibus ante imbrem abundauerant, fraudarentur, ad longam utiq; senectutem peruenturi. Enimuerò (teste Mose) Dominus, exaudita oratione eius, ait ad eum: Nequaquā ul-

Aquilonaria regna, multiplicato in se primùm humano genere, habitantur.

Tanais diuidit duas Scythias.

Noë 100. annis moratus in Scythia.

Noë orabat dominum.

Noë pro posteris suis orabat.

Noë à Domino benedictus.

trà maledicam terræ propter homines. Benedixitq; Deus Noë & filijs eius, dicens: Crescite & multiplicamini. Qua quidem benedictione mandatum de generis humani multiplicatione accepit: tantumq; breui (ut dicere cœpimus) multiplicati sunt homines, ut ea benedictio similis illi benedictioni uideretur, qua Christus duos pisces & quinque panes benedicens, in cibum quinq; millium hominum multiplicauit. Probat hanc subitam & ingentem hominum multiplicationē Diodorus Siculus, qui libro tertio, exercitum Nini, adhuc uiuente Noë, ex Ethesia scriptore, immensum fuisse asseuerat, quippe qui in se habebat pedites ad decies septies centena millia, equitum millia ducenta, currus uerò falcatos paulò minus decem millibus & sexcentis. Quocirca Berosus in III. & IIII. Chaldaicarū historiarum libris affirmat, humanum genus adeò in immēsum multiplicatum fuisse in illis primis centum annis post diluuium, ut illa latißima Aquilonaria & Gothica regna, plures incolas capere non possent, neceßitasq; ipsum Noë ad comparandas nouas sedes compelleret.

Multiplicatio humani generis immensa.

CAPVT III.

Noë colonias in uniuersum orbem deducit.

Sem in Asia.

Cham in AEgypto & Africa.

Iaphet in Europa.

Noë totius mundi rex.

Philo de multiplicatione humani generis.

IGitur Noë centesimo anno post diluuiū, quo natus est dux Phalech (ut Moses Genesis X. & XI. scribens asseuerat: supputat enim à Sem post diluuium usq; ad Phalech, annos centū: & ut aiunt Hebræi & Catholici autores) Sem præfecit Asiæ, Chā AEgypto & Africæ: cuius metropolis fuit Chammin. Iaphetū uerò (qui & Atlas Maurus dictus est, quòd obierit in Mauritania, ut Diodorus in quarto insinuat) præfecit Europæ. Ipse toti orbi, maximè ad Occidentem, atque ad Septentrionem (ut idem Diodorus in quarto habet) præfuit. Quod etiam Philo Hebræus de multiplicato humano genere scribens, dicit, quòd ipse Noë cum

cum tribus filijs, & multis colonijs in Pontum uenit, & ratibus perlustrauit omne mare Mediterraneum, ostendens primò Sem omne litus Asiaticū à Tanai per Bosphorum, usq; ad Nilum AEgypti: & Chamesi à Nilo litus Africæ, usque in angustias Oceani & Gadium. Iapheto autem omne litus Europæ à Gadibus usq; ad Tanaim, & singulis prouincijs circa litus diuisit colonias. Decēnio, postquàm à Tanai discesserat, in eundem locum redijt. Reuersusq; in Scythiam, Nimbrotum (qui & Saturnus dicitur) anno à diluuio (ut Berosus ait) centesimo trigesimoprimo, primum Babyloniæ Regem creauit: deinde complures alias colonias (quarum etiam Berosus meminit) in uniuersum orbem emisit. Tandem postquàm maiorem suæ ætatis partem apud Schytas à tempore diluuij exegerat, multáque (teste eodem Beroso) pro optimè instituenda posteritate disposuerat, magna colониarum multitudine sociatus in Asiam, deinde in Aphricam, & postremo ac secundo transitu in Italiam (in qua fatis concessit) peruenit. Igitur ex præmissis plura colligi possunt: quorum primum est, quòd omnia Scythica & Septentrionalia regna principatum humanæ originis sibi post uniuersalē inundationem, testimonio probatissimorū autorum, iure uendicare possint: deinde quòd Sueonia, Gothia, & Finningia, quarū historias scribere institui, prius affluentissima mortalium multitudine incolebātur, quàm reliquæ totius orbis partes, præsertim Australes, ullum colonum haberent: præterea quòd centum & octo annis (si fragmentis Catonis credendum est) illæ ipsæ regiones ante Italiam habitatæ fuerunt. Chaldaica quoq; Babylon, quam Berosius regnum regnorum, & primum in orbe terrarum populum nominat, fermè uigintiquatuor annis post primum Italiæ incolatum, principe Nimbroto, incepit. Hactenus de

Noë 10. annis occupatus erat in constituēdis colonijs per uniuersum orbem.

Tanais flumen.

Noë Nimbrotū primū Regem Babyloniæ creat.

Noë magnā suæ ætatis partem post diluuium apud Scythas egit.

Noë Romæ mortuus in Ianiculo monte.

Septētrionalia regna principatum humani generis sibi uendicant.

Septentrionalia regna 108. annis ante Italiam habitata fuerunt.

Italia antiquior regno Babyloniæ.

prima sortitione coloniarum, quantum ad meum propositũ satis esse putaui. Nunc ad Scythica, & Aquilonaria regna, *ut eorum Reges & heroës describam, me conuertam.*

CAPVT IIII.

Magogus primus Gothorũ Rex internus.

MAgogus igitur Noë ex filio Iapheto nepos (teste Iosepho primo suorum antiquitatum libro, cap. XI.) Scythiæ gẽtis pater, & cõditor erat: primumq; in ea Europæa Scythiæ parte, quæ nunc Finlandia uocatur, & Gothorum Regi Orientẽ siue Tanaim uersus hodie paret, imperabat: deinde, ut publica patriæ historiæ fides habet, transmisso Venedici maris sinu in Gothiam, Scandianæ peninsulæ partem, nauibus uectus, magnaq; populi multitudine sociatus, peruenit, & eas gentes ex suo nomine (ut autor est idem Iosephus) Magogas nominauit: quibus postea Græci Scytharum nomen imposuerunt. Complures quoq; Latinorum totam Scandiam, uti diximus, Scythico nomini attribuere: at patria lingua à gentis origine usq; in præsens, semper (ut paulò antè dictum est) Gethæ fuerant nuncupati. Demum Latini, postquàm cum eis de imperio contendere cœperunt, ipsos frequentius Gothos uocare uoluerunt: quanquàm non raro promiscuo nomine nunc Gothi, nunc Gethæ, in Latinorum historijs appellentur, ut in contextu historiæ deducemus. Sed hoc loco considerandum puto, hũc Magogũ alium fuisse ab eo Magogo, quem Berosus asseuerat à Nimbroto Babyloniorum Rege, siue

Magogas gentes Scythicas esse.

Scandia Scythica.

Gothi, & Gethæ eadẽ gens.

Magogi duo.

Saturno,

Saturno, missum fuisse cum colonijs in Cœlosyriam, ibiq; regnum, & urbem Magogibi, id est, patriam Magog constituisse, circa annum à Noëtico diluuio centesimũ septuagesimumquintum. Hic autem Gethicas terras, circa annos ab eodem diluuio octogintaocto, administrandas ingressus est: nisi forsan, postquàm ipse intra eas pluribus annis regnasset, regnaq; & Respub. pro illorum temporum ratione constituisset, tandem ad Nimbrotum & Cœlosyriam commigrasset, iuxta exemplum Noë & filiorum eius, qui (teste Beroso) nunc in Armenia, nũc ad ostia Tanais, postremò in Asia, Africa, & Italia consederunt. Necessarium quippe erat, ut illi humani generis Principes tantam populi multitudinem, quæ sub Septẽtrione in immensum (ut modò ex Beroso colligebamus) creuerat, in uniuersam terram sæpius educere curarent. Cœlosyria. Transmigrationes multæ priscorum hominum.

CAPVT V.

Fuerũt huic Magogo quinq; filij: quorũ primus Suenno, Suconicæ gentis propagator fuit & rector: secũdus uerò Gethar, quem alij Gogum dixere, nomen suũ Gethis, quibus præerat, adaptandum curauit: reliqui tres, Thor, German, Vbbo, fideli promptoq; obsequio fraternum illorum imperium coluêre. Quocirca non multò minor eorum autoritas in subiectis populis erat, quàm si Reges designati fuissent. Neq; eo tempore formidandum erat, fraternæ gratiæ uinculum, aut iusiurandum, ob Principũ pluralitatẽ, uel regnandi ambitionem, uiolatũ iri: currebat enim tunc illa aurea innocẽtis uitæ ætas, quam uetustissimi historici & poëtæ, tot miris, summisq; laudibus extollunt. Suenno 2. Gothorum Rex internus. Gethar, siue Gogus 3. Getharũ Rex internus. Thor. German. Vbbo. Aurea ætas.

CAPVT VI.

Vbbo deinde, postquàm præterierant à diluuio uniuersali anni circiter ducẽti quadragintasex, Suen- Vbbo 4. Gothorum Rex internus.

none fratre fatis absumpto, principatum super Suecones adeptus est. Ab hoc Vbbone ante tempora Abrahæ ædificata est urbs Vpsalia: sic dicta à principio, quasi Vbbonis aula, siue quòd circa litora Salæ fluuij sitũ obtineat: à qua etiã diuturno temporũ cursu Sueonũ Principes dici uoluerũt Reges Vpsalenses. Est ea urbs in amœno loco posita, nõ hominibus tãtùm, & Principibus ac Regibus, sed summis Gothorũ Pontificibus, & ipsis Dijs à principio dedicata.

Vpsalia metropolis antiquissima.

CAPVT VII.

Siggo 5. Gothorum Rex internus.

Sigtuna oppidũ ædificatur.

Estones.
Finni.

VBbone apud Vpsaliam defuncto, aliquot anni præterierunt, antequam illi in regno Sueonum succederet Siggo: qui opportuno loco ex suo nomine Sigtunam oppidum prope lacum Meler erigendum curauit, ut esset idoneum præsidiũ, quo barbari Estones, aut Finnones, siue aliæ Orientales gentes à uastando agro Suetico arcerẽtur. Illo enim tempore, quemadmodum Assyriorũ regnum sub Nino & Semiramide in omnẽ fermè Asiam extendebatur, ita Hyperborei, siue Scythici homines suam potẽtiam longè lateq; propagare conabantur. Qui si pares cum alijs regnis scriptores assecuti fuissent, nec Assyrijs, nec alijs potentissimis regnis, in rerum gestarum magnitudine inferiores haberentur. Nam cùm illis magna scriptorum ingenia obuenerint, per terrarum orbem facta ipsorum pro maximis celebrantur, & aliorũ uirtus, qui maxima fecere, tanta (ut ait Sallustius) habetur, quantùm eam uerbis potuere extollere præclara ingenia. Credendũ tamen non est, ipsos Aquilonares omnino caruisse scriptoribus rerum à se magnificè gestarum, cùm longè ante inuentas literas Latinas, & antè quàm Carmenta ex Græcia ad ostia Tyberis & Romanum solum cum Euandro peruenisset, expulsisq; Aboriginibus gentem illam rudem mores & literas docuisset,

Scythæ gentes fortissimæ nullis in re militari cedunt.

Carmenta Latinarum literarum inuentrix.

Romani olim gens rudis.

ſet, Gothi ſuas literas habuerint. Cuius rei indiciũ præſtant eximiæ magnitudinis ſaxa, ueterũ buſtis ac ſpecubus apud Gothos affixa: quæ literarum formis inſculpta perſuadere poßint, quòd ante uniuerſale diluuium, uel paulò pòſt, gigantea uirtute ibi erecta fuiſſent. Literæ uerò hæ ſunt: *Gothicæ literæ antiquiſsimæ.*

ALPHABETVM GOTHICVM.

H*Is apicibus res geſtas in lapidibus exprimẽtes ſempiternæ hominũ memoriæ tradiderũt. Quibus etſi* Romani *ſermonis notitia, quæ tunc ante* Romam *conditam nulla erat, abeſſet, attamen tanta ad eloquentiæ ſtudium, & ad ſcribendum patrias poëſes diligentia eos inflammauit, ut non ſolùm pueri modeſti (quod* Romanos *longo pòſt tempore feciſſe ſcribit* Cato*) cantaturi carmina antiqua, in quibus laudes erant maiorum, paßim inſtituerentur, uerumetiam graues uiri in tibias de clarorum* *Res heroum magnificè geſtæ obliuioni tradi minimè debent.*

uirorum uirtutibus (ut etiam hodie fit) canerent:tantusq; erat doctrinæ honor & præmium,ut sapientibus non modò sceptra & regna, uerumetiam diuinos honores plerique impenderent. Sed de his postea suis locis nonnihil afferemus.Nunc ad Siggonem reuertamur. Qui postquam subiectos sibi populos prudenter in bello & pace ad multos annos,utpote sexagintaquinq; gubernasset,armisq; & legibus præcipuam operam impendisset, tãdem longo senio apud Vpsalensem metropolim consumptus defecit, circa annum à diluuio quadringentesimum duodecimum.

Siggo Rex apud Vpsaliam moritur.

CAPVT VIII.

Ericus VI. Gothorum Rex.

INterea dum Sueonibus Siggo imperabat, Ericus *in Gothorum* Regem *circa annum à diluuio trecentesimum quinquagesimũ septimũ eligitur.* Hic *Magogi ex filio* Gogo *siue* Gothoro *nepos, uel (ut alij dicunt) abnepos, non modò instituendis bonis moribus, uerumetiam patriæ charitate illustris euasit: siquidem iustas & salutares leges, quas ea ætas permisit, constituit, & quicquid ad conseruandum* Gothicæ Reipub. *statum utile uidebatur, summo conatu præstare curauit.* Enimuerò *acceptum à patre siue auo regnum,tanta uirtute gubernauit,atq; in remotas terras extendit, ut pleriq; nostri Historici hunc affirment nõ solùm præcipuum, sed primũ* Regem *fuisse Gothorũ. Qui cùm usq; ad eius tẽpora uiuente adhuc Saruco auo ipsius* Abrahæ, *tantùm multiplicati essent, ut amplißima insula* Scandiana *(quanuis alter orbis dici posset) ipsorum infinitum numerum sustinere nequiret, iussa est à* Rege Erico *non parua eorum pars, qui auream ætatem hactenus currentem peruersis facinoribus uitiabãt, uicinas ad occidentem solem insulas (quæ longo pòst tempore* Danicæ *siue* Cimbricæ *dictæ sunt) quærere,atq; in eis nouas sedes collocare.*

Necessitas inquirendi nouas sedes.

Danicæ insulæ inhabitari cœperunt.

care. Itaq; noui illarum insularum incolæ effecti, diu postquam ex terris Gothorum exierant (ut etiam ipsorum historiæ testantur) sine Rege ibi consederũt. Quippe ab hoc Erico usq; ad Danum, quem suum primum Regem tempore Gedeonis Iudicis Israël fuisse affirmant, fluxerunt anni circiter sexcẽti sexaginta: atq; intereà Regibus Gothorũ, siue Iudicibus ab eis constitutis paruerunt, donec Humelus Gothorum Rex (ut infrà dicemus) supradictum filium suum Danum eis regem imposuit. Sed ad Ericum reuertar: de cuius præclaris facinoribus si copiosiorem notitiam haberem, facilè ostenderem eius regnum tantò gloriosius extitisse, quantò innocentius illud seculum nostris temporibus fuisse consideramus. Circũferuntur in tota patria ante publicum omnium conspectum carmina patrio sermone de eius gestis ab antiquissimo æuo ædita, in quibus præter cætera multa, sequentium uersuum sensus habetur.

Danus primus Rex Danorũ tẽpore Gedeonis Ducis Israël.

ERICVS.

Carmina patrio sermone ædita in Latinũ traducta.

Primus in regnis Gethicis coronam
Regiam gessi, subijq; Regis
Munus, & mores colui sereno
Principe dignos.
Horrui quicquid furor aut libido
Suasit, & nulli grauis aut molestus,
Sed probus, uiuens timui præesse
More tyranni.
Legibus iustis populos gubernans
Præfui: nullus pauor innocenteis
Terruit: iudex procul est iniquus
Me duce pulsus.
Daniæ regnum caruit colonis,

Donec illius regionis agros
Gotthicas gentes habitare iussi.
Sed sine Rege
Non erant pauci populi rebelles,
Quos metus legum uetuit morari
Gotthica in terra, uel habere sedeis
Inter honestos.
His ego pulsis procul in remotas
Cimbricas terras, reliquis quietem
Præstiti firmam: nec erat timenda
Turba nefanda.
Iudices illis adhibens tributo
Subdidi iusto: nec erat potestas,
Qua iugo tali poterat resisti
Tempore multo,
Donec Humelo Gothico tyranno,
Natus est Danus similis parenti:
Qui dedit nomen titulumq; regni
Gentibus illis.
Non tamen Danos potuit tributo
Debito Gotthis liberare, quorum
Maximas uires metuebat ipse
Viribus impar.
Hinc satis iusta est ratio, coarctans
Danicos Reges, quòd in omne tempus
Gotthico Regi referant tributa,
Collaq; subdant.

TAndem postquam mortuo Erico optima illa aurei seculi tempora nimis celeri cursu præcesserant, res Sueonum, quæ bono inchoata fuere principio, in deterius dilabi cœperunt, & demum euolutis à diluuio quadringentis

gentis annis, ad impium idolorum cultũ corruerunt. Erat (uti diximus) in eorũ patribus & atauis, pietas erga Deũ incorrupta, ingens, atque infatigabile uirtutis studium, innocentia ubique secura, nusquam uiolentiæ, nusquam iniuriæ locus, iustitia omnium animos constantissimo fœdere continebat: sed obrepens paulatim humanæ mentis corruptio, aut omnes uirtutes, aut certè maximam earum partem euertit: diuinæq; maiestatis cultus ab ipso Noë (teste Beroso) per manus traditus, qui primùm omnium curari debuit, neglectus est. Proinde neglecta Diuinitas, neglexit eos à quibus negligebatur: ipsos tradidit, aut tradi permisit, in reprobum sensum, & in ipsum idolatriæ horrendum crimen: à quo quantus scelerum cumulus in uniuersum orbem effluxerit, nullæ historiæ silent. Sed dicat hîc fortasse quispiam, non esse operæpretium, aliqua quantumuis magna & præclara Gentiliũ facinora recẽsere: quod certè mihi persuaderi permitterem, nisi lex historiæ, quam conscribendam suscepi, me ad eorũ narrationem traduxisset, cùm non sit omnino inutile homini Christiano paganæ superstitionis studia considerare, ut pura mente gratias agat diuinæ miserationi, per quam nouit se à tanto errore atq; æterna miseria liberatum, simulq; ingemiscat sua opera (cùm sit in filium Dei adoptatus) Ethnicorum uirtutibus sæpenumero superari. Proinde aperiendum hîc sentio, quibus numinibus Gothica natio pagana superstitione seducta paruerit. Quæ unà cum Sueonibus, & omnibus adiacentibus prouincijs, templum quoddam nobilissimum, ab antiquissimo tempore in hac Vpsalia adeò magnifico apparatu constructum uenerabatur, ut nihil in eius parietibus, laquearibus & columnis, nisi aurum splendere uideretur. Tectũ præterea totum auro fulgebat, à quo aurea catena de pendẽs, totum templum

Pagana superstitione fascinata nobilis patria labitur in idolatriã.

Deum negligẽs, negligitur ab ipso.

Gratiæ Deo semper agendæ.

Locus idolatriæ, & tẽpli apparatus.

domusq; fastigia cinxisse memoratur. Quo factum erat, ut templum in ampla planitie situm, admirando sui fulgore uenerandam religionis maiestatem accessuris præberet. Astabat eius foribus arbor ingens ignoti generis, patulis diffusa ramis, æstate & hyeme iuxtà uirens.

CAPVT IX.

Thorus æstimatus summus Deorum.

IN hoc templo Thorus tanquam potentissimus & summus omnium Deorum, in medio triclinio strato puluinari colebatur: cuius magnitudini nihil diuinarum humanarúmue rerum digna æqualitate conferri posse existimatum est. Erat in capite eius corona, & in manu sceptrum, atq; in circuitu duodecim stellæ: unde admonebantur cultores credere ipsum esse Iouem Auxurum, hoc est, imberbem uel Ioui similem, qui in aëre præsidens, tonitrua, fulgura, uentos & nubes, serenitatemq; gubernans, agrorum fœcunditatem cum fructibus uniuersis subministraret: cuius patrocinio credebant se à perniciosis syderum influxibus, & tempestatibus, atq; à pestilentia & fame præseruari, frugibusq; & omnium bonorum affluentia beari. Quapropter

Thori pro Iouis nomine utebā tur.

propter omnes Aquilonarium regnorum Principes & populi Numen illud mira pietate uenerātes, diem unum (quē Latini diem Iouis appellant) per singulas hebdomadas eius cultui & nomini dedicatum obseruabant. Quæ nominatio etiam ad nostram ætatem, relicta pagana superstitione, perseuerat. Primumq; anni mensem, quem alij Ianuarium uocant, nostri mensem Thoronis appellant. Præterea coruscationes, fulmina & tonitrua, similesq; syderū motus, fragorem Thoronis appellant: plurimiq; Gothorum nostra ætate Thorones nominantur. Cingebant latera huius supremi Numinis alij duo Dij, Othinus & Frigga, quorū simulachra perinde ac comparium Deorum maiestas exigere uidebatur, utrinq; collocata fuerūt. Othini siquidem statua à dextris posita Martem ipsum aureis armis fulgentem expreßit. Viuens enim Othinus tanto opinionis fulgore (ut ait Saxo Danicus) cunctis terrarum partibus innitebatur, ut ipsum non secus, quàm datum mundo lumen omnes gentes amplecterentur, nec ullus orbis locus extaret, qui numinis eius potentiæ non parêret. Cuius præsidium Gothi aduersus omnem bellorum impetum sufficere credentes, ipsum incredibili ueneratione prosecuti, diem Mercurij in eius honorem æterna commemoratione consecrauerunt. Et quia uiuus in tota Europa diuinitatis titulum, quòd nulli in arte militari cederet, assecutus fuisset, hinc euenisse credo, ut Gothi (quemadmodum testatur Dion Græcus, Ablabius, & Iordanes, Gothicarum rerum scriptores) Martem, quem Deum belli putauit antiquitas, apud se dicerent Primogenitum: quod insignis Poëta non ignorabat, cùm diceret:

Gradiuumq; patrem Geticis qui præsidet armis.

Quem Gothi semper asperrima placauere cultura, morte scilicet captiuorum, opinantes bellorum præsidem aptius

A die Iouis remanet memoria culturæ Iouialis.

Ianuarius mēsis lingua Gothica à Thoro nomen habet.

Similiter tonitrua ab ipso nomen accepe runt.

Othinus et Frigga Dij æstimabantur.

Dies Mercurij Othino sacer erat.

Martem Deum belli putabāt ueteres pagani.

humano cruore placari, à quo uicißim omnem belligerandi industriam adeò perfectè didicisse uidebantur, ut deuictis Europæ & Asiæ potentißimis imperijs, summum fortitudinis gradum sint assecuti. Simulachrum Friggæ tertio loco positum, ut amorũ gratiarumq́;, ita pulchritudinis, delitiarum, nuptiarum & uoluptatum omnium Dea credebatur. Et ob id tantum apud Gothos, quantum Venus apud Romanos uenerata, diem Veneris usque ad nostram ætatem sibi consecratum habet, certasq; stellas in cœlo à maioribus nostris Colum & Fusum Friggæ nominatas accepimus. Præterea pingebatur gladio & arcu armata, quòd in illis terris uterq; sexus semper in arma promptissimus esset. Quippe non solùm Aquilonares uiri, uerumetiam mulieres & uirgines, olim omnia penè temporum momenta ad excolendam militiam conferebant, ne uirtutis neruos luxuriæ contagione hebetari paterentur. Sed de his infrà dicemus.

Ordo simulachrorum in fano positorum.
Diem Veneris Friggæ Dea cõsecrabant.
Stellas quasdã Colum & Fusum Friggæ nominabant.

CAPVT X.

PRæter hæc tria præcipua Numina colebantur Dij alij complures, qui (teste Saxone Danico) miranda præstigia-

Plures Deos colebant.

præstigiarum machinatione callentes, occupatis simpliciū animis, diuinitatis sibi fastigiū arrogauerunt. Quippe non solùm Gothos, uerumetiam omnes Septētrionales prouincias uanissimæ credulitatis laqueis circumuentas, ad cultus sibi pendēdi studiū concitātes, præcipuo ludificationis suæ contagio resperserunt. Adeò nanq; fallaciæ eorum effectus percrebuit, ut in ipsis cæteri quandam numinum potentiam uenerantes, eosq; Deos uel Deorum compares autumantes, ueneficiorum autoribus solennia uota persoluerent, & sacrilego errori honorem sacris debitum exhiberent. Inter quos quidam Methothim arte magica insignis, excellentem fictæ diuinitatis opinionem sibi arripiens, simplicium hominum animos præstigiosæ artis fama seductos, ad superstitiosa libamenta sibi præbenda adduxit. Hic cùm esset summus Deorum Pontifex, sacrificia cærimoniasq; ita distinxit atque disposuit, ut discretus Superûm cuiq; cultus & libatio obseruaretur, asserens Deorum offensas communibus sacrificijs, aut permixtis cærimonijs, expiari non posse. Fro quoq; Deorum satrapa sedem haud procul Vpsalia habuit, ubi ueterem litationis morem tot gentibus aut seculis usurpatum, tristi infandoq; piaculo mutauit. Siquidem humani generis hostias mactare aggressus, fœda Superis libamina persoluit: cui tandem in Deorum numerum relato, ut qui Deus sanguinis haberetur, furuæ hostiæ immolabantur, lectisterniaq;, & ludi nocturni annuo feriarum circuitu (ut aliquando in urbe Roma Diti & Proserpinæ) consecrabantur. Hollerum etiam diuinitatis insignibus decoratum decepta uenerabatur antiquitas. Is siquidem parem cum Othino amplitudinem inter Deos assecutus, adeò armorum & præstigiarū usu clarus euaserat, ut ad traijcienda maria osse, quod diris carminibus obsignauisset, nauigij loco

Methothim præstigiator magicus.

Fro Deorum Satrapa in Deorum numerū relatus.

Hollerū pro Deo uenerabātur.

utcretur, nec eo segnius quàm nauigio præiecta aquarum obstacula superaret. Præterea eorum numero Vagnostum & Hadingum appositos inuenio: quibus ob opem in periculo bellorum promptius exhibitam, diuini honores pendebantur. Præter hos Rostiophum Finnonicum, eò quòd exquisitis præscientiæ studijs uiuus excelluisset, post fata in Deorum societatem translatum crediderunt. Additur his Rostarus, cuius stupenda immanitas humani sanguinis sacrificio ita placari uoluit, ut ei illorum, quos cultores sui oppressuri essent, animas dedicarent. Demum complures alij Maximi Thoronis aut Othini filij existimati, diuinis honoribus à seducto populo donabantur, ac publico digni libamine censebantur.

Vagnostum & Hadingũ Dijs apposuerunt.

Rostiophũ Finnonicum Dijs applicuerunt.

Rostarus crudelis.

Thoronis aut Othini filij existimati, diuinis honoribus donabantur.

CAPVT XI.

NEc prætereundum puto, quomodo Dij Gothorum cum illis qui apud Byzantium colebantur, similitudinem communionemq; habuerint, qualem nostra ætate Pontifices Borealium regnorum cum Romanis Pontificibus obseruant. Siquidem Byzantini Dij Gothicos Deos, siquando,

Dij Gothorum cum his qui apud Byzantiũ colebantur, cõmunicauerũt.

quando comperti fuissent diuinitatis gloriam aliquo nefario facinore maculasse, non solùm Deorum collegio submouere, uerumetiam primatu eiectos, ac domestico honore spoliatos proscribere, & alijs pœnis afficere autoritatem habebant: qua sæpius seuerè usi fuisse traduntur, existimantes alicuius probrosi Dei potentiam satius subruendam, quàm publicam religionem sacrilego exemplo profanandam, ne ipsi pœnas alieno crimini debitas in se translatas experirentur. Enimuerò compertum habebant, suæ diuinitatis cultores, uulgatis parium Deorum criminibus, obsequium contemptu, religionem ludibrio commutare, sacra pro sacrilegio duci, statas solennesq; cæremonias scenicorum ludorum loco existimari. Itaq; submotis illis, alios in locũ ipsorum sufficientes, facto ipso ostenderũt, se Deos ac Reges creandi destituendiq; potestatem habere. Nec sem per ea pœna perpetuò duratura, sed iuxta culpæ modum quædam menstrua, quædam annua, quædam triennalis, nonnulla uerò decennalis, aut diuturnior: qua persoluta, Dijs atrocitatem exilij miserantibus, ad pristini fulgoris gloriam reuertebãtur, præsertim cùm superioris infamiæ squalorem medij temporis interuallum euacuasset. Accidit etiam aliquãdo (quod ait Saxo) ut illi, qui scenicis artibus, aut alijs deformibus operibus impediti essent, quominus amissum diuinitatis honorem recuperare, aut de integro assequi possent, summos Deorũ nunc adulando, nunc præmijs permulcendo, diuinæ maiestatis gloriam pecunia emercarentur, & ad honores, quibus aliâs essent inepti, ingentis summæ pretio aditum obtinuerint. Quòd si quanti emerent, scire uoles, illos interroga, qui quanti ueneat diuinitas, didicerunt. Hoc tamen uerum esse scies, quod Tertullianus de Laribus scripsit: Qui magis tributarij fuerũt, magis sancti habebantur, immò qui magis sancti, magis

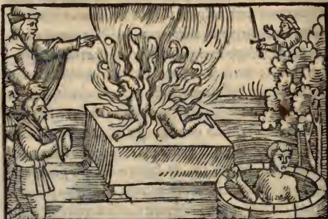
Pagani arbitratu suo Deos submouebant & sufficiebãt

Infames diuinos honores pecunia emercabantur.

Magis tributarij magis sancti.

tributarij erant, ne liceret Deos esse gratis. Nec mirum uideri debeat, tantum ualuisse in hac gente talium Deorum opinionem, quandò apud Aegyptios, Græcos, & Romanos omnium prudentissimos, indignæ fabulæ colerentur, templisq; honorarentur, utpote Iupiter, Saturnus, Mars, Mercurius, & reliqui, quos fuisse mortales homines, & istis Gothicis Dijs sceleratiores sciebant, atq; quorum sepulchra minimè ignorabant.

Aegyptij, Græci, Romani alioquin sapientes portēta coluerunt & uenerabantur.

CAPVT XII.

HActenus de Dijs: nunc de Sacrificijs & Sacerdotibus eorum pauca dicemus. Erat olim in sacrificijs Gothorum numeri nouenarij obseruatio admodum accepta: fortè quia Pythagorica philosophia monuerit numerū imparē, qualis hic est, qui ex ter tribus consurgit, in omnibus præponi oportere. Ea enim Septentrionalium religio multum ex Pythagoricis traditionibus aucta commemoratur, tam per Salmoxem, quàm per alios eiusdem eruditionis Philosophos, de quibus infrà dicendum erit. Et quamuis Dijs suis summum cultum singulis

Sacrificia Gothorum nouenario numero obseruabātur.

Religio Gothorū ex Pythagoricis traditionibus aucta.

hebdomadis,

hebdomadis, & quotidie exhiberent, tamen omni menſe ſolenniorem uenerationem ipſis impendentes, nouem dies ſacrificijs ritè ac religioſè abſoluendis tribuerunt, ſingulisq; diebus nouem animantium genera immolabant: quibus etiã totidem humanas hoſtias adiungebant. Ac poſt nouendium, per ſummam totius regni celebritatem, templum illud Vpſalenſe frequentißimo incolarum acceſſu uiſitabatur, ibiq; nouendialibus ferijs, & præſcripto ſacrificiorum numero, Dijs hoſtiæ ad aram mactabantur: homo autem quem ſors immolandum obtulerat, in fontem qui ad locum ſacrificiorum ſcaturiebat, uiuus immergebatur: qui ſi facilè efflaret animam, fauſtum renuntiabant ſacerdotes uotum, moxq; inde ereptum, in uicinum nemus (quod ſacrum credebant) ſuſpendentes, inter Deos translatum affirmabant. Quo factum erat, ut beatum ſe crederet, qui ea immolatione excederet è uita. Accidit nonnunquam Reges ipſos eadem ſorte delectos immolari. Quod quia fauſtißimum regno ſacrificium æſtimabatur, totius populi multitudo ſumma gratulatione tam inſignem uictimam proſequebatur. Enimuerò ſic defunctos nequaquam mori, ſed tam illos, quàm ſeipſos immortales eſſe perſuaſum habebant.

Nouem diebus nouem genera animantium immolabant.

Homo immolabatur.

Miſerabile ſpeculum ritus ipſorum idolatrarum.

Sorte deligebatur immolandus.

CAPVT XIII.

Gothorū de immortalitate animæ opinio.

SVnt graues autores asseuerantes Gothos multis nationibus excellentius sapientiæ studuisse, ideoq; opinionem de animæ immortalitate induisse, quia (ut ait Herodotus) se mori non putantes, dicerent eos qui uita functi essent, in alium quempiam locum amœniorem demigrare, in quo Deum quendam Bleixen præsidere affirmabant, ad quem assiduè præter superius expressum modum, cum naue quinq; remigum nuntium quempiam ex seipsis sorte delectum mittebant, præcipientes ut ea quibus indigerent, à liberalitate Numinis impetrarent, quemadmodum infrà dicemus. Prætereà tam obstinatissimo animo Deorū suorū cultū obseruabāt, ut concitato in nubibus fragore, sagittas ex arcubus in aëra excutientes, ostenderent se opem afferre uelle Dijs suis, quos tunc ab alijs oppugnari putabant. Nec ea temeraria superstitione cōtenti, insitati ponderis malleos (quos Iouiales uocabant) ingenti ære complexos, magnaq; religione cultos, ad eum usum habebant, ut per eos tanquam per Claudiana tonitrua, & per usitatam rerum similitudinem, cœli fragores, quos malleis cieri credebant, exprime-

Pugnabant pro Dijs sagittis et malleis contra tonitrua.

Mallei Iouiales.

exprimerent, tantiq; sonitus uim fabrilium specie imitantes, Deorum suorum bellis sic adesse admodum religiosum existimarent. Durabat is Iouialium malleorū usus usq; ad annum à Christo nato millesimum centesimum trigesimū, cùm Magnus Gothorū Rex Christianæ disciplinæ studio paganam superstitionem perosus, & fanū cultu, & Iouem insignibus spoliare sanctitatis loco habuit: qui propterea ad multa tempora à Gothis perinde ac cœlestium spoliorū sacrilegus raptor reputatus est. Solebant etiam Gothi processuri in prælium, equos ad aras immolare, quorū abcissa capita, contisq; excepta, subiectis stipitibus distentos faucium rictus ante acies præferebant. Nec tantùm uictimas ante bellum, uerumetiam post superatos hostes hostias immolabant, magnificosq; ludos in honorem Deorum faciebant, in quibus effœminati corporum motus, scenicíq; mimorum plausus, ac mollia nolarum siue ærium crepitacula ostentabantur. Hæc & alia eximia sacrificiorum genera potissimùm faciebant, ut Dijs iuuantibus nulla bellorū ui superari possent: adeò eis arma in desiderio, & continuo usu erant, ut reliqua omnia humana studia nequicquam comparanda rei militari putarent. Præerant his sacris dispparium graduum sacerdotes, Pontifices, Archiflamines, Flamines, Salij, Augures: quorum primis, utpote Pontificibus, permissa erat par cum Regibus potestas, tantaq; autoritas, ut quicquid illi uel suaderent, uel iuberent, quasi de cœlo sonuisset, mox ipse Rex & populus alacres exequerentur. Instruxerunt gentem plurima sapientia, selegerūt sacerdotes, religionem fundauerunt. Testatur Dion Græcus, huic genti nulla ætate defuisse Pontifices, qui eos in sapientia erudirent. Erat quoq; inter eos genus Pontificum illustrius, quos Pileatos & Pios uocauerūt, ex quibus Reges & sacerdotes sibi cooptabant, quod inferius subnecte-

Magnus Gothorum Rex abrogauit usum malleorum.

Equos processuri ad prælium immolabant ad aras.

Sacrorum præfecti.

Pōtificibus par cum Regibus potestas erat.

Pontifices Pileati & Pij.

mus. Sed nunc ad fata Regis Erici, quæ circa annos à diluuio quadringentos uigintiquinq; inciderunt, reuersi, inuenimus, quòd post ipsa tam Sueonum quàm Gothorum Respub. uario modo uacillare cœpit. Quippe non existente Regum Gothiæ & Suetiæ cōcordia, qua tanta gentium multitudo in tranquillitate & pace contineretur, domi perniciosa discordia, & impia idolorum cultura, de qua diximus, foris importuna hostilitas inualuit. Idq; multo tempore, & cum summa omnium incolarum iactura, annis ferè quadringentis. Reges autem Gothorum, qui medio tempore & successiuè regnasse memorantur, hi sunt, Vddo, Alo, Othen, Carolus, Biorno, Gethar, Gert: quorū sola nomina ad meam notitiam ex publicis annalibus peruenerunt. Suecones uerò tunc ab eis diuisi sub Iudicibus magnam illorum seculorum partem egisse dicuntur.

Concordia salutaris, discordia perniciosa.

Vddo VII. Alo VIII. Othen IX. Carolus X. Biorno XI. Gethar XII. Siggo XIII. Gothorum Reges.

CAPVT XIIII.

Berico xiiij. Gothorum Sueonumq; Rex in patria, & ab egressu primus.

BErico deinde communi omnium Sueonum & Gothorum consensu, utriusque regni Monarcha circiter annum à diluuio octingentesimum trigesimumsextum constitutus, cùm prudenter animaduerteret, quomodo tot populi in tot diuersa uota distracti, absque ciuili bello regi & conseruari possent. Erant in eis plurimi, quos (uti ubique contingere solet) diuturna licentia in cædes, rapinas, & omne facinus reddiderat audacißimos. Hos prudens Princeps cogitabat (oblata primùm occasione) à patriæ finibus submouere. Sed quia non uellet, nec honestè posset, id quod cogitauerat, armis & potentia exequi, compertumq; haberet eorum animos duci posse, cogi non posse, contractis in concionem nobilibus & plebe, refert quo pacto præteritis annis Estones, Liuones, Finningi, Curetes, Vlmerugi, cæteræq; potentes

Principis exhortatio.

potentes gentes (quamuis à Gothicis littoribus uasto mari separatæ) ausæ fuissent Gothorum potentiam domestica seditione labefactam, cõtinuis bellis impugnare: nec à proposito cessuræ uiderentur, donec penitus expugnatis iugum turpissimæ seruitutis imponerent. Quocirca si uiri esse uellent, cogitarent potius tam superbis & pertinacibus inimicis terras & possessiones auferre, iugumq; perpetuæ seruitutis inijcere, quàm ab illis iniectum cum sempiterna ignominia sustinere. Hac enim præclara uictoria plurimas iniurias patriæ pridem illatas iustissimè uindicarent, manusq; suas de cætero non in ciuium, sed in hostium sanguine cruentarent. Excepta est hæc Regis oratio diuiduis cùm populorum, tum procerum sententijs: cùm alij affirmarent natalis soli dulcedinem nequaquam relinquendam, alijs placuit Regio consilio & præcepto satisfieri debere, quòd iustum bellum contra importunos & crudeles patriæ hostes praeciperetur: præstaretq; semel uel uno bello ipsos delere, terrasq; & possessiones eorum occupare, quàm in sempiterna eorum formidine uersari. Tandem communi omnium consensu decretum fuit, ut tantus exercitus pararetur, quantus sufficere posset oppugnandis & expugnandis illis hostilibus terris, quæ à fortissimis incolis possidebantur. Hoc decreto domum ad uxores relato, mox ipsæ muliebribus corporibus uiriles animos inserentes, nullum in se fœmineæ mollitiei indiciũ præbuerunt, nullas mœstas deprompsere uoces, nõ lacbrymas, non gemitus, non eiulatus emittebant. Quippe ab ineunte ætate paulo minus quàm ipsi uiri armis assuetæ, in equo ducebant pensa & prælia tractare. Nec solùm mutua exhortatione sese fouebãt, sed uiros ipsos ad arma capessẽda importunè inflammabãt. Tantumq; pauco dierum spatio profectũ est, ut lõgè pauciores essent, qui domi residere,

Gothicæ mulieres uiris uirtute haud inferiores.

Mulierculorum importuna & vehemens instigatio arma capessendi.

quàm qui egredi mallent: immò si nauiũ multitudo exituris suppetiisset, tota terra alioqui populosissima, in solitudinẽ redacta fuisset. Proinde Regis prudẽtia opportunè prouisum fuit, ut sufficiens incolarũ numerus terræ excolendæ relinqueretur: cui primogenitum suum Humulfum *Regem præficiens, iussit ut domi & in patria uiriliter prudenterq; omnia ageret, ipse autẽ foris, & longinqua militia cum suis nihil minus præstare curaret.* Hoc tamen loco *nonnulli errant, affirmantes hũc Gothici populi egressum ob naturalem terræ sterilitatem accidisse, cùm etiã nostro tempore tantum in omnibus rebus abundet, ut uix alibi in tota* Europa *uilius uendantur res humano uictui necessariæ. Testantur eam omnium rerum abundantiam illæ ingentes nauium classes, quæ inde quotannis maximam omnium rerum copiam in omnes transmarinas regiones efferre consueuerunt. At de illa fame ex bellis, non ex terris inflicta, ob quam* Longobardi *inde postea exiuere, infrà dicemus.* Nunc *satis est ostendisse duas præcipuas huius emigrationis causas, uidelicet ut uindicta de hostibus sumeretur, &* Gothica *natio in alienis regnis & terris, quantum uiribus posset, experiretur.*

Humulfus primogenitus patriæ Rex præficitur.

Gothorũ patria fertilis & abundans.

Duæ causæ emigrationis Gothorum.

CAPVT XV.

O Mnibus igitur quæ ad tantam expeditionem necessaria uidebantur præparatis, iubet Berico *omnium classium præfectis, ut totam nauiũ multitudinem in insulam* Gotlandiæ *(quam* Iordanes *Gotiscantiam uocat) deducant.* Vnde *tres naues potentiam hostium explorantes emittere curauit, unam quæ* Estonum, *alteram quæ* Curetum, *tertiam quæ* Vlmerugorum *litora diligenter perscrutaretur. Sed suborta tempestate, omnes* Vlmerugianis *litoribus appulsæ fuere, in quibus nunc* Prutenorum *sedes*

Clasis primum in Gotlandiã insulam appulicuit.

Vi uentorũ postmodũ ad Vlmerugidnos appulsæ sunt naues.

des habentur. Inde exploratis obiter terris, & incolis, mox ex se tertiam nauem ad Bericonem expediunt: quæ etsi cæteris ad cursum aptior esset, attamen ob remigũ ignauiam tardius incedens, conuitio, quo Gepãda de cætero diceretur, occasionem dedit. Siquidem lingua Gothica tardũ & ineptum, Gepam per conuitium appellat. Itaq; ex ea naui Gepidæ ortum habentes, patrum suorum inertiam præclaris posteà facinoribus, fundato ex se inclyto regno absterserunt. Nec ignauiter legatione functi, Bericonem quo in loco & statu reliquæ naues essent, edocent, hortanturq; ut totam classem ad ipsas sine mora perducat, facili negotio terram & populos, in quibus nihil expugnatu difficile uideretur, superaturus. Neq; diutius expectatum est: & Gothi (ut ait Iordanes) uelut examen apum erumpentes in Europam exiuerunt. Annus tunc erat secundũ Hebraicam ueritatem à creatione mundi bismillesimus quingentesimus trigesimusprimus, à diluuio autem octingentesimus septuagesimusquintus, & ante natum Christũ millesimus quadringẽtesimus trigesimus, quo tempore filij Israël à Iudice Othoniele (teste Alberto Crantzio) regebantur. Præsenserant tunc Vlmerugi, quam ob causam tam frequens & inusitata classis aduentasset: ideoq; mutua adhortatione firmati, statuerunt prius sanguinem & uitam effundere, quàm charissimam patriam hostibus occupãdam permittere. Proinde Gothi à principio antequã in littore consisterent, difficilem Martis aleam experiebantur. At postquam resumptis uiribus, quas maris tempestas non parum labefactauerat, magno impetu & imperterritis animis manus conseruerũt, uictores, non tamen sine cruenta uictoria, euaserunt. Sed lætari non poterant, se amœna loca sedesq; beatas occupasse: quippe ueteres illi coloni, qui bello supererant, cùm uiderent tantæ Gothorũ potentiæ

Gens Gepidarũ unde originem sumpserit.

Gothi quo tempore patriam egressi fuerint.

Othoniel Iudex Israël.

Cruenta uictoria.

impares esse, confestim domos, uicos, uillas incendio tradiderunt, deinde fuga salutem quærentes, ad interiora Vandaliæ se recepere. Itaque Gothi uacuam & laboriosam terram assecuti, coniuges, & liberos ex nauibus eductos, excolendis agris præficiunt, domus & uillas rursus erigunt, armaq́; in uicinas prouincias, Pomeraniam, Poloniam, Magnopoliam, tanta fortitudine extendũt, ut breui tempore magnam magnæ Vandaliæ partem suo imperio subiugarint. Toto enim tempore septem Regum, quo Vlmerugiam incoluerunt, nunquam à tumultu bellorum quieuerunt. Si enim foris nullus hostis comparuisset, domi & in patria quærebant, nihilq́; præclarius ducebant, quàm inuigilare armis, uitamq́; militarem aßiduo studio exercere.

Gothi Vlmerugiã armis subactam excolebant.

Gothi Vandaliæ partem subiugabant.

CAPVT XVI.

Captus II. Gothorum Rex extra patriã.

Captus deinde defuncto Bericoni (testantibus Methodio & Iordane) succeßit in regno Gothorum: qui principatum iure belli quæsitum & propagatum, potentia & armis conseruare studebat. Quippe quemadmodum gentes, quas Berico in subiectionem redegerat, nihil enixius moliebãtur, quàm amissam libertatem recuperare, ita ipse necessarium putabat omni ingenio & diligentia prouidere, ne abiecto subiectionis iugo, ex seruis liberi, ex subditis Principes erigerentur. Nec minor animo eius solicitudo inceßit de continuo & domestico suorũ Gothorũ tumultu. Quippe quemadmodũ in patria suscitare tumultus, negociumq́; suis Principibus facessere cõsueuerant, ita in alienã terram prouecti, mores à maioribus suis imbibitos seruantes, ostenderunt se cœlum, non animos migrando commutasse. Tandem hic Captus fatis, an in armis absumptus fuerit, autores quos sequor, silẽtio suppresserũt.

CAPVT

CAPVT XVII.

Augis Gothorum fortißimus (quemadmodum Iordanes affirmat) mortuo Gapto, in Gothorum Regem erigitur: cui graue bellorum negocium contra fortissimos Curetes contigisse traditur. Ipsi enim Vlmerugorum uersus orientem solem uicini, cùm se satis munitos arbitrarentur, præsidijs fluuiorũ & saltuum, paludumq; impedimentis, contendebant principatum Gothicæ gentis abijcere: non quòd ab ea grauibus & intolerabilibus tributis molestarẽtur, sed quòd indecorum atq; probrosum ducerent, uitam habere alienæ gentis arbitrio subiectam. Ille tamen conatus, ut erat ex temerarijs ingenijs excitatus, ita ad felicem exitum perduci nequiuit. Quãuis enim Curetes contra Augem & Getas progreßi, uiriliter & pertinacißimis animis pugnassent, ipsumq; Regem Augim primas in acie partes strenuè agentem occidissent, se tamen & patriam ab illa subiectionis infamia liberare nequiuerunt. Mox enim Gothi Amalum ex procerum suorum ordine nobilissimum, utpote Augis filium, uacãti regno præficientes, uictoriam è manibus hostium, quibus nimium fauisse fortuna uidebatur, extorserunt.

Augis III. Gothorum Rex.

Rex in acie succubuit: quo nõ obstante Gothi uictoriam reportabant.

CAPVT XVIII.

Amalus igitur præmortui Augis filius in ordine Gothorum Regũ post Bericonem quartus, creditã sibi Rempub. tanta diligentia atq; industria gubernauit & auxit, ut superioris ætatis Principes (quanquã rerũ gestarum magnitudine præstantes) non solùm æquauerit, sed planè superauerit. Nam cùm Curetes post amissam (ut diximus) libertatem, nouandis denuò rebus omnem operam accommodarent, sibiq; ad rebellionis societatem Estonicam gentem indomitam coniungerent, Amalus ut

Amalus IIII. Rex Gothorũ.

Amali prouidentia.

hostiũ conspirationes amicorũ societate infringere posset, missis nuntijs Gotillam Gothiæ & Suetiæ Regẽ, Bericonis nepotem (de quo infrà dicetur) contra ipsos in præliũ excitauit. Et ita cõmunibus duorũ fortissimorũ Regũ armis Estones, Curetes, & Magnopolẽses, manus uictas Gothico imperio iterũ tradiderũt, recepto in humeros gemino iugo pro simplici. Nam posteà non solùm Amalo, sed Gotillæ ut obnoxia mancipia obsequebãtur. Nec rarò accidit, ut eodẽ tempore paterfamiliâs uni ipsorũ Regũ, & filius eius, aut seruus, alteri sine ulla indulgẽtia parẽre cogeretur. Ex hoc antiquissimo Rege Gothorũ originẽ habuisse dicitur præclara Amalorũ apud Hispanos familia, quæ nõ solùm illustrissimos proceres, sed potentissimos & optimos Reges ac Pontifices ex se produxit, quemadmodum infrà latius prosequemur.

Amalorum familia apud Hispanos.

CAPVT XIX.

Baltus V. Rex Gothorum.

BAltus siue Galtus præmortuo Amalo in regno succeßit: cuius gesta si fidelis antiquitas ad posteritatis notitiam perfectius transmisisset, nõ breuem historiam, sed historiarum libros eius imperiũ, quod uaria fortuna administratũ fuit, nobis subministrasset. Siquidẽ eius tempore suborto inter Gothos domestico tumultu, ad tantã seditionem deuenerũt, ut Gepidæ siue sponte, siue coacti, ab ipsis deficere, & sibi nouas sedes (ubi nũc Valachia est) quærere cogerẽtur. Nec multo pòst tẽpore, subactis uicinis in maximam multitudinem coaluerũt, Regemq; sibi præficientes, non solùm Vandalis, sed Gothis terrori ac formidini esse cœperunt. Neq; silentio implicandũ est, quòd quemadmodum ex Amalorum cognatione, Regia stemmata apud Ostrogothos longo ac splẽdido succeßionis ordine profluxerunt, ita etiam uicißim ex illustri Baltorũ generatione, Vestrogothi

Gepidæ ad Valachos se transtulerunt.

Gepidæ inualuerunt.

Amalorum familia apud Ostrogothos.

strogothi sacerdotes & Reges sibi cooptare consuêrunt: quod infrà magis explicare conabor. Hîc tamē animaduertendū puto, Baltos à principio Galtos, hoc est, Verres dictos fuisse. Potest hoc persuaderi ab antiquissima & nobilissima Gyltarū, hoc est, Verrea familia, quæ etiā hodie apud Vestrogothos perseuerat: à qua etiam ego secundū paternam lineam (ut à parente meo accepi) originem duco.

CAPVT XX.

Gadaricus deinde Balti filius communi Gothorum consensu in regni solio collocatur, qui ob rerum gestarum magnitudinem Magni cognomine (ut Iordanes, Rodericus Toletanus, & Albertus Crantzius attestantur) dignè meruit illustrari. Magnum quippe erat, ipsum potentissimæ Gothorum nationi imperare. Sed maius erat, subditorum populorum animos nunquam aut rarò concordes, à domestica seditione, quæ sub priore Rege Balto initium aut fomentum contraxerat, reuocare, reuocatosq; in pace & unitate continere. Maximumq; fuit uicinas & potentes gentes, quæ non solùm in pristinam libertatē se uendicare, sed Gothicum nomen penitus abolere moliebantur, reprimere & superare. Siquidem (ut diximus) Gepidæ illatarum sibi à Gothis iniuriarū memores, quascunque possunt gentes Scythicas & Vandalicas sibi adiungentes, bellum Gothis indicunt, tantisq; animis indictum prosequuntur, ut uno eodemq; momento indictum & illatum putaretur. Nec fuit aliquod bellum tam acre & periculosum anteà à Gothis susceptum. Prius enim sæpe de fortunis & terris dimicauerant: at nunc atrocius prælium de salute, & libertate, ac uita agebatur. In quo cùm Vandalorum uirtus tantum inclaresceret, ut Gothorum potentiæ pertinaciter resistens par iudicari

Gadaricus VI. Rex, dictus Magnus.

Gepidæ uindices iniuriarū.

Vandali cũ Gothis concordiã meunt.

potuisset, conuenit tandem inter utranq; partem, ut Vandali in libertatem restituti de cætero non subditi, sed socij Gothorum haberentur. Deinde Gadaricus arma uiresq; suas ad Scythas usq; extendit: quos cùm ad prælium minimè parati essent, haud difficulter superauit. Sed non erat tam facile gentem fortem in subiectione continere, quàm facile fuit ipsam nihil aduersi suspicantem expugnare. Siquidem reuerso Gadarico cum suis in suam Vlmerugiam, nec multò pòst fatis absumpto, Scythæ iugum, quod à Gothis impositum nimis impatienter ferrent, abijcere uolentes, unanimiter cogitabant gloriosam mortẽ seruituti turpitudiniq; anteponendam esse: eaq; acceleratione quod cogitauerant exequebantur, ut parum abfuerit, quin Gothos ob recens Gadarici funus perturbatos opprimerent, nisi subito consilio subitum periculum, accelerata noui Regis Philmeri electione, auertissent.

Scythæ Gothos acriter impugnant.

CAPVT XXI.

Philmerus VII. Rex.

PHilmerus igitur Gadarici filius, cùm Magni patris magnifica gesta non solùm imitaretur, uerumetiam superaret, tam regni quàm magnifici nominis hæres ab omnibus meritò æstimatus est. Nam quum deprehendisset Scythas amissam libertatem gladio & armis recuperare uelle, seruitutemq; à suis ceruicibus excussam in humeros Gothorum rursus inijcere, idq; ipsos tanta acceleratione & impetu (ut dictum est) moliri, ut contra ipsorum insultum progressuris nihil esset perniciosius, quàm mora & cunctatio: proinde adeò subitò in hostes potentissimos se præparauit, ut unus idem dies Regiam illi dignitatem, & ineuitabilem belli necessitatem imposuisse uideretur. Verùm quia in tam repentino & non præcognito motu, delectum militum facere non dabatur, urgebat totam Gothicam

thicam gentem, quæ armis apta erat, citißimè ad arma cõuolare. Cui præcepto tam cupidè satisfactum fuit, ut nemo esset qui se domesticis laribus ab ea publica & tam necessaria expeditione excludi pateretur: immò tam fœminæ quàm uiri citius quàm credi poßit armati, infantes atq; imbellem ætatem plaustris imponunt, certi se in eo prælio aut gloriosa morte occupandos esse, aut sedes non omnino steriles, fugatis hostibus, occupaturos. Credibile tamen apud me non est, quòd spe fœcundioris soli ad Scythicas uastitates cum tanto discrimine properare uoluissent, ut nõnulli affirmant. Nunquid Scythicæ arenæ, aut inuiæ paludes fertilißimis Rugianorum, Obotritorum, Magnopolensium, Pomeranorum, Prutenorum, Vlmerugiorum, Polonorum terris præeligendæ essent? Sed erat ille Martialis & cõnatus ardor præliandi in populo illo, qui fortitudini militari supremum inter cæteras uirtutes gradum semper attribuebat.

Fœminæ Gothicæ cũ uiris suis concurrũt cõtra cõmunem hostem.

Gothi Martiales.

CAPVT XXII.

HOc igitur bellico ardore concitati, cum suo Philimero plenis & pertinacißimis animis contra aduẽtãtes Scythas progreßi, terras amplißimas hactenus possessas reliquêre uacuas. Soli tamẽ Samagetæ, qui remotius ad littora maris Sarmatici habitabant, & ob id tardius belli apparatum fieri didicerant, in suis sedibus remanserunt, hodieq; perseuerant. Ea maxima & insuperabili multitudine Scythæ post acerrimum bellum superati funduntur, & profligantur: nec antè quieuêre Gothi, quàm usq; ad confinia Mæotidis paludis peruenêre. Hic Philimerus cùm disiectis per arma habitatoribus, suos collocãdos putaret, pontem magno molimine construxit, eoq; perfecto copias in alteram ripam traijcere properauit. Sed cùm

Samagetæ, Preteni sunt in littore Sarmatici maris.

Trãsfertur pars Gothici exercitus per paludes Mæotides.

esset in medio conatu, & tot restare uiderentur transponēdi, quot iam trāspositi essent, ipse ex industria, & quàm occultissimè id fieri poterat, pontem illum dissoluendum curauit, famamq; sparsit id casu, non proposito, accidisse. Putauit enim prudens Rex, *ut commodiores sedes diuisi quàm coniuncti occuparēt.* Quòd *autē alij scribunt, pontem ita corruisse, ut in reliquum irreparabilis esset, apud me paruam fidem facit. Iidem enim homines eundem laborem, ubi eadem uoluntas affuisset, si non facilè, tamē importunitate superassent. Sed erat necessariū aliquādo post tot itinera quiescere, & imbecillioris ætatis quieti consulere. Ita ex una gente duæ mox emersere, quæ tandem totam Scythiam uastissimam totius orbis partem, antè* Ouim *(teste* Iordane *) dictam, sub suum imperium redegerunt, diuq; in subiectione continuere. Nam qui citra paludes manserant, principatum omnium illarum Scythicarum terrarum, quæ post eorum terga usque ad sinum* Venedicum, *siue* Sarmaticum, *uel* Estonicum, *longo & lato tractu porriguntur, assecuti sunt: illi uerò qui cum* Rege Philimero *pontem transierāt, etsi optatum solum, in quo commodè se collocarent, inuenissent, tamē cùm in proximo esset fortissima gens* Spalorū, *quæ hactenus inuicta, & cæteris* Scythis *formidabilis esset, statuerūt primùm uires suas contra eius potentiam (teste* Ablabio *) experiri. Sed neq; ea gente superata quieuerunt, donec iam omnium uictores ad lōginquas* Scythiæ *partes* Pontico *mari uicinas peruenirent. Quibus deuictis sese diuiserunt: alij totam* AEgyptum *subegerunt, cuius rei etiam* Herodotus Halicarnasseus *meminit, alij* Orientem *duce* Amalo, *alij* Occidentem Valto *duce concesserunt.* Ex *illis ad* Orientem *delatis,* Scythis *fugatis, reliqui* Scytharum Reges *emerserunt. Subscribit his* Irenicus *in sua* Germania *lib.* VI. *cap.* II.

Spalorum gens.

CAPVT

CAPVT XXIII.

PRima itaq; Gothorum sedes in Scythia magis memoranda fuit ad mare Ponticum: inde genti iam nomen magis inclaruit: inde dicti sunt Scythæ, hoc est, Scytharum uictores. Non tamē inficior ipsos posteà quandoq; Scythas, quandoq; Gothos, uel Getas appellatos fuisse. Immò pro diuersitate idiomatum quibus imperabant, sicut in patrio solo dicti sunt Vestrogetæ, hoc est, Occidentales Getæ, & Ostrogetæ, hoc est, Orientales, ita in terris alienis, & alienis linguis, nunc Samagetæ, nunc Massagetæ, quos Strabo lib. XI. Orientales Gothos affirmat, nunc demum Tirsagetæ dicebantur. Igitur tam Græci quàm Latini ipsos Gothos non rarò promiscua appellatione uicißim in eadē gente nominabāt. Et Paulus Orosius lib. I. idē testatur. Modò (inquit) Getæ illi, qui & nunc Gothi, quos Alexander euitandos enuntiauit, Pyrrhus exhorruit, Cæsar etiam declinauit &c. Præterea Procopius de Vittige Romam obsidente ait: Tunc quidem Romani patricij Sibyllæ dicta in medium proferebant, asseuerantes ad Iulium usq; mensem ciuitatem in discrimine fore, & demum Roma nihil Geticum extimescet. Geticam quippe Gothorū nationem hi esse affirmant, multiq; alij tum ueteres, tum recentiores autores, utpote Dion Græcus, qui suis historijs titulum De Geticis rebus præmisit. Præterea Iordanes Gothus in sua Historia, nunc Gothos, nunc Getas appellat. Et Paulus Diaconus Gothogetas in uita Narsetis affirmat. Ego etiam si quā fidem mea experientia mereor, testari possum, quòd à meis Gothis Ostrogeta uocor, qui à Latinis appellor Ostrogothus. Quippe ab antiquißimis temporibus in patria Gotham nominamus, quē Latialis sermo Gothum uocare consueuit. Nec ab hac promiscua appellatione dissentit Herodotus pater historiarum, qui Massagetas, hoc est, Ostrogo

Gothi Scythæ appellati.

Getæ & Gothi una gens.

Gothi diuersimode compellātur propter diuersitatem linguarū gentium quas peruagati sunt.

thos asseuerat Scythas sedibus expulisse, deinde profectos Cimeriam, pepulisse habitatores, sedesq; tenuisse. Quod etiam testatur Raphaël Volaterranus lib. VII. ex Strabone, & Homero affirmante in Odyssea X. ipsos ex ultimo Occidente peruenisse. Quod quàm uerißimũ sit de Gothis Cimeriam occupantibus, nemo in historijs bene uersatus ignorat. Affirmat quoq; hanc sententiam Ptolemæus: Massagethas, inquiens, in mediterraneis Asiæ, in regione Scytharum consedisse. Proinde nisi prudens lector animaduerterit, Gothos & Getas eundem esse populum, ipsosq; à deuictis gentibus quandoq; Scythas, quandoq; Cimerios, uel Thraces nuncupatos, nunquam Gothicas, uel Scythicas historias rectè intelliget. Quippe uiuente adhuc Magno Philimero rege, postquam Cimerios eiecerant, non solùm Cimerij, sed etiam Scythæ uocabantur, nomen ab occupata terra assecuti. Quam uictoriam Herodotus prosequens dicit, non contentos expulisse Cimerios sedibus suis, sed secutos asseuerat egressos, eo impetu & furore, ut nequiuerint de itinere, quo ituri essent discernere. Siquidem Cimerijs salutem fuga quærentibus, & sinistrum latus Tauri montis percurrentibus, Getæ eiusdem montis dextera incedentes, ad Pontum usq; peruenerunt. Vnde rursus in Cimeriam redierunt, in qua toto tempore, quo eis Philimerus imperauit, permanserunt, quamuis eorum imperium tota Scythia longè lateq; sequeretur.

Massagetæ unde processerũt.

Magna furia gẽtis victoriam assecutæ.

CAPVT XXIIII.

Tanausius VIII. Rex.

TAnausius Philimero uita functo, cùm esset annus à diluuio nongentesimus nonagesimus quintus, & ante Christũ natum millesimus trecentesimus decimus, Rex Gothorũ constituitur. Quo tẽpore Vexores, siue (ut Diodoro placet) Sexoses Rex Aegypti, omniũ Orientaliũ nationum uictor

uictor, cùm animaduerteret nullum esse Regē, aut populū, siue nationem, ad orientem uel occidentē solem, immò neq; ad Australem plagam, cuius potentiā formidaret, credidit se posse totius orbis monarchiam obtinere, si Septentrionales Gothos, siue Scythas, suo imperio subiecisset. Itaq; omnium subiectarum sibi gentium manu contracta, moturus bellū in Gothos, præmittit legatos, qui eis aut subiectionis iura, aut instātis belli pericula præscribāt, & prænuntiēt. Non erat ille potentißimi Regis apparatus Scythis omnino ignotus. Didicerant quidem in ipso plus esse uirorum quàm uirium, plusq; in specie quàm ipsa re formidabilem. Quocirca legatis duras seruitutis conditiones comminantibus, duriora respondent: Mirari se (dicunt) quænam dementia cœpisset tam fœlicem & potentem Regem, ut auderet, aut uellet contra pacificos & innoxios, eosdēq; inopes, nulla laceßitus iniuria bellum suscipere, quod ei fuisset in proprijs laribus magis formidandū: quiq; utilius perpendisset incertam belli aleam, quàm præmia uictoriæ, nullaq; damna manifesta. Hæc dicentes arma unanimiter corripiunt. Nec legati tanta acceleratione sese ad reditum accingere poterant, quin eue stigiò eos Gothi ceu rapidißimus torrens insequerentur: ipseq; Rex Aegyptius cum tota sua multitudine, tam inopinato impetu aduentātis hostis penè obrutus fuisset, nisi à celerrima fuga salutem quæsiuisset. Erat hæc fuga multo uituperio insignis, quia opulentus Rex ab inopibus, quia gloriosus ab his, quos putabat contemptibiles, quia superbus ab humilibus, nō solùm fugere, sed turpiter fugere coactus est. Quippe toto exercitu, & belli apparatu post terga relicto, atq; apud Phasidem prouinciam deleto, trepidus in sua se recepit, ignarus an confestim uita, & rebus proprijs spoliandus esset, qui pridem aliena temerè occupare tentasset.

Sexosis Regis Aegypti insatiabilis libido dominandi.

Gothi legatos Sexosis inuadunt.

Sexosis fuga turpis.

Sexosis temeritas.

CAPVT XXV.

Factus tamen est Sesoses securus & insuperabilis, nō sua aut suorum uirtute, sed quia difficiles inuiæq; paludes Gothos ab Aegypto prohibuere. Quibus impedimentis repreßi, arma in amplitudinē Asiæ extenderūt: quam perdomitam uectigalibus onerarunt, modico imposito tributo, magis in titulum imperij, quàm in præmium uictoriæ. Tunc enim putabant ueram uictoriam se assecutos, cùm plus ex præclaris magnificisq; gestis, quàm ex sordidis tributorum diuitijs illustrarentur. Delectati amœnitate Asiæ, constituerunt ibi sedes perpetuas collocare: totosq; quindecim annos pacandis & disponendis finibus eius impenderūt, donec importunis precibus uxorum ad propria reuocantur, affirmantibus ipsarum legatis, ni redeant, sobolem se ex finitimis quæsituras, nec permissuras, ut posteritas Gothorum per fœminas intercidat. Igitur Tanausius tot gentium & terrarum uictor, precibus mulierum uictus ad Gothicas terras redire coactus est. Sed erant in eius exercitu complures, qui cùm domi nec uxores, nec liberos haberent, uiderentq; amœniores Asiæ terras, capti earum pulchritudine Regem orant, ut sinat se ibidem sedes collocare. Quod cùm æquè citò negatum ac petitū animaduerterent, Serinum Medorum Regem, quem sciebant Tanausio gratißimū esse, importunis precibus aduocatū constituunt, & ita quod concupiuerant, impetrauerūt. Sed cùm cæteri eorum separationem ægrius ferrent, conuitio prosequuntur abeuntes, eosq; Parthos sua lingua uocāt (quod Latinè redditum transfugas, siue fugaces, uel timidos sonat) iusto quidem nomine. Nam postquàm patriam fugissent, & Parthicum regnum fundassent, præclarisq; facinoribus Gothicā fortitudinem referrent, tunc primùm in prælijs uictores emerserunt, cùm timidi & fugaces putarentur. Siquidem in prouer-

Gothi arma per Asiam extendunt.

Vxores Gothorum reuocant maritos suos ex Asia.

Capiuntur pulchritudine Asiatici soli.

Serinus Medorum Rex.

Parthi unde ortū habuerint.

prouerbium receptum fuit, Parthos fugiendo uincere. Nec solùm uicinis regnis & Regibus, sed ipsi Romano imperio semper aduersati fuerunt, tantaq; ui & industria arcubus & sagittis utebantur, ut nulla alia arte, aut uirtute æquè formidabiles essent. Nam fugiendo sagittas in hostes insequentes torquebant, specie quidem timidi, re autē uera fortes & audaces. Prima eorum societas, antequàm regnum constituerent, erat cum Medis, & eorum Rege Sorino, in quem Tanausius principatum omnium gentium à se deuictarum liberalissima donatione transfudit, cōtentus gloriæ præmio, cuius comparatione aurum & argentū uilia atq; abiecta putabat. Hoc magnifico triumpho in Scythiam reuersus, cœpit toto conatu omnes regni sui partes, quæ per eius absentiam labefactæ fuerant, in pristinam felicitatem restituere. Nec ab inceptis cessauit, donec morte sublatus in numerum optimorum heroum, imò inter Numina à suis relatus est. Dignum quippe æstimabant Gothi, ut inter sydereas mansiones susciperetur, qui plus subiectis populis, quàm sibijpsi prodesse studuit, & uictoria in hostes ea moderatione usus est, ut nihil ab eis præterquàm licentiam malefaciendi auferret.

Dum Parthi fugiūt, uehementer hostes sequentes lacessunt.

Liberalitas principis cōmendabilis.

Tanausius in fata concessit relatus à sua gente inter Deos.

CAPVT XXVI.

DEfuncto Tanausio Gothi Regem suffecturi, in diuersa uota ferebantur. Pars quantotius Regē substituendum consulebat: pars affirmabat non permittendam esse uni Principi totam Reipub. summam, sed plures Principes innumerabili multitudini præficiendos: pars querebatur de nimia liberalitate erga Sorinum Medorum Regem, cui tot populos & terras magno Gothici sanguinis discrimine acquisitas, facilius quàm prudentius subiecit & donauit: pars suadebat ui & armis easdē terras repetendas esse.

Dissentiunt Gothi in uotis.

Et hæc pars nō solùm suadebat, sed persuadebat toti multitudini, quæ toto æuo in prælijs uersata, magis arma quàm agros colere didicerat. Igitur præfectis sibi Ducibus, bellū longè lateq; diffundunt. Et cùm remotiorem militiam extra patrium solum exercerent, uicini populi sumptis armis patriam eorum populabundi adoriuntur, facilem sibi uictoriam ob uirorum absentiam pollicentes. Sed didicerunt uiriles animos etiam Gothorū fœminis inesse: Quæ neglecta sexus fragilitate, arma repentè corripiunt, tantoq; impetu feruntur in hostes, ut ipsos multiplici pudore affectos, fugam captare compellerent. Pudebat quippe fortes uiros à mulierib. superari, fugari, occìdi. Sed infamis & sempiternus contemptus, quo erant à tam fragili sexu perfusi, acceptam ignominiā reddidit grauiorem. Verùm quò magis concidit in hostibus uirilis animus, eò magis in fœminis inuicta animi fortitudo parabatur: quæ iam non tantùm ijs qui uicti fuerant, sed omnibus in circuitu regionibus formidabiles esse cœperunt, principiumq; gloriosum Amazonum regno per occasionem, quam nunc subijcio, contulerunt.

Dum patriam exeunt pugnaturi, vicini ipsam impugnāt.

Mulieres Gothorum viriliter pugnando fundūt hostes.

CAPVT XXVII.

Exordium Amazonum.

Sed animaduertendū est nōnullos autores asserere, ipsas Amazones ex Scythis prodijsse, cùm alij eas ex Gothis originem ducere contendant, quemadmodū Trogus Pompeius, & eius abbreuiator Iustinus, qui eas Scythas appellant. At ipse Paulus Orosius postquam earum memoriam

memoriam fecerat, ad res Gothicas se conuertit, monstraturus eo contextu ipsas esse origine Gothas. Immò lib. I. cap. XVI. apertè testatur ipsas fuisse Gothorũ fœminas, & maiorem terrarum partem immensis cædibus deleuisse: quas etiã in eodem lib. cap. XIIII. Scythas uocat. Iordanes quoq; suos autores Dionem Græcum, & Ablabium Gothum secutus, expressè affirmat ipsas ex Gothis prodijsse. Hanc igitur apparentem controuersiam facilè dissoluit Albertus Crantzius in sua historia Gothica, affirmãs Gothos ex deuicta Scythica terra nomen, non originem cõtraxisse. Ego aũt consyderandum puto, nomen Scythiæ non semper fuisse proprium illarum Aquilonarium terrarum, quæ à prima origine (ut dictum est) Ouim, teste Iordane, dicebantur. Deinde ab assidua exercitatione sagittãdi dicti sunt Scythæ: quod lingua Gothica sagittariæ artis peritum designat. Et ita esset latissima atq; generalis appellatio multarum nationũ, non propria alicuius populi aut gentis: quanquam non ignorem Berosum Scythiam à Scytha Noë nepote appellasse, Græcos uerò pridem Magogos dictos, in Scytharum nomen cõuertisse, ut testatur Iosephus lib. I. Antiq. Sed liberum iudiciũ lectori relinquo. Possem ego forsan in hoc loco pari ratione cõqueri de Latinis scriptoribus: quia idem Iosephus in eodem primo libro suarum Antiqui. iustè Græcos reprehendit, quòd pro sua libidine complura uocabula gentium ad suam inflexionem corrupissent. Cùm enim extranea nomina Latino sermone uiolenter applicantur, ornatiorem quidem locutionem, sed nõ semper ueriorem efficiunt. Sed hæc modò quiescãt. Ad Amazones reuertamur: quarum originem ab antiquissimis patriæ historijs hanc fuisse didici. Dum Gothi apud Cimerios habitarent, regnoq; post fata Regis uacanti prouidere uellent, suborta est inter eos de substituendo Rege domestica & pericu-

Gothi ex Scythia deuicta nomẽ Scytharum contraxerunt.

Scytha lingua Gothica sagittariũ peritũ designat.

Amazonum origo ex Gothorum historijs.

losa cõtrouersia: quæ tantum inualuit, ut iam non consilijs & persuasionibus, sed armis res transigenda esset. Duo e- *nim* Regij *sanguinis iuuenes,* Filinus & Solaphitus *suffulti auxilio ingentis multitudinis, pro suo uoto* Regem *creandum contendebant. Sed cùm in medio conatu ita periclitarentur, ut nec in seipsos, nec in alios suæ partis proceres* Re*giam maiestatem transferri possent, patriã ipsam uel optimatũ factione coacti, uel spontanea uoluntate prouocati, cum tota multitudine sibi adhærente, necnon cum coniugibus, & liberis egrediuntur: nec prius quieuerunt, donec* Cappadocia Pontica *ui & armis occupata, sedes in campis* Themiscyreis *iuxta fluenta* Thermodoontis *collocarẽt. Sed non permißi sunt æquè diuturnis atq; optatis sedibus perfrui.* Nam *finitimi cùm comperissent se & sua prædæ loco ab ipsis haberi, nec tutum esset cõtra inuictam eorum potentiã aperto Marte decernere, structis insidijs eos adoriuntur, & occidunt.*

Cappadocia per eos occupatur, sed infausto omine. nam per insidias post modum occisi sunt.

CAPVT XXVIII.

A*T uxores illorum, etsi graui dolore ferrent, se non solùm exilio afflictas, sed maritorum solatio & auxilio destitutas, non tamen passæ sunt animos suos penitus usq; ad desperationẽ collabi, sed memores* Gothicæ *uirtutis, quæ in utroq; sexu præeminere solebat, statuerũt formã suam in uirilem habitum conuertere, omniaq; residua temporum momenta, ad excolendam militiam conferre, ne fortitudinis neruos illecebrarum contagione eneruari paterentur. Siquidem uoluptarium uiuendi genus post uirorum necem perosæ, corpus animumq; patientia ac labore firmare statuerunt, totamq; fœmineæ leuitatis mollitiem abdicantes, uirili seueritate uti se coëgerunt. Sed & tanta cura rei militaris notitiam captabant, ut fœminas exuisse*

quiuis

quiuis putaret. Quippe natiuæ conditionis immemores, rigorem blanditijs, bella basijs prætulerũt, statimq; horrẽdo Martis amictu præcinctæ, in charißimorũ coniugũ occisores irreuocabili impetu irruerũt, ipsisq; trucidatis, fines imperij sui lõgè lateq; extensos, insigni atq; inaudita fortitudine defenderũt. Augebant Rempub. sine uiris, in omnẽ ætatem uirilis sexus sæuientes. Nam uiros, qui domi ab hostibus salui manserãt, uel qui casu à bello intacti redierant, trucidarũt, ut par omniũ orbitas paritatẽ in omni affectu & proposito conciliaret. Nubẽdi quoq; animũ penitus abiecerunt, affirmãtes nõ libertatẽ, sed seruitutẽ matrimonio inesse. Veruntamẽ nõ multo pòst tẽpore, pace armis quæsita, cùm formidarẽt ne prole rarescente deficerẽt, nundinas semel in anno cõstituunt, in quibus externos cõcubitus uicinarum gentiũ admittũt, ea conditione adiecta, ut reuoluto anno eadem die uiri reuertantur, recepturi à matribus quicquid masculini sexus præterito anno peperissent, quicquid uerò fœminini æditũ esset, matres ad arma & prælia erudirẽt. Neq; enim uirgines earũ ad pensa & fusum exercebãtur, sed equis, & armis, & uenationibus tẽpora terebant, ut sanguinẽ nõ oscula delibãtes, armorũ potius quàm amorũ officia frequentarẽt, manusq; quas ad pensa & colũ aptare debuerãt, telorũ usui exhiberẽt. Affirmãt etiã nonnulli ipsas nouercali odio æditis masculis guttura cõfregisse. Quod fortè tunc accidere potuit, cùm genitores ad designatũ diem minimè redirẽt, abducturi filios quos genuissent. Alij dicũt, quòd crudeli filiorũ trucidatione terrorem populis & nationibus ingerere uoluissent. Si enim mater proprio filio nõ pepercisset, quomodo in deuictos hostes se clementẽ exhiberet? Amazones autẽ dictæ fuerũt, quasi sine mamma: matres enim dextras mãmas filiarũ inurebant, ut essent iaculandis hastis, & intorquẽdis sagittis aptiores.

Amazonum studia.

Fœminea astutia pro conseruatione generationis.

Amazones unde dictæ.

CAPVT XXIX.

SEd credendum tamen non est, fœminarum multitudinem sine lege, aut sine Principibus longo tempore fuisse, & tot admiranda facinora sine præuijs Ducibus peregisse. Proinde eos autores sequor, qui dicunt ipsas statim post mortē Filini & Solophiti in Reginas extulisse Lampedam & Marpesiam, defunctorū iuuenum cōiuges, quæ Martis filiæ dicebantur: non quòd eis Principum pluralitas in omni casu utilis uideretur, sed quia erant domi & foris tot difficiles labores superandi, ut utrique parti una Regina, quantumuis uirilem supergressa fiduciam, par esse nequiret. Igitur dum Lampeda ea, quæ domesticis rebus & patrio solo opportuna erant, prudenter administrat, Marpesia externam militiam usque in Asiam tanta magnanimitate deducit, ut non quibusuis Ducibus aut Principibus, sed summis Imperatoribus præferenda, aut comparanda putaretur. Nam diuersas gentes expugnando, alias sibi conciliando, uictricia arma usq; ad Caucasum montem extendit. Vbi cùm aliquantulum morata fuisset, occasionem dedit, ut Marpesia illius loci rupes à doctis Poëtis nominaretur. Inde uictrices fœminæ se in totam minorem Asiam effundentes, Armeniam, Galatiā, Syriam, Ciliciam, Persidem, multasq; alias Asiæ regiones potentißimas potenter subiugarunt: ibiq; diuturnas sedes eligentes, crexerunt magnificas urbes, arces munitißimas, suoq; nomini consecrarunt. Siquidē inter cætera præclara opera, Smyrnam & Ephesum urbes clarißimas condiderunt, atque ibidem in honorē Dianæ, quam ob aßiduum uenandi sagittandiq; studium mirificè coluerunt, templum illud toto orbe admirandum construxerunt: quod postea quidam Herostratus sempiternum nomen comparaturus incendit. His igitur præstantißimis factis apparet, illas clarißimas

Lāpeda & Marpesia Reginæ Amazonum.

Marpesia rupes unde appellata.

Smyrna, Ephesus urbes.

Dianæ templū famosum per Herostratū cōbustum in Epheso.

rißimas fœminas nō sola bellica fortitudine præditas fuisse, uerumetiam optimis humanæ & ciuilis uitæ institutis abundāsse. Sed non caruerunt similibus exemplis in patrio solo: de quibus nonnihil infrà dicemus, cùm naualem militiam Gothicarum fœminarum ex proposito attingemus. Nunc ad Amazones Asianas reuertamur: Quæ etsi satis prudenter in bello & pace se gererent, attamen feroces animos uicinorum Barbarorum ex omni parte mitigare nequiuerunt, quin saltem occultis conspirationibus molirentur mulierum imperium à suis ceruicibus excutere. Sola eis occasio diu optata defuit, quam tandem eo modo, qui sequitur, assecuti sunt. Nam cùm Marpesia omniū preciosarum rerum supellectili & diuitijs abundaret, magnam partem fœminei exercitus prædis onustam, ad Lampedam Reginam domestica negocia curantem emisit. Hac emißione cùm Asiani animaduerterent potentiam fœminarum plurimum diminutam, statuerunt longè honestius esse semel mori, quàm peregrinarum mulierum imperium cum tanto dedecore diutius sustinere.

Marpesia tractabat arma foris.

Lampeda domesticam curam agebat in regno.

CAPVT XXX.

ITaque coactis uiribus in prælium prodeunt: nec segniter occurrit Marpesia, quæ suo fœmineo agmine stipata, fortißimè pugnans occiditur, occisa prius ingenti multitudine Barbarorūm. Sed nec ea cruenta uictoria potuit Asianos ab Amazonum imperio liberare. Quippe potentior Orithyia filia (quam alij Sinopen uel Antiopen uocant) in Amazonum regno matri Marpesiæ succedens, iugum in ceruices rebelliū reposuit, imbellesq; uiros fortium fœminarum imperio parêre coëgit. Hæc tātæ erat pudicitiæ, ut nūquā se permiserit ab aliquo uiro cognosci, sed perpetua uirginitate admirandā bellicæ uirtutis gloriā

Marpesia strenuè pugnādo, tandem occiditur.

Orithyia filia Marpesiæ successit in regno, nihilo inferior matri uiribus & armis.

Orithyia spreta nuptiarum uoluptate, qui

bus seruitus inest, uirginitatem scrutauit.

cumulauit. Quod an superbo uirorum cotemptu, an amore conseruandæ uirtutis fecerit, alij iudicent. Ego puto dedignatam uiri consortium, quæ potius uoluit uiris imperare, quàm alicui uirorum paritate nuptiarũ sociari. Immò quantò magis contempta nuptiarum uoluptate uirtuti operam dabat, tantò maior formido omnes Amazonum hostes, qui summas uirtutes in earum principe considerabant, inuasit. Quis enim non magis metueret hostem Reginam prudẽtem, quàm Regem aliquem imprudentem, & uoluptatibus incubantem? Igitur potens & sapiens Græcorum Rex, quum consideraret hanc Amazonum Reginam magno excelsoq; animo uoluptatẽ contemnere, uirtutem colere, totoq; conatu res præclaras aggredi, cœpit sibi & regno suo non parum formidare, ne tam admirandæ uirtutis mulier suam potentiam aliquando aduersus Græciam dilataret. Quocirca Herculi omnium Ducum suorum præstantißimo, cui ob singularem fortitudinem duodecim stipẽdia debebat, quasi impoßibile negociũ imperauit, ut arma Reginæ Amazonũ inferret. Qui Regia iussa secutus, potentem classem instruxit: in quam non ignauũ aut inexpertum militem, sed probatos proceres, & præcipuam Principum Græciæ iuuentutem induxit. Sed minus aliquid erat, quàm Herculeæ uirtutis opus: quod callidius quàm fortius absoluit. Enimuerò postquam ab exploratoribus didicit Orithyiam in longinqua militia occupatam, rarumq; fœminarum exercitum pro domestico præsidio relictũ, quasi rem grãdem facturus, classem comitante electißima Græciæ militia exilijt, & improuisas adoritur. Erat tũc altera Regina Antiope, ipsius Orithyiæ soror, quæ domi Rempub. administrabat. Hæc cùm inopinatum sibi bellum ab hostibus, quos nunquam læserat, inferri uideret, etsi ad primum inimicorum impetum animo consternaretur,

Rex Græcorum metuit potentiam Amazonum.

Hercules ducũ fortissimus mittitur contra Amazones.

Subdola astutia inuadendi imparatas ad prælium.

naretur, tamen pristinæ uirtutis contracto (ut casus permisit) exercitu fœminarum, audacius quàm fœlicius in hostes irrupit. Sed facilè superantur paucæ mulieres à multis uiris, imparatæ à paratis. Multæ enim occisæ: nec paucæ fuerunt, quæ ductæ sunt in triumphum: inter quas erant duæ sorores duarum Reginarũ Orithyiæ & Antiopes, uidelicet Menalippa, quam Hercules, & Hippolyta, quam Theseus Rex Atheniensium captiuauit.

Antiope infeliciter pugnauit.

Duæ sorores Orithyiæ et Antiopes captæ.

CAPVT XXXI.

AT Regina Antiope, datis Herculi armis, quæ pretiosa habebat, Menalippam ex captiua liberam fecit. Quod Martialis in suis epigrammatibus scribens ait:

Peltatam Scythico discußit Amazona dono Alcides.

Theseus autem Hippolytam coniugem duxit, atque Hippolytum ex ea genuit. Hac uictoria elatus Hercules, ad suum Regem concito cursu reuertitur, nolens potentem Orithyiæ exercitum iamiam aduentantem expectare. Illa enim postquam didicit sorores & socias ab hostibus oppugnari, ut necessariam opem afferret, celerrimo impetu aduolauit. Cumq; comperisset hostem esse Græcorum Principem, multis modis & rationibus socias adhortatur in ultionem tantæ iniuriæ. Frustra, inquit, domueramus Pontum, Asiam & Syriam, si Græcorum bellis & rapinis nos uexari patiamur. Adiecit præterea non defuturos amicos & socios Principes, quibus odiosa esset Græcorum uis & insolentia, in quorum numero non postremus esset Sagillus Rex Gothorum: cui statim per legatos nuntiauit, se firmiter statuisse bellum Græcis inferre, non tantùm ut suas & suarum sociarum iniurias ulciscatur, sed ut prædoceantur Græci, se non posse resistere fortitudini Gothorum, quando eorum fœminas ad bella doctas,

Antiope datis muneribus liberã fecit Menalippam.

promptas experirentur. Motus ea honesta & iusta legatione Sagillus, ingentem exercitum, cui Penaxagoram filiuum suum præfecerat, ad earū auxilium mittit. Sed cum hæ auxiliares copiæ itinerum impedimentis nimium retardarentur, & inter ipsas Amazones domestica seditio oriretur, bello Atheniensium superantur, siue uerius ad propria redire coguntur. Diu tamen fixa in cordibus earum permansit iniuria à Græcis accepta.

Sagillus Rex Gothorum per Amazonas prouocatur ad pugnandum contra Græcos.

CAPVT XXXII.

Pantasilea demortua Orithyia, contra Græcos bello Troiano interfuit.

PAntasilea igitur, postquam Orithyia grauißimo suorum desiderio fatis conceßit, regno Amazonum præficitur. Quo tempore quum Troiani se contra Græcos ad bellum præpararent, compertumq; haberent, Amazones grauißimo odio in Græcos ferri, legatos ad Pantasileam mittunt, per quos nuntiant iam uenisse tempus, quo iniurias olim Amazonibus per Græcos illatas ulciscantur, dummodò patiantur se militari fortitudini Troianorum sociari. Non fuit hæc legatio ingrata potentißimæ Reginæ, quæ ardentißimo Troiani Hectoris amore ardebat, & sæpe in animo uoluerat, quomodo posset parem gratiam referre Græcis, à quibus iampridem Amazonum Principes & Reginæ in triumphū ductæ fuerant. Quocirca non diu expectandum putans, exercitum non contemnēdum ad Troiam adduxit, primoq; impetu combustis Græcorum nauibus, eos in fugam conuertit: deinde non segniter, aut timidè in acie contra eos pro Troianis dimicans, fortißimos uiros in admirationem suæ uirtutis induxit. Quippe locum, quem uiuens pugnando occupauit, eundem prostrato in circuitu magno hostium numero moriens contexit. Hoc casu totus Amazonum exercitus in furorem uersus, nullo seruato ordine in hostes irrumpunt,

Pantasilea ardebat amore Hectoris.

rumpunt,

rumpunt, fata, quibus Regina absumpta fuerat, in se ultro prouocantes. Sicq; omnes illæ, quæ ad bellum prodierant, necessariò sunt deletæ. Paucæ tamen quæ domi manserant, se potentius & prudentius defendentes, usque ad tempora Alexandri Magni durauerunt. Cuius inuictam potentiam cùm Amazonum Regina Calestris, siue Minuthyia famâ (ut Iustinus refert) comperisset, non quieuit donec triginta dierum itinere confecto, trecentis mulierum millibus comitata ad eum peruenisset, felicē se existimans, si ex fortissimo totius orbis dominatore sobolem, quæ paternam fortunam & fortitudinem referret, conciperet. Itaq; totis quatuordecim diebus concubitu Regis potita, cùm sentiret se in utero concepisse, reditum ad proprium regnum accelerauit: in quo non longo pòst tempore cum omniū Amazonum nomine extincta, deletaq; est. Hactenus de Amazonibus Gothorum fœminis: nunc ad Gothos redeamus. Prius tamen hoc in loco Strabo dissimulandus non est, qui affirmare uidetur, nullam Rempub. ab Amazonibus absq; uirorum adiutorio constitui posse. Sed in ea assertione longè diuersus est à Platone, qui in Dialogo VII. de Legibus scribit, suo tempore innumera mulierum millia circa Pontum militasse, quibus nō equorum modò, uerumetiam arcuum, ac cæterorum armorum cura exercitatioq; erat: nec longè pòst in eodem Dialogo de militari Amazonum fortitudine memoriam facit. Præterea in Diodoro Siculo longè mirabiliora lib. III. & IIII. inuenies de Amazonibus, quàm nos annotare curauimus.

Pantasilea prostrata, ferè omnes Amazones sunt deletæ.

Calestris, siue Minuthyia regina Amazonum, Alexandrum Magnū accessit.

Calestre extincta, nomen Amazonum pariter deletum est.

CAPUT XXXIII.

Continuaturus Gothorum Principum successionem, considero Rodericum Archiepiscopum Toletanum proximum locum post Magnum Philimerum Magni

Zentes doctißimus Philosophorũ Gothis præficitur.

Gadarici filium, tribuisse Zentæ doctißimo Philosopho: quem alij rectius (ut puto) affirmant Gothis præfuisse, postquã commutatis sedibus ex Cimerijs ad Mesiam, Thraciamq́;, & Valachiam descendissent. Erat hic Zenta uir magni & admirandi ingenij, qui non solùm ob generis nobilitatem, uerumetiam ob maximarum uirtutum eminentiam ad regnum Gothorum assumptus est. Enimuerò cùm esset prudentia, fortitudine, & religione insignis, toto desiderio ferebatur, ut Gothi humanioribus assuescerent legibus, & ciuilis uitæ institutis operam darent, uirtutem colerent, inter decus & dedecus discernerent, inhonesta fugerent, honesta eligerent, nec in sola fortitudine militari, prout hactenus sibi persuaserant, omnium uirtutum summam collocarent. Siquidem militaris uitæ studium cæteris omnibus præclarius esse ducebant, ut ipsum Martẽ (quem antiquitas Deum bellorum putauit) apud se dicerent natum & educatum. Hinc ille Sueticus pugil Starcaterus ex ore Danici Saxonis cecinit:

Zentæ pietas & affectio erga subditos.

Carmina Starcateri.

Sub signis Gradiue tuis discrimine summo
Consenui, uictoq́; metu pugnare decorum,
Turpe uacare ratus, crebras committere cædes
Egregium duxi, & strages celebrare frequentes.

De quo infrà latius. Verùm sub hoc sapiente Rege Zenta non solùm fortitudine, sed sapientia clariores euaserũt. Nulla enim ætate eis defuerunt, à quibus in sapientia erudirentur. Vnde & penè cæteris nationibus Gothi sapientiores extitisse perhibentur, Græcisq́; penè similes, ut testatur Dion, qui historias eorum patrio sermone composuit: qui etiam dicit Parabusceos, deinde Pileatos apud eos uocatos fuisse, qui nobiliores & illustriores habebantur: ex quibus Reges & sacerdotes sibi cooptabãt. Verùm in hoc crudeles putabantur, quòd Martẽ belli Deum semper (ut diximus) asperrima

Gothi sapiẽtes.

Gothi crudeles Martis cultores.

asperrima placauere cultura, morte uidelicet captiuorum, opinantes bellorum præsidem aptius humano sanguine placari.

CAPVT XXXIIII.

Post mortẽ Zentæ inuenio Sagillũ Gothis præfuisse, uerùm proximè ne an alijs intermedijs successerit, cõpertum nõ habeo. Est tamen præclara in historijs eius memoria, quòd non solùm domi & in patria egregiã laudem ex magnificis & memorabilibus factis assecutus sit, sed etiã foris longè lateq; sui imperij fines extenderit. Corinthiorum, Atheniensium, omniumq; Græcorum perpetuus & acerrimus hostis fuit, in Troianorũ partem semper propensior, prouocatus illa intolerabili iniuria, quæ (ut paulò antè diximus) irrogata fuerat Amazonibus à Græcorum Principibus, nulla hostilitate prius nunciata. Ea enim erat inter Gothos & Amazones necessitudo & cognatio, ut Gothi suas iniurias ducerent, quæcunq; illatæ essent Amazonibus, quas ex Gothico sanguine procreatas, non secus ac sorores & filias amarent, ac tuerentur. Cætera huius Sagilli facinora, quia historiarum scriptores tunc nulli aut pauci erant, in obliuionem euanuerunt.

Sagillus X. Rex.

Gothorum & Amazonum coniunctio.

CAPVT XXXV.

Penaxagoras præmortuo Sagillo patri in regno Gothorum successit, eadem magnitudine animi qua pater, ad bella uel pacem instructus. Amazones summo amore, Græcos inextinguibili odio prosequebatur. Enimuerò ad memoriam reuocans, quomodo iampridem uiuente & præcipiente patre Rege Sagillo, ingentem exercitum pro tutandis Amazonibus à Græcorum iniurijs frustra cõtraxisset, statuit iterum belli fortunam pro honore & liberta

Penaxagoras XI. Rex.

te ipsarum experiri. Itaq; illi inuictißimo Duci Herculi, cuius ductu audacia Græcorum inopinantes atq; imparatas mulieres non ferendis iniurijs affecerat, bellum indixit. At Hercules ut erat corpore robustißimo, ita animum prudentem, & ad auertendum futura pericula satis eruditum habebat. Proinde per idoneos oratores ad Penaxagoram missos, primùm præteriti tẽporis iniurias deprecatur, dein de pacis conditiones sibi ab eo præscribi rogat: demũ eius sororem Augem præstantißimã uirginem in coniugem postulat. Penaxagoras autem proposita hac legatione, multa meditari cœpit, an condonandæ essent iniuriæ tam atroces, quæ nõ suæ, sed sociarum Amazonum essent. Tandem à suis sapientibus persuasus, inter has & ipsum Herculem pacem amicitiamq; composuit: nec indignum putauit fortißimum uirum, cuius magnifica gesta ubiq; usq; ad sydera efferebantur, nobilißimæ sorori suæ matrimonio copulari. Ex hac Auge Hercules filium suscepit, cui mater Gothicum nomen Eleff imposuisse uidetur. Hodie enim plurimi in patria Gothorum Elephi appellantur. Posteà præposita litera T capitali, fecit nomen à Gothica denominatione differre. Ipse quoq; pater eundem filium ita ad egregia fortitudinis opera, & militarem disciplinam instituendum curauit, ut fortißimo patri similis filius in omni uirtute haberetur, nimis indecorum ratus, si paternæ fortitudinis imago in degenere filio obscurari notaretur.

Hercules robustus & prudens erat.

Penaxagoras cõposuit pacem inter Amazones & Herculem, deditq; in matrimoniũ Herculi sororem suam nomine Augen.

Telephus ex eorum coniugio procreatur.

CAPVT XXXVI.

Telephus in locum Penaxagoræ auunculi sine liberis defuncti in Regem Gothorum assumptus est, postquam ex Cimerijs regionibus in Mesiam retro abierant, sedesq; ibi firmauerant. Hic cùm ex matre fortitudinem Gothicam, & ex patre Herculeas uires & prudentiam,

Telephus 11. Rex, Herculis ex Auge ortus.

tiam, quasi quædam hæreditaria bona consecutus fuisset, non solùm militari disciplina, in qua plurimum ualuit, sed rerum gerendarum prudentia, in qua admirabilis apparuit, Gothos in omni uirtute & uirtutum officijs continebat. Huius tempore gerebatur illud diuturnum, crudele, & sanguinarium bellum Troianum, ob unius mulieris amorem inter Græcos & Troianos susceptum, omniumq; qui interfuerunt, aut præfuerunt, summa infelicitate. Siquidem ex Troianis antequàm urbs caperetur, sexaginta septem millia, post captam uerò (si historijs credendum est) ducenta septuaginta octo millia: ex Græcis autē octingenta septuaginta sex millia desiderata referuntur. Hic Telephus ob gentis Gothicæ insignē fortitudinē multis legationibus ab utraq; parte, Græcorum uidelicet & Troianorū, ad belli societatem uocatus, demum partibus Troianorum accessit, quia Priami eorum Regis sororem coniugem habebat, ex qua præclaræ indolis filium Euriphilū in spem generis suscitauerat. Quo domi apud præceptores relicto, ad Troiam accelerato gressu peruenit. Cui aduentanti Tessander Græcorum fortissimus Dux, se totamq; sui exercitus aciem obiecit, tanquam Herculem patrem in fortissimo filio superaturus: at contrarium quàm sperabat euenit. Nam à manibus Telephi uulnere cructo & mortifero suscepto, corruens expirauit. Hunc casum amaro animo Aiax Vlyssesq; ferentes, sese mutuò in ultionem extincti Ducis hortantur: acerrimisq; animis in ipsum Telephum conuersi, statuerunt aut mortuum amicum uindicare, ut in numerum incidere uindicandorum. Nec minore fortitudine Telephus imminentes suo capiti gladios auertere conabatur. Sed quæ Herculea uis satis ei esse potuit contra tres præstantissimos totius Græciæ Duces, à quibus pertinacissimè oppugnabatur? Nam dum Aiacem uehementius immi-

Troianum bellum atrocissimū aduersus Græcos.

Tessander à Telepho uulneratus occubuit.

Telephus ab Aiace simul & Vlysse vehemēter inuasus, à tertio uidelicet Achille letaliter vulneratur.

nentem infestus inuadit, Vlyssemq; à latere adorientē persequitur, equo cadente sublabitur, fortißimiq; Achillis iaculo femore sauciatus diu curari nequiuit. Græcos tamen, quamuis fractis esset uiribus, ea parte quam defendit, perturbauit.

CAPVT XXXVII.

Euriphilus xiij. Rex.

M*Ortuo in Troiano bello Telepho, Gothi ad filiū eius Euriphilum maximæ spei adolescentem Gothici regni administrationem deferentes, prudenter existimabant se in nullum magis idoneum, aut æquè dignum tanti muneris onus cōferre posse. Nam præter illam eximiam nobilitatem, qua post longam succeßionem Regum ac potentißimorum Principum illustris erat, etiam in omnibus moribus eius ita integritas apparebat, quam optimæ spei Principes de se polliceri consueuerunt. Quiq; ne à patria & auita fortitudine degenerare notaretur, se ad Troianū bellum nullis periculis perterritus contulit, laturus opem auunculo suo Priamo Troiæ Regi, quam (ut diximus) Græcorum Principes pertinacißimo odio oppugnabāt, & tandem expugnant: quanquam nonnulli affirmant ipsum Euriphilum ob eximium Cassandræ amorem, quo adolescens accensus erat, omnia illa difficillima pericula itinerum & bellorum sustinuisse. Verum dum fortius quàm prudentius importunas ac potentes Græcorū turmas insequitur, ab eis non sine publico suorum planctu, præsertim matris & auunculi, in primo iuuentutis suæ flore trucidatur.*

Euriphilus ad Troianū bellum accesßit.

Troia expugnatur, ibidemq; Euriphilus occiditur.

IOAN.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOTHORUM SUEONUMQ; LIBER SECUNDUS.

CAPVT I.

Riginē Gothorū, & initiū rerū per eos ab antiquiſsimo tēpore geſtarū, primo libro abſoluimus. Deinceps autorib. quos in principio nobis propoſuimus imitandos innixi, ad Gothiā redeuntes, inquiramus labore, an otio medios annos poſt memorabilē Bericonis exitū trāſegerint: primamq; rationē ſumamus de Rege Humulpho, Regis Bericonis primogenito, quē pater domi & in patria Regē cōſtituens, iuſsit ut uiriliter ſapienterq; omnia cōmiſsi regni negotia tractaret. Qui paternæ iuſsionis obſeruantiſsimus executor, mox poſt patris egreſſum ciuiles illas diſcordias, quas ipſe pater alioquin prudentiſsimus penitus tollere nequiuerat, ita repreſsit & pacauit, ut ſublatis odijs tranquilla ubiq; pax ac ſecuritas inter omnes Gothiæ incolas appareret, uiderenturq; bella & ſeditiones relicto Gothiæ regno ad exteras nationes commigraſſe.

Humulphus XV Rex in patria

Pacauit diſcordias ciuiles.

CAPVT II.

Euolutis deinde aliquot annis Humelus Humulphi nepos, ad auiti regni ſceptra peruēnit. Cuius tempore cùm Dani animaduertiſſent maximam Gothorum multitudinem cum Rege ſuo Bericone olim in alienas terras emigraſſe, eoq; exitu potentiam Gothorū, qui in patria re-

Humelus XVI Rex in patria

manserant, & ad mutuas dissentiones redierant, plurimũ extenuatam, non distulerunt Gothicum imperium, cui per multa secula paruerant, à suis ceruicibus excutere. Quod cùm Saxones prudentius considerassent, mox arma in Danos duce quodam Iuthone (à quo Iuthia uel Iuthonia nomẽ accepit) conuertebant, nihil dubitantes, quin sicut principatui Gothorum se incautè subduxerant, ita etiam eorum necessaria ope se non satis prudenter spoliauerãt. At Dani in eas difficultates adducti, cùm uiderent se Saxonũ potentiæ nequaquam resistere posse, Humelum denuò supplices adeunt, impetrataq́; erratorum uenia in gratiam recipiuntur: eisq́; duos filios suos, Danum & Angulum, quos ex Gesilda nobilißima cõiuge Suetica suscitauerat, præficiendos curauit. Qui ualido exercitu muniti, commisso acerrimo prælio, Daniam (quæ tunc primum à Dan nomen accepit) fugatis inde Saxonibus liberauerunt.

Dani in Gothos, & Saxones in Danos ire cõtendunt.

Iuthia à Iuthone dicta.

Humelus Danis supplicãtibus duos filios in auxilium præfecit.

Dania à Dan Rege nomẽ obtinet.

CAPVT III.

Dan Danorum Rex.

HIc enim est ille Dan Humeli Gothorũ Regis filius, quem pater Danis primũ Regem constituit. Duoq́; præcepta eidem tradidisse memoratur. Primũ ne in aliqua parte Daniæ delubra construeret, sed apud Vpsalam Sueonum metropolim diuinitatis cultum uenerabundus prosequeretur: Alterũ, ut considerata Danicæ telluris angustia, nulli nisi grauißima lacessitus iniuria, bellum inferret. Angulus autem Dani frater, cùm ad regni consortium admitti contenderet, à fratris insidijs uix elapsus, in Angliæ regnũ fuga seruatus euadit. Crediderim tunc parum abfuisse, quin Danicũ regnum fraterno sanguine fundatũ fuisset, quemadmodum Romanũ, quod longè posterius surrexit: de quo scriptum est, Fraterno primi maduerũt sanguine muri. Attamen Saxo Danicus affirmare uidetur, Angulũ Angliæ regno

Angulus Angliæ regnum obtinuit, vnde & nominatur.

regno præfuiſſe, nomenq́; ſuum prouinciæ, cui præerat, aptandum curauiſſe. Nunc ad Humelum reuerſus, animaduerto ipſius potentiam non minorem fuiſſe quàm ataui Bericonis, qui uidebatur toti orbi bellum indixiſſe. Ille enim Vandalorũ gentem uiribus & armis ualidam: hic fortes & pugnaces Saxones deuicit, atq; fugauit. Ille ſuum imperium in Vlmerugos, Pomeranos, Polonos, Magnopolenſes extẽdit: hic Gotis, Sueonibus, Helſingis, Biarmis, Bothnijs, Lappijs, Finnis, Scricfinnis, totiq́; Scandianæ inſulæ præfuit. Illisq́; uicinis Danorum inſulis nõ ſolùm imperauit, ſed etiã Regem ſuper ipſas (ut diximus) conſtituit. Immò in nonnullis hiſtorijs inuenio, quòd Norum tertiogenitum Noruegiæ Regẽ præfeciſſet, nomẽq́; ex eo patriæ indidiſſet: quanquam mihi probabilius uidetur, Noruegiam à uia Septentrionali ſitum & nomen ſuſcepiſſe.

Humelus Saxones domuit.

Norus tertiogenitus Noruegiæ præficitur.

CAPVT IIII.

Gothilas deinde mortui Humeli filius in paterni regni ſolium procerum conſenſu ſurrogatur. Qui ſuſcepto tam amplo ſuper Gothos, Sueones, aliasq́; Septentrionales gentes imperio, nihil à paterna uel auita magnanimitate degenerauit. Enimuerò poſtquàm domi & in patria omnia quieta reddidiſſet, rogatus ab Amalo cõſanguineo ſuo, qui tum Gothis in trãſmarina militia occupatis imperabat, prægrandẽ exercitũ in Eſtones, Magnopolenſes, & Curetes eduxit, commiſſoq́; in mari & terra prælio, ex rebellibus obſequentes efficit, geminumq́; eis iugum (ut anteà diximus) impoſuit, qui unum impatientius, quàm eis expediebat, ſuſtinebant. Deinde cõtrouerſia inter ſuos nepotes, Humelum uidelicet & Lotherum, quos Dan ex Gyritha Siggonis Suetici Regis nepte procreauerat, ſuper regni Daniæ ſucceſſione ſuborta, tumultuoſum homi-

Gothilas 19. Rex in patria.

Gothilas Eſtones, Magnopolenſes & Curetes deuicit.

Lotherus Dani filius regno Daniæ præficitur.

nem Lotherum, amoto modestiore Principe Humelo, præficiendum curauit, sagaciter consyderans ex domestico Danorum tumultu finitimorum pacem fieri. Neq; dubitandum est plurima & præclara huius Gothilæ (quemadmodum aliorum multorum magnorum Principum) facinora fuisse, quæ ingrata uetustatis obliuio obliterauit. Quocirca eius historiā alijs, qui plura de ipso inquisierunt, describendam relinquo.

CAPVT V.

Sigtrugus Gothilæ Regis nepos regno præficitur.

Sigthunius, quem alij Sigtrugum uocāt, Gothilæ Regis nepos, eiusq; in regno Suetiæ successor, dum à suscepti regni principio sacrificia & libamina Dijs suis apud Vpsalam metropolim offerret, suorumq; fatorum seriem, ac futuros rerū euentus solicitè inquireret, accepto per uictimarios responso, didicit sibi ab auri metallo supremam perniciem & mortem fatali necessitate imminere, ideoq; summopere ab eo cauendum esse: à ferro, aut chalybe, cæterisq; metallis nunquam uiolari, uel occìdi posse. Quocirca cùm se Deorum immortalium beneficio inuictum putaret, magno atq; imperterrito animo multa bellorum discrimina aggressus est. Huic erat filia Gro nimium speciosa, de cuius pulchritudine & moribus, cantiones nōnullæ sermone patrio ad nos peruenerunt. Hanc Schioldus Danorum Rex filio suo Gramo missis legatis cōiugem postulauit, sed iam pater ipsam fortissimo atq; nobilissimo pugili Sumbli, Finnorum Regis fratri desponderat. Itaq; Gram putans se à Sigthunio contemptum, quòd filiam alteri minus nobili despondisset, consiliū à socio suo Besso, cuius opera in difficillimis rebus semper utebatur, inquirit, quomodo iniuriā contemptus sui uindicare posit. Tandem placuit omnem industriam ad hoc accommodare, quò puella etiam inuito

Fatale responsum à Dijs.

Gro filia Sigtrugi.

Schioldus Rex Danorum.

patre raperetur. Erat enim tunc inter præclara illustrium uirorum facinora existimatum, si raptas per uim & arma uirgines suo coniugio sociarent. Igitur Gramus (assumptis secum comitibus) relicta Danorum patria Gothiam ingreditur. Sed ne noto uultu præditus agnosceretur, agnitusq; trucidaretur, uarijs ferarum pellibus circumamictus incesit, magnoq; discrimine ad regiam Sigthunij peruenit, circa quam latitans tēpus obseruabat, donec egredientem uirginem in mutuum amorem alliceret, allectamq; & sponte uolentem abduceret. Prius tamen Bessus ille fidelis & prudens comes, per summam ingenij uim, prudētissimæ uirginis animū in amorem sui illustrissimi Regis induxit, quamuis ab initio aspera difficilisq; fuisset, nunc patris potentiam & arma, nunc clarissima auorum & atauorum stemmata commemorans. Sed Besso nec facundia, nec occasio defuit, qua suum Principem insigni laude extolleret, nunc sanguinis nobilitatem, nunc fortitudinem & militarem disciplinam, nūc demum in armis & prælijs inuictam potentiam mira ingenij arte commendando, quemadmodum Saxo Danicus in illo Adonio carmine testatur:

Raptus uirginū olim gloriosus erat.

Gramus Danus astutè Gro filiā Regis Sigtrugi adeptus est.

Carmina Gro.

Gro mihi nomen,
Rex pater extat,
Sanguine fulgens,
Fulgidus armis:

Tu quoque qui sis,
Aut satus unde,
Promito nobis.

CAPVT VI.

Tandem ubi Gram intellexit, se de uoluntate uirginis securum, nec formidandas esse inscij patris insidias, depositis ferinis pellibus quibus amictus fuerat, concupito uirginis amplexu potitur, datis prius pro sua Regia fortuna & magnificentia amatorijs donis, quibus puellarum animi citius capi consueuerunt. Deinde nihil oblu-

Gro per Gramũ abducitur in Daniam, ex qua Gutthormus procreatus.

stantem in suam usque Daniam concito cursu perduxit, perductamq; magno amore dilexit, & Gutthormum postea Daniæ Regem, & filiam Sibdageri, Noruegiani Regis coniugem ex ea suscepit. At Sigtbunius raptæ puellæ pater, iusta indignatione motus, hostilia Danorum Regi indicit: fiuntq; ex utraque parte magni bellorum apparatus, dum alter illatam sibi & suo sanguini iniuriam magna Sueonum & Gothorum potentia uindicare conatur: alter ut rapta coniuge liberè perfruatur, totis Daniæ uiribus sese potenti hosti opponere contendit. Itaque educta ad bellũ utriusq; Regis potentia, pugna adeò atrox & pertinax committitur, ut non pro aris & focis, aut fortunis, sed pro sanguine & uita certamen agi uideretur. Nã Sigtbunius eò importunius & uehementius hosti imminebat, quò certiora putaret Deorum oracula, quibus didicisset se ferro insuperabilẽ fore. Sed nõ deerat Gramo promptum Danicæ astutiæ præsidium. Clauam enim, quam more giganteo gestabat, auro infuso ponderosiorem effecit, eaq; imminentem audacius capiti suo Sigtbunium non solùm repressit, uerumetiam multis ictibus contusum occidit, non inutile documentum futuris Sueonum Regibus eo facto relinquẽs, quòd plus aurum quàm ferrum formidabile credant. Quippe plures Reges auro quàm ferro periclitantur, dum auri sacra fame laborantes subditis inopiam rebellionemq;, & sibijpsis prematurũ fatum, aut à regnis eiectionem accelerant. Hac de Sigtbunio parta uictoria Gramus receptui cani iussit, credens se totam Sueonum regionem morte Regis & iure belli assecutum fuisse. Sed supererat Scarinus Gothorum Rex, qui non passus est Sueones uictrice Danorum uirtute subiugari, prudentius futura considerans, quòd Sueonibus subactis, Gothorum etiam imperio fortior immineret.

Atrox bellum inter Gothos & Danos ob raptum Gro uirginis.

Sigtrugus aurea claua contusus occubuit.

CAPVT

CAPUT VII.

SCarinus igitur etsi totius Gothiæ principatum sapienter administrando, omnes incolas sibi subiectos pari ac benigno complecteretur affectu, tamen Vestrogothiam sua frequentiori præsentia plurimum illustrabat: idq; ob uicinum Noruegiæ Regem Sibdagerum, cui ut erat sanguine coniunctus, ita etiam terrarum situ uicinus esse uolebat. Hic ex suo nomine Scaram ciuitatem Vestrogothorum in loco stagnis & paludibus admodum munito, tam prudenter erexit, quàm imprudenter eius successores ipsam collabi & desolari permiserunt. Antiqua hæc erat Gothorum Regum sedes. Siquidem non longè ab ea adhuc extant uestigia Regiæ Aranes, cuius situs, muri & structuræ suos inspectores ita in admirationem ducunt, ut firmiter credãt nullum præstantius ædificium ea tempestate in omnibus Septentrionalibus regnis reperiri potuisse. Sed quid non mutat æui longæua uetustas? Refert tamen adhuc Scarensis ciuitas ueteris dignitatis imaginem Pontificali honore sublimata. Nunc ad Scarinum redeamus. Qui mox ut comperit consanguineum suum, Sueonum Regem Sigthunium armis Danorum occubuisse, nihil moratus omnem sui regni potentiam contrahens, bellum contra Gramum, qui se uictorem putabat, instruxit. Verùm cùm belli apparatus incrementa plurima susciperet, ipseq; Gramus Gothici Regis potentiam nimis adauctam animaduerteret, nec Danorũ uiribus facilè superabilem crederet, à singulari certamine præsidium opportunum mutuari constituit. Sciuit enim publica lege & consuetudine receptum esse, ut quicunque tali certamine cum hoste congredi recusaret, is pro uicto atque imbelli homine haberetur. Igitur Scarinum, quem ob grandem ætatem uiribus destitutum considerabat, ut

Scarinus 19. Rex in patria.

Scarēsis ciuitas.

Aranes eo tempore arx regia fuit.

Episcopatus Scarensis.

Scarinus Gothorũ Rex instruit bellum contra Gramum Danũ.

Lex Duelli.

ſingulares manus confereret, prouocauit. Vicit *ueteranum* Principem *ingenuus pudor, ne ab imbecilli ſenio iuſtam, quam potuiſſet, excuſationem aſſumeret.* Proinde *armati in campum ambo* Reges *procedunt, circunſtante undique uirorum fortium corona, quorum pars Scarino, pars Gramo felicem pugnæ exitum precabatur, pars ſucclamabat longè impar, atque iniquum fore hoc duellum, in quo Gramus iuuentutis flore conſpicuus, atque uiribus integer, ac Gigantea fortitudine præditus, contra Scarinum ſenectutis diffidentia debilem congrederetur.* Quo *congreſſu illud facilè euenit, quòd cuncti qui aderant, neceſſariò futurum prædixerant, uidelicet debilem à ualido, ſenem à iuuene, imbellem à gigante ſuperandum fuiſſe.* Sed *nec illo ſuperato Gramus uictoriam in Gothos aut* Sueones *obtinuit: erat enim Scarinus magna conſanguineorum progenie ſuccinctus, qui contra Gramum uiciſſim in ſingulare certamen prodibant. Sed dum conſanguinei* Regis *occaſum uindicare contenderent, numerum mortuorum ſuo fato adauxerunt. Sed neque ea uictoria* Gramo *regnum Suetiæ poterat conciliari.* Quamuis *enim abſumpta eſſet in eo* Danico *bello tota ferè Regij ſanguinis in* Gothia *progenies, nec inter* Sueones *aliquis ſupereſſet, qui hæreditaria ſucceßione uacantibus regnis dignè præficiendus uideretur, attamen* Sueones *&* Gothi, Noruegiæ *Regem* Sibdagerum *Gothico ſanguine illuſtrem, Sigthunioq́; & Scarino proxima conſanguinitate coniunctum, Danorumq́; Regis implacabilem hoſtem, ad regni ſolium aſſumunt, iuſtum atque honeſtum exiſtimantes, ut potius* Regia *dignitas in ſanguine & familia eorum* Regum, *qui pro patria ceciderũt, permaneret, quàm in Gramum alieni imperij inuaſorem imprudenter collocatum diceretur.*

Monomachia duorũ Regum.

Scarinus ſenex à Gramo iuuene opprimitur.

Gramus quoſdam conſanguineos Scarini ſuperauit.

Sibdagerus Noruegiæ Rex à Gothis & Sueonibus aſſumitur in Regem.

CAPVT

CAPVT VIII.

Sibdagerus igitur Noruegiæ Rex multis magnis & honestis rationibus in Gothiæ ac Suetiæ regnis sublimatus, quemadmodum in Danos ob Regis eorum insolentiam graui odio ferebatur, ita uexatis per eum Sueonibus compatiens meditari cœpit, quibus uiribus & armis iniurias eis illatas uindicaret. Creuerat iam olim inter hos Reges graue odium ob raptum consanguineæ uirginis Gro: nec poterat indignatio in Sibdagero quacunque occasione pacari, donec facinus facinore, raptum raptu compensaret. Siquidem classe bellica in Daniam prouectus, primò sororem Regis stupro uiolatam infami pudore affecit, deinde filiam eius admodum speciosam uiolentius raptam in Noruegiam abduxit, abductamq; sibi matrimonio copulauit, plurimum eo prospero facto exultans, quòd unam iniuriam geminata atque atrociore uindicasset. Hîc nimirum in magnam admirationem rapior, considerans hos uirginum raptus tunc & eisdem temporibus atque annis apud Reges Septentrionales in consuetudinem uenisse, quando bellum Troianum ob raptum mulierum crudelißimè gerebatur. Neque hîc minor interfectorum Principum & militum numerus commemoraretur, quàm apud Phryges & Danaos, si tanta scriptorum copia de subrigido Aquilone emersisset. Sed hæc quiescant, & ad Gramum conuertamur. Qui considerans suas artes artibus Sibdageri duplicata astutia superatas, nec sibi spes reliqua esset, quin ille occupatis tot in circuitu regnis & populis, tandem Daniam impugnaret, & expugnatam subiugaret, statuit omnes suæ potentiæ uires contra tam potentem hostem semel experiri. At prudentem Sibdagerum ea aduersarij meditatio minimè latere poterat, quin potius longè cautiorem ef-

Sibdagerus 20. Rex in patria.

Odium implacabile inter Sibdagerũ & Danos ob raptum uirginis Gro.

Filia Grami rapta in Noruegiam abducitur.

Consuetudo rapiẽdi uirgines unde nata.

fecerit. Enimuerò non modò suos Noruegianos, & cæteros suo imperio subiectos, sed Saxones (quorum Principem Henricum Gramus insidiose & clàm obtruncauerat) in belli societatem uocatos, ad Daniæ expugnationem inuitauit. Nec Gramus segniter occurrens, quantascunq; poterat uires aduentantium hostium uiribus opponebat. Sed aduenerat tunc ineuitabile fatum, quod nec gigantea fortitudine, nec inuictis armatorum militum millibus, aut quacunque humana potentia poterat superari. Igitur fortißimus pugil Gramus, post tot præclara & magnifica facinora, à Rege Noruegiæ Sibdagero, dum stupratæ sororis iniuriam, & laceßitam filiæ pudicitiam, atq; ereptorū regnorum uiolentiam ulcisci conatur, opprimitur. Oppresso igitur atque extincto Gramo Danorum Rege, Sibdagerus omnium Aquilonarium regnorum unicus moderator effectus, Gutthormum Grami filium, & raptæ olim coniugis fratrem ab exilio reuocatum, Danis sub tributo regnaturum præfecit, perinde ac liquidò constare uolens, quòd totam Daniam æqua seruitus teneret, omniumq; corrupta libertas parem conditionis ignominiam sub tributario Rege redoleret: quasi parum prælijs afflicti fuissent, nisi etiam abiectißimo conditionis instituto multarentur. Hadingus autem Gutthormi frater, homo magni & præstantis animi, cùm cogitaret se fortißimo patre genitum, elegit potius honestam exilij conditionem, quàm in patria seruitutem turpitudini coniunctam sustinere. Nec tamē nobiliora fuissent eius facinora, si in patrio solo uictitasset, quàm modò sunt inter eos heroes, quorum acta magis mirāda, quàm imitāda proponūtur. Siquidem post editos longè lateq; militares triumphos, exercitū naualem in Sueticum mare à deuictis Rußis reduxit, atq; Sibdagerum in Gotlādia commorantem pugna adortus oppreßit.

Gramus occubuit.

Sibdagerus post mortē Grami subacta Dania, præfecit illi Gutthormū filium sub tributo.

Hadingus Gutthormi frater.

Sibdagerus in Gotlandia ab Hadingo opprimitur.

CAPVT

CAPVT IX.

ASmundus Sibdageri filius, postquàm in regnis Gothiæ, Suetiæ, Noruegiæ, patri hæreditario iure successerat, primã curam habuit, quomodo uictoriosi Hadingi Danorum Regis potentiam à se, & suis regnis auerteret: quanquàm admodum difficile uidebatur, ipsum humana uirtute superari posse, qui tot magicæ artis præsidijs, siue præstigijs circumseptus & munitus habebatur. Si enim Saxoni Danico credimus, ab incunabulis traditus fuit præceptoribus in arte magica peritißimis, uidelicet Vagnopto & Haphlio Sueticis gigantibus: à quibus ita instructus credebatur, ut si sibi ipsi fatũ non intulisset, nullis humanis armis uiolari potuisset. Quippe tam familiaris erat Dijs quos colebat, ut mox eorũ nomine inuocato, præsentißimum sentiret auxiliũ. Ductus est ab illis uiuus ad inferna loca, in quibus plurima arcana mortalibus incognita contemplatus est. Didicit quoq; ab Hartgrepa Vagnopti filia, quæ nulli in uanitate artis magicæ secũda erat, in dæmonum auxilio spem omnẽ collocare. Cõuersatus est familiariter Othino omnium Magorũ, immò dæmoniorũ nequißimo, qui huic primùm in humana specie apparẽs, bellum in Curetes mouere præcepit, uictumq; ex eo prælio suauißimæ cuiusdam potionis beneficio, fortiorem uegetioremq; effecit: deinde à sene quodam (quem puto spectrum magicum fuisse) centuriandi exercitus industriam assecutus est. Quibus artibus se instructum munitumq; considerans, nihil tam arduum difficileq; putabatur, quod crederet sua uirtute insuperabile. Proinde fallacißima dæmonia ipsum plurimis ac uarijs bellorum casibus exposuerunt, expositoq; multis ac miris modis illuserunt, nunc uictorem efferendo, nunc rursus uictum omni ope destituendo.

Asmundus 21. Rex in patria.

Hadingus arte magica eruditus, insuperabilis uidebatur.

Othinus Magus.

Fallax est dæmonum auxilium.

CAPVT X.

Hadingus exercitum magnũ duxit contra Asmundum.

IGitur aleam belli contra Asmundum Regem expertu-rus, ualidum exercitũ in Suetiam deducere parat. Quo apparatu præmonitus Asmundus, duos coniunctos exercitus eduxit: quòs cùm ad reprimẽdum aduẽtantis hostis impetum satis fortes putaret, uni filium Henricum, alteri seipsum præficiendum curauit. Inualescente prælio

Henricus filius Asmundi præsumptuose pugnans interẽptus est.

Henricus inijciens dextrã capulo, clypeumq; retentãs,
Inq; hosteis ruit, & nullos expalluit ictus.
Ferro artus, faciemq; aurata casside tectus,
In medios fertur cuneos, ceu uincere certus,
Intrepidusq; fugæ, & nullo superabilis ausu.
Sed non respondit cœptis audacibus eius
Belli successus, qui primo flore iuuentam
Illius extinxit: quem chari cura parentis
Indoluit tantum, quòd eum fato comitari
Optaret, spernens extincto pignore uitam.

Tribuit Saxo mœstißimo patri carmina, quæ ostendũt eius eximiam erga amissum filium charitatem, animumq; ad moriendum obstinatißimum. Siquidem reiecto in tergum clypeo utranque manum capulo iniecit, deinde furens & fremens Hadingum post peractam complurium necem ferocißimo impetu adoritur. At Hadingus uidens sibi ineuitabile fatum imminere, nec quacunq; humana ope illud auerti posse, mox sua numina, quorum cultui à cunis assueuerat, inuocat: aderat subitò dæmon Vagnopti forma indutus, suiq; cultoris & alumni partes in periculosam sortem inclinatas rursus erexit. Itaque necessarium fuit, ut Asmundus, qui humanis uiribus superari nequiret, dæmonibus congressus occumberet, quanquam non omnino moreretur inultus. Nam cùm Hadingus suis numinibus adiutus ipsum amentata hasta transfixisset, inter exiguas uitæ reliquias

Asmundus occumbens, penè pedem Hadingi amputauit.

reliquias uulneratum interfectoris pedem perpetua claudicatione multauit, præmissa acri exprobratiõe, quòd in magica arte totam opem ponens, miserandis criminibus obsitus esset, maculisq; & uitijs, ut infamis atq; putidus labeo, refertus. Subinde occisi Asmundi corpus solenni funere elatum, apud Vpsalam Regijs exequijs procuratur. At coniũx eius Gumilda imitata multas præclaras fœminas, quas Ethnicorum cõmendant historiæ, ne mortuo uiro superesset, mortẽ sibi ferro consciuit, atq; eidem (cum uiro) tumulo ab amicis demandatur, digna uiri cinerib. sociari, quæ uirilẽ animũ, & grande facinus sub muliebri sexu declarauit.

Asmundi corpus apud Vpsaliam tumulatur.

Gumilda Regina ob mortem coniugis se necauit, pariter cum eo sepulta.

CAPVT XI.

VFfo Asmundi filius post fatum patris in paternis regnis hæreditaria successione surrogatur: cui Hadingus nõ minus negotium fecit, quàm pridem eius patri, atq; auo, quos multis bellis fatigatos tandẽ extinxit. Pari enim fiducia, immò maioribus animis nunc insolescebat, postquã tot triumphos de multis ac potentißimis hostibus reportauerat. Quippe non contentus patrem & filium ope malignorum spirituum trucidasse, adiecit agrum Sueticum longè lateq; depopulari. Quamobrem Vffo collectis undiq; copijs sese ad arma parat, deinde populatori acerrimũ prælium inferens, coëgit in suam Daniam remigrare, secutus à tergo fugientem, cui in sua Suetia ceßisse uidebatur. Non tamen ignoro Saxonem scripsisse, quòd Vffo in Daniam cum nauali exercitu traiecisset, interim cùm ab Hadingo ager Sueticus uastaretur, quemadmodum olim ab Agatocle simili astutia factum fuisse traditur: qui cùm à Carthaginensibus in Syracusana urbe obsideretur, bellum in Africã transferens ciuitatem Carthaginensem obsedit. Nec dißimile fuit prudentißimi Scipionis Africani facinus, qui exercitu in

Vffo 22. Rex in patria.

Vffo coëgit Hadingũ in Daniã redire persequẽdo eum.

Scipionis Africani similis astutia cum Hannibal pugnaret in Italia.

Carthaginem ab urbe Roma adducto, pugnacem Hannibalem Romanos in Italia diuturno bello uexantẽ, ad suos proprios lares defendendos redire coëgit. Commisso in Dania prælio, Vffo nec uictus, nec uictor in Suetiam reuersus est. Hadingus autem hyeme transacta, & uerni temporis calore redeunte, iratis sibi numinibus Suetiam tetro omine repetit, ibiq; lustrum infelicißimè militando conficit. Nam cùm se sentiret Vffonis uiribus imparem, ad syluarum angustias, montiumq; & uallium saltus, ac latebras confugere cogebatur: ubi ab Vffone pertinacißimè obsessus, nec in bellum progredi, nec in Daniam regredi permittebatur.

Angustiabatur Hadingus præsumens inuadere Suetiam bruma tempore.

Quo euenit, ut ipse, & milites eius post tam diuturnam obsidionem, consumptis alimentis, ad ultimam miseriam redacti, primùm syluestribus fungis & graminibus famem lenire cœperint: deinde radicibus, corticibusq;, & herbis usq; ad nigrescentem terram consumptis, catorum canumq; uiscera ferro rimantur: quibus non suppetentibus, ad immunda equorum cadauera famelicorum rabies ferebatur: tandem equis, felibus, muribus, omnibusq; abominandis morticinis, quæ reperiri poterant, sordidius quàm delicatius absumptis (prò nefas, ut ipsorum Saxo testatur) infelix illa infelicium Danorum ingluuies ad humanas carnes extremam famem propulsura conuertitur.

CAPVT XII.

Itaq; complures eorum qui ab hostium ferro hactenus intacti fuerant, domestica framea mactati cibus fiebant cæterorum. Quæ igitur maior infelicitas obsessis Danis residua esse potuit, quando seipsos mutua cæde interemptos deuorarent? Quocirca nõ ab aliquo nocturno spectro carmen illud, quod Saxo inducit, Danis in extremas desperationis angustias compulsis, nocte media inculcatum fuisse

Dani se ipsos mutuò occisos comedebant.

existimo,

existimo, sed à prudente quopiam monitore, qui Danorũ imprudentiã ab impugnanda Suetia deterrere conatus est, quando sic afflictis Danis improperando loqui uidetur:

Tetra uos patrios fortuna linquitis agros,
Et facilè hoc regnum uestro succumbere bello
Creditis: ast cæca hæc mens est, quæ talia credit.
Marte quati nescit latißima Suetia, Marti
Vos dabitis tergum, timor & fuga uos comitetur.
Nec uobis timidis gladiorum competit usus.
Libera uos cædet manus, & cædem geminabit.

Quod præsagium crebra Danorum strage non solùm sequentis diei, sed multorũ sequentiũ seculorum euentus impleuit, & quando necesse fuerit, amodo implebit. Mirum potuisset uideri, quòd Sueones ipsos Danos tam importuna & diuturna uexatione afflixissent, eosq; ad eam extremam desperationem coëgissent, nisi multiplices iniuriæ in Vffonem illatæ considerentur. Tenebat obsessum regni inuasorem, Suetiæ populatorem, patriæ desolatorem, præterea patris auiq; occisorem: cui etsi clementia parcendũ uoluit, tamen pietas erga parentes iniustè necatos uindictam postulare uidebatur. Igitur Hadingus postquàm cõperisset Vffonẽ pertinacissimo odio sibi insidiari, nullamq; aliã rem in uotis habere, quàm suum caput & uitam, nocturna eruptione & fuga se saluans, concessit in Helsingiam: à qua demum per Noruegiam, superatis multis magnisq; periculis, peruenit in Daniam. In qua constitutus, sensit sibi denuò bellum à Biarmiensibus præparari, duce quodam Tumingo ab Vffone ad id excitato: ex quo quidem bello, quia numinum suorum instructione ordines militares disponere didicit, uictor euasit, atq; potitus uictoria in metropolim Vpsalam se recepit, ut per colloquij simulationem Vffonem opprimere poßet. Sed Vffo periculum præ-

Præsagium Danis perniciosum.

Sueonum fatua clementia de inimicis in manib. quasi dissimulare.

Hadingus in Helsingiam fugit.

Biarmi contra Hadingum.

sentiens, illud in autores retorsit, Hadingo tam à noctis habitu, quàm à syluarum latebris præsidiū accipiente: è quibus denuò erumpens, Vssonē per insidias adortus oppressit: cuius corpus frater Hunningus amplißimo funere elatum apud Vpsalam in Regalibus monumentis sepeliuit.

Vsso ab Hadingo insidiosè oppressus à suis tumulo regio Vpsalæ sepelitur.

CAPVT XIII.

Hunningus 23. Rex in patria in Hadingū arma parat.

HVnningo in locū defuncti fratris Vssonis succedenti prima cura succeßit, quòd in Hadingum arma pa randa essent, tum quòd fratris & parentum occisor esset, tùm etiam quòd consueta sua importunitate uacanti regno præfici conaretur. Sed cùm Hadingus recenti memoriæ subnecteret, quas calamitates in superioribus annis & prælijs ab Vssone sustinuisset, facilè (ne in easdem aut maiores rursus incideret) permisit se ad eas conditiones per æquos àrbitros adduci, ut Hundingus paternis auitisq; regnis pacificè frueretur, promissa Hadingo, & mutuò ab eo accepta fide, quòd inuiolabilem pacem amicitiamq; inter se usque ad ultimum uitæ spiritum conseruarent, nec aures aut animum illis accommodaturi essent, qui inter ipsos fœdedera rumpere, odia serere, concordiā labefactare molirentur, sed alter alterius commoda, honorem, quietem, dignitatem, autoritatem defendere, & ampliare curaret. His pactis inter tam potentes Reges firmatis, quot præclara facinora secuta fuisse putamus, quæ longè digniora sunt ab eruditis & pijs ingenijs considerari, quàm arma, gladij, rapinæ, & huiusmodi uitiorum monstra, quæ bellicas furias comitari consueuerunt? Acceßit in primis illa filia pacis, uidelicet legum ueneranda potestas, quæ secum omnia iustitiæ officia adduxit, à quibus nec animi fortitudo, nec in rebus bene gerendis prudentia abesse potuit: quæ etsi omnibus syderibus pulchriores sunt, tamen eo tempore, quo

Hundingus cū Hadingo paciscitur.

Mars cum sua Bellona *dominatur, ita conculcantur, ut nec uestigium earum usquam appareat. Quocirca reddita terris pace, redit ille speciosißimus omnium uirtutum chorus, inter quas haud infimū locum habuit illa togata tranquillitas horum duorum* Regum, *quorum constantem ac perpetuam amicitiam nulla uetustas aboleuit. Siquidem inter eos ita conuentū erat, ut alter alterius fato comperto, mortem sibi quantotius accelleraret, ne absq; comite solus ad infernas sedes properaret.*

Marte furente leges cedunt.

CAPVT XIIII.

I*Nterea accidit falsam famā circumferri, quòd* Hadingus Daniæ Rex *insidijs generi sui Gutthormi (cui pridem sororem suam Vluildam matrimonio coiunxerat) impetitus corruisset. Qua fama allata, Hundingus statuit suā* Regiam *fidem ita declarare, ut omnis posteritas intellectu ra esset, plus apud ipsum ualuisse quàm uitam.* Próinde *con uocata totius regni nobilitate, conuiuium magnificum tan quam mortuo amico parentaturus instruxit: & ne quicquam* Regiæ *magnificentiæ deesse uideretur, iussus à* Rege *promus condus dolium ingentis magnitudinis cereali, siue melleo potu repletum aulæ in medio collocauit. Ipse* Rex *pincernæ officio pocula circunferens, pietatis ministerium implere putabatur. Satagebat enim omnibus modis ostendere, quòd non tam propter amici casum, quàm ob seruandam præstitam fidem lætus & gaudens in fata concederet. Igitur postquàm omnes ebrietate suffusos aduertisset, seipsum in dolium dulcißimi liquoris præcipitans, ostendere uidebatur, illud mortis genus dulcius existimari debere, quod pro amicitia & fide susceptum, gloriam laudemq; meretur immortalem. Quo cognito Hadingus cogitabat, quo genere mortis maiorem, uel parem fidelißimo amico*

Ex *falsa relatione de interitu Hadingi, Hūdingus semet voluntariè in dolio mellei potus pleno submersit.*

Hadingus cognita morte amici fidelis se suspendi fecit. gratiam referre posset, (quanquam difficile crederet tam eximiam uirtutẽ pari uirtute, aut amicitia superari posse) non coram satrapis & proceribus suis, sed toto populo inspectante, sese (ne perfidia notaretur) laqueo suspendi permisit, ut omnibus compertißimum fieret, ipsum plus promissam semel fidem, quàm caducam uitam, & tandem necessariò perituram existimasse. Affirmat Albertus Crantzius hanc duorum Regum mortẽ perquàm ridiculam fuisse: at ego eam parẽ puto præcipuæ uirtuti magnorũ Græciæ & Latij Principum, qui uoluntariam in mortem, ne fidem promissam uiolarent, se tradiderunt.

CAPVT XV.

Regnerus 24. Rex in patria. QVanquam Regnerus patri Hundingo in paternis regnis hæreditario iure statim succedere debuisset, tamẽ superandi erãt prius per ipsum multi & plurimi aduersi casus. Inter quos præcipuum locum habuisse uidetur illud nouercale odium, quo à Thorilda Regina sæpius ad mortem petebatur: quæ quantò præclariorem indolem in priuigno considerabat, tantò maiores insidias eius capiti struere conabatur: nec quieuisset, donec sanguinem eius in poculo crudelitatis absorbuisset, nisi paterni amici (quorum magna potentia in regno erat) malignos eius conatus repreßissent. Profecit tamen eousq; pertinax illa duræ nouercæ indignatio, ut tandem ipsum, & fratrẽ eius Thoraldũ Regio pecori per contemptũ præfecisset, ut ea extrema ignominia affecti, desinerent ad amplitudinem paterni regni aliquando aspirare. Sed non tulere fata, ut Regius sanguis inter seruilis conditionis angustias obsolesceret, quem natura aliorum genuerat præsidem & rectorem. Siquidem filia Danorũ Regis Hadingi Suanhuita, ut glorioso facinore matrimoniũ illustrißimi iuuenis sibi conciliaret,

Thorilda iniqua nouerca Regneri.

Regnerus et Thoraldus per nouercam facti sunt pastores & bubulci.

Suanhuita filia Hadingi eos ab illa seruili cõditione industriosè liberauit.

ciliaret,(sumptis in famulitium sororibus)longo & difficili itinere confecto, peruenit in Suetiam ad locum in quem pridem didicerat Regios pueros indignè relegatos: qui ut uiderunt tanti apparatus fœminam aduentare, pudore ob deformitatē cultus,simul & timore ob nouercales insidias, quas subesse suspicabantur,confusi,seruos se Regios & pecorum custodes affirmabant: at contrà Suanhuita (ut erat Danicæ eloquentiæ perita) multis in medium adductis argumentis,ostendere nitebatur sibi persuasum esse, ipsos nō ex seruis,sed ex Regibus originem duxisse:totamq; sui sermonis seriem ad Regnerum natu maiorem cōuertens, idipsum probare contendebat ex speciosissimo lineamentorum eius habitu,ex luminum uibratu,ex uisus acritate,ex pupillarū alacritate,ex oculorū micatu, ex formæ pulchritudine, ex faciei & uultus luculentia, ex comi & ingenua specie. Sed non deerat Regio iuueni decens & idonea responsio. Serui,inquit,nō semper sunt uirtute uacui: uirilitas sub sordida ueste sæpe occultatur: nec ex ueste uirū metiri conuenit,sed ex uiro uestem:magisq; ex uirtute,quàm ex genere uirorum claritudo probatur: nobilitas ex alieno bono est,uirtus ex proprio dependet:obscuratur parentum claritas, quando ab eorum probitate peruersitas degenerat filiorum:& quis illos seruos iustè dicere possit ignobiles,qui damnum generis uirtutum magnitudine compensant? Deniq; quis sapientum ignorat, omnes seruos ex Regibus, & omnes Reges ex seruis originem habuisse?

Regnerus ab Suanhuita adamabatur.

Prudentia in responsis Regneri adolescētis.

Dispēsante summo conditore ex pastoribus Reges, & ex Regibus serui fiunt.

CAPVT XVI.

Tandem Suanhuita postquàm iuuenis constantiam, & magnanimitatē, cæterasq; præclaras animi eius dotes cum magna admiratione satis explorasset,se, suumq; genus,& propositum cur aduenisset aperiēs, iussit ut forti

animo esset, ac meliora quàm in nouercæ uotis erant speraret. Deinde prolatis ex suo promptuario muneribus, & uestibus Regio honori congruis, efficit, ut abiecto squallidæ paupertatis indumento, cultior appareret. Qua insigni humanitate allectus iuuenis, in nuptias tam clarissimæ atq; omni probitate conspicuæ uirginis consensit. Quæ iam sponsa effecta, ne se illocabilem, aut dote cassam ostenderet, gladium uarijs conflictibus, & contra monstra, monstrorum impetus, ac omnes inimicorum conatus opportunum, loco præcipui dotis dilecto sponso tradere curauit, adiecta multiplici exhortatione capessendæ uirtutis, quemadmodum Saxo Danicus carminibus ad id ualde accommodis meminit, qui uirgini ea uerba tribuit, quæ non ex fœmineo, sed uirili pectore deprompta fuisse uidentur. Erant enim illius tempestatis fœminæ, præsertim apud ipsos Aquilonares, in bellica fortitudine ipsis uiris parū inferiores. Nec cōtenta gladium nouo sponso tradidisse, addidit & familiā, familiæq; stipendium, & commeatus: quibus instructus ueteres defuncti parentis amicos accedit, querelas in crudelem nouercam exaggerat: se ab ea ad indignissimā sortem, nulla habita Regij sanguinis ratione, detrusum: immò sine ullo humanitatis respectu, se nō solùm uilissimis mancipijs, sed iumentis insipientibus comparatū. Moti his grauibus & iustis querelis proceres, ipsum in regni solium confestim collocantes, tam in ipsam Thorildam impiam fœminā, quàm in cæteros Regneri aduersarios gladio uindicandum decernūt. Itaq; Regnerus ex abiectissima & desperata conditione ad sceptrum Regium sublimatus, Suanhuitam in Reginam & tori consortem dignissimè promouit: quæ illi filium Hothebrotum regni successorem pariens, commendabilem sui nominis & probitatis memoriam ad omnes posteros transmisit. Quippe patriæ, & Principibus, ac infimæ

Suanhuita confortat Regnerū, & induit illum preciosis uestibus.

Spondent se mutuò Regnerus & Suanhuita.

Sponso gladiū electum tradidit.

Fœminæ Gothorum erant bellicosæ.

Ad querelas Regneri proceres grauiter cōmouentur contra Thorildā nouercam.

Regnerus Suanhuitam in tori consortē accepit.

infimæ plebi se talem semper & ubiq; exhibuit, ut non aliunde aduenisse, sed in Suetia nata fuisse crederetur. Frothonem fratrem, Danorum Regem, bella in Suetiam ex Orientis partibus transferentem, nō solùm repreßit, sed suis manibus captiuatum in triumphum duxit: nec anteà libertati restituit, quàm Vbboni genero suo, quòd Daniam ui & armis occupasset, ignouisset. Ea uenia pro Vbbone impetrata, Regnerus tantum numerum militum exercitui eius adiecit, quantam manum eidem confecto nuper acerrimo bello abstulisset. Sed non respōdit Frothonis gratitudò synceris Regneri meritis, in quem reparato rursus exercitu, grauem belli molem nulla laceßitus iniuria conuertit: fauit tamen belli fortuna iustis Regneri partibus, ipsumq; Fronthonem (quamuis totis Danicæ potentiæ uiribus succinctum) extinxit. Sublato hoste, Regnerus diuturna & summa temporum tranquillitate potitus, regna ac subiectos populos sub pacifica concordia iustis & bonis legibus conseruauit, donec plenus dierum apud urbem Vpsalam morte uitam commutaret. Nec diu charißima coniunx Suanhuita superstes erat, postquàm dimidium cordis sui à suis uisceribus auulsum, & tumulo inclusum aspexerat: tantum siquidem, & tam insuperabilem dolorem ex eo funere contraxit, ut necessarium fuerit ipsam in fata cōcedere, quandò nullam aliam rem enixius pro remedio postularet, quàm ipsam mortem, qua posset eodem tumulo cum extincto marito sociari.

Frotho frater regina molitus bellum in Suetiam à Regnero captus est.

Frothò ingratus.

Frotho extinctus est.

Regnerus senex apud Vpsalā mortuus tumulatur.

Suanhuita Regina ex dolore concessit in fata penes maritum deposita.

CAPVT XVII.

Hothebrotus Regneri filius nihil à paternis uirtutibus degenerans, quemadmodum in regno, ita in rerum gerendarum magnitudine successor fieri contendebat. Enimuerò postquàm ad memoriam reuocasset graues

Hothebrotus 15. Rex in patria.

& insignes iniurias, quas pridem Rußi, Estones, Sembi, Curetes, cæteriq; Orientales populi cum Frothone Danico confœderati, aduersus patrem Regnerum, & regnum Suetiæ perpetrarant, statuit principia suorum bellorum contra ipsorum terras & populos, ut iustè, ita etiam potenter extendere. Nec erat aliquis ex proceribus, aut populis in toto regno, qui tam iustam & necessariam expeditionem detrectaret. Igitur effusa in illas, & alias uicinas regiones tota Suecorum Gothorumq; potentia, immensam populorum cladem ædidit, imperiumq; suum longè lateq; proferendo, leges tributaq; deuictis à se nationibus præscripsit. Deinde cum magnifica uictoria in Suetiam reuersus, diu pacificeq; regna & subiectas gentes gubernauit, atque interim speciosam uirginem Gyritham, ex illustrißima Noruegianorum Regum familia sibi matrimonio coniunxit, ex qua filios duos, Attilum & Hotherum procreauit. Tandem cùm considerasset militarem disciplinam sub longa temporum tranquillitate labefactari, Sueticamq; & Gothicam iuuentutem, nisi continuo armorum usu exerceatur, à parentum & proauorum fortitudine facilius degenerare: proinde circunspiciendum esse aliquem speciosum gerendi belli titulum existimauit. Sed cùm Orientis incolæ, Ruteni, atque Estones, & cæteri pridem ab eo deuicti tributa penderēt, imperata facerent, nullamq; rebellionem molirētur, nec liceret bello lacessere Noruegianos, obstante antiqua cōcordia, & nouo affinitatis respectu, subiecit animo memoriā iniuriarum, quas Frotho Danicus Rex Sueonibus & Gothis in eo iniusto bello (in quo pridem occubuit) irrogarat: qua nimium prouocatus, omne regnorum suorum robur contra Roë Danorū Regem, Frothonis nepotem educens, commisso acerrimo prælio uictor euasit. Veruntamē cùm pugna

Contra Orientales terras ualidißima expeditio.

Ipsam gentem maxima strage facta humiliauit, ac tributariam fecit.

Gyritham Noruegianam uirginem accepit in coniugem, ex qua Attilū & Hotherum generauit.

Cōtra Roë Danorum Regem robustißimus exercitus mittitur.

pugna in Dania gesta esset, & facilè auxiliares Danorũ copiæ instaurãdo bello adhiberẽtur, Roë resumptis ex nouo militum supplemẽto uiribus, denuò bellum infœliciter tentat. Nam aduersus Hothebrotum inuicta Gothorum & Sueonum militia roboratum congressus, æquè infœlicem belli fortunam secundam, sicut primam expertus est: seq; tunc uictori Hothebroto uictum submisisset, nisi pertinax Danorum fiducia ipsi, ut etiam tertiò aleam Martis experiretur, suggeßisset. Roë primo & secundo congressu uincitur.

CAPVT XVIII.

Roë igitur, reparatis uiribus sui exercitus bis superati & profligati, nõ secus ac amens & furẽs in hostium cuneos irrũpens, confestim Rex à Rege confossus interijt. Progressus ad interiora regni Daniæ uictor Hothebrotus, totum regnum occupat, arcibus præsidia imponit, leges & tributa uictis præscribit. His gestis non minore triumpho ex subacta Dania, quàm aliâs ex deuictis Orientis regionibus in Suetiam est reuersus, cunctis fausta & felicia acclamãtibus, quòd eius fortitudine & industria Suetiæ imperiũ à flumine Tanai uersus Oriẽtem, ad Albim fluuium, uel Visurgum in Occidentem extensum esset, & ampliatum. Respõdebat amplitudini principatus, amplißima ubiq; pax & cõcordia: cui conseruandæ non minus studiũ Hothebrotus impendit, quàm antea propagandis augendisq; regni terminis impenderat, ut liquidò constare posset, utrunq; tempus, & belli & pacis, ab ipsius prudentia rectißimè gubernari. Demum non paucis annis in summa tranquillitate & pace euolutis, nonnulli Suetiæ proceres, cùm uiderent sibi illicita non licere, optimo Regi domesticam discordiam (perniciosum omnium rerum publicarum malũ) pepererunt: qua implicatus nequiuit latißimo prin-

Tertio congressu Roë ab Hothebroto occiditur.

Dania subigitur.

A Tanai flumine ad Albim imperabat.

cipatui ita consulere, ut omnes eius partes in obedientia & unitate continerentur. Proinde Danorũ primores idoneã occasionem ad rebellãdum nacti, præsidia ab Hothebroto arcibus imposita trucidantes, ostenderunt se magis recuperandæ libertatis, quàm seruandæ fidelitatis rationem habere. Quo comperto Hothebrotus ex omnibus regnorum suorum populis copias contrahens, potentißimum eduxit exercitum: quem nauibus impositũ, cõtra rebellantes Danos traijcere properabat. Sed cùm medium & tranquillũ maris cursum agere uideretur, orta subitò sæuißima tempestate obruitur, & inter marinas undas inuictæ fortitudinis spiritum exhalauit, relictis post se duobus præstantißimæ indolis filijs, Attilo & Hothero, quos sapientißimo Regi Noruegiæ Geuaro dudum commendauerat educandos.

Dani rebellantes, præsidiarios Hothebroti expugnatos trucidabant.

Hothebrotus submersus interijt.

CAPVT XIX.

Attilus igitur (ut diximus) à prudentißimo patrẽ Hothebroto genitus, atq; à sapiẽtißimo Rege Geuaro mirificis artibus, quæ ad ciuilem conuictum, & militarem disciplinam conferre possent, instructus & educatus, defuncto parenti tam ob sua præclara merita, quàm iure hæreditario in amplißimo principatu succeßit. Huic primum & præcipuum belli negocium ex rebellantibus Danis procreatum est. Siquidem mortuo Hothebroto rebellionem, quam eo uiuo moliebãtur, pertinacius duce Helgone exequentes, tributa negabant, Suecos in præsidijs relictos iugulabant, arma aduersus Attilum præparabant, nullumq; studium, quo sese infinito Suecorum odio teneri ostenderent, omittebant. Si quispiam Suecorum inter eos occideretur, uel mutilatorum membrorũ iniuria simul & damno afficeretur, lege sanxerunt ne eius læsio iuxta traditas antiquitus leges, sed longè ulteriori æstimatione sarciretur.

Attilus 26. Rex in patria.

Helgo Danorũ Rex, & dux belli aduersus Attilum.

Iniquißimũ statutum.

retur. Quocirca Attilus Danos in Suetia mansionem complexos, non minore, neq; pacabiliore odio prosecutus, etiam propriam reginam Vrsiliam, eò quòd Danici sanguinis esset, uehementius odisse cœpit: quæ tandem post longam animi amaritudinem ex mariti odio conceptam, consilium callidius quàm honestius, quo diuturnas molestias sibi illatas uindicaret, inuenit. Quippe marito consuluit, ut Roluonem *filium suum, quem sibi* Dani *præfecerant, ad se ex* Dania *in* Suetiam *uocaret, eoq; in sedandis* Suecorum *&* Danorum *controuersijs consultore & cooperatore uteretur: futurum affirmans, quòd* Dani *ipsius autoritate & prudentia persuasi, à rebellione cessarent, imperata facerent, tributa persoluerent, nullasq; iniurias amodo excogitarent. Pulchra quidem hæc* Reginæ *consilia credulo marito uidebantur, quamuis reuera graues insidias eius uitæ & fortunis moliretur. Enimuerò conscius maternæ machinationis filius* Roluo, *accersitus aduenit. Sed quia mater iam plurimos annos in Suetia extra natale solum transegerat, nec filium (quem adolescentem reliquerat) agnosceret, necessarium fuit, ut efficacibus signis & documentis probaret se illum* Roluonem *esse, qui uocatus aduenisset. Mater certior de filij fide & constantia circa res gerendas effecta, quicquid insidiarum in mariti iugulum, & thesauros eius dudum animo conceperat, per maternam fiduciam (absente eodem marito) aperiebat. Dixit in promptu esse maximam auri uim, quam* Hothebrotus *ex deuictis* Orientalibus *nationibus, & subactis* Danis *coaceruauerat, antiquosq; priorum* Regum *thesauros: qui si furtim in* Daniam *transuehantur, non solùm* Suecos *potentia & bellorum neruo destituent, sed* Danis *opportunum auxilium, quo se citius in libertatem restituent, subministrabunt. Proinde opus esse maxima in tanto facinore*

Muliebris astus & dolus.

Roluo uocatus à matre, uenit in Suetiam.

Vrsilia dolosa insidiatrix Regis mariti, & regni.

cautela & prouidentia, ne Regia seueritas aurum auferentibus (rupta gula) uitalem auferat auram. Cætera cogitando, & silendo, ut secum reuoluat, imperauit.

CAPVT XX.

INterea reuersus ex negocijs Attilus, cùm Roluonem aduenisse cognouit, omniaq; optata & felicia, propter quæ uocatus fuerat, magnificè polliceri, magnifico & Regio apparatu conuiuium instruit, in quo cùm uarius de uirtutibus, et earum officijs sermo incidisset, rogatus Rex, quæ uirtus Regiã dignitatem magis ornaret, respondit liberalitatem Regibus & Principibus summũ præstare ornamentum, seq; in eius studijs magis, quàm aliarum uirtutum exercitijs delectari. Deinde iussus Roluo dicere, quæ uirtus milites magis decoraret, affirmabat, militares homines nulla uirtute plus quàm patientia (quæ omnia uincit) commendari. Quam sententiam, obiecto contra præsentem & flagrantem ignem nudo latere ita probauit, ut à præsentibus non modò ut peritus disputator, sed ut efficax uirtutum executor diceretur. Rogatus Attilus suam sententiam de Regia liberalitate monstrare, dona in præsentes plurima liberaliter erogauit, & inter cætera torquem aureum ingentis ponderis collo Roluonis, ad ostendendam eius claritatem, appendit. Sed quicquid in Reginam, & eius filium expendit, ingratissimis & subdolis inimicis erogatũ fuit: nulla enim alia causa sermonem ad uirtutum commendationem conuerterãt, nisi ut sub earũ speciosissimis nominibus pessima flagitia, & impudentissimæ furta, quæ ex profundo dolo meditabantur, absconderent. Siquidem tertio conuiuij die, postquàm ereptos thesauros uehiculis imposuissent, omniaq; ad accelerandum nocturnam fugam satis disposuissent, Regina lucentis lunæ beneficio

Problemata Regis & Roluonis, ipsi Regi damnosa.

Infidelis Regina comitante Roluone filio cum thesauro Regis fugit in Daniam.

ficio usa, maritum opibus & toro, seipsam uirtutibus atq; honore spoliando, ad turpißimæ fugæ præsidium se conuertit. Interim Roluo nimis credulo Regi uerba dedit, horamq; alternis sermonibus extrahens, animum eius, ne de Regina cogitaret, occupauit. Demum cùm putaret ipsam à periculis expeditam ad secura loca peruenisse, uenia abeundi petita, cursu celerrimo se contulit ad fugientes: quorum uires cùm magnitudini ablati thesauri non sufficerẽt, magnam eius partem abijcere cogebantur, satius arbitrantes pecunia, quàm uita priuari. Imminebat enim eis à tergo Attilus nimis importunè: comprehendissetq;, ni uelocitate uehiculorum ad paratas naues peruenissent, quippe cui summa uoluntas erat, raptores in furca efferre, & thesauros in fiscum, unde compilati fuerant, referre: sed saluauit fortuna fugaces, qui uehementißimo remorum conatu, insequentis conatum frustrauerunt.

CAPVT XXI.

IGitur Attilus secũ amaro animo perpendẽs tot & tam insignes iniurias, uidelicet Suecos in Dania crudeliter occisos: deinde cæteros uiuos in uilißimo numero haberi, nec dignos putari quorum damna iuxta legum formulas sarciantur: postremò seipsum ab illis tot contumelijs affectum, tot insidijs petitum, tanto & tam immenso thesauro suo, sibi à maioribus relicto, spoliatum: tori cõsortem à suo latere abductam: neq; deinceps uidebantur finẽ facere uelle iniurijs, quas ex industria & pertinaci malitia Suecis irrogabant: iureiurando se astrinxit, ut quicquid odij, aut damni, uel contumeliarum in Danos irrogare posset, id toto studio præstare contenderet. Hic enim est ille Attilus, quem plures antiquæ Danorum & Suecorum historiæ affirmant tanto odio in Danos exarsisse, ut primò latrantem *Attili iniuriæ, quas accepit.*

Raccho canis assignatus Danis pro Rege.

canem, quem Racchonem uocabat, eis in Regē aßignaret, deinde eo à canibus discerpto, gigantem Laës ipsis præficeret. Cui mortuo seruus eius Suio successit, quem insuperabilis multitudo pediculorum usq; ad nuda ossa consumens, horribile mortis genus cunctis intuentibus ostendit. Nostris quoq; temporibus apud Viburgum in Dania locus eo euentu nominatus demōstratur. Interea quidam Hiartmānus ex Suetiæ proceribus, Attilo cōsanguineus, & summa amicitia coniūctus, quamuis sororem Roluonis Schuldam tori consortem haberet, nequaquam tamen potuit pacato animo tam atroces iniurias Regi suo, & regno Suecorum à Roluone indignißimè illatas sufferre. Quocirca impetratis ab Attilo Gothorum & Suecorum copijs egregiè instructis, in Daniam armata & ualida classe contendit: non ut tributa (quemadmodum Saxo Danicus asserit) persoluat, sed ut primùm omnium conetur cōcordiam tam insigniter labefactam resarcire: quo conatu non succedente, armis impetat, & opprimat iniuriantem. Exceptus à Roluone hospitaliter, & communi apparatu magnificè instructo. Verùm quia inter pocula (sicut adhuc est mos illarum regionum) de bellis, de Republica, & de iure Regum, de illatis & acceptis iniurijs, de resarciendis damnis, & similibus grauißimis cōtrouersijs sermo lōgius quàm cōmodius extraheretur, offensis inuicem acriter animis ad arma deuentum est; fit atrox & cruenta pugna, non inter abiectæ sortis homines, sed inter præstantiores utriusque partis proceres: de quorum eximia fortitudine, & inuictis utrobiq; animis, plurima & præclara carmina patrio sermone conscripta celebrantur, quæ Saxo docto ac diserto ingenio suo in Latinum conuertit eloquium: tantasq; corporis & animi uires Gothis, Suecisq; tribuit, ut communem humanarum uirium fortitudinem longo interuallo

Hiartmannus contendit in Daniam pro concordia tractanda.

Hiartmānus suscipitur à Roluone.

Pugna cruenta inter Suecos et Danos nobiliores.

interuallo excessisse uiderentur. Siquidem inductus ab eo pugil Danicus Biarcho ad Hialthonem socium & commilitonem suum inter cætera multa ait: Biarcho pugil Danicus.

Nunc obuius ensis
Cunctandi mihi causa fuit, quem Sueticus hostis Saxonis Danici carmina.
In mea prævalido contorsit pectora nisu.
Nec parcè gladium capuli moderator adegit:
Nam quantum in nudo uel inermi corpore fas est,
Egit in armato. sic duri tegmina ferri,
Vt molleis traiecit aquas. nec opis mihi quicquam
Aspera loricæ poterat committere moles.

Et in alio loco idem Hialtho Danorum pugilū præcipuus exclamans inquit: Hialtho pugil Danicus.

Ecce truces oculis Gotthi, uisuq; feroces,
Cristatis galeis hastisq; sonantibus instant,
In nostro ualidam peragentes sanguine cladem,
Distringunt gladios, & acutas cote bipenneis.

Cui rursus Biarcho respondit:

Non memini certamen agi, quo promptius esset
Alternare enses, partiriq; ictibus ictus.
Dans unum tres accipio, sic mutua Gotthi
Vulnera compensant. sic dextra potentior hostis
Vindicat acceptam cumulato fœnore pœnam.

CAPVT XXII.

HAec quæ præmissa sunt, idcirco ex Saxone Danico adduxisse uolui, quòd laus militaris fortitudinis, quæ Suecis & Gothis inuicem tribuitur, soleat uerior existimari, quàm si ab incola & ciue tribueretur: simulq; ut ex Danico scriptore ostenderem, eos mores ab antiquissimo tēpore in regnis Aquilonaribus fuisse, quos adhuc ibidem continuari uidemus, uidelicet si pugna & armis agen-

dum fuerit, Dani à Gothis & Suecis tres ictus pro uno recipient: sed si uerbis fuerit contendendum, Dani uicißim tria uel decem uerba pro una uoce (multiplicato fœnore) Gothis & Suecis refundent. Demũ occiso Roluone, Hiartmannus Daniæ regnum occupat. Sed quando disponendis noui regni negocijs intenderet, suamq; salutem Danorum fidei nimis credulo animo committeret, inter epulandum occisus interijt. Quibus cognitis Attilus mixtum dolore gaudium concepit. Doluit quidem uehementer, quòd fidelißimus amicus Hartmãnus indigna & prematura morte sublatus esset, sed effusiore gaudio quàm commodum erat, ob inimicißimi Roluonis necẽ exultauit. Dum eius inferias per summam hilaritatem celebraret, potione auidius sumpta in morbum à quo difficile curari poterat, collapsus est: immò Saxo affirmat eum crapula tunc obijsse, quem etiam anteà mortuum dixerat, atq; Hiartmannum à Roluone in eius regnum sub titulo præfecturæ fuisse surrogatum: quæ mihi uidentur adeò cõtradictorio sensu inuicem repugnare, ut necessarium fuerit alteram partem esse à ueritate alienam. Durauit enim uita Attili, donec subacto regno Daniæ (ut testatur Saxo) fratrem suum Hotherum natu minorem Daniæ Regno uictrici manu præfecisset. Quamuis enim Dani post occasum Hothebroti successori filio eius Attilo malè paruissent, seq; nunc Helgone, nunc Roluone duce in libertatem uindicare tentassent, attamen sublatis eisdem rebellionis autoribus, tandem coacti Suecorum imperio colla submisere. Attilus enim cõperta occisione Roluonis & Hiartmanni, non continuò ob ebrietatis intemperantiam (ut narrat Saxo) mortuus est, sed plurimum gauisus est, occasionem diu optatam aduenisse, qua rebelles Danorum animos ad mansuetiores mores reuocaret. Igitur prægrandem exercitum ex terris & populis sibi subiectis

Roluone interempto Hiartmannus Daniam occupat.

Hiartmannus dolosè in cõuiuio occisus.

Attilus è crapula contraxit morbum.

Dani à Suecis subiugantur.

compa-

comparatum deducit in Daniam, portumq; Selandiæ Isoram ingenti classis numero occupat, imminentis fortunæ beneficio usurus. At Dani cùm uiderent se Attilanæ potentiæ inferiores, incertam belli fortunã deditione præueniũt, hoc enixius postulantes, ut contentus esset ipsis Regem constituere fratrem suum Hotherum: qui cùm mitioris esset animi, omnium in se beneuolentiam prouocauit. His uotis Danorũ postquàm Attilus optatum præstitisset assensum, Hotherus Rex à Danis consalutatur. Hoc modo Danis sub Suecorum potestatẽ missis, Attilus in Suetiam cum gloriosa uictoria reditũ accelerauit: & cùm sine liberis esset, Hotherum in regni consortem assumpsit: & tandem longioris æui senio confectus, Vpsaliæ diem clausit extremum.

Attilus capit nauali exercitu Selandiam insulam Daniæ.

Hotherus fit Rex Danorũ.

Attilus decrepitus Vpsaliæ moritur.

CAPVT XXIII.

Hotherus igitur Hothebroti potẽtissimi ac prudẽtissimi Regis filius, & Attili antecessoris sui ex utroq; parente frater, in regnis Gothiæ & Suetiæ nõ tam iure hæreditario, quàm fratris Attili beneficio successit. Huius casus si ab origine considerentur, uarij insignesq; fuere. Nullus eo in addiscendis artibus (quæ prudẽtes et ciuiles homines efficiunt) aptior & diligentior erat. Quippe traditus à sapientissimo parẽte in disciplinã eruditissimi Regis Noruegiæ Geuari, tam docilẽ ad omnia præclara studia, atq; ingenuas artes (quæ tũc tẽporis in usu & summa æstimatione habebãtur) se præbebat, ut à nullo suorũ coætaneorũ superari posse crederetur: erat in eo summa corporis firmitas, ingeniũ multis artibus illustre, nec minus exercitio, q̃ uiribus potens, immaturã adhuc ætatem uberrimis animi dotibus transcendebat. Dabatur tunc maximo probro Regibus & Principibus, si ab illis uirtute & sapiẽtia superarentur, quibus dignitate & Regia autoritate præferebantur.

Hotherus 27. Rex in patria.

Hotherus in adolescẽtia ingeniosus & doctus.

Rex sine virtute & sapiẽtia monstrum est.

Proinde felices putabantur & erant illæ terræ, quando in eis sapientiores, quàm potentiores Principes dominabantur. Tantæ & tam præclaræ spei adolescens postquàm ex ephebis excessisset, primam suorum negotiorum difficultatem ob Nannæ uirginis, educatoris sui Geuari Regis filiæ nuptias, expertus est. Eandem enim, cùm esset raræ & incompertæ pulchritudinis, filius Othini Balderus Selandiæ Regulus, pertinacissimis precibus in matrimonium postulabat: uerùm quia perplexo patri permissum non erat, ipsam filiam ob utriusq; proci potentiam liberè collocare, refert mentē filiæ ab utroq; consulendam esse, ne quid contra nolentem paterna seueritate præsumptum uideretur. Hoc cognito Balderus postulandæ Nannæ gratiā Geuari fines armatus ingreditur, ipsamq; exquisitis uerborum illecebris aggressus nullū uotis assensum impetrare uel extorquere ualebat, cùm uirgo uarias hinc inde excusationes, ne in eius amplexum consentire posset, mutaret. Ait enim, cùm ipse Deus, & Deorū semine genitus haberetur, quòd indigna esset copula Deum mortali sociari, neq; etiā satis constantes esse soleant Deorum promissiones, qui sæpe pacta rescindere, uinculaq; societatis, quæ cum imparibus contraxissent, facilè disijcere consueuerunt. Repulsus Balderus totas Danicæ & Saxonicæ gentis uires ad arma contraxit, simulq; præstigiosæ artis figmētis usus (ut Saxo Danicus ait) ostentare conabatur, se non non solùm homines, uerùm etiam Deos in societatem pugnæ contra aduersariū Hotherum aduocasse, uocatosq; magno agmine, & insuperabilibus armis succinctos, confestim aduolasse. Sed Hothero non deerant artes, quibus tales Dij poterant repelli & superari. Erat enim & ipse non minus, quàm Balderus in arte magica peritus.

Balderus Othini filius Regulus Selandiæ.

Nanna Balderi nuptias refutat.

Balderus magicæ artis peritus cogit exercitum contra Hotherum.

Hotherus callebat etiam artem magicā.

CAP.

CAPVT XXIIII.

QVocirca tam pertinacibus armis bellum nauale ingrediuntur, ut non humanæ uires inuicem congredi, sed infernalium laruarum præstigiæ in mutuam perniciem conglomerari uiderentur. Victus hoc bello Balderus, satis ostendit suam, suorumq; comparium Deorum diuinitatem talem, tamq; imbecillem esse, ut ab hominibus superari contemniq; posset. Deinde uictor Hotherus fugato Baldero, eiusq; classe submersa, ac Saxoniæ Rege Galdero cũ toto eius exercitu deleto, nouam & speciosißimam sponsam Nannam Suetiæ aduexit, cunctis tam inclytus uictoria, quàm Balderus turpi fuga ridiculus & cõtemptus. Nec longa post peractas nuptias mora intercesit, antequàm Daniæ regnum adiuuante Attilo (quod superius diximus) sibi subiecit. Veruntamẽ dum fidem Danicam firmam constantemq; crederet, & paterno regno Suetiæ pacandis regnorum finibus occuparetur, ecce nuntius nimium properando aduolauit, qui affirmabat Danos acerrimum ipsius Hotheri æmulum Balderum in regni Daniæ solium extulisse. Tam ancipiti (inquit Saxo) censura maiorũ nostrorum sententia fluctuata est: noluit enim dicere, fidem eorũ fractam, & honestatem uiolatam. Quamobrem Hotherus collecta (ut sors obtulit) militia, in Daniam nauigat, futurum ratus, ut Dani habita præstitæ fidei ratione, Balderũ alieni regni occupatorem (uiso legitimo Rege) quàm citius excludant. Sed fidem sua opinione longè inferiorem expertus, commisso cum Baldero acerrimo prælio, uix fuga delapsus in Iuthiam euasit. Nam Dani classem eius obsidentes, uicto in Suetiam reditũ impediebant. Igitur postquàm hyberna apud Iuthos peregisset, nomenq; suum uico, quẽ inhabitauerat, indidisset, solitarius incomitatusq; Suetiam repetit: ubi coram magnatibus ad concionem accersitis, flu-

Balderus uincitur cum suis et Rege Saxoniæ, classe eius submersa.

Hotherus uictor Nannam spõsam in Suetiã adduxit.

Dani frangunt fidem.

Hotherus in Daniã nauigat.

Hotherus deceptus à Danis in Iuthiam fugit.

Hotherus conqueritur de Danorum perfidia.

Hotherus arguitur temeritatis à proceribus Suetiæ.

Sueci Hotherũ animosiorem reddunt.

Hotherus educit classem cõtra Balderũ.

xam Danorum fidem damnans, conqueritur se grauißimas nimiæ credulitatis suæ pœnas luisse, uelleq́; in omne reliquum tempus à Danorum terris & cõuersatione abstinere. Tum proceres non parum concitato animo facilitatẽ animi eius arguebãt, quòd se contra illos, qui apertam rebellionem moliebantur, uno tantum & altero militum manipulo comitatus temerè cõtulisset, ibi integræ fidei officia experturus, ubi dolus et perfidia omnia fidelitatis iura uiolarat. Proinde summopere conandum esse, ut si uelit suæ maiestatis contemptum uindicare, perditosq́; suæ fortitudinis titulos recuperare, ac demũ famæ nitorem ad pristinã gloriam reuocare, sit forti & constanti animo: meminerit se Regem esse multarum, & fortißimarum gentium: cogitet se negocium habere cum gente fortißima, & non minus astuta, quàm forti, contra quam non unum centurionem, sed totam Suecorum & Gothorum potentiam extendat. Hæc suadendo & persuadendo, animũ eius à profunda desperatione ad arma & prælia reduxerunt. Siquidem tam efficax fuit illa procerũ exhortatio, ut ipse qui pridem humanum conuictum abhorrens, ad syluarum latebras confugere decreuisset, nunc animo æquior effectus, comitia indicit, militem conscribit, exercitum comparat, omniaq́; prudentißimi Principis officia strenuè exequitur, & tandem omnibus ritè paratis, classem, quæ facilè ab hostibus cõteni, aut superari non posset, educit.

CAPVT. XXV.

Alius conflictus Hotheri cum Baldero.

Contrà Balderus Danis in arma contractis, Hotherum acie excipit: fit atrox & anceps pugna, acerrimisq́; animis prælium committitur, donec nocturnæ tenebræ finem facerent præliandi. Sed Hotherus nihil omittendum ratus, mutato animo castra hostiũ noctu ingreditur, ipsorum

ipsorum consilia exploraturus: quibus cognitis, cautior ad crastinam pugnā accessit: in qua Balderus *accepto mortali uulnere, prælio moribūdus excessit: ipsumq; elapso triduo, nimius uulneris cruciatus absumpsit, nō sine publico* Dano*rū mœrore. Quis enim credere potest, quāto gemitu & luctu suum* Deum Balderum *sepelierint, propter quem tot cruenta bella gesserant, tot ciues amiserant, & iusiurandū uiolauerant? Sed mors eius & sepultura planè ostendit, uano numini uanos subseruiuisse cultores. Cui si perfecta diuinitas affuisset, utiq; non permisisset suos ueneratores* Da*nos sub iugum* Suecorū *humiliari, quibus denuò manus uictas coacti porrexerunt.* Itaq; Hotherus *cum triumpho in* Suetiā *reuersus, & diuturna, & quietiora tempora nactus, feliciter & pacificè per multos annos regnauit: in quibus etiā regnū* Noruegiæ *prudenter administrauit. Nam cùm eius* Rex Geuarus *(à quo educatus fuerat) cuius filiam coniugem habebat, ab æmulis duce* Gautone *occisus fuisset, non quieuit donec occisorem seuerè puniuisset, & paternum regnum ad filios & hæredes,* Herletum *&* Geritum, *transtulisset.* In *eisdem etiam annis* Dani *submissis capitibus, & tributis, regno* Suetiæ *paruerunt, donec* Bous Othini *filius,* Rutenorum Rex *ultionem occisi* Balderi *fratris pertinaci animo uersans, bellum* Hothero *minaretur & indiceret: quem* Hotherus *bello excepturus, à* Suecis *&* Danis *obtinuit, ut suus filius* Rodericus *in paternis regnis successor institueretur: quo obtento in bellū cōtra* Boum *progressus, uictoriam & uitam amisit.* Hic Saxo Danicus *nonnihil ueritati parcere uidetur, quando scribit* Curetes *&* Sucones *perinde ac* Hotheri *morte tributariæ sortis onere liberatos,* Daniā *(quā annuis uectigaliū obsequijs amplecti solebant) armis aggredi animū induxisse.* Non credo Saxonem *tam hebetis fuisse ingenij, ut diceret* Sucones Danis *fuisse*

Balderus vulneratus interijt.

Dani rursus manus victas dederunt.

Hotherus necē Geuari soceri sui vindicauit.

Bous Rex Rutenorum frater Balderi.

In conflictu Hotherus moritur.

tributarios, quandò suo proprio Regi Hothero Daniam subiecerunt, idq; non semel, sed gemino prælio, & duplata uictoria, primò cùm ipsam apud Isoram Selandiæ portum ingenti classis numero sibi subiugarent, deinde quando (oc ciso Baldero) armata manu eandem Daniam denuò recupe raret, & sub iugo usq; ad mortem Hotheri pleno dominio continerent. Hæc cùm à Saxone in contextu historiæ aper tè asserantur, nō possum mihi persuadere ea ipsa uerba ex eius animo prodijsse. Quippe nimis diuersum est, regna subijcere, eisq; imperare, & tributum à se uictis præstare, cùm uictores à uictis, non contrà uicti à uictoribus tributa exigere consueuerint. Nunc ad Rodericum calamum conuertamus.

CAPVT XXVI.

Rodericus 28. Rex in patria.

Rodericus igitur, quem Hotherus ex Nanna Geuari Regis filia procreauerat, non modò ob ultimæ uoluntatis preces, quas idem Hotherus pater antequā nouissimum bellum cum Rutenorum Principe Boo ingrederetur, coram proceribus porrexerat, uerùm etiam ob hæreditariæ successionis respectum ad regni Suetici sceptra peruenit. Sed idem & simile negocium cum Danis subire coactus est, quale eius auus Hothebrotus, deinde patruus Atilus, & demum ipse pater Hotherus sustinuit. Siquidem Dani ut à principio nihil omittebant, quo eius honorem augerent, ita labentibus temporibus, eo fastidito, & in Suetiam reuerso, alium sibi Principem & Regem (ut mox dicemus) creauerūt. Sed ordienda est à principio historia, quā ab antiquis Sueonum libris extractam habemus, quibus liquidò constat, Rodericum post fata parentis paterno regno Suetiæ Daniam coniunxisse, primumq; bellum in Rutenos patris sui Hotheri occisores expediuisse, illisq; superatis,

Dani rursus parant rebellionem.

Expeditio Roderici in Rutenos.

ratis, & sub Suecorum imperium redactis, totam regnorum suorum potentiam in Curetes, & cæteras Vandalicæ nationis gentes conuertisse. Quæ etiam ne prorsus improuiso bello opprimerentur, dudum anteà sibi prospicere curauerant, summopere conantes aduentantis hostis exercitum ad insidias detrusum tollere, uel fugare. Sed astutia astutiā superāte, Rodericus insidias in autores retorsit. Nam cùm Vandali intra syluas & saltus non longè à portu, in quem Suetica classis contracta erat, latitarent, & occasionem submergendarum nauium per absentiam militum expectarent, circumuenti ab eis, quos se circumuenire sperabant, trucidantur. Reliquus exercitus Vandalorum ne hostibus congrederetur, abstinuit: in eo tamen inuentus est pertinacis animi pugil, corporis habitu insignis, officio, & professione Magus, qui singulos ad singulare certamē prouocabat. Nec minus Rex posito in duelli præmium torque aureo ingentis ponderis & ualoris, iuuentutē ad capessendam uirtutis & honoris claritatē, ac mercedem excitabat. Tum repertus est in exercitu audacis animi athleta Vbbo Danicus, siue (ut alij scribunt) Frisius, qui magis honoris, quàm præmij magnitudine prouocatus congressum pollicetur: à quo rogatus Rodericus preciosum torquem, qui uirtutis & uictoriæ præmium proponebatur, in alterius manus deponere, mox armillas & torquem (ut erat in nauigio collocatus) ingenti excussas iactu, postulanti porrigere statuit, sed conatū eius interstitij magnitudo fefellit. Quo factum est, ut citra destinatum locum collapsæ, fluctibus interceptæ perierint: unde Roderico cognomen Slingabond (quod significat fundæ funiculum, uel funditorem) euenit.

Pugil Vandalus.

Vbbo Danicus athleta.

Roderici cognomen.

CAPVT XXVII.

Attamen constans in pugile animus, cui maior appetitus uirtutis, quàm auri inerat, nihil eo casu commotus, hilarior campum ingreditur, & prostrato aduersario pugile Vandalo, uictoria potitus est, quamuis mutuis affectus uulneribus, confestim ex campo egressus, animam exhalaret. Reuerso in Daniam Roderico, primam & insuperabilem difficultatē obiecit Horuendillus, quem primum in Iuthiæ præsidē promouerat, atq; ut fideliore obsequio obstrictus teneretur, filiam suam Geruthā ei in connubium sociauerat. Sed maius aliquid erat, quod Horuendilliana ambitio postulabat. Quippe non contentus secundus à Rege haberi, regnum occupandum restabat, antequā animus eius satiari posse crederetur. Itaq; quos putabat suis uotis maximè repugnaturos, illos è uita tollendos curauit: in quorum numero erat Rex Nouergiæ Collerus, prima amicitia Roderico coniunctus. Hunc Horuendillus multo conatu lustratis saltibus, & syluarum latebris quæsitū, duelloq; prouocatum occidit: deinde sororem eius Selam nomine, piraticis exercitam rebus, ac bellici muneris peritam persecutus extinxit: nec finē facturus uideretur struendarum insidiarum, donec iugulo Regis ferrum immergere posset. Quocirca Rodericus faciendo ex necessitate uirtutem, in paternum regnum Suetiæ se recepit: ibiq; toto tempore, quo tres successiuè tyranni, uidelicet Horuendillus, Feugo, Amletus, Daniā rexissent, perseuerauit: & tandem senio confectus decessit, contentus interim tributo uel præda, quam ei Horuendillus transmittere curauit. Dicit quidem Saxo, opima spolia, delectamq; prædā ab ipso ad Rodericum destinatam: sed nimis magno pretio ea præda constabat, quandò nullo alio præmio, quàm Regni Danici corona poterat compensari. Veruntamen ut res scelere & flagitio

Pugil Vādalus prosternitur ab Vbbone. Et Vbbo ex vulnere obijt.

Horuēdillus Iuthiæ præses habuit Geruthā filiam Roderici in coniugē.

Collerus Rex Noruegiæ occiditur.

Sela soror Regis interimitur.

Horuendillus, Feugo, Amletus tyranni.

gitio partæ, diuturnæ esse non solent, ita Horuendillus *regnum iniustitia, atq; impietate comparatum, citius quàm sperauerat à fratre suo* Feugone *trucidatus reliquit. Sed neq;* Feugoni *felicius successit alieni regni per scelus occupatio: quandoquidem ab* Amleto *non sine publica omniũ lætitia interfectus occubuit. Tandem quod* Amletus *in* Feu*gonẽ perpetrauerat, hoc à* Vigleto *occisus sustinuit. Et ita complures tyranni breui tempore ad generũ* Cereris *cruenta morte descenderunt. Cùm interim* Rodericus *ad penultimos dies Regis* Amleti *tranquillo senio peruenisset, suorum regnorum hæredem* Attilum *filium, cui patrui nomen adaptauerat, reliquit.*

Tyranni se mutuò trucidãt.

CAPVT XXVIII.

ATtilus Roderici *filius & hæres, in defuncti patris regno concordibus* Suecorum *&* Gothorum *suffragijs sublimatus, militari fortitudini & disciplinæ ita se totum tradidit, ut suo tempore nulli secundus in ea putaretur: nec solùm in propinqua, sed longinqua militia conspicuus euasit. Siquidem omni studio conabatur maiorũ suorum gloriam superare, aut æquare: idq; facilius se assecuturum credidit, si partum ab ipsis parẽtibus nobilitatis fulgorem, otio desidiæq; non relinqueret corrumpendũ. Idemq; de exercenda iuuentute* Gothica *in omni exercitio militari, continuè & prudenter cogitabat. Nullam enim perniciosiorem pestem in quacunq;* Republica *reperiri posse credebat, quàm iuuentutem otiari, uel corruptis moribus imbui. Proinde postquàm militiam suam longè lateque contractam, non modò militaribus armis & exercitijs, uerùm etiam honestißimis uirtutum officijs, ad res arduas atq; honestas instituisset,* Orientalibus *terris & populis bellum inferre properauit. Quibus ad imperata*

Attilus 29. Rex in patria.

Exercuit iuuentutem studio militari.

Orientales populos subegit.

coactis, memoriæ & cõsiderationi subiecit, Veremundum iniusto titulo Daniæ regnum occupare, secluso se legitimo Roderici successore & hærede. Igitur nuntiũ, qui auiti & paterni regni possessionẽ, uel annuũ tributum à Veremundo exigat, præmittere curauit, ne prius bellorum incommoda, quàm pacis conditiones quæsiuisse uideretur. Negante utrũq; Veremundo, Attilus ualidam classem electissimo milite instructam contra Daniam educit. Sed cùm didicisset præcipuum Danici regni robur apud Iuthos congregatum, illuc seipsum, totiusq; classis potentiam exponere non dubitauit. Occurrit Frouinus totius Regij exercitus præfectus, innumeris Danorum copijs sociatus: fit diuturna & atrox pugna, nec remissius certamen erat, quàm si pro summo honore, & ipsa uita ageretur. Intereà incrudescentibus bellis, accidit ipsos agminum duces in mutuum deuenire congressum, ferroq; inter se ita concurrere, ut publicum bellum in singulare certamẽ commutarent. Idq; totis uotis uterq; ad bellum natus, & in bellis educatus, optare uidebatur. Tunc enim tantus honor duello dabatur, quantus uix triumphali curru inductis in urbem Romam Imperatoribus exhiberi solebat: quandoquidem singulare certamen propria, triumphus sæpe aliena uirtute comparatur. Igitur signo dato, uterq; exercitus à pugna cessauit. Describitur circus, descendunt in pugnam pugiles paribus armis & animis, conditio adijcitur, si Frouinus uincat, libera sit à Sueonibus Dania: si uictor fuerit Attilus, Dania Suecis tributum pendat, et se uictã fateatur. Quo euenit, ut crebrescentibus utrinq; plagis, Attilus armis superior, prostrato Frouino priuatæ uictoriæ publicam iungeret, paßimq; diuulsa Danorum agmina profligaret.

Veremundus super iniusta regni Danici possesione impetitur.

Expeditio contra Veremundum.

Frouinus Danici exercitus præfectus.

Ineunt duellum Attilus Rex et Frouinus dux.

Frouinus prosternitur, & exercitus Danicus profligatur.

CAPVT

CAPUT XXIX.

ITaq; parta de Danis uictoria, permissus est Veremundus Daniæ regnum sub tributo administrare. Attilus autem in Suetiam uictrices turmas reducens, ab incolis ingenti gaudio suscipitur. Sed cùm posteà Dani à pactis discederent, nec imperata facerent, aut promissorum rationem haberent, Attilus comparatis denuò copijs, & grandi exercitu armatus traiecit in Daniam, rebelles ad promissum, & debitum obsequium reducturus. Fit iterum uehemens & acerrima pugna, indignantibus supra modum Suecis, quòd toties uictus hostis arma resumeret, & rebellaret. Sed tum alea belli in fauorem Danorum (ne superarentur) conuersa, Suecos nec uictos, nec uictores in suas terras redire permisit. Veremundus tamen formidinem, quam de Attili uirtute & militari experientia dudum conceperat, nequaquàm deponere potuit, donec ipsum in numero uiuorum uersari cognosceret. Quocirca ipsum per insidias de medio uiuentium tollere constituit. Cuius rei causa filijs pridem occisi Frouini, Rethoni & Vigoni ad se accersitis, negocium occidendi æmuli imponit, promissa in præmiũ facinoris paterna ditione, & muneribus magnitudine facti condignis. Lætati iuuenes sibi tam gratum negociũ sub certißima magnorum præmiorũ spe præcipi, ad quod sua sponte & toto desiderio ducerentur, fideles efficacesq; operas suas pollicentur: statimq; in paternæ ultionis uota coniurati, sumpto leuioris armaturæ apparatu, Suetiam solitarij petũt, ingreßiq; nemus, in quo Regem absq; comite uersari solitum, fama cognouerãt, tela latebris mandant: deinde (ut hodie quoq; in Suetia fieri uidemus) Regem supplices adeunt: quæruntur de infelici rerum euentu, quo patriam relinquere cogantur: implorant illam eximiam Suecorum cõmiserationem, quæ omnibus aduenis promptißi-

Rursus permittitur regnum Veremũdo sub tributo.

Rursus pugnatur contra Danos à pactis discedentes.

Filij Frouini occisi, Rhetones & Vigones inducuntur ad occidendũ Attilum.

Retho & Vigo supplices suscipiuntur ab Attilo.

mè exhiberi consueuit: pollicentur fidelißima ad quodcunq; præceptum obsequia: seq; in numerum minimorum suorū ascribi supplicant. His autem consentaneis uerbis Attilus se suamq; credulitatem flecti permittens, in primū, aut primo proximū militiæ gradum eos conscribi præcepit. Deinde summam Danici eloquij suauitatem auidis auribus accepturus, quærit, quis in illo prælio nuperrimè in Dania confecto, magnum illum & præstantißimæ fortitudinis uirum Frouinum, Regium præfectum occidisse diceretur. Mox ad hæc Rheto natu maior inquit: Dubium adhuc est, quisnam sit tanti uiri occisor: necesse enim est, ut cæteros omnes mortales in militari fortitudine, & omnium uirtutū claritate transcendat, qui tantum, tamq; insigne totius militiæ decus extinxit.

CAPVT XXX.

Attilus prodidit seipsum, gloriando se occidisse Frouinum.

TVm Attilus, Ego (inquit) sum ille, qui in publico duello tam egregiam laudem hac mea dextra promerui. Moxq; subintulit de occisi Frouini liberis, de eorum ætate, de animo in paternæ necis autorem, de eorum minis in occisorem. Ad quæ omnia rotūdæ uolubilisq; facundiæ dulcedine ita responderunt, ut Attilus sufficiens documentū insidiarum, quas meditabantur, accipere potuisset. Sed nec usque in præsentem diem plenè intellecta fuerat eorum uersutia, & conatus, tametsi ipse confestim imprudentißimæ credulitatis suæ pœnas persoluerit. Paucis enim elapsis diebus, cùm Attilus acuendi roboris, uel recreandi animi gratia, solitariæ digreßionis negocio uteretur, ipsi Dani receptis armis, solum & imparatum adoriuntur, confeßi se eos esse Frouini filios, de quibus pridem fuerat sciscitatus, & ut paternam mortem ulciscantur, aduenisse. Quo comperto, substitit ille interritus, & ne in præmatura fata suam flo-

Retho & Vigo inuadunt Regem.

rescentē adolescentiā temerè præcipitarēt, admonuit. Tangit (inquiens) animum meum quidam erga uos commiserationis affectus, quos noui iusto dolore in hæc præsentißima pericula deuenisse. Parcite ætati uestræ, parcite indoli, reseruate uos feliciori fortunæ, ne dum parentis necem temerè ulcisci properetis, in numerum ulciscendorū incidatis. Proinde paternæ mortis iniuriā pecunia à se rependi permittant: quod utiq; ascribi poßit eorum gloriæ, & claritudini sempiternæ. Hæc uerò se non timore perculsum, sed miseratione adolescentiæ eorum motum admonuisse. Sed nimis tarda, et inanis illa admonitio erat, quæ feroces iuuenū animos in uindictam pertinacißimè accensos emollire nequiuit. Quippe post multa uerba hinc inde frustra iactata, in Regem pariter insiliunt, & quod tunc summè probrosum erat, duo unum trucidauerunt: ob quam infamem uictoriam Dani à Teutonibus suggillati, Semiuiri dicebantur, quòd non auderet unus eorum uni congredi, nisi alterius præsidio munitus & suffultus. Hoc patrato facinore, iuuenes ad suum Regem Veremundum reuersi, primis ab eo honoribus excipiuntur, utilissimum ab eis opus æditum, & promißis præmijs dignissimum iudicante. Plus enim utilitatem, quàm honestatem æstimando, non illud quod uirtus agendum suasit, sed id quod securitatem maiorem præstare potuisset, approbare uidebatur.

Attilus nefariè occiditur.

Dani semiuiri.

CAPVT XXXI.

Botuildus deinde Attili filius, siue (ut alij dicūt) nepos, trucidato per insidias Danorum parente, concordibus procerum & populorū suffragijs ad paterna sceptra utriusq; regni Gothiæ & Suetiæ sublimatus, Regiæ admi-

Botuildus 30. Rex in patria.

nistrationis officia ita exequebatur, ut principium gloriosum, finis nimiũ molestus sequeretur. Tota *enim Sueonum* Respublica, *quæ sibi per eius prudentiã omnia felicißima pollicebatur, ad irreparabilem ruinã delapsa, tantum ingemuit, & deficit, ut multorum prudentium procerum diligentia atq; labore uix tandem poterat post longa tempora in pristinæ libertatis uestigium restitui.* Quamuis *enim clarißimis animi et corporis dotibus ita instructus esset, ut nõ electus, sed natus ad* Regiam *dignitatem ab omnibus æstimaretur, tamen parum earum rerum præstare curauit, ob quas ad tantum fastigium assumptus erat.* Bella *quæ ab eius parente, & atauis, in longinquas terras, & malè meritos hostes extendi consueuerunt, hic in illustres ciues, & uiscera regni sui intulit.* Prudentiam, *qua in rebus gerendis præditus putabatur, sæpius ad ciuiũ perniciem, quàm salutem conuertit.* Malignis *consultoribus aures & animum nimis adhibuit: quorum peruersa suggestione ad eam infelicem sortem deductus est, ut primò in patria contemptibilis, deinde in propinquis terris & regnis cõtemptus, publico odio iustè insectandus haberetur.* Intereà *cùm ea summa infelicitate laboraret, ut neq; à ciuibus, neq; ab extraneis amaretur, incidit illi non leue prælium cum* Hugulino Danorum Rege. Qui *comperta ipsius domestica cum proprijs ciuibus controuersia, non parum exultauit, eam occasionem diu optatam tandem aduenisse, qua iniurias in regnum* Daniæ *à* Suecis *multo tẽpore illatas uindicare posset. Siquidem ad memoriam reuocauit, quomodo* Dani *ab* Hothebroto Suetico Rege *facti fuissent* Sueonum *tributarij, deinde ab eius filijs,* Attilo *atq;* Hothero *multis graui bus prælijs, & non ferenda ignominia lacessiti, demum à* Roderico *funditore* Rege Suetico *sub iugum, & in seruitutem missi: nec parum æstimanda uidebatur illa bellorum*

Botuildus tyrãnus. & pernicies regni erat

Hugulinus Danorũ rex contra Botuildũ.

lorum tempestas, quam pridem huius Botuldi *parens, uel patruus* Attilus*, regno* Daniæ *non una, sed geminata irruptione inuexit.*

CAPVT XXXII.

QVamobrem nequaquàm ulterius differendam esse belli expeditionem, sed statim instructa militibus classe, bellum nauale in Suecos transferendum putauit. Eâ *Danici* Regis *machinatione intellecta,* Botuldus *suam gentem parum ad bella pro tyranno uolũtariam, nauibus imponit, duosq; nauarchos,* Hemotum *&* Hegrimum *eidem præfecit: qui etiam publicum omnium odium in se ob perniciosa consilia* Regi *subministrata prouocauerant.* Igitur *Dani nauale & acerrimum prælium aggreßi, utrũq; classis præfectum primo impetu superatum occiderunt.* Quibus *unà cum nonnullis alijs trucidatis, Sueci se animosius & pertinacius defendentes, in sua littora salui redierunt, optimè animati & contenti, non solùm quia hostibus in pugna pares fuissent, sed quia suos domesticos tyrannos de omnibus ciuibus, & tota patria peßimè meritos, marinis belluis sepeliendos reliquissent: quos utinam & nunc omnes illi perditißimi consiliarij subsequerentur, qui aures* Principum *adulationibus, & mendacijs, milleq; alijs fraudibus in perniciem innocentum seducunt.* Profectò *nunquàm tot bella, tot seditiones, tot* Regum *ac regnorũ euersiones audiremus, si lateribus* Principũ *&* Magistratuum *illi fideles consiliarij aßisterent, qui suaderent maiorem rationem iustitiæ atq; honestatis habendam esse, quàm sordidi lucri auri & argenti.* Quis *enim dubitat quin is* Botuldus *tanta nobilitate illustris, animiq; & corporis dotibus conspicuus, prudentia & militari fortitudine nulli secundus, si pares suæ fortunæ ac maiestati consultores asse-*

Dani duos præfectos classis Botuldi superatos interimũt.

Adulatores Principum perniciosi.

cutus fuisset, nunc in numero clarißimorum Regum conscriptus, memoriā sui nominis, ac laudem haberet immortalem, qui modò ut libero, ita iusto hominum iudicio, sordidum auaritiæ mancipium, & fœdum omnis nequitiæ portentum nominatur, tam remotus iam ab omni uera laude, quàm propinquus, dum uiueret, esse uoluit malignorū hominum adulationi? Sed hæc quiescant.

CAPVT XXXIII.

Dani fecerūt frequentes irruptiones ob ignauiā Botuildi.

Cum interim Dani considerarent ipsum Botuildum adeò exiguo fauore domi subnixum, sæpe in Suetiā sese irrupturos comminabantur, ut subiectus populus tributis & exactionibus ab eo nimis oppressus, tandem se in libertatem uindicaret. Nec callidos hostes callidum fefellit consilium. Siquidem dum Danis ab Occidua regni parte resistere parat, Ruteni Danis confœderati ab Oriente in Suecos impetum facientes, non solùm infelici Regi, sed toti regno negocium difficile & periculosum effecerunt. Quibus angustijs dum Rex sese circunseptum consideraret, nec ei poßibile esset, uno eodemq; tempore domesticas sedare discordias, hostibusq; potentißimis ab Oriente & Occidēte insurgentibus occurrere, regnum relinquere, & fuga salutem quærere cogitauit. Nec diu distulit, antequam conceptum propositum effectui mancipaturus, sese in classem ad hoc paratam immitteret. Sed priusquā anchoris & uelis eleuatis uento se committeret, quidam thesauri eius custos, sed prodigus, Regij honoris dilapidator Storblindus, in aures eius susurro ædito, quæsiuit, an alicuius rei in terra oblitus esset. Cui Rex nimis tardè sapiens respōdit, Ego, (inquiens) nimis diu oblitus fueram bonorum procerum meorum cōsilia audire: in quā obliuionem nisi incidissem, ego saluus in salua patria, quam nunc turbatā relinquere cogor,

Desperatus Rex fugit de regno.

cogor, permanerẽ. Moxq; erectis uelis se ad Curetes fugitiuo similis recepit: unde tandem pacato in melius regno reuersus est, & tunc sanioribus usus cõsilijs, multa conatus est in statum feliciorem reducere. Sed fatorum necessitati succumbẽs, prius in mortem concessit, quàm uidere potuit suam piam intentionem tam desideratum finem attigisse. Mortuus tandem non longè ab Vpsalia in Regum monumentis apud patruum Attilum collocatus est, relicto nepote Carolo: de quo infrà libro quarto latior sermo à nobis extendetur.

Fugit in Curlãdiam.

Reuersus in regnũ moritur.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber tertius.

CAPVT I.

Hoc interea tertio libro Gothos in ulteriore Scythia commorantes aggressi, quæramus quid post Troiana bella gesserint, an'ne ignauia torpentes, maiorum gloriam, & egregiã illam laudem, quã olim subiugatis Scythis, fugatisq; Aegyptijs, & deuictis Asianis meruerũt, obliterari permiserint? Nequaquam (inquiũt) à parentũ gloria degeneres uixeramus, sed totum conatũ nostrum eò conuerteramus, ut nulla unquam secula præclarã gestorum nostrorũ memoriam abolere possint. Enimuerò post multa secula sub potẽtissima regina Thamyri potẽtissimum Cyrũ superatũ deleuimus. Deinde Dariũ & Xerxẽ, summos totius Asiæ Monarchas in fugam conuertimus.

Thamyris Gothorũ Regina extra patriã.

Philippum Macedoniæ Regem *in amicitiam & affinitatem assumpsimus.* Eius quoq; *filium* Alexandrum Magnū *ad nostram societatem admisimus. Fuerat enim nobis insitus ille bellandi ardor, sed non minus in nobis uiguerat optimarum uirtutū appetitus: nulloq; tempore nobis defuerant uiri in omni doctrina & eruditione præstantes, qui nos ab omni morum barbarie, & ignorātia liberatos, doctis* Græcis *(ut* Græcorū *testantur historiæ) pares reddiderunt.* Et *ita utrunq; tempus belli & pacis, nos nequaquam inaniter expendisse putemus, quādo in pace sapientiam, & in bello militarem disciplinam prouidè ac diligenter amplecteremur.* His *honestis & præclaris exercitijs hostibus terrorem incußimus, nobisq; diuturnam quietem & pacem comparauimus, donec potentißimus ille* Cyrus Persarum Rex *(ut dicere cœpimus) post deuictos longè lateq; populos, & nationes, ad memoriam reuocaret, suas terras & subiectas gētes, nostris patrumq; nostrorū armis semper fuisse laceßitas, nec se in principatu quāuis amplißimo atque inexpugnabili, securum esse posse, nisi nos primùm securitate, deinde uita priuatos, à patrijs laribus disperdat. Verùm cùm hæc meditaretur, & ad suorum sapientum consilia suum propositum referret, uisum fuit nō satis tutum esse gentem nostram ob multas uictorias formidabilem, aperto bello impugnare, sed insidijs adoriendam esse, quæ fortitudine superari nequiret.*

Præclara gentis Gothicæ facinora.

Cyrus Persarum Rex.

CAPVT II.

Cyrus mittit legatos postulatū dolose Thamyrim in matrimonium.

M*Ittuntur igitur à Cyro (ut testatur* Herodotus*) legati, qui* Reginam *nostram* Thamyrim, *potentißimam & prudentißimam fœminam, Cyro in matrimonium postularent. Hic fortaßis nonnulli insurgent, affirmantes quòd* Herodotus, & Trogus Pompeius, *eiusq; abbreuiator*

breuiator Iustinus affirmant, Thamyrim Scytharum fuisse Reginam: at contrà sunt tres doctißimi uiri, Dion Græcus, Ablabius & Iordanes, qui testantur eosdem Scythiæ incolas ex prima origine Gothos fuisse. Præterea Iosephus x I. lib. antiquitatum. cap. I I. affirmat Cyrum contra Massagetas exercitum eduxisse, & uita priuatum fuisse. Massagetas autem Strabo lib. x I. Orientales Gothos appellat. Quocirca licebit mihi Herodotum, & eius sequaces de rerum Gothicarum ignorantia reprehendere, sicut Manethon AEgyptius eundem Herodotum in rebus AEgyptijs errantem (teste Iosepho lib. I. contra Appionem) iustè reprehendit. Nec de nominum mutatione, quæ frequenter, & quandoque ex facili causa accidere solet, tam pertinaciter digladiandum esse opinor. Quippe quemadmodum Itali ex eo non desinunt esse Itali, quia Græci eos Barbaros, Francos siue (ut Cato ad filiũ scribit) Spurios, & magis quàm alios opicos uocant, ita nos non desinimus esse Gothi, quamuis ab imperitis, uel parum beneuolis scriptoribus Scythæ appellemur. Sed his relictis ad Thamyrim reuersus, considero ipsam sagaci suorum sapientum consilio considerasse, insidiosam fuisse Cyri legationem, per quam non suum coniugium, sed subiectorum Gothorum seruitus petebatur: proinde mißis confestim legatis, Cyrum à regni ingressu prohibuisse. Qui, cùm hic dolus non procederet, alia uia incedendum putabat. Siquidem ut eam leuem iniuriam, quam dicere uolebat atrocißimam, uindicaret, totum imperij sui robur eduxit, castraq; ad Araxis fluenta collocans, fluminis ripas pontibus iungere cœpit, per eos deinde copias traiecturus.

Herodotus, eiusq; sequaces errant de origine Gothorũ scribentes.

Thamyris prohibet Cyrum ingressu regni.

Cyrus ad Araxim exercitũ educit.

CAPVT III.

Occupato Cyro in eo labore, Regina per legatum mandat, uideat ne in alios bellum moliendo, sibi

Thamyris deterret Cyrum à bello.

ipsi fatum, uel perniciem acceleret. Satis latum & amplum imperium, quod ei fortuna permiserat, ita regat, ut uicinas terras non molestet, neque temerè impugnet; memor instabilis fortunæ, quæ non perpetuò fouet quos exaltat. Veruntamen si in proposito perseuerare contendat; & omnia malit quàm pacem, & amicitiam Gothorum, desinat pontes immenso labore construere, sed liberè cunctam gentem suam commodius quò uoluerit transponat, quum ipsa interim trium dierum itinere cum suo exercitu regrediatur: uel si malit Gothis liberum traiectum permittere, tantundem itineris in suam patriam reuertatur. Hac conditione per Cyrum ad Persarum sapientes relata, conuenere omnium sententiæ, quòd Thamyri, eiusq; exercitui secura transmissio cōcedatur. Interrogatus Crœsus quondam Lydorum Rex, nunc Cyri captiuus, diuersam ab alijs sapientibus sententiam profert: Quandoquidem, ô Rex, Dij immortales me tuum captiuum esse uoluerunt, meliora tibi domino meo, non hosti ut olim, propono consilia. Si tu immortalis esses, & immortali exercitui imperares, uana essent nostra consilia immortalitate securis. At si tu, tuiq; mortales estis, debes rerum mortalium fortunam tibi aliquando aduersari posse prouidere. Quocirca si hostis in tuum regnum admissus, te (quod Dij auertant) superauerit, teq; sors aliqua ad fugam impulerit, de toto regno periclitabere: neque enim quiescet hostis uictoriam prosequi, quam sibi uiderit tam insigni fauore arridere. Si uerò (quod magis opto) à te superati fugerint, nihil eos insequendo consequaris: quæ omnia tibi in hostili solo pugnanti feliciora succedent. Et si aduersus casus te hostibus inferiorem reddiderit, habebis regnum tuum ad refugium saluum & intactum: ipsos autem fugientes insectando, totum eorum regnū facilè subiugabis: cōiecturam enim

Crœsi Regis Lydorum consilium.

enim accipio, omnia tibi feliciter successura, si in alteram fluminis partē itinere unius diei progressus, iusseris castra collocari, quæ in omnibus rebus ad humanum uictum necessarijs abundantiam luxumq; ostentent. Illic lixarum, calonum, cæteramq; imbellium turbam, cuius iacturam minimi duxeris, in excubijs relinque: nisi fallat opinio, aderunt hostes illi Aquilonares, & mox trucidatis castrorum custodibus, se super uina, epulasq; effundent: nec crapulæ finem imponent, donec somno uinoq; sepulti, ad arma penitus inepti reddantur. Tunc tui præstò aderunt, facilemq; & incruentam uictoriam de illis suscepturi.

CAPUT IIII.

Cyrus sequitur cōsiliū Crœsi.

CYrus audito Crœsi consilio sententiā, cui omnes sui sapientes anteà consenserāt, uelocius quàm felicius cōmutauit. Regina uti constitutū erat, triduano itinere regressa, Cyro totis eisdem diebus liberrimā facultatē copias suas tansponēdi concesit. Qui uti erat à Crœso persuasus, post unius diei iter, castra delicijs q̃ bellis aptiora collocauit, seq; ad Araxis fluminis ripas cōcito reditu recipere curauit. Elapsis triduanis inducijs, Regina filium Spargapisem, cui tertiā partē sui exercitus parēre iusserat, ad speculandū hostilia castra emittit. Qui cùm uideret castra magnifico & regio splēdore explicata, ratus ibi Regē adeße, cōmilitones hortatur, ut se uiros fortißimos meminerint, uirtutemq; patriā totis uiribus referētes, in hostiū castra irrūpāt. Hæc dicēs, nō secus ac leo fremēs primus omniū fertur in hostes, oppugnatisq; & expugnatis militū excubijs, castra opulenta magis quàm tuta ingreditur: in quibus dū se, & cōmilitones suos post partā uictoriā uino & epulis per miserat, sitimq; & bellicos sudores, auidius sumpto potu, leuare cōtendit, primò ab illecebris insidiosorū castrorum

Stratagema Cyri.

Spargapises filius Thamyris capitur, eiusque exercitus insidijs Cyri profligatur.

Thamyris iterũ Cyrũ ad conflictũ lacessit.

superatur, deinde à superueniente Cyro cum omnibus copijs suis, quemadmodum prædixerat Crœsus, subiugatur: ex cuius copijs plurimi trucidati, multi captiuati, nonnulli etiam fuga seruati, ad Reginam redierunt. A quibus postquàm rerum infœliciter gestarum ordinem didicisset, misso caduceatore, talia referri iußit Cyro: Nõ tibi blãdiaris, aut cõgratuleris Cyre, quòd uiros parum uirili uirtute deuiceris: dolis uicisti, quos armis superare nequiuisti: nec poteris affirmare, eos tua fortitudine uictos, qui tuis uitijs potius succubuere, quàm tibi. Filium meum, quem tibi fortuna captiuum permisit, si placet, æquo munere compensandum ad me remitte. Cæterùm siue id feceris, siue non, para te ad prælium: memento te esse in terra hostili, & cum illis hominibus negocium habere, qui fortitudine, non dolis uincere didicerunt.

CAPVT V.

Spargapises sibi mortem consciscit.

Cyri exercitus contra Thamyrim.

Cyrus cum omnibus copijs extinctus.

HAnc animosam Reginæ legationem admiratus Cyrus, iußit eius filium à uinculis absolui: qui mox restitutam sibi libertatem, in suam extremam conuertit perniciem. Nam commotus captiuitatis uerecundia, ob quam materno conspectu se indignum putabat, gladium in sua uiscera proprijs manibus intorsit, præfatus, quòd delicijs superatus esset, qui fortes uiros superare didicisset. Quo fortißimo facto, etsi Cyrus consideraret, se periculosi belli negocium contra homines audacißimos suscepisse, attamẽ pudore simul animatus, ducenta millia Persarum & Medorum contra Reginam ex castris eduxit. Illa autem quasi ob filij mortem, & ad tantæ multitudinis aspectum terrore consternata fuisset, fugæ simulatione se ad interiora regni loca, sibi quidem peropportuna, hosti uerò minus accommoda retraxit. Quam Cyrus forti magis quàm prudenti

denti animo insecutus, ad præparatas insidias deuenit: in quibus cum uniuersa sua multitudine ita extinctus est, ut ne nũtius quidem superesset, qui acceptam cladem ad Persas referret. Testatur Metasthenes Persarũ historicus, bellũ illud fuisse sexẽnale. Tum Regina iußit inter tot innumera cadauera corpus Cyri perquiri, & ad suum conspectũ allatum capite spoliari: caput uerò abscissum in utrem Persarum sanguine plenum immergi, adiecta hac memorabili exprobratione: O Cyre humano cruore inexplebilis, sanguinem bibe quem sitisti. Hoc loci quid aliud rectius adiecerim, quàm talem sanguinarium, talibus exequijs dignum extitisse? Nec enim lex æquior ulla est, quàm sæuos homines puniri morte cruenta. Hac parta uictoria, Gothi (ut inquit Iordanes) opimam prædam assecuti, primùm serica tentoria uiderunt: sub quorum apparatu Persicam pompam nihilo securiorem fuisse compererunt. Deinde Thamyris tanto triumpho, tantisq; spolijs locupletata, in partem Mœsiæ (quæ nunc ex magna Scythia nomen habet mutatum) se recipiens, ubi prope pontem Mœsiaci littoris magnificam urbem Thamyriam ex suo nomine ædificauit. Quid autem rerum postea egerit, quia Iordanes silet, etiam ego silere compellor: atque interim ad Cimerias mansiones, Anthini & Darij pugnam inspecturus, accedam.

Thamyris condidit urbem Thamyriam.

CAPVT VI.

ANthinus Gothorum, cùm adhuc in Cimerijs habitarent, Rex erat, circa ea tempora, quando Romana Respublica ob uiolatam honestißimæ Lucretiæ pudicitiam, ad illam memorabilem mutationem deuenit, qua Regum autoritas abrogata, & Consulum substituta fuit. Nec tunc longè aberat tẽpus, quo sanctißima mulier Iudith Holofernem potentißimũ Persicæ militiæ Principẽ (ne ab eo

Anthinus 14. Gothorũ Rex extra patriã.

uiolaretur) occidit. Quo occiso, tota Persarum monarchia concussa est, & mutata. Darius enim unus ex septem Persicæ libertatis assertoribus (ut habet Herodotus *libro* III.) *cognomento Hystaspis, summa astutia usus, non diu distulit eandem monarchiam occupare: qui etiam cæco mulierum amore correptus, Anthini Regis filiam per legatos in matrimonium postulabat, adiectisq; legationi minis, bellum nisi petitis consentiat, indicit. Cuius affinitatem Gothi spernentes, legationem illam frustrauerunt. Quem contemptum Darius tanta indignatione suscepit, ut in eius uindictam totum suæ monarchiæ principatum ad grauissima & periculosa bella conuocaret: magna scilicet ratione (inquit Orosius) ut propter unius hominis libidinem septingenta, siue ut (Diodorus ait) octingenta millia uirorum periculo mortis exponeret. Vix enim credibile uidetur, quantus fuerit ille bellorum apparatus, ut tot millia armatorum incederent. Ego huic relationi non crederem, nisi graues autores tantum numerum tradidissent, præsertim ipse Diodorus Siculus, qui lib.* III. *ingentes exercitus Nini, Darij, Xerxis describit. Insuper ait Dionysium ex unica Siciliæ ciuitate Syracusana exercitū peditū centum uiginti, equitum duodecim millium confecisse: naues quoque magnas, partim triremes, partim quinqueremes, ad quadringentas ex uno eduxisse portu: præterea Romanos ante bellum Hannibalis ex ciuibus, & socijs suis, decies centena millia ad bellum apta descripsisse. Quocirca nullus ex hac, quæ nunc est, urbium solitudine, priscam illarum gentium expendat copiam. Sed nunc ad Darium redeamus: cuius ambitioni quem fructum tot labores, tot itinera, tot expensæ tandem pepererint, declaremus. Ingressi enim Persæ in Cimerias terras, magis cōtemptibiles, quàm formidabiles à Gothis putabantur. Quippe Gothi nec ad*

Darius Anthini Regis filiam in matrimonium postulat, sed frustrà.

Darius octingēta millia uirorum periculo exposuit propter suam libidinem.

Dionysij Syracusani exercitus.

Roma quàm potens & populosa olim fuerit.

æquam pugnam, nec ad deditionem se conuertebant, sed extrema copiarum lacerantes, plus negocij eis fecerunt, quàm si aduersa fronte eis congreßi fuissent. Darius igitur admirans quòd populus ad bella & arma natus nusquam in aciem prodiret, mißis ad Anthinum Regem legatis, inquirit cur Gothi ita latebras captarent, & qui fortißimas gentes, ac remotißimas terras & nationes importunis armis impetere atque subiugare consueuerant, nunc nec in aciem procederent, nec se usquam ad apertum Martem paratos ostenderent, sed pristinæ uirtutis immemores, se in seruitutem (nullo adhuc bello fugati) redigi paterentur. Si Persarum imperium agnoscere uellēt, dona in signum subiectionis mittere curarent: sin minus, ad pugnam se præpararent, libertatemq; suam armis defensarent. Quibus Rex (teste Valerio Maximo lib. v. de Dario Rege) respondisse fertur: Gens hæc nostra non consueuit se ad arma, nisi eam magna ratio impulerit, conuertere, cùm nihil in hac terra possideat, pro quo uelit se discrimini uitæ subijcere, præter sola sepulchra maiorum suorum: quæ si quis uiolare tentauerit, sentiat se cum uiris negocium habere, qui religionem à maioribus traditam enixius, quàm uitam propriam tueantur. Reliqua omnia, uicos, uillas, arces, oppida, urbes, parum æstimantes, ne erigere quidem curamus, tantum abest ut pro eis mortis pericula suscipiamus. Sedes nostras sæpe pro consuetudine mutamus: idq; nunc propter aduenas facimus, non aliquo bellorum metu coacti, sed ut cedere solemus aëri corrupto, aut bestijs noxijs. Cæterùm quòd Darius se nostrum dominū uocet, minimè ratum habemus: nam sicut à seruitute remoti sumus, ita plurimum à dominio eius distamus. Quòd autem munera à nobis exigat, operam dabimus ut opportuno tempore talia mittantur, qualia in his terris nostra fortuna permittat.

Gothi Persarū copias lacerarunt.

Darius exposcit dona à Gothis in signū subiectionis.

Anthini Regis Gothorum responsum.

CAPVT VII.

Gothi paruipendentes exercitum Darij, leporem insequuntur.

Gothi Dario munera ridicula offerunt, sed non carentia mysterio.

Adulatoris cuiusdam interpretatio.

Itaque ea legatione Darius magis prouocatus, quàm pacatus, ad interiora urget præcedentes. Visi sunt Gothi aliquando aciem ostentare: quo comperto, Persæ ad bellum se continuò præparauerũt. Iam erant acies ordinatæ, nec aliud præter signum lituo dandum restabat, & ecce lepusculus ex medijs dumetis accurrit. Tum Gothi subitò clamore facto, cœperũt hostiũ præsentiæ non amplius recordari: omissa uoluntate pugnandi, cùm pauci leporem insectantur, alij dilabuntur: ipsiq; Persæ hostes subitò auolantes admirari poterant, insequi non poterant, cùm Gothi equitatu & uelocitate semper præualerẽt. Darius igitur assumptæ prouinciæ pœnitentia ductus, ad suos proceres inquit: Ludificamur planè ab hominibus istis, & ut apparet irridemur, quando unius leporis cursus omnẽ eorum respectum à nobis, & tot fortißimis militibus nostris auertit. Nec diu pòst Gothorum legati ab Anthino Rege missi, tria munera minimè preciosa Dario Regi offerunt, auem, murem, ranam. Persarum proceres Regem aspiciũt, & Rex eos, dimissoq; in terrã uultu, uisus est dicere: Hæccine sunt præmia tot laborum & itinerum, & periculorum nostrorum? hæccine sunt tributa, propter quæ oportuit septingenta millia uirorum armari, & in pericula mortis per tot discrimina rerum deuenire? Tãdem post aliquantulum silentium, quòd ridiculosa munera consecutum fuerat, Rex à legatis sciscitatur, quid sibi uelint hæ res Regi à Rege missæ. Illi se nihil earum rerum scire respondent, nec quicquã sibi commissum fuisse, quàm ut illa perferrent & præsentarẽt. Tum adulator quispiam, qui nunquam in domibus Principum abesse solet, optatam occasionem se assecutum fuisse gauisus, importunè se ingerẽdo, Darium alloquitur: Rex (inquiens) optime maxime, quicquid

quid usquàm in cœlo,terra,mari,id totũ illa gens tibi subiectum confitetur. Siquidem hoc declarant hæc uiuentia: quorum auis ex aëre,mus ex terra,rana ex paludibus producitur. At Gobries, unus ex septem Persarũ primoribus, capite canus,consilio fidelis,eloquio uerax,cùm consideraret Darium in assentatoris sententiam cõsensisse,nõ passus est ueritatem adulatione superari, sed libera uoce clamat: O Persæ,nisi aut cum auibus auoletis,aut cum ranis flumina transeatis, aut cum muribus terræ cauernas aperiatis, non erit quarta uia de manibus hostium elabendi.

Gobriæ uera interpretatio.

CAPVT VIII.

MOuit ea interpretatio Regem,ut primã curam de saluo reditu ante alia quæcunque negocia adhiberet, ratus quòd tunc compertum haberet, nimis periculosum esse contra eos pugnare, qui in armis & laboribus nati, nullam rem fortitudini militari præferrent, diuitias sordes putarent, magnificas urbium structuras ut inutiles occupationes æstimarent, uoluptates contemnerent, delicias conculcarent, ocia fugerent, labores amplecterentur, hyemem & æstatem iuxtà paterentur, humi quiescerent, & quicquid durum atque asperum esset, inuicto animo sectarentur. Proinde formidans ne sibi reditus, interrupto põte Istri fluminis,negaretur,celerius quàm felicius ex terra hostili sese abripere procurauit. Gothi enim explorata eius ad redeundum uoluntate, uelocissimo cursu uiarum compendia quærentes,prius ad pontem,quem Darius sub custodia reliquerat,peruenerunt. Sed pontis custodes iam à parte Scythici littoris ipsum, ne insidijs aptus esset,dissoluerant: ad Persarum autem reditum mox repararũt,suos, ut secura fuga salutẽ quærerent,transuecturi: fit in littore atrox prælium, in quo Persæ fusi, fugatiq; ad irreparabi-

Darius Gobriæ interpretationẽ approbat.

Darÿ exercitus ad Istrum caditur.

Antenor Rex Francorũ occiditur.

lem ruinam corruerunt. Erat in eo Persico exercitu Antenor Francorum Rex (ut ex Hunibaldo Francorũ historico colligi potest) à Scandianis siue Gothis occisus: cuius filius Marcomirus oraculo monitus est, ne temerè Gothos solicitaret, teste Irenico lib. III. cap. LXXVI. Rex tamen

Darius fugit.

Darius per summã difficultatem elabitur cum maiore exercitus parte, amißis octoginta millibus fortißimorũ pugnatorum, quæ ille in damnis non computabat præ nimia militum multitudine, qua succinctus aduenerat. Hic tamen Herodoti historia dißimulanda non est, qui affirmat Gothos in Thracia à Dario superatos. Sed nõ repugnat illam Getarum partem, quæ in Thracia resederat, ab ipso superatam fuisse, & illam quæ relicta Thracia ad latißimas Cimeriæ terras redierat, rursus Darium superasse. Sed nec fuga, nec mors Darij finem Persico bello imponere ualebat.

Xerxes Rex Persarum.

Xerxes enim filius eius, & in Persico regno successor, paternam iniuriam à Gothis acceptam, tam tenaci memoria conseruabat, ut prius omnium aliarum rerum, quàm ipsius obliuisci posse, aut uelle crederetur: statuitq; prius experiri omnia illa difficillima negotia atq; incommoda, quæ Reges bellum gesturi sufferre coguntur, antequam deponere posset tam uehementem animum uindicandi.

Parat exercitũ cõtra Gothos.

Igitur septingenta armatorum millia exemplo patris sui in militiam conscripsit. Sed cùm nec tãtum exercitum contra Gothorum potentiam satis esse putaret, adiecit trecenta auxiliarium copiarum millia: quæ cùm adhuc parum sufficere uiderentur, adiunxit etiam mille rostratas naues, ac tria millia nauium onerariarum.

CAPVT IX.

Quibus copijs etsi nõ solùm Gothis, sed toti orbi formidabile bellum inferre posse putaretur, attamen

ut

ut principio terribilis, ita exitu inanis & contemptibilis apud omnes habebatur. Quippe Cimerias Gothorum mansiones aggressus, quum consideraret suam Persicam gentem & pompam ab animosis hostibus non timeri, sed apertè contemni, substitit, & quid consilij capiat, inquirit. Tandem quum nec semel cum hostibus congredi tentasset, bellum in Græciam tanquam facilè superabilem conuertit: ubi infelicißimo prælio confecto, multisq; sine numero amißis, uix ipse turpißima fuga ad ludibrium fortunæ reseruatus euasit, pœnasq; perpetrati nuper sacrilegij persoluit. Enimuerò (ut testatur Iustini historia) ante naualis prælij congreßionem miserat Xerxes quatuor millia armatorum Delphos ad templum Apollinis diripiendum, prorsus quasi non cum Græcis tãtùm, sed cum Dijs bellum gereret: quæ manus tota imbribus & fulminibus deleta est, ut intelligeret, quantò grauior offensa Deorum esset, tantò nullas esse hominum aduersus Deos uires: ipseq; hostis infeliciter fugiens, piscatoria scapha timẽs & trepidus elabitur. Erat res spectaculo digna, & ad æstimationem rerum humanæ sortis uarietate mirãda, in exiguo latentem uidere nauigio, quem paulò antè uix æquor omne capiebat: carentem etiam omni seruorum ministerio, cuius exercitus propter multitudinem terræ graues erant. Nec pedestribus copijs, quas ducibus aßignauerat, felicius iter fuit. Siquidẽ quotidiano labori (neq; enim ulla est metuentibus quies) etiam fames accesserat: multorum deinde dierũ inopia contraxit & pestem: tantaq; fœditas morientium fuit, ut uiæ cadaueribus implerẽtur, alitesq; & bestiæ escarum illecebris solicitatæ, exercitum sequerentur. Hæc Iustinus in memoriam & ignominiam sacrilegi tyranni sempiternã: cuius turpem atq; infamem exitum, si nostræ ætatis Principes, qui se sacrilegio felices, & inclytos fore

Aggreditur mansiones Gothorum Cimeriorum.

Luit pœnas perpetrati sacrilegij.

Exercitus fataliter deletus.

Rex fugit.

Fames & pestis sequuntur.

confidunt, attenderent, forsan rapta reportarent, & suos hæredes potius uirtutibus claros, quàm uitiorum sordibus obscuros, post se relinquere curarent.

CAPVT X.

Antheas 16. Rex Gothorum extra patriam: Histriani inferunt Gothis bellum.

ANtheas posthac euolutis aliquot annis in Regem Gothorum assumptus, primum belli negocium ab Histrianis illatum sustinuit. Sed cùm eorum fortitudini se imparem consideraret, auxilium à Philippo Macedonum Rege per Appollonienses petit, in successionem eum regni Gothici adoptaturus, si opportuno tempore opem accommodaret. Sed cùm auxilia diutius differrentur, & interim Histrianorũ Rex in fata cõcedens, Gothos à metu belli, & necessitate implorãdi auxilij liberasset, Antheas mox per legatos Philippo renunciat, se neq; auxilio eius indigere, neq; in adoptionem cõsentire posse, uiuente adhuc incolumi filio, & hærede.

Antheas renunciat auxilio Philippi Macedonis.

Quibus auditis Philippus legatos remittens, petit sibi damna & expensas belli pro eo suscepti resarciri: quod eò prõptius eum facere debere, quòd missis nuper à se in eius auxiliũ militibus, ne sumptũ quidẽ uiæ, nedum officij pretia dederit. Antheas sterilitatem Scythici soli causatus, respondit, quòd non diuites facit incolas, sed alimenta solùm ad necessitatem subministrat: nec aliquas sibi esse opes, quæ tanto Regi dignè conferri possint: Scythas, siue Getas, uirtute animi, & fortitudine corporis, non opibus censeri. Quibus uerbis cùm Philippus se deridere putaret, bellũ à Byzãtinis in Cimerias terras transferre decreuit.

Philippus à Byzantinis in Cimerias terras bellũ trãsfert.

Sed cùm satis cognitum haberet ex prioribus gestis Cyri, Darij, Xerxis, Getas tantæ audaciæ atque potentiæ esse, ut nimis difficile esset, ipsos uiribus & armis superari, ad solitas suæ astutiæ artes, quibus semper & ubique abundabat, se conuertit, ratus id uerum esse, quod

nostra quoq; ætate uerißimum fore experimur, uidelicet Gothos in primæua eorum patria hostium armis nunquã cessisse, nisi ipsorum dolis & fraudibus sese prius submisissent. Igitur Philippus legatis ad Antheam missis, nũciari fecit, se inter grauia discrimina belli Byzantini uouisse statuam Herculi in ostio Histri collocandã: idcirco nullas insidias moliturus, sed amicus, & pacato ingressu, ad amicos Scythas accedere uellet, publicæ religioni satisfacturus. Antheas autem non tam hebetis ingenij erat, quin satis intelligeret, quorsum hæc astuti hominis religio tenderet. Proinde iubet, ut si obligationem uoti soluere uelit, statuã sibi mittat: polliceturq; se curaturum, non modò ut ponatur, uerùm etiam ut inuiolata permaneat: exercitũ autem fines suos ingredi, negat se permissurum. Si uerò inuitis Getis statuam posuerit, eo digresso se sublaturũ, uersurumq; æs statuæ in aculeos sagittarum. His utrinq; irritatis animis prælium committitur: in quo cùm Getarũ uirtute Philippus superaretur, ad consuetos dolos, & callida stratagemata reuersus, uictor euasit, abactis uiginti millibus puerorum & fœminarũ: nec parua erat copia pecoris abducti. At auri & argenti, quo Græcorum ardor habendi extingui posset, nihil occurrit. *Philippus dolo Gothos tẽtat.* *Philippus stratagematibus vicit Gothos.*

CAPVT XI.

GOthilas deinde sublato è numero uiuorum Anthea, in sceptra Getica succeßit: cuius inuictam animi uirtutem cùm idem Philippus Macedonum Rex consideraret, cœpit se ad ea consilia conuertere, quibus offensos Geticæ getis animos sibi reconciliare posset, ne fortè Græcorum hostibus aliquando confœderata, iniurias iam pridem sibi illatas ad animum reuocaret, & uindicaret. Quocirca nihil sibi, & suæ Reipublicæ felicius euenire posse putauit, *Gothilas 17. Rex Gothorum extra patriam.*

quàm si legatis ad Gothilā missis, filiam eius Medompam in coniugem impetraret: ea enim affinitate non solùm perniciosas illas ueteris inimicitiæ reliquias aboleret, uerùm etiam Macedonicum imperium contra quorumcunq; hostium potentiam confirmaret. Fuisset quidem ea Philippi prudentia magnis laudibus extollēda, utpote quæ paci publicæ accōmodißima uidebatur, nisi in se reconditos innati doli aculeos cōtinuisset. Quippe postquā Medompā in coniugem impetrasset, Gothos, quos tunc maximè ob ius affinitatis benigno fauore prosequi, & ab incommodis tueri debuisset, grauibus iniurijs iterum uexare contendit. Nam (teste Dione Græco) cùm bellis exhaustus inopia æris plurimum laboraret, deliberauit Vdistanā Mœsiæ ciuitatem Gothis subiectam, instructis copijs uastare: quasi idem esset, Regibus amicitia copulari, & ab eis uiolenter spoliari. Profectò hinc nostri temporis tyranni magis utile, quàm honestum exemplum sumpsisse uidentur, qui non existentibus hostibus in quos suæ securitatis frameas exacuant, in subiectorum ciuium uiscera crudele & impium ferrum immergere non erubescunt: immò etiam hostibus undiq; circumsepti, plures fidelißimos ciues, quàm infestißimos hostes perdere conantur. Siquidem in hostiles turmas leporū timiditatem, aut asinorū ignauiam referunt, qui in subditos innocentes, eosdemq; inermes, leonū & tygridum ferociā, ac belluinam rabiem imitantur. Hoc modo Philippus suos confœderatos amicos & affines Gothos adortus, ciuitatem eorū impugnat, ut tandem expugnatā suæ crudelitatis ministris diripiendam exponat. Erant in hac urbe complures uiri, qui admirandæ religionis speciem præ se ferentes, ob eximiā erga Deum, siue diuinā religionem & pietatē, Pij dicebantur: erantq; sacerdotes, & proximam post Regem autoritatem habentes. Hi patefactis portis, cum citharis

Medompa filia Gothilæ nupsit Philippo Macedoni.

Tyrannus fœdera affinitatis non seruat.

Vdistana Mœsiæ ciuitas oppugnatur à Philippo.

Pij sacerdotes auertunt Macedonas ab excidio vrbis.

tharis & sacris uestibus obuiam armatis progressi, patrios Deos, ut sibi propicij Macedonas repellerent, uoce supplici precabantur. Quos Macedones sic fiducialiter sibi occurrere contuentes, super nouitate inexpectatæ rei stupefacti persliterunt, Deorumq; numine perterriti, inermibus armati terga uerterunt, acieq; soluta, quam ad bellum instructam produxerant, fuga salutem quæsierunt: nec tantùm ab urbis excidio cessauêre, uerùm etiam quæ foris iure belli occupauerant, restituentes, pacati redierunt. Memoria tamen huius iniuriæ in sacerdotium, & religionem illatæ, non tam facilè (ut ait Iordanes) potuit ab eorum sacerdotum cordibus aboleri, quàm facile fuit præparatis Macedonibus imparatò Gothos adoriri. Quippe ea occasione Gothi multa bella aduersus Macedonas posteà mouerunt. Soporionem enim Magni Alexandri legatum, cum triginta millibus armatorum deleuerunt, ac Philippum Regem paulò antè domuerunt, ut ait Iustinus, qui etiam eos Scythas nominat. Iordanes tamen, & alij id Gothis adscripserunt, quos antiqui Scytharum nomine comprehenderunt. Alexander Magnus cum Gothis pacem seruauit, testantibus Strabone, Arriano Campanò. Iustinus tamen eos ab ipso aliquando uictos affirmat, cui alioqui nemo subscribit.

Gothi vindicāt iniurias.

Alexander Magnus cum Gothis pacem seruauit.

CAPVT XII.

Sitalchus ex præcipuis Gothorum proceribus ob egregia fortitudinis opera, & summam in disciplina militari experientiā, Gothorū Princeps efficitur, circa annos ante Christum natum trecentos. Qui cùm circumspexisset in quas gentes suā fortitudinē iusto bello extendere posset, subijt denuò in eius memoriam illa ipsa sacrilega & impia

Sitalchus 18. Rex Gothorū extra patriam.

impugnatio ciuitatis Vdisitanæ per Philippum Regem attentata. Quamobrem exercitum centũ quinquaginta millium pugnatorum aduersum Macedonas educens, omnem Græciam peruastabat, eo tempore, quo proximus successor Alexandri Magni Perdicas Macedoniæ imperium gubernaret. Qui etsi opportunis locis Gothis huc atq; illuc liberè transeuntibus resistere conaretur, in aciem tamen iustam tantus Princeps prodire nõ audebat: & ita illa ingẽs Macedonum uis, quæ nuper totam Asiam suo subiugauerat imperio, nunc in patrio solo aduersus Gothos ita elanguit, ut extra patriam cum Alexandro in remotißimas orbis partes omnino transfugisse uideretur. Propterea Sitalchus direptis omnibus penè locis, uastatisq; agris quàm potuit longißimè & latißimè, cùm illi nemo aciem pugnaturus opponeret, onustum prædis, & locupletißimum, atq; incolumem reduxit exercitum. Hic autem Gothorum in totam Macedoniam excursus, uidetur fuisse primus in Europam, uelut ad matrẽ suã post tot secula reditus. Nam priora illorum fortia facta, Asiam terrebant, & subiugabant.

Exercitus Sitalchi contra Macedonas.

Primus reditus Gothorum in Europam.

CAPVT XIII.

Dromgethes 19. Rex Gothorũ extra patriã.

DRomgethes tandem ob eximiam probitatem suam parum post fata Sitalchi ad Gothici regni in Thracia administrationem communi procerum & populorum consensu uocatus acceßit. Huius potentiam Lysimachus Alexandri Magni indiuiduus comes, & posteà in parte Macedonici regni successor, non satis feliciter impugnauit, immemor prudentißimæ exhortationis, qua idem Alexander consuluit Gothos (quos & Getas appellauit) euitandos esse. Erat hic Lysimachus (ut autor est Iustinus) illustri Macedoniæ loco natus, sed uirtute & rerum experientia omni nobilitate clarior: quæ tanta in illo fuit, ut animi magnitudine,

Lysimachus.

tudine, & ipsa philosophia, uiriumq; gloria omnes eos, per quos Alexander Asiam & Orientis regna perdomuit, superauerit. Quippe cùm idem Alexander Callisthenem Philosophũ, quòd Persicæ salutationis pompam indignanter tulerit, truncatis crudeliter membris, abscißisq; auribus, ac naso, labijsq;, deforme ac miserandum spectaculum reddidisset, insuper cum cane in cauea clausum ad metum cæterorum circumferret: tunc Lysimachus miseratus tanti magistri, & præceptoris sui, non culpæ sed libertatis pœnas pendentis, uenenum ei in remedium calamitatũ dedit: quod adeò ægrè Alexander tulit, ut eum obijci ferocißimo leoni iuberet. Sed cùm ad cõspectũ eius cõcitus leo impetũ fecisset, manum amiculo inuolutam Lysimachus in os leonis immersit, arreptaq; lingua feram exanimauit. Quod cùm nunciatum Regi esset, admiratio in satisfactionem cessit, chariorem q; eum propter constantiam tantæ uirtutis habuit, ut cùm ipsum aliquando equo desiliens casu fortuito cuspide suæ hastæ in fronte uulnerasset, ne sanguinis effluxu uitam exhalaret, diadema sibi demptum Rex alligandi uulneris causa capiti eius imponeret: quod auspiciũ primum Regalis maiestatis Lysimacho fuit.

Alexandri crudelitas in Callisthenem philosophum.

Lysimachus suffocat leonem.

Alexander capiti Lysimachi suũ diadema imposuit.

CAPVT XIIII.

Tandem post Alexandri mortem cùm inter successores Alexandri prouinciæ diuiderentur, fortißimæ gentes eidem quasi omnium fortißimo aßignatæ sunt: adeò etiam uniuersorum consensu palmam uirtutis inter cæteros tulit, qui tantæ Gothorum uirtuti par esse nequiuit. Quamuis enim nulli in militari disciplina secundus haberetur, copijsq; fortißimarum gentium succinctus, cõtra Gothorum Regem Dromgethem bella in Istro promoueret: tamen commisso grauißimo prælio, in manus Gothorum

Lysimachus contra Gothos pugnãs ab eis capitur.

Regis uiuus peruenit. Quem cùm Rex non solùm militari fortitudine, uerùm etiam diuinarum & humanarũ rerum scientia, maximaq; experientia clarißimum aduerteret, non ut hostem, sed ut familiarem amicum ad se perductũ ita alloquitur: Cùm Lysimache publico testimonio tantum eruditus & sapiens existas, ut satis intelligere poßis, in quos humanæ potentiæ arma iustè conuertantur, plurimum miror te in nostrã gentem nulli noxiam, nullis insidiantem, nullaq; bella, nisi graui iniuria laceßitam, moliri consuetã. Quibus dictis ostendit se, & suos semper uixisse ab omni auaritia alienos, nihilq; aut parum à deuictis opulentißimis tyrannis & regnis, præter licentiam opprimendæ innocentiæ unquã abstulisse. Proinde nec ullas diuitias, nec Regios thesauros apud se reconditos esse, ob quos auari homines digladiari solent: sed nostro (ait) frugali uictu contenti, ita nostris rebus utimur, ne aliena nullis iniurijs affecti iniustè diripere cogamur, ciuiles illos mores amplexi, qui monent plus honestati & uirtuti indulgendum esse, quàm diuitijs, quæ suos possessores occupare possunt, felices autem efficere non possunt. Ne igitur talibus mortalibus bellum infer, sed eis potius amicis utere. Has memorabiles exhortationes adduxisse contentus, donatum hospitaliter Lysimachum, & amicitia sibi deuinctum, amissæ libertati restituit. Profectò hic admirari conuenit, naturam hoc illi genti eo tempore donasse, quod Græci & Latini longa sapientum doctrina, præceptisq; Philosophorum uix hactenus consequi ualuerunt, cultosq; mores incultæ barbariei collatione superari, tantumq;, immò magis in illis ualuisse uitia ignorare, quantum inter maximos Philosophos subtiliter de uirtutibus disputare. Sed hic dißimulandum non est, quòd hunc Dromgethem Thraciæ Regem Orosius lib. III. nominet, & historiã prosequitur: similiter Liuius,

Drõgethes Rex Lysimachum captũ alloquitur.

Gothi suo cõtenti & frugales.

Clementia Drõgethis erga Lysimachum.

Eusebius, Eutropius, & alij. Attamen Iordanes, & Strabo Getam dicunt: quod etiam ueritati magis consonat. Ideò autem præstantes illi uiri Thracem eum fecerunt, dum Getæ frequentius in Thracia imperarent. Aiunt & adhuc locum in Thracijs nomine Lysimachiam ab illa pugna nominatum, cuius meminere Plinius lib. IIII. Nat. historiæ, Stephanus Byzantius, & Ptolemæus. *Lysimachia.*

CAPVT XV.

Tanobontam deinde Regem Gothi habuere, cùm in Thracia residerent: sed quo tempore, nondum ex historijs plenè compertum habeo, neq; etiam quicquàm gestorum eius præter nudum nomē ex Perotto Sipontino ad me peruenit. Ita inuiderat fortuna præclaris & magnificis Getarum gestis, quæ nimium iniqua sorte alijs magnificos rerum scriptores tribuerat, qui parua facta tanquàm maiora usq; ad sydera efferrent. Attamen graues autores testantur, Getas (ut diximus) multis nationibus excellētius sapientiæ studuisse, & ab initio fidem uel opinionē de animæ immortalitate à doctißimis Philosophis didicisse: inter quos erat Zenta, de quo dictum est, & Salmoxes, qui fuit homo (inquit Herodotus, ut ego à Græcis accepi Hellespontū incolentibus) Samiq; seruitutē seruiuit Pythagoræ Mesarchi filio, qui claruit circa annos sexcentos ante Christū natū. Ab illo tandem emancipatus, & multo auro, argentoq; locupletatus, ad patrios agros reuersus est: ubi cùm comperisset gentē suam non ita uirtutibus operam dare, ut æqualiter honestati uitæ, ac militari disciplinæ se accōmodarēt, cogitauit se non sibi soli, sed etiā patriæ natum. Proinde nobiliores suæ gentis, tum doctrina, tum exemplo, & morum probitate, ad uirtutis studia inclinauit, secutus in omnibus doctißimi præceptoris sui Pythagoræ instituta, cui q̄pluri

Tanobonta 20. Rex Gothorū extra patriā.

Gothi studiosè operā dabant sapientiæ.

Zenta & Salmoxes philosophi.

Pythagoras philosophus.

mæ & memorabiles ſententiæ attribuuntur, quas Laërtij diligentia in manipulum unum colligauit. Verum inter has *non infima uidetur, quam ex eius ore ſuſceptam Salmoxes ſuis Gothis ſolicitè inculcare ſtudebat, uidelicet, Fugienda eſſe, & omnibus modis abſcindenda eſſe hæc omnia, languor à corpore, imperitia ab anima, luxuria à uentre, à ciuitate ſeditio, à domo diſcordia, & à cunctis rebus intemperantia.* Veruntamen *cùm conſideraret mentes nobilium Getarum ſic inclinatas, ut ad uiam uirtutis magis duci, quàm cogi poſſent, domicilium extruxit, ad quod plurimos eorum ſub ſpecie conuiuij, re autem uera ob honeſtæ uitæ diſciplinam excipiebat.*

Salmoxis ſententia.

CAPVT XVI.

Salmoxis doctrina de immortalitate animæ.

D*Emum poſtquàm proceres & populos in præceptis inſtitutisq; uirtutum confirmaſſet, cœpit de animæ immortalitate cunctis applaudentibus diſputare, docendo neq; ſe, neq; ſuos conuiuas, neq; illos, qui illic aßiduè gignerentur, morerenturq;, interire, ſed in eum locum commigrare, ubi ſuperſtites ſemper, omnium bonorum compotes eſſent, optimamq; uitam ducerent, quam ſempiterno æuo continuarent.* Hoc modo *perſuaſis diſcipulis, in ſubterraneum ædificium, quod interim conſtruxerat, ſe à ſuorũ conſpectu clàm ſubducens, magnum ſui deſiderium toto triennio gentibus ſuis reliquit, quæ ipſum nõ ſecus ac mortuum lachrymis ac luctu proſequebantur.* At quarto anno *ſuorum conſpectui reſtitutus, ſatis probaſſe uidebatur ſententiam de animarum æternitate, & præmio uirtutũ ſempiterno.* Tantaq; *incepit increſcere admiratio (teſte Strabone) ut par* Regi *haberetur: illumq;* Rex *in conſortium adminiſtrandi regni aſſumpſit, optimè ſibi, & ſuo regno conſultũ putans, quando ſapientißimi uiri conſilijs ſuſtentaretur:*

Aſtutia probauit rudi populo immortalitatem animæ.

Adhibitus eſt à Rege adminiſtrando regno.

taretur: uisusq; est Rex omnia sua decreta & responsa ex Deorum oraculo proponere, quemadmodum Numa Pompilius suis legibus ex consilijs Deæ Egeriæ diuinam tribuit autoritatem. Durauitq; ea consuetudo ad plura secula in gente Gothorum, ut semper aliquis sapientißimus, & diuina autoritate præditus Regi aßisteret, & eius cõsilia in bello & pace moderaretur. Talesq; sapientes post fata in numerum Deorum à Gothis iustius referebantur, quàm à Romanis, qui non rarò ignauißimos tyrannos, & enormium uitiorum portenta Deorum collegio asscripserunt. Eo igitur modo sapientißimi Pythagoræ discipulus Salmoxes, diuinos honores assecutus, occasionem intolerabilis erroris circa uerum ueri Dei cultum ad suos posteros, præsertim Getas, transmisit.

CAPVT XVII.

Boroista inter clariores Gothorũ Reges meritò connumerandus, eo tempore Gothico regno præficitur, quãdo Sylla Romanis uiolentius, quàm modestius imperabat: qui in urbe Roma natus, & educatus, barbarißimos mores in suos crudeliter exercebat: hic autẽ Geta in barbaris terris mores humanißimos se didicisse monstrauit. Ille in ciues sicarius fuit, hic etiam in deuictos hostes benignus, atq; humanus apparuit. Ille temerè, hic prudenter: ille uiribus, hic consilijs & uirtutibus suscepti imperij iura exercebat. Proinde illorum duorum Puincipum collatione satis ostendi puto, non omnes Getas inhumanos esse, uel fuisse: nec qui Romanus est, continuò ob id à morum barbarie alienus est. Huius Boroistæ egregiam laudem cùm Diceneus admirandi ingenij Philosophus comperisset, relictis Græcorum, siue (ut alijs placet) Aegyptiorũ scholis, in quibus usq; ad summam sapientißimorũ hominum admirationem

Boroista 21. Rex Gothorum extra patriam. Syllæ et Boroistæ collatio.

Diceneus Philosophus relictis scholis Gothos accessit.

creuerat, nō prius quieuit, donec ad agros Gothicos reuersus se in amicitiam sui Regis insinuaret. Quem prudens Rex ea humanitate collegit, qua planè ostenderet, se pluris æstimare ipsam diuinarū humanarumq; rerum notitiam, eiusq; professores, quàm caducas transitorij regni fortunas, quæ ad ueram sapientiam comparatæ arena exigua sunt, & lutum: deditq; illi non infimi honoris locum, sed sibi parem in dignitate & autoritate, ut erudiret Principes eius, sicut semetipsum, & senes eius prudentiam doceret: qui etiam non minora præstare curauit, quàm ab homine iuxtà gratißimo atq; doctißimo poterant expectari. Nec minor erat eius autoritas in populo, quàm Salmoxis, de quo paulò antè diximus. Quicquid enim suasit, mox populi læti & alacres efficere curauerunt, firmiter credentes, non uocem hominis, sed Dei præcipientis se audiuisse. Instruxit eos plurima sapientia: deinde ut sapientiam pietatis religione decoraret, sacerdotes elegit, pontifices ordinauit, qui leges, & religionem sapienter interpretando, publicæ consulerent tranquillitati.

Benigne susceptus & honoratus à Rege.

Dicenei autoritas.

CAPVT XVIII.

ET cùm cerneret Regem, ac populos sibi in omnibus obedire, habereq; ingenium à natura mite & docile, omnem penè philosophiam (cum peritißimus erat) ipsos instruxit. In primis fecit eos in omnibus præceptis, institutisq; uirtutum ita abundare, ut abstersa omni morum barbarie, cunctis populis in omnibus uirtutum officijs superiores haberentur. Deinde secretas naturæ causas eis diligenter aperiens, effecit ut nō solùm moribus, uerùm etiam abditarum rerum sapientia pollerent. Præterea ut iustitiā colerent, pacificeq; uiuerent, leges eis præscripsit, quas in unum uolumen cōpactas lingua Gothica Bilagenes appellari iußit,

Dicenei instituta in gēte Gothica.

Bilagenes leges Gothorum.

ri iußit,quod Latinè iuxta leges dicere possumus.Neq; etiã passus est eos Logicã,qua uerum à falso discernitur,ignorare. Demũ nihil omisit,quod ad uniuersam rerũ cognitionẽ pertinere uidebatur:cœlorum intercapedines,syderũ differentias, stellarum cursus, planetarum aspectus, signorum motus,Solis & Lunæ eclipses,cæterasq; cœlestium mirabilium causas edocuit:distinctiones temporum,terræ motus, accessus & recessus marinorum fluctuum ostendit: fecitq; sua singulari prudentia,quòd Martiales uiri, armorũ obliti,literis indulgerent: alius Geometriæ addictus,rerũ mensuras in puluere descripsit,dum alius Astronomiæ se accõmodans, cœli signa subnotaret, uenturamq; tempestatem præsagiret. His atque compluribus honestis studijs Diceneus in sua gente præstantißimus apparens, ipsum Regem Boristam ut armis formidabilem,ita sapientia admirabilem effecit. Quippe ut Rex sapienti consiliario paruit, ita populi prudenti Regi in omnibus obediuerunt. Siquidem ingentis obedientiæ argumentum erat, quòd à Diceneo persuasi uites excidere, & sine uino uitam agere cõsenserunt. Igitur Borista his clarißimis uirtutibus eò magnitudinis gentem Gothicam extulit,nunc exercitatione corporum, nunc fortitudine animorum, nunc uictus sobrietate, nunc edictorum obedientia,ut intra paucos annos adeò latum adepta sit imperium,ut Romanæ urbis principibus solicitudinem incuteret,& timorem. Enimuerò postquã multas finitimorum terras Gothicæ ditioni subiecisset,traiecto audacter Istro, Macedoniam,Illyricum,terrasq; Romanorum eis uicinas,cum Romani nominis contemptu deuastando peruasit: prædaq; ingentes inde reportans,spem concepit in reliquum cum Romanis pro uirtute & gloria præliandi. Proinde Cæsar Augustus (uti testatur Strabo) aduersus Boristam, & Gothicam gentem ingentem

Gothi literarũ studiosi.

Vir sapiens præstantior est forti.

Borista sapiens, erat formidabilis Romanis.

struxit exercitum. Veruntamẽ antequàm ad bellum perue niretur, Borista in fata concessit.

CAPVT XIX.

Cõmositus 22. rex Gothorũ, & Pontifex.

COmmostus ob insignem in armis claritatem, atq; excellentem in rebus gerendis prudentiã, defuncto Borista, nõ solùm in regni solio, uerùm etiam in Pontificia dignitate surrogatur. Quicquid enim ad optimum Regem, & sapientem Pontificem, eorumq; officium spectat, id totum in hoc uno Commosito excellentius eminebat. Quippe iustitiam (quæ summè necessaria est in omni ciuili conuictu) summo studio ubiq; & semper obseruari uolebat. Pietatem erga Deos ita conseruabat, ut se mortalitati obnoxium semper fateretur. Igitur Cæsar Augustus contra nullum Regem, nullamq; gentẽ periculosius bellum se suscepisse asserebat, quàm cõtra hunc Cõmostũ, et ipsius gentẽ. Quæ quãtò magis uitia, flagitiaq; & scelera uincere ac superare contendebant, tantò difficilius humanis uiribus superari posse putabantur. Ad quid enim Gothorum Philosophi tam importuna doctrina animæ immortalitatem suis populis prædicabant, omniaq; uirtutum officia continuo studio inculcabant, nisi ut firmiter persuasi, scirent se ad meliores sedes post huius uitæ stadium commigraturos, uitamq; præsentem contemnentes, in ferrum, flammamq;, & omnia aduersa sine timore se sponte obiectarent? Quocirca cùm Cæsar hos Getarum mores considerasset, nihil dubitauit edicto publico affirmare, Gothos esse uitandos: immò cùm se eos armis superare posse diffideret, ad concordiam se conuertit, uolens benigna confœderatione tam fortem gentem sibi sociare, quam uiribus & armis difficile cessuram consideraret. Hinc firmiter credo Suetoniũ Tranquillum in uita Augusti scripsisse, ipsum despondisse filiam suam

suam Iuliam Commositoni Getarum Regi, sibiq; inuicem filiam Regis in matrimonium petiuisse: ob quam affinitatem Getæ Romano imperio confœderati, iussu eiusdem Augusti, & cooperante Elio Catone, ex Transistrana regione ad quinquaginta millia in Thraciam habitatura redierunt, uicturi de cætero in pace & societate Romanorum.

Cõtrahitur affinitas inter Augustũ & Commositum.

CAPVT XX.

Corillus in demortui Commositi locum, uergente ad calcem imperio Cæsaris Augusti, succedens, regnauit in gente sua totis quadraginta annis: quorum annorum memorabilia gesta ita omittit Iordanes, ut plurimum admirer ipsum tam parcũ fuisse in tradenda propriæ gentis historia. Quamuis enim tunc apud Romanos infinito optimorum ciuium cruore effuso, ciuilia bella cessassent, pacemq; benignissimus DEVS *nuper ex munda Virgine natus uniuerso mundo contulisset, nequaquàm tamen credendum est amplissimum huius Corilli regnum eisdem Romanis confœderatum, tanto tempore ocio, aut ignauia torpuisse: nisi fortè quia post tot bellorum tempestates, locorumq; mutationes, laborũ molestias, deniq; post tot rerum & hominum discrimina placuisset pulcherrimæ pacis officia nimis diu intermissa, ad publicum exercitium reuocare. Idq; in terra Gepidarum, quam hîc Iordanes satis extensam, à Danubio usq; ad Iaziges prope Liuoniam ad mare Sarmaticum habitantes describit. Est quoq; credibile Gothos eo tempore sapientum suorum (quorum magnam copiam semper habebãt) consilijs, doctrinis præceptisq;, longè plus intendisse, quàm armis, militaribusq; exercitijs. Quippe cùm à nemine ad bellum prouocarentur, nec solerent nisi iniurijs lacessiti ad arma concurrere, essentq; Ro-*

Corillus 23. Rex Gothorum extra patriam.

CHRISTVS natus ex Virgine in Bethleem Iudæ.

Gepidarum terræ longitudo.

Gothi tempore pacis sapiẽtiæ studebant.

mani cum ipsis confœderati, quid honestius, uel commodius in tam diuturna pace & securitate agerent, quàm se totos sapientum magisterio erudiendos præberent, summo studio contendentes, ut omnes illos populos prudentia & sapientia superarent, quos uiribus & armis iam pridem suo imperio subiugarant, iustè existimantes uim & potentiam, seclusa sapientia & morum probitate, non humanitatis, sed belluinæ crudeliatis esse indicium?

CAPVT XXI.

TRadit Blondus in Historia declinationis imperij, quam paulò ante nostram ætatem ædidit, ubi initiũ inclinationis à Gothis prouenisse testatur: & inter cætera, quæ de Gothicæ gentis antiquitate commemorat, adducit Lucullum Consulem Romanũ eo tempore, quo contra Tigranem, Mithridatemq; pugnauit, Gothos ex Thracia expulisse. Quod quia apud Plutarchũ, qui Luculli res gestas scripsit non inuenio, inter dubia reponerem, nisi crederem Blondum ex Ablabio eam historiæ partẽ collegisse: à quo fonte etiã Iordanes noster, quem sequimur, sua desumpsit, quamuis negligentius, aut strictius, quàm rerum gestarum magnitudini congruum esse putamus: qui deinde affirmat Gothos tertiam sedem post Cimeriam terram, quam præcipuam habebant, atq; post Thraciam Mœsiamq;, in quam secundò migrauerãt, ad mare Ponticum collocasse: sed nec ducem, nec tempus quando ea transmigratio facta fuisset, assignat, quanquàm hoc nouũ adijcere uelle uidetur, quòd in Pontico incolatu ciuiliores atq; humaniores mores didicissent. Proinde in suspicionem uenio, quòd hìc Iordanes loquatur de illa prima sede, quam longè anteà circa Pontum occupauerant: nunc enim adeò ciuiles euaserant, ut totam barbariem dudum exuisse uiderentur. Quòd autem

Cimeria præcipua sedes Gothorum.

gentis

gentis distinctionem ibi factam fuisse cõmemorat in Ostrogogothos, & Vestrogothos, id nõ solùm ob illius regionis situm euenisse putandum est, uerùm etiam quia in prima & originali eorũ patria (teste Ablabio, & post eum Blondo) à principio fundatæ gentis eisdem nominibus semper fuerant condistincti. Diximus enim superius, Òster Orientem, Vester Occidentem in Gothica lingua significare, atq; hinc liquidò patêre, qui sint Ostrogothi, uel Vestrogothi: in quibus duæ illustrißimæ familiæ semper continuatæ fuerunt, uidelicet Amalorum apud Ostrogothos, & Balthorum apud Vestrogothos: ex quibus, ut prædictum est, sibi Pontifices, Sacerdotes, Reges, ac Principes, & Duces eligere consueuerũt, nihil minus sacerdotiũ, quo diuina curantur, quàm regnum, quo humana administrantur, considerantes: quos non solùm uiuos summa ueneratione dignabantur, uerùm etiam mortuis ferè diuinos honores impendebant. Siquidem præclara eorum facinora carminibus complexi, ad ipsorum gloriam & memoriam sempiternã, frequenter templis & conuiuijs concinebant, ut ea saltem dulcedine laudis Reges & Pontifices à prauis operibus retraherentur, abhorrentes de se aliquod infame carmen ad æternam hominum memoriam propagari. Et hic tandem sit finis tertij libri, quem Gothi extra patrium solum militantes transmisere, hortantes nos ut in patriam eorum regreßi, fideliter ac diligenter maiorum gesta perquiramus.

Distinctio Gothorũ in Ostrogothos & Vestrogothos, originem habet à natiua patria.

Òster, & Vester.

Familia Amalorum.

Familia Balthorum.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber quartus.

CAPVT I.

D Gothiam deinde & Sueoniam reuersi, nō solùm nouas & ueteres patriæ historias, uerùm etiam obeliscos, pyramides, quibus Regum, heroumq; gesta inscripta sunt, imò uetustißima patrij idiomatis carmina, & librorum fragmenta perquirentes nihil usquam non perscrutatum relinquamus, ut bonos Principes pro rebus bene gestis sempiterna gloria, malosq; immortali odio, perpetuaq; ignominia dignos ostendamus. Iustum quippe est, quemadmodum egregia optimorum Principum uirtus summis laudibus extollatur, ita improbitas tyrannorum perpetuo opprobrio inuratur, qui sub humana forma naturam gesserunt bestiarum. Primus itaq; post Botuildū Regem (à quo in fine secūdi libri exiuimus) occurrit eius nepos Carolus, cuius adeò præclara, & magnifica gesta fuere, ut omni iure inter optimos Reges cōscribi mereatur. Quippe quamuis in sceptra paterna, atq; in amplißima regna successerat, tamen memor paternorum casuum tam moderatè se in omnibus gesßit, ut non Rex, sed Pater patriæ ab omnibus putaretur. Proceres, à quibus honore Regio donatus fuerat, non aliter quàm fratres habebat, eorumq; filios summis beneficijs efferre studebat, ratus se sine honore æstimandum esse, nisi contenderet honorē superare, & parua uel mediocria benefi.ia, summis uel maioribus

Carolus Rex Gothorū 31. in patria.

ioribus compensare. Nobiles ad inopiam uergentes, prouentibus Regijs sustentare curabat, communitati plebis nō rarò tributa laxabat, in legum transgressores, quando per ignorantiam aut fragilitatem peccauerant, clementißimus erat: qui tamen in eos, qui per malitiam deliquerant, summam seueritatem exercebat: & quemadmodum ipse in omnibus uirtutum officijs se continuè exercebat, ita subiecti populi læti & alacres sese uirtutibus sine intermißione accommodabant. Fit enim plerunq;, ut quales fuerint in Republica Principes, talis erit & populus. Hic Carolus inter maximas leges, & mandata constituit, ut Gothi ac Sueci inter se, & maximè in omnes aduenas & peregrinos hospitalitatem obseruarent, summumq́; nefas ducerent, quicunq; uiatorem à tecto coërceret: quod si quis facere tentasset, & idoneis testibus ter negasse hospitium conuictus fuisset, immisso igne ædes eius comburi iußit, ut domibus proprijs iustè priuaretur, qui earum usum inhumaniter denegaßet.

Fuit liberalis et benignus.

Qualis Princeps talis populus.

CAPVT II.

Hinc ego deductum puto, quòd uix alibi in tota Europa promptior liberaliorq; hospitalitas, quàm apud Sueones & Gothos hodie inueniatur. Quippe aduenas non solùm benignè admittunt, sed cuncta ad liberalem conuictum necessaria gratis & sine ulla nomismatis compensatione subministrant: deinde equis, uel iumentis ad uicinos deducunt, eisq; commendant. Fitq́; non rarò lis inter conuicaneos, quis peregrinum excipiat. Summa enim laude ille à cæteris efferri consueuit, qui plures aduenas liberali hospitio collegisset: quemadmodum ille publico odio iustè insectādus æstimatur, qui cibum, potum, hospitiumq́; negauerit itineranti. Siquidem tanta ubiq; est cibi & potus abundantia, ut sordidæ auaritiæ mācipium reputetur,

Gothi & Sueones sunt liberales & hospitales erga aduenas.

qui pro numerata pecunia cibauerit esurientē: nisi forsan in ciuitatibus & oppidis, ubi omnia, sicut in alijs terris, nummo mensurātur: quanquā illic sine cōparatione minus expēditur. Cæterùm in uillis, quæ paßim à fortunatis agricolis habitātur, omnia gratis distribuuntur, maiorq; ad hospites, quàm ad proprios filios liberalitas habetur. His nāque ad mensam uiliora apponūtur, quādò aduenis pretiosiora reseruātur. Est nanq; in Gothis quidam laudabilis pudor innatus, quo maximè afficiuntur, quando nequiuerint se omnibus exhibere liberales. Fatetur hanc summā Gothorum Sueonumq; liberalitatem Saxo Danicæ historiæ scriptor, qui aliâs Sueticis rebus non satis fauere uidetur, & post eum Crantzius Hāburgensis, qui affirmat in omnibus Septētrionalibus regnis magnā esse hospitalitatē, sed apud Gothos & Suecones præcipuā. Igitur cum Carolus domi & in patria totam sui principatus administrationem ad optimarum uirtutū regulam cōposuisset, diuturnam pacatam uitam usq; ad fœlicem senectutem deduxit, nullis audentibus imperium eius lacessere, quod erat tot uirtutibus propagatū & confirmatū, nisi quidam Tordonus Noruegianus satrapa. Qui cùm eius filiam coniugem, eandemq; nimis exosam haberet, monitus ab ipso patre fidei matrimoniali satisfacere, contempsit, belloq; prouocatus, & in aciē progreßus, manibus Caroli percußus occubuit. Reliqua nulla bella ab eo gesta inuenio: nec uidetur ad prælia prōptum, aut paratum animum habuisse, qui legibus, optimisq; institutis, & moribus conatus fuerit se suosq; in omni tranquillitate & concordia conseruare.

Tordonus Noruegianus satrapa sub manu Caroli occubuit.

CAPVT III.

Grimmerus 32. Rex in patria.

POst aliquot temporum interualla succeßit in Gothorum & Sueonū principatu Grimmerus: cuius animus

mus adeò à recto atq; honesto transuersus erat, ut uix inter homines, tantum abest ut bonis Regibus, connumerari mereatur. Sicut enim plerunque cum optimis Principibus ab infantia crescere solent omnia uirtutum semina, ita cum isto tyranno omnis improbitas & nequitia concreuit, tātumq; inualuit, ut praui eius mores in naturam transiuisse uiderētur. Siquidem nulla erat uerecundia, nullaq; lex, quæ poterat ipsum à perditißimis facinoribus abstractum, ad saniorem mentem reuocare, quin semper & ubique diuina simul & humana confunderet, & conculcaret, similis per omnia illi Dionysio Siculo tyranno, cuius creditur fuisse contēporaneus, & in omnibus flagitijs & scele ribus imitator. Ille enim templa Deorum tam auarè compilauit, ut facinorosi sacrilegi cognomine ab omnibus inureretur: hic templum Deorum suorum apud metropolim Vpsalam (quod antèà ditißimum, & catena aurea undique cinctum fuisse ostendimus) tam fœdo sacrilegio spoliauit, ut quemadmodum ante ipsum nihil erat intus aut foris in eodem templo, quod non undique auro tegebatur, ita postea per eius sacrilegam atque insatiabilem famem nihil usquam relictū fuit, quod saltem colorem præ se ferret auri uel argēti. Ille multis cachinnis, & scurrili irrisione sua sacrilegia extollere nō erubuit: hic uerò ut in omnibus alijs, ita etiam in suis enormißimis sacrilegijs, se scurrā scurrarum, & protomimum inuerecūdè ostendit. Nec modestiorem erga subditos, quàm erga Deorum templa sese exhibere curauit. Quippe omnes proceres, totamq; utriusque regni Gothorum & Sueonum nobilitatem, quæ per multa secula libera fuerat, ad tributa pendenda coēgit. Præterea agricolis, negociatoribus, ciuibus, omnibusq; omniū ordinū hominibus adeò intolerabiles exactiones imposuit, ut lōgè præstitisset ipsum fuisse totius patriæ hostē,

Tyrannus fuit Dionysio Syracusano similis.

Sacrilegus fuit.

Scurrarum facilè princeps, et protomimus fuit.

Exactor onerosus fuit.

quàm Principem. Tandem postquam sacrilegio & sanguine subditorum suorum se satis diuitem & potentem credidit, non solùm domesticos, uerumetiam alienos in se temerè prouocauit. Missa nanq; legatione ad Estones & Curetes, tributa exemplo priorum Suetiæ Regum ab eis postulabat. Sed cùm illi considerassent eum publico odio domi laborare, totamq; patriam ad ipsius perniciem aspirare, exercitum confestim contraxerunt, contractumq; littoribus Sueticis, in quibus Grimmerum uersari didicerāt, imposuerunt. Verùm cùm ipse suos ad arma contra improuisos hostes excitare contenderet, responsum tale, quale meruerat, accepit: uidelicet ut thesauro pugnaret, qui plus uanos thesauros, quàm fideles ciues conseruare curasset. Itaq; ab offensis ciuibus iustè derelictus, & à prouocatis hostibus comprehensus, omniq; thesauro, quem sacrilegio pepererat, spoliatus, eas manus suas uinciendas tradidit, quas pridem perplexus auaritiæ laqueus colligasset: deinde inspectantibus ciuibus, parumq; ingemiscentibus, hostes ipsum in sublimem furcam eleuatum, catena ferrea strangulauerunt, non iniquum rati ipsum ferrea catena perire, qui torquem auream à Deorum templis impudenti latrocinio abstulerat. Cuius turpem atque infelicem exitum si infelices nostri temporis sacrilegi considerarent, profectò quorum fata abhorrerent, etiam opera sequi formidarent.

Estonibus et Curetibus tributa imperat.

Grimmerus tyrannus sacrilegij pœnas persoluit.

CAPVT IIII.

Tordo 33. Rex in patria.

Tordonem paterna infamia obscuriorem reddidit.

Tordo prædicti Grimmeri filius, post miserrima fata parentis in principatu paterno succedens, optimam spem de se omnibus incolis polliceri uidebatur: præstitissetq;, nisi à facinoroso patre genitus, animum ob paterna demerita & flagitia despondisset. Siquidem illud publicum odium, quo pater domi & foris laborauerat, non parum

rum impedimenti præclaris filij facinoribus, quæ meditabatur, obiecit. Peruenerant iam omnes thesauri, quos imprudens tyrannus Grimmerus ex Gothis & Suecis nimis auarè coaceruauerat, ad manus hostium, in perniciem patriæ sine mora conuertendi: nec satis prompti erant populi ad pendenda Regi tributa, cùm memoriæ subijcerent, qualiter prioribus annis magnitudine & multitudine tributorum magis aucta fuerat Grimmeri tyranni uiolentia, in patriã & proprios ciues, quàm contra potentes aduersarios & inimicos. Plures enim ciues magnitudine diuitiarum confortatus extinxit, quàm hostes occidit, aut superauit. Quocirca Tordo summa cum difficultate amplißimi principatus administrationẽ executurus, cogebatur domi & in patria, apud proceres & plebeiam multitudinem, tanta modestia se submittere, ut sua eximia probitate omnem paternæ improbitatis memoriã se abolere uelle monstraret. Sed altiores radices in cordibus ciuium patris iniquitas firmauerat, quàm ut facilè eradicari potuisset. Multum tamen boni filij uirtus profecit: quãdoquidem ad eius uirtutis opinionem tota patria ad arma consurgens, Estones, Curetes, Vlmigeros, qui potentißima classe Suetiã uastaturi aduenerant, magno impetu effugauit. Qui tanto terrore ad suas terras repulsi redierunt, ut spem omnem, quã de alienis terris inuadendis conceperant, penitus abijcerent, & secũ optimè actum putarent, si non & ipsi præda fierent eorum, quos constituerant deprædari.

Estones, Curetes, Vlmigeros propulit.

CAPVT V.

CAEterùm eodem tempore Saxones, siue Obotriti (duce Geldero) classem armis uirisq; instructißimã per totum sinum Gothicũ (quem Mela, & Plinius, uel eorum corruptores Codanum uocant) circumferebant: nec

Saxones infestant sinum Gothicum.

solùm Cimbros & Danos, sed Pomeranos, Vandalos, Rugianos, Curetes, Estones, uastatis corũ terris, graui iniuria affecerũt. Veruntamẽ cùm se in terras Ostrogothorũ effudissent, bellumq; acerrimum contra Tordonem commisissent, uicti tandem ab eo, fugatiq;, ad nauium præsidia redierunt: tantũq; uires eorum eo bello confractæ fuerunt, ut se ad proprias terras, auxiliares copias contracturi, recipere cogerentur. Sed nec ob ea damna à piratico exercitio abstinẽdum putabãt. Siquidem geminato nauiũ numero, eisq; præsidio longè ualidiore imposito, denuò bellũ in Gothos mouent: quibus Tordo nihil segnius quàm prius obuiam progreditur: fitq; bellum acerrimis utrinq; animis, donec Martis alea Gothorum partibus adiecta, cogeret Saxones salutem à uelocitate fugæ mutuare, atq; in suã classem lacerato uictoq; exercitu remeare. Itaq; hoc triumpho Tordo & potentes hostes potenter repressit, & subditorum populorum fauores sibi prudẽter feliciterq; conciliauit. Enimuerò quantum ei prius paterna nocuerat improbitas, tantum ipsi postmodum propria & excellẽs uirtus suffragata est. Quieuitq; sub eo Sueonum Gothorumq; principatus diuturna pace & tranquillitate securus.

Saxones in Ostrogothia profligantur.

Saxones iterum fugãtur à Tordone.

Tordo aboleuit paternam infamiam.

CAPVT VI.

Gotharus 34. Rex in patria.

GOtharus in locum præmortui patrui sui Tordonis communi Sueonum Gothorumq; consensu in Regẽ electus, præcipuã curã adhibebat, ut procerũ à quibus in regni soliũ sublimatus fuerat, et totius populi expectationi satisfacere posset. Sciuit enim se Regiã dignitatẽ super illũ populũ assumpsisse, qui enixius studere cõsueuit conseruãdæ suæ libertati, atq; ad res arduas ac præclaras facilius duci, quàm cogi posset: quemadmodũ in hac nostra tẽpestate nostros Gothos affectos experimur. Quos si proprij Principes

cipes ad insolita onera, uel tributa, siue prælia cogere tentauerint, citius uitã, q̃ assem aut terunciũ à coactis extorquebũt. Cæterùm si placido sermone ipsos studuerint inclinare, nihil tam arduũ aut difficile fuerit, quod non parato ac prõpto animo exequãtur. Eodem quoq; modo se in omnibus uirtutum officijs præstare contendunt, summoperè cauentes, ne ex tristitia, aut necessitate benefacere uideantur. Proinde ualde necessarium fuerit, ut qui huic populo Princeps cõstituitur, magnã prudentiam cum singulari eloquentia coniunctam habeat: alioquin nõ diu expectabit, donec Gothorum Sueonumq; animos ad rebellionem paratos experietur. Hunc populi sui morẽ Gotharus prudenter considerans, nullas leges aut constitutiones cõdere, aut præcipere uoluit, nisi procerum ac populorum consensu approbatas. Verùm postquã legitima approbatio eas corroborasset, diligenter effecit, ne frustrà conditæ putarẽtur. Præfectos uerò suos, qui ipsius nomine & autoritate in populo præsidebãt, nõ legũ, aut consuetudinũ terræ ignaros cõstituit, sed sapiẽtes, quorũ mens magis honori & gloriæ Regis, quàm eius lucro & augendis opibus inclinaretur, quiq; scirẽt se liberis hominibus præsidere, nõ bestijs, neq; ad suã tãtùm, sed magis ad populi utilitatẽ institutos. Erat nimirũ ea Sueonum ætas tam felix, ut nihil ab illo seculo, quod Poëtæ aureum uocant, distare crederetur. Quæ enim maior felicitas alicuius gentis esse poterit, quàm habere Regem, qui se nouit Regem, & patriæ patrem, non tyrannum esse, eaq; omnia tum per se, tum per suos præfectos subiectis populis benignè assiduèq; præstare, quæ pij ac indulgẽtes patres indigentibus filijs solicitè præstare cõsueuerũt? Aliàs si Principes ab ea Regia uirtute degenerãtes, uim pro legibus, seueritatem pro clementia, tyrannidem pro paterno regimine in subiectos exercuerint, multò

Gothi facilius ducũtur quàm coguntur.

Gotharus condidit leges de consensu populi.

Præfectos sapiẽtes constituit.

Aureum seculũ in Sueonia.

tutius erit ultra Sauromatas, & glacialem Oceanum cõfugere, uel ad sitientes Afros commigrare, aut latebras in deserto cum ursis, leonibus, tigridibus, serpentibus, scorpionibusq; eligere, quàm cum agresti tyranno, qui in stultitia sua confidit commorari.

CAPVT VII.

Igitur cùm Gotharus tanta moderatione suis præesset, tam domi quàm foris ab hostium insidijs atq; incursu liber, diu feliciterq; regnauit, donec à Danorum Rege Frothone Vegeto iniuriam non ferendam accepisset. Siquidem is Frotho Noruegiæ Regem Frogertum, aliàs Frogerum (cuius filiam hic Gotharus coniugem habebat) ad singulare certamen prouocatum, astutius quàm honestius occidit. Cùm enim lege duelli cautum esset, ne alter alterum extra circum pugnæ destinatum impeteret, Frotho maiorem uitæ suæ, quàm honestæ legis rationem habens, postulat, ut Frogertus ante ingressum pugnæ arma secum permutet. Quod cùm Frogertus animo nobili & liberali annueret, atque à se gladium armaq; permutandi causa abijceret, à Frothone Dano dololè transuerberatur. Quam iniuriam Gotharus ulturus, prægrandẽ exercitũ ex Gothis Suecisq; contractum, contra Frothonem in Daniam usq; deduxit. Sed nec animus, nec uires Frothoni, ut armis arma depellere, defuerũt. Itaque cõmisso acri prælio, fortuna primùm Danorum partibus fauere uidebatur: sed cùm Gotharus suorum animos in medio pugnæ feruore deficere aduertisset, commemoratis tum suis optimis meritis, tum hostis dolis, & perfidia, trepidantem exercitũ à fuga reuocauit, uictoriamq; à Danorum manibus potenter prudenterq; extorquens, Frothonem superatum extinxit, nihil eum adiuuante magnitudine nominis, quo à suis fortis, uegetusq; appellatus

Protho Danorũ Rex.

Frogertus pro Gotharo pugnans, inhoneste occiditur.

Gotharus ulturus nefariam necem soceri, bellum in Danos mouet.

Acerrima pugna.

Frotho superatus extinctus est.

appellatus est. Veruntamen ut deuictam Danicam gentem sibi benigniorem efficeret, filium Frothonis Danum nomine, pueriles annos uix egressum, regno præfecit, ne Danici regni maiestas potius ad extraneos translata, quàm in sanguine & familia Frothonis continuata uideretur. Hac insigni uictoria Gotharus illustris effectus, maximo Sueonũ Gothorumq; gaudio in patriam reuersus excipitur. Sed quia (ut plerunq; fieri solet) ex priori bello sequens bellum excitatum emersit, non est permissus diuturnam in patria quietem deducere. Quippe Saxoniæ principes Danũ Danorum Regem (quòd ob puerilem ætatem regno inhabilis uideretur) regno deijcere, aut ad tributa sibi pendenda cogere moliebantur. In qua necessitate Danus constitutus, auxilium à Gotharo per legatos implorat, ut quem regno præficiendum curauerat, etiam conseruare non omittat. Igitur Gotharus non minorem ex Suecis & Gothis exercitum ad hoc secundum, quàm ad primum bellum eduxit: tantaq; classis ex illis copijs, atq; adiunctis Danorũ nauibus emersit, ut pelagus ipsum longè lateq; bellica classe coopertum uideretur. Qua potentia Saxones non solùm repressi, sed ad tributa Danis pendenda coacti fuere. Reliqua huius Gothari tempora satis tranquilla feliciaq; fuisse traduntur, affirmantibus historijs nostris ipsum post longam senectutem apud Vpsalam metropolim in Regum monumentis collocatum.

Danus puer Danu præficitur.

Saxoniæ principes Danũ turbare conãtur.

Danus auxiliũ implorat à Gotharo.

Saxones profligantur.

CAPVT VIII.

Adulphus deinde in defuncti patris Gothari imperium ob optimi patris merita, tum ob eximiã suæ propriæ uirtutis indolem, concordibus procerum populorumq; suffragijs eleuatur: qui non minus paternarum uirtutum imitator, quàm regnorum hæres & successor

Adulphus 35. Rex internus.

fieri contendebat. Quicquid enim in paternis operibus præclarum animaduerterat, illud aut superare, aut æquare summo studio conabatur. Proinde subiecti populi non se Regem, aut animum Regis, sed solum corpus amisisse gratulabantur, promptoq́; & læto animo omnia quæ præcipiebat, exequebantur, scientes ab ipso nihil nisi pium, iustum & honestum imperari. Ita optimæ spei adolescens omnium subditorum animos sibi obsequiosos effecerat, ut nec domi, nec foris ab aliquo hoste impeteretur, sed ob præstantißimas suas uirtutes plurimum ab omnibus amaretur: idq́; per annos multos, donec Dan *Danorum* Rex, *cùm se satis confirmatum in suo regno puaret, atque ad memoriam reuocaret, patrem suum* Frothonem *à* Gotharo *huius* Adulphi *parente occisum, cœpit animum suum ad uindictam paternæ necis excitare, cùm potius perpendere debuisset se* Gothari *beneficio ad paterni regni sceptra promotum, atq; à potentißimis hostibus liberatũ, insuper etiam in regno & libertate cõseruatum fuisse. Sed cùm plus in eo ualeret uindictæ appetitus, quàm ratio, arma in* Adulphum *parat, à cuius parente, ne* Saxonum *armis opprimeretur, aut sub tributum redigeretur, protectus est. Verùm ubi suam suiq́; regni potentiam longè inferiorem attenderet, quàm quòd securè bellum mouere posset in* Adulphum, *qui non solùm potentißimis regnis & populis imperaret, sed ob summam suorũ ciuium beneuolentiam insuperabilis appareret,* Saxones *ac* Vandalos, *fortißimas quidem gentes, & bellis maximè assuetas in suam militiam conscribit: tantamq́; bellatorum multitudinem contraxit, ut non modò* Gothos *&* Sueones, *uerumetiam totam* Europam *se suo imperio subijcere posse confideret. Attamen* Adulphus *ad respectum tantæ multitudinis nihil territus, sed magno atq; constanti animo cuncta ad tantum belli*

Danus immemor beneficiorum, bellũ intentat Adulpho.

Saxones & Vãdali cum Danis.

Adulphus imperterritus accingitur bello.

belli apparatum opportuna ac necessaria strenuè administrat, nihilq; omittit, quod ad erigendos & confortandos suorum animos aptum accommodumq; putabat: quanquã iam minimè opus esset ipsos monitis aggredi, quos dudum maximis uirtutum meritis sibi fecerat ad omnes fortunæ casus addictißimos.

CAPVT IX.

ENimuerò cùm edictum de milite conscribendo proposuisset, nullus inuentus erat in toto eius principatu, præsertim armis idoneus, qui nõ summoperè cõtenderet in militiam pro tam bene merito Rege cõscribi: eratq; maximus numerus eorũ, quos Rex à militiæ proposito ægerrimè poterat reuocare: immò si militũ numero nauium numerus respõdisset, tota patria quasi suis sedibus auulsa, cum suo Adulpho hostibus obuiã prodijsset. Itaq; quò maior erat utriusq; partis apparatus, eò magis admiror Saxonem Danicæ historiæ scriptorẽ, huius belli memoriam nõ fecisse. Nec opinari possum illud ei incognitum fuisse, quod ego Romæ constitutus inter uetustißima fragmenta Danicarum & Anglicarũ rerum in ædibus D. Birgittæ relicta inueni: ex quibus facilè apparere poterat, hoc bellum inter præcipua numerari posse, quæ inter Gothos & Danos unquam contigerant, simileq; fuisse illi, quod longè postea inter potentißimos Reges Haraldum Daniæ, & Ringonem Gothiæ Suetiæq; confectum est: nisi fortaßis illi Dani, qui Saxonis libros transcripserant, ea omisissent, quæ patriæ suæ decorem minuere uidebantur. Siquidem hoc nauali & acerrimo prælio Dani, Saxones, Vandali, omnesq; alij sub Danorum signis militantes, unà cum Rege suo Dano ita uicti, fugati, deletiq; fuerunt, ut uix scalmus, quo exitus cruentißimi belli in Daniam nuntiaretur,

Confluit innumera multitudo militũ cupiens merere sub Adulpho.

Nauale preliũ acerrimum.

Dani, eorumq; socij uincuntur.

euadere potuisset. In hac uictoria Adulphus nonnihil à sua & Gothicæ gentis modestia alienum fecisse commemoratur. Nam Tosthonem quẽdam perfidißimum transfugam, qui Dano autor mouendi belli extiterat, ad sua genua prouolutum, ueniamq; procuratæ rebellionis suppliciter implorantem, ab astantibus cum exprobratione ingratitudinis interfici iußit: quod à Gothis ut seuerum existimari cõsueuit. Quippe supplicem, aut debilem, uel arma abijcientem occidere, etiam hodie apud Gothos inter opera sempiterno opprobrio digna computatur. Deinde concessam à superis uictoriam prosecutus, totum Danorum regnum sibi subiecit: quod etiam collocatis per opportuna loca præsidijs, usq; ad uitæ suæ exitum prudenter potenterq; gubernauit: eiusq; filij & nepotes usque ad Frideleuum, cognomento Celerem, Frothonis tertij patrem, in pace ac tranquillitate Daniæ regno sub tributum misso præsidebant. Quod si Saxoni parum placuit, ideoq; silendum putauit, danda est uenia homini magis in suos, quàm alienos affecto. Cætera huius Adulphi gesta, quæ procul dubio plurima insigniaq; fuerunt, indagare nequiui, nisi quòd latißimum imperium assecutus, omnes eius partes ad leges iustitiamq; ita composuit, ut inter maximos memorabilesq; Reges & heroes, sempiternam ac gloriosam memoriam habere mereatur.

Tostho belli autor interficitur.

Supplicem, arma proijcientem occidere, probrosum est apud Gothos.

Daniæ regnum subiectum sub tributo mãsit.

CAPVT X.

ALgothus Adulphi consanguineus, uel nepos, defuncto patruo in regna Suconum, Gothorumq;, & Danorũ successit. Qui in nullo à maiorum suorum, & optimorum Regum probitate degenerans, imperium eorum prudentia propagatum & auctum ita conseruauit, ut nullum optimi Principis officium omisisse, aut aliquam Reipu-

Algothus 36. Rex internus.

Reipublicæ partem neglexisse notaretur. Quippe cùm ad bonũ Principem spectet, pacem concordiamq; inter subiectos populos componere, ut extincto omni odio, alter alterius commodo promouendo augendoq; suas operas diligenter ac fideliter accommodaret, summoperè contendebat pacem inter Sueones & Danos constituere. Sed conatus ille ut erat omni humanitate ac pietate plenus, ita inter tam dispares animos perfectam amicitiam cõciliare nequiuit: immò usq; in præsentem diem uix aliquis tam prudens Rex, tam præstantis ingenij Põtifex, aut alius quispiã in omnibus uirtutibus instructißimus inuentus fuerat, qui ex omni parte extinguere potuerat inueteratũ illud odiũ, quo Dani in Sueones & Gothos, uicißimq; Gothi & Sueones in Danos feruntur. Videturq; nonnullis illud dißidium ab origine regnorum suum principium, occasionemq; suscepisse, quum ipsa natura ipsos Danos suis insulis inclusos, à Sueonibus Gothisq; interiecto mari separauerit. Quamuis etiam aliquando sub uno Rege, ut sub hoc Algotho, regna illa fuerant gubernata, tamen æmulationes & contentiones nunquã sinebãt populos illos perfecto amore adunari. Causas tam impacabilis controuersiæ dicant alij, & forsan apud Saxonem, & alias Danorũ historias iustæ causæ inueniantur. Spectaret profectò ad Danorum honestatem, non nimium abuti Sueonũ modestia. Ego interim oro Deum, ut fideles suos saltẽ in unitate fidei Christianæ cõgregatos conseruet, & hinc tandẽ ereptos, sibi in æterna felicitate unire dignetur. Cùm igitur in hoc honesto proposito Algothus, non tantum quãtum uellet proficeret, totum animi sui studium adhibuit, ut iustitia in omnes subiectos cuiuscunq; regni, aut nominis essent, æqualiter seruaretur, cogerẽturq; timore pœnarum sese mutuis commodis adiuuare, qui id amore uirtutis & huma-

Danis & Sueci innatum mutuum & inextinguibile odium.

Algothus iustitiam & pacẽ colebat.

nitatis efficere noluissent. Cæterùm bellis'ne aliorum lacessitus fuerit, an alios lacessiuerit, non inuenio. Proinde conijcio ipsum imperio per manus maiorum acquisito cõtentum fuisse, totumq; animum studijs pacis impendisse. Studia pacis quæ. *Studia autem pacis sunt, leges condere, mores componere, uicos, uillas, castra erigere, portus munire, omniaq; ad futuros bellorum euentus prouidere. Beatus enim* Rex *est, qui tempore belli de pace, & tempore pacis de bello cogitat. Præterea summum pacis studium est, publicam cõcordiam inter ciues seruare, qua quisque suam libertatem tutam securámque cognoscat. Tandem hic* Algothus *uiolentáne, an naturali morte occubuerit, alijs scribendum relinquo.*

CAPVT XI.

Ericus 37. Rex internus.

ERicus Algotho *patre genitus, eiusq; in regnis* Gothiæ, Suetiæ, Daniæ *successor, non contentus latißimo imperio, quod paterna industria propagatum acceperat, sed traiecta in* Estones, *atque* Curetes, & Vandalos *bellica classe, meditabatur quomodo posset longius latiusq; suum extendere principatũ: fauitq; meditationi fortuna.* Estones Curetesq; in deditionẽ accepit. Nam Estones & Curetes *uisa claßis Gothicæ potentia, deditione temerarium bellum quantotius præuenerũt.* Itaq; Ericus *incruenta uictoria in sua regna reuersus, cùm putaret se longa tranquillitate & pace gauisurum, repentinæ insidiæ subortæ apparuere.* Nam Daniæ *proceres, ut se ab* Erici *iugo astutius quàm honestius eximere poßint, non paucos ex* Suetica *nobilitate per occultos nuncios in suam sententiam adducere curauerunt: prudentia tamen* Regis *effectum est, ut perfidi nuncij cum nonnullis defectionis autoribus comprehensi, patibulis appenderentur.* Insidiatores Regis in furcam aguntur. *Serpsit nihilominus occulta proditio, eò periculosior,*

stor, quò incertis autoribus maiora indies susciperet incrementa. Igitur sapiens Rex *postquàm secum perpendisset quibus consilijs sine armis efficacius superandæ essent tam periculosæ insidiæ, statuit non potentia, sed prudentia, non uiolentia, sed beneuolentia, non seueritate, sed mansuetudine sibi utendum esse. Siquidem illud genus uincendi optimum existimari solet, quo* Reges *&* Principes, *per patientiam atque clementiam animos delinquentium à maligno proposito ad ueræ uirtutis officia reuocare cōtendunt. Proinde quos maiore suspicione notatos habebat, eos maioribus beneficijs sibi obnoxios efficere studebat.* Nec *inane erat tam liberale atque benignum ingenium, quo ex perfidis osoribus, occultisq; calumniatoribus, fideles atque obsequiosi subditi subitò apparebant.* Præterea *ut subditarum gentium fidem erga se firmius conseruaret, maiorem tributorum partem relaxauit, præfatus se longè feliciorem ex fide, quàm ex pecunia subditorum ciuium fore: nec tantum sibi lucra prodesse possent, quantum obessent, si partis per tyrannidem opibus ditissimus esset, atque interim publico omnium odio laboraret.* His *ingenijs perenni laude dignis, magnum & memorabilem triumphum de domesticis hostibus agens, gloriosum exemplum ad posteros, & magnanimos* Principes *transmisit, quo facilius & laudabilius posset subiectos populos in fide atq; officio continere, uel à perfidia & rebellione ad prōpta obsequia reuocare.* Quæ *quidem modestissima* Principum *ingenia si hac nostra infelici tempestate in usu essent, profectò neq; terra tantum humani sanguinis exorberet, neq;* Regum *&* Principum *thesauri, magna atque honesta parentum solicitudine congesti, in perniciosos milites, terrarum prædones erogarentur. Longè enim præstantius esset subdito ciui per ignorantiā, aut fragilitatem delinquēti, magno animo*

Victoria optima seipsum uincere.

Erici sapientia.

ignoſcere, & cum uicino Principe etiam cum nonnullo damno conuenire, quàm in ſubditorum capita, aut contra uicinos, qui nihil uel certè parũ malè meriti ſunt, tam importunam hominum colluuiem inæſtimabili ære & damno congregari: qui nunquam aut rarò tantum hoſtibus, quantum proprijs dominis, ad quorum præſidium uocati fuerant, nocuerunt. His itaque moribus, & hac ſingulari prudentia benignitateq; Ericus diu & in magna felicitate regnauit, peruenitq; ad annos optatæ ſenectutis, in qua tandem deficiens, locum in monumentis Regum apud Veſtrogothos accepit.

Moriens Ericus apud Veſtrogothos ſepultus eſt.

CAPVT XII.

Lindormus 38. Rex internus.

Lindormus, ſiue (ut alij ſcribunt) Lidorus, poſt fata patris ſui Erici ad paternum regnum conſenſu procerum & populorũ aſſumptus eſt. Hic etſi paternam probitatem ac prudẽtiam in omnibus morũ ſuorum inſtitutis imitari conaretur, attamen non æquè feliciter filio ac patri omnia ſucceſſere. Enimuerò Dani, quamuis ab Erico patre multis beneficijs affecti fuiſſẽt, rurſumq; ipſum dum uiueret qualicunque obſequio coluiſſent, tamen à filij principatu defectionem meditantes, expectabant occaſionem, qua ſine periculo ſe in libertatem uindicarent. Interea accidit Eſtones, uocatis in belli ſocietatem Rutenis, claſſe numeroſa & potentiſſima Gothiæ littoribus applicuiſſe, omniaq; hoſtilia Lindormo repentè denunciaſſe. Qui licet ad tantam, tamq; inopinatam belli molem ſe nimis imparatum animaduerteret, egit tamen magno confirmatoq; animo, quæcunque rei gerendæ magnitudo poſtulare uidebatur. Siquidem milite (quem neceſſitas, accelerationq; permiſit) tumultuariè congregato, ſine mora hoſtibus Oſtrogothiæ littora populãtibus, potenter occurrit,

Dani rurſus parant defectionem à Gothis.

Eſtones Rutenis coniuncti, Gothos adoriuntur.

currit, eósque uelocem fugam ad naues captare coëgit. Sed neq; ea fuga hostile propositum mutauere. Nam postquam abducta in altum classe reditum in proprias regiones astutè dißimulassent, subitò uelis mutatis, ad prædanda Sueonum litora iter institutum deflexerunt. Quo euenit, ut Rex non solùm copias, quas in eorum abscessu dimiserat, ad militiam reuocaret, sed longè maiores conscriberet, eisq; comitatus hostium potentiæ securius obuiaret.

Estones ad prædanda Sueonum litora cõuertuntur.

CAPVT XIII.

IGitur cùm adhuc atrocius bellum in terris Sueonum gerendum restaret, ipseq; Lindormus nimis remotam à Dania militiam exerceret, Danorum proceres ad apertam rebellionem prodeuntes, quendam Frideleuum priscorum Regum sanguine illustrem, cognomento Celerẽ, ipsius Lindormi consanguineum, in suum Regem celerius quàm debebant erexerũt. Ita dum Lindormus Orientalia litora sui regni ab hostiũ incursu uiriliter tuetur, Occiduas eius partes domesticis insidijs auulsas experitur. Nihilominus bellũ Rutenicum, & Estonicũ, summa animi constantia aggressus, uictoriam in mari & terra de potentibus hostibus feliciter reportauit. Deinde ad animum reuocans iniuriã, qua fuerat à Frideleuo affectus, eundem exercitum à Rutenis in Danos transferre contendit, uocato etiam in societatem belli Noruegico Rege Gethero, quem Saxo Gotharum uocat. Nec defuere Frideleuo Principes, & populi confœderati, in quorum numero erant Saxones, Frisij, Hollandi, & horum Princeps Heruillus. Itaq; Lindormus ualidã classem armis uirisq; instructißimam educens, certam sibi uictoriã polliceri uidebatur: quam etiam facilè assecutus fuisset, nisi suborta inter Noruegianos & Gothos controuersia, tam potentẽ militiam, & bellicam classem labefactasset. Igitur

Frideleuus à Danis in Regem assumitur.

Lindormus uicit Rutenos et Estones.

Getherus Rex Noruegiæ cũ Lindormo. Saxones, Frisones, Hollandi, cũ Frideleuo.

Lindormus, qui contra hostes Danos arma comparauerat, ne ea sanguine ciuium, aut sociorũ cruentaret, receptui cani iussit, totamq; classem ex Gothis Sueonibusq; coactam, secum ad propria incolumem reuocauit, malens sui nominis gloriam à seruatis ciuibus potius, quàm à trucidatis hostibus ampliari. Noruegiani tamen propositũ belli pertinacius amplexi, statuerunt aut bello cadendum esse, aut iniurias à Danis crebrius acceptas, iusta uindicta puniẽdas esse. Nec parum idoneo ingenio ad illud propositũ utebantur. Siquidem clàm immissis in Danorum exercitum exploratoribus, seditiones, rixas, ac mutua odia inter eos excitabant, multosq; præmiorum magnitudine in suam partem alliciebant: quorũ præcipuus erat Heruillus Hollandorũ, Frisonumq; Princeps, cuius ductu totius Danici exercitus robur nitebatur. Is magna militum caterua comitatus, Danorum societatem perosus, ad Noruegianorum partes & militiam se conuertit, pugnamq; contra Danos conseruit: cuius euentum Saxo prope calcem quarti libri describit. Lindormus autem inter suos Gothos Sueonesq;, omissa Danici regni cura, in paternis auitisq; regnis diuturnum ac felicem principatũ agens, se talem omnibus suis ciuibus exhibere curauit, ut dignus esset in cuius funere infinitæ bonorum hominũ lachrymæ funderentur. In qua autem Gothiæ aut Suetiæ parte sepultus fuerit, sicut antè minimè scriptũ inueni, ita nec meis scriptis ad posteros trãsmittere possũ. Restat tamen hoc loco cõmemorandum, quòd hic Lindormus est ille Sueonum Rex, de quo Cornelius Nepos scribẽs ait, quòd mercatores Indiæ in Germaniam per Septentrionale mare delatos, Celeri Metello Galliarum præsidi donauerit: quemadmodũ etiam in libris Pompeianis, quibus Plinius, & Hermolaus Barbarus, & Otto Frisingus subscribunt, cõtinetur. Ex eo autem quòd Saxo circa hoc tempus affirmet

Noruegiãi astu Danorũ exercitũ eneruant.

Heruillus princeps Hollandorum Frisonũq;.

affirmet Fridleuū Celerem apud Danos regnasse, quo Metellus Celer apud Gallos præsederit, coniecturam sumo ex ea nominis conuenientia, nõnihil consanguinitatis uel affinitatis, inter Hyperboreos Reges & Romanos Principes tunc temporis intercessisse. Verissimū tamen est Romanam potentiam, rerum terrarumq; dominam, nunquàm ausam fuisse arma contra Septentrionales Reges conuertere: sed se satis felicem fore putabat, si saltem paruulam illarū gentium portionē, Gothos uidelicet, qui relicta patria Romanas terras, demum ipsam urbem Romam expugnarunt, à suis ceruicibus auertere potuisset. Iulius uerò Cæsar usq; ad mare Germanicū (ut nostræ historiæ fatentur) perueniens, cum illis Gentibus congredi formidabat. Quocirca confestim inde reuersus, hoc solum quod suo currui triumphali præscriberet, habebat: Veni, uidi, fugi. Est tamen à magnanimitate Aquilonarium regnorum & populorū precariò assecutus, ut ad perennem eius memoriam unum diem festū in mense Decembri instar Saturnaliū dierum, qui tunc Romæ agi solebant, celebrarent, in quo conuiuijs, tripudijsq; quàm maximè indulgerent: uocatus est dies ille Iulius, perseueratq; usq; ad nostra tempora. Sed Christianæ religionis pietate nunc multò solennior est, quàm tunc pagana superstitione institutus erat. Siquidem natalem Christi Saluatoris nostri diem, eo ipso die, qui Iulio adscriptus erat, cum summa omnium lætitia celebramus.

Iulius Cæsar Aquilonaria regna aggredi non est ausus.

Iulius dies.

Natalis Christi celebratur loco diei Iulij.

CAPVT XIIII.

ALaricus (quem Saxo Alricum uocat) prædicti Lindormi nepos, à Suconū proceribus non expectato Gothorū consensu, in defuncti patrui regna successor eligitur: qui quãuis nobilitate sanguinis polleret, essetq; in omnibus uirtutibus eminētissimus, & adeò magnā spem guber

Alaricus Rex Sueonum.

nandi regni de se polliceretur, ut à nullo maior expectari potuisset, attamen cùm Gothi secum perpenderēt, illam uetustißimam consuetudinem, quæ uult utriusq; regni, Gothiæ uidelicet & Suetiæ proceres, ad Regis electionem conuenire, grauiter admodum tulerunt, se suisq; uotis aut contemptis, aut neglectis, Alaricum ad regnorum sceptra conscendisse: nec quiescere potuit illa Gothica magnanimitas, quæ omnia alia quàm sui contemptum pati posse uidebatur, donec acceptam iniuriam cumulata uindicta compensaret. Sed expectandam putabat temporis opportunitatē, qua sic suam libertatem dignitatemq; tueretur, ne libertatem seruitute, aut nobilitatem ignobilitate temerè commutaret. Intereà Alaricus totam animi sui curam eò cōuertit, quò ostenderet se non ad perniciem, sed ad publicā patriæ salutem in regni solium sublimatū: suiq; imperij terminos ampliaturus, arma in Noruegiam extendit: cuius partem iure belli occupatam, filio suo Gauthoni Vermiæ ac Solongiæ Regi parère iußit. Deinde ordinatis per omnes fines sui principatus præfectis, præcepit ut omnia Reipublicæ negotia per summam moderationē exequentes, nihil committerent publicè uel priuatim, quo subiectorum populorum animi iustè commoueri poßint: sed in omnibus maiorem rationem uirtutis atq; honestatis, quàm lucri & cupiditatis habentes, apertis indicijs persuaderent, ipsum fore indulgentißimum Principem, totiusq; patriæ patrem, & conseruatorem, non euersorem. Præterea nihil enixius curabat, quàm offensos Gothorum animos sibi cōciliare, atq; ad pristinā Reipublicæ unitatem (in qua cum Sueonibus ab initio utriusq; regni consenserant) reuocare.

Gothi dissident à Sueonibus.

Gauthoni Noruegie pars parère cogitur.

CAPVT

CAPVT XV.

SEd iam odium in Suecones conceptum, altiores radices in cordibus Gothorũ firmauerat, quàm ut facilè posset inde euelli. Quippe ut facilis est transitus ex gratia in odium, ita reditus ex odio in gratiam difficilis & laboriosus. Siquidem Gothorum proceres plus suo honori, quàm Sueonum uotis indulgendum rati, Gestillum, aliâs Gestiblindum quendam antiquo Regum sanguine illustrißimũ, concordi consensu Regem designant: quo facto non minor tempestas Aquilonaria regna inuasit, quàm ea erat, quæ tunc temporis aut paulò pòst Romanam urbem ob cædem Iulij Cæsaris euertit. Quemadmodum enim Senatorum, optimorumq; ciuium sanguine, non solùm urbs Roma, sed tota Italia cruenta abominabilisq; apparebat, nec finẽ aut modum sanguinarius gladius accepit, donec perniciosus ille Triumuiratus Antonij, Lepidi, Octauiani, crudelem cædem unius Principis in uniuersam Romanam Rempublicã crudelißimè uindicasset: ita Aquilonaria regna, præsertim Gothia & Suetia, trium potentißimorũ Principũ, Alarici, Gestilli, Erici armis euersa, tandem ad unũ Principem Ericum redierunt, fatis eisdem Septentrionales regiones respicientibus, quæ demum post tot discrimina rerum Romanã monarchiam Octauiano Cæsari subiecerũt. Alaricus enim postquàm comperisset potentem æmulum Gestillum à Gothis contra se excitatum, totius mansuetudinis suæ hactenus in omnibus obseruatæ oblitus, ex probißimo Rege seuerus tyrannus euasit: nec amodo pater, sed hostis patriæ meruit appellari. Quippe dum bella in aduersariũ parat, & ciues insolitis ac intolerabilibus tributis onerat, ex fidelibus ciuibus acerrimos hostes effecit: quo euenit, ut plenè discernere nequiret, plús ne ciues formidaret, an aduersarium, qui non solùm ob potentiã Gothicæ gentis, sed etiam

Gestillus Rex Gothorum 39. interuus.

Alaricus fit tyrannus.

amici-

amicitiam Rolleri Noruegiæ Regis, cui cõsanguinitate con iunctus erat, omnia sibi fœlicia pollicebatur. Nam postquã eò processerat Alarici odium, quò omnia alia mallet, quàm amicitiam cum ipso componere, non distulit se ad Rollerum conferre, opem contra hostem opibus, armisq́; & populis potentem impetraturus. Erat enim Gestillo perquã facilis uia à Vestrogothia in Noruegiam, cui extat collimitanea. At Rollerus nondum in suo regno Noruegiano plenè confirmatus, copiam suæ personæ in extraneam militiã abnuere cogebatur: auxiliares tamẽ copias, quantas Gestillus postulabat, emisit. Insuper Ericum germanum suum Diserti cognomen habentem, ex Daniæ regno (qui sub Frothone Rege militabat) accersitum, ducem exercitus contra Alaricum creat. Quam quidem expeditionem Ericus contra ipsum Alaricũ eò libentius assumit, quò maiorem Noruegiæ partem filius Alarici Gauthonus uiolentius quàm iustius iampridem deuastatam occupasset, atque ex ea non minorem Noruegianis quàm Vestrogothis perniciem irrogasset.

Rollerus Rex Noruegiæ opẽ fert Gestillo cõtra Alaricum.

Ericus Disertus dux exercitus Noruegiani.

CAPVT XVI.

Gautho in bello occubuit.

PRoinde primum belli impetum in eundem Gauthonum deducens, ipsum regnis & uita priuauit, præfatus arborem illam uirere non posse, cuius radices exaruissent. Hac orbitate quamuis Alaricus nõ parum afflictus fuerit, animum tamen lapsui proximum, ea fortitudine erectũ confirmabat, ut contra aduersæ fortunæ impetũ audacior ex dãno accepto emersisse uideretur. Nihil enim remißior in apparando bello effectus, prægrandem cogebat exercitum: quo suffultus, de hoste (quamuis nimium potente) certam uictoriã reportasset, si publico, nõ priuato congressu, pugna confecta fuisset. Alaricus enim ante belli ingressum

Erico

Erico ad se clàm uocato, multis modis persuadere conatus est, ut reuocatis ad memoriã patrum suorum consanguinitate & fœderibus, quibus Erici aui, & attaui cum Sueonũ Regibus coniuncti fuerant, Gestilli siue Gestiblindi, Gothorumq; militiam detrectaret. Sed erat in Erico animus maiore uirtute præditus, quàm quòd pateretur se eius fieri desertorem, cuius se professus fuerat defensorem. Ea uia Alaricus nihil proficiens, orabat, ut annuat cum Gestiblindo priuatam pugnam conserere, duelliq; congressu totius belli molem absoluere. At Ericus ipsum tum ob incommoda senectutis, tum ob aduersam corporis ualetudinem, armis inhabilem affirmans, obtulit se eius loco pugnaturum: neq; enim honestum esset pro eo duellũ refugere, pro quo uenerat uitam & sanguinem effundere. Igitur inspectantibus omnibus, duo præstãtißimæ uirtutis pugiles, Alaricus & Ericus, in circũ prodeunt, acerrimis animis utrinq; pugnantes: uisi sunt robore corporum, ac militari disciplina æquè pares, atq; instructi, nam uterq; grauißimis plagis affectus in circo corruit moribundus.

Erici cõstantia.

Duellum Alarici & Erici.

CAPVT XVII.

SEd pugnæ fortuna, quæ Alaricũ confestim è uiuis abstulit, Ericum (licet difficillimè curatum) uitæ feliciori restituit. Restitutusq;, & liberaliter pro optimè gesta militia donatus, se in sua recepit, lætus quòd à tot discriminibus propitia fortuna saluus euasisset: spemq; indubiam à Gestillo, & Gothorũ proceribus accepit, quòd ei nõ existente hærede in regnis successurus esset. Hac uictoria Gestillus, Gothorumq; proceres crudelius utebantur, quàm unquã antea Gothica mansuetudo uel in patria, uel in longinqua militia cõsueuit. Plurimi ex illustrißimis Sueonũ proceribus, optimiq; ciues sine numero occisi, cæteri tormẽtis affli

Alaricus moritur, Ericus curatur.

Gothi abutuntur uictoria.

cti, & omnibus fortunis exuti, ad infelicem uitam redacti fuerũt. Neq; poterat illa ciuilis & domestica discordia, quæ tam crudeliter sæuiebat, pacari, donec maximã procerum populiq; multitudinem ultima fata implicarẽt. Proinde *hic aliquis iustè exclamare posit:* O Gothi & *Sueci, quò uos discordia duxit? Actum tamen erat per magnam* Gestilli *prouidentiam, ne regna illa penitus desolarentur. Cùm enim perpenderet se ad ultimam senectutem peruenisse, sibiq; aut naturali fato, aut domesticis armis de proximo succumbendum esse,* Ericum *ad se denuò uocatum, Sueonibus præficiendum curauit: nec diu posteà superuiuens, in fata concesit, totumq; Gothorum & Sueonũ principatum eius moderationi administrandũ reliquit, præfatus se æquißimo animo spiritũ exhalare, postquàm uirum tot præclaris operibus & uirtutibus insignem, subiectis regnis & populis præfecisset.*

Gestillus Sueonibus Ericum præfecit.

CAPVT XVIII.

Ericus Rex 40. internus.

E*Ricus igitur tum ob sua optima merita, tum ob singularem Gestilli consanguinei sui prudentiam in* Regem *sublimatus, utrunq; regnum sopitis hinc inde odijs, ad unum principatum prudentißimè reuocauit, tantaq; industria ad plures & felices annos gubernauit, ut meritò inter principes Heroës, quibus unquã Aquilonaria regna subiecta fuerant, connumeretur.* Pater illi regno fuit Noruegianus, *qui militari industria, & athletica fortitudine illustris, proceribusq;* Vestrogothorum Rolloni & Gastillo, *apud quorum limites habitabat, amicitia cognationeq; coniunctus erat, à quibus etiam liberos suos* Ericum *atq;* Rollerũ, *in primis morum militarisq; disciplinæ institutis erudiendos curauit. Qui post eam institutionẽ, in familiam* Gethleri, *siue* Getheri Noruegiæ *Regis ascripti, tam magnificis admiran-*

Rollo & Gastillus proceres Vestrogothorum.

Getherus Rex Nouergiæ.

admirandisq́; operibus sese Regi & proceribus commendabant, ut facilè primam in aula Regia autoritatem post Regem assequerentur. Erat enim illud tempus, quando nō solùm sanguinis nobilitati, sed uirtuti & prudentiæ maxima ratio à Regibus & Principibus habebatur. Siquidem ipse Rex comperta in Erico summa & admirabili eloquentia, nō distulit eum Diserti cognomine honestare, præfecturamq́; opibus & honoribus insignem, claritudini nominis accōmodare. Deinde suborta inter se, & Frothonem Danorum Regem cōtrouersia, Ericum Rollerumq́; bellicæ classis præfectos constituit. Excipit illos Oddo (cui tunc temporis apud Danos maxima piraticæ autoritas tribuebatur) uir in magicis præstigijs ita eruditus, ut absq; carina maris profunda pererrans, hostium nauigia concitatis carmine procellis obrueret, maleficio uictoriam, quam uiribus consequi nequiuerat, assecuturus. Hic (inquit Saxo) negociatoribus atrox, & agricolis clemēs extitit, quòd hi mūdis laboribus, illi sordido quæstu uictitarēt. Ab hoc Oddone Rafno (cui Getherus piraticum negotium contra Danos commiserat) post cruentum bellum superatus & occisus est.

Ericus meruit cognomen Diserti.

Ericus & Rollerus duces bellicæ classis contra Frothonē Danum.

Oddo magicæ artis præstigiator mirabilis.

Rafno ab Oddone occisus.

CAPVT XIX.

EO igitur sociæ classis occasu Ericus & Rollerus cautiores effecti, considerabant ut arduum & difficile, ita periculosum esse, pugnam cum eo conserere, qui uentos commoueret & undas, pessimaq́; dæmonia ad suam militiā cōscripta & parata haberet: proinde maiore opus esse industria, quàm si contra humanas uires res gerenda esset. Igitur per exploratores instructi, quomodo Oddo naues suas lapidib. ad iaciendū aptis onerasset, missis clàm peruicacioris ingenij iuuenibus, earum tabulas aquis uicinas, sub medio noctis silentio, intorto sensim terebro cauari fecerunt,

Oddonis naues terebrantur.

nullo ex uigilibus ad eorum accessum uel discessum excitato: quibus enauigantibus, paulatim Oddonis classem exceptæ rimatim aquæ depresserunt: quā cùm ab aquis defendere conarentur, non remotè claßis hostilis apparuit, qua Oddo non solùm uictus, sed omnino deletus interijt, nullo ex tota eius classe superstite, qui acceptam cladem nunciare potuisset. Hanc uictoriā Ericus & Rollerus assecuti, Sielandiæ litora, aliasq; Danorum insulas deprædantes inuaserunt, idq; liberè & nullo resistente. Quippe iam tota maritima Danorum claßis deleta erat, nec aliqua domestica concordia inter Danos residua erat, per quā extraneo hosti obuiaretur. Si enim Saxoni Danico credi oporteat, non solùm ipsa concordia, sed quicquid uirtutis & honestatis erat, sub hoc puero Rege Frothone à Dania explosum profligatumq; fuit: tantaq; morum barbaries rursus inducta, ut non hominum, sed belluarum more ibi palàm atque inuerecundè uiueretur. Horreo enim, & horrens obstupesco, quando intueor Saxonem, tam obscœnos atq; fœdißimos suorum Danorum militum mores exprimentem: qui post multa fœda atq; horrenda inquit, tam effrenatā militum procacitatem nō exteris tantum, sed etiam patriæ inuisum fecisse Regem. Dolenter siquidem ferebant Dani, superbè sibi ac crudeliter imperari.

Oddo submersus cum suis interijt.

Sielandia Danica uastatur.

Danorum maxima barbaries ea tempestate.

CAPVT XX.

TAliter laceßitum uulgus, afflictionis suæ querelam tacitis gemitibus agitabat, nulli miseriæ tēpora culpandi palàm animus erat, internus omnium præcordia dolor, hòc acrius, quò occultius lacerabat. Effectum tamen erat, ut Ericus & Rollerus data publica fide, ad Frothonem in colloquium uocarentur. Qua uocatione se satis securos existimantes, duas naues spolijs onustas (ut inquit Saxo) in Noruegiam remittunt, reliqua classe se, suosq; commilitones

Ericus & Rollerus ad colloquium Frothonis uocantur.

tones ad Frothonem conferunt. Sed non ea humanitate, quam sperabant, excipiuntur. Erant enim tres fratres, Grepi commune nomen habentes, uno partu æditi: quorum flagitijs tota aula Regia, totaq; Dania inquinata apparuit. Hi cùm primas apud Regem partes haberent, primi omnium aduenientem cum fratre & socijs Ericum, scurrilibus conuitijs adoriuntur: uixq; ab eo cùm litora insiliret, manus uiolentas continuere. Veruntamen maior erat in Erico animi firmitas & prudentia, quàm se contumelijs, uel minis, aut terroribus improbißimorum hominum superari pateretur. Progredienti ex classe, maleficia maleficiorũq; turbam opposuere, ut territus salutẽ à fuga mutuaret. Sed non deerat illi ingenium, quo artem arte, maleficium maleficio superaret. Siquidem omnem illum maleficiorum apparatũ, unius execrationis imperio expiare coëgit. Deinde cùm ad regiam, Regisq; conspectum peruenisset, nihil modestius, quàm si ad præsentiã protomimi perductus fuisset, excipitur. Nam Regis contubernales, qui aduenas omni iniuriarum genere prosequi consueuerant, ut ludibrio ingredientem afficerẽt, lubricam limini substrauere pellem, quam superueniente Erico celeri funis tractu corripientes, lapsum introëunti fecissent, nisi Rolleri fratris ope à casu fuisset reuocatus. Rex autem, qui cùm eam contumeliam prohibere debuisset, adiecit conuitium, affirmans stolidum hominem, qui nesciret insidias præparatas euitare. Aderant & lateri Regis pugiles, quorũ consessui cùm sese Ericus applicaret, toruos ore fremitus ædebant, ac more sæuientium canum, & ululantiũ luporum, horrisonas extulere uoces. Deinde inter Frothonem & Ericum certamen ob eloquentiæ palmam initum est: in quo etsi Frotho præcipuus haberetur, tamen in omnibus inferior erat Erico, qui non solùm humanarum rerum peritißimus, uerùm

Grepi trigemini fratres.

Frotho rex barbaris moribus erat.

Nequitia scurrarum.

Frotho & Ericus certant de eloquẽtiæ palma.

etiam (ut Saxo ait) sensuales brutorum sonos ad certarum affectionum intelligentiam referebat. Præterea tam comis atq; ornati eloquij erat, ut quicquid disserere cuperet, continuò prouerbiorum lepôre poliret. Quo factum est, ut Rex se eius eloquentia superatum confessus, confestim armillam brachio suo detractam, decretæ mercedis loco uictori erogauerit.

CAPVT XXI.

INterea Regij familiares acrioribus odijs in Ericum concitati, iurauerunt se eum cum omnibus aduenis aquilarum unguibus substraturos. Præcipuus enim Greporum cùm ab Erico de commisso cum Regina adulterio apud Regem accusatus esset, impacabili furore correptus, accusantem cum eius comitatu ad certamen prouocat: prouocatus triduas inducias petit, & interim ex tergore mactatæ pecudis crepidas parat, quas abietino gummi interfusis mixtim arenis obliniens, quò firmius uestigia poneret, suis suorūq; pedibus adaptauit. Posteà statuto tempore cum suis congelati maris campum aggressus, Grepos omnesq; eorum commilitones lubrico instabiliq; gradu titubantes, crepidarum firmitate subnixus prostrauit. Gotuarā deinde occisorum matrem, lingua uerbisq; procacissimam, responsionū calliditate superauit, coëgitq; ut eximium auri pondus uicta uictori donaret. Præterea Vestarum Greporū patrem, cùm filiorum mortem uindicare conaretur, colli ac dorsi fractione colluctando contriuit. Igitur cùm Frotho altiore animo attenderet, se tanto commilitonum ac præcipuorum amicorum numero per Erici astutiam orbatum, cœpit & ipse nō paruas insidias Erico, eiusq; socijs præparare. Quandoq; enim sica, quandoq; alio mortifero telo ipsum traijcere meditabatur. Sed cùm aduerteret eius prudentiam

Grepus Ericum prouocat ad certamen.

Grepi omnes per Ericum extinguuntur.

Gotuara mater Greporum superatur respōsionum calliditate.

Vestarus pater Greporum occubuit.

Frotho intentat necē Erico insidiosè.

maiorem

maiorem esse, quàm quòd posset apertis insidijs oppugnari, statuit ipsum nocturno tempore occupatum occidere: fecissetq; nisi Ericus à filia, siue sorore Regis præmonitus, ad classem cum fratre & socijs quantò citius effugisset. Ea fuga Ericus salutem consecutus, mox uentis uela commisisset, nisi in litore Regiã classem, qua fugiens occupari posset, attendisset. Proinde laceratis occultè eius tabulis, prorsus inutilem reddere curauit. Subsecutus Frotho classem suam, quasi in omnibus partibus integram, præcipiti cursu inuolat, nihil enixius cõtendens, quàm Ericum interceptũ perdere & trucidare.

Ericus declinat machinatiões Frothonis.

CAPVT XXII.

Hoc impetu Frotho anchoras eleuat, uentisq; uela permittit. At cùm omnia concitatius quàm prudentius aggrederetur, subitò classis ui aquarũ obruta in profundum ferebatur. Frotho (ut erat armis onustus) inter undas enatare cœpit. Quod cùm Ericus & Rollerus, qui de proximo rerum exitũ expectabant, uiderẽt, statim se in aquas præcipitãt, & natandi industria, quã perfectè didicerant, Regẽ iam tertiò undis perfusum à præsentissimo mortis periculo eripuerunt, atq; uitæ & dignitati pristinæ, ac regno, & Regio honori, per summã & memorabilem clementiam restituerũt, admirantibus cunctis, quòd Regi iniquo, & innocentium persecutori, tam incredibilis humanitas ab illis præstaretur, in quorũ perniciem totũ animi sui conatũ extenderat. Si hæc admirandæ uirtutis officia Dani in Noruegianos contulissent, mox in latere Danicæ historiæ annotatum fuisset: Noruegiæ à Danis subactio: Dani Noruegianis Regẽ imposuerunt: Noruegia Danis tributaria, & similia, quibus in cõtextu historiæ aliquid minus respondetur. Sed erat hoc uincendi genus sempiterna laude

Frothonis classis submergitur, et ipse in fluctibus periclitatur.

Ericus & Rollerus restituunt Frothonem Regno.

extollendũ, quo nulli nisi excellenti probitate præditi uincere consueuerunt. Quid enim illi clementiæ addi poterat, quæ atrocem inimicum, eundemq; captiuũ, in regnũ, principatũ, atq; integras fortunas restituit? Proinde nullus uerus rerum æstimator secus iudicare poterit, quàm Frothonem Erici beneficio Daniæ regno imperasse: immò nisi consilijs Erici in omnibus diligenter paruisset, nequaquã tam gloriosam nominis sui memoriã ad posteros transmisisset. Postremò restitutis paulatim Frothoni uiribus, compositisq; & pacatis omnibus, reditur in litus, deinde in regiam: ubi aduocata concione, Erico non solùm sororem suam Gunuaram in coniugem, & Centuriatum pro dote attribuit, ut Saxo affirmat, uerumetiã (ut nostræ historiæ continẽt) parem ipsum sibi in regno cõstituit, iustè existimãs illi partem conferre, cuius gratia totum poßidebat: tantaq; postea, & tam constãs, ac inuiolabilis amicitia inter ipsos usq; ad ultimum uitæ exitum conseruata fuit, ut uix aliquorum fratrum concordia maior apparere potuisset.

Gunuara soror Frothonis datur Erico in matrimoniũ.

CAPVT XXIII.

Frotho fit melior.

Visusq; iam Frotho ad saniorem mentem redire, secum reuoluere cœpit, quàm corruptos mores ex consuetudine corruptißimorũ Greporum hausisset, quantumq; sui cõmilitones à recto & honesto desueuissent. Hæc cogitans gratulabatur secum optimè actum esse, quòd Erici consortium unquã assecutus fuisset, cuius industria illorũ peßimorum contubernalium societate caruerit. Siquidem ad primũ ipsius acceßum laqueo strangulatus est Colo ille malignus, malignorum operum suggestor: deinde nefarij Grepi cum suis turpißimis complicibus ab eo occisi: Vestmarus quoq; peßimorum filiorum peßimus pater, fractis (ut diximus) ab Erico ceruicibus expirauit. Qui si è medio

Erici præclara facinora Frotho recognoscit.

dio uiuorum sublati non fuissent, nulla prorsus uirtutis honestatisq; uestigia in Rege, aut tota eius familia relicta fuissent. Hîc meritò adiecero, *quàm gratum* Deo *& hominibus obsequium præstant, qui malignorum consiliorum autores à* Regum *&* Principum *aulis eliminare conantur.* Nulli *enim dubium est, quin omnia aduersa, quibus nunc totus orbis* Christianus *affligitur, inde exoriantur: quia inexperti aut iuuenes* Principes *malos consiliarios secum conuersari patiuntur, à quibus discunt utilitatem honestati, lucrum uirtuti, tyrannidem modestiæ præferre, seq; tales exhibere subiectis ciuibus, quales olim crudeles tyranni deuictis sæuis hostibus se uix præstiterunt. Sed de his iudicet* Deus, *qui propter peccata populi regnare facit hypocritas.* Deinde Frotho *cum* Erico *consultat, quomodo abolitis à regno peruersis moribus, iustæ & honestæ leges in pristinam autoritatem restituantur, cõsuetudinesq; & laudabilia maiorum instituta, ad publicum usum reuocentur, omniaq; diligenter curentur, quæ augendæ* Reipublicæ, *& subiectorũ populorũ tranquillitati opportuna uideantur. Prætereà conqueritur se suam infamiam ex* Amundæ *uxoris adulterio contractam, grauißimo animo sufferre, uelleq; ipsam* Hunnorum Regi *remittere, ne in* Dania *conuersando uitæ suæ insidiatricem experiretur, ipsamq;* Getuaram *peßimam fœminam adulterij consciam, lapidibus obruere, aut uiuã defodere: addidit etiam sibi plurimũ placere* Aluildam Getheri Noruegici Regis *filiam, ut in locũ repudiatæ coniugis succedat.*

Frotho Ericico filio utitur.

CAPVT XXIIII.

TVm Ericus *summoperè laudata* Frothonis *prudẽtia, respõdit, sibi nihil magis in uotis esse, quàm quòd boni mores, & honestæ leges, quæ malignitate peruersorũ ho*

minum à patria explosæ fuerāt, denuò ab exilio ad patriā, & antiquas sedes reducantur: cui etiam honestißimo negotio sese omnes ingenij sui uires accommodare uelle affirmabat. Nec sibi displiceret, quòd Getuara suæ iniquitatis mercedem adepta, documentum fieret cæteris, ne Regum bonitate in uelamen suarum nequitiarum abuterentur. Neq; de Hamundæ repudio, quod insigni crimine meruerat, aliud iudicium ferri posset, nisi forsan quòd honestius atq; utilius Rollero, cuius fides iam compertißima esset, in matrimonium traderetur. De filia auē Getheri, quòd iuxta ipsius Frothonis uotum ex Noruegia adducatur, se diligenter curaturum pollicetur. Grata uicißim Frothoni fuit hæc Erici responsio. Quocirca fratres coniunctas egere nuptias, Erico sororem Regis Gunuaram, Rollero repudiatam Reginam ducente: quibus peractis, ambo cum coniugibus nauigationem in Noruegiam instituunt. At Getherus magnitudine felicis fortunæ, quam Ericū extulisse didicerat, ad inuidiam collapsus, cogitare cœpit quomodo illum amicitiæ nexum, quo ipse cum Frothone coniunctus esset, abrumperet, ne ingenti prosperitate suffultus, aliquando Noruegianum ambiret imperium. Enimuerò cognita Erici legatione, refert se Gunuaram Frothonis sororem in matrimonium cupere, uelleq; potius legato filiam suam Aluildam, quàm Frothoni coniungere. Ericus quamuis optimè sciret quorsum hæc molitio Getheri tenderet, simulandum tamē putauit: egitq; singularibus uerbis amplißimas gratias, quòd se tāto honore, & prima amicitia dignaretur. Igitur Gunuarā clàm admonet, ut simulato consensu Getheri petitionem admittat, conditione adiecta, quòd Aluilda prius Erico desponsetur. Quo responso Getherus plurimum gauisus, filiam Erico nupturam exhibet, omniaq; quæ apparatui nuptiarum necessaria, uel opportuna uidebantur, disponit.

Ericus sana & recta cōsilia impartitur Frothoni.

Erici & Rolleri connubia

Getherus conatur Erici et Frothonis amicitiā dirimere.

Getherus illuditur.

disponit. Sed cùm deprehenderet sibi ab Erico & Gunuara illudi, percussores occultè intra eorum thalamum subornat, qui ipsos nocturno sopore occupatos confodiant. At circunspectior erat Ericus, quàm immissis latronibus utile fuit. Nam utroq; occiso, confestim Gunuara & Aluilda comitatus, ex regia se recepit ad suos, quos iusserat ad omnẽ fortunæ euentum paratam seruare stationem: quorum ope imminentes Getheri insidias declinauit, prosperaq; nauigatione cum fratre Rollero, atq; Aluilda, & integro sociorum numero ad Frothonem reuertitur: qui etsi maxima lætitia ex Aluildæ nuptijs afficeretur, non parua tamen erat molestia, quam tunc Sclauorum piratæ, qui littora Danica populabantur, eius gaudio immiscuerũt. At Ericus ad bella & res præclaras natus, iussit ut optima quæq; speraret, nec statim ad quemuis aduersæ fortunæ impetum animum despondeRet, aut ab honesta lætitia, quam ex nuper adducta coniuge conceperat, reuocaret: se illum esse, qui diligenter ac fideliter curare uelit, ne Danicæ Reipublicæ hostes ipsam impunè à se uexatam fuisse glorientur. His dictis classem uiris armisq; munitam cõtra Sclauos educit, quos per naues frondibus tectas ad insidiosa loca perductos, facili negotio expugnauit, & oppressit: uiamq; fecit maiori bellorum apparatui, quo ipse Frotho primitias bellorũ suorum parum postea in Sclauos transferret, tanta bellatorũ multitudine stipatus, quantam (ut Saxo Danicus inquit) uix terra, aut mare poterat sustinere.

Ericus insidias Getheri euasit.

Sclaui piratæ Danicas oras deprædantur.

Ericus Frothonem solatur.

Ericus Sclauos opprimit.

CAPVT XXV.

FRotho igitur & Ericus per terras & maria insuperabilem contra Sclauos potentiam educentes, primo aggressu hostes adeò terruerunt, ut eorum Rex Strunicus belli inducias per legatos postularet: quæ ideò petentibus

Exercitus cõtra Sclauos.

negatæ fuerunt, quòd hostis induciarũ beneficio muniẽdus non esset, neq; expediret bellorum initia, dubiosa rerũ expectatione suspẽdere, præsertim cùm Dani *à* Sclauis *prouocati, atq; inuiti ad eas bellorum difficultates deuenissent, affirmante* Erico *ita ludum foris agi oportere, prout domi fuerat inchoatus.* Deinde *pugnatum est utrinq; acerrimis animis, donec* Rege Strunico *cum maiore procerum parte interfecto, cæteri in deditionem accipiuntur. Tum* Frotho *(suggerente fortè* Erico, *nouarum rerum inuentore) uocatis ad concionem* Sclauis, *per præconem edixit, ut si qui inter eos raptu, aut furto uiuere didicissent, sese quantotius exhiberent, primos honores ad ampla præmia à* Frothone *suscepturi.* Quo *edicto plurimi* Sclauorũ *se cupidius quàm securius prodiderunt, quos confestim à reliqua parte (quæ nimis exigua erat) laqueo consumi fecit, præfatus eos necessariò tanquam publicas patriæ pestes è medio auferendos.* Hoc *ingenio (inquit* Danicus *scriptor) totam penè* Sclauicæ *gentis stirpem consumpsit. Demum post partam eam uictoriam, ne* Dania *armis quàm legibus potẽtior uideretur, leges à* Frothone *per eximiã* Erici *industriã, tam iustæ, atq; humanæ, rationiq; consonæ promulgantur, ut uix æquiores in medio* Latio, *aut* Græcia *statui potuissent: fiebatq; indies clarior* Erici *fama: dubiumq; apud omnes esse cœpit, an ipsi, an* Frothoni *magis obediendum esset.* Quæ *quidem fama insignem in* Gethero Rege *inuidiam excitauit, ut coacta non parua classe transmitteret in* Daniam, *sumpturus de* Erico *uindictã, quòd filiam* Aluildam *(se inuito) ad* Frothonem *adduxit.*

Strunicus Sclauorum Rex occubuit.

Latrones suspenduntur.

Sclauicæ gentis stirps interit.

Frotho leges æquissimas de consilio Erici tulit.

Getherus inuidet felicitati Erici.

CAPVT XXVI.

Frotho *aũt, qui omnẽ* Erici *fortunã nõ secus ac suã æstimabat, copias nõ minus potẽtes eduxit,* Getherũq; *prope*

prope insulam Rense, ut temerè ita infeliciter pugnantem oppreßit: cui Rollerus in regno Noruegiæ tum fauore & consensu procerum ac populi, tum etiam nonnullo auxilio Frothonis *succeßit. Verùm cùm iam* Sclauis, Noruegia-*nisq́; superatis, omnia secura putarētur, grauior ex* Orien*te bellorum tempestas cōtra* Danos *suboriri uisa est.* Nam Huno *Hunnorū* Rex, *audito filiæ suæ Hamundæ repudio, non solùm* Olimarum Orientaliū Regem, *sed quàm plurimos alios* Reges & Principes, *in societatē belli sibi adiūxit: qui tantam multitudinem bellatorum per terras & maria eduxerunt, ut contra totum orbem bellum suscepisse uiderentur. Nam si Saxoni* Danico *credendum est, in nauali exercitu quem* Olimarus *duxit,* Reges *fuere sex, qui totidem claßibus præfecti erant: quarum quælibet quina nauium millia complectebatur: deinde in qualibet naui trecenti milites munerabantur. At in terrestri exercitu, cui* Huno *præerat, triginta millia ducū, excepta gregarij militis multitudine, conscripta fuisse commemorat.* Ego *(ut ingenuè fatear) nequaquam credere possum, tantam fuisse bellatorum multitudinem, etiam si tota* Scythia *suis sedibus auulsa ad bellum prodijsset. Credo tamen ingentem fuisse militum multitudinem, & longè maiorem quàm nostro tempore ad bellum educi poßit. Nunc enim penè ubique terrarum longè minor hominum numerus inuenitur, quàm olim. Quis enim iam ex* Palæstina Syriæ *tantum exercitum educeret, quātum legitur paruisse* Dauidi, *aut* Salomoni? *Quis etiam nunc quemadmodum olim, ex* Romana Repub. *quadringenta sexaginta quatuor millia ciuium conscriberet? Vtcunque tamen se ista habeant, ego in hac parte reijcio fidem in* Danicæ *historiæ autores, quos ueraciter affirmasse credo, ipsum* Frothonem *tam formidabilis belli molem singulari uirtute ac summa industria*

Hunonis exercitus ingens, & penè incredibilis.

Erici opera Frothe Hūnos superauit.

Erici in finibus Rußiæ superasse. Quippe tunc actum fuisset de Danis, & eorum imperio, nisi Erici prudentia eorũ Regem conseruasset, totq; potentißimos hostes suis consilijs uictos repreßisset & profligasset.

CAPVT XXVII.

Sed quid hic Ericus à gratitudine Danorum pro tantis in ipsorum Rempub. meritis reportauit? Illud profectò quod minus grati homines rependere consueuerunt, sempiternam uidelicet sui nominis suggillationem. Nam cùm in nostris historijs compertißimum sit, ipsum tam Gestilli, siue Gestiblindi industria, quàm concordi procerum electione in Regem Gothorum & Sueonum (ut prædiximus) sublimatum fuisse, attamen nonnulli Dani asserere non uerentur, tam gloriosum & sapientißimum Regem Frothonis gratia in ea regna collocatũ fuisse, quasi eo ingenio supprimere possent apertam ueritatem, & suas proprias historias, quæ satis ostendunt Frothonem per Erici gratiam regnasse: neq; illud uerum esse, quod Saxo affirmat, hunc Ericum primũ eius nominis Regem Suecis præfuisse, cùm etiam ille Rex, qui (ut diximus) circa tempora Abrahæ, aut aui eius Saruch, primos incolas in Daniam ex Gothia misit, Erici nomen habuerit, Suecisq; unà cum Gothis imperauerit. Cuius memoriam non solùm uetustißima historia, sed carmina publicè (ut suprà diximus) conscripta nobis commendant. Voluit fortè Danus suppresso nomine illius primi & antiquißimi Erici, eam publicam fidem abolere, quæ affirmat ipsos Danos eiusdem Erici beneficio Danicas insulas (promisso Gothis perpetuo tributo) primitus inhabitasse, cùm tamen præclarius fuisset antiquas sequi historias, quæ fortes Danos ex fortibus Gothis prodijsse fatentur. Præterea non satis probabilis

Dani minus ueraces in tradẽdis suis historijs.

Ericus I. Suetiæ Rex fuit tempore Abrahæ.

bilis uidetur illa Saxonis assertio, qua Frothoni centum septuaginta Reges subiectos fuisse commemorat: immò nec uicini Reges, quorum alter Alaricus Suecis, alter uerò Gestiblindus Gothis (uti praefati sumus) praeerat, tantum abest ut eiusdem Frothonis imperium à Russia usq; ad utranque Rheni fluminis ripam extēsum fuerit: immò neq; Noruegiae regnum ei subiectum fuisse probabimus, cum ipse Saxo statim postquàm amplissimi (ut dicere uoluit) principatus terminos declarasset, bellum Frothonis in Noruegianos prosequatur, Regesq; Gothiae & Suetiae (quorum nunc meminimus) sese in mutua & atrocia bella praeparare affirmet. Quibus collapsis, aut collabentibus, Ericus nō autoritate Frothonis, quae apud Sucones & Gothos nulla, aut parua erat, sed Regis Gestilli, & procerum utriusq; regni Gothiae & Suetiae principatum assecutus est. *Saxo multa falsa suis historijs immiscuit.*

CAPUT XXVIII.

HActenus de Erico ut Danicae Reipub. moderatore, socioq; Frothonis, latius dixeramus, nunc contractius quid in regnis Gothiae & Suetiae post adeptos Regij honoris titulos egerit, disseremus. Prima siquidem illi cura fuit, discordes Gothorum & Suconum animos, ad stabilem concordiam reuocare, moresq; & leges bellorum tempestate conuulsas, in pristinum statum restituere: nec quicquā omisit, quo subiectorum ciuium animos ad omnem fortunae uarietatem sibi fideles efficeret. Deinde ad animum reuocans, quomodo Noruegiani Regi suo Rollero rebellarent, non quòd eis quicquam in moribus eius inconditum displiceret, sed quia per Danici Regis cooperationem ius regnandi uiolentius quàm iustius occupare uoluisset. Igitur Ericus ut fratri Rollero in tantis rerum difficultatibus opportuna remedia afferret, maximū ex Suecis & Gothis *Ericus opē fert Rollero cōtra Noruegianos.*

exercitum cōtra Noruegiam eduxit, Frothonemq; Daniæ Regem ut idem faceret, per legatos inducit, affirmans Rollerum nō tam suæ causæ, quàm honori Frothonis magnoperè consulere uelle. Igitur ingentes copiæ ex Suecis, Gothis & Danis comparatæ, terrori fuere omnibus in circuitu regionibus. Frotho naualem exercitum non solùm multitudine, sed armis & uiribus terribilem, Noruegianis terris immittit, omniaq; incendio, cædibus & rapinis inuoluit. Congregati Noruegiani in finibus Halogiæ, uires uiribus, arma armis opposuerunt, totumq; diem à prima luce usque in uesperam, pertinacißimam pugnam peregerunt, uictoria apud Noruegianos remanente: fugissetq; Frotho sequenti diluculo, nisi Ericus terrestri ac nocturno itinere quàm celerrimè confecto aduolasset, & nouis copijs amissam uictoriam à manibus fortißimorum inimicorum extorsisset: quæ tamen adeò cruenta fuit, ut uictores parum feliciores uictis haberentur. Quippe ut bona Noruegici regni pars cultoribus euacuata fuit, ita totus Sueonum Danorumq; exercitus unà cum Rollero penè deletus est. Testatur hanc immanißimam cladem Saxo Danicus, qui asserit tantam de Danis stragem acceptam fuisse, ut ex tot nauium millibus solæ centum septuaginta superstites fuisse credantur.

Conflictus cum Noruegianis acerrimus.

CAPVT XXIX.

Septentrionales asperi bello.

QVo memorabili prælio doceri poterant Dani, non æquè facilè Septentrionales sicut Australes homines expugnari posse. Proinde apud eos dicere soleo, quòd si tot bella in alias terras, uidelicet Orietales, Occidentales, Australes promouissent, quemadmodū in uicinos Gothos, Noruegianos, Suecones attentauerāt, esset profectò longè lætior eorū principatus, quàm Saxo scribit in uita diui Chanuti

nuti Regis: ubi suã Daniã uocat Paruulæ telluris angustiã. Sed dum fortes fortibus cõgrediuntur, sæpe accidit utrosq; pari infelicitate collabi. Præterea silendũ nõ est illud, quod Erico in Noruegico bello occupato accidisse dicitur. Cùm enim milites eius prædam & thesauros in subterraneis antris sollicitè inuestigarent, inuenerunt speluncam magnæ profunditatis, in quam quendã ex robustioribus corbe impositum, & pendulo fune circuncinctũ immiserunt, rati se illinc optima spolia extracturos: qui cùm in profundũ per uenisset, mox quidam ibi latitans eum à corbe eiecit, seq; in ipsius locum restituit: quem supernè funem moderantes, magni thesauri spe, auidè extraxerunt. Sed uisa ignoti hominis facie, squallore & funebri aspectu tabefacta, in diuersa effugerunt, funus ab inferis se reduxisse putantes. Ericus autẽ propior ei factus, causam quærit, quomodo in illud antrum deuenisset, quare cruenti oris imaginem præ se ferret. Ego, inquit, sum Asmundus, Alfi Hetmarchiæ Regis filius, qui aliàs parum prosperè uenationi incumbens, irruẽte noctis caligine à retiarijs diuulsus fui, & post multos errores ac deuia, in Biorni Vichiensis Regis ædes deueni, in quibus Asuitus eius filius tantam suis egregijs meritis amicitiam mecum coniunxit, ut iureiurando nos pariter astringeremus, ne alter alterius fato superesse uelit, sed cõmuni tumulo uiuum cum mortuo includi. Tandem Asuitus prior in fata concessit, cui me potius contumulari uolui, quàm præstitam amico fidem uiolare. In eo igitur tumulo inclusus, grauem cum Asuito luctam sustinueram: nam nocturno tempore rediuiuus canem & equum secum consepultos dentibus dilaniauit: deinde ungues in me conuertẽs, abruptis auribus genas quoque meas dilacerauit: fecissetq; me ex uiuo mortuum, nisi ab eo feliciore fortuna ereptus, ad uiuorum societatem redijssem.

Dania paruulæ telluris angustia.

Asmundi cuiusdam fortuita inuẽtio in spelunca.

CAPVT XXX.

Argrimus Sueticus pugil.

Eodem tempore quidam Argrimus Sueticus, sanguinis nobilitate, & athletica uirtute præclarus, quia pridem Erici militiã in Noruegiano bello secutus, multa egregia fortitudinis opera ædidisset, spemq́; magnam tam ex Frothonis, quàm ex Erici promißis concepisset, Osuaram Frothonis filiam sibi in coniugem donari postulabat. At Frotho filiam nondum nuptijs idoneam asserens, iußit ut bono animo esset, aptumq́; tempus expectaret, & interim duos Reges Egtherum Biarmiæ, & Tengillum Finmarchiæ, quòd nuper in Noruegiano bello pertinacibus hostibus pertinacißimè adhæsissent, expugnaret, & iniuriam utriq; Regi Erico & Frothoni uiolenter irrogatã, potenter uindicaret. Nec segniter Argrimus Regijs uotis obsequitur. Quippe exercitu ualido succinctus, sese ad expugnandos illos extremi orbis incolas conferre non distulit. Sed difficiliorem belli euentum expertus est, quàm sibi forsan à principio persuasisset. Nam populus ille multis rationibus insuperabilis existimatur. Habitat enim ultimam orbis terrarum partem, paludibus, nemoribus, saltibus, torrentibus inuiam. Est etiam incantationum studijs omnino deditus, eisq́; non minus quàm armis pugnare cõsueuit. Præterea acer est illis populis telorum usus: neque enim alia gens promptiore arte sagittandi perfruitur: grandibus & latis sagittis dimicant. Insuper lubricorum stipitum celeri allapsu cursum intendere soliti, arbitraria uelocitatis potentia rapiuntur, promptißimamq́; propinquitatis & absentiæ facultatem obtinere creduntur. Mox enim ut hostem læserint, eadem celeritate qua subeunt, auolant, nec procursu reditum languidius tentant. Itaq; & corporum & uehiculorum agilitate, instandi fugiendiq́; expertißimam obtinent facultatem. Quocirca Argrimus, quamuis

Argrimus armatur contra Biarmos & Finmarchos.

Biarmorum & Finmarchorũ gens insuperabilis, & incantationibus dedita.

forti & electo milite eos aggressus fuisset, bis tamen ab eis uictus, uictoriam fuga permutauit. Tandem tertiò felicius pugnãs, post acerrimũ bellũ uictor euasit, filiamq; Frothonis Regis in præmium gloriosæ uictoriæ obtinuit: ex qua magnum liberorũ numerum suscitauit. Qui cùm auspicia suæ militaris fortitudinis à piratica inchoarẽt, uno nauali & cruento bello omnes simul contrucidantur. Nunc ad Ericum redeamus: Qui partum sua singulari uirtute ac industria Gothorum Sueonumq; principatum, per maximã temporum tranquillitatem diu ac feliciter administrauit, contentus bella gessisse, ut tandem in pace uiuere posset. Nec inuenio in nostris Gothicis historijs, ipsum unà cum Frothone (ut Saxo affirmat) Angliam, Britanniam, Hyberniam subiecisse. Nunquã enim legi Gothorum aut Sueonum Reges bellum Angliæ sponte intulisse, sed cum ipsius Regibus quandam cognatam amicitiam ab origine regnorum contra Danorum uiolentiam & arma conseruasse.

Argrimus uictor filiã Frothonis obtinuit.

Angli Sueonibus semper amicitia coniuncti erant.

CAPUT XXXI.

Nunc igitur postquã bella Erici commemorauimus, etiã pulcherrima pacis studia, quibus super omnes Reges præcelluit, adducemus. Quis enim dubitat quàm grata semper ei fuerit pax, qui nunquã nisi lacessitus iniuria ad bella se cõuertit, nec unquã adepta uictoria crudeliter usus fuit, sed in atroces inimicos clementissimi hominis officia sæpius exercebat? Quis etiam iure negare potest, ipsius regnũ in perpetua ac constãti iustitia uiguisse, ueneranđamq; legũ potestatem omnibus iniurijs præualuisse? Quippe cùm autor fuisset Frothoni, ut tot æquissimas leges pro pacifico subiectorũ populorum conuictu cõderet, nequaquã credẽdus est in proprijs regnis & terris, à tã utili & honesto, ac summè necessario studio animũ retraxisse.

Quomodo enim sine optimis legibus tam diuturna temporum tranquillitate & pace gaudere potuisset? Enimuerò totis triginta octo annis, quibus Gothis ac Suecis imperabat, nulla bellorum memoria in eius gestis inuenitur, sed ubique pax, gaudium, iustitia, æquitas, summaq; in singulis Gothicæ *Reipub. partibus concordia, amicitia, unitas ita seruabatur, ut nunquam pacatiora, aut securiora tempora à rerum exordio in illis terris antea fuisse credantur. Sed absit ab humana & Christiana pietate, cogitare eam pacis abundantiam ab aliqua mundana prudentia prouenisse. Erat enim tunc illud tempus acceptabile, & per tot præterita secula piorum hominum desiderio expectatum, quo ipse clementissimus* Deus *omnis ueræ pacis autor, humanã carnem induere, ex immaculata* Virgine *nasci, & cum hominibus conuersari dignatus est: cuius supereffluenti bonitati acceptum debemus, quicquid usquã pacatum & bonũ habemus. Ipsi honor & gloria, nunc & usque in sempiternum. Siquidem per ipsum* Ericus *regnabat, & leges condendo iusta decernebat: per ipsum facta est pax hominibus bonæ uoluntatis: per ipsum, immò in ipso populus gẽtium Septentrionalium, qui ambulabat in tenebris, uidit lucem magnam: denique per ipsum liberata est ciuitas* Aquilonis *ab illius tyrãnide, qui dixit:* Ponam *sedem meam in* Aquilonem, *& similis ero* Altißimo. Et *si quæsiueris quoto anno* Erici *natus sit ipse Saluator noster* Iesus *Christus, dico probabile apud me esse iuxta supputationem uerisimilium historiarũ, quas nũc habemus, illud summũ diuinæ miserationis opus circiter annũ regnorũ huius* Erici 34. *accidisse: à quo tẽpore restabãt octingenti anni usq; ad tẽpora* Caroli Magni Imperatoris, *sub quo* Gothia & Suetia *cœpit uerum Deũ, & filium eius quem misit* Iesum Christum *(ut infrà dicemus) agnoscere, uitamq; ab eo sperare sempiternã.*

Ericus 38. annos pacificè regnauit.

Christus quo tẽpore natus.

Gothia & Suetia quo tempore Christũ agnouerit.

IOAN-

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber quintus.

CAPVT I.

Oui igitur libri initium facturi, ad Getricum Erici Diserti primogenitum, qui post fata patris tam hæreditaria successione, quàm concordi procerum electione, ad Gothici regni sceptra peruenit, de scedamus, Haldano secundogenito apud Sueones (de quo postea dicemus) in paternum principatum succedente. Hic Getricus considerãs se fortißimo & prudẽtißimo patre genitum, cœpit præclaras eius uirtutes tam diligẽti studio æmulari, ut in nullo ab ipsius fortitudine & probitate degenerasse notaretur. Præcipua tamen eius uirtus & animi magnitudo in eo poterat cõsiderari, quãdo fratrẽ suũ natu minorem in Regio culmine sibi adæquari uideret, & inde maximam uirtutẽ capessendæ uirtutis assumeret, unde alius fortaßis inextinguibilis odij fomitẽ excitasset. Nã cùm à malis, aut parum prudentibus consultoribus moneretur, nullam regni societatem admittere, maioremq; Regiæ maiestatis quàm consanguinitatis rationem habere, magno atque excellenti animo respondisse fertur, se magis gloriam & honestatem, quæ ex uera uirtute procedit, quàm totam totius regni maiestatem æstimare: uirtute enim, non sublimitate graduum Principes clari illustresq; redduntur. Proinde si proceribus populisq; Gothorum angusta

Getricus primogenitus Erici, Gothorũ Rex 41. internus.

Haldanus secũdogenitus Sueonum Rex.

Getrici erga Haldanũ fraternus affectus.

uideretur unius regni possessio, non ob id fraternæ necessitudinis uinculum continuò uiolandum esse, nec Gothorum Sueonumq; societatem, quam semper omnes prudentes incolæ inuiolabilem esse uoluerunt, ad aliquod irreparabile periculum præcipitandam: esse adhuc integras uires animosq;, in nullo quàm olim fuerunt remissiores, quorum fortitudine potius in exteras terras, quàm in ciuium uiscera arma conuertantur. Hæc loquutus, *edictum proponit, si aliqui militiæ idonei essent, qui in alienas terras arma extendere uellent, scirent se ducem habere, qui nihil arduum aut difficile pro amplianda Gothici nominis gloria subterfugere uellet.*

CAPVT II.

AD *cuius edicti promulgationem, tantus numerus sese ad arma sponte accinxit, ut minima incolarum pars uideri potuisset, quæ domesticam quietem longinquæ & dubiæ militiæ præferre statuisset.* Quam multitudinem Gethericus *ualidæ classi impositam, usque ad littora* Rugianorum *ac* Pomeranorum *prospera nauigatione perduxit, belloq; cum incolis commisso, uictor euasit. Veruntamen cùm* Gothi *considerassent* Pomerani *soli sterilitatem, noluerunt feliciorem patriam minus felici commutare: sed in tres potentes exercitus diuisi, quidam eorum post multos & uarios errores peruenerunt ad illa aspera alpiũ iuga, in quibus nunc eorum posteritas* Suetziorum *nomen habẽs, perseuerat, dum alteri (teste* Anglicana *historia lib.* 11.) *in Scotiam peruenientes, gentem Pictorum condiderunt, idq; anno à Christo nato* LXXII. *reliqui uerò, quorum minor erat numerus, cum Getherico superatis* Vlmerugis, *Curetibus, Samogetis, Estonibus, tandem post plurium annorũ militiam, relictis ibi præsidijs,* Vilimero Getherici

Gethericus Rugianos & Pomeranos uicit.

Heluetiorũ siue Suitzerorũ origo.

Curetes, Samogetæ, & Estones superãtur.

therici filio parêre iußis, in Gothiam cum honestiore victoria redierunt, quàm si uicinis Sueonibus bella intulissent. Fateor tamen in Suetziorum siue Heluetiorum historijs legisse, non omnes qui nunc Suitzeri uocantur, uno & eodem tempore in locis illis sedes occupasse, sed quosdam ex Gothis (mortuo Gothorum Rege Teia) ex Italia illuc se recepisse, quosdam uerò ex Suetia, qui non solùm ex suis historijs, sed summis beneficijs erga Suecos ad se uenientes ostendunt se prima origine Gothos & Sueones extitisse: idq; mihi ipsi ante paucos annos per summam ipsorum beneuolentiam ostenderunt, quod etiam gratitudine sempiterna commemorabo. Nunc ad Gethericum reuertar: Qui post gloriosam regni administrationem in multos & felices annos continuatam, tandem in fata apud suos Vestrogothos concesit.

Teias ultimus Gothorũ Rex in Italia.

CAPVT III.

HAldanus Erici Diserti filius, patri in regno Suetiæ procerum populiq; consensu surrogatur. Quamuis enim totus paterni imperij principatus Getherico primogenito, tum ob eius eximias uirtutes, tum ob ius hæreditariæ succeßionis deferendus uideretur, tamen uisum fuit Sueonibus se iterum à Gothis separare, & ueteris societatis fœdera (seorsum creato Rege) dissoluere: ea tamen diuisio totam Suetici regni Rempub. ad multa & difficilia pericula detrusit, parumq; aberat, quin funditus desolata fuisset. Siquidem Noruegiani ad memoriam reuocantes perniciosa illa bella, quibus Ericus huius Haldani pater magnam Noruegiæ partem olim deuastauerat, & iam inter Gothos & Sueones controuersia de Rege substituendo suborta esset: proinde non negligendam esse occasionem, qua acceptas iniurias contra discordes ini-

Haldanus Rex 42. internus.

Sueones iterũ à Gothis dissentiunt.

Noruegiani moliuntur bellũ inferre Haldano.

micos uindicare possent. Igitur potentem exercitum ex omnibus Noruegiæ *angulis educentes, coëgerunt* Haldanum, *ut & ipse se suasq; terras defensurus, ad omnia opportuna auxilia circunspiceret: qui tunc primùm apertis oculis considerabat, quàm necessaria fuisset* Gothorum *&* Sueonum *unitas, & unitis uiribus aduentantes hostes exciperent: sed iam* Gethericus *cum electiore* Gothorum *multitudine enauigauerat, regnumq; suum* Haldani *moderationi reliquerat. Quocirca cùm domestica militia plurimum attenuata esset, ad externam se conuertere cogebatur.* Itaque ad Rutenorum Principem *se confestim recipiēs, opem necessariam quam uolebat, inuenit.* Nam Fridleuus *nuper defuncti* Danici Regis Frothonis *filius, sub eodem* Rutenorum Principe *(cui ex materno genere consanguineus erat) militabat.* Hic *postquam referente* Haldano, *patrem* Frothonem *nuper defunctum, aliumq; à* Regio *sanguine alienum in paternum regnum successisse didicisset, omnem operam apud* Rutenum *adhibuit, ut tantas militum copias* Haldano *adiungeret, quantæ sufficerent eius contra potentes hostes defensioni, suæq; in paternum* Daniæ *regnum præfectioni. Neque enim alia spes reliqua uidebatur, nisi quòd aut ambo extorres, aut ambo* Reges *crearentur. Qua honesta persuasione* Rutenus *sese inclinari permisit, ut omnia quæ petebantur liberaliter exequeretur, facturus uno eodemq; beneficio duobus* Regibus *commoditatem sempiterna gratitudine compensandam.* His *igitur auxiliaribus copijs* Haldanus *&* Fridleuus *adiuti, se quàm celerrimè in* Sueciam *receperunt, adunatisq;* Sueonum *&* Rutenorum *uiribus,* Noruegianos *facilè superantes, tam se quàm patriam à formidabili bello liberauerunt.*

Rutenorū auxilium accitur.

Ruteni iuncti Sueonibus, Noruegianos uincunt.

CAPVT

CAPVT IIII.

PEracto eo Noruegiano bello, restabant quindecim fratres illustri inter Noruegianos loco nati: qui cùm Sueonũ uictoriã ægriori animo ferrẽt, suosq́; cognatos ab eis occisos uindicare constituissent, intra insulã quandã rapidissimo torrẽte undiq; munitã se receperũt, nec contenti insuperabilis torrentis præsidio defendi, præaltũ etiã uallum quo securiores essent, extruxerũt: unde extructo põte sæpius egressi, Sueones in uicino positos, crebris iniurijs uexauere. Nec facile fuit eorũ uiolentiam uirtute populari reprimere. Erãt enim animis acres, iuuentutis fiducia audaces, habitu corporis insignes, fortitudine & disciplina militari præstãtes, gigãteis triũphis illustres, trophæis gẽtium celebres, spolijs locupletes. Præterea canem habebãt, horrendæ quidẽ acerbitatis belluã, atq; humano conuictui formidolosam, quæ sæpius (ut Saxo Danicus asserit) bissenos sola uiros oppresserit. Tãdem postquã cõtinuo latrocinio uiciniã totã deuastaßent, magnasq́; cædes sæpe peregissent, penates spoliassent, armenta strauissent, ingentem prædam abduxissent, spoliatas ædes combußissent, mares cum fœminis paßim obtruncassent, omniaq́; peßima facinora diu & impunè perpetraßẽt, Haldani & Fridleui uiribus uicti oppreßiq́; fuere, præter unum Biornonẽ, quem Fridleuus impensiore medicina è uulneribus curatũ, præstita illi fide in suam militiam conscripsit, ratus aliquando futurum, ut tam fortem propugnatorem sese exhiberet, quàm pertinacem inimicum se anteà præstitisset.

Quindecim fratres Noruegiani uexãt Suecones.

Fratres illi XV. opprimuntur uno relicto superstite.

CAPVT V.

INterea uerò dũ Fridleuus hoc modo in Suetia pro Haldano militaret, multa per legatos in Dania egit, ut ad Frothonis regnũ liberè admitteretur. Sed cũ Hiarno regijs

Dani in diuersa uota confluunt.

honoribus exui, & in obscuram uulgi sortem ire nollet, diuisa fuere Danorum uota. Alij nanq; Fridleuo fauentes, affirmabant submouendū esse plebeium hominem, qui ad insperatum rerum culmen præter sanguinis claritatem solo fortunæ beneficio peruenisset: alij uerò præsentem rerum statum considerantes, & Hiarnoni nouo homini fauentes, responderunt, hunc & illum Regio sceptro æquè idoneum censeri posse, præsertim si repudium Hamundæ matris eius attendatur. His diuiduis Danorum uotis coram Fridleuo expositis, iußi sunt eorum legati redire, Hiarnonemq; monere, aut sceptrum regni deponere, aut armis de rerum summa confligere. At Hiarno maioris erat animi, quàm quòd uitam salutemq; honori accepto præponeret. Igitur Fridleuus Haldani copijs suffultus, aduersus hostem acerrimè pugnans, uictor euasit. Attamen Hiarno nihil animum despondens, denuò copias coëgit. Sed neque secundo bello felicior erat primo. Quippe cæsis fugatisq; suis, solitaria fuga salutem quæsiuit. Demum duello cum Fridleuo congressus occubuit, maiorem animum quàm fortunam assecutus. Debet itaque Fridleuus Haldani auxilijs, quòd ad Frothonis regnum peruenerit. Si enim Dani eius succeßioni integro affectu fauissent, procul dubio totis tribus annis, quibus mortui Frothonis corpus circumferebant, aliquo nuntio Fridleuum ex Rußia ad uacantem principatum reuocassent. Postremò unà cum Haldano bellum in Noruegianos denuò transfert, occasione accepta ex negatis ab Amundo eorum Rege nuptijs, petiuit enim eius filiam Frogertam: re autem uera maius desiderium uterq; habebat iniurias superiore bello à Noruegianis acceptas uindicare. Igitur grauißimo prælio cōmisso, cecidit Amundus, & filia eius in matrimonium Fridleui uictoris deuenit; qua potitus, ut parem gratiam Haldano adhuc

Hiarno Danus bis uictus à Fridleuo, tandem in duello occubuit.

Amundus Rex Noruegiæ succūbit, & Frogerta filia eius Frothoni nubit.

adhuc cœlibi referret, Hitthini filiam (quã monstro quondam liberauerat) eidem in coniugium sociauit. His itaq; feliciter gestis, tam inuiolabilis amicitia usq; ad ultima fata inter Haldanum & Fridleuũ continuata fuit, qualem prius Ericus & Frotho per summam atq; integerrimam fidem mutuis amicitiæ officijs coluerunt. Tandem Haldanus ab ingratis æmulis domestico ferro impetitus occubuit.

Haldanus Hitthini filiam in matrimonium accipit.

Haldanus occubuit.

CAPVT VI.

Hic locus exigere uidetur, ut Starchateri inuicti pugilis memoria habeatur. Quã quia Saxo diffusius agit, uolui potius ipsam ex eo summatim excerpere, quàm cõterranei hominis laudes suspecta affectione extollere. Erat enim Sueticus, siue Helsingus, nõ aũt Tauesthius, aut Esthius, ut quidã putare uidẽtur. Testãtur id nõ solùm nostræ ueteres historiæ, sed Suetici nominis interpretatio, qua Starcher fortem signat, quasi diceres Fortem atherum, qui Tauesthio, uel Esthio sermone Vege ather dici debuisset. Similis ratio nominis est de patre eius Storuercho, qui Esthia lingua Sureuercho dictus fuisset. Prætereà Saxo ipsum in uita Siualdi fortißimũ Suconũ appellat. Siquidem is admiratione dignus homo, natus est parum post Christum natum: peregitq; trium hominum secula, fortis & inuictus athleta, monstro-

Starchaterus Suconũ fortißimus ætatis longæua.

sa quadam & incredibili uirtute præditus, supra communem hominum staturam longè euectus. Giganteam molem præ se ferebat: respondit corporis magnitudini uirium robur, & animi fortitudo, ut nulli mortalium uirtute cedere putaretur. Cuius tam latè patens claritas fuit, ut adhuc quoq; celeberrima factorum eius, ac nominis opinio perseueret. In omnibus enim Aquilonaribus regnis, & eis uicinis, speciosissima sibi peperit monimenta. Primùm in Vichari Noruegiæ Regis iugulo, Deorum fauori facinorum suorum principia dedicauit. Deinde piraticam agens, profligatis latè prouincijs Rußiam inuasit, Regemq; eius Floccum superās, ingenti thesauro spoliauit. Ob hæc tam præclara militiæ principia ab athletis Biarmensibus (qui tunc præstantißimi habebātur) adscitus, cùm plurima apud eos facinora memoratu digna ædidisset, ad Haldani Sueonum Regis militiam se contulit: qua septem annorū cursu peracta, ad Daniam apud Frothonem militaturus properauit: deinde in Hyberniam concessit, ne ultimæ rerum humanarum mansiones ab eo intactæ consisterent: ubi duobus præstantißimis athletis congressus uictoriam reportauit. Quo facto in Orientalia Rußiæ cōtra eximiæ opinionis gladiatorem Visnnū iter accelerauit. Hic enim Visnnus uicinas longinquasq; prouincias omni iniuriæ genere uexabat, illustriumq; uirorum coniuges maritis spectantibus raptas ad stuprū pertraxit. Cuius sceleris rumore Starchaterus ut alter Hercules excitatus, tollendi autoris gratia Rußiam petiuit, raptoremq; ad singulare certamen prouocatum oppreßit.

Starchaterus plurima peragrauit regna.

Visnnus latro Rutenicus à Starchatero prosternitur.

CAPVT VII.

DEinde latius ad Orientem progressus Byzantium peruenit, ubi inuictæ opinionis gigantem Tannā nomine, corporeis uiribus fretum, colluctando deuicit. Igitur cum

Tannam gigantem Byzantinū superauit.

tur cùm nulla fortunæ sæuitia uires eius uictoria fraudare potuisset, Poloniæ partes aggressus, eximium athletã Viliscam singulari certamine superauit. Nec longè pòst Hamæ pugili apud Saxones gymnicis palmis clarißimo congreditur: cuius pugno primũ ita obrutus memoratur, ut genibus nixus humũ mento cõtingeret. Quam corporis nutationẽ egregia ultione pensauit. Nam ubi resuscitato poplite manum expedire, ferrumq; distringere licuit, medium Hamæ corpus dissecuit: eaq; uictoria Saxones Danorum subiecit imperio. Quo facto in Suetiam reuersus, Haldaniq; militiã proxima familiaritate complexus, nunquã bellorum exercitio abstinuit, ut abstractum delicijs animum continua armorum intentione torqueret, sibiq; nunquã ebriosa potione indulsisse diceretur. Ad cõuiuia nunquã uoluit inuitari, asserens hunc scurrarum & parasitorum morem esse, lautioris alimoniæ gratia ad alienæ culinæ nidorẽ decurrere. Quocirca nõ secus ac graui iniuria affectus, inuitantes grauibus pœnis afficere consueuit. Prætereà ab Helgone Noruegiæ Rege (cui nouẽm eximiæ fortitudinis pugiles ipso nuptiarum die sub duelli prouocatione sponsam abripere uoluerũt) suppliciter rogatus, quòd tanto discrimini auxilium afferret, tam promptißimo animo precibus assensit, ut Helgone ad locum pugnæ præcedente, interiectis aliquot diebus profectionem orsus, tantum locorum diali & pedestri itinere emensus prodatur, quantum præcedentes diebus duodecim equestres peragrasse dicuntur. Interrogatus à pugilibus, an ei dimicandi uirtus suppeteret, non unum tantum, uerùm quotlibet admissos excipiendi certißimas sibi uires extare respondit. Sequenti die cum contemptu aduersariorum campum ingressus, sub montis cuiusdã cliuo seßione quæsita, aduersum uentis ac niuibus corpus præbuit. Tunc quoque ac si uerno tempore aprican-

Viliscam Polonum vicit.

Hamam Saxonem deleuit.

Reuertitur in Suetiam.

Fugiebat delicias & conuiuia.

Helgonis Noruegiæ Regis partes defendendas suscepit.

dum fuisset, deposita ueste demendis pulicibus operam dabat. Purpureum quoq; amiculum, quo nuper ab Helga *(id erat nomen* Regiæ *sponsæ) donatus fuerat, sentibus iniecit, ne cōtra sæuientia grandinis tela, indumentorum umbracula mutuatus uideretur.*

CAPVT VIII.

Tvnc etiam athletæ montem ex opposito subeuntes, auersum uentis sedendi locum petūt, accensoq; igne frigus depellunt. Deniq; non uiso Starchatero, quendam montis fastigio immittunt, qui tanquam è specula eius contemplaretur aduentum. Is in deuexa montis parte senem prospicit scapulis tenus niuali desuper respersiōe cōtectū, quem percontatur an is sit, qui promissas pugnæ partes agere debeat. Cumq; se hunc esse Starchaterus astrueret, superuenientes cæteri, pariterne omnes an singillatim excipere statuisset, interrogāt. At ille: Quoties, inquit, mihi triste canum agmen oblatrat, simul non uicißim eos abigere soleo. Ita se cum uniuersis quàm singulis cōfligere malle significans, aduersarios prius dictis, quàm armis contemnendos putabat. Inito conflictu, sex eorum absq; mutuo uulnerum receptu prostrauit, tres uerò residuos, quanquàm multis uulneribus ab eis affectus, fratrum exemplo cōsumpsit.

Starchaterus nouem athletas vno congressu simul prostrauit.

CAPVT IX.

Demum interiecto tempore, cùm apud Haldanum *Sueonum* Regem *militaret, intellexissetq;* Daniæ Regem Ingellū *prorsus petulantißimi luxus illecebris mancipatum, uitiaq; pro uirtute complexum, intermißisq;* Regiæ *maiestatis officijs, sordidum luxuriæ mancipium euasisse, dolenter ferens tantæ indolis iuuenem, tam inclyti patris filium exuisse, eximium carbonū fascem, tanquàm optimam*

mam sarcinam humeris suis Daniam petiturus impendit. Rogatus ab obuijs quid tam insolitum onus deferret, Ingelli Regis hebetudinem ad acuminis habitum se perducturũ astruxit. Nec minus quàm dixit effecit. Tantũ enim ualuit fortißimi & disertißimi monitio, ut Ingellus ex eneruí & molli illecebrarum mancipio, magnanimus uirtutum cultor euaderet, patrisq; sui interfectores, quos ad primũ familiaritatis gradum extulerat, trucidaret. Quo peracto, Starchaterus suis monitis satisfactum gaudens, gratias agendo multa præclara in laudem ueteris militiæ dixit: inter quæ nonnullos suæ adolescentiæ mores (ut Saxo habet) commemorans inquit:

Ingellũ Daniæ Regem effœminatũ miro ingenio animauit.

Imberbis quando ductum auspiciumq; sequebar
Militiæ Rex Hacho tuæ, lasciua perosus
Ingenia, & luxum, nil præter bella colebam.
Exercens animum cum corpore, mente profanum
Omne relegaui, stomachoq; placentia fugi,
Fortia complexus animo, nanq; arma professus.
Aspera uestis erat, cultusq; parabilis olim,
Rara quies, somniq; breues, labor otia longè
Propulit, & parco fluxerunt tempora sumptu.
Non ut nunc quidam, quibus insatiata cupido
Ingluuie cæca uisum rationis inumbrat.
Horum aliquis uestis operosæ tegmine cultus,
Molliter alipedem flectit, sparsamq; renodat
Cæsariem, & laxos patitur fluitare capillos:
Discere sæpe foro, turpiq; inhiare lucello
Gaudet: & hoc studio uitam solatur inertem,
Venali celebrans commissa negotia lingua.
Vi uiolat leges, & ferro iura lacesit,
Obterit innocuos, alieno pascitur ære,
Stupra, gulamq; colit, risu conuiuia mordax

Carmina Saxonis de uita Starchateri.

Insequitur, sic scorta petens ut sarculus herbam.
Occidit ignauus, dum prælia pace quiescunt,
In media si ualle cubet: testudine nulla
Tutus erit, qui fata timet: sors ultima uiuum
Quenq; rapit: latebra letum depellere non est.
Ast ego qui totum concußi cladibus orbem,
Leni morte fruar, placidoq; sub astra leuandus
Funere, ui morbi defungar uulneris expers.

CAPVT X.

Starchaterus animaduertit in molles, timidos, & ignauos.

Semper tam remotum à lasciuia animum habuit, ut ne eius quidem spectator esse sustinuerit: nunquàm otium negotio prætulit: nec minimè quidem luxuriæ assensor esse uoluit, mollium & timidorum perpetuus irrisor: histriones, scurras, parasitos ubicunq; inter bellantes comprehendit, cædendos curauit, satius ratus in leuium hominum agmen cuticulæ damno ridiculum dictare suppliciũ, quàm pœna capitis funestum imperare discrimen: ita iocularis ministerij, sordidæq; conditionis cateruam probroso animaduersionis genere insecutus, obscœno uerberum ludibrio multare contentus extitit, ne clarißimas manus turpißimorum hominum exitio cõmodaret, ipsiq; ignominia quàm morte, calamitate quàm exitio punitiores haberentur: Erat etiam in illo maximo bello Suetico, quod Ringo Suetiæ Rex contra Haraldum Daniæ Regem geßit, præcipuum columẽ. Hoc siquidem bello, quo uix aliquod maius in Aquilonaribus regnis factũ memoratur, uictor Suecus, Danus uictus euasit: & quemadmodũ à principio diximus, periere ex Suecis duodecim millia procerum, ex Danis triginta millia nobiliũ, at popularium ex utraq; parte desiderat orum nullus erat numerus. Starchaterus à parte Suecorum & Gothorum stabat, cui parti tandem uictoria ceßit,

Danosq;

Danosq; Suecorum imperio subiecit. Fuitq; idem Starchaterus in cōdendis carminibus sermone patrio disertißimus, quibus non minus quàm robore corporeo, corruptos hominum mores insectatus est. Ea carmina Saxo Latino sermone expreßit. Inter cætera autem maximè carpebat gulæ & delicijs deditos, in quos sic cecinit:

Carmina Starchateri, quibus frugalē vitam commendat & delicatam execratur.

Fortium crudus cibus est uirorum:
Nec reor lautis opus esse mensis,
Mens quibus belli meditatur usum
Pectore forti.
Fugimus lautæ uitium popinæ,
Rancidis uentrem dapibus fouentes:
Coctiles paucis placuere succi
Tempore prisco.
Vndecim quondam proceres eramus
Regis Hachonis studium secuti:
Hîc prior Helgo Begathus resedit
Ordine cœnæ:
Hîc famis primæ stimulum licebat
Aridis pernæ natibus leuare:
Ventris ardorem rigidi domabat
Copia crusti.
Offulam nemo uapidam petebat:
Quisq; communes celebrabat escas:
Simplici tantum stetit apparatu
Cœna potentum.
Vulgus externum fugiebat esum:
Nec fuit summis epuli libido.
Ipse Rex paruo meminit modestam
Ducere uitam:
Mellei temnens speciem saporis,
Combibit tostum Cereris liquorem,

Nec parum coctis dubitabat uti,
Assa perosus.
Mensa perstabat modico paratu,
Exhibens sumptum tenui salino,
Ne quid externo uariaret usu
Docta uetustas.
Amphoras nemo paterásue quondam
Intulit mensis:dolio profudit
Poculum promus:nec erat catillis
Copia pictis.
Nemo transacti uenerator æui,
Cantharis iunxit teretes diotas,
Nec cibis lancem cumulauit olim
Comptus agaso.
Non breui concha cyathóue leui
Prandium uanus decorabat hospes:
Nunc recens morum facies prudenter
Omnia pressit.

CAPVT XI.

Tandem post egregiam facinorum suorum memoriā in senium uergens, hoc succincto carmine totius uitæ & militiæ suæ studium summatim expressit, dicens:

Carmina Starchateri quibus vitam suam celebrat.

At mihi (si recolo)nascenti fata dedere
Bella sequi,belloq; mori,miscere tumultus,
Inuigilare armis,uitam exercere cruentam.
Castra quietis inops colui,pacemq; perosus
Sub signis Gradiue tuis discrimine summo
Consenui,uictoq; metu pugnare decorum,
Turpe uacare ratus,crebras committere cædes
Egregium duxi, & strages celebrare frequentes.
Sæpe graues bello Reges concurrere uidi,

Et cly-

Et clypeos,galeasq; teri,crudescere campos
Sanguine,loricas affixa cuspide rumpi,
Vndiq; thoraces admisso cedere ferro,
Luxuriare feras inhumato milite pastas.
Hîc aliquis fortè egregij conaminis autor,
Marte manuq; potens,medium dum pugnat in hostem,
Intentam capiti loricam diffidit:alter
Casside perfossa,ferrumq; in uertice mersit.
Hic gladius sæpe dextra bellantis adactus,
Tegmine discisso capiti districtus inhæsit,
Quando ter Olonis summo discrimine nati
Expugnator eram:nanq; agmine prorsus in illo
Aut gladium fregit manus,aut obstantia fudit:
Hæc grauitas ferientis erat.Quid quando Curetum
Littus,& innumera constratum cuspide callem
Primus lignifers docui decurrere plantis?
Nanq; aditurus agros confertos murice ferreo,
Armabam laceros subiecto stipite gressus.
Hinc mecum egregijs congressum uiribus Hamam
Enecui:mox cum Rino duce Flebace nato
Obtriui Kyrios,uel quas alit Esthia gentes,
Et populos Semgala tuos.Post hæc Tilemarchos
Aggressus,caput inde tuli liuore cruentum,
Quassum malleolis,armisq; fabrilibus ictum.
Hîc primùm didici quid ferramenta ualerent
Incudis,atq; animi quantum popularibus esset.
Theutonici quoq; me pœnas autore dedêre,
Cùm natos Suertinge tuos Frothonis iniqua
Cæde reos,domini uindex ad pocula straui.
Nec minus hoc facinus,quando pro uirgine chara
Vno septenos necui certamine fratres,
Teste loco,qui me stomacho linquente perefus,

Non parit arenti rediuiuum cespite gramen.
Moxq; ducis Kerri bellum nauale parantis,
Vicimus egregio confertam milite puppim.
Inde dedi leto Vaszam, fabrumq; procacem
Multaui natibus cæsis: ferroq; peremi
Rupibus à niueis hebetantem tela Visinnum.
Quattuor hinc Leri natos, pugilesq; peremi
Biarmenses, gentis Hybernæ principe capto.
Dufflinæ populabar opes, semperq; manebit
Nostra Brauellinis uirtus conspecta trophæis.
Quid moror? excedunt numerum quæ fortiter egi,
Quodq; manu gessi, ad solidum celebrare recensens
Deficio: sunt cuncta meo maiora relatu.
Vincit opus famam, nec sermo suppetit actis.

CAPVT XII.

Postremò prolixa iam ætate defessus, ne senij uitio pristinum gloriæ decus amitteret, egregium fore putauit, si uoluntarium sibi consciceret exitum, fatumq; proprio maturasset arbitrio. Olim nanq; rei bellicæ deditis morbo oppetere probrosum existimatum est. Quocirca aurum librarũ centum & uiginti, quod iam pridem pro Olonis tyranni interfectione meruerat, collo appensum gerebat, emẽdi in se percussoris gratia, nihil aptius ratus, quàm si aurum quod pro aliena clade tulerat, damno propriæ salutis impenderet. Itaq; Hatherum splendido loco natum, cuius olim patrem occiderat, obuium nactus, hortabatur ne à parẽtis sui interfectore pœnas exigere uereretur. Hæc facientem auro quod gerebat potiturum esse promittit: & ut eius in se animũ ferociorem efficeret, huiusmodi exhortatione usus fuisse commemoratur:

Starchaterus sibi cædem procurat.

Præterea Hathere priuaui te patre Lenno.

Hanc

Hanc mihi quæso uicem referas, & obire uolentem
Sterne senem, iugulumq́; meum pete uindice ferro.
Quippe operam clari mens percussoris adoptat:
Horret ab ignaua fatum deposcere dextra.
Sponte pia legem fati præcurrere fas est:
Quod nequeas fugere, hoc etiam anticipare licebit.
Arbor alenda recens, uetus excidenda: minister
Naturæ est quisquis fato confinia fundit,
Et sternit quod stare nequit: mors optima tunc est
Cùm petitur, uitæq́; piget, cùm funus amatur,
Ne miseros casus incommoda proroget ætas.

Hæc dicens exertam crumena pecuniam promit. Hatherus autē tam fruendi æris, quàm paternæ ultionis capessendæ cupidine concitatus, obsecuturū se precibus spopondit. Cui Starchaterus cupidè ense præbito, pronam postmodū ceruicē applicuit, ne timidè percussoris opus exequeretur, aut ferro muliebriter uteretur hortatus, præfatusq́; quòd si peracta cæde ante cadaueris lapsum caput ac truncū medius intersiliret, armis insuperabilis redderetur. Quod utrū instruendi percussoris, aut puniendi gratia dixerit, incertū est: fore enim poterat, ut saltātē eximij cadaueris moles obrueret. Igitur caput decussum morsu terrā petiuit, ferocitatē retinens uiuentis. Percussor fraudem subesse ueritus, saltu abstinuit: quem si temerè peregisset, fortè nunquā amplius salijsset. Hic fuit exitus admirandi gigātis Starchateri: cuius historiam ideò à Saxone mutuatā in compendiū redegi, quia aliena laus efficacior esse solet quàm propria, præsertim cùm Danus Sueticæ uel Gothicæ nationis hominem commendauerit. Erat enim hic Sueticus pugil, quem corporis proceritas, ingens uiriū robur, & uita supra humanum terminū prolixa, singularem faciunt & incomparabilem: cuius exemplo facilè persuaderi queat, crasso sub

Starchateri mors.

aëre nasci magnos posse uiros, & magna exempla daturos.

CAPVT XIII.

Vilmerus 43. Rex internus.

Vilmerus Getherici filius, dum adhuc Haldanus *in regno Sueonũ præsideret, mortuo patri successit: qui nihil à paterna magnanimitate degenerãs, arma potius in extraneos & remotè positos hostes, quàm in domesticos & uicinos Suecones conuertere studuit. Quippe (ut præfati sumus) cùm illis Gothis à patre præfectus fuisset, qui in trãsmarinis regionibus (redeunte in Gothiã Geatherico) remanserant, inuictæ militiæ studium tam diligenter exequebatur, ut strenuo patri strenuißimus filius succeßisse uideretur.* Enimuerò *non solo imperio* Curetum, *Estonum,* Vlmerugorum, *Samogetarum à patre relicto contentus, sed totas suæ* Gothicæ *gentis uires in* Russos, *à quibus prius laceßitus fuerat, conuertit, eosq; deuictos sub tributa coëgit.* Illi *enim cùm comperijssent uicinam sibi* Esthiam *sub* Gothorum *imperium deuenisse, non parum formidare cœperunt tam potentẽ populum suo lateri propinquasse.* Proinde *eorum* Rex Heruitus *suscitata ex terminis uicinorum principatuum controuersia, bellum* Vilmero *indicit: ad quod* Gothi *tam alacres concurrerunt, quasi nihil unquam iucundius, quàm arma tractare didicißent: priusq; armis accincti intra* Rußiæ *terminos se diffundebant, quàm de sua ipsorum defensione deliberasse putarentur.* Quocirca Rußi *magis ingenio, quàm uiribus aut armis utendũ rati, inusitati acuminis clauos aduentantibus hostibus obiectabant, repressuri eorum impetum, quos putabant ad arma fuisse tardiores. Sed qui maiora bellorum pericula antè superare didicerant, etiam minutulos clauos prudenter euitauerũt. Secuti enim exemplũ* Starchateri, *qui primus lignіferis docuit decurrere plantis, lignea pedibus tegmina submisere:*

Heruitus Rutenorum Rex.

Gothi prouocati per Russos ad arma concurrunt.

Gothi stratagema Rutenorũ declinant.

misere: quo præsidio substratos humi aculeos integro expeditoq; gressu conculcabant. Est autem ferrum hoc quatuor dispartitum stylis, ijsdemq; taliter constitutis, ut in quamcunq; partem illud iaciatur, trium pedum æqualitate subsistat: quod (ni fallor) Latini Tribulos appellant, ut habet historia Herodiana lib. IIII. in uita Macrini.

CAPVT XIIII.

Gothi Rußiam vastant.

PRogreßi deinde Gothi ad interiora Rußiæ, omnia rapinis, flammis, cædibus inuoluebant, donec cõcurrente utroq; exercitu, atrocius certamen restaret: certatumq; est diebus duobus tam pertinaciter, ut uix nocturnæ tenebræ frameas à crudeli cæde reuocare potuissent. Tandẽ Gothi uictoriã non incruentam assecuti, omnes Rußiæ partes usq; ad Tanaim fluuium Europæ & Asiæ limitancũ, suum imperium (exemplo illorum ueterum Gothorum patrum suorũ) extenderunt, sedesq; ibidem ad plures annos firmauerunt, intereà Vilmero Gothorum regnum in patria à patre Getherico relictum respiciente, & in bonis legibus, ac optimis moribus potenter & prudenter gubernante: qui etiam Gothis in Rußia relictis, exemplo patris priusquam ab eis discederet, filium suum Nordianũ præficere curauit: deinde per annos non paucos cum summa autoritate latißimi imperij sui terminos in fide & obsequio cõtinens, nomẽ præclarũ inter clarißimos Reges & principes ad omnem posteritatem transmisit. Cuius & aliorum multorum plurima & egregia facinora, nobis illa antiquorum simplicitas abscondita effecit, ut nunc plura & peßima nostri temporis flagitia, quàm optima ueterum opera nos scire fateamur. Quæ enim priscorum historia tanta, tamq; nefanda scelera continet, aut unquam cõtinere potuit, quanta nunc paßim in summis, mediocribus, & infimis hominibus expe

Gothi uincunt Rutenos dilatando imperiũ suum.

rimur? Sed hæc diuino iudicio cōmittenda sunt, à quo corruptißimi nostri temporis mores breui aut emendationē, aut punitionem expectabunt.

CAPVT XV.

Nordianus 44. Rex internus.

NOrdianus Vilmeri filius, amplißimū principatum ab auo Getherico, atq; à patre gloriosa uictoria partum, sibiq; relictum, non æquali fortuna assequi & conseruare potuit. Quippe cùm domi & in patria Gothi ac Sueones discordia plurima laborarent, ipseq; Heruitus Rußiæ Rex comperta per ueram famam morte potentißimi Vilmeri, cœpit multis ingenijs ad recuperandam amissam libertatem aspirare: cauitq; omnibus ingenijs, ne insidiæ quas occultis dolis in Gothos meditaretur, eis apertæ fierent, pœnasq; citius quàm libertatem consequeretur. Emergebat tamen post multos occultos conatus dudum conceptæ perfidiæ partus: & cùm Gothi omnia secura putarent, nihilq; minus quàm Rutenorū rebellionē cogitarent, tunc subitò Heruitus apparuit innumerabilibus Scytharū & Russorum copijs suffultus: tantoq; impetu aggressus est Gothos, ut si in eius exercitu perseuerātia et impetus pares fuissent, mox sublata fuisset Gothis omnis spes atq; occasio resistendi. Verùm cùm ille impetuosißimus furor paululum remitteretur, Gothi se in maxima multitudine perarmāt, parati uires uiribus opponere, & imperiū uirtute maiorū partum atq; ampliatum defendere, prius sanguinem & uitam, quàm honorem in se à maioribus transfusum ignauiter amissuri. Fit igitur utrinq; bellum atrox & cruentum, in quo multi ex utroq; exercitu desiderati fuerunt. Tandem quia Rußis in proprio solo pugnantibus recentes militum copiæ semper suppeditabantur, uictoria ad indigenas se cōuertit, quæ extraneos seuerius auersata fuit. Quāuis

Heruitus rursus Gothos inuadit.

nis enim Gothi tam ob multitudinem, quàm militarem disciplinam insuperabiles uiderentur, tamen nimijs & incredibilibus hostium copijs coacti sunt Rußiæ *imperium manibus incolarum relinquere: factumq; est, ut ex* Rußia *(duce* Nordiano*) in* Lituaniam *&* Poloniam *in maxima multitudine diffunderentur, & tandem post nonnulla tempora cum cæteris* Gothis*, qui olim* Septentrionalem Gothiã*, communemq; patriam egreßi fuerant, in* Thracia *coniungerentur. Fatendum tamen est non omnibus* Gothis *tunc placuisse ad incertas sedes commigrare, sed natale solum potius repetendum: quos* Heruitus *uictricibus & maximis copijs succinctus insequebatur, & partem* Suetiæ *sub suum* Principatũ *redegit. Sed parum admodum eius durauit imperium. Nam confestim se in suam* Rußiam *recipiens, filium sui nominis* Heruitũ *administrando nouo regno præfecit, quem* Sucones *sine mora impugnatũ, expugnatumq; occiderunt.*

Gothi cedunt innumerabili multitudini Rutenorũ.

Gothi diffunduntur in Lituaniam & Poloniam.

Heruitus iunior à Suecis occiditur.

CAPUT XVI.

Siuardus deinde per summam difficultatem ad regni Suetiæ *culmen ascendit. Enimuerò postquàm* Suetiæ *proceres* Haldanum *Regem patrem eius ob seueriorem regni gubernationem occidissent, toto ingenio & exquisitis consilijs impedire conabantur, ne filium paternæ necis uindicem in locum occisi patris sublimarent: quanquàm non deessent, qui affirmarent paternam seueritatem filio innocenti nocere non debere. Durauitque diu ea procerum controuersia de* Rege *substituendo, donec* Starchaterus *ex* Danica *militia, in qua solus nouem fortes pugiles uno certamine deuicerat, ad patriam rediisset. Qui cùm sibi summam autoritatem, tum ob eximiam corporis & animi fortitudinem, tum etiam*

Siuardus 45. Rex internus.

Starchateri cõsilio Siuardus in Regem Suetiæ assumitur.

ob singularem probitatem, & res magnificè gestas, apud omnes ordines comparasset, haud difficulter cæteros proceres, ut in Haldani sanguine Regiæ maiestatis successionem conseruarent, induxit, præfatus non expedire Reipublicæ tanti fastigij culmē in aliquam obscurioris sortis familiam, nisi aliqua grauissima causa subesset, transferre, cùm etiam crebra experientia compertum esset, humilioris conditionis homines ad sublimem dignitatis gradum euectos, insolentissima tyrannide omnia corrupisse. Itaq; magna & singulari cooperatione Starchateri Siuardus in paterno principatu successit, data prius fide, ne in patris occisores quacunq; occasione uindicaret. Potuit illa Starchaterus apud Sueones potenter & prudenter efficere: at nullis ingenijs, nullaq; quantumcunq; diserta oratione Gothis persuadere potuit, ut Siuardum in Regem assumerent, affirmantibus constanter eius parentem Haldanum omne ius primogeniti Getherici pridem uiolasse, atq; seipsum in paternum imperium præpostero ordine intrudi permisisse:

CAPVT XVII.

Carolus 46. Rex internus.

PRoinde Carolum Nardiani in externa militia occupati nepotem Gothiæ regno præficiũt: renouatumq; est odium inter Suecos & Gothos, quod semper omnes uiri qui in utraq; parte sapientiores habiti sunt, horruerũt, tantumq; in patria inter hos Reges inualescebat, ut etiam in longinquiores regiones perniciosa fœcunditate diffunderetur. Erant enim Olauo Regi Danorum duo eximiæ spei filij, Frotho uidelicet, qui Vuildam prædicti Suetiæ Regis Siuardi filiam, & Haraldus, qui Signem huius Caroli Gothorum Regis filiam in matrimonium assumpserant. Hæ duæ coniuges ut erant ex duobus patribus summè dissentientibus natæ, ita suos maritos quàm arctissimo

Frotho & Haraldus filij Regis Daniæ ducunt vxores.

mo ac fraterno uinculo coniunctos, ad inextinguibile odiũ perducentes, occasionem præstiterunt, ut Frotho *fraternæ necessitudinis immemor, fratrem suum* Haraldum *omni probitate ac militari disciplina conspicuum, structis occultè insidijs trucidaret, filiosq; eius* Haraldum *&* Haldanũ, *nisi industria Caroli materni aui præseruati fuissent, æquali crudelitate perdidisset.* Quorum *natu maior* Haldanus, *cùm post multos & uarios casus adoleuisset, non solùm patruum, eundemq; patris sui occisorem* Frothonem *occidit, sed & regnum eius Daniam occupauit: deinde in Suecones (eò quòd inde oriunda esset* Vuilda, *quæ putabatur* Frothonem *ad fraternam necem accendisse) arma conuertit, Regemq; eorum Siuardum ob mala merita malè educatæ filiæ occidit.*

Malæ coniuges prouocant maritos fratres ad exitiale malũ.

Haldanus filius Haraldi uindex paternæ necis.

Siuardus Rex occiditur.

CAPVT XVIII.

CArolus igitur non ad aliquam humanæ uitæ felicitatem, sed ad plurima pericula tam apud suos, quàm apud uicinos & exteros, Gothico regno præfectus est. Cùm enim in summa controuersia cum Siuardo Sueonum Rege uersaretur, æstimabat sibi ac suo regno optimè consultum iri, si Daniæ Regem sibi aliquo arctissimo amicitiæ uinculo conciliaret, ne inter duos potentissimos Reges medium sortitus locum, utriusq; potentiam aliquando sibi infensam pateretur. Igitur *(ut dicere cœpimus) optimæ spei iuueni* Haraldo *Danorum Regis* Olaui *filio, unicam filiam* Signem *matrimonio copulauit: cum qua insignis uirtutis pugilem* Vitolphum, *tanquam opportunum in aliena terra præsidium mittendum curauit. Sed quod singulari spe ad suam salutem perpetuam disponebat, hoc aduersa fata ad eius extremam perniciem ob pessimarum coniugũ corrixationem (uti iam diximus) conuerterunt.* Horrendum

Signe filia Caroli datur in matrimoniũ Haraldo Olaui *filio.*

Vitolphus *pugil.*

profectò stultarum mulierum exemplum, ab imprudentũ uirorum moribus acceptum. Solent enim insensati atque effœminati uiri, cùm in se nihil prorsus uirtutis habeant, ex maiorum suorum nobilitate ac uirtute à qua remotißimi sunt, sese turgidos ostentare: at si eorum personas penitius inspexeris, nec uestigium ueræ uirtutis in omni eorũ actione inuenies. Sed his omißis, ad Carolum redeamus:

Carolus necatur. Qui cùm saluãdis occisi Haraldi liberis, suisq; ex filia nepotibus magis solicitè quàm securè inuigilaret, procuratis à Frothone paricida insidijs extinguitur. Sed nec Frothoni sua paricidia inulta mansere. Nam ijdem huius Caroli

Frotho interficitur. nepotes Haldanus & Haraldus (uti præfati sumus) impiũ eius sanguinem exhausere.

CAPVT XIX.

Ericus 47. Rex internus. ERico deinde Siuardi Sueonum Regis ex Vuilda nepoti in locum occisi materni aui surrogato, grauißimæ in omnibus rebus difficultates, ob eiusdem matris Vuildæ iurgia & conuitia cõtra Signem Gothicam fœminam & Reginam cõgesta, emersere. Siquidem Haldanus Signæ filius, ob amißi parentis Haraldi & materni aui Caroli necem, ubique grauis atque inuictus uindex imminebat. Occisis enim Frothone patruo, eodemq; paricida, & Siuardo Sueonum Rege, nunc demum in hunc filium eius E-

Haldanus in Ericũ uindictã molitur. ricum à terra & mari bellum parat. Ericus tamen magno atque præstanti animo bellum commissurus, militem non imbellem ex Sueonibus contraxit, copiasq; uiribus & armis instructißimas, contra aduentantis hostis impetum educit: fit insigne atque atrox prælium, non modò inter infimæ sortis milites, uerumetiam inter admirandæ fortitudinis pugiles & proceres, atque ipsos agminũ duces. Cla-

Haldani egregia fortitudo. ruit præcipuè in hoc bello eximia Haldani fortitudo.

Quippe

Quippe cùm cæteris pugilibus corporis & animi fortitudine præcelleret, abiecto scuto caput galea muniijt, & utranq; manum clauæ eximij ponderis immittit, progrediturq; in acerrimas hostiũ turmas, omnia occurrentia prosternens: nec erat aliquod tam firmum obstaculum, quod tantæ molis impetum frustrare posse uideretur. Inter summæ fortitudinis opera Haquinum Erici *pugilem sibi in acie occurrentem prostrauit: fortuna tamen tanto eius animo non respondit, nam uictus salutem fuga quærere cogebatur: peruenitq; post multos errores & deuia ad terras* Helsingorum, *opportuno susceptus hospitio à quodã* Vitolpho *pugile, qui olim (ut prædiximus)* Signem Haldani *matrem à* Gothia *in* Daniã *comitatus fuerat, patriq;* Haraldo *fideliter usque ad ultima fata militauerat.*

Haldanus Haquinum pugilẽ prostrauit.

Haldanus uictus fugit ad Vitolphũ pugilem.

CAPVT XX.

A*T* Ericus *comperta* Haldani *fuga, mox expeditissimos milites dirigit, qui ipsum ex penetralibus* Vitolphi *extractũ occidãt, aut ad suum conspectũ adducant. Sed erat* Vitolphus *in arte magica adeò peritus, ut uenientibus cõfestim adimeret omnem oculorum usum, ne propinquas ædes uisu aut uestigijs indagare potuissent. Itaq;* Haldanus *geminum à* Vitolpho *beneficiũ in extrema rerum suarum fortuna assecutus est. Quippe ab insidijs potentissimi hostis fideliter seruatus, deinde à mortiferis uulneribus quæ in bello susceperat, diligẽtissimè curatus, optatum aduersæ fortunæ remedium præter omnem spem feliciter inuenit. Didicerat enim* Vitolphus *ex diuturna & continua militia, quæ carnem eius multis uulneribus sulcauerat, certissima medicinæ artis experimenta, quibus* Haldanum *ad pristinæ incolumitatis habitũ breui temporũ cursu perduxit. Igitur recuperata salute, exercitũ undecunq;*

Ericus persequitur Haldanũ.

Vitolphus erat magicæ artis peritus.

Vitolphus calle bat artem medicandi.

poterat, congregauit, bellumq; nihilo fœlicius quàm prius in Ericum promouit. Nam cùm Ericus populo & uiribus præualeret, Haldanus se ad insidiosa stratagemata conuertens, conabatur ipsum ad impenetrabiles montium saltus pertrahere: qua astutia minimè succedente, se cum commilitonibus in montium fastigia recepit, unde ingentia saxa in subeuntem Erici exercitum cum tanto fragore præcipitauit, ut cœlum in fulmina & portentosa tonitrua ruptum putaretur. Sed erant perridicula tonitrua Claudiana, auditu quidem horrenda, sed exitu uana, tantum aberat ut autori uictoriam cõciliassent, aut incolæ ipsum diuino honore pro tam inani & ludicro facinore dignũ iudicassent.

Haldanus Erici exercitũ saxis obruere conatur.

CAPVT XXI.

Cum ergo Haldanus à montibus & syluarum latebris præsidium salutemq; mutuaret, Ericus nolens circa eius obsidionem frustra occupari, exercitum classi impositum usque in Daniam secura aura deducens, Haraldũ Haldani fratrem Danorum regnum perfunctoriè moderantem in bella prouocauit. Qui cõfestim copijs coactis, obuiam aduenienti prodibat: committitur atrox & cruenta pugna, diuq; ab utraque parte uictoria expectatur, quæ tandem Sueonum partibus inclinatur, uictosq; & infeliciter pugnantes Danos prostrauit. Qui tamen resumptis uiribus, audaciore quàm prosperiore fortuna bellum renouant: sed erat inanis spes, qua contra inuictam hostium potentiam erigebantur. Proinde uicti profligatiq; temerariæ pugnæ pœnas pependerunt. Neque tamen satis esse credebant se gemino prælio superatos, nisi & tertium aggrederentur: in quo (occiso Haraldo) manus uictas Suecis porrexerunt. Itaque Ericus subacta Dania, uictorem exercitũ in Suetiam reducens, diuturnã fœlicemq; requiem adeptus est,

Ericus oppugnat Haraldum & Daniæ regnum.

Dani bis uicti.

Haraldus occubuit, & Dani tertiò subacti.

est, donec Haldanus patris, fratrisq;, & plurimorum necessariorum suorum necem statuisset in Ericum uindicare. Ad id enim non impotentē ex toto Danico imperio exercitum coëgit, ipsumq; in Suetiam Ericū oppressurus transuexit. Occurrit Ericus multo & ualido milite cinctus, & si uiribus non dolis manus conserendæ fuissent, uictor nimirum euasisset. Enimuerò dum Haldanus suorum paucitati diffideret, uictoriam astutia & dolis comparauit, quādo Ericum ad præparatas insidias protractum comprehendit, comprehensoq; potestatem fecit uitam obsequio redimendi: at magni atque inuicti spiritus homo, precariam uitam agere dedignatus, mortem seruituti turpitudiniq; anteponebat. Haldanus fratris necē ultus est.

CAPVT XXII.

HAldanus Caroli Gothorū Regis ex filia Signe nepos, postquam in patris & fratris occisores potenter & prosperè uindicasset, consensu Suetiæ procerum in Sueoniæ Regem sublimatur. Dignus siquidem ab omnibus putabatur, ut qui parricidalis criminis tam strenuus ultor extitisset, etiam Rex constitutus à subiectis populis omnem impietatem eliminare curaret, uirtutesq; bellorum tempestate concussas, in pristinum statum atq; uigorem collocaret. Hic sui regni auspicia felicius à uicinorum Principum concordia inchoanda existimans, Vnguinum Gothorum Regem sanguinis propinquitate coniunctum, missis prudentibus legatis, sibi ad stabile & perpetuum fœdus conciliauit, prudenter quidem ex præteritis ad futura prospiciens. Quemadmodum enim Reges, & regnum Suetiæ ob controuersias, quæ aliquando cum Gothis inciderant, ad grauissima quæq; incommoda corruerant, ita perseuerante utriusq; partis concordia, nulla pars humanæ felicitatis

Haldanus 48. Rex internus.

Vnguinus Rex Gothorum.

eis unquam defuisse uidebatur. Compositis deinde in patria omnibus Reipublicæ partibus, ne ciuibus & incolis suis grauior, quàm iustum & æquum esset, immineret, totam suæ militiæ multitudinem à uisceribus ciuium abstractam, claßiq; impositam, contra piratas (qui tunc ubiq; mare Sueticum infestabant) eduxit, palàm affirmans eos Reges nocentiores esse quocunq; publico hoste, qui ob superbam ignauiam in suis ædibus à militari exercitio separati commorantur, subiectisq; populis formidabiles, hostibus uerò contemptibiles apparent. Vidi ego aliquando eius generis Principes, eorumq; tyrannidem expertus sum, qui in substratum populum leones & tigrides erant, at in hostes omni lepore timidiores notabantur: plures quippe sine numero ciues, quàm hostes opprimebant. Sed his belluis (in quorũ memoriam inuitus incido) omißis, ad Haldanum fortißimum atque prudentißimum Regem reuertor. Qui (ut diximus) suæ gregariæ militiæ turmas in naualibus bellis continuè exercebat, nunc Daniam cuius etiã Rex erat, nunc Suetiam & Gothiam ab omni domesticorum & piratarum iniuria conseruando, nihilq; omittendo quo subiectos sibi populos feliciores efficere potuisset. Inter cæteros autem piratas duo erant uegetioris ingenij Vandali, siue Curetes, Anundus & Tocho, qui acrioribus bellis circumpositas regiones molestabant. Hos Haldanus maritima pugna aggressus extinxit.

Haldanus piratas persequitur.

Anundus & Tocho piratæ extinguuntur.

CAPVT XXIII.

ATtamen nõnulli in Suetia emersere sanguine quàm moribus nobiliores, qui tam sedulos Haldani labores, & nunquã intermissas pro salute publica excubias, ingrato animo æstimarẽt: totisq; conatibus ipsum in extremum uitæ & honoris discrimen adducere moliebantur.

Huius

Huius factionis caput erat quidam Siualdus clarißimo loco natus, qui apud Sueonum concionem multa abominanda facinora in absentem Haldanum congeßit, argumento sumpto ab occisione Frothonis, quam non solùm orationis uehementia, sed multo lachrymarum profluuio ita auribus præsentis populi inculcauit, ut parum abesset, quin statim Regio honore (quē summoperè ambire uidebatur) donaretur. Quibus compertis Haldanus, coactis ad concionem militibus, insinuat quomodo ingrati Sueonum proceres, pro quorum pace & tranquillitate tot uitæ discrimina sustinuerat, iniurias, & insidias, omniaq; hostilitatis studia in se pertinaciter meditarentur: proinde necessarium fore, illum rebellium conatum in prima origine succidi, ne longiorem moram assecutus altiores radices emittat. His dictis totius claßis robur & arma, ab atrocibus hostibus ad reprimendos ingratorum ciuium tumultus reuocauit. At Sueones uisa magnitudine aduentantis exercitus, mox à Siualdo defectionis autore paulatim defecerunt. Sed pertinax in bellace uiro animus, in nullo remißior apparebat. Misso enim ad Haldanum nuntio, inquit: Si te uirum fortem fateri uolueris, progredere mecum in campum, ut unius aut alterius occasu cætera multitudo seruetur. Ego & septem filij mei ex una parte stabimus, te & filijs tuis ex aduerso pugnantibus. Non equidem, subintulit Haldanus, duellū detrecto, sed iniquam cōditionem, qua solus contra octo prouocor, iustè reprehendo. Tum Siualdus: Nil mirandum, ait, hominem mente & corpore frigidum occasiones quærere, quibus se à pugna eximat. Ego & filij mei una caro censendi sumus. Si tu hactenus frigido & infœcūdo toro cubuisti, affer ergo in campum unita membra, quando ego in filios dispersa iterum in certamen assumo. Hac qualicunque ratione

Siualdus quidā contra Haldanum conspirationē molitur.

Sueones à Siualdo deficiunt.

Haldanus prouocatur ad pugnam, quam minimè detrectat.

Siualdi cum septem filijs cædes.

Haldani magnanimitas se ad iniquũ certamen adduci permisit: uictorq́; prostratis patre & filijs, à toto populo salutatur. Deinde absumpto uno pestifero capite, mox alterũ priore perniciosius emersit. Nam Harthbenus pugil Helsingicus omnia alia potius, quàm Regem optimis moribus præditum pati uolens, non distulit ipsum, quem suorũ enormium facinorum uindicem formidabat, ad singulare certamen denuò prouocare. Erat ille Harthbenus monstrosa longitudine, utpote nouem cubitis in altum porrectus, cui etiam duodecim athletæ commilitones fuere: quorum opera quoties illi præsaga pugnæ rabies incessisset, uinculorum remedio oborti furoris impetus propulsabatur. Ea fortitudine ad omne nefas abutens, nullius illustrissimæ uirginis aut fœminæ pudicitiam intentatam permisit. Siquidem raptas Regum filias stupro fœdare gloriæ loco ducebat, tantoq́; se clariorem æstimabat, quantò splendidiores concubitus uiolentius assequi potuisset.

Harthbenus Helsingus pugil inusitatæ magnitudinis.

CAPVT XXIIII.

HVnc Haldanus cùm ab eo ad singularem pugnam prouocaretur, magnanimiter contempsit, affirmãs se solum cum eo & duodecim commilitonibus ipsius congredi paratum. Quo contemptu Harthbenus perfusus, statim sex è suis athletis ferro consumpsit, deinde sex reliquis sociatus, pugnam cum Haldano conferens, uictoria caruit & uita, plaudentibus cunctis ad mortem tam insignis & spurcissimi latronis. Hoc monstro oppresso, mox aliud opprimendum offertur. Nam cùm comperisset Grimonem eximiarum uirium athletam, Hatheri Noruegici Regis filiam Torildam sub duelli comminatione expetere, illuc suo more monstra domiturus accessit. Nec bonæ spei bonus effectus defuit. Nam Grimonem (quamuis athletica fortitu-

Harthbenus cũ suis commilitonibus occũbit.

dine

dine, atque magica arte conspicuum) ita oppressit, ut perpetuò mancum atque imbellem reddiderit. Itaque Haldanus Torilda potitus, filium Asmundum, à quo Noruegiæ Reges se prodijsse gloriantur, ex ea suscitauit. Tandem cùm didicisset Ebbonem quendam plebei generis piratam, Vnguini Gothorum Regis filiam Sigrutham in coniugem, & dimidium Gothici regni in dotem postulare, indignanter tam disparis conditionis copulam tulit, seq; ignoto habitu deformatum inter nuptiarum auspicia in regiam Vnguini recepit: ubi præmissa acerrima obiurgatione in plebeij hominis temeritatem, quòd auderet se Regibus coæquare, Surge, inquit, & ferro mecum decernens te uirum ostende, non anteà uoto quàm uictoria potiturus. Monstris nocturnam pugnam Ebbo conuenire respondit. Qui tandem Haldano importunius perurgente, & sub lustris lunæ splendorem diem referre affirmante, è medio conuiuij surrexit, primoq; impetu nequicquam se defendere tentans occiditur, uersis in funus & exequias nuptijs, quas disparitas conditionis conciliasse uidebatur. Hic erat exitus plebeij hominis, quem nec uirtus, nec generis claritas nobilitauit. His per Haldanum in materno regno Gothorum feliciter actis, se in Suetiam recepit, diuq; in tranquillitate regnando, gloriam sui nominis apud omnes meruit immortalem.

Asmūdus Haldani ex Torilda filius, à quo Reges Noruegiæ prodierūt.

Ebbo occiditur.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber sextus.

CAPVT I.

Nunc autē cōtinuaturi res Gothicas, quas ex difficillimis antiquorum obscuritatibus erutas ad calcem tertij libri perduximus, indignanti simul & dolenti animo ferimus, tam fortem gentem, totq; clarißimis triumphis inclytam, adeò paucos gestorum suorum scriptores inuenisse, donec ad tempora illorum Cæsarum, quibus conflictata est, perueniret. Tunc enim Romani scriptores suorum Principum laudes ampliaturi, non poterant commodè fortißimorum hostium uirtutem silentio præterire: quemadmodum Vatum præstantißimus AEneam summis laudibus extollere uolens, Turno eius hosti non paruam militaris fortitudinis experientiam tribuit. Credendum tamen est historiam Romano autore conscriptam, propensiore studio ferri in suorum, quàm alienorum hominum laudes. Verùm tribuendum est hoc affectibus humanis, qui etiam in uiris perfecta uirtute præditis nonnihil sibi concedendum putant. Prudentis lectoris est, ex plurima lectione quæ probabiliora uidentur eligere. Nunc unde pridem digreßi sumus redeamus. Diximus superius Augustum Cæsarem orbis domitorem, nullius gentis potentiam magis formidasse, quàm Getarum. Ideoq; idem poëta Virgilius lib. VII. AEneidos de Romanis

nis aduersus hanc gentem bella mouere uolentibus perterritus cecinit: Siue Getis inferre manu lachrymabile bellum. Et Augustus ipse postquam à principio imperij sui ipsam bellis acerrimis impetiuisset, parumq; profecisset, uoluit potius eam singulari amicitia sibi conciliatam fouere, quàm eius fortitudinem ad bellum prouocatam experiri. Proinde (ut ex Suetonio Tranquillo diximus) Commosito eius gentis Regi filiam suam Iuliam despondit, petita uicißim eius filia in matrimonium. Qua quidem affinitate effectum est, ut per plures annos (imperante Augusto) Gothi quieti, & Romanis confœderati in Thracia, Daciaq;, & ad ripas Danubij permanserint, ac Cæsare Augusto morte sublato, Tiberioq; ad imperium assumpto, quum non ea pristina amicitia colerentur, consilium ceperint, quo ostenderent se, suamq; confœderationem à Romanis neque utiliter negligi, neque securè contemni posse. Igitur coactis copijs se in uniuersam Mœsiam Romano imperio subiectam effundentes, omnia ferro, flammis, rapinis deuastabant. Deinde post direptas urbes, depopulatos agros, multiplicesq; hominum strages, præda onusti se in sua receperunt. Voluit quidem Tiberius eam Gothicæ gentis uiolentiam reprimere & uindicare, sed prius in fata cõcessit, quàm exercitus ad illud bellum comparatus expediri poterat. Neque eius successor Caius Caligula aliquid contra eam gentem agere audebat, quamuis minis maximis ipsam terrere conaretur. Sed timeri non poterat à fortibus hominibus tam perditæ uitæ tyrannus. Quis enim illud monstrum nisi nimis propè positus timuisset? Mouit quidem exercitum in Germaniam, sed nihil fortiter contra hostes egit, qui in proprios ciues non solùm fortis, sed uiolentißimus esse consueuit.

Augustus Cæsar.

Gothi à Romanis contempti, terras eis subiectas inuadunt.

Tiberius Cæsar.

Caius Caligula Imp.

CAPVT II.

Dorpaneus 24. Rex Gothorũ extra patriã.
Domitianus Imp.

DOrpaneus Gothorum Rex erat in Thracia, siue Dacia, quando ille Domitianus sordidæ auaritiæ mancipium, Romanum imperium, quod regendum susceperat, diuexabat. Huius auaritia effectum est, ut Gothos tæderet amicitiæ & cõfœderationis, quam sub priscis Imperatoribus ab Augusti Cæsaris tempore autore Agrippa inierant, deliberarentq; Romanorum terras sibi uiciniores ab auaro atq; indigno præside ad se armis & pactis, siue alio quocunq; modo pertrahere. Solent enim illæ terræ facilius ad hostes deficere, quibus ignaui atque auari tyranni dominantur. Nec diu deliberatũ erat, antequam coadunatis copijs Danubiũ pertransirent. Conabantur quidem Romani milites, qui ibi in præsidijs collocati erant, resistere traijcientibus, sed impoßibile erat contra tantam hostiũ uim atq; importunitatem præualere. Igitur retrocedentes, & in aciem se colligẽtes ad iustam pugnam præparabant: pugnatumq; est acerrimis armis & animis, donec uictoria sese Gothorum partibus applicans, cogeret Romanos salutem à fuga mutuare. Sed nec fuga saluare poterat, quos Gothi tanto impetu insequebantur, sternebantq;, & trucidabant. Cecidit in eo cruento prælio Oppius Sabinus militaris industriæ peritißimus, totius Romani exercitus princeps: pauci admodum ex maximo exercitu Romam rediere, tristem bellorum exitum nunciantes. Trepidatum est Romæ ne uictor exercitus post tantam limitaneorum præsidiorum, & militum stragem, ad interiora Romani imperij se liberè diffunderet, omnia pro uoto crudeliter uastaturus. Proinde Domitianus, qui se Deum & Dominum appellari mandauerat, ex ea suorum ruina satis doceri poterat, quàm parum posset illa sua mentita diuinitas, quæ peregrinorum hominum potentiæ

Gothi traijciũt Danubium.

Exercitus Romanorũ profligatur à Gothis.
Oppius Sabinus occubuit.

Domitianus formidabat Gothorum aduẽtum.

tentiæ cedere cogebatur: contra quam denuò ingentes copias (quibus Cornelium Fuscum in Republica expertißimum præfecit) comparabat, atque in hostes, qui liberius Romanum imperium impugnabāt, emittere curabat. Sed nihil felicius pugnatum est secundo bello quàm primo. Quamuis enim tantus esset Romanæ militiæ apparatus, ut contra hostilem gentem certißimam uictoriam sibi polliceri potuisset, tamen post atrox & uehemens prælium omnes Romanæ copiæ unà cum suo duce profligatæ, deletæq; fuerunt: tamq; dirum uulnus tunc Romana Respublica sibi inflictum putabat, ut (si Blondo Romano scriptori Cornelij Taciti uerba afferenti credi oporteat) silentio prætereundum censuerint numerum suorum militum in ea pugna desideratorum, Sallustij historici exemplo, qui in simili casu inenarrabilem Romanorum stragem occultauit: immò ita uictus est Domitianus (ut ait Dion Græcus) quòd tributa Gothis soluere fuerit compulsus.

Romanorū copiæ iterū succumbunt.

Domitianus ad tributa Gothis pendenda fuit coactus.

CAPVT III.

DEcibalus post fata Dorpanei in Gothorum Regem sublimatus, cœpit totis corporis & animi uiribus (quæ ei semper & ubique aderant) meditari, ut quemadmodum Dorpaneus transmisso Danubio, Gothicum imperium occupatis Romanorum prouincijs ampliauerit, ita ea quæ parta fuerant, prudenter conseruaret. Neque eum meditatio fefellit. Tunc enim Romani sub superba ignauia Domitiani indignè conculcati, maiorem curam habebant, quomodo atrocem illum & domesticum tyrannum, quàm quemuis extraneum hostem amouerent. Sed neque illo (uti meruit) trucidato, & per uilißimos uespillones sepulto, Nerua qui ei succeßit, coërcendæ Go-

Decibalus 25. Gothorū Rex extra patriā.

Nerua Imp.

thorum potentiæ par esse potuit, tum quia incommoda senectute affectus impediretur, tum etiam quia breui tempore quo imperabat, ad omnia restituenda quæ perditus Domitianus amiserat, minus sufficere potuisset. At Traianus, qui eo defuncto ad imperium peruenit, efficaciores occasiones, quibus subductæ Romanorum prouinciæ restitui possent, assecutus, nihil differendum putabat, quin inter cæteras etiam illæ quæ Gothorum uiribus occupatæ fuerant, rursus potentia & armis ad mutilatum Reipublicæ corpus reducerentur. Igitur collectis ualidissimis copijs, quas existimabat Gothorum potentiæ pares, arma in Decibalum promouit. Sed non erat tam facile gentem fortissimam à semel occupatis sedibus exturbare. Si enim Eutropio & alijs scriptoribus credimus, adeò diuturnum erat illud bellum, quòd Thracia siue Mœsia, Gothorum sedes, omnibus rebus humano uictui necessarijs penitus exhauriretur. Tandē post multa acerrima prælia ad eas pacis conditiones deuentum fuit, ut Gothi transito Danubio in suas antiquas sedes remearent, essentq; Romanorum socij & confœderati. Nec solùm permissi sunt ueteres sedes incolere, sed additi illis fuere amplissimi agri, in quibus habitauerant Taiphali, siue dicere mauis Tribali, & Vandali. Ea prouincia decies centena millia passuum in circuitu (teste Eutropio) continebat. Itaque Romanæ prouinciæ, quas Gothi relinquebant, tam amplis sedibus compensari uidebantur, ut ex Romano bello uictores, aut uictoribus pares rediisse uiderentur.

Traianus Imp.

Gothi trāsmisso Danubio, redeunt ad antiquas sedes.

CAPVT IIII.

Ostrogotha deinde Gothorum Rex effectus, diuturnum fœlicemq;, & amplum obtinuit principatum, estq; inter præcipuos Reges qui ante eum fuerant, iure

Ostrogotha 26. Gothorū Rex extra patriā.

iure collocandus. Nec frustra sibi proprium nomen, quod omnibus Ostrogothis commune erat, assumpsisse uidebatur. Quippe quum Ostrogotha Orientalem Gothum patria nostra lingua significet, illi rectißimè applicatum uidetur, cuius auspicijs Gothorum regnum iterum oriebatur, atque in immensum excreuit, terroremq́; Romanæ potentiæ (ut mox dicemus) incutiebat. Cur autem Ostrogothi uel Vestrogothi dicantur, & quòd Gothi & Getæ eadem gens sit, suprà commemorauimus. Sed de his aliàs. Nunc ad Ostrogotham redeamus: cuius historiã mox subijceremus, nisi in memoriam Maximini Imperatoris incidissemus: qui quum genere Gothus fuerit, inter magnos Gothorum Principes, aliquam historiæ partem sibi iure uendicabit, ut ex hac gente etiam aliquem mundi dominum, & ad summam in terris dignitatem euasisse monstremus. Eius historiã tradidere complures, inter quos præcipui sunt Iulius Capitolinus, Cordus, Herodianus, ex quibus paucula excerpenda curaui, reliqua in suo fonte quærenda relinquens.

Maximinus Gothus Imperator Romanorum.

CAPVT V.

Maximinus sub Alexandro Imperatore enituit, militare uerò sub Seuero cœpit. Hic de uico Thraciæ uicino barbaris loco, ignobili etiã patre & matre genitus: quorũ alter ex Gothis, altera ex Alanis geniti esse perhibentur, & patri quidem nomen Micea, matri Ababa fuisse dicitur. Sed hæc nomina Maximinus primis temporibus ipse prodidit: postea uerò ubi ad imperiũ peruenit, occuli præcepit, ne utroque parente barbaro genitus Imperator esse uideretur. Fuit ab initio pastor, mox prima stipendia sub Seuero fecit Alexandri auo. Forma staturaq́; fuit uirili, decorus facie, ingenio ferus, superbus atque omnium

contemptor, interdum etiam iustitiæ & æquitatis fautor. Seuero ab initio est conciliatus campestri certamine, quo lixas sedecim, unum post alium prostrauit, cum quibus ob ignobilitatē est primò luctari iussus: mox altero sudore totidem milites. Quare aurea torque ab Imperatore donatus, accitusq; inter laterum stipatores, ac tum demum illustrari cœptus est, corporis uastitate & candore insigni, oculisq; uegetis sua sponte conspicuis. Miratur Capitolinus *ipsum sæpe uno die bibisse uini amphoram. Comedit & libras carnis quadraginta.* Cordus *(autore eodem Capitolino) sexaginta scripsit. Sudorem sui corporis ubertim fluentem calice excipiebat, ut interdum ex eo tres impleuerit sextarios.* Tironum *legionem, quam sub* Germanico *bello accepit instruendam, quotidie exercuit, unaq; ipse exercebatur.* Quinos *senósue milites quotidie sternebat.* Tum *tribunorū unus, uir spectatæ uirtutis cauillabundus:* Quid *mirum, inquit, si tribunus milites uincit?* Hunc *ex prouocatione congressum primo impulsu ad terram deiecit, exclamans:* Date *alium, sed tribunum.*

Maximinus 16. lixas luctādo prostrauit, totidemq; milites.

Maximini ingluuies.

CAPVT VI.

FVit (*ut* Cordus *scribit*) *octonis pedibus, atq; uno digito maior: pollice ita pingui, ut uxoris dextrocherio pro annulo uteretur: ui tanta, ut equum pugno percussum nudaret dentibus, crura calce perfringeret,* Topazios *lapides fricaret digitis, maiusculasq; arbores dimidiaret.* Quæ *uirium multiplex experientia effecit, ut* Antheum *quidam eum uocarēt, alij* Herculem, *aut* Milonem Crotboniatem. Ego *huius uiri fortißimi gesta ex* Romanis *scriptoribus libentius adduco, quia in ueteribus* Gothorū *historijs multi similes pugiles, immò præstantiores, & gigantea fortitudine prædití paßim describuntur.* Eodemq; *tempore, quo*

Maximini robur.

Pugiles gigātea fortitudine plures eo tempore.

Maximinus

Maximinus suæ monstrosæ fortitudinis opera hinc inde exercebat, ille admirandi roboris gigas Starchaterus pugil Sueticus (cuius paulò antè meminimus) aliiq; quàm plurimi, in prima Gothorum patria æditis ubiq; clarißimis & memorabilibus facinoribus uiguerunt. Erat Maximinus Seuero semper charus, Caracallæ charior, sub quo magnos ordines duxit: Macrino abstinuit, tanquam sui Imperatoris occisore: Heliogabalum Aurelium impurã belluam contempsit, interim in Thracia apud suos Gothos familiariter conuersatus. At postquàm comperisset rerum summam ad optimum Imperatorem Alexandrum deuenisse, Romam rediit, magnisq; honoribus ab illo est exceptus. Primùm ordines duxit, multaq; fortiter gesßit: tandem Alexandro apud Gallias militari tumultu occiso, ad imperiũ peruenit, indignante Senatu, quòd sine sua autoritate imperaret. Bella grauißima cõtra Germanos gesßit, eo cõsilio ut ad Oceanum usq; Sarmaticum Romanum propagaret imperium, omni Arctoa plaga longè lateq; domita. Sed nuntiata sibi Africæ defectione, in Italiã rediit, occupatusq; in Aquileiæ oppugnatione à suis (ob seueritatem) deseritur, deinde unà cum pulcherrimo filio eiusdem nominis à militibus trucidatur. Hæc ex Romanis historiis idcirco adduximus, ut ostenderemus saltem duos Maximinos Imperatores ex Gothis prodiisse: immò inferius in uita Athaulphi ostendemus, tantam huius gentis potentiã extitisse, ut Romanum Imperatorem aliquando pro uoto constitueret.

Maximinus ad imperium sublimatur.

Apud Aquileiã cum filio occiditur.

CAPVT VII.

Nunc ad Regem Ostrogotham stylum conuertamus: cui in omnibus bellicis rebus felicißimi fuere successus. Eratq; eo tempore huius gentis posseßio satis ampla, & in plura regna diffusa. Nam ultra Thracias etiam

Scythica Ponti litora tenuit: in quibus tanta terrarum spatia protenduntur, tot sinus maris, tot fluminum excursus, tot hominũ mansiones, & populorum examina reperiuntur, ut iam etiam Romano imperio terrifica uideretur. Primum igitur & difficile bellum inter hanc Gothicam gentem, & Vandalos, Marchomannos, Quados incidit: qui tunc maximam in rebus bellicis gloriam assecuti uidebantur, ideo quòd inter omnes hostes quibus Gothi congreßi fuerant, uix maiores uires, quàm in gente Vandalorum experiebantur: quæ tunc in Germania longas latasq; sedes occupabat, Gothis tamen sub auspicijs huius Ostrogothæ Regis pugnantibus cedere cogebatur. Deinde Gothica arma in Romanas prouincias, accepta à Romanorũ auaritia occasione, extendebantur. Cùm enim tunc sub duobus Philippis Cæsaribus patre & filio, millesimus conditæ urbis Romæ annus magno atq; incredibili apparatu, ingentiq; cunctorum lætitia celebraretur, Gothi tum ob societatem, qua Romanis coniuncti erant, tum ob sua maxima in Romanã Rempublicam merita, sperabant sibi egregia munera, & donatiua militaria iuxta consuetudinem maiorum porrigenda esse: id enim fuerat in pactis, ut Gothi duo maxima obsequia præstarẽt Romanis, unum uidelicet ne Romanas prouincias inuaderent: alterum ut alias fortißimas gentes ab earum inuasione coërcerẽt: Romani uerò & stipendijs, & muneribus ipsorum merita compensarent. Quod cum diutius facere distulissent, Gothi subtracta sibi stipendia indignè ferentes, ad prælia Romanis inferenda animos intendunt, non passuri se ab illis negligi uel contemni, quorum fortitudini uel pares, uel parum inferiores essent.

Vandali Gothis cedunt.

Philippi Impp. Millesimus annus urbis conditæ.

Pacta inter Romanos & Gothos.

CAPVT

CAPVT VIII.

IGitur Rex Ostrogotha armata suorum magna multitudine, fines Romani imperij inuasit, Mœsiamq; & alias uicinas prouincias ferro, flammis, rapinis deuastauit. Tum Philippi Cæsares cōsiderantes quorsum Gothicus populus suam militiā extendere conaretur, statuerūt eam in radice supprimere, ne consecuta longi temporis incrementum inuicta permaneret. Itaq; Decium ex ducibus suis Reipublicæ peritissimum, multis & ualidis militū copijs subnixum, contra Gothos confestim emittunt. Qui super ipsos (cùm magis prædandi, quàm præliandi negotio hinc inde dispersi intenderent) irruens, haud difficile eos ut transito Danubio in sua redirent coëgit. Deinde magnum numerum limitaneorum militum, qui Gothorū inuasiones prohibere debuissent, exautorauit, quasi ipsorū dissimulatione, aut negligentia Romanæ prouinciæ hostiū irruptionibus patuissent. Quibus à militia & stipendio amotis, alios quos fideliores & animosiores existimabat, limiti custodiendo præfecit. Reduxitq; tunc Romam exercitum incolumem, ratus se non solùm bella, sed omnes bellorum occasiones prudenter auertisse. Sed erat monstrosæ hydræ caput, quod absciderat, quodq; statim ex se insuperabilem perniciem in Romanam Rempub. propagabat. Hi enim, quos Decius ut inutiles aut negligentes à militia non satis prudenter amouerat, grauiter tulerunt se pro diuturno ac difficili labore eam ignominiam atq; atrocem iniuriam reportasse. Proinde sine mora sese ad Gothos & eorū militiā contulerunt, publico totius Romanæ Reipublicæ damno suas priuatas iniurias uindicaturi. Nec secus quàm sperabant à Rege Ostrogotha excipiebantur, qui eorum consilijs persuasus, statuit omne robur suæ gentis in Romanorum terras effundere: confestimq; trecenta millia Gothorum perarmata denuò

Ostrogotha Romani imperij fines inuadit.

Decius dux Romani exercitus in Gothos.

Decius Romam redijt.

Romanorū milites exautorati cōiungūt se Gothis.

Ostrogotha rur sus exercitum validū in Romanorum terras emisit.

in fines Romanorum eduxit. Quæ multitudo facilè limitaneorum militum præsidia penetrans, ad omnes prouincias quas uolebat peruenit, ingentemq; prædam ubiq; nullo resistente contraxit. At inter cætera illustria loca quæ tunc depopulabantur, erat Martianopolis natura & arte munitissima, quam ferunt Traianum ad honorem suæ sororis Martiæ cõdidisse, cùm didicisset ex ipsius manibus in præterfluentem amnem auream peluim excidisse, & rursus se dolenti dominæ ex profundo spõte reddidisse. Itaq; Traianus numini loci gratificaturus, eam condidit ciuitatem, quam tandem florentem, & magnis diuitijs affluentem Gothi diuturna obsidione cingebant, uolentes eam à Romanorum imperio alienatam suæ subijcere potestati. Ciues autem tot & tam diuturnis incommodis affecti, tandem multo auro redimunt libertatem. Itaq; Gothi accepta ab ea ingenti pecunia, spoliatisq; ipsius suburbijs, locupletem atq; incolumem exercitum in suas reduxere regiones.

Martianopolis.

Martianopolitæ redemerũt multo auro pacem à Gothis.

CAPVT IX.

INterim uerò dum Gothi foris & in Romanis prouincijs prædarentur, non sinebant aduersa fata ipsos domi à prædonibus liberos permanere. Siquidẽ uicina gens Gepidarum eandem uiolentiam illis domi inferre conabatur, quam ipsi in longinqua militia alijs inferebant. Gens autẽ Gepidarum ea est, quæ in postrema classe, dum Gothi (duce Rege Berico) Gothiam exiuere, uehebatur: quæ à præcedentibus ob tarditatem & inexperientiam rei nauticæ, Gepe conuitioso nomine inclamabatur. Gepa enim in nostra Gothica lingua tardum & stolidũ designat. Quo quidem conuitio effectum est, ut Gepidæ se à Gothis alienarẽt, regnumq; non contemnendæ uirtutis ex se suscitarent: quod posteà non solùm gentibus inferiori Pannoniæ (quam incolebant)

Gepidæ cœperũt molestare Gothicas terras.

Gepidæ vnde denominati.

lebant) uicinis, sed & suis cōsanguineis Gothis grauissima belli negotia procreauit, notamq; tarditatis & stoliditatis sibi à principio inustam, præclaris facinoribus aboleuit. Huius gentis Rex Fastida, cùm Ostrogotha Gothorũ Rex Romanas prouincias deuastaret, collectis suorum ualidissimis copijs, duxit in Gothorum terras, siue quòd illum inuidia Gothicæ uictoriæ stimularet, siue aliæ causæ ipsum ad ea bella concitassent. Sunt enim qui scribunt Gepidas cùm angustius in magna suorum multitudine habitarent, optauisse à Gothis cōsanguineis suis partem illarum terrarum, quas habebāt amplissimas: sed cùm diu eis negatæ fuissent, armis ipsas occupare uoluisse, præsertim dum Gothi in longinqua militia impedirentur, quos etiam (ut alij scripsere) putabāt in deuictis prouincijs sedes collocaturos. At Ostrogotha nuntiatis sibi Gepidarum irruptionibus, indignè tulit suos gladios à ceruicibus malè meritorum hostium in uiscera consanguineorum reuocari. Proinde compositis in alieno solo rebus, ad propria se recipere contendit. Conueniunt igitur fortissimæ Gothorum & Gepidarum acies apud oppidum Galthis iuxta flumen Ancha: certatumq; est diu & pertinacissimis animis inter eos, quos inuicem armorum similitudo, & similis pugnandi cōsuetudo in mutuam perniciem concitabat. Demum uictoria ad Gothos conuersa, Gepidas (quamuis usq; ad nocturnas tenebras perseuerantissimè pugnantes) uictos, cæsos, ac prostratos profligauit. Tum Fastida Gepidarum Rex accepta grauissima suorum strage, trepidus in suam regionem se recepit. Neq; Gothi fugientem insequi curabant, rati ipsum satis pœnarum ob temerè attentatum bellum pependisse. Reliqua tempora Gothi in summa tranquillitate sub hoc Rege Ostrogotha deduxerunt: qui etiam pacifico fine quieuit.

Fastida Rex Gepidarum.

Gepidæ cæduntur à Gothis.

CAPVT

CAPVT X.

Cinna 27. Rex Gothorum extra patriam.

Cinna à Iordane, & à Pomponio Læto Echina, ab alijs uerò Omba dicebatur: qui post Ostrogotham in Regem Gothorum sublimatus est. Huius tempore Romana Respublica uario modo periclitata fluctuabat, dissidentibus inter se Principibus eius de imperio, ad quod tandem Decius trucidatis duobus Philippis uelocius quàm honestius peruenit. Nec cessauit ea discordia, donec peragratis plurimis terris ad extremos Romani imperij limites diffunderetur. Quocirca Cinna idoneam occasionem inuadendi Romani imperij aduenisse ratus, duos potentissimos exercitus conscripsit: quorum unus ad deuastandam Mœsiam octoginta millia pugnatorum habebat: nec minor erat alter, quem suo ipsius ductu contra Euthesiam nouā urbem promouit, quam Traianus in terris Sarmatarum ad suæ uictoriæ monimentum erexit. Decius igitur pacata utcunq; domestica Romanorum discordia, terribilem contra Gothos exercitum eduxit. Quod cùm Cinna didicisset, uoluit potius honestè fugere, quàm manus turpiter aut temerè cōserere. Itaq; in Thracia Philippopolim urbem opulentam expugnaturus retrocessit. Decius uerò ut cognouit hostem retro abijsse, non quieuit donec in Thraciā ad radices Hemi montis (qui non procul à Philippopoli distat) perueniret. Sed prius expugnata & direpta est urbs à Gothis, antequam Imperator auxilia afferret. Tum Gothi auctis fortunis locupletati animos erexere, ausi iusta acie se Romanis exercitibus (quamuis numero & uirtute præstantioribus) opponere: uicti tamen à Decio in illo primo congressu, ad angustias locorum, quæ in Dardanijs sunt, expulsi detrusiq; fuerunt, iamq; pro uictis habebantur. Quippe duo potentissimi Decij Imperatores pater & filius, totius militiæ Romanæ fortitudine stipati, obstinatissimè ipsos

Decius fit imperator.

Philippopolis à Gothis expugnatur.

Gothi uincūtur à Decio primo congressu.

ipsos obsidebant: expugnassentq; nisi Gothi à Decij æmulis præmoniti fuissent, quomodo præparatas insidias euadere possent.

CAPVT XI.

SVnt (teste Pomponio Læto) qui scribũt Gothos misso ad Decium legato ab eo postulasse, ut omni præda, quam opulentam habebant, relicta, sinerentur in suas antiquas sedes trans Istrũ remeare. Quod Decius obstinato ad eorum perditionem animo pertinaciter negabat, præfatus se omnino uelle perdere gentem adeò inquietam, quæ sola plus negotij faceret Romano imperio, quàm cæteræ omnes, quæ uniuerso orbe continentur. Iamq; se uoti compotem credens, quendam ex limitaneis ducibus Mœsiæ Gallũ Trebonianũ ad obsidendos exitus, ne euadere possent, cum bona copiarum parte emisit. Hic dux pridem humanam Gothorum conuersationem expertus, persuasit eis ne pariter conglobati hostem exciperent, sed in duas turmas diuisi, alij se prope paludem in insidijs collocarent, dum alij impetu in Romanos facto fugam uersus paludem simularent, Deciumq; & eius militem ad insidias, in quibus omnino periclitaretur, protraherent. Gothi consiliũ Galli primo aspectu reprobantes, putabãt illud magis in suã quàm in hostium perniciem excogitatum: at dum ad nouissima remedia circunspicienda cogerentur, uisum est cæteris omnibus magis efficax & opportunum. Igitur in pugnam descendentes, admirationi fuere Imperatori, qui iam eos uictos ac prostratos reputabat, ignoransq; se proditum, certam sibi uictoriam pollicebatur, statimq; exercitum prævalidum educens, nihil restare credebat, quàm uenire, uidere, uincere: sed aliorsum sese alea belli cõuerterat. Nam Gothi uti constituerant, ad primum belli impetum simulato

Decius obstinatus recusauit cõditiones Gothorum.

Gallus Trebonianus dux exercitus Deciani cõtra Gothos.

Gothi simulato metu Decianis illudunt.

metu Decianos ad insidias perduxerunt, perductosq; uehementißima pugna excipiunt: fiunt utrinq; magnæ strages, Cæsarianis difficillimè in palustri loco præliantibus. Decius pater cum filio occubuere: senior fortè equo sedens, ne uiuus ad manus hostium deueniret, insilijt in uoraginem propinquæ paludis: nam quæsitum eius cadauer nusquam poterat reperiri. Pomponius Lætus ambos Decios sponte præcipitatos existimat, ut uerendum Deciorũ exemplum imitati, se pro futura uictoria deuouerent. Cæterùm siue casu, siue consilio perierint, gratũ fuit Senatui populoq; Romano eos perijsse.

Decius cum filio occubuit.

Mors Deciorum grata Romanis.

CAPVT XII.

Silendum tamen non est, Iordanem nonnihil diuersi à præmissa narratione continere. Scribit enim Decium dum cõcitato cursu contendit ad succurrendum Philippopoli à Gothis obsessæ, peruenisse in medio itinere ad Beroam, aliâs Berceam, ibiq; super eum dum equos lassumq; exercitum refoueret, Cinnam cum Gothis in modum fulminis irruisse, uastatoq; exercitu ipsum in Mœsiã profligasse, indeq; reparato exercitu rursus cõtra Gothos redijsse, qui interim Philippopolim ceperant, & Priscum ducem sibi contra Decium conciliauerant. Ventum tunc fuit ad atrocem conflictum, in quo Decij filius sagitta saucius crudeli uulnere trucidatur. Quod pater attendens, quamuis ad milites confortandos magnanimiter dixisse fertur, Nemo tristetur. perditio unius militis non est reipub. diminutio: tamen paterno affectu uehementer cõmotus in cõfertißimos hostes se immisit, aut mortem, aut filij ultionẽ exposcẽs: ex qua quidem pugna nunquã redijt, nec cadauer eius (quãuis solicitè quæsitum) usquam comparuit. Traditur Dijs suis ante ingressum pugnæ in Abritto Mœsiæ urbe immolasse,

lasse, indeq; loco nomen Aræ Decij inditum fuisse. Ita Gothi uictores non solùm Romanam *militiam, sed* Romanum Imperatorem *unà cum filio contrucidarunt: nec erat qui illorum uiribus & armis resisteret. Tandem Aemilianus primò, deinde Gallus cum Volusiano summam Romani imperij adepti, quemadmodum affirmat Iordanes, mox fœdus cum gente Gothorum pepigerunt. Quod fœdus Marcus Antonius Sabellicus omnem cladem ignominiamq;, quæ unquam populo* Romano *irrogata fuit, excessisse proclamat. Hic enim in uita Galli Imperatoris ait: Post omnium gentium stragem teterrimam, multò tetrior fuit omni clade populi* Romani *ignominia, qui Scytharum factus est tributarius, ex eo fœdere quod Gallus cum ea gente percussit. Sed quid, ô Sabellice, si illi Scythæ (sic enim Gothos per contemptum appellare uidêris, quando alij eos Getas appellant) tributis contenti non fuissent, sed sua potentia* Romanam *Rempubl. mutuis dissidijs tunc fœdissimè collapsam obruissent? Nónne tunc Gallus* Imperator *& imprudentissimus & perniciosissimus in* Rempub. *fuisset, quandoquidem magis ciuium lucris, quàm inconcussæ eorum libertati in temporibus difficillimis consuluisset? Fuit illud annuum tributum ducentarum drachmarum aurearum, quod tunc populus* Romanus *(teste Pomponio* Læto*) Gothis persoluit.*

Ara Decij.

Aemilianus, Gallus, & Volusianus Impp.

Romani fœdus ineunt cum Gothis.

Romani erant Gothorum tributarij.

CAPVT XIII.

R*Espa &* Veduca*, pluresq; alij insignes principes in Gothorũ gente, regnante adhuc* Cinna *(si uera sunt antiqua Gothicarum historiarum fragmenta, quæ uiderã) emerserunt, eo potissimùm tempore, quo Valerianus ob grauissimas persecutiones, quas innocentibus Christi seruis intulerat, ad ignominiosam Saporis Persarũ Regis seruitu*

Respa & Veduca illustres principes inter Gothos.

Valerianus Christianorum persecutor.

tem redactus fuerat, ita ut illi equũ ascendenti tergum pro scabello subnixus præberet. Deuenerat intereà Romanum *imperium ad turpissimũ quendam filium eius* Galienum, *otio & luxuria deditum: sub quo nulla pars* Reipub. *fuit, nec ulla prouincia (una duntaxat* Italia *excepta) in qua nõ sit tumultuatum: totq; rebelliones eodem* Galieno Principe *extiterunt, immò tot tyranni, qui* Imperatoris *nomina tulerunt, quot à* Cæsare Dictatore *ad id tẽpus in tam longa* Imperatorũ *serie nunquã inuenti fuere. Assignantur à* Trebellio Pollione *triginta numero, qui uno tẽpore alius alijs terris exercuere imperium: in quibus fœminæ etiam quædam* Romano *nomini illusere. Adeò uel* Galieni *inertia ludibrio fuit omnibus, uel fato quodam id fieri contigit, ut quando omnia orta intereunt, imperium tot fortium uirorum uirtute propagatum & auctum, quia mox paulò fuerit inclinaturum talibus fortunæ ludibrijs, præsagio quodam futuri excidij labefactari cœperit. Igitur* Gothi *sumpta licentioris euagationis audacia, (ut* Eusebius *breuiter commemorat)* Pontum, Asiam, Macedoniam, & Græciam *populati fuerunt. Simili breuitate* Orosius *eandem cladem perstringens ait:* Græcia, Macedonia, Pontus, & Asia *Gothorum inundatione deletur. Alij uerò, in quibus est* Iordanes, *latius rem explicant, asserentes ipsos ductu Principum prædictorum classem bellicam uiribus & armis munitissimam usq; ad* Hellespontum *promouisse, deinde* Asiam *minorem peruasisse,* Ephesum *cepisse, & deuastasse, incenso illo famosissimo in omni terrarum orbe* Dianæ Ephesianæ *templo, quod olim suæ gentis fœminæ* Amazones *fundauere, uolentes fortè exemplo illius primi incendiarij ex ea conflagratione nomen assequi sempiternum.*

Galienus Imp.

Imperiũ Romanum declinat per inertiã tyrannorum effœminatorũ.

Gothi rursus inuadũt prouincias Romanorum.

Templum Dianæ Ephesinæ incensum.

CAPVT

CAPVT XIIII.

Qvi rursus prouecti in Bithyniã, Chalcedonem claram urbem subuerterunt: quam posteà Cornelius Abitius aliqua ex parte reparauit, uisaq; fuit nonnihil reflorescere, attamen ueteris ruinæ uestigia diu præferebat. Troiam, Iliumq;, quæ uix à bello illo Agamemnonico aliquantulum respirabant, rursus hostili mucrone deleuerũt, uicinisq; urbibus aut euersis, aut populatis in Thracias abierunt: ubi ad radices Hemi montis urbem inuadunt Anchalitanam, quam dudum Sardanapalus Parthorum Rex (teste Iordane) ex fundamentis erexerat intra limbum maris, & Hemi montis radices. Ibi Gothi calidarum aquarum balneis plurimum delectati, multorum dierum mansionem continuauerunt. Illæ enim quintodecimo milliario ab ea urbe distantes, ab imo sui fontis igne scaturientes tam salubres esse creduntur, ut uix in uniuerso orbe æquè salutares pro reparandis hominũ membris inueniantur. Tandem omnibus pro uoto potitis, præda ingenti locupletati in suam regionẽ redierũt. Emersit demũ inter tot negligentes Romanæ Reipublicæ præsides unus magnanimus capti Imperatoris Valeriani dux Martianus, qui cooperante Basilista pretorio præfecto etiã posteà imperauit. Hic collectis undiq; copijs, duxit in Gothos per Mœsiam & Thraciã digrassãtes, conatusq; est eos extra Romanas prouincias effugare. Sed maiores tũc erãt Gothicæ gẽtis uires, quàm quòd possent dispersis imperij uiribus superari: auctaq; fuit eorũ potẽtia totis quindecim annis, quibus Romana Respub. uel ob Valeriani captiuitatem, uel ob Galieni secordiam infeliciter laborabat. Testatur id Trebellius Pollio in uita Galieni Gothi, inquiens, Occupatis Thracijs Macedoniam uastauerunt, Thessalonicam obsederunt: quæ omnia contemptu Galieni fiebant, qui publico Romani imperij malo na-

Chalcedon urbs destruitur.

Troia, Iliumq; delentur.

Gothi aquis calidis delectati.

Martianus Imp.

Gothorũ uires augebãtur ex Romanorum principũ ignauia.

tus, nulli honestæ & præclaræ rei utilis uidebatur. Cætera eiusdem Galieni gesta Palphurius Curas, & Trebel. Pollio referant. Attamen insignem ineptiam, quam idem Trebellius eidem Galieno tribuit, silere non possum. Galienus, inquit, quasi aliquam rem grandem & triumpho dignam fecisset, simulatas gentes, utpote Gothos, Sarmatas, Francos, Persas in triumphum duxit, putans se Romano populo eludere posse.

Galieni ineptia.

CAPVT XV.

Claudius Imp.

TAndem currente anno à nato Christo CCLXXI. superbißimus Claudius ignauißimo Galieno à suis interfecto, in imperio surrogatur, tantũ ad arma & magnifica facinora promptus ac paratus, quantum alter luxu, delicijs, & omnibus flagitijs contaminatus. Hic Claudius cùm nihil magis aut æquè necessarium putaret, quàm Gothorũ audaciam & potentiam à Romanorũ ceruicibus, siue prouincijs coërcere, totas, aut certè maiores Romani imperij uires contra fortißimam gentem (quæ tunc plusquàm cæteri populi timebantur) conscribere curauit. Sed non dormierunt Gothi, contra quos tanti belli moles instruebatur. Quippe qui prius C L. millia ad deuastandas Romanas prouincias emiserãt, audita fama bellici apparatus, qui Romæ fiebat, bellatorum suorum copias geminabant. Nec deerat ab ea Gothorum militia fœmineus sexus, qui muliebribus corporibus uiriles animos inserens, promptius ad arma, quàm ad uoluptates conuolabat. Prius tamen quàm ad pugnam ueniretur, longè et latè uagati, uelut procella quædã quacũq; irent prouincias Romani populi afflixere. Enimuerò hinc inde in partes diffusi, multa prius Romanis damna intulerunt, quàm aduersus tantã uim hostiũ Claudius satis potentem exercitũ, quem comparauerat, effundere tentaret.

Gothi parant se contra aduentantem Rom. exercitum.

Mulieres Gothicæ bello simul accinguntur.

taret. Primò itaq; pugnatum est in Mœsia circa Martianopolim: terraq; & aquis res gesta fuit. Quæ quidem pugna cum exitum habuit, ut nulla potuerit maior clades (iuxta testimonium Pollionis) Gothorum rebus infligi. Tradit enim Romanus scriptor innumeros mortales aut cæsos, aut captos, multos etiam naufragio perijsse, cæteram multitudinem disiectã: nec semel & in uno loco, sed in pluribus locis pari fœlicitate pugnasse Romanos, præcipuè circa Byzantium, & Thessalonicen, & ad oram Macedoniæ, diuersisq; terris, nullamq; Gothis pugnã non interim funestam & exitialem fuisse, ut omnes Romanæ prouinciæ seruitiorum multitudine spolijsq; eius gentis repletæ sint. Libet partem epistolæ adducere, quam Claudius post uictoriam ad Senatum Romanũ dedit, & ad Iunium Bocchum, qui Illyrico præsidebat, in qua nimis magnum mortalium numerum eo bello consumptum tradit. Deleuimus, inquit, trecenta uiginti Gothorum millia, duo millia nauium alto mare depreßimus. Hic autem quid dicam satis hæreo: unũ tamen ô Claudi, siue Claudiane scriptor hic admiror: si tot Gothorum millia in hoc bello corruerunt, rogo unde iterum tot Gothi cõfestim succreuerint, uiresq; reparauerint, ut uix anno elapso difficillimum negotium potentißimo duci Aureliano, & toti Romanæ Reipublicæ facessere potuissent? Proinde si Gothis æquè doctus scriptor accidisset, quemadmodum Romanis, multa utiq; aliter de sua gente tradidisset: quamuis adhuc nonnulla uetustißima fragmenta Gothicæ historiæ in eorum prima patria inueniantur, ex quorum antiquitate aliquando consummatior historia de Gothicis rebus (ut spero) elicietur: interim oportebit ut nobis ex illis historiarũ monimẽtis quæ à Romanis traduntur, satisfactũ putemus. Attendendũ tamen est testimoniũ Liberiani, & Flauij Vopisci, qui asserunt Trebelliũ in histo

Gothi profligantur.

Gothi reuiuiscunt.

Trebellius historicus scriptu suo plura addidit veritati.

ria Claudiana adulationibus corruptũ, plura addidisse ueritati: quibus ego eò facilius cõsentio, dum excepto eo Trebellio, priscorum nullus tot occisorum recordetur. Præterea Sabellicus de ipso Trebellio ait, quòd de Claudio è familia Constantini prognato, adulatione plena omnia scripsit.

CAPVT XVI.

Cannabas 28. Rex Gothorum.

CAnnabas, siue Cannabandes, Cinnæ Regi in Gothorum regno temporibus ualde perplexis successit, quando Aurelianus Romanum regebat imperiũ: qui cùm adhuc dux esset exercituum, præceptum ab Imperatore Claudio sub hac epistola accepit: Claudius Imperator suo Aureliano S. Expetit à te munus solitũ nostra Respub. aggredi: quid moraris? tuo magisterio milites uti uolo, tuo ductu tribunos: Gothi oppugnandi sunt, Gothi à Thracijs amouendi, eorum enim pleriq; Europam uexant: omnes exercitus totumq; militem in tua potestate constituo: solitam nobis æde uirtutem: tecum erit frater Quintilius cùm occurrerit. Ego alijs rebus occupatus, summam belli illius tuis uirtutibus credo. Quis iam dubitat quantus fuerit respectus, aut terror Gothici populi, contra quem Imperator fortissimum ducem, & proprium fratrem emiserit? Libet etiam hic inserere epistolam, qua pridem Valerianus, siue (ut inquit Flauius Vopiscus) Romanus Senatus gratias agit Aureliano, quòd Gothos ad Nicopolim uicerit: Gratias, inquiens, Aureliane tibi agit Respublica, quòd se à Getarum potestate liberasti. Abundamus per te præda, abundamus gloria, & his omnibus quibus Romana augetur felicitas. Accipe igitur pro rebus à te optimè gestis coronas murales quatuor, uallares quinq;, nauales duas, ciuicas duas, puras hastas decem, uexilla bicolora quatuor, tunicas rurolas Ducalis ornamenti quatuor, pallia proconsularia duo,

Epistola Claudij ad Aurelianum ducẽ exercitus.

Quintilius frater Imperatoris.

Epistola Senatus Ro. ad Aurelianum.

Aurelianus maximus præmijs & honoribus donatur à Senatu.

duo, togam prætextam, tunicam palmatã, togam pictam subarmalem profundam, & sellam eburneam: te enim Consulem designamus, & de more scipionem dabimus, ac fasces. Hæc Senatus. Valerianus autem ad Aeliũ Xifum præfectum ærarij scripsit, ut Aureliano Consuli designato Circenses ludos ædituro, in eorum apparatum ex fisco daret aureos Antonianos CCC. Philippicorũ argenteorum tria millia nummorũ, quinquagies sestertiũm æris, tunicas multitias uirides decem, lineas Aegyptias uiginti, mantilia Cypria paria duo, tapetia Afra decem, stragula Maura decẽ, centum sues, atq; oues totidem, maiores hostias duas, minores quatuor: præterea conuiuium publicum Senatoribus Equitibusq; Romanis ædi iuberet. Tum Aurelianus dicitur Imperatori his militaribus uerbis gratias egisse: Ego, inquiens, domine Valeriane Imperator Auguste ideò cuncta feci, ideò uulnera patienter accepi, ideò equos & commilitones meos lassaui, ut inde gratias ageret Respublica, & conscientia mea: at tu plus fecisti. Ago ego gratias bonitati tuæ, & accipio Consulatum, quem tu & Senatus datis. Deus faciat ut etiã totus populus Romanus sic de me iudicet. Si quis igitur dubitauerit quæ & quãta fuerit eo tempore apud Romanos existimatio de Gothorum potentia, is præmissa Valeriani uerba perpendat, & honorem tam insignem consideret, qui præstitus erat uni duci, qui uel uno prælio superior, retroëgisse hostes uidebatur.

Aureliani respõsoria ad Imperatorem.

CAPVT XVII.

Ego aũt aliquando accuratè in historijs quæsiui, an tanta fuissent Aureliani arma, ut per ea tantæ potentiæ hostes uincere aut coërcere ualuisset: tandẽ inueni eius mirificã et optimã artẽ, qua nõ solũ Gothos, sed uniuersum orbẽ superare potuisset: artẽ inquã, qua effrenatã militũ li-

Aureliani ars disciplina fuit militaris auaritiæ coërcẽda

centiam intra militaris disciplinæ leges seueriter continebat: quam qui scire uelit, legat eius epistolam, quã ad quendam tribunum militum dedit, quem præsidio præfecerat. Si uis, inquit, tribunus esse, immò si uis uiuere, manus militum contine: nemo pullum alienum rapiat: ouem nemo attingat: uuam nullus auferat: segetem nemo deterat: oleum, salem, ligna nemo exigat: sua quilibet sit annona cõtentus: hostili præda, non prouincialium lachrymis ditescat: arma detersa sint, calceamenta fortia: noua uestis ueterẽ excludat: stipendium in balteo habeat, non in pompa: torquem, armillas, & annulum deponat: miles sanginarium equum defricet: captum animal non uendat: alius alij ut famulus obsequatur: à medicis gratis curentur: haruspicibus nihil dent: in hospitijs castè se habeant: qui litem fecerit uapulet. Huiusmodi erat militaris disciplina sub Imperatore Ethnico: *quam si nostri Christiani* Reges *seruarẽt, profectò hostibus formidabiliores, & ciuibus amabiliores haberentur, nihilq; tam nobili eorum uirtuti usquam præualeret.* Nunc *à digreßione ad Cannabam reuertamur:* Qui *etsi ægro animo ferebat tantum Gothici sanguinis iampridem in* Romano *prælio exhaustum fuisse, tamẽ erecto & excelso animo cogitabat residuas uires suas ita augere & confirmare, ut si* Romani *denuò contenderent collapsæ Gothicæ gentis fortitudinem experiri, deprehenderent Gothos fortuna superari posse, animos autem despondere non posse.*

Epistola Aureliani ad quendam tribunũ.

Præcepta disciplinæ militaris.

Interea Aurelianus Imperator *effectus, magnam* Romanæ *militiæ uim in terras* Orientales contra Palmirenos, *&* Zenobiam *eorum* Reginam *educens, multa prælia in eo ductu circa* Illyricum *&* Thraciã, *quæ à Gothis grauiter denuò uexabatur, peregit.* Igitur Cannabas *ad tumultuaria arma excitatus, exercitum (quem subitus casus admisit) eduxit, fortiterq; pugnans occubuit. Gothi tamen qui supererant,*

Aurelianus factus Imperator.

Cannabas in prælio occubuit.

erant, ne sic morerentur inulti, magnam stragem in occisi Regis occisores commiserũt: qui postremò multitudini cedere coacti, manus uictas Romanis porrexerunt, multiq; eorum ad Aureliani triumphum Romam transmißi fuerunt. Methodius tamen, & Iordanes Gothis (ut Irenicus subscribit) eandem uictoriam tribuerunt.

CAPUT XVIII.

Hic igitur Aurelianus post Orientis uictoriam uario apparatu insigniq; triumpho Urbem ingressus est. Tres siquidem Regij currus illi prælati fuerunt, argento auroq; insignes, Odenati Regis unus, alter Persicus ab eius gẽtis Rege dono missus, tertius Reginæ Zenobiæ, quo infœlix Regina se Romam uictrix inituram dixerat. Sed id omen in malum uertit: uincta enim eodem curru inuecta est, priusquam de ea sit triumphatum. Cerui quadrijuges quartum currum traxere, quem Cannabæ Gothorum Regi ademerat: eodemq; Aurelianus in Capitolium inuectus, ceruos (ut antè uouerat) Ioui immolabat. Præcesserunt elephanti uiginti, feræ Libycæ Palæstinæq; cicuratæ ducẽtæ, tigres quatuor, cameli, pardi, alces, gladiatorum paria octingenta, ex barbaris gentibus captiui, Blemiæ, Arabes, Indi, Bactriani, Hyberes, Persæ, Sarraceni, Getæ, Alani, Roxolani, Sarmatæ, Galli, Sueui, Vandali, & Germani. Fuerunt & Palmirenorum Principes, & AEgyptiorum, qui ex rebellione ut hostes triumphati sunt: & quod omnium maximè conspicuum fuit (inquit Italus Sabellicus) mulieres quædam uirili habitu dimicantes, quæ cum Gothis captæ fuerant, quando pleræque aliæ in pugna perijssent: eas Amazonum progeniem esse titulus indicabat. Creditum tunc fuit à compluribus Romanis ipsam Gothicam gentem unà cum nomine penitus extinctam, nec in re-

Triumphus Aureliani.

Mulieres in habitu uirili præliantes.

liquum tempus eius reliquias à Romana Republica formidandas esse: attamen eò res breui deuenit, uiuente adhuc Imperatore Aureliano, ut uideret per eam gentem uastatū Illyricum, Mœsiamq; deperditam. Præterea cùm considerarret Daciam, quā Traianus trans Danubiū prouinciam constituerat, non posse per Romanas uires ab importunis Gothorū armis defensari, desperata eius diuturniore possessione, exercitum inde reuocauit, deinde abductos ab ipsa populos in Mœsia collocauit: quam suam, uel Romanorum Daciam uoluit appellari, quæ nunc duas Mœsias diuidit. Credendum tamen est ipsum multa uariaq; cogitatione secum egisse, antequam in illam populorum transmigrationem consentiret, quos aliàs ibidem in præsidijs Romanæ Reipublicæ collocasset. Nec satis fœliciter ea solicitudo illi successit. Quippe dum pacandis illis terris diligentius quàm securius inuigilaret, domesticis insidijs impetitus opprimitur, Gothosq; magis irritatos, quàm Romano imperio obsequiosos, in fata concedens reliquit. Huius successor Tacitus breui tempore imperans nulla damna Gothis intulit, nullaq; uicissim ab eis illata sustinuit. Probus uerò summam Romani imperij assecutus, curauit omnia probè & prudenter administrando, ne à suo nomine uel innata probitate degenerans uideretur. Is enim postquam in Germania fœliciter triumphasset, Sarmatasq; potenter repreßisset, tetendit iter per Thracias, atque omnes Gothicos populos, quos in Romanorum amicitiam accepit: monuitq; ut in suis sedibus quiescentes, nullum damnum Romanis prouincijs inferrent, à quibus etiam nihil nisi pacem & concordiam expectarent. Itaque sub hoc Probo, & illo Charo, siue etiam sub Diocletiano, & eius collega Maximiano, qui successu annorum imperabant, Gothicus populus in Romanorum confœderatione

Gothi iterum reuiuiscunt.

Mœsiæ duæ, quæ aliàs duæ Daciæ uocabantur.

Aurelianus trucidatur.

Tacitus Imp.
Probus Imp.

ratione permansit, uictoriamq; de Persis, quam Romani ductu Galerij imprudenter amiserant (ut mox dicemus) potenter reparauit.

CAPVT XIX.

SEd operæpretium fuerit prius nosse Diocletianum ob maximas totius imperij difficultates, in quas inciderat, sibi in consortem imperij assumpsisse Maximianū cognomento Herculeum. Deinde cùm plura contra imperium succrescerent monstra, quàm uno & altero Hercule expugnari possent, creauit etiam alios duos Cæsares, Constātium Claudij nepotem, & Galerium Maximinum, prudenter & optimè factum ratus, ut quò plures essent Imperatoriæ maiestatis assertores, eò pauciores fierent eius impugnatores. Sed prudentia illa Diocletiana, quæ Christi nomen insolentissimè contemnebat, & se pro Deo adorari iubebat, prohibere nequiuit, quin ubiq; terrarum plures uno tempore rebellarent, alius hìc, alius ibi, uel alibi. Inter cæteros Narseus bellum contra Romanos in Mesopotamia mouit, contra quē Galerius Maximinus à Diocletiano missus semel atque iterum conflixit. Fueruntq; eius prælia Romanis parum prospera. Quippe hostium multitudine superatus, totoq; exercitu amisso, ad Diocletianum qui non longè aberat, peruenit: à quo tam indignè ob rem ignauiter gestam exceptus est, ut aliquot millia passuum (ut erat purpura indutus) ante illius currum coactus sit pedibus iter facere. Qua insigni contumelia affectus, non continuò animum deiecit, sed reparandis uiribus toto studio intentus, Gothos ex Thracia, Mœsiaq; eduxit: quorum forti opera usus in Armenia prosperè cum Narseo cōflixit, uictumq; ingenti prælio castris exuit, uxorem & liberos unà cum Regia gaza cepit, & cum his multos

Diocletianus Imp.

Maximianus Imp.

Cōstātius Claudij nepos.

Galerius Maximinus.

Galerius contra Narseū in Mesopotamia infeliciter pugnauit.

Narseus secūdo conflictu profligatur.

Persarum nobiles, ipsumq; in ultimas regni solitudines egit: sicq; priore contumelia detersa, Romanis uictoriam prius amissam restituit. Gothos quorum auxilio uicerat, diu in prælio habitos dilexit, uotisq; eorum grata compensatione satisfacere curabat, ipsiq; rursus Romanæ Rei*publicæ ita inseruire studebant, ut semper eam auxiliaribus copijs sustentarent, donec suam militiam negligentius ab ipsa expeti, simulq; militaria dona & stipendia negari considerarent.* Proinde *sub Augusto Constantino Magno ad apertam irruptionem in* Romanum *imperium consurgentes,* Thraciam *Mœsiamq; ferro & flamma inuaserunt: uicti tamen à* Constantino, *& in suas antiquas sedes redire compulsi, plurimos ex suo numero amiserunt, ut Sabellicus, &* Blōdus *affirmare uidentur.* Sed Iordanes *illis apertè contradicit.* Constantinus *enim animaduertens eius gentis mores, quòd beneficijs ac fœdere in officio cōtineri posset, armis autem nec subiugari, nec deleri posset, ueterem cum ipsa confœderationem renouauit: in qua inter alia* Gothi *obligati fuerunt, ut sub* Romanis *signis pro stipendio (quando uocarentur) militarent: quod etiam & magnificè præstiterunt.* Eorum *nanq; militari fortitudine nō semel usus est in Licinium sororium suum, quem* Galerius Maximinus *Cæsarē creauerat, ipseq;* Constantinus *data in coniugem germana* Constantia, *Augustum fecit.* Sed *neque ea humanitas potuit pertinacis hominis animum à rebellione reuocare: erat enim ingenij duri, bonarumq; literarum, & Christiani nominis persecutor, quamuis interim putaretur* Reipub. *maximè necessarius, & in re militari peritissimus.* Igitur *cùm Constantinus nihil apud eum beneficijs proficeret, statuit armis agendum esse contra ingratum: nec uno prælio, sed iterum atq; iterum ipsum superauit.* Habebat *enim Constantinus in omni bello quod feliciter*

Constantinus Magnus Imp.

Gothi humanitate deuinci potuerunt, armis autem superari non potuerunt.

Licinius.

feliciter geßit, auxiliares Gothorum copias sibi fideliter ac diligenter militātes, quibus Licinij exercitus (quamuis fortißimus, & sæpe reparatus) cedere cogebatur. Hic tandem Licinius Christi, & omnis humanitatis inimicus, à suis militibus quemadmodum diu meruerat, trucidatus est. Licinius interfptus.

CAPVT XX.

Hildericus patri suo Cannabæ, cui cognomen erat Ouida, in regno Gothorum succeßit, eo tempore quo Romanum imperium Constantino Magno Imperatore regebatur: qui etsi Gothos inter sui principatus auspicia magno prælio fudisse, uiresq; eorum plurimum extenuasse diceretur, attamen (ut paulò antè diximus) postea ipsos in prima amicitia & confœderatione obseruabat. Quod satis probare uidentur illi duo præstantißimi Gothorum duces, siue Reges (ut scripsit Iordanes) Ariaricus & Atharicus, qui Constantini militiam continuè secuti, tantos se in eius maiestate conseruanda præstare curauerunt, quātum à principio eius felicibus succeßibus se obijcere studuerūt. Horum fideli ac diligentißima opera Licinium sæpißimè (ut meminimus) rebellantem superauit, & occidit. Deinde cùm Constantinus famosißimam illam Constantinopolitanam ciuitatē urbis Romæ æmulam, ex suo nomine ædificaret, prædicti Principes quandraginta millia Gothorum ad Imperatoris, & nouæ urbis præsidium contra uarias gentes, quibus ea imperij sedes minus opportuna uidebatur, eduxerūt: qui se ubiq; tam uiriliter et strenuè gesserūt, ut apud suos & alienos, florentißimi regni Reges, non duces dicerentur. Neque tunc solùm ad tantam gloriam Gothi, & eorum Principes ascendisse uidebantur, sed quotiescunque nacti fuerunt in Romana Repub. magnanimos magnificosq; Imperatores, toties aliquod præclarū opus,

Hildericus 29. Gothorū Rex extra patriā.

Ariaricus & Atharicus.

Cōstātinopolis.

& sempiterna laude dignum pro ipsa Repub. peregerunt. At ubi Imperialis celsitudo per Principes ignauos, & sordida auaritia inquinatos occupata fuit, mox aliquid rebellionis ab ea gente meditatum est. Quis enim populus, nisi ignauo abiectoq; animo fuerit, se subijci sustineat tam sordidæ auaritiæ portentis, quibus uilissima metalla omni uirtute præclariora uidentur, quiq; citius scurris & parasitis ingentem auri uim à probis ciuibus contra ius & fas extortam effundũt, quàm teruncium uiro alicui de publica omnium salute optimè merito largiantur?

Auaritia origo multorum malorum.

CAPVT XXI.

Gebericus 30. Gothorũ Rex extra patriã.

GEbericus in defuncti patris Hilderici locũ surrogatus, pacem quam pater cum Romanis pepigerat, integrã cõseruabat. At cum Vãdalis graue illi belli negociũ incidit, quos quia uicini erãt, cogitabat suo dominio subiugare. Habebant autẽ sub Rege suo Vismaro mansionem ad ripam Danubij Borealem, à Gothis autem ad Occidentalẽ supra gentem Marchomannorũ, qui ab illis ad Occidentẽ habitabant: à Meridie Danubij ripam, ab Aquilone Hermunduros habebãt. Igitur Vandalis hoc modo collocatis, contigit inter eos & Gebericum Gothorũ Regem nõnihil controuersiæ incidisse, ob quã Gothus perarmata suorum maxima multitudine cõtendit in Vandalos: quos magno acerrimoq; prælio superauit, occiso Rege Vismaro, multisq; mortalibus. Tum Vandalorum reliquiæ ea irreparabili strage suscepta, missis ad Constantinum Imperatorem legatis, orant se ad Romani imperij confœderationẽ admitti, sedesq; in Pannonia liberas sibi assignari. Quibus impetratis, fœdus cum Constantino pepigerunt. Nec ab illis sedibus usque ad tempòra Honorij Imperatoris exiuerunt, quando (ut infrà dicemus) à Stilicone ad occupandas nouas

Vismarus Rex Vandalorum.

Gothi contra Vandalos.

Vismarus occubuit.

Vandali cũ Romanis fœdera ineunt.

uas in Gallia sedes euocabantur. Gothi igitur Vandalorum uictores, cùm uiderent eam gentem ad Romanorum pacem admissam, noluerunt amplius contra ipsam arma extendere, obstante confœderatione, quam pridem cum Romanis iniuerant, qua cautum erat, ut omnes in gratiã Romanorum susceptos, amicitia non armis prosequerentur. Hîc fortasse quispiam interrogat, quæ'nam gentes sint, aut fuerint Marchomanni, & Hermunduri, quibus uicini erant Vandali: Ad quod respondendum puto, non solùm in una plaga mundi, uerùm in toto orbe terrarum crebrius esse gẽtium nomina commutata. Vnde si quis Ptolemæum, Strabonem, Plinium, aliosq; ueteres tum Geographos, tum Historicos inspexerit, inueniet plurima gẽtium & terrarũ nomina, quorũ uestigia nusquã hac nostra ætate inueniuntur. Mutationes autẽ nominũ multis modis accidere solẽt. Quandoq; enim Reges suppreßis priscorũ nominibus, sua propria subiectis populis cõmunicauerunt, quãdoq; uictrices gẽtes abolito uictarum nomine, rursus suum indiderũt: ut Hungari superatis Pannonibus Hungariam, Turci ex Asia Turchiam, Tartari ex Sarmatia Tartariam nominauerunt. Quod quia nostris seculis factũ fuisse cõperimus, uetustis illis seculis idem factitatum fuisse non dubitamus. Proinde minus facile est ostẽdere, qui olim fuerint illi Marchomanni, nisi in testimonium attulerimus Cornelium Tacitum, qui Germaniam, & eius populos diligentius cæteris Romanis scriptoribus tradere conabatur. Is Hermunduros circa ortum Albi fluuij ponens, occasionem dedit, ut eos hodie Morauos existimemus: in quorum montibus fons est & scaturigo Albis fluminis. Iuxta Hermunduros Narisci, ac deinde Marchomanni, & Quadi agunt: quibus superandis M. Antonius, & Aurelianus, ac Probus Romani Imperatores non parum olim laborauerunt: atq;

Marchomanni & Hermũduri qui sunt.

Ex mutationibus rerum mutata sunt nomina gentium & prouinciarum.

Hermũduri creduntur esse Morani.

Narisci. Marchomanni. Quadi.

ob eam uictoriam à Romanis scriptoribus immortali laude extolluntur, in nullo inferiores æstimati ab illis, qui periculosa bella Punica superauerunt. Nunc ad Gothos, à quibus digreßi sumus, redeuntes, consideremus ipsos sub potentißimo Rege Giberico post superatam fortißimam gentem Vandalorum in lõgæua pace, & temporum tranquillitate quieuisse.

CAPVT XXII.

Armanaricus 31. Rex extra patriam.

ARmanaricus ex nobilißima Amalorũ familia natus, in regno Gothorum succeßit. Qui obstante fœdere cum Romanis inito, nullas eorũ prouincias bello lacesßiuit: quocirca nec Romanarum rerum scriptores eius meminerunt: suum tamen imperium tam latè (teste Iordane) extendit, ut à plerisque Alexandro Magno compararetur. Tantum enim ad Orientem progressus est, ut totam Scythiam uictrici manu subiugaret. Nec ea amplißima uictoria amplitudini animi eius satisfecit: arma quoque in Septentrionales terras extendit, præsertim in Herulorum gentem, & eius Regem Alaricum iuxta Mæotidas paludes (Ablabio teste) habitantem: quæ nomen à locis stagnantibus (sic enim apud Græcos Helos sonat) assumpsisse uidetur: unde factum est, ut transpositis literis, pro Heleris Heruli dicerentur. Causa uerò siue occasio belli in Herulos suscepti, intolerabilis eorum superbia fuisse creditur, cùm sibi primas partes in disciplina militari iactanter arrogarent, gloriam rerum à se præclarè gestarum uocis procacitate extollendo. Addidit etiam eis animos, quòd nulla in circuitu eorum gens esset, quæ non leuem armaturam in acie sua ex ipsis elegerit: uelocitate enim & corporum agilitate (quæ non parum in militia ualet) omnes præcellebant. At Gothi non paßi sibi militaris gloriæ palmam per

Herulorum gẽs unde nomen accepit.

minus

minus potentem populum auferri, qui pridem ualidißimas nationes suo imperio subiugarant. Proinde collatis utrinque agminibus, pro gloria decertandum restabat: in quo quidem certamine Gothi acerrimis animis progredientes, effecerunt ut corporum agilitas, de qua Heruli sibi nimium complacebant, plus ad uelocem fugam, quàm ad persistendum in pugna, uel ad assequendam uictoriam utilis haberetur. Victi siquidem, & magna parte trucidati, documento esse potuere, superbi spiritus hominibus plus animi, quàm corporis uigorem ad felicem bellorum exitũ conferre. Illis igitur qui supererãt, sub iugum & tributum mißis, arma uiresq; suas in Venetos conuertit. Qui autem fuerint illi Veneti, Iordanes ex Ablabio explicat, affirmans eos fuisse Sclauicæ gentis portionem. Tunc enim sicut nunc Sclauonica gens ad multas nationes diffusa, diuersa nomina sortiebatur, nec Slauonica gens à Vandalica, nisi solo nomine differebat. Igitur (ut Iordanes ait) Armanaricus potentiæ suæ arma in gentem Vandalorum tunc per latißimas Germaniæ terras, præsertim per littora maris Germanici locatam extendit, eamq; (quamuis fortißimam, & infinita multitudine ad prælia prodeuntem) superauit, superatamq; suo amplißimo imperio coniunxit. Sed nec ea uictoria contentus, ad Estonum gentem suæ potentiæ arma conuertit.

Heruli uicti.

Veneti.

Sclaui & Vandali solo nomine differunt,

CAPVT XXIII.

Est autem Esthia in Australibus littoribus maris Sarmatici (quod ibi Sinus Venedicus dicitur) collocata, gens quidẽ nostra ætate uiribus & armis potens, utpote quæ ductu magni principis magistri Liuoniæ, potentißimorum Moscouitarum arma à suis, cæterisq; uicinis terris reprimere, & sæpe superare consueuit. Hanc gentem Ar-

Estonum gens.

manaricus magni nominis umbra stimulatus, magnifico bellorũ apparatu inuasit. Vnde haud difficile cognosci potest, totum illum latißimarum regionum tractum, qui est à Danubio usque ad eundem Venedicum sinum, Armanarici regno paruisse, quum per ipsum non secus ac pacatum & subditum populum copias bellatorum transmiserit. Ipsa quoque Germania, & (ut diximus) tota Scythia, quæ ex Europa per Tanaim in Orientem latißimè protenditur, eius principatum adeò auctum, & amplum, magnificumq; effecere, ut summis Monarchis qui unquam fuerunt, meritò comparari queat. Ait enim Iordanes ipsum omnibus illis populis & nationibus perinde ac proprijs laribus imperasse. Sed quum nihil stabile esse queat, quod fortunæ uarietate gubernatur, non potuit illud amplißimum Armanarici imperium ad æquam diuturnitatem cum tãta amplitudine peruenire, aut ad hæredes trãsmitti. Quamuis enim diu feliciterq; regnauerit, utpote à tempore robustæ iuuentutis usque ad decimum supra centesimum annum, tamen in calce uitæ suæ irruentibus in se, & suam gentem Gothicam Hunnis, considerare potuit sui latißimi regni ruinam de proximo imminere.

Armanarici latum imperiũ.

CAPVT XXIIII.

Origo gẽtis Hũnorum.

NVnc igitur quia Hunnorum nomen in medium uenit, sæpeq; post hæc tempora eorum memoriam in his nostris historijs facere intendimus, non inutile fore putamus, si ipsorum originem ex Iordane Rauennate, & Ablabio Romano Senatore adduxero. Hi ambo Gothi uno consensu affirmant ipsos ex Gothis circa Mæotides paludes commorantibus, ea occasione, quæ sequitur prodijsse. Tempore siquidem antiquißimo Gothi ex Scandiana insula cum suo Rege Berico (ut diximus) egreßi, tandem sub

sub Filimero quinto post eum exitum Rege, ad illas paludes peruenerunt. Tum Filimerus noui regni in illis terris fundator, operæpretium iudicabat auspicia sui imperij à morum correctione inchoare: factaq; de moribus inquisitione, reperit in populo suo quasdam magas mulieres, patrio sermone Adelrunas appellatas. Gothicus enim sermo Runa artem, uel aliquando magiam significat: unde etiam hodie lapides complures in Gothia characteribus Gothicis inscripti, Runasten nominãtur. Easdem mulieres de maleficio conuictas uel suspectas, in remotas Scythiæ solitudines abire coëgit, ne earum commercio reliqua gens contaminata, in nefarias operationes procliua collaberetur. Illæ aliquandiu in solitudinibus pererrantes, tandem quosdam Scythici generis homines simili errore per deserta uagantes inueniunt, quibus connubio sociatæ, prolem per temporum interualla innumerabilem ædiderunt. Est enim in regionibus frigidis eò maior hominum fœcunditas, quò rarior est ibi aëris cõtagio, quæ solet mortalibus fœtificum calorem minuere, fatumq; & mortem plerunque accelerare.

Adelrunæ magicæ mulieres dictæ.

Magæ relegantur à communi hominum cœtu.

Magæ nubunt Scythicis uiris, è quibus Hunni procreati.

CAPVT XXV.

TAli ergo stirpe Hũni procreati, uenationibus & arte sagittaria sese plurimum exercuerunt. Accidit interea dum quidam eorum uenationibus ardentiore studio intenderent, iamq; ineuitabile fatum aduenisset, quo Deus in gente stulta humanam superbiam castigare uellet, ecce cerua sese illis insectandam ex improuiso offert, ingressaq; paludem, nunc progrediens, nunc subsistens, indicem se uiæ præbuit: quam secuti uenatores, paludem Mæotidem (quam imperuiam ut profundum pelagus hactenus æstimauerant) pedibus transiere: mox quoque eatenus ut

Ceruæ ductu Hunni paludes Mæotidas transeunt.

ignota terra ignotis apparuit, cerua disparuit. Ita uenatores illi exploratis nouis sedibus, & uiuendi commoditate, totum Hunnorum genus ad occupandas eas nouas & feliciores terras excitabant. Persuasi igitur Hunni, tota suorum multitudine collecta, cum coniugibus, & pignoribus, ac tenuitate fortunarum quas habebant, nouas sedes occupaturi paludes transierunt. Noua hominum facies terrorem intuentibus ingerebat. Nam breuis hominum statura, torua facies, luminum puncta potius quàm oculi, color teter, insuetis Tartaream faciem præferebant. Asfirmat Iordanes ex Ablabio, ipsos primùm ex incubis spiritibus genitos, alij Faunis agrestibus, quos aiunt syluas incolere, & nihil humanum præter solam speciem ostendere, ortos prodiderunt. Crantzius (cui ego accedo) ex uagabundis Scythis in solitudine Scythica genitos arbitratur: qui etiam Berosi Babylonici opinionem de Hunnorum origine adducit, asserens ipsum Noë post diluuium genuisse Tuisconem, qui filios reliquit Hunnum, Vandalum, Sueuum, Marsum, & reliquos intra Tanaim & Rhenum omnes commorantes. Nec silendum est, quod Procopius de bello Persico libro 1. de Hunnis commemorat. Sunt, inquit, Hunni qui Euthalitæ uocantur, reliquis Hunnis nequaquam uicini, neque ad eos pertinentes, sed Persis propinqui Boream uersus: quorum ciuitas Gorga nomine, in Persidis confinibus sæpe cum colonis de ipsis finibus pugnat. Nec ut reliqui Hunni Nomades sunt, uitam agentes pastoralem, sed optimam iampridem incolunt regionem, soliq; Hunnorum albi sunt: neque item fœdi aspectu, neque ferarum modo ut illi uictitantes, sed sub uno degentes Principe, politicam agunt uitam inter se, & cum uicinis ius fasq; colunt æquè ac Romani, & alij omnes. Fortunatiores inter eos usque uiginti amicos habent, seu plures si contingat,

Hunnorum statura & facies.

Diuersæ opiniones de origine Hunnorum.

Tuisco Noë filius.

Hunnorum diuersitas.

contingat, qui conuiuæ continui sunt, quibusq; communis pecunia simul & potestas est. Decedentem ex eis aliquem ad sepulchrum efferri mos est. Præterea commemorandum puto, ex nostris Septentrionalibus historijs haberi, quomodo Sueonum Reges per mediam Rußiam transeuntes, bella in Hunnos olim extenderunt: quanquam non desunt qui dicant ipsos Hunnos à Septentrionali parte Scandiæ ultra Helsingorum terras ex Medelpathia primùm erupisse: in qua etiam hodie plurimi præstantißimæ fortitudinis homines inueniuntur, qui Hunni proprio nomine appellantur, quiq; magna & præclara opera in tyrannos, qui patriæ libertatem uexauerant, peregerunt. Nostriq; temporis Principes si tentauerint eos insolitis onerare tributis, citius uitam quàm teruncium ab eis inuitis extorquebunt, nisi fortasse sponte allecti, aliquid præstare uoluerint. Ita ipsorum magnanimitas duci potest, cogi non potest. Hunni igitur (ut à digreßione redeamus) Gothis adhuc gens incognita, cùm primùm arcu & pharetra armati apparuerunt, ipso primo aspectu Gothos, qui populos & nationes subiugauerant, terruerunt. Quis enim non fuisset territus ad facies hominum tam insolitas? Erant genæ sine barba, colore atro, oculi sine supercilijs carbonum puncta præferentes: in ore non uox, aut uerba, sed horridus sibilus, aut stridor ignotus. Gothi tamen pristinæ uirtutis memores, sese in aciem contra insolitos hostes collegerunt, rati se pridem contra homines decertasse, nũc tandem contra dæmonia, aut gigantes pugnaturos. Animabat eos undique parta uictoria. Præterea ipse Rex Armanaricus omnium opinione inuictus, cunctorum animos ad certam uictoriam erigebat. Sed illum tunc nimis infelix casus ante belli congressum eripuit. Cùm enim fœminam quandam mariti sui insidiatricem, uel desertricem, lata

Hunni in Medelpathia.

Hunni Gothos inuadunt.

Armanaricus mulierẽ adulteram cõdemnauit.

sententia pedibus equorum discerpi fecisset, fratres mulieris Sarus & Amnius, sororis mortem uindicando Regem Armanaricum non sine publico & summo omnium dolore ex insidijs adorti uulnerauerint. Quo casu quemadmodum Gothorum animi plurimum deijciebantur, ita Hunni in summam audaciam erecti, atque in praelium progredientes, Gothorum terras nullo in aciem occurrente uastabant. Rex autem, cùm dolori suscepti uulneris additus esset angor mentis ex Hunnorum grassatione contractus, in fata concessit, sortitus exitum tanta maiestate indignum, postquam (ut antea diximus) annum decimum supra centesimum compleuisset.

Armanaricus uulneratur, & moritur. Hunni terras Gothorũ populantur.

CAPVT XXVI.

Vinnitarius 32. Gothorũ Rex externus.

VInnitarius deinde Armanarici ex fratre nepos in regno Ostrogothorum successit, sed longè inferiori felicitate quàm Armanaricus. Ille enim (ut diximus) latißimum sortitus imperium, inter summos & potentißimos Monarchas numerari merebatur: hic autem solis Ostrogothis imperabat. Vestrogothi enim iam suae prospexerãt libertati, cautiores effecti ex aduerso casu Ostrogothorum, quo ab Hunnis uicti fuerant, cùm primùm eos ex latebris Aquilonis irrumpẽtes, infelici pugna excepissent. Iidem tamen Ostrogothi animo constantiore & erectiore illum aduersae fortunae impetum sustinentes, sedesq; quas tenebant, uictoribus Hunnis relinquentes, ad Ponticum litus ueterem patrum suorum mansionem remigrarunt, uolentes potius patriam quàm libertatem (quando utrunque retinere nequibant) amittere. Hunni tamen neque ea discessione contenti, bellum ipsis per Anthoares Scythiae populos inferre minantur, nisi tributa in signum promissae subiectionis pendere curent. Irritatus his minis

Vestrogothi diuiserunt se ab Ostrogothis.

nis Vinnitarius, maiorem quam potuit suorum multitudinem perarmabat, duxitq; in Boxum Anthoarum Regem: à quo dum in primo congressu suam suorumq; militarem uirtutem ostentare niteretur, superatur. Qua aduersa fortuna turbatus, sed non perturbatus euasit. Reparatis enim quàm primùm copijs, animosior in uictores processit, ipsisq; superatis Regem eorum Boxum cum filijs, & septuaginta principibus laqueo strãgulauit, ut pendentium cadauera cæteris metum generarent, dolerentq; se alios libertate & patria spoliasse, à quibus spiritu & uita iustè priuarentur.

Vinnitarius prouocatus exercitũ duxit in Anthoarũ Regem.

Boxus uictus, cũ suis suspenditur.

CAPVT XXVII.

AD hanc Gothorũ uictoriam Balamber Hunnorũ Rex uehemẽter cõmotus, cœpit cõsilia solicitè inquirere, quomodo renascentem Gothicæ gentis potentiã, priusquam inuincibile susciperet incrementũ, euertat. Demum considerãs omnẽ gentem in se diuisam facilè superari posse, Sigismundum Hunimundi Magni filium, inter Gothorum proceres potentem, pluribus Gothis imperantem, à Vinnitario promißionibus alienatum in suam partem trahere festinauit: eiusq; auxilio fretus, super Vinnitarium exercitum ualde potentem eduxit, certatumq; diu & pertinaciter: statuerat enim Vinnitarius gloriosam mortem seruili turpiq; conditioni anteponere. Primo igitur & secundo certamine cæsa infinita hostium multitudine, uictor prælio excessit: nec aliquis (inquit Iordanes) commemorare ualet, quantam stragem Vinnitarius de Hunnorum exercitu peregit. At tertio prælio reparatis utrinq; uiribus, prope fluuium Eracum in cruentißimam cædem inuicem corruentes, dubiam diu expectauere uictoriam, donec Balamber Vinnitarium missa in caput eius sagitta

Balamber Hunnorũ Rex Gothos seditionibus laborantes adoritur.

Hunnorum cædes.

Vinnitarius sagitta percussus interijt.

trucidaret. Sed neque interempto Rege *Gothi se potestati uictoris permittere uoluerunt, nisi adiecta conditione, ut* Regem *cui parerent ex seipsis eligerent, in reliquo Hunnorum socij & confœderati haberentur.*

CAPVT XXVIII.

Hunimūdus 33. Gothorū Rex externus.

HVnimundus, *quem* Iordanes *affirmat potentißimi* Armanarici Regis *filium, concordi procerum consensu in* Regem Ostrogothorum *assumptus est.* Qui *etsi esset in bellicis rebus plurimum strenuus, magnamq; spem libertatis subiectis populis polliceretur, tamen nimis multa erant quæ magnitudini animi eius obsistebāt.* Erant *in primis* Gothorum *uires tum per bella, tum per domesticam discordiam nimium extenuatæ,* Hunnorum *uerò potentia ubique insuperabilis imminebat.* Præterea Vestrogothi *suæ libertati consulentes, nec in subiectionem, nec in confœderationem* Hunnorum *consentire uolebant.* Itaque *oportuit* Hunimundum *illius eximij animi sui propositum intra modestiæ terminos usque ad opportunum tempus continere, ne fortè quum simplex iugum temerè abijcere properaret, geminum sibi & populis suis acceleraret.* Iam *enim* Balamber Gothos *non ut subditos, sed ut confœderatos (ducta in uxorem nepte* Vinnitarij Valdamata*) habere cœperat.* Præterea *liberam potestatem eligendi* Regis, *ut in pactis conuentum fuit, ad ipsos transtulerat: quæ omnia amicitiæ, nō tyrannidis signa ostendebant.* Attamē *cùm* Gothi *omnia alia pati mallent, quàm inerti otio torpere, necessarium fore putabant, ut alicubi hostes, contra quos uires suas exercerent, inquirerent, ne* Gothica *iuuentus omisso militaris disciplinæ studio nihil amplius haberet, quo se suamq; libertatem à tyrannorum impetu uindicaret.* Tandem *oblata est bellorum occasio inter* Gothos

Vestrogothi suæ consulūt libertati.

Valdamata neptis Vinnitarij nupsit Balambro.

Gothi quærunt occasionē bellandi.

thos & Sucuos, in quos Hunimundus copias ex Gothica iuuentute comparans, feliciterq́; (teste Iordane) dimicans, uictor euasit: nec diu pòst magno omnium suorum mœrore uitam cum regno reliquit.

Gothi contra Sucuos.

CAPVT XXIX.

TOrismundus prædicti Hunimundi filius, magno omnium procerum consensu in summa spe totius gentis in paterni regni sceptra peruenit: qui etiam omniũ expectationi magnoperè satisfecisset, nisi in primo iuuentutis flore cùm conaretur famã extendere factis, extinctus fuisset. Non tamen ignauus perijt, sed Marte cruento. Pugnabat belli fulmina nulla timens. Siquidem secundo anno adepti regni, siue iniurijs Gepidarum lacessitus, siue illo uetusto odio utriq; genti cognato, siue etiam alia quacunq; occasione prouocatus, exercitũ uiribus & armis instructissimum eorum terris inuexit: magnoq́; prælio commisso Gepidæ superantur, cæduntur, fugantur: iamq́; manus uictas uictori Gotho porrigebant, & subito subruentis equi casu uictor unà cum uictoria expirauit. Quem infelicem casum Ostrogothi adeò dolenti & amaro animo tulerunt, ut nihil unquã amarius sibi accidisse putauerint: tantumq́; defuncti Regis amori tribuebant, ut totis quadraginta annis nullum alium Regem in eius locum surrogarent. Eiusq́; filius Geremundus subito patris occasu perterritus, paterni regni sceptra contemnens, sese cum filio suo Viderico ad militiam Theodorici Regis Vestrogothorum (de quo inferius dicetur) tacita sui generis claritate contulit, multaq́; & præclara facinora contra Attilam Hunnorũ Regem peregit, uolens potius in aliena terra sub glorioso Rege militare, quàm in patrio regno Hunnis confœderato, uel subiecto imperare: tantum displicuit magnanimo Principi uel

Torismũdus 34. Gothorũ Rex externus.

Gothi contra Gepidas.

Gepidæ vincuntur.

Torismundus victor cecidit.

Geremundus cõtulit se ad militiam Theodorici.

ipsa subiectio, uel sola subiectionis opinio. Deinde Valamirus cum fratribus suis Theodemiro & Vindemiro ad Ostrogothorum regnum tempore Attilæ peruenit: de quibus quia inferius libro nono loqui intendimus, nunc satis erat sola nomina eorum commemorasse, ut intereà à Thracia & remotioribus terris in Gothiam & Suetiam reuersi, diligentius inquiramus quidnam Gothi in sua patria egerint, cùm cæteri in procul positis regionibus tot bellorum motus sustinuerint. Sed operæpretiũ fuerit oculos ad calcum quinti libri (à quo digressi sumus) paululũ reuocare.

Valamirus, Theodemirus, & Vindemirus fratres.

IOANNIS MAGNI

GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber septimus.

CAPVT I.

Euginus 49. Gothorũ Rex internus.

Vocirca Euginus, siue ut alij dicere uolunt Vginus, mortuo consanguineo suo Haldano, post multas cõsultationes tandem ad Gothiã (cuius tunc Rex erat) regnum Suetiæ cõmuni procerum ac populorum cõsensu adiunxit. Quamuis enim Haldanus dum uiueret, ipsum in regno Suetiæ indubitatũ successorem propter eius optima merita designasset, tamen quia ea designatio nullo procerũ consensu confirmata fuit, necessariũ erat ipsam post Haldani fata in difficultates nõ paruas incidere, opponentibus se Eugini electioni illis Suetiæ primoribus, qui pridem Haldanũ à regno ob seueritatẽ censuerãt amouendum: qui tunc (ut putabant) suorum uotorũ facilè compotes

Sueonum & Gothorum regna iterum coniunguntur.

potes euasissent, nisi potentia & prudentia Vgini eorum conatibus obstitisset. Proinde quòd Haldanus seuerius imperasset, quòd nobiles complures puniuisset, quòd patriam multis tributis pro naualibus bellis onerasset, id totum uni Vgino imposuit: praeualuit tamē ea pars, quae Haldano & Eugino ut iustis Principibus fauere uidebatur. Itaq; Euginus regnum Suetiae difficulter assecutus, optimū Regem se tam Suecis quàm Gothis praestare curauit: meruitq; sua summa & singulari probitate, ut etiā Daniae proceres ipsum in suum Regem sponte sine ullo bello postularent. Erat enim in eo iustitia cum clementia & aequitate ita coiūncta, ut omnes in quibus erat sanior mens, uehementer dolerent ipsum nō prius, sed in tam prouecta aetate ad omniū regnorum illorum administrationē peruenisse. Quamuis etiā ab omnibus subiectis regnis & populis plurimū amaretur, et coleretur, ipseq; uicißim omnes & singulos ut pater filios amplecteretur, attamen à Danis ita dilectus erat, ut non ex Gothis, quorū nomini saepius inuident, sed ex coelo ad eos descendisse uideretur. Causa tam eximij amoris ea fuisse creditur, quia iam Regius sanguis apud eos defecerat: credebantq; se Regia stemmata à uetustißimo Gothorū Regum sanguine feliciore auspicio restituere posse: neq; enim quieuerunt, donec eis filium suum Sivaldum Regem etiā uiuens designaret. Quo facto, Daniae regnum sponte Gothorum regno se subiecit. At Suetiae proceres, in quibus nimis diu durare solet uindictae appetitus, cùm ad memoriam reuocarent Eugini & Haldani potentiā, qua anteà oppreßi fuerant, statuerunt bellum Eugino inferre: nec diu huiusce modi animi sui statutum distulerunt, antequàm electo ex se Rege Ragnaldo, expeditas Sueonum copias contra ipsum iam ueteranum educerent. Igitur Euginus (cui tum ob aduersam ingrauescentis senij ualetudinem, tum ob

Dani vltro se dediderunt huic Eugino.

Siualdus designatur Rex Daniae.

Sueci deficiunt ab Eugino praficiēte. sibi Ragnaldum.

spectatam in omnibus probitatem parcendum fuisset) bello suorum Sueonum lacessitus occubuit: qui apud Danos, & in aliena terra, cuncta felicia, & supra omne uotũ prospera expertus est.

Euginus occubuit.

CAPVT II.

Regnaldus 50. Rex interitus.

Regnaldus & nobili, & Regio sanguine in Suetia ortus, passus est (ut diximus) se per factionem optimatum in Suetia ad regni solium cõtra Euginũ *sublimari. Audax quidem facinus, & in primo regni ingressu satis felix, sed non eodem cursu post lætũ principium ultima successerunt. In prima siquidem pugna (cuius nunc meminimus) de sene* Eugino *facilè triumphauit, at non sic in secundo bello, quod contra filium eius Siualdum susceperat, euenit. Hic enim* Regnaldus *indignè ferens quòd ipsi Dani se ita sponte* Gothorum Regi *subiecissent, filiumq́;* Eugini Siualdum *in* Regem *constituissent, cogitabat eodem exemplo quo patrem occiderat, etiam filium cõfestim tollere, ne quis apud* Gothos *uel* Danos, *nisi Suetico sanguine illustris imperaret.* Quocirca *electißimas bellatorum copias ex Suetia in* Daniam *expedire curauit.* Conueniunt *ambo exercitus in* Sielandia Danorum *insula, fitq́; atrocißima & pertinax pugna. Suecones pro gloria & imperio pugnabãt, Dani uerò pro salute & libertate.* Nusquàm *poterat tantis odijs, tamq́; graui ac diuturno prælio pugnari, quantum in eo cruentißimo congressu, qui totis tribus diebus continuatus erat, solis noctibus pugnam dirimentibus.* Tandem *huic importunißimæ pugnæ cædes* Regnaldi *finem imposuit, cunctis eius cõmilitonibus ad casum* Regis *consternatis.* Erant *in ea pugna (exceptis gregarijs militibus) quadraginta* Sueonum *fortißimi, in quorum etiam numero erat* Starchaterus. *Hi cùm nullis unquam bellorum fulminibus concuti consue-*

Regnaldus extincto Eugino vadit contra Siualdum.

Prælium cruentum in Sielandia.

Regnaldus extinguitur.

Starchaterus interfuit pugnæ.

consueuerint, in hoc tamen prælio sublato Rege, salutem à fuga quærere non uerebantur: quos etiam fortißimus & inuictus pugil Sueticus Starchaterus insecutus, documentũ præbuit, nullum hominem tam præstantibus esse uiribus, quin aliquando suam fragilitatem agnoscere compellatur.

CAPVT III.

AMundus Regnaldi in Danico bello occisi filius, patri in Suetiæ regno concordibus procerum uotis surrogatur. Huic fuere plures filij in bellicis rebus, & militari disciplina instructißimi, Hacho, Heluinus, Hagbartus, Amundus. Ad hunc igitur Hachonem natu maiorem, cui tunc apud Sucones maxima piraticæ autoritas deferebatur, omnes illi Sueonum fortißimi, qui Regnaldiano bello superfuere, quasi quædam reliquiæ delapsæ eius commilitium amplectuntur. Neq; ignauiter eorum fortißima opera usus in Hybernos, & alias Occidentalis Oceani insulas transferre curauit, multosq; populos & terras partim sub iugum misit, partim in cineres redactas desolauit. Intereà fratres eius Heluinus, Hagbartus, & Amundus, ne domestico otio contabescerent, classem armis uirisq; potentißimã eduxere: eoq; præsidio sese satis munitos existimantes, totum mare Gothicum piraticis uexauere operibus. Incidit inter hos, & Sigari Danorũ Regis filios, Algerum & Alphum, nauale atq; atrox prælium, quod tam pertinacibus utrinq; uiribus agebatur, ut neutra pars alteri cederet, donec nocturnæ tenebræ telorum usum pugnantibus prohiberent. Tunc enim clausis oculis corporeis, cœperunt oculi mentis in utraq; parte efficacius aperiri, considerantibus hinc inde damna, pericula, uulnera, occisiones, quas inani gloria seducti perpeti cogebantur. Quocirca reddita diurna luce, placuit utriusq; partis Principibus, ad pacem con-

Amundus 51. Rex internus.

Hacho, Heluinus, Hagbartus, Amundus filij Regis.

Hacho Hyberniam inuadit.

Gothicum litus vexatur à piratis Regnaldi filijs.

Algerus. Alphus.

cordiamq; perpetuam conuenire: tantaq; amicitia acerbo odio succeßisse uidebatur, ut se intimo ac fraterno complecterentur affectu. Sed uehementior quàm diuturnior existens, finem magis molestum, quàm optatum accepit. Hagbartus enim pactæ amicitiæ fiducia fretus, cum Sigari filijs petita Dania in aulam Regiam per eos comiter exceptus est: in qua cùm uersaretur, à filia Regis Signe tam ob uirtutem, quàm ob generis nobilitatem adamatur: nec potuit generosi animi adolescens non amare illustrißimam uirginem, à qua se tam grato amore concupisci comperiebat. Sed obseruato opportuno tempore ignorantibus eius fratribus, ipsam sibi in sponsam data inuicẽ fide assumpsit.

Signe filia Regis Daniæ.

CAPVT IIII.

Signe ambitur à pluribus.

Hildigisleus.

Boluesius.

ERant eo tempore multi Dani, & Teutones, qui eandem uirginem in coniugem postulabant: in quorum numero præcipuum locum habebat quidam Hildigisleus, claro inter Teutones loco natus. Is cùm comperisset sibi à Regia puella præferri Hachonem, uel Hagbartum, Amundi Regis filios, indignanti & grauißimo ãnimo tulit illũ sui cõtemptũ, præsertim cùm intellexisset sibi à uirgine exprobratum, quòd præter uultus uenustatem, & claritudinẽ parentum, nullis præclaris facinoribus, siue rerum gestarũ gloria illustraretur, Hagbartum uerò Sueticum (quẽ sub Hachonis nomine summis laudibus extulerat) in militaribus exercitijs, & magnitudine rerum gestarum illustrißimũ nominasset. Proinde Hildigisleus non ad arma more uirorum, sed ad insidias more mulierũ acceptas iniurias uindicaturus se cõuertit. Boluesium enim quendam natura & moribus peßimum, amicitias abrumpere, & odia serere solitum, magnis muneribus datis inducit, ut fœdus quod Sigari filij cum Hagbarto & fratribus eius pepigerãt, acriori odio

ri odio permutarent. Nec segniter artem, quam ab incunte ætate ad multorũ perniciem didicerat, executus est, hortando Regios iuuenes, ut Suecorum amicitiã nusquam utilem, sed ubiq; periculosam atq; insidiosam deuitarent. Cuius malignæ suggestioni tantum tributũ erat, ut Sigari filij promissæ fidei obliti, ad arma uelocius quàm honestius conuolarent, ipsosq; Sucones ad publicum & naualem cõflictum prouocatos trucidarent.

CAPVT V.

Cecidere in eo prælio fortißimi proceres Amundus & Heluinus: at Hagbartus nolens in aliena regione iniquis uiribus Martis aleã experiri, ab ea pugna prudentius declinauit. Sed denuò copias cõtrahẽs, et acerrimũ bellum instaurans, gloriosam uictoriã de fratrum occisoribus reportauit. Deinde sumpta muliebri ueste, omniq; fortitudine deposita, ad Signem Sigari filiam se recepit, siue ut se de occisione fratrum eius excusaret, siue ut furtiuo portiretur amore, parum in Sueticis historijs expressum inueni: quanquam Saxo Danicus multa eius temeraria facta commemorat, uidelicet quomodo filiã Regis uiolauerit, quomodo deprehensus in eo scelere fuerit, quomodo cõplures electos milites, antequã cõprehendi poterat, trucidauerit, quomodo in cõcione ad peßimi Boluesij consilium dãnatus fuerit, quomodo in furca strangulatus interierit, tandẽ quomodo Signe ob infinitũ amorem, quo erga unicũ sponsum suũ ducebatur, se ipsam iugulauerit, atq; igni pariter cum tota aula regia exurendã tradiderit. Hic iterum & meritò exclamandũ esset in illa humani generis portenta, quæ exemplo illius perditißimi Boluesij ea cõsilia imprudentibus Principibus suggerũt, unde regna, nationes, populi incredibili celeritate euertũtur, et tamẽ nõ desinũt ignaui proceres

Amũdus et Haluinus ceciderunt.

Hagbartus amore Signes allectus redijt.

Hagbartus suspenditur. Signe seipsam iugulat.

talium consilijs se, & omnem suam, ac suorum salutem com mittere. Erat eodem tempore in aula Sigari Biluislus, qui omnia ad amicitiam & pacem à tenera ætate conuertere didicerat. Is summoperè conatus est persuadere ut Sigari filij fœdus cum Hagbarto & fratribus eius initum nequaquàm rumperent, sed conseruarent: cuius optima consilia quia contempta, uel neglecta fuerũt, secuta est in primis Regiorum liberorum clades & occisio, filiæ uiolatio, & infamis exitus, ac tandem Regis Sigari mors: omnesq; Daniæ nobiles unà cum omnibus Regij sanguinis reliquijs propter ea Boluesij consilia penitus extincti fuerunt.

Biluisius.

Fœderis non seruati pœna persoluitur.

CAPVT VI.

Hacho 52. Rex internus, uiuẽte patre regni administrationem suscepit.

Hacho Amundi Regis filius antequàm in paterna regna succederet, ea magnifica opera gessit, quæ ceteri illius ætatis proceres potius admirari quàm imitari ualuerũt. Patre Amũdo in graui ætate ad Regiæ dignitatis labores assumpto, hic in se omnem administrandi regni solicitudinem suscipiens, tam circunspectè omnibus Reipublicæ partibus satisfecit, ut quemadmodum contra hostes, & in bellicis rebus incomparabiliter strenuus esset, ita in ciues & amicos nullum benigni Principis officium præteriret. Paterno igitur regno prudenter consulturus, totam patris militiam ita diuisit, ut altera pars in patria, & mari eius litoribus alluente sub ductu fratrum (quos nunc nominauimus) militaret, dum ipse interim altera parte militum succinctus, arma Occidentalibus Oceani insulis inferret. Qui cùm in tam remotis finibus constitutus esset, certisq; nuntijs didicisset duos fratres suos bello nauali à Danis oppressos, tertium uerò ignominioso mortis genere in suæ familiæ, & Suetici Regis contumeliam absumptum, nihil ulterius morandum ratus, totius exercitus sui robur ex Hybernia in

nia in Danos conuertere properauit. Erant tunc nonnulli, qui unà cum pugile Starchatero eius militiam deserentes, uarias causas, cur in Danos pugnare nollent, afferebant: at Hacho nihil eorum desertione motus, copias quas residuas habebat, Daniæ litoribus, quibus Sielandia ambitur, impo nit, rectoq; & quàm celerrimo cursu per saltus & nemora usq; ad regiam (in qua tunc Sigarum uersari intellexerat) contendit. Nec accelerationi prospera fortuna defuit. Nam primam & secundam uigilum stationem suspenso tacitoq; itinere prætereuectus, cùm extremas syluarũ latebras pene trasset, iußit abscissos arborum ramos singulorum suorum manibus gestari. Quod cùm milites in tertia statione consti tuti animaduerterent, mox Sigaro nuntiãt se insolitam & stupendam rei nouitatem admirantibus oculis subiecisse: ui sum quippe erat, nemus suis sedibus auulsum ad regiã usq; properare.

Hacho cum suo exercitu in Sielandia regiam aggreditur.

Stratagema.

CAPVT VII.

TVm Sigarus animo ad insidiarum considerationem cõuerso respondit, eo syluarum accessu sibi extrema fata portendi: moxq; militem (quẽ inopinatus casus obtulit) contrahens, obuiàm aduenienti hosti progreditur: fit atrox ac uehemens pugna, Suecis suo more uindictã perti naciβimè sitientibus: neq; enim est ulla gens, quæ tardius ad iram prouocatur, quæq; iniurias acrius uindicare contendit. Cecidit eo prælio Sigarus Danorum Rex. Hacho uerò uictoriam in crudelitatem uertens, nulli sexui, aut ætati pepercit, regnumq; Daniæ tam seueriter opprimebat, ut il lud nequaquàm ad tributum, aut subiectionem, sed ad extremam desolationem expugnasse uideretur: nec quieuisset donec magnam eius partem desolatam reddidisset, nisi in eo conatu nuntium de obitu patris, quo ad paternum re-

Sueci tardi ad iram, veloces ad vindictã.

Sigarus occubuit.

gnum subitò reuocabatur, accepisset. Substituit tamen alterum eiusdem nominis ducem Hachonem cognomento Fastuosum. Quem cùm Dani post Sueonum abscessum uiribus destitutum uiderent, confestim ad arma reuersi, statuerunt se à Suetico iugo eripere, & in pristinam libertatem uindicare: filioq; Sigari Sivaldo in regem assumpto, prælium uehementius quàm unquam prius instaurant. Fuit ea pugna adeò uehemēs & cruenta, ut prostratis anteà multis millibus, tandem ambo exercituū duces Hacho & Siualdus corruerint: erantq; paucissimi, qui sibi post tam miserabilem cladem fuga cōsulere potuerint. Hic fuit finis infœlicissimæ pugnæ, in qua omne Regij sanguinis stemma in Daniæ extinctum, ad unam fœminā Gyritham (ut mox dicemus) peruenit. Hacho autem Amundi filius non (ut Saxo scribit) in Scotorū regno profugus perijt, sed apud suos Sueones, postquam in paterna sceptra successerat, nonnullosq; annos feliciter regnauerat, in fata concessit.

Hacho nuntiata morte patris reuocatur à Daniæ vastatione.

Siualdus Sigari filius à Danis Rex sufficitur.

Siualdus et Hacho ambo duces cadunt.

CAPVT VIII.

Siuardus interim dum Amundus, & post eum filius eius Hacho in regno Suetiæ præsiderent, ad Gothici regni sceptra peruenit: ex cuius filia Aluilda Regius sanguis iterū per Daniam disseminatus, clarissimos Reges & proceres successu temporum procreauit. Hæc Aluilda ab incunabulis tantæ uerecundiæ fuisse perhibetur, ut os peplo iugiter obnuptum habens, à nullo unquam uiro suam pulchritudinem (quæ maxima erat) uideri pateretur. Proinde quò magis se, uultumq; suum à uirorum aspectu retrahebat, eò amplius illustrissimi iuuenes ipsam uidere contendebant. Tum Alphus quidam Sigari Danorū Regis filius, trucidatis summæ atrocitatis serpentibus, qui uirginis conclaue tutabantur, ipsam in coniugem postulabat. Consensit Regia

Siuardus 53. rex internus.

Aluilda filia Regis.

Alfus trucidat ingētes serpentes tanquam dracones.

sit Regia uirgo in iuuenem genere & operũ claritate conspicuum: at mater uirginis ipsam acrioribus uerbis obiurgando, à uirili cõsortio deterruit, affirmans nimis turpe & probrosum esse, aliquam uirginem tam facilè in uiri amplexum, elisis pudicitiæ neruis, consentire, eoq; facto à præclaris priscarum uirginum moribus, quibus semper plus pudicitia quàm uita placuit, degenerare. Quibus conuitijs filia à matre affecta, cœpit nõ modò Regis filium (quamuis forma, genere, uirtutibus clarissimum) uerùm etiam omnes uiros tam pertinaci castitatis proposito auersari, ut firmiter secum statueret, nunquàm alicui uiro copulari. Deinde ne annos suos otio, inertiaq; labefactari pateretur, uestem fœmineam, animumq; muliebrem in uirilem audaciam commutauit, & quæ pridem puella fuerat pudicissima, deinceps in piratico exercitio uirorum fortitudinem superare, aut æquare uidebatur. Nec paruus erat uirginũ numerus, quæ se à uoluptatibus abstractas, ad idem militiæ propositum paratissimas offerebant.

Aluilda à matre obiurgata deterretur à nuptijs.

Aluilda piraticam exercet.

CAPVT IX.

Mirandũ tamen non est ibi sæpe inuentas fuisse puellas in militari disciplina ab ipsis cunabulis educatas, quæ potius bellis quàm nuptijs delectarẽtur. Viri enim Gothi magna seueritate matrimonia sua obseruantes, uxores suas in tori socias, & pares labores, nõ in dominas, flue ad delicias assumere consueuerunt. Proinde apud eos non mulier uiro, sed uir mulieri dotem assignat, ne coniunx ob magnitudinem dotis insolescens, aliquando ex placida consorte proterua euadat, atq; in uirum dominari contendat, sed castissimam illam Romanam Lucretiam iugiter imitando, lanæ, texturæq; dedita, inter lucubrantes ancillas medijs ædibus commoretur, sitq; semper ad uiri impe-

Apud Gothos non mulier viro, sed vir mulieri dotem assignat.

Gothicæ fœminæ nō torpent otio.

rium parata, nunc hæc, nunc illa difficillima negotia domi & foris administrare, perinde ac si uirilem fortitudinē haberet. Immò nec primis dominabus, aut ipsi Reginæ otiari permittitur. Quocirca minus difficile fuit Aluildæ magnā uirginum turbam secum ad militiam educere, eaq; ardua & præclara facinora ædere, quæ à fortibus uiris difficile præstari potuissent. Intereà uerò cùm uictrices turmas longè lateq; per mare Gothicum circumferret, accidit eam in quendam portum deuenire, in quem multi piratæ ad constituendum sibi Principem conuenerant.

Aluilda cū sua classe in mari Gothico circūfertur.

CAPVT X.

Aluilda princeps piratica

HI ergo non solùm ob formæ pulchritudinem, sed ob res præclarè ab ea gestas, ipsam in piraticæ Principem elegerunt. Nec spe sua decepti fuerūt: quippe tam strenuè omnia belli negotia exequebatur, ut fœminam exuisse quiuis credere potuisset. Alphus autem fama militiæ eius comperta, se quoq; ad piraticum opus accingit, aut mortē, aut uirginem unicè dilectā inter tot uastißimi maris discrimina reperturus. Nunc siquidem in altū proiectus, horrendis procellis repellebatur, nunc in angustiores sinus relapsus, latronum insidijs excipiebatur. Tandem postquā tot maria perlustrauerat, & tot pericula sustinuerat, omniaq; difficillima amantiū studia in se expertus fuerat, optato casu in extremis Finningiæ, siue Finlandiæ receßibus, tēpore algidißimæ hyemis ipsam inuenit, non muliebriter ad aspectum amatoris applaudentem, sed cruenta tela pro amatorijs signis retorquentē, tamq; pertinaciter se defensantem, ut omnibus persuasum esset, ipsam plus pudicitiam, quàm uitam conseruare uoluisse. Demum erecto per Alphum signo pacis, ad mutuum colloquium deuenitur: in quo ex repugnante hoste charißimam coniugem effecit, plurimum

Alphus quærit Aluildam.

Aluilda inuenitur.

Alphus potitur coniugio Aluildæ.

lætatus

lætatus eam sibi in mari occurrisse, quã in aula Regia repugnante seuera matre assequi nequiuisset. Genuitq; ex ea filiam Gyritham, unicam Regij sanguinis in Dania reparatricem. Plura huius Gothici Regis Siuardi opera in obliuionem unà cum multis aliorum Regum gestis abiuerunt, nisi quòd ab Ingone Sueonum Rege (cuius historiam nunc subijciemus) bello impetitus occubuerit.

Gyritha procreatur ex Alpho & Aluilda.

CAPVT XI.

INgo postquã Amundus, & filius eius Hacho paucis annis in Sueciæ regno præfuissent, unanimi procerũ ac populorũ cõsensu in eiusdem regni soliũ collocatur. Hunc etsi Ericus Vpsalensis affirmet Vilmeri filiũ, & ad principatũ utriusq; regni, Gothorũ uidelicet & Sueonũ, à principio, & eodem tempore peruenisse, attamen aliæ historiæ (quas probabiliores in hac parte existimo) testantur ipsum anteà pluribus annis Sueonũ regno præfuisse, & demũ post graues cõtrouersias, atrociaq; bella, in quibus Siuardus Gothorum Rex oppressus interijt, in Gothico regno successisse. Præterea idem Ericus scribit hunc Ingonẽ postquã utriusq; regni monarchiã assecutus fuisset, celebratis apud Vpsaliã comitijs, inuiolabili decreto (cõsentientibus Principibus populisq; Sueonũ) statuisse, ut caput, & sedes regni Sueciæ in metropoli Vpsala deinceps censeretur, quemadmodũ olim Humelum Regem præcepisse memorauimus. Iustũ quippe uisum est Ingoni & proceribus, ut præcipua æstimatio de illo loco haberetur, in quo præcipua Deorũ cultura tunc seruabatur. Fuisset etiã eodem tempore operæpretiũ inspectis celebrioribus regni Gothiæ locis, decretũ ædidisse, an apud Ostrogothos, uel Vestrogothos Regia sedes collocanda fuisset, quãuis dudum Scarinus (ut antè diximus) Scarã ciuitatem ex suo nomine erectam, caput, & regiam omniũ

Ingo 54. Rex interumм.

Ingo successit in regno Gothorum.

Vpsalia metropolis utriusq; regni.

Scarensis ciuitas apud Vestrogothos.

Gothorum haberi uoluisset. Sed hæc & similia ad Principum uoluntatem suborta aliqua necessaria causa permutari consueuerunt. Reliqua huius Ingonis tempora felicia pacataq; fuerunt, donec senio confectus, apud metropolim Vpsalam (quam cæteris regnorum suorum locis semper prætulerat) uitam & regnum morte commutaret.

CAPVT XII.

Nearchus 55. Rex interemptus.

NEarchus præmortui Ingonis primogenitus, post paterna fata in utroq; regno Gothiæ & Suetiæ successit, tantaq; iustitia, & æquitate, ac clemētia subiectis populis imperauit, ut ob singulares & summas uirtutes suas, non solum optimis Principibus, sed ipsis Dijs similis haberetur.

Nearchus patriæ pater in Deos relatus

Siquidem regna ipsa à prudentissimo parēte adeò bene instituta accepit, ut facilè se optimum Regem ibi præstare posset, ubi publicus subditorum consensus ad pacem, & concordiam, omniaq; uirtutum studia summo conatu conspirabat. Proinde nec alijs in circuitu Principibus & populis bellum intulit, nec ab alijs illatum sustinuit. Quis enim (nisi admodum imprudens) auderet alicui Regi, siue Principi bellum inferre, quem nosset à fortissimis & fidelibus subditis contra omnem bellorum impetum fidelissimè muniri, & defendi? Itaq; in huius optimi Regis historiam nihil molestius inseri potest, nisi quòd breuissimus fuerit eius principatus, qui in multos & felices annos extendi meruisset.

CAPVT XIII.

Frotho 56. Rex interemptus.

FRotho deinde (quem alij rectius Froë nominant) Ingonis optimi Regis filius, post præmatura Nearchi fratris fata tam ob spectatissimam memoratorum Regum probitatem, quàm ob maximam spem, quam omnes de eius præclara

præclara indole cõceperant, utriusq; regni monarchiam, nullo ex proceribus uel populo cõtradicente, assecutus est. Hic publicæ omnium expectationi & spei ita satisfecit, quòd in nullo à patris, uel fratris uestigijs degenerasse nota retur: immò quemadmodum eius imperium aliquantò diuturnius erat, ita etiam facilius ab omnibus prædicabatur. Quippe eo regnante tam tuta ubiq; erat proborum innocentia, ut subiectis populis nihil nisi iustũ, æquũ, & pium eueniret: ipseq; optimus, & immortali laude dignus Rex, potius uitam suam, quàm iustitiam, siue innocentiam uiolari permisisset. Hæc cùm de Ethnico Rege scribo, uehementi dolore perfundor, nos infelices homines, qui Christũ per quem Reges regnãt colimus, tam remotos esse à taliũ Regũ præsidio, & tutela. Sed absit ut ob id animum deijciamus, qui in æternam felicitatẽ recipiendi sumus, quando illi humani generis tortores ad sempiterna tormenta detrudentur. Nunc ad Frothonem reuersi, uideamus quid ei simplicium Gentilium gratitudo pro tam eximijs beneficijs rependere studuerit: illud nimirum, quod putabat omnẽ humanum cogitatum transcendere. Quippe ut diuinas uirtutes in eo relucere credebat, ita ipsum in Deorum numerum referebat: & fortasse longè rationabilius, quàm Romani suum Iouem Cretensem, omnium flagitiorum genere sordidum, quem iam in numerum infernalium dæmonum relatum non dubitamus. (margin: *Frotho in Deos relatus.*)

CAPVT XIIII.

VRbarus post optimorum Regum Ingonis & filiorum eius fata, consentientibus incolis in regna successit. Hic quẽadmodũ ab ineunte ætate in arte militari, & præstantissimis moribus educatus fuerat, ita filios suos Nordianum & Ostenum in spem regni genitos, per nobilissimũ (margin: *Vrbarus 57. rex internus.*)

& fortißimum Gunnonem satrapam erudiendos curauit: à quo inter cætera multa militaria exercitia, quæ ad firmandas acuendasq; uires attinebant, etiam uitandi inferendiq; ictus consuetudinē studioso exercitij genere contrahebant. Solitū quippe erat Gothorum iuuenes adeò perfectè artem gladiatoriam addiscere, ut aduersæ frontis supercilium ineuitabili ictu ferirent: quo si quis recepto, uersilitate palpebræ timidius conniueret, mox aula eiectus stipendijs defungebatur. Tantum enim uirium animis eorum à natura & consuetudine sine exercitio militari insitum erat, ut etiam receptis in uultum ictibus, nec leues quidem superciliorum nutus ædere nt, atq; aduersus omne percussoris irritamentum in eodem habitu animum continerent, in nullo mollius se gerentes, quàm pugiles Olympici, de quibus Cicero, & fidelißimi autores testantur, quòd grauißimas plagas excipientes, & cæstibus contusi, nihil omnino ingemuerint. Proinde affirmare ausim, quòd Aquilonaribus militibus nunquàm illud Ennianum iure potuerit improperari:

Ars gladiatoria.

Vos etenim iuuenes animos geritis muliebres. Aut illud:
Salmacida spolia sine sanguine & sudore.

Gothorum magnanimitas.

Sed talis semper inuenti sunt, ut eis nullus labor insolitus, nullus locus asper, aut arduus esset, non armatus hostis formidolosus, nō mors ipsa terrorem eis incutere ualuisset, ut quādoq; in duello morientes, soluto in risum ore, per summam doloris dißimulationē spiritū efflauerint, tamq; inuicto animo fuerint, ut bello intercepti sæpe in libertatem restitui potuissent, si quantulascunq; preces pro uitæ prorogatione porrigere uoluissent. Sed precariæ uitæ usum animi magnitudine contemnentes, uitam perinde atq; paruulum aliquod beneficium respuerunt, mortis sententiam sua sponte complectentes: adeò salutem dedecore, uel dedecoris specie mercari uirtus ignorat. Ex quibus moribus satis

satis animaduerti posse existimo, quomodo Gunno Regios liberos instituerit, quos tunc oportuit non solùm natalium claritate, sed illustrißimorum gestorum magnitudine cæteros omnes superare. Reliqua huius regis Vrbari gesta ueterum negligentia consepulta, ad meam notitiam minimè peruenerunt.

CAPVT XV.

Ostenus 58. Rex internus.

OStenus in defuncti parentis Vrbari regna perueniens, quamuis esset ad pacem concordiamq; inclinatißimus, utpote qui à puero didicisset, quantum horroris atque incommodi bella afferre soleant, attamen ob grauißimas iniurias, quibus à Noruegianis laceßitus erat, animum ad bella & cædes cōuertere cogebatur. Illi enim Nordianum fratrem eius, quem pridem in Regē assumpserant, structis insidijs necauerunt, surrogato in eius locum Regnaldo, qui tam ætate, quàm ægritudine corporis laborabat. Quod cùm Osteno compertum fuisset, statuit fratris occisionē ita uindicare, ut nō solùm necis autores, sed tota Noruegia doleret, se inflictæ uindictæ acerbitate desolatā. Tunc subiens Gunno licentiam lacessendæ Noruegiæ, importunis precibus ab Osteno impetrauit. Qua impetrata, animum suum ad omnem crudelitatem pertinacißimè obfirmauit, præfatus se charißimi alumni Nordiani necem ita uindicaturum, ut nulla unquā posteritas obliuisci poßit crudeliter occisi, & seueriter uindicati Regis euentū. Primumq; Iatriæ prouinciam adortus: omnia eius loca ferro, flamma, cædibus, impacabili furore uastabat: tantaq; uehemētia uictoriam prosequebatur, ut promiscuæ cædis auidus, nihil conditioni, aut sexui, uel ætati indulgendū putaret. Sed neq; miserationis, aut uerecundiæ respectū egit, quominus fœmineo ferrum sanguine cruentaret, matresq;

Regnaldus Noruegiæ Rex.

Gūno dux exercitus in Noruegiam.

cum liberis communi stragis sæuitia trucidaret. Sordebat ei omnis præda, & à rapinis totum animi sui propositum auertebat, ad id solùm intentus, quò publicas uias, & semitas cadaueribus obsitas, cruoreq; undiq; perfusas, calcaret, mallens funesti, quàm auari uindicis nomen habere.

CAPVT XVI.

Noruegia subacta.

TAndem incolæ proximum & indubitatum periculum publica deditione præuenientes, à suo Rege Regnaldo *deficiunt: qui nihilominus spem repellendi hostis assumens, audet se, suorumq; paucitatem in apertum belli discrimen immittere, animo quàm corpore uegetior: alienis nanque humeris fulta uestigia proferens, in prælium descendit. Quod quum imprudentius quàm felicius gessisset, à* Gunnone *oppressus occubuit.* Gunno *igitur uictoriam assequutus, didicit* Regnaldum *desperatis antea rebus, filiam* Drotham *in subterraneis latebris unà cum* Regijs *thesauris, & supellectili, ac necessaria familia, & apto in longum tempus sumptu inclusisse. Quibus auditis, omnes ingenij sui neruos ad eam inuestigandam intendit. Quam tandem repertam in coniugem duxit: genuitq; ex ea filium* Hildigerum *nihil à paterna seueritate degenerantem, quemadmodum inferius suo loco subijciemus.* Hic Saxo Danicus *multis uerbis exaggerat, quomodo* Gunno *iste deuictæ gentis superbiam domiturus, canem* Noruegianis *in* Regem *præfecisset: quod si factum fuisset, profectò longè minus perniciosum morsum illi regno inflixisset, quàm ille unus morsus erat, quo à* Noruegia *auulsæ fuere insulæ* Orchadum. *Sed hæc uideant illi quorum interest, ego ad* Ostenum *reuertar: quem longè clementiorem erga deuictam gentem* Noruegianam *fuisse credo, quàm* Danorum *historiæ persuadere contendunt.*

Regnaldus occubuit.

Drotha filia Regnaldi.

Hildigerus filius Gunnonis è Drotha.

Canis præficitur Noruegianis in Regem.

Nec

Nec diu illi uictoriæ superuiuens, regnis & uita priuatur, apud Vpsalã metropolim in Regijs monumẽtis collocatus.

CAPVT XVII.

Fliolmus, quem alij Siolmum uocant, in regno Gothorum iterum à Suetia diuiso, consentientibus Gothiæ proceribus, ad Regia sceptra sublimatur, Osteno nanque subita fati uocatione, & sine liberis defuncto, suborta est inter utriusque regni proceres de nouo Rege substituendo controuersia: ob quam necessarium & opportunum uisum est, duos potius eligere Reges, qui se mutuo fœdere consociarent, quàm per discordiam in apertum & perniciosum bellum prosilire. Igitur Suetia Attilum, Gothia hunc Fliolmum eligente, parum minus quadraginta annis distinctis Regibus gubernabantur. Imperabant medio tempore Gothis Reges sex, Sueonibus uerò quatuor. Primùm igitur illos sex, deinde reliquos quatuor breuiter perscrutemur. Quippe ut breuissimo tempore regnauerunt, ita nobis de suis gestis parum admodum reliquerunt, quemadmodum hic Fliolmus, cuius uirtutes paucas, uitia uerò plura inuenio: inter quæ primum locum habere uidetur, illa imprudens apud suos seruos familiaritas, propter quam Augustus Cæsar Iulium auunculum (teste Eutropio) uehementer arguebat, quòd milites commilitones nouo blandoq; more appellasset: quando enim affectabat charior fieri, autoritatem Principis emolliuit. Fliolmus uerò milites suos indulgentius quàm prudentius tractans, non solùm commilitones, sed combibones suos efficit, quotidianoq; conuictu ad exemplum Saturnalium festorum, quæ seruos dominis in mensa coæquant, unà cum eis comedere, & in longam noctem potare utile, honestumq; putauit. Quod nimirum sub termino uitæ suæ

Fliolmus aliàs Siolmus, 59. Rex internus.

Suetia iterum à Gothia diuisa.

Familiaritas cõtemptũ parit.

Saturnalia festa.

expertus est, ut honestate uacuum, ita neque ullam utilitatem afferre potuisse. Cùm enim solito & turpi more, noctem cum suis potando duceret, ab ipsis ebrietate suffusis, in ingens dolium cereali liquore repletum, quod pro explenda bibacium gula in media aula collocatum erat, per ludibrium præcipitatus interijt, relicto ad posteros Principes documento, quòd quamuis fideles serui diligendi, iuuandi, promouēdi sint, attamen à nimia familiaritate (quæ contemptum parit) prudentius coërceantur. Hic erat exitus bibacis Regis admodum ridiculus, quem commemorando non minore rubore perfundor, quàm Saxo Danicus, quando cogitur suorum Danorum ebrietates ad memoriam reuocare, inductis uerbis equitis Britannici, qui asserit Danos facilius uitam, quàm uinum deserturos.

Fliolmi bibacis fatum ridiculum.

CAPVT XVIII.

Svercherus 60. Rex internus.

Svercherus Fliolmi filius, postquā pater morte apud suos Vestrogothos assumptus est, ad Gothici regni administrationem peruenit. Quæ quoniam diuturna non fuit, intentionem, quam pro Reipublicæ restitutione optimè instituenda habebat, ad optatum effectum deducere nequiuit. Fuit enim à paternis moribus tantum remotus, quàm uirtutes à uitijs remotißimè distant. Erat siquidem pater sordidæ ebrietatis mācipium, filius aūt uisa paterni uitij ignominia, nihil præclarius sobrietate duxit: pater plus histrionibus & scurris, filius uerò proceribus & prudentibus magnoperè, & semper delectari consueuit: illi otia, huic negotia magis placuerūt: illum ignauia, hunc prudentia memorabilem effecit. Quippe ut ille nihil in moribus Regia maiestate dignū habebat, ita huic omnia (præterquam temporis diuturnitas) cumulatißimè affuerunt, quæ ad felicem beatumq; statum regnorum, & Principum opportuna

Ignaui et prudētis Principis cōparatio.

opportuna credũtur. Sed durum & ineuitabile fatum tam admirãdæ indolis Principem in primis regni auspicijs oppreßit. Cùm enim Daniæ regnum in uarias atq; discordes præfecturas distractũ, Gothicis armis subijcere statuißet, iamq; ad id copias paratas, & proximè transmittendas haberet, ecce subito equi casu brachium dextrum subiectis saxis ita collisit, ut breui pòst tempore, cùm casus ille ex solicitudine suscepti belli maiora sumeret incrementa, uitam præmatura morte commutaret, dolentibus cunctis subditis, qui sibi à tam optimo Principe omnia prospera & felicia pollicebantur. Creditur apud ciuitatem Scarensem non procul à collibus Kindiæ unà cum patre tumulatus.

CAPUT XIX.

Valander prædicti Suercheri filius, non modò in paternum principatum, uerumetiã in bella quæ contra Danos susceperat, surrogatus est. Exercitum enim, quẽ pater ante occasum suum parauerat, in Hallandiam, & Schoningiam, celerius quàm credi poterat, effudit. Tum Ostarus earum prouinciarum præfectus, ob inopinatum hostis insultum, & copias suis uiribus superiores, pugnam deditione præuenit, promisso annuo tributo, & fideli in omnibus famulatu, ea conditione adiecta, ut Valandri ope contra Danorum incursiones defenderetur: fuissetq; tunc Valander in reliquas Daniæ partes progressus, nisi Attilus Suetiæ Rex occasionem ex eius absentia nactus, Ostrogothos Suetiæ uicinos improuisa pugna adortus fuisset: ob quam necesse fuit arma à Danorum ceruicibus excussa, in defensionem patriæ reuocare. Facto igitur cum Attilo cõgressu, saucius è bello excessit, concordiamq; cum eo pepigit, ut neuter alterius terminos, siue populos, ferro, uel flãma, aut alio quocunque genere hostilitatis infestaret. Facta

Valander 61. Rex internus.

Schoningianũ bellum.

Ostarus Schoningiæ præfectus subijcitur Valandro.

Attilus rex Suetiæ.

ea pace, non diu distulit, antequam naualem exercitum in Rethonem atrocissimum piratam, quem Rutenorum Rex mari Venedico, siue Suetico infestando immiserat, cōpararet. Verùm cùm in eius belli procinctu multa solicito atq; anxio animo administraret, somnumq; admodū fessus captaret, subito fato extinguitur. Creditū à plerisq; fuit, ipsum à dæmonio, cui se ob assequendam uictoriam deuouerat, suffocatum. Suntq; historiæ, quæ corpus eius apud Ostrogothos Regijs exequijs tumulatum fuisse affirmant.

Retho pirata atrocissimus.

CAPVT XX.

Visbur 61. Rex internus.

Visbur in patris Valādri regnum succedēs, quemadmodum parum idoneus erat, ita exiguo tēpore solium clarissimo Principe dignū occupauit. Fuisset quippe aptius inter sordidi quæstus mercatores collocatus, quàm inter præclaros & magnificos Principes, quibus summa cura erat, honestatem utilitati præferre. Siquidem ut omnes tyranni consueuerunt, auarè simul & crudeliter imperabat. Quicquid auri & argenti usquam in toto regno erat, id suum esse dicebat. Proinde nunc mutuo, nunc dono, nunc minis, omnium ciuium bona in suum inexplebilem fiscum congregauit: nulla erat concio, nullus procerum, aut populi conuentus, nulla publica, aut priuata placita, nulla comitia, in quibus nō conquerebatur de inopia Regiæ coronæ, quam omnibus modis adiuuandam affirmabat: immò sub specie conseruandæ Regiæ dignitatis tot rapinas, tot spolia, tot furta in ciues, totq; sacrilegia in Deorū templis commisit, ut publicus patriæ hostis existens, minus nocere non potuisset: & tamen nihil unquam præclari per eas ingentes diuitias sudore & sanguine pauperum comparatas, efficere curauit. Erat enim in bellicis rebus omnium imbellissimus, at pacifici & optimi ciues ipsum omni ti-

Tyrannorū mores.

gride

gride truculentiorem experiebantur. Proinde in summum omnium incolarum odium adductus, etiam proprijs seruis contemptui fuit. Nec poterat à proprijs filijs non despici. Qui cùm considerassent se post eius fata nihil præter infamiam ex turpiter acta uita eius assecuturos, statuerũt prægrandem eius thesarum in primis occupare. Obseruato igitur opportuno tempore, cùm ille sibi nihil prorsus timeret, sed uti esset ditissimus, ita se putaret securissimum, ecce eius filij (ut ait Ericus Vpsalensis) ipsum cum tota sua sordida familia immisso igne combusserunt. Et nihil unquam melius fecisse uidetur, quàm quòd genuerat eos filios, à quibus tam iustè fuit trucidatus.

Scelerati filij sceleratum patrẽ combusserunt.

CAPVT XXI.

Domalder ingratissimus Visburi filius, queadmodũ patri à se pridem cõbusto in regno successit, ita in secordia, & omni crudelitate eius esse imitator nõ erubuit. Cumulasset etiam suam atrocem sæuitiam insigni auaritia, nisi pater omnia, quæcunque pretiosa erant in toto regno, ad se rapuisset. Quo factum erat, ut quum filius nihil usquam rapiendum inueniret, rapax & auarus uideri nequibat. Fuit tamen subiectis populis non solùm inutilis, sed perniciosus Princeps: familiamq; sibi similem, & ad omne flagitium audacem fouebat, cui non solùm permisit omnia nefaria in obsequiosos ciues inferre, sed præceptum addidit aulicis suis, non quidem palàm, sed occultè, ut cautè opprimerent quoscunque uiderent in populo gratiores. Ita nullus erat in tota militia eius, qui non commendauerat se illi aliquo enormi facinore: & si qui inuenti fuissent ad honestatem quàm crimina proniores, mox stipendijs defuncti, extra aulam præcipites eijciebantur. Proinde multi se apud tyrannũ de rebus atrociter

Domalder 63. Rex internus.

Tyrannus.

gestis extollebant, qui omnem uiolentiam, & atrocia facta summoperè horruerunt. Erat igitur extrema infelicitas regni, quando Regij satellites in speciem defensionis patriæ, atque innocentiæ comparati, ore quidem iustitiæ & æquitatis ministros se affirmabant, re autem uera hostes erant ciuium, omnisq; honestatis & uirtutis. Quicquid usquam in frumentis erat, id suis equis deuorandum apponebant, cùm interim infelices parentes uiderent liberos suos, non suppetente ad panem frumento, fame atque inedia perire, ipsiq; pariter cum eis in fata concedere cogerentur. Non enim in loculis unde emerent habebant, nec qui uenderent inueniebantur: tantum quippe à Visburo spoliati fuerant, ut nec agris seminandis, nec liberis in uita conseruandis, sufficerent. Quocirca quum fames non modò Gothiæ regnum, sed & Suetiam (quæ omnibus rebus ad humanum uictum necessarijs abundare consueuit) tam acriter inuaderet, unicum remedium à templorum Pontificibus, qui Othino idolo Vpsaliæ ministrabant, contra præsentissimam omnium terrarum Septentrionalium ruinam persuadebatur, uidelicet quòd Regem Domaldrum tanquam atrocem humani generis hostem, uinculis constrictum apud Vpsaliam Deæ Cereri (cuius cultus illuc ex Græcia peruenerat) immolarent. Quod quasi ex Deorum oraculo prodijsset, æquè celeriter factum ut dictum erat. Siquidem à consternato populo Domalder compeditus alligatur, deinde ex Gothia in Vpsaliam ductus, grata uictima Cereri, siue genero eius Plutoni immolatur. Post cuius fata frugum rerumq; omnium abundãtia longè lateq; successit.

Fames in Gothia et Suetia.

Remedium contra famem.

Domalder immolatur Cereri.

CAPVT XXII.

Domarus 64. Rex internus.

Domarus præmortui Domaldri filius, siue (ut alij dicunt) ex fratre nepos, ad paterni regni sceptra

consensu procerum (qui magis ad Regij sanguinis successionem, quàm eius, aut patris merita attendebant) peruenit. Veruntamen ad Gothici regni gloriam restituendam nihil efficere poterat. Quum enim fauore ciuium nimium destitutus esset, eius quoque imperium minus efficax reddebatur. Tanta siquidem pertinacia in Gothorum animis paterni odij reliquiæ confirmatæ fuere, ut priuatas offensas restituendæ Reipublicæ præponderarent, salutemq; patriæ potius periclitari, quàm auspicijs huius Domari restitui paterentur. Difficile quippe adulta odiorum seminaria radicitus euelli queunt: raroq; humana mens quem semel graui fastidio prosecuta est, syncero amicitiæ studio amplexatur. Itaque quum Domarus uideret se à Gothis contemptui, aut odio haberi, nec bella in alios intulit, nec subditos ad imperata cogere audebat, sed animo parum Regio incedens, eos ubique metuebat, quibus (si conscientia paterni, auitiq; demeriti non fuisset) formidini esse debuisset. Sed non erat is animi angor in eo diuturnus. Siquidem ultima fata (quæ solent sæpe à mœstis inuocari) uitam pariter, & mentis anxietatem ab eo post breuem imperij cursum abstulerunt.

CAPVT XXIII.

QVemadmodũ paulò superius diximus, mortuo Osteno Gothorũ & Sueonũ Rege, ortam fuisse inter utrosq; populos cõtrouersiam, qua necesse fuit hos & illos sibi Regem proprium assumere, ita nunc ad hunc Attilum (qui tunc à suis Suecis in Regem sublimatus erat) animum conuertentes, intelligimus ipsum fuisse uirum in bellicis rebus, & militari industria admodum instructum, multaq; bella in Danorum præfectos (qui tunc populare, siue uerius diuisum regimen in Daniam induxerant) prosperè — *Attilus 65. Rex externus.*

gessisse. Proinde (ut parum antè meminimus) Valandrum Gothorum Regem iusto bello impugnasse uidebatur, quādo ille transmisso in Daniam exercitu, alterius belli fructum in se transferre niteretur. Quippe iam cum Attilo in gratiam redierant, eiq; tributa pendentes, se satis securos existimabant. Quòd autem Ericus Vpsalensis dicit huic Attilo ascribi, quòd canem aliquem Danis in Regem præfecisset, non est integrum. Veteres enim Danorum historiæ illud facinus Attilo Hothebroti filio (de quo prius diximus) attribuunt: hic autem Attilus erat omni modestia præditus, bellaq; tum in Danos, tum in Rutenos, & alias procul positas nationes fortitudine militari, & non contumelijs extendebat: magisq; ea honesta militia profecit, quàm si militem numero & fortitudine longè præstantiorem, sed in omnem lasciuiam proiectum, eduxisset. Quippe si eius imperio Gothia unà cum Suetia subiecta fuisset, ipsiusq; consilijs tota utriusque regni monarchia moderata fuisset, nequaquam Moscouitarū Princeps suos piratas in sinum Gothanum tam liberè immisisset. Semper enim uerissimum fuerat, Suecos & Gothos in unam militiam adunatos, terrorem suis hostibus incussisse, separatos uerò facilè ab inimicis deuictos & afflictos. Hic tandem Attilus post plura & magnifica gesta apud Vpsaliam defunctus est, locumq; in Regijs monumentis (prout uiuens optauerat) impetrauit.

Daniæ subactio.

CAPVT XXIIII.

Dignerus 66. Rex internus.

DIgnerus deinde in Sueonum regno procerū populorumq; consensu, quamuis ætate prouectus sublimatur: quem quidam à Regio sanguine alienum, quidā uerò Osteni ex sorore nepotem affirmant: omnes tamen ipsum optimis moribus nobilissimum, atq; in rebus bene gerendis

rendis expertißimum fuisse consentiunt. Totum siquidem studium suum eò conuertit, quò ostēderet se maiorem curā de augenda & conseruanda Republica, quàm de sua propria salute assumpsisse: summeq́; cauit, ne sui satellites quemcunque contra iustitiam opprimerent, præfatus Regiam dignitatem, & Regios prouentus à subditis populis nulla alia ratione impendi, nisi ut eos in pace & tranquillitate defendat, atque conseruet: à quo officio quantum deficeret, tantum se à proprio honore separatum ostenderet, assequereturq́; ex Regia sublimitate sempiternam infamiam, à qua immortalem gloriam consequi potuisset. Erant huic Dignero cōtrarijssimi mores ad eos, quos eodem tempore habebat ille perditißimæ uitæ Visburus Gothorum Rex, cuius paulò antè meminimus. Erat ille sordidissimæ auaritiæ mancipium, plus perniciosa metalla, quàm pretiosam uirtutem æstimans: hic omnia ad liberalitatem, magnificentiamq́;, & ad uirtutum officia referebat. Ille subditos ciues iniustis atque intolerabilibus tributis onerabat, & tamen de continua rerum inopia querulabatur: hic de Regijs prouentibus, quos ueterum leges præscripserant, optimè contentus, sese in omnibus diuitem, & bene fortunatum ostendit. Ille publico omnium suorum odio laborans, uitam in omni momento miseram, & formidine plenam deducebat: hic ab omnibus perinde ac communis parens dilectus, iucunda & continua tranquillitate gaudebat. Ille tandem per proprios filios cum tota ignaua familia sua immisso latenter igne combustus, perpetuum sui nominis dedecus ad futura tempora transmisit: hic ad senectutem bonam post felicis beatæq́; uitæ cursum perueniens, egregia & nunquam casura laude ab omnibus, & in omni æuo iustißimè meretur extolli. Igitur quò magis felices tunc fuere Sacones, eò infelicius mei Gothi suam

Tyranni & boni Regis differentia.

aduersam sortem deplorantes, doluerunt se à uetustißima Sueonū societate imprudenti consilio diuulsos. Sed nō erat æquè facile Rēpub. in præcipitem casum corruere, & ab eo in pristinum statum reuocari. Quippe illud est temerariorum, quorum infinitus ubique est numerus: hoc autem est officium sapientum, qui nimis pauci in toto orbe terrarum reperiuntur.

CAPVT XXV.

Dagerus 67. rex internus.

DAgerus optimo patri Dignero, nullo procerum resistente, in regni Suetiæ sceptra succeßit. Hic prudentißimo patri in omnibus uirtutū partibus adeò similis erat, ut nulli ex incolis iustè cōqueri potuissent, se optimū Regē amisisse, cùm omnia paternæ probitatis officia in filio abūdè reuixisse consideraret. Prima igitur auspicia suæ administrationis à domestica concordia assumens, omnes proceres, qui aliquid latentis, siue aperti odij in mutuam perniciem fouere uidebantur, solicito studio ad necessariā concordiam adduxit. Qua parta, totas ingenij uires eò cōuertit, ut Gothos in ueterem Suecorum confœderationem reuocaret. Nec difficilem suo proposito uiam inuenit. Domarus enim (de quo proximè diximus) ob maxima patris demerita, omnibus Gothorum proceribus & populis inuisus, nihil magis in uotis habebat, quàm regiam dignitatem tot insidijs expositam uel deponere, uel aliqua alia honesta conditione permutare. Quocirca in societatem Dageri consentiens, effecit ut Gothi in pristinam cum Sueonibus concordiam redirent: iamq; in procinctu erat, ut se ad Dagerum conferret, & subitò irruentibus in se fatis, animam (ut prædiximus) exhalauit, dolore insuperabili ex subditorum rebellione, aut translatione regni suscepto: quamuis nonnulli dicere uelint, ipsum sanum atque incolumen

Domarus regno Gothorū cedit.

lumen

lumen ad Dagerum peruenisse, uitamq; diuturnam, & ab omni solicitudine liberam usque ad optatam senectutem apud eundem deduxisse.

CAPVT XXVI.

ITaque hac singulari prudentia Dagerus suum imperium augens & confirmans, terrorem omnibus in circuitu hostibus incussit: attamen multis iniurijs à Rutenorum principe lacessitus, ualidum exercitum ex Gothis, Suecis & Schoningis contraxit: cui duos Schoningiæ satrapas, Borcharum & Ostarum, præficere curauit. Hi primam belli fortunam contra quendam Rethonem Rutenorum piratam, cui nullum humanitatis uestigium inerat, experturi, tanto ardore bellum nauale cum eo conseruerunt, ut ambo exercituum duces Borcharus & Retho, datis acceptisq; uulneribus, primo bellorum impetu absumerētur. Erat autem Retho tam sordidæ auaritiæ, ut nudatis coram se negotiatoribus, qui in eius manus inciderant, femoralia eorum scrutaretur: tantæq; atrocitatis, ut semper noua & exquisita tormenta, quibus infælices homines torquerentur, inueniret. Quandoque enim uno pede in terra alligato, alterum arbori uiolenter inclinatæ alligabat, quæ rursus suæ naturæ relicta, hominem crudeli spectaculo distraxit. Igitur deleto tam crudeli hoste, Dagerus filium suum Alaricum (quem Saxo Aluerum uocat) totius naualis exercitus præfectum constituit: qui ad patris præceptum tam potenter & prudenter in omnibus se gessit, ut breui dierum spatio totam militiam sibi creditam in uniuersas Russiæ regiones effunderet: effecitq; ut Rutenorum Princeps Dageri imperio subiectus, tributa persolueret, atque ad omnia imperata sese obnoxium fateretur. Tandem post adeptam tam insignem de potente

Dagerus bellum in Rutenos mouet.

Retho Rutenorum pirata.

Borcharus.

Alaricus.

Rutenorū subiectio.

hoste uictoriam, Dagerus *relicto in patria filio* Alarico, *uolens etiam ex militari disciplina gloriam consequi, totius exercitus robur in* Daniam *traijcere festinauit: quam tunc citius, quàm felicius subiugauit. Cùm enim remißis in* Suetiam *copijs, regni* Daniæ *statum ordinaturus remansisset,* Danorum *insidijs impetitus opprimitur, documento ad posteros relicto, ne quis facilè suam salutem permittat inimico semel reconciliato.*

Dania subactio.

CAPVT XXVII.

Alaricus, aliâs Aluerus, 68. Rex internus.

A*Laricus (quem alij Aluerum uocant)* Dageri *filius, post mortem patris ad* Regiæ *dignitatis solium, tum propter eius eximia & clarißima facta, tum ob singularem spem, quam de eo tota patria conceperat, dignißimè sublimatur.* Hic *quum à* Rutenis, *quos aliâs subiugauerat, tributa per legatos postularet,* Rußi *perfidè eos excipientes, per insidias trucidauerunt, bellumq; & arma, non tributa se deinceps* Sueonibus *soluere uelle nuntiauerunt.* Motus *tam atroci & insigni perfidia* Alaricus, *gentem fortißimam ex omnibus sui imperij finibus contrahit, secumq; in perfidum hostem educit.* Iamq; *stabant acies ad pugnam paratæ, & unus ex præcipuis* Sueonum *pugilibus* Hildigernus, *ab* Alarico *postulat sibi licere aliquem ex* Rutenorum *fortißimis ad duellum prouocare.* Quod *quum impetrasset, mox ad* Rutenos *exclamat, ut fortißimum ex toto agmine ad singulare certamen emittant.* Quo *clamore* Ruteni *prouocati, cogitabant quem ex suis insultanti hosti opponerent. Cunctantibus cæteris,* Haldanus *præcipuæ fortitudinis pugil, qui nuper ad* Rutenorum *militiam ex* Schoningia *aduenerat, se ad duellum offert.* Erat *hic* Haldanus Borchari Schoningiani *satrapæ filius, ex* Drotha Noruegiæ *Regis filia susceptus, quam*

Ruteni à Sueonibus expugnati, tributa soluerunt.

Hildigernus pugil Sueticus.

Haldanus pugil.

occiso nobilissimo marito Gunnone Suetico, sibi in coniugem acceperat non inuitam. Nam idem Gunno occiso antea eius patre Rege Regnaldo, ipsam in suum coëgerat cõiugium, filiumq; Hildigernũ ex ea procreauerat. Quocirca cùm Hildigernus natu maior, sciret hunc Haldanum esse suum uterinum fratrem, recusauit cum eo cõgredi, prætexendo ipsius in re bellica inexperientiam; Ego, inquiens, septuaginta fortissimorum pugilum cæde claritatem nominis acquisiui, hic autem Haldanus uix militarem disciplinam in limine salutauerat. Discat igitur prius uires suas cum æqualibus experiri, deinde si sic uisum illi fuerit, mecum congrediatur.

CAPVT XXVIII.

His conuitijs Haldanus nihil motus, sed forti animo respondit: Si tibi uideor imbellis, & ob ætatem cõtemptibilis, accedat alter ex uestro agmine, qui mecũ congrediatur. Moxq; unum adductum obtruncat. Deinde duo sunt illi obiecti: quibus occisis, tres secum pariter congressuros postulat: quibus oppressis, numerum per uices adauxit, usque ad undecim: quibus demum congressus, uictor euasit. Tum Hildigernus uidens ipsum ad parem militiæ gloriam secum peruenisse, congressum ei diutius negare noluit: sed campum ingressi, tanto armorum fragore fortissimi pugiles inuicem concurrerunt, ut putaretur terra ad eorum congressum contremuisse. Tandem Hildigernus sentiens se mortiferũ uulnus accepisse, proiectis armis Haldanũ his, siue similibus uerbis alloquitur: Ego, inquiẽs, tuus uterinus frater sum ô Haldane. Drotha enim, cuius ubera suxeras, me quoque in hanc lucem ædidit, sed nimis diuerso omine: te quidem ad pompam, & prosperos uitæ

Haldani fortitudo.

Singulare certamen duorum fratrum.

succeſſus, me autem in hac uiridi iuuenta præmaturo fato extinguendum. Ad hæc Haldanus animo nimium conſternatus, & in ſummum dolorem adductus, inquit: O mi frater, cùm me fratrem tuum cognouiſſes, cur tam pernicioſa taciturnitate ſiluiſti? Ego prius in me arma, quàm in te conuertiſſem, immò pro te uitam meam libenter impendiſſem. Nunc igitur quis mihi tribuat ut tecum moriar, tecum ſepeliar, tecumq; omnia extrema experiar? tua eſt, ô frater, hæc culpa: tuo ſilentio noſtram fraternam neceßitudinem uiolaſti: tua taciturnitas me infœlicem paricidam effecit: te mihi nulla unquam reſtituet ætas: te quoad uixero, lachrymis proſequar ſempiternis.

CAPVT XXIX.

Hildigerni mors. TVm Hildigernus magna ſe ratione fraternã neceßitudinem tacuiſſe dicebat, ne uideretur cõgreſſum timidè denegare, aut ſceleſto animo attẽtare. Quibus dictis, ſpiritũ in conſpectu lachrymantis fratris efflauit. Alaricus autẽ ad unius, aut pluriũ pugilum necem nihil territus, ſed conſtanti animo in pugnam progreſſus, priuatũ athletarũ

Ruteni uicti. occaſum publica uictoria uindicauit. Victi nanq; Ruteni, tributa ſolita pendere non recuſabant. Igitur Alaricus cum egregio & memorabili triumpho in patriam reuerſus, tranquillitati in reliquam ætatem ſtuduit, legibusq; & moribus regnum componere curauit, donec ad ſeniles annos perueniens, inter amicorum manus expiraret. Vnde Ericum Vpſalenſem in errorem lapſum fuiſſe opinor, qui aſſerere uidetur ipſum ab Erico fratre ſuo regnandi cupidine ducto, trucidatum, eamq; cædem, alio telo non ſuppetente, freno peregiſſe. Nec ſilendum puto Haldanum (cuius

Gyritha Gothica. nunc memini) ob res fortiter & magnificè geſtas, Gyrithã Siuardi Gothorum Regis neptem, unicam Danici regni hæredem,

hæredem, in cõiugem obtinuisse. Quam cùm sterilitatis uitio obnoxiam consideraret, maximamq; (ut Saxonis uerbis utar) prolis creandæ cupidinem haberet, conciliandæ ei fœcunditatis gratia Vpsalam nobilissimam Sueonum urbem petit: ubi responso monitus fuerat, suscitandæ sobolis causa fraternis primùm manibus parentare. Postquàm oraculo paruit, optatæ rei solatium impetrauit. Siquidem filiũ ex Gyritha *suscepit, cui* Haraldo *uocabulum adaptauit.* Hinc *facilè colligitur, illud præceptum à* Danorum Regibus *usq; ad hæc tempora diligenter obseruatũ fuisse, quod* Humelus Gothorum Rex, *filio suo* Dano, *primo* Danorum Regi *(ut antè memini) cùm ipsum* Daniæ *Regẽ designaret, præscribere curauit, uidelicet ne in aliqua parte* Daniæ Deorum *delubra construeret, sed apud Vpsalam* Sueonum *metropolim diuinitatis cultũ uenerabũdus prosequeretur.*

Haraldus maximus Danorũ Rex nascitur.

Humelus Gothorum Rex.

Vpsala metropolis.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOTHORUM SUEONUMQ; LIBER OCTAUUS.

CAPVT I.

Vccessit deinde in numero, & ordine Regum Ingemarus, *quem alij* Ingonem *uocãt. Cùm enim esset inter* Alarici *filios natu maior, tam ob paterna merita, quàm ob concordem procerum consensum,* Gothis Sueonibusq; *Rex constituitur. Hic cùm ad animum reuocaret se fortissimo patre, & qui latissimè imperauerat, genitum, noluit paternæ hæreditatis titulis contentus esse,*

Ingemarus, aliâs Ingo 69. Rex internus.

sed paterna gesta superare, aut æquare desiderans, tributa à Rutenis, quæ patri promissa fuerãt, extorsit. Deinde Haraldo Danorum Regi, quòd Schoningiã Gothici regni partem occuparet, bellum indixit: non (ut Saxo inquit) proferendi imperij gratia, sed ut suorum regnorum fines tuerentur. Territus ad eius belli denuntiationem Haraldus, cœpit diuina, & humana, atq; Acheronta mouere, ut scire posset an Ingemari potentiæ tutò congredi posset: importunasq; preces idolo Othino (qui præcipuè apud Vpsalam uenerabatur) offerens, rogabat, ne sibi in tantis bellorum periculis laboraturo deesset uelit. Tum illi uisa est astare imago monoculi senis, qui hispida ueste indutus, Othinum se nominabat, uenisseq; ut futuri belli euentum ei denuntiet, rationemq; struendarum acierũ, siue ad nauale, siue ad campestre bellum, ostendat. Erat is profectò malus dæmon ex antro inferni aduolans. Proinde uideamus quàm commodè ad militarem disciplinam acies bellicas instruere docuit. Nisi me fallat opinio, ita militiam confundere, & non ordinare imperauit, ut nulli, aut certè quàm paucissimi uiui & salui per suam militarem disciplinam euaderent. Iussit enim (teste Saxone) ut terrestribus bellum copijs editurus, uniuersam aciem in tres turmas diuideret, quarum unamquamq; uicenarij ratione densaret, mediã uerò uiginti uirorum numero reliquis porrectiorem extenderet, quam etiam in coni, siue pyramidis acumen digerens, alarum recessus utrinque secus discretis ambagibus obliquaret. Cuiuslibet uerò turmæ seriem hac ratione contexeret, ut à duobus frons inchoans, consequentibus locis unitatis duntaxat incrementa reciperet, & quidem in secunda linea tres, in tertia quatuor: eodemq; modo posterius ordinandos, habita congressione, statueret: sicq; consequentes gradus idem proportionis tenor instrueret, donec coniun-

Ruteni Suecis tributa pendunt.

Bellum ob Schoningiam.

Othinus.

Acies belli campestris.

coniunctionis extremitas alas æquaret, cornu uerò quodlibet denis ab eo ordinibus formaretur. Post has item turmas, instructam iaculis iuuentutem admittat: à cuius tergo grandæuorum cohortem adhibeat, quæ labantes sociorum uires ueterana quadam uirtute firmaret. Deinde funditorum alas gnarus locorum supputator annecteret. Post hos cuiuslibet ætatis, aut ordinis homines, absq; conditionis æstimatione passim adsciscceret. Cæterùm postremam aciem ternis, instar primæ, cornibus interstinctam, similiq; graduum proportione digestam explicet, cuius tergum superiori coniunctum agmini, ipsum auersæ frontis obstaculo tueretur.

CAPVT II.

Acies belli naualis.

AT si nauale fortè prælium incidisset, partem classis secerneret, quæ eo propositos inchoante cõflictus, multiuola rates hosticas reflexione circundaret. Hæc idcirco nulla uerborũ mutatione facta, ex Saxone adduxi, ut uideamus ipsum malum dæmonem fallacissimè & ineptè militarem industriam Danis tradidisse. Quis enim pugnandi modus contra Suecones ineptior dari potuisset? præsertim qui nec in saltibus, nec in inuijs syluarũ latebris, immò neq; in aperto campo contra expertam militiam profuisset. Si quis enim eam centuriandi artẽ intimius inspexerit, deprehendet ipsam non ad Danorum uictoriam, sed ad extremã perniciem excogitatam, maximè si ad iustam pugnam deuentum fuisset, quã tunc Haraldus in Suetia, & in terra hostili, hostibusq; impar cõsultius cuitauit, oblata sibi facilio re occasione extinguendi inimici. Habebat siquidem Rex Ingemarus pessimã coniugem Danico sanguine ortam, ipsius Haraldi consanguineam, quæ abiecto omnis honestatis respectu, cum nonnullis domesticis inimicis ad insidias

iugulo mariti inijciendas cõſpirauit: idq; ad importunam Haraldi ſuggeſtionem, cui tunc præclarius uiſum erat, læſa honeſtate uincere, quàm ſine uictoria ad propria remeare. Cùm enim Ingemarus inſuperabilem exercitum compaſſet, eſſetq; de uictoria certus, ecce impudentiſsima coniunx admiſsis clàm intra cubiculum latronibus, ipſum à ſumma trabe catena aurea ſuſpendi procurauit, non procul ab eo loco, in quo nunc Holmenſis ciuitas ædificata conſpicitur: infamis nimirum mulier, & publico omnium mortalium odio inſectanda, quam nec uirtus, nec humanitas, nec pudor, aut ulla naturæ ratio à tam deteſtando facinore reuocabat. Veruntamen nec ea militaris induſtria, quam malignus ſpiritus ſub nomine Othini Danos docuit, nec maligna conſilia, quæ mulier omni nequiſsimo dæmonio ſceleratior adinuenerat, efficere ualuerunt, ut uictoria ad partes Haraldi ſe inclinaret. Quippe mox ut ſceleris immanitas à Regina perpetrati, ad publicam notitiam celerrimè erupiſſet, præcipui amici Regis Ingemari unà cum fratre eius Olauo aduolantes, ipſam Reginam adhuc in flagranti crimine deprehenſam, uiuam defoderunt. Deinde Ingello Ingemari filio ad regni ſolium ſublimato, Danos adoriuntur, ipſosq; & eorum Regem Haraldum magno impetu in fugam conuerterunt: in quo bello Olauus Ingemari frater, dum uictos Danos pertinacius inſequeretur, occubuit.

Ingemarus à cõiuge Danica ſuſpenſus.

Danica Regina viua defoditur.

Dani fugãtur.

CAPVT III.

Ingellus 70. rex internus.

INgellus Ingemari filius, poſt patrem, qui per Danicæ mulieris inſidias crudeliter interemptus erat, in regnis Gothiæ & Sueciæ ſucceſsit. Hic erat in rebus bellicis ſtrenuus, & in arte militari nulli ſecundus, primaq; audacia præditus. Proinde (non ut Saxo ſcribit) belli inducias per legatos

legatos postulabat, nec post chari parentis occisionem latebras circumspexit, aut sub aduersae ualetudinis simulatione in tam humilem aut tacentem fortunam corruerat, ut Danorum clementiam, quae longè magis languebat, implorarct, sed exercitum, quem iam paterna sedulitas comparauerat, educēs, tam pertinaci proposito hostes adoriebatur, ut si Haraldus celerioris fugae praesidio sibi non consuluisset, in extremae sortis pericula cum tota sua militia incidisset. Fugatis igitur Danis, Ingellus classem ad naualis belli usum comparat, quam armis & militibus instructissimam, Daniae litoribus imponit, expositoq; milite, pugnam acerrimam contra Haraldum instaurat, nihil ardentius desiderans, quàm priuatam trucidati parentis necem publica Danorū strage uindicare. Nullum igitur bellum magis cruentum uideri poterat, per quod Ingellus cruentam uictoriam assecutus, noluit Haraldum fuga elapsum, ad interiora Daniae ob praeparatas insidias insectari, sed propinquam illo loco arcem demolitus, sororem eius captiuam in signum adeptae uictoriae secum in Suetiam perduxit, ut exemplo Iulij Caesaris seruaret eam, à qua, uel propter quā tandem perdendus esset. Ille siquidem raptus occasionem praestitit, qua multa hominum millia tam Gothorum, quàm Danorū perderentur. Cùm enim Haraldus didicisset sororem uiolenter abductā, uehementer indoluit suo sanguini tam insignem iniuriam irrogatam. Quocirca classem bellicam denuò contra Suetiam comparat, aut sororem recuperaturus, aut uitam amissurus. Committitur utrinq; praelium atrocissimum, in quo Haraldus infeliciter pugnans superatur, atq; in suam Daniam uictus, & multa infelicitate oneratus remeauit. Nec diu distulit, antequàm potentiorem exercitum contra Ingellum excitaret.

Dani à Suecis bello nauali superantur.

Raptus.

Dani victi.

CAPVT IIII.

ERant interim in Suetia multi perspicacis ingenij nobiles, qui Ingello illud uiolentum coniugium dissuadere nitebantur, quòd talis coniunctio tristes exitus plerunq; parere consueuit: nec essent mores illius Danicæ mulieris adeò integri, ut propter eius amplexũ tot uiri, totaq; patria in apertum belli discrimẽ exponenda esset. Sed erat in iuuene Rege pertinax præliandi ardor, quo maiores militum copias, quàm unquã prius conscribi mandat. Quod cùm Haraldus comperisset, consilium à suis sapientibus super futuro bello inquirit. Hi confestim suadebãt potius per mittendam esse Sueonum Regi sororem, quàm uisurus esset tot fideles ciues, & subditos suos ante suum conspectũ crudeliter trucidari. Itaq; missis ad Ingellum legatis, pacem, pacisq; conditiones sibi præscribi optat, sororem in legitimam cõiugem offert, omniaq; integræ amicitiæ officia integro animo polliceri uidebatur. Nec poterat Ingellus tam iustis & honestis conditionibus pacis refragari, cùm ipsorum procerũ suorum sententia ad concordiã magis, quàm prælium inclinaretur. Pacatis igitur cũ externo hoste rebus, non longè pòst perniciosius bellum illi in patria, & à propinquis mouebatur. Quippe postquàm ipsi uiderent illam Danicam cõiugem impudicè uiuere, esseq; uni nuptã, multis uerò expositã, non cessabãt monere Regem, ut tam apertam coniugis pudicitiam, quæ etiam in eius, & totius regni uergebat infamiam, coërceret. Quam monitionem importunius depromptam, amaro atq; indignanti animo excipiens, occasionem sui præmaturi interitus imprudenter adduxit. A fratre siquidem inter iniuriosa uerba, quæ ultro citroq; ferebantur, occisus occubuit. Et ita duo fortissimi Reges Suetiæ, pater & filius, à duabus Danicis mulieribus infeliciter perditi, documentum posteris reliquerũt,

Dani à Suecis pacẽ petunt.

Danica cõiunx impudica.

Danicas mulieres Suetiæ Regibus publicæ patriæ malo nupsisse.

ut in

ut in simili rerum euentu maiorem prudentiam adhibere contendant. Narrant Danorum historiæ omnes eorum Reginas ex Suetia adductas, semper fuisse continentissimas, & optimas, suosq; maritos felicissimos effecisse: at illas, quæ ex Dania in Suetiam uenerant, non ita se habuisse comperio, ut optimæ dici potuissent.

CAPVT V.

Germundus 71. Rex internus.

GErmundus præmortui Ingelli filius, in paterna sceptra concordibus procerum populorumq; suffragijs peruenit. Hic à paternis moribus, & illo perpetuo ardore præliandi nunquam degenerans, quemadmodum uiuendi principium à patre suscepit, ita ab eodem acerrimi odij seminaria in Danos assumere non omisit. Enimuerò postquàm ad memoriam reuocasset eas iniurias, quas patri, auoq; eius irrogauerant, cœpit totis ingenij sui uiribus cogitare, quomodo iniuriarum magnitudinem uindictæ magnitudine compensaret. Igitur comparatis undiq; militum copijs, bellum in Daniam transportauit. Occurrit ei Haraldus Danorum agminibus undique circumfultus: fit pertinax & atrox pugna. Sueci enim & Gothi, iam assueti Haraldum superare, indignum putabant, si ab eo uincerentur, quem toties à se uictum meminerunt. Nec minores Haraldo animi creuerant, quòd in propria terra, ubi auxiliares copiæ semper adhiberi poterant, certamen ageretur. Victi nihilominus Dani, manus uictas Germundo porrexerunt, suppliciq; deditione insidias, quas clàm meditabantur, celauerunt. At Germundus Suetica simplicitate præditus, putabat manus, & ora, ac corda eorum conuenire, exercitúmque quem prudenter adduxerat, imprudentissimè ad Suetiam remisit, nimium eis confidens, qui nimium iurare consueuerunt. Hi enim

Danorum subactio.

ut latera eius stipatoribus nuda animaduerterunt, mox ipsum contra promissam fidem & iusiurandum inuadentes, captiuãt, captiuumq; ignominiosa morte, quali ipsi iustius afficiendi fuissent, affecerunt. In loco enim, qui à uulgo Otthasund, siue Othini sinus dicitur, erecta trabe ipsum strangulantes, documentum posteris præbuerunt, ne nimium illis hominibus fidant, qui plus libertati, quàm honestati tribuendum putant. Hæc itaq; ignominiosa mors Germundi, non solùm occasionem, sed causam præstitit illi memorabili bello, de quo mox dicemus. Sed hìc attendendum est, Saxonem Danicum huius Germundi non meminisse: affirmat enim Haraldum Danorũ Regem cooperatorem fuisse, ut Ringo post Ingelli fata in Sueonum Regem assumeretur. Sed ut ille suis historijs Danicis autoritatem tribuit, ita nos fidem reijcimus in historias Sueticas, quas nobis proposuimus imitandas: prudens lector posteà quod uerius fuerit amplectatur.

Danorum dolus in suum Regẽ.

CAPVT VI.

Haquinus Ringo 72. Rex internus.

HAquinus Ringo Germũdi filius, inter clariores Gothorum & Sueorum Reges, qui unquã ante eum fuerunt, commemorandus, publico patriæ consensu ad Regiam maiestatem post tristia fata parentis assumitur. Hic perpetuo & impacabili odio in Danos, qui patrem eius dolosè iugulauerant, ferebatur: expectauitq; ad plures annos idoneam occasionem, qua posset acceptam iniuriam in totum Danorũ regnum uindicare. Intereà accidit ipsum per quosdam certiores nuntios à Rege Danorum (qui amicitiam egregiè simulabat) missos instrui, quomodo idem Danus cõminaretur se eisdem artibus, quibus anteà necem Ingelli, & Germundi accelerari fecerat, Ringonem quoq; nõ multo pòst tempore sublaturũ. Erat inter hos medios nuntios

tios quidam insignis proditor Danus, *(quem* Saxo *Othinum uocat)cuius tanta fallacia erat,ut etiam si Regum arctissima concordia fuisset,tamen mutuam odij pertinaciam eis ingeneraßet.* Ringo *igitur cùm intellexisset uitam suam aut clandestinis* Haraldi *insidijs impetendam,aut publicis armis comminatum periculum auertendum, prælegit aperto Marte contra insidiosum hostem pugnare, quàm ab eo submißis latenter sicarijs intra domesticas latebras iugulari.* Proinde Haraldum *per nuntios monendum curat,ut si in animo eius aliquod latens odium constitutũ esset, illud potius uirilibus armis,quàm occultis dolis extinguat.* Itaq; Haraldus, *postquã compertum habuisset suas occultas insidias in apertam notitiam* Ringonis *peruenisse,omnes operas suas adhibebat,ne* Ringo *ex improuiso Daniæ fines inuaderet: mißisq; nuntijs septennes inducias ab eo impetrauit,ut illo annorum numero transacto,pugna pro utriusq; partis iustitia & gloria decerneretur.*

Othinus proditor Danus

CAPVT VII.

VErum cùm Haraldus cõsideraret suorum Danorũ uires minores esse, quàm quòd Gothorum & Sueonum potentiæ resistere possent, militiam suam ex Germanis, Saxonibus, Sclauis, Liuonibus, Vandalis, Anglis, Scotis, Hybernis, Frisonibus, atq; ex totius Danici regni robore cõscripsit: tantamq; copiarũ eius multitudinẽ fuisse (referente Saxone) inuenio, ut numero quidem cõprehendi nequiuisset. Solos siquidẽ agminũ ductores cõmemorat, quos fortißimos Reges, præstãtißimosq; proceres, et clarißimos duces fuisse affirmat. Iisdem adiungit præcipuæ fortitudinis pugiles, qui instructis ad bella corporibus, ingenij quõque uirtute pollebant, proceritatis habitum animorũ dotibus decorãtes. Nec solùm in arcubus, ballistisq;, & sagitta-

Haraldi Danici Regni exercitus.

ria arte peritißimi erant, sed & poëses patrio sermone cōtexere didicerant. Talibus enim studijs animum cum corpore exercuerant. Præterea ubi putabat uiros non sufficere, adiecit & pugnaces mulieres, quarū muliebri corpori natura uirilem animum erogasse uidebatur. Erantq; inter eas speciosæ uirgines, quæ non modò comiter, sed etiam pugnaciter cultæ acies bellicas duxerūt. At claßis Danica, quæ eas innumerabiles copias in Gothos transuectura erat, tam frequens fuisse memoratur, ut fretum, quod Schoningiam à Selandia quatuor Italicis milliaribus separat, eius magnitudine repleretur, confertißimaq; nauium coniunctione pedestre iter inter utrunq; litus (instar pontis) exhiberet. Ringonis autem exercitus longè minore pompa & apparatu, sed maioribus animis atq; militaribus exercitijs sese ad horrenda Martis arma præparabat. Tantum quippe spei Ringo in fortitudine, & militari experientia suorum Gothorum & Sueonum reponebat, ut nullus, aut ualde rarus esset miles, quem ab exteris regionibus in suam militiam conscripsisset. Iuncti erant eius militiæ Gislemarchi, qui Froē Dei erant necessarij, & fidißimi numinum arbitri, uiri quidem manu prompti, consilio uegeti, proximaq; Ringonem famiiliaritate complexi. Præterea Tilemarchi in armis fortißimi, quibus uirtutis plurimum, fastus uerò minimū inerat. Ringonis Suetici Regis exercitus.

Olo Noruegicus. *Olo etiam fortißimus pugil Noruegiani Regis filius, quem septem Reges manu atq; industria promptißimi stipauere, Ringonis militiam sequebatur.*

CAPVT VIII.

CAEterum in tota Suetica classe nauium duo millia quingentæ continebantur, Gothica uerò claßis in collaterali insula Gotlandiæ, in portu Garnensi Sueticam expectabat: quas in unam classem coactas, Olo in portum, qui Vicus dicitur, prospera nauigatione perduxit,

duxit, Ringone interim terrestres Sueonum & Gothorum copias ductante, usq; ad locum præstitutæ pugnæ, in campis Brauellinis, qui in Verendia (quæ est pars Gothiæ Meridionalis) longè latéque extenduntur. In quo quidem loco expositis utrisque copijs, quæ classe, & quæ terrestri itinere adductæ fuerant, apparuit ingens hominum multitudo, quæ uix poterat numerari. Siquidem cùm unum cornu eius esset in portu Vicensi, alterum in Verendiam per distantiam quadraginta milliarium Italicorum, siue CCCL. stadiorum porrigebatur. Hanc igitur multitudinem locis & ordinibus confusam, Ringo insigni equo circumiens, omnibus militaris disciplinæ præceptis ita satisfecit, ut nihil in toto exercitu, nisi optimè ordinatum uideretur. Intereà classis Danica superatis uasti maris periculis, ad designatū certamini locū peruenit. Tum Ringo reuocatis ad memoriā ueteris militiæ legibus, magnopere prohibuit, ne quisquam aduentantem hostem lacesseret, donec ingentē turbam, quam adduxerat, centuriasset. Nec signa canere permisit, quoadusq; hostis omnia pro uoto suo ordinasset, præfatus se nihil dubitare, quin illa innumerabilis & incondita multitudo facilè corruat, quæ cæco ductore in pugnam se conferre non formidat. Nec sibi opus esse (inquit) magna erga suos exhortatione, qui prioribus temporibus Danos à Gothicis terris non solùm repressérant, sed superauerant, & ad subiectionem, tributaq; pendenda coëgerant. Nec unquam tantas fuisse Danorum uires, ut per eas solas Suecones, aut Gothos superauerint. Quocirca nec iam armis Danicis cedendum esse, præsertim cùm tradita sint in manus furiosi, & capularis senis, qui non minus mente, quàm oculis captus, alienas terras inuadit, qui suas nequit gubernare. Quibus uerbis Ringo animos suorum in spem certæ uictoriæ erexit.

Campi Brauellini.

Exercitus innumerabilis.

CAPVT IX.

AT Haraldus, dum suos adhortari conatur, multa delirantis senectutis uerba tremulis labijs, nutātiq; capite deprompsit: Quia, inquiens, soror mea aliquando Sueonum Regina fuit, nullus iure potuit filiastrū eius Ringonem, in Regem eorū cōstituere, nisi ego: taliq; iure deberet mihi tributa pendere. Sed nunc asserit se à patre suo, & incolis regnum habere: armaq; pro auro, cōtemptum pro gratia, odium pro dilectione rependens, cogit me decrepitum senem ad bella prodire. O igitur nobilißimi Dani, qui uos omnibus hominibus nobiliores prædicatis, nolite permittere illos impotentes Gothos & Sueones uestram inuictam uirtutē superare. His miserabilius quàm cōmodius à querulosò sene depromptis, summa utrinq; ui conseritur bellum: nec meminerunt Septentrionaliū regnorum historiæ alicuius belli tam atrociter ibidem gesti, tantaq; sanguinis effusione cruentati. Valuit multū in eo prælio funditorum opera, sagittariorūq; strenuitas, & promptitudo. Tanta enim ui periti arcuū Gothi, neruos intenderant, ut clypeos quoq; iaculis transuerberarent. Nec alia efficacior cædis extitit causa. Loricas, galeasq; perinde ac inermia corpora sagittarū acumina penetrabant: maximè aūt per Dalacharlos ingens de Danis clades (teste Saxone) accepta est. Cùm autem Haraldus luminibus orbatus, tristē suorū murmur propè exaudiret, quærit à Brunone (qui per insidias officio aurigæ fungebatur) quomodo Ringo suam gentē in centurias digeßisset. Cui auriga: Corniculata, inquit, acie pugnat. Haraldus ad hæc: Putabam me solum nouisse militarem disciplinam, qui ipsam à Deo meo Othino didici. Hæc dicentem, pluraq; dicere parantem Bruno è falcato curru in terram præcipitando trucidauit. Hic erat exitus maximi Danorum Regis Haraldi, qui quinquaginta annis

Sagittis & fundis pugnāt Sueci & Gothi.

Mors Haraldi.

annis regnans, uarioq; bellorum euentu cum tribus fortissimis Gothorum Sueonumq; Regibus pugnans, tandem à quarto eorum omnium potentissimo Ringone superatus occubuit.

CAPUT X.

AT Ringo cognito Haraldi interitu, mox receptui cani iussit, reuocatis militibus suis, qui Danorũ terga absq; intermissione pulsabãt. Diciturq; talẽ orationẽ ad deuictos Danos habuisse: O uiri Dani, cùm sæpius quàm feliciùs has terras Gothicas impugnetis, nec pugnãdo aliud, quàm extrema uitæ discrimina assequimini, quis sapiẽs affirmauerit uos in eo facto prudentes esse, aut prudenter agere? Erratis profectò, & nimiũ erratis, si putaueritis hæc duo regna nostra, Gothiã & Suetiã, fideliter unita, per uestram potentiã superari posse. Quã etsi nunc insuperabilẽ reddidisse uidebamini, adiunctis uobis fortissimis Saxonibus, bellacibus Anglis, audacibus Scotis, imperterritis Hybernis, pugnacibus Frisijs, ualentissimis Liuonibus, potentissimis Vandalis, septemq; maximis Regibus, attamẽ uicta, prostrataq; succubuit. Proinde si qua rerum necessitas, aut gloriæ cupido uos ad tot uitæ pericula compellit, ad alias gentes uestræ potentiæ arma conuertantur. Est in nostris terris propitio Deorũ munere magna argẽti uis, omniũq; metallorũ inexhaustæ fodinæ. Sed sunt etiã arcus, ballistæ, tela, frameæ, gladij, omniaq; bellica instrumenta quibus nostræ fortunæ defensantur. His dictis iussit Haraldi corpus inter innumera occisorũ cadauera inqri: cui reperto adeò solennes magnificasq; exequias impẽdit, ut omnibus palàm ostenderet, se magno atq; præstãtissimo animo omnes trãsacti tẽporis iniurias obliuioni tradidisse, recteq; existimasse illos esse abiecti atq; degeneris animi homines, qui more uespillonum in mortuorum hostium cadauera deseuiunt:

Ringonis ad Danos oratio.

Ringonis magnanimitas.

monuitq; omnes, ut non solùm Regium funus, sed omnium Regiorum procerum, uirorumq; fortium corpora, dignis atq; honestis exequijs decorarent. Tradit Saxo à parte Danorum triginta millia, à parte uerò Sueonum & Gothorum duodecim millia procerum cecidisse: uulgi uerò multitudo, quæ hinc inde corruerat, à nullo poterat numerari.

CAPVT XI.

Daniæ subactio Hetha mulier Danis præficitur. Olo Noruegianus.

HAc uictoria Ringo potitus, Sueonum Gothorumq; imperio Danicum sociauit: & ut Danis aliquid dedecoris irrogaret, mulierem, siue uirginem Hetham eis in Regem præfecit, quasi innuere uoluisset, ut fœminæ obedirent, qui se super cæteros uiros æstimarent. Olonem uerò Noruegianum, cuius fortissima opera usus fuerat, Schoningiæ, & Hallandiæ præfectum constituit. Sed nõ diu placuit Danis fœmineo subesse imperio. Proinde Olonẽ importunis precibus adoriuntur, rogantes, ut Danici nominis gloriam fœmineo imperio subesse nõ patiatur, sed ea à Regio throno amota, sibi Regiam maiestatẽ assumat. Nec difficile fuit ambitioso persuadere, regnum occupare. Impetrato enim ad id Ringonis consensu, uocatã ad se Hethã Daniæ regno iubet abstinere, esseq; deinceps sola Iuthia cõtentã: cui tamen annuũ tributum imponit. Deinde ad innatam seueritatem reuersus, breui effecit, ut Dani secum mussitando dicerent: Nónne fuit satius nos tristia uirginis Hethæ, atq; superba pati imperia, quàm sæuissimam Olonis tyrannidem quotidiano timore sustinere? Sed nõ fuit tam facile Regem deijcere, quàm constituere.

CAPVT XII.

Starchaterus Olonis occisor.

IGitur importunis precibus inuictum pugilem Starchaterum adoriuntur, ut accepta in mercedem ingente auri co-

ri copia, tyrannum è uita auferat. Ille uerò considerans tyrannidem nihil aliud esse, quàm publicam humani generis pestem, operas suas pro communi omnium libertate pollicetur, Olonemq; balnea ingressum, atq; inermem, turpius quàm fortius transfuerberat. Quo facto, tantus perpetrati sceleris horror fortißimi pugilis animũ inuasit, ut penè sibi ipsi manũ intulisset. Permãsitq; ea læsæ cõscientiæ pœnitudo in ipso, usq; ad extremum uitæ terminum. Quippe in se reuersus, nimiũ doluit se tam insidiose, & turpiter, nullaq; militaris honestatis ratione habita, trucidasse tyrannum, quẽ utiq; sine tanta infamiæ nota abstulisset, si aperto Marte, & prænuntiata hostilitate ipsum aggressus fuisset. Tandem (prout superius diximus) postquàm ad ultimam senectutem deuenisset, ab Hathero inter Suecones nobilißimo, uoluntaria morte occisus occubuit. Intereà Ringo amplißimi imperij sui terminos in pace & tranquillitate conseruare cupiens, iustitiam ubiq; seruari præcepit, legesq; ad pacificum subiectorum populorum conuictum utiles, ac necessarias promulgauit. Prætereà in locum occisi Olonis, filiũ eius Omundum (annuo uectigali imposito) Daniæ Regem creat, Ringonemq; eiusdem nominis apud Noruegianos regnantem, in suam militiam contra Hybernienses adiunxit: multaq; et præclara facinora in Occidẽtalibus regnis peregisset, nisi absente Ringone Noruegiano, Omundus prælium in Noruegiam transtulisset. Demum hic fœlix, ac gloriosi nominis Rex Ringo, postquàm Gothis, Sueonibus, & Danis, diu & fœliciter imperasset, atq; ad optatam senectutem peruenisset, Vpsaliæ sceptra uitamq; morte cõmutans, locum in Regijs monumentis accepit.

Tyrannus quid est.

Omundus Rex Daniæ.

Ringo Noruegianus.

CAPVT XIII.

Egillus Haquini Ringonis filius, cognomento Vendilkraaca, in patris regna succeßit. Huic prima difficul

Egillus 73. Rex internus.

tas cum Omundo apud Danos regente incidit. Cùm enim Egillus missis legatis tributa promissa ab eo postularet, nō solùm postulationi non paruit, sed nuntios ignominiosa morte afficiens, ipsos in proceram arborem secus uiam publicam suspendit. Motus ea insigni cōtumelia Egillus, exercitum præualidum ex omnibus partibus regnorū suorum cōscribi curauit, eiq; Danum quendam Thononem præfecit, qui anteà ex Dania sub profugi titulo in Suetiam, deinde in Regis militiam peruenerat. Erat enim eloquio blandus, obsequio promptus, conuersatione supplex, atq; in omnibus artibus, quibus Suetica simplicitas decipi poterat, instructissimus. Hic igitur primum familiaritatis gradum apud Egillum assecutus, mox cuius esset fidei & integritatis aperuit. Factus enim tribunus militum, totam militiam sibi creditam in Regem & regnum perfidissimè conuertit. Nam cùm Omundus didicisset totam Egilli militiam Thononi Dano creditam, in summam spem rerum feliciter gerendarum erectus, totum animi sui conatum eò conuertit, quò posset Thononē in suam partem inclinare. Nec difficile fuit Danum à Dano pro publica Daniæ libertate excitare. Thonno igitur maximis promissis solicitatus, totam Egilli familiam (ut dicere cœpimus) in caput proprij Principis animauit: iamq; Egillus eisdem domesticis insidijs ferè oppressus fuisset, nisi copijs tumultuariè comparatis præsentissima pericula auertisset. Nunquàm enim aliquod seruile bellū tanta incrementa in regnis Aquilonaribus susceperat, quāta istud, quod à Thonnone Dano inchoatū fuit, & propagatum. Neq; etiam aliquod importunius, aut diuturnius fuit. Quippe octo seruilia bella à Thonnone contra Egillum gesta fuerunt, suppeditante semper Omundo Danorum Rege recentes copias, & commeatum. Tandem Thonno ut alter Spartacus, in nono bello cum uniuersis co-

Dani in legatos seuiunt.

Thonno Danus proditor.

Danorū profugi repellendi.

Bellum seruile.

sis copijs à Rege Egillo, Sueticis militibus succincto, superatur, & mortem insigni traditore dignam sufferre coactus, laqueo strangulatur. Itaque *Egillus à domesticis & seruilibus insidijs liberatus, animum ad pacis studia solicitè & prudenter accommodabat. Sed quum esset strenuus iustitiæ & æquitatis cultor, non paucos proceres, quibus ea seueritas minimè placebat, offendit.* Hi *furiosum taurum maleficio procuratum,* Regi *publica uia incedenti obiecerunt, à cuius cornibus impetitus, uitam pariter & sceptra reliquit.*

Thonnonis proditoris supplicium.

Egillus à tauro occisus.

CAPVT XIIII.

GOtharus *Egilli filius, in defuncti parētis regna cōcordibus procerum ac populorū suffragijs assumptus, cogitare cœpit iuxta exemplū* Regis Algothi, *de quo prædiximus, quomodo illud nimis inueteratum odium, quod inter Sucones &* Danos *à prima regnorum fundatione continuatum fuerat, abolere posset: iamq́; longa rerum experiētia compertum haberet, nihil minus ad id ualere, quàm bella & dissensiones.* Quocirca *ad diuersa studia se conuertens, statuit cum omnibus uicinis* Regibus *&* Principibus, *concordiam amicitiamq́; componere:* Danorum *uerò* Regem Omundum *ut singulari affinitate sibi coniungeret, nobilem quendam* Ebbonem *inter Sucones illustri loco natum, tam honestæ legationi præficiens, filiam ipsius pulcherrimam haud difficulter impetrauit. Siquidem prudens & diligens nuntius, obtento patris & filiæ consensu,* Gotharum *multiplici ratione exhilarabat.* Quippe *non solùm clarißimæ affinitatis, uerumetiam publicæ & necessariæ pacis legatum sese fuisse monstrauit.* Sed *cùm nihil præter nuptiarum apparatum restare putaret, denuò* Ebbonem *legatione onerat, maioreq́; & de-*

Gotharus 74. Rex internus.

Ebbo legatus.

centiore comitatu stipatum in Daniam remittit, ut sponsam ex paterna domo eductam, cum Regia & consueta pompa, usque ad Suetiam deducere curet. Ebbo *igitur magnifico apparatu, & honesta familia instructus, ad Schoningiam, siue Hallādiam Daniæ regno uicinam, peruenit: ubi insigne quoddam latrocinium in publico hospitio expertus est.*

CAPVT XV.

Hospitium duorum latronū.

ERant enim duo fratres, quorum habitationes medij amnis fluxus separauerat. Hi sub specie hospitalitatis fraudes, & insidias, ac hostilitatem prætereūtibus clàm inferre consueuerunt: iamq; complures aduenas, eo prauo malignoq; ingenio, sub quieto noctis silentio somnum captantes, oppresserant. Horum hospitio Ebbo *susceptus, splendidiusq; & liberalius, quàm fidelius tractatus, tādem in cubiculum quasi nocturna quiete fruiturus deducitur. Ibi abeunte domestica familia in omnes angulos, tectum ipse oculis suis circunspexit, uiditq; supernè pensilem trabem acuto ferro munitam, capitibus subiectorum imminere. Proinde re tacitus considerata, iubet comites suos transpositis seorsum corporibus, fessa membra souere, præfatus salubriora loca, quæ ab illis angulis essent remotiora. Paruerunt iubenti* Ebboni *comites: at cæteri, qui se prudentiores putabant, locum semel occupatum mutare noluerūt: qui sub media nocte, demisso desursum ligno, obtruncati fuerunt. Nec longa mora interiecta, domestici latrones præmißis luminibus adueniunt, legatum Regium, eiusq; socios, quos putabant thesauros ad futuras nuptias afferre, spoliaturi. Sed quem credebant trucidatum, inueniunt uiuum, & ad pugnam præparatum. Quocirca sumptis confestim armis, aperto bello inuadunt, quos occultis*

Insidiæ nocturnæ.

cultis insidijs perdere nequiuerunt. Facta igitur atroci pugna, cæsisq; compluribus comitibus, Ebbo uix uita seruatus euasit, nuntiumq; tantò tristiorem se Gotharo restituit, quantò fceliciorem se pridem (deductis prosperè negotijs) exhibuerat.

CAPVT XVI.

Gotharus tunc ea infœlicitate nuntij uehementer cōmotus, cogitabat eas insidias à Siuardo Omundi filio (cui credebat illas nuptias non placere) præparatas, statuitq; eam iniuriam in Omundum, & totum Daniæ regnum uindicare. Nec Omundus se aut segniorem, aut impotentiorem ad excipiendum hostem ostendit. Quippe ut Gotharus omne robur regnorum suorum contra Daniam educere properabat, ita Omundus quicquid præstantioris militiæ usquam in toto regno, aut confœderatis terris habebat, aduenienti hosti opponere contendebat, tantum de uictoria certior, quātum sciuit suam innocentiam ab iniuria Ebboni illata alienam. Sed non semper uictoria innocentiam comitatur. Siuardus enim ab Omundo Danicas copias ducere iussus, facto cum Gotharo conflictu superatur. Non solùm uictoriam, sed & maiorem Danici regni partem eo infœlici congressu amisit. Progressus postea Gotharus, non prius à deuastatione cessauit, donec sponsam quam concupiuit, à medijs aulæ Regiæ penetralibus extractam, secum in Suetiam usque perduxit. Erat tum inter illustriores proceres Sueonum Simon Snare, magnæ inter omnes autoritatis. Hūc Gotharus Selandiæ, Hallandiæ, Schoningiæ præficiens, præcepit, ut toto studio reliquam Daniæ partem suæ potestati subiugare conaretur. Quod æquè solicitè uti præceptū erat, efficere curauit. Vocatis siquidem in suam militiam Sclauis, primùm Iuthos,

Bellum Sueorū in Danos.

Daniæ subactio.

Simon Snare.

deinde Fionienses superauit, Daniæq; uires ita effregit, ut longo pòst tempore nequiuerint in pristinum statum suscitari. Quamuis enim Siuardus collectis undique copijs, arma in Simonem Schoningiæ præfectum conuertisset, ut eo superato, se & patriam in libertatem uindicaret, attamen nec potentia, nec fortuna par esse potuit hosti potentissimo, qui Gothari uiribus auctus, ubique inuictus apparebat. Nec contentus erat Siuardus Martis aleam semel attentasse, sed sæpe bellum Simoni intulit, rursusq; ab eo illatum sustinere cogebatur.

CAPVT XVII.

Fames in Suetia & Gothia.

INterea uerò cùm homines per Gothiam & Suetiam, ad plures annos plus bellis, quàm agris exercendis intendere cogerentur, necessariò secuta est in illis regionibus frumenti inopia, & fames, non ob terræ sterilitatem, quæ superabundantem panem cultori rependere consueuit, sed quia (ut dictum est) agricolæ uomeres in gladios conuerterant. Quocirca Rex & proceres, uocatis ad plebiscitum populis, deliberant, quomodo se à præsentissimo famis periculo prudentius eripiant. Quibusdam consultius uidebatur, senes, & pueros, omnemq; imbellem ætatem, accelerato per ferrum fato, extinguere, quàm sinere eos longa inedia, quæ esset omni morte durior, cruciari: alij uerò illud consilium nimis inhumanum iudicabant, quo abiecta omni commiseratione, crudele ferrum sanguine innocentum, aut imbecillæ ætatis cruentaretur. Tandem communi omnium incolarum consensu decretum est, ut tam Gothi quàm Suecones, in tres turmas diuiderentur, quarum tertia, quæ missis in urnam sortibus designaretur, patriam egredi, & sedes in alienis terris ui, uel fauore acquirere cogeretur. Coniectis igitur sortibus, qui extorres unà cum

Lõgobardorum motus.

coniugibus & liberis iudicabantur, magno animo præsentis fortunæ uarietatem amplexi, mox duos præstantis animi iuuenes, Haconem & Hibbonem, *duces, quibus parêrent, elegerunt.* Deinde in Moringiam, & ciuitatem Calmarniæ (*quæ caput est Gothiæ Meridionalis*) *profecti, classem transuehendæ multitudini idoneam cõfestim præparabant.* Qua præparata, mox in insulam Gotlandiæ, *deinde in* Teutonica *littora, superato maris periculo, se contulerunt.* Postremò *superatis maximis difficultatibus, per maria & terras, per bella & labores, per regna & nationes, quietem in* Italia *inuenientes, gentem* Longobardorum *armis & uiribus illustrem, fundauerunt, in ea parte, quam olim* Vmbri *habitabãt: qui inde à* Tyrrhenis *sunt eiecti,* Tyrrheni *à* Gallis, Galli *à* Romanis, Romani *à* Longobardis: *qui postremò illi terræ nomen indiderunt, quæ iacet inter* Alpes & Apenninum, *ut testatur* Sabellicus. Haco et Hibbo. Calmarnia. Gotlandia.

CAPVT XVIII.

HIc scio contra me insurgere Danos, qui suum Saxonem mordicus tuentes, dicent longè post hæc tempora Longobardorum exitum fuisse, uidelicet sub Rege Snione, qui sextus ab hoc Siuardo Danis imperabat, anno Christi (ut Danica historia testatur) sexcentesimo octogesimosexto. Quod quàm alienum sit à ueritate, satis ostendit Paulus Diaconus, & alij rerum Longobardicarũ scriptores. Crantzius etiam iuxta supputationem ex Eusebio, Hieronymo, & Florentino, diligenter continuatam usque ad Carolum Magnum, affirmat eorum exitum fuisse anno à nato Christo trecentesimo octogesimosecundo: quem tamen Raphaël Volaterranus anno Domini quingentesimo uigesimo assignat, fortè ex littoribus Danubij. Deinde unà cum Sabellico asserit eorũ ingressum fuisse in Italiam circa

annum Christi quingentesimum sexagesimumoctauum: quanquā Blōdus scribat eos paulò pòst, hoc est quinto, uel sexto anno Italiam intrauisse, sedente Papa Benedicto primo, cùm alij dicant tempore Papæ Ioannis, qui hunc Benedictum immediatè præcesserat. Ex quibus omnibus facilè colligimus, Saxonem in ea supputatione lapsum fuisse: qui si considerasset eos tot habuisse Reges, multasq; terras peragrasse, & plurima bella gessisse, antequam Italiam ingrederentur, nequaquam eorum exitum è Scandiana insula tam tardum affirmasset, quippe cùm terminus regni eorum in Italia assignetur, imperante Carolo Magno circa annum Christi octingentesimum, postquam autore Sabellico in Italia CCIIII. *annis regnassent.*

CAPVT XIX.

Longobardorū Reges & præsides.

P*Rimùm enim à Scandiana insula profecti (inquit Paulus Diaconus) Achonem & Ibbonem (ut diximus) habuere duces. Iisq; fato functis, primum ea gens Agelmundum sibi Regem constituit. Eoq; à Bulgaris Istri accolis interfecto, Lanusio surrogatus est: qui Agelmundi necem ulcisci cupiens, in Bulgaros arma conuertit, eosq; maxima clade afflixit. Lanusioni defuncto tertius Rex Lethu est suffectus: qui cùm annis quadraginta regnasset, Hildochum filium sibi instituit successorem. Et post eum quintus Godocus Longobardorum regno præfectus est: qui primus gentem illam in Romanorū prouincias (teste Blōdo) introduxit, terrasq; contiguas occupauit. Godoco uita functo successit Classo. Eiq; mortuo surrogatus est in septimum Regem filius Tatho: qui profligatis Herulis, paulò pòst interfectus fuit. Octauus Regum Vuacho, Valdaricum filium habuit successorem. Post quem decimus Longobardorum Rex fuit Andoinus: à quo primùm in Panno-*

niam

niam traducti annis duodequadraginta, prope Danubiū. Deinde sub ipso Andoino primùm, & postea sub Alboino eius filio, qui Rex undecimus fuit, annis quadragintaduobus habitauere, dignitate, & maxima potētia aucti. Quippe eo tempore Alboinus Comundum Gepidarum Regem interfecit, eiusq; filiam Rosamundam sibi matrimonio copulauit: & Imperatoris Constantinopolitani, eiusq; ducum amicitia sibi parata, eis concessit duodecim millia equitum, qui in expeditionem Italicam à Narsete ducti, Totilam interfecerunt. Inquit Sabellicus: Florentissimum Longobardorum equitatum nulla uis tenere potuit: sed præceps per æqua & iniqua, quà uoluit, sibi fecit iter. Partem itaque multò difficillimam Italiæ emensus, circa Padum consedit. Alboinus.

CAPVT XX.

DVcturus in Italiam Alboinus, magna usus prudentia, sibi undiq; prospexit. Nam ne in Pannoniam, si aliqua ingrueret necessitas, præcluderetur reditus, illam Hunnis concessit precariò inhabitandam. Quos quidem Hunnos nequaquā ex Scythia tunc uenisse, sed ex illis fuisse constat, qui tot post Attilæ mortem incommodis affecti, & uarijs conflictati cladibus, partim Auares se dixerunt, partim in Pannonijs circa Danubium consederunt, omnibus subiecti, uel Gothorum, uel Gepidarum, uel Longobardorum gentibus, quas in illis uicinis regionibus cōtigit habitare. Eumq; in modum Hunni gens clarissima, uariam habuere suarum rerum fortunā: qui Vestrogothos patrijs expulere sedibus, Ostrogothosq; prius subiectos, & simul Gepidas, Herulosq; Scythia eduxerunt. Et aliquando duce Attila in Romanis prouincijs, ac in Italia potentissimi fuerunt. At post eius mortem à Gothis derelicti, uaria

Lōgobardorum in Italiam ingressus.

Hunni.

Auares.

incommoda sustinuerunt, donec præter omnem spem beneficio Alboini sedes quietas in Pannonia obtinerent, in quibus usque hodie nō sine magna gloria & fœlicitate perseuerant, non modò se, suamq; regionem, uerumetiam totum orbem Christianum à potentissimi Turcæ insultu, fideliter diligenterq; defensantes. Igitur Alboinus ex Pannonia cum omni Longobardorū gente per Noricum (*quæ* Bauaria *prius, mox* Austria *dicta est*) Liburniam, *atque* Iapidiam, Italiam *ingressus est, anno tertiodecimo* Iustini Imperatoris. *Ea quidem parte, qua semper fuit exterarum gentium armis obnoxia, in Carnorum ora, quæ nunc est* Forum Iulium, *tumultuosè consedit. Sunt qui dicūt* Alboinum, *cùm primùm* Italiæ *limen esset ingressus, altiore quodam loco constitisse, unde in planitiem latè iacentem, ingens erat prospectus, atque ad suos conuersum dixisse:* Hæc *est, uiri fortes, illa* Italia, *quam sequimur: iam eam capillis tenemus.* Forum Iulium, *& omnia illi circumiecta loca, continuò deditionem fecere.* Regnatum *itaq; est per* Longobardos *in* Italia *ab hoc* Alboino *sub trigintaduobus* Regibus, *usque ad ultimum* Regem *eorum* Desiderium: *qui ob sacrilegia, & ingentes iniurias, quas* Summo *pontifici, &* Romanæ *ecclesiæ irrogauerat, à* Carolo Magno Imperatore *superatus, regnum tam potens & inclytum, nunquam in se, aut in sua posteritate deinceps recuperaturus amisit,* Deo *tam acriter & apertè uindicante iniurias suæ ecclesiæ irrogatas.*

Ecclesiæ iniurias uindicat Deus.

CAPVT XXI.

HIS *summatim de* Longobardorum *egressu commemoratis, ad* Gothorum Regem *redeamus.* Qui *post* Longobardorum *exitum reliquam populi multitudinem ad nouam* Reipub. *normam perducturus, legem in primis ædidit*

edidit seueriorem, quàm efficaciorem, de seruanda in cibo & potu sobrietate: quæ etsi ab omnibus ob summã rerum inopiam utilis ac necessaria iudicaretur, tamẽ inuenti erãt non pauci, qui potius uitam, quàm gulæ consuetudinem deposuissent: magisq; in uetitam ebrietatem, quàm aliâs in permissam ferebantur. Et hi erant, qui nobilitatem à parentibus, ignobilitatem à seipsis contraxerant, quiq; abiecta magna parte humanæ rationis, quicquid alimenti apud pauperem plebeculam inueniebatur, in suam & canũ suorum ingluuiem satiandam extorquebãt, in minimo uitio reponentes, quando panem à pauperum liberis proximè perituris eriperent, canibusq; deglutiendum abijcerẽt. Nec ea uiolentia pauperes oppreßisse contenti, matronarum & uirginum pudicitiam incestare, inter præclara facinora computabant. Proinde Gotharus tam insigni nebulonum temeritate commotus, quosdam ex eis, ut cæteri terrerentur, meritis supplicijs affecit: qui eo exemplo deteriores effecti, insidias in Regis caput parauerũt, tantum aberat, ut terror pœnæ homines in malo obstinatos, ad melioris uitæ frugẽ reuocare potuisset: quin potius uisum erat illis, patrocinium suæ turpitudinis à Danorum Rege Iarmero (quemadmodum etiam nunc sæpius experimur) implorare. Igitur Danus Rex tales homines in eorum consueto studio conseruaturus, exercitum ex tota Dania coactum, cum ipsis in Suetiam direxit. Cõparauerat etiã Gotharus nõ paruum exercitũ, ueruntamen antequã in conflictum deueniretur, suborta est inter Gotharũ & fratrem eius Fastonẽ perniciosa cõtrouersia, de legũ seueritate moderanda: quæ tantum inualuit, ut Fasto ipsum Gotharum inter mutuæ contentionis uerba, præcipiti furore trucidaret. Et nihilominus patriam ab imminentibus hostibus potenter ac prudenter liberauit. Quem etiam nonnulli

Ebrietas.

Nobilium praui mores.

Iarmerus Rex Danorum. Nobiles Sueci Iarmerum uocant.

Fasto 75. Rex internus.

affirmant gubernacula regni in aliquot annos fœliciter tenuisse, eiusq; filium Gudmũdum post paterna fata in principatu succeßisse: cuius gesta, quia ab hominum memoria exciderant, ab his historijs excidere permisi.

Gudmũdus 76. Rex internus.

CAPVT XXII.

Adelus 77. Rex internus.

Adelus deinde Gothari per domesticas & fraternas insidias trucidati filius, uel nepos, à proceribus populisq; administrando regno præficitur. Hic *primùm omnium à prudentibus consiliarijs persuasus, nobiles illos, qui pridem ob patris seueritatem* Danici Regis *auxilium implorauerant, in gratiam reuocauit, ne desperata erratorum uenia, plures secum in desperationem adducerent, resq; illas desperando attentarent, quæ uniuersam* Rempublicam *in ruinam irreparabilem præcipitarent.* Attamen *odium, quod inter patrem, siue patruum suum, & Iarmerum Daniæ* Regem, *seminatũ propagatumq; fuerat, nequaquam extingui sustinuit, sed ad plures annos occasionem, qua patris iniuriam uindicaret, expectauit.* Tandem *cùm compertum haberet, Iarmerum malignis consiliarijs primum familiaritatis gradũ secum tribuisse, omniaq; ad eorum peruersa consilia atrociter agendo, communibus in se locum odijs dedisse, statuit non diutius expectandum esse, sed confestim illum perdere, qui hominibus perdendis cõtinuè inuigilaret.* Nec *deerat occasio, qua facilè uoti cõpos euaderet.* Quippe *iam* Vandalos, *siue* Sclauos, Pomeranos, *&* Liuones *multis, magnisq; & enormibus iniurijs laceßitos, in se prouocauerat.* Qui *missa legatione* Adelum *solicitant, ut secum arma in sanguinarium tyrannum suscipiat.* Nec *grauatè postulatis assensit, qui forsan ea ab his postulaturus fuisset.* Collectis *igitur aliquot ex* Suetia *copijs, quibus* Haraldum Vestrogothiæ Principem *præficere*

Consiliarij boni.

Consiliarij mali.

Haraldus Vestrogothus.

ficere curauit, Sclauorum (quos hic Saxo Hellesponticos uocare uidetur) exercitum auxit. Tum accidit Iarmero, quod omnibus tyrannis in extremam necessitatem collapsis, frequentius & iustius euenire solet, uidelicet ab omnibus subditis contemni & derelinqui. Proinde non ausus in publicam aciem contra irruentes hostes prodire, ad arcem quandam, mirifico opere pridem à se constructam, confugit, credens se in illa tutum præsidium habiturum, quæ natura & arte fortissima uidebatur. Sed fortis non erat, quæ per tyrannidem, & ex sanguine pauperum erecta erat. Interea tamen quum obsidione premeretur, læto aspectu ex arcis fastigio prospicit, quomodo Sucones & Sclaui, partitionem prædæ acturi, sese mutua clade conficerent: constituitq; in ipsos tam discordes, repentè irrumpere, nisi quàm primum in concordiam reuersi, sese ad arcis expugnationem præparassent. Quorum insultum ut Iarmerus intolerabilem animaduerteret, ad uota conuersus, Othini dæmonis auxilium implorat: adest, atq; uocatus Othinus, & ita Iarmerum in re bellica instruxit, quemadmodum pridem Heraldum contra Ringonem centuriandi artem docuisset. Enimuerò hunc & illum ad infœlicem exitũ, & turpissimam mortem adduxit. Huic quidem præcepit, ut hostiũ acutas bipennes lapillorũ iactu repelleret. Quod quàm minimè profuit, secutus belli euentus ostendit. Siquidẽ hostes, postquã admota testudine & ariete, primos portarum aditus occupassent, conuulsis postibus, irruptaq; æde, Danos usq; ad unum obtruncant. Iarmerus uerò, qui se Othini præsidio & instructioni crediderat, utraq; manu, ac pedibus spoliatus, trunco (ut ait Saxo) inter cadauera corpore rotabatur. Parta hac cruenta uictoria, amissisq; militum copijs, Haraldus maiore spoliorum, quàm militũ numero sese Adelo restituit, sublatumq;

Arx Iarmeri.

Othinus dæmõ.

æmulum, nō ſine ingēti audientis lætitia nuntiauit. Tum Adelus cùm pro adepta uictoria Deo uero gratias agere debuiſſet, ad idolorū tēpla ſacrificaturus, cum magna equitiū pōpa acceſsit. Quò cùm perueniſſet, ædemq; Dianæ (cuius cultum Gothi à Græcis perſuaſi admiſerāt) ingreſſurus eſſet, ſubito equi lapſu corruēs expirauit. Nec longè ab eo loco Regias ſortitus eſt exequias, & monumentū. Verùm ego eam Dianam non Aſiaticam, ſed Scythicā fuiſſe exiſtimo.

Dianæ templū.

Adeli mors.

CAPVT XXIII.

Oſtanus 78. rex internus.

OStanus poſt præmaturam Adeli patris ſui mortem, Gothiæ & Suetiæ Rex ſurrogatur: qui longè minora præſtitit, quàm patria ab eius fide atq; integritate expectauerat. Factus ſiquidem Rex ita ſuos conſanguineos erigit, & magnificare contendit, ut omnes credere poſſent, ipſum non ob ſalutem regni & incolarum, ſed ſolùm ob ſuam, ſuorumq; gloriam & faſtum, ad regni faſtigium conſcendiſſe. Quicquid uſquam in prouentibus Regalibus erat, quod proceribus de Repub. bene meritis in feudum conferri conſueuit, illud in nepotes, & ſordidam eorum familiam erogandum erat. Præterea exactiones, tributa, grauamina populis imponebantur, ut publico omnium mœrore Regia illa generatio inclyta fieret, & fœlix. Vbique inter Sueones & Gothos querelæ, doloresq;, ob inuectum tam tyrannicum principatum, at in curijs Regiorum conſanguineorum, cantiones, tripudia, & omnia lætitiæ genera audiebantur, ut quiuis ſapiens iuſtè dicere potuiſſet, tale regnum nihil aliud fuiſſe, quàm publicum latrocinium. Accidit interea Oſtanum cum ſuis cōtribulibus à Suetia in Gothiam ob nonnulla regni negotia deſcendere: in quo quidem tranſitu, quædam nobilium generatio circa oppidum Nicopenſe Regis aduentum obſe-

Tyrannus.

quioſius

quiosius & studiosius, quoad fieri poterat, excepit, omniaq; humanitatis studia, quibus putabat rigorem animi eius emolliri posse, adhibere curauit. Sed ingratum erat, quicquid ingrato præstabatur. Quocirca nobiles illi uidentes se, & omnia obsequia sua in oculis tyranni sordere, simulq; aduertentes ipsum ob inciuiles mores, & crudelia facinora, in conspectu totius patriæ, omniumq; incolarum uilipendi, atque in summo omnium odio uersari, obseruato idoneo tempore, ipsum unà cum eius intolerabili progenie, & nequißima familia, somno uinóque sepultum, immisso igne (sicut peßimè meritus erat) combusserunt, plaudentibus cunctis bonis, illud horrendum monstrum de medio sublatum, quod potius super belluas & feras in desertis nemoribus, quàm super liberos homines imperium habuisset: eiusq; cineres ad perennem ignominiam in præterfluentem torrentem iniecti fuere. Deinde illis nobilibus, qui tam nobile tyrannicidium peregerant, decreta est publica laus, & honor sempiternus. *Tyrannicidarũ laus æterna.*

CAPVT XXIIII.

INgemarus improbißimi patris Ostani optimus filius, cognomento Canutus, quia sæpe conabatur paternos mores suis consilijs immutare, palamq; ostendebat omnem patris tyrannidem sibi uehementer displicere, noluerunt illi generosi patriæ liberatores, eius innocentiam cum scelerato tyranno igne consumere, sed operam adhibere, ut procul à Rege atq; eius familia locatus saluaretur. Nec illud insigne beneficium in eum contulisse contenti, effecerũt etiã in publicis regni comitijs, in quibus de restituenda regni libertate agebatur, ut communi procerum populorumq; consensu in Regem assumeretur. Factus igitur Rex, tantum se in omnium uirtutũ officijs exercebat, quantum *Ingemarus 79. Rex internus.*

pater in omnium uitiorũ sordibus inquinatus apparebat.
Militiæ studiũ. Militaris disciplinæ negotia ita ad pristinum usum & gloriam reducebat, ut iuuẽtus, quæ sub corruptis Ostani temporibus à strenuitate & fortitudine maiorum defecerat, nunc ad capessendam uirtutem prouocata, egregijs militiæ operibus præteriti temporis negligẽtiam aboleret. Pacatis enim domi & in patria omnibus Reipub. partibus, cõscriptisq; fortissimorum militum copijs, traiecit in Rußiam:
Rußiæ subactio. quam commisso leui & incruento prælio, ad deditionem haud difficulter adegit. Rußi enim non tantum ad eius potentem militiam, quantum ad eius famæ bonitatem respicientes, promisso tolerabili tributo, gaudebant se in eius societatem & confœderationem deuenisse. Deinde se ad
Liuonum subactio. Curetum subactio. Liuones & Curetes conuertens, pari industria uictoriam assecutus est. His peractis, cogitabat domesticæ quieti ad aliquot annos indulgere. Quibus euolutis, militiam suam in Hyberniam, Scotiam, Britanniam eduxit, bellaq; & plures insultus in illas insulas fecit: ueruntamen an uictor, uel uictus euaserit, plenè ex historijs, quas sequor, non inuenio. Postremò optimè paratam & armatam classem in
Daniæ subactio. Danos conuertens, eos post commissam acerrimam pugnam in deditionem suscepit. Quibus superatis, quum sibi minus prouideret, atque in insula Balthici maris (quam Longam uocant) quasi securus uersaretur, Danorum perfidia & insidijs impetitus occubuit.

CAPVT XXV.

Holstanus 80. Rex internus. Holstanus deinde, postquam pater eius Ingemarus in fata concesserat, Rex Gothorum consentientibus proceribus efficitur, Suecis ad Biornonem (de quo proximè dicemus) conuersis. Huic Holstano prima belli difficultas cum Siualdo Danorum Rege (qui Brodero suc-

ro successerat) emersit. Affirmabat enim Siualdus terras Schoningiæ, & Hallādiæ, à Daniæ regni integritate euulsas, ad Gothiæ regni fines uiolentius, q̄ iustius applicatas. At Holstanus Gothici regni terminos optimo iure defendens, asseruit ipsas terras Schoningiæ nullo unquam iure, aut ratione, ad Daniæ regnum pertinuisse, nisi forsan aliquādo uiolētis Danorū armis occupatæ fuissent. Possesio autē uiolenta nullius temporis præscriptionem admittit. Nec diutius ualet uis, quàm ius in armis uersatur. Cessantibus armis, quod iniustitia detinuit, iustitia restituere consueuit. Contrà Siualdus dicere potuit: Si Schoningia, & Hallandia non essent de integritate Daniæ, tunc Dania regnum ob sui exilitatem dici nequiret. Quid ad nos Gothos, inquit Holstanus, de amplitudine, uel exiguitate uestræ Daniæ? Si enim originem gentis uestræ considerare uolueritis, inuenietis Ericum Gothorū Regem ante tempora Abrahæ patribus uestris insulas Danicas sub tributo inhabitandas concessisse. Schoningia autem, uel Hallandia, quas ipsa natura à Danorum insulis, interiecto flu maris, auulsit, nullo unquam iure ad uos Danos pertinebant. Hæc aut his similia tunc, quemadmodum nunc, dici poterant, donec post multa uerba ad arma deueniretur: quæ etsi Danus Gotho comminaretur, mors tamen, quæ Siualdum Danum abstulit, abstulit & bella, quousque in defuncti patris locum succederet Snio, qui patre aliquantulum callidior, non per arma, sed per nuptias ad se trahere Gothici regni partem nitebatur. Missa nanque solenni legatione, filiam Holstani in matrimonium postulabat. At Holstanus prudenter considerans, quorsum tenderent hæ nuptiæ, legatos cōfestim à se indignabundus abiecit: quos denuò, & importuniore temeritate in eodē negotio reuersos, publico suspēdio consumpsit, præfectumq;

Schoningianū bellum.

Daniæ regnum exiguum.

Legati ignominiosa morte consumuntur.

Schoningiæ Eschillum, adiuncto sibi socio Achillo, constituit, præmonitum, quòd peruigili cura illas terras à Danici Regis insultu custodiret. Deinde se ad Biornonis Suetiæ Regis amicitiam cõuertens, data ei in matrimonium filia, quam Snio postulabat, constantem ac perpetuam confœderationem cum eo coniungere festinabat. His compertis, Snio uehementer doluit Holstanum insidias callidè excogitatas prudentius deuitasse: animaduertitq; armis opus esse, nõ dolis. Quocirca expectato idoneo tẽpore, comparataq; ex Dania, & uicinis terris militia, traiecit in Schoningiam: contra quem cùm Eschillus incautius pugnaret, superatus occiditur. Et ita Schoningia, quæ iure ad Gothiã attinebat, armorum potentia Danis pauco tempore accessit. Interea Holstanus in senium, & tandem ad mortem uergens, Gothiæ regnum unà cum filia, Biornoni Sueonũ Regi commendauit.

Schoningia Danis subiugatur.

CAPVT XXVI.

Biorno 81. Rex internus.

Biorno igitur utriusq; regni Gothiæ & Suetiæ Rex, quamuis subiecta regna strenuè à Snionis Danorum Regis armis & uiribus defensaret, attamẽ nulla uis tanta erat, qua poterat eius calliditatem superare. Cùm enim Snio cõsideraret suã potentiã minorem esse, quàm posset Biornoni bellũ cum aliqua spe felicioris euentus inferre, & tamen omnino secum constituerat, Gothorum Regis filiam, quamuis iam Biornonis uxor esset, sibi in spem adipiscendi regni per matrimonium copulare. Quod quia nimis arduum erat, quendam sub specie inopis & mendici in aulam Biornonis transmittendum curabat: qui egregij dissimulatoris officio fungens, omnem operam adhibebat, quomodo posset in Reginæ colloquium, sub specie mendicandæ opis, peruenire. Erant tunc, quemadmodum nunc,

Mendicus procatur.

plures Dani in aula Reginæ seruientes: horum callido ingenio usus, haud difficulter uoti compos euasit. Siquidem eorum consilio se in arctum angulum, per quem Regina transire cõsueuerat, abdidit: quæ cùm adueniret, ut sui misereatur exclamat. Deinde propius accedens, quasi petitã opem accepturus, submurmurat: Snio te amat. Regina quoque in arte dißimulandi nullo astuto uiro inferior, progreditur. Deinde actis negotijs, per uiam, qua egressa fuerat, reuertitur, mendico in eodem loco perseuerante, quasi per importunitatem accepturus opem, quam prius Regina negasset: quæ tunc palàm uerba consolatoria præmittens, occultè insinuauit: Amantem me amo. Gauisus optato responso mendicus, non quieuit donec simili astutia locum, & tempus inuestigasset. Tempus erat brumæ initium, & locus prope sinum maris in Bœckerœr, quasi diceres figorum cõgeriem. His ex simulatore mendico compertis, Snio iam in summam spem assequendi Gothici regni erectus, tempus designatum expectat: cuius commoditate fretus, Reginam (ut sperabat) sublatis mariti opibus lauandi specie digressam, nauigio in Daniæ partes deportandam curabat. Secuta deinde fuere atrocia inter Reges bella, quæ tales raptus semper comitari consueuerunt, multaq; mortaliũ millia, in quibus nulla illius rei conscientia, aut consensus inerat, perierunt. Non enim semel, sed sæpenumero, & ancipiti euentu, uariaq; uictoria (ut dicit Saxo) dimicatum est inter hos Reges, cùm alter iustas nuptias uiolatas uindicaret, coniugemq; reposceret, alter iniustas tueretur. Durauit illud perniciosum bellũ in plures annos, cum tanta utriusq; partis pertinacia, & incommodo, ut sublatis agricolis, ipsi quoq; agri desolati iacerent. Proinde nonnullis apparet Saxonem rectè opinatũ fuisse, quòd Longobardi propter huius famis incommoda Scandianam patriam exilio.

Dani obsequio insidias occultant.

Daniæ Rex alienæ coniugis raptor.

Bellũ Sueonum in Danos.

commutassent: sed in his à recta temporum supputatione multum dissentire conuincitur, prout superius in Gotharo diximus. Immò Albertus Crantzius circa hunc passum insurgēs, queritur Saxonē Danicas historias nimis mutilatas tradidisse. Quod etiam nulla ratione negari potest. Quippe cùm omnis scriptorum turba affirmet, trigintaduos Reges Longobardis, ab eorū ex Scandiana insula exitu, usq; ad ultimū ipsorum Regem Desiderium, supra quadringentos annos successiuè præfuisse, ipse Saxo per tot secula tantummodò tres Reges, Biornem, Haraldum, Gormonē, assignat: Sueticæ uerò historiæ interim uigintisex Reges enumerant. Crediderim ego eundem Danicum scriptorem ea ratione res Danicas per tot tempora dißimulasse, ne insignes patriæ suæ calamitates, quas tunc multis modis passa est, commemoraret. Siquidem ut ex Sueticis historijs colligimus, postquàm (ut dictum est) Snio Danorum Rex, Biornonis Sueticæ Regis coniugē per insidias raptam, secum in Daniā transtulisset, occasionemq; cruentißimis bellis præstitisset, Dania ipsa eisdem bellis non solùm uastata, sed ferè desolata, ad extremam ruinam deuenit: in qua nunc Scotis & Anglis, nunc Noruegianis & Suecis, siue Gothis, nunc Vandalis & Teutonibus, nunc Gallis & Frisonibus parēs, uix regni nomen & titulum retinere ualebat. Cecidit in primis ea diuturna pugna ipse Snio Danus: & Biornus Sueticus post adeptam de Danis uictoriam, uxoremq; recuperatam, parum superuiuens, in fata apud Vpsaliam concesit.

Saxo Danicas historias mutilatas tradidit.

Dania ob bellorum calamitatem desolata.

Dania subactio

CAPVT XXVIII.

Ranaldus 82. Rex internus.

Raualdus autem præmortui Biornonis filius, circa annos Christi quadringentos sexagintaquatuor, Sueonum, Gothorumq;, & Danorum regnis præficitur. Hic etsi in omnes subiectos populos esset moderatißimi ani-

mi animi, attamen tanta sæuitia in Danos ferebatur, ut nullam penitus gratiam apud ipsum inuenire possent. Siquidē tenacissima memoria suæ matris raptum, quo in Daniā deducta fuerat, conseruans, omne ingeniū suum eò cōuertere studebat, quò omnibus posteris compertissimū fieret, tam temerariā illustrissimæ Reginæ abductionem, grauissimis pœnis aliquando punitā, uindicatamq; fuisse. Erat in eius consilio Siggo quidam, generis nobilitate conspicuus, cæterùm moribus adeò dissolutis, & peruersis, ut putaretur ab aliquo extremæ uilitatis rustico procreatus. Ab hoc Rauualdus persuasus, multa crudelius, quàm modestius in Danos cōmisit. Nam illustrissimas nobilissimorū uirorū coniuges, maritis inspectantibus, & nihil contrà niti audentibus, ad infelicis stupri cōmercium passim à suis Suecis rapi permisit: sæpeq; eas in publica prostibula publicæ omniū libidini seruituras relegabat. Similemq; uim in uirgines per suos exerceri consensit. Hæ enim quantò illustriore loco natæ erant, tantò uilioribus cerdonibus, histrionibus, & similibus infimæ fæcis hominibus matrimonio tradebātur. Itaq; unus unius Sueticæ Reginæ raptus, omnium Danicarū mulierum raptu ita compensatus erat, ut uniuersi Daniæ incolæ duram pœnitentiam usq; ad filios filiorum sustinerent. Proinde Dani longè prudentius egissent, si à tam atroci iniuria nulla necessitate prouocati abstinuissent. Tunc enim alijs populis in uirtutum officijs pares, parem Regis benignitatem nacti, & in omnibus eorū uotis experti fuissent. Cæterùm hic Rauualdus morbo, an bello decesserit, uel ubi locorum sepultus fuerit, non potui apud autores, quos sequor, inuenire.

Consiliarius malus.

Danicarū mulierum uiolatio.

CAPVT XXIX.

Svartmannus Rauualdo in regnis Gothorum, & Sueonum, ac Danorum succedēs, incertum reliquit, plúsne

Suartmānus 83 Rex internus.

crudelitatis per uniuersum Daniæ regnum in uiros, quàm eius successor Rauald us in fœminas exercuerit. Quippe cùm uideret Danos Sueonũ Gothorumq; iugum nimis grauatè sustinere, occultisq; & insidiosis molitionibus ad amissæ libertatis iura recuperanda continuè anhelare, tanto furore accensus erat, ut per sua numina iurauerit, se Danicas insulas, occisis earum incolis, in solitudinem redacturum: fecissetq; tam crudeli proposito satis, nisi quidam prudentiores consiliarij, Suetica modestia præditi, iuuenilem animum eius à tam atroci uindicta reuocassent, præfati ab omni homine, maximè autem à Regibus & Principibus, longè abesse debere non modò crudelitatem, sed omne crudelitatis opinionem. Quibus consilijs persuasus, parum mitius quàm decreuerat, delinquentes puniturus, magnũ Danorum numerũ proscripsit. Nec pauci erant, quos in Angliam, Galliam, Germaniam, cæterasq; tum uicinas, tum remotas terras uendidisse dicitur. Cæteris autem, qui paruo numero in Dania residebant, tam seueriter dominabatur, ut longè humanius egisse uidebatur in eos, quos uilißimo pretio uendiderat, aut in longinquas nationes damnatos proscripserat. Qualis uerò erga suos Gothos & Sueones fuerit, parum ex historijs compertum habeo. Proinde mihi persuadeo, quòd apud eos satis moderatum, bonumq; Principem se gesserit: alioquin in Sueticis historijs tyrannidis notam minimè euasisset. Solent enim res crudeliter atrociterq; gestæ, tenaciore memoria retineri, & diligẽtius ad perpetuam posterorum considerationem destinari, cùm interim optima bonorum Principum gesta citius dilabantur, uel tenuißima memoria ad futurorum notitiam transmittantur. Euenit huius Suartmanni obitus in terra Ostrogothorum, circa annum Christi quingentesimum nonum, postquàm annis circiter uigintiocto regnasset.

Consiliarij boni.

Dani proscripti & renditi.

CAPVT

CAPVT XXX.

Tordo igitur posthac in paternum principatum surrogatus, in nullo se clementiorem erga Danos exhibuit, quàm isti duo memorati Reges, per quorũ manus tam inclyta regnorum sceptra acquisiuit: Quocirca cùm Daniæ proceres animaduerterent suam Daniã, armis & exercitibus Sueticis Gothicisq; miserabiliter obtritam, situ & squallore marcidã, culturæq; inopem iacere, prætereà se, & uniuersos Daniæ incolas, adeò insigni paucitate cõtemptibiles, ut nihil prorsus reliquũ spei haberent, quo uel se, uel charissimas coniuges suas, siue liberos tueri possent, immò tam deiectas, & desperatas omnes suas fortunas, ut nihil ultrà ad suam ipsorum calamitatẽ addi potuisset: proinde communi inter se consilio habito, firmiter decreuerũt, aut honesta morte occumbere, aut dudum amissam libertatem aliquando recuperare. Sed cùm rursus attenderent Gothorum uires tantas esse, ut Danorum uiribus nequaquàm superari possent, cœperunt se paulatim ex patria in Angliã, Galliam & Germaniam, cæterasq; terras ad suos, qui pridem à seuero Rege proscripti fuerant, subducere. Deinde missis hinc inde nuntijs, consilia liberandæ patriæ inquirebant, seq; mutuò confortare, exhortari, & urgere non cessabant, donec exercitum ingentem ex Anglia, Hollandia, & Gallia compararent: sibiq; quendam Heroldum, siue (ut uerius puto) Haraldum ex suis, Danico sanguine illustrissimum, gerendi belli ducem præfecerunt. Hic autem præcipuus inter eos proceres erat, quos Rex Tordo concitatiore quàm prudentiore animo in Britanniam pridem relegauerat, fatis ita disponentibus, ut ille seruandus proscriberetur, à quo tandem Dania pristinæ libertati restitui speraretur. Itaq; Heroldus primum ab illis Danis, qui in Britanniã confugerãt, uel qui proscriptione damnati illuc inuiti per-

Tordo 84. Rex internus.

Dani ad amissã libertatem aspirant.

Heroldus.

uenerant, deinde ab illis, qui per Galliam, & Germaniam dispersi fuerãt, in Principem assumptus est. Iussusq; de sua gente primam agere curã, nõ distulit praeualidam classem comparare: & citius quàm Tordo opinabatur in Daniam aduenies, magnã eius regni partem occupauit. Occupasset etiam Tordonem, nisi se celerius ad Vestrogothos recepisset: apud quos paucis diebus manens, insuperabilem exercitum contraxit. Quo succinctus, cõfestim in Daniam rediit, totamq; Danorum multitudinẽ, nondum in regno nouiter recuperato confirmatã, facili Marte superauit, & profligauit. Quo euenit, ut Heroldus collectis infelicis pugnae reliquijs, denuò in Angliam nauigaret.

Dania subacta.

CAPVT XXXI.

PRaeerat eo tempore Britannis ille inuictissimus Rex Arthurus, de cuius amplissimo imperio, & mirificis triumphis, plura in historicis monimẽtis traduntur, quàm facilè credi possint. Hic igitur ab Heroldo contra Tordonem opem ferre rogatus, non grauatè amici precibus annuit, praefatus se nihil libentius unquam egisse, quàm illud bellũ cum Rege potentissimo acturus esset, qui illa fortissima Gothorum & Sueonum gente, caeterisq; ualidissimis populis stipatus esset. Educitur itaq; ex Britannia, Gallia, Hollandia, maxima classis, in qua innumerabilis pugnatorum multitudo ad Daniae liberationem aduehebatur: quae etiam maximis Scotorum copijs, quas eorum Rex Anguischelus ducebat, adaucta, à Tordone non minore potentia ad nauale bellum praeparato, intra illud fretum, quod Cimbros à Gothis separat, excepta est: statimq; ad acerrimum praelium deuentũ est: quod toto triduo adeò pertinacibus animis ob summam utriusq; partis uirtutem agebatur, ut neutra earum saltem coniecturare posset, quorsum

Arthurus Anglus.

Anguischelus Rex Scotorum.

Bellum triduanum.

uictoria sese inclinaret. Tandem Germanica classis Gothos Sueonesq; à tergo inuadens, Arthurum, cuius signa sequebatur, uictoriæ compotem sine mora efficit, ipsosq; ut potius se, suamq; patriam conseruare, quàm Danis imperare curarent, coëgit. Itaq; Arthurus tam gloriosam uictoriam assecutus, Daniam ipsam non Danis (ut sperabāt) sed sibi, suisq; Britannis, ac Scotis subiectam esse uolebat. Quo facto infelices Dani, cùm se ab uno Sueonum Gothorumq; iugo liberatos putarēt, geminum, immò multiplex, idemq; longè atrocius sibi impositum experiebantur: sub quo diutius oppressi, non modò ab Anglis & Scotis, uerùm etiam à Noruegianis, quibus Arthurus (teste historia Scotica) consanguineū suum Loth in Regem præfecerat: prætereà à Vandalis, & Teutonibus, à Gallis, & Frisijs, cæterisq; populis Arthuro subiectis, plurimū diuexabantur, quamuis Anglorum iugum sæpius excutere tentantes, Arthurum ad pertinacem indignationem prouocasse uidebantur. Quanto autem tempore Dania sub tam graui tyrānorum iugo laborauerit, historiæ quas sequor, nō explicāt: si tamen cōiecturare liceat, pluribus annis, aut seculis, tam infeliciter oppressa desolataq; iacebat. Solent enim feliciora regna post tot bellorū tempestates tardè resurgere, quādo tenuia (qualis est ipsa Dania) nunquā, aut tardissimè ad pristinas fortunas restitui possent, cùm interim Suetia pluribus annis (modò domestica cōcordia adsit) potentissimos exercitus alere, & potentissimis hostibus absq; aliqua sui læsione resistere queat. Sed nunc ad Tordonē redeamus: qui pace, uel inducijs inter se, & Arthurū positis, ad plures annos quietè feliciterq; regnauit: quē alij apud Vestrogothos in ciuitate Scarensi, alij apud Suetios in Vpsalia sepultū affirmāt. Nec apud me illæ historiæ probabiles uidentur, quæ asserunt Arthurum Suetiæ Gothiæq; imperasse, quāuis eas (ut nunc di

Sueones & Gothi ab Arthuro Anglo uicti.

Arthuri imperium latissimum.

ximus) aliquando expugnare contendebat.

CAPVT XXXII.

Rodulphus 85. Rex internus.

RODULPHUS Tordoni fatis absumpto, in regnis amplißimis succedens, adeò magni & præstantißimi animi erat, ut nullos aut certè paucißimos summarum uirtutum suarum imitatores habere posit. Enimuerò postquã aliquot annis apud Gothos Suecosq; cum admirabili prudentia & maxima morũ honestate præfuisset, cœpit quadam ingenti animi magnitudine animaduertere, quàm uana caducaq; sit omnis huius mũdi pompa, et gloria, præsertim Regum & Principum: qui cùm sint omnium hominũ infelicißimi, nihilominus sese cæteris omnibus feliciores existimant. Quocirca ne ea uanitate usq; ad ultima fata irretitus detineretur, contempto desertoq; tam lato & magnifico imperio, se totum in pristinam libertatem uindicauit, sumptoq; secum honestißimo comitatu, potius elegit in alienis terris peregrinari, quàm in proprijs per continuas afflicti animi molestias imperare. Non enim contentus erat Germanicas & Vandalicas terras perlustrasse, nisi etiam peragrata Græcia, tandem ad Gothos in Italia regnantes perueniret, disceretq; quantum in armis apud exteras nationes ualuissent. Hic est enim, de quo Iordanes Gothus in sua Historia sic habet: Rodulphus non ante omnes, sed ante multos annos, cùm in Scandia Rex esset, contempto proprio regno, ad Theodorici Regis Gothorum gremium conuolauit, & ut desiderabat inuenit. Cæterùm redierit'ne post tot peregrinationes in patriam, an extra ipsam mortuus fuerit, omnino ignoro, quia autores, quos sequor, idipsum ignorare uidentur.

Iordanes.

CAPVT

CAPVT XXXIII.

Hathinus, à cuius nomine Regia sedes Hathuna apud Suecos nomen accepit, in latißimo principatu, quem Rodulphus insigni magnanimitate cõtempserat, successit, eo ferè tempore, quo Iustinianus ille legum conditor imperabat. Huius Hathini memoria apud Procopiũ Græcum historicum memorabilis inuenitur. Quippe in secundo libro belli Gothici mentionem Herulorum faciens, asserit eos tempore ipsius Hathini, quem Datinum uocare uidetur, Regem ex insula Tylensi, quam Plinius, & alij pleriq; Scandianam uocant, sibi elegisse. Cuius uerba prout ab eo posita sunt, prius assumã, deinde ea omnibus modis amplißimæ Scandianæ insulæ conuenire probabo. Heruli siquidem, inquit ille, eorũ Rege Amarico temerè interfecto, cùm suorũ morum ut feritatem, ita & animi præ se furorẽ tulissent, pro patrato iam scelere nil aliud causæ afferebãt, nisi quòd sub nullius se uelle in posterum dicerent imperio esse: tametsi antehac nemo ferè, qui in hos imperiũ habuisset, à priuato quouis differret, ut cui omnes sine discrimine & aßidere, & conuesci unà impudenterq;, & ut cuiq; placitum conuitiari, iurgariq; soleãt, adeò ut nullis uspiam hominum Heruli fuerint intemperantia, & leuitate inferiores. Iamq; eos facti pigebat: nec sine Principe esse, nec sine duce ad bellũ uitã se ducere posse apertius affirmabãt. Itaq; cùm multũ ac sæpe ea de re cõsultassent, præstare omnibus uisum est, ut ex Tyle insula, unde eis origo esset, aliquem sibi Regio ex genere confestim excirent, qui his imperaret.

Hathinus 86. Rex internus.

Iustinianus Imp.

Procopius.

Heruli.

CAPVT XXXIIII.

Constat autem Tylen hanc insulam longè plurimũ undequaq; potentißimam esse, quippe quam decies ferant maiorẽ esse, quàm Britannia sit, à qua longius abest,

Tyles insula descriptio.

ut in Boreā sita. Hac ipsa in insula deserta pleraq; sunt, & ingentibus uacua spatijs loca: quæ uerò frequentiora ædificijs sunt, & hominum cultu, nationes tredecim numero incolunt, affluentissima quadam mortalium multitudine, Regesq; singulis nationibus præsunt. Et apud has uniuersas, mirandum quid fieri contingit. Siquidem circa supremum æstatis tempus, dum in autumnum hæc se circumagit, ad quadragesimum plurimum diem haudquaquam sol in Occiduum uergit, sed per omne id tempus supra terram existit, & uisitur. Dein non minore quàm mensium sex interuallo, circa hyemis postrema, eadem in insula per dies sol quadraginta nusquam comparet, sed perpetua hæc offunditur nocte: unde & per id temporis negotiorum omnium remissio tenet qui in ea regione sunt homines, quandoquidem nullo pacto uersari inter se hi mutuò queant. Mihi uerò hanc insulam adeundi, etsi nimium peroptanti, oblata nunquā occasio est, ut miranda ista conspicerem: ab his tamen quærendo, & sciscitando, qui inde se ad nos contulerunt, num ea in insula statis temporibus sic oriretur, ut traditur, sol, & occideret, certiorem esse eius rei comperi famam, ex eorū præsertim relatu, qui solem identidē affirmarent per dies hos quadraginta nec occidere quidē, sed eius regionis hominibus in Orientē alibi comparere, & nonnullis in locis ad Occidentē, ad horizontemq; rursum hūc redeuntē, eundem sese in locū recipere, ubi & die superiore orientē conspexerant: & hunc in modum noctē unam hos computare iam pertransisse: rursumq; cùm noctiū tempus aduenerit, ut lunæ, ita & syderum cursibus aliorū animaduersis dierum hos spatia contemplari: deniq; dierū quinq; & triginta magnæ huius & perpetuæ noctis trāsacto iam tempore, in montium cacumina ex eorū cōsuetudine nonnullos emittere speculatū, ut sicunde fortè, & ex aliqua spe

Diei & noctiū longitudo.

cula

cula solem prospexerint, hominibus statim inferiora tenen tibus loca renuntient, post quintum diem ut his sol omnino illuceat, fore: tūc uniuersos, ut fausta sibi renuntiata, panegyricis laudibus celebrare: & hæc ipsa in tenebris agere. Et Tulithis hæc quidem hominibus præcipua quædā sunt solennia, cæterorumq; maxima. Mihi uerò formidine detineri insulæ huius habitatores uidentur, tametsi id eis in singulos annos contingat, ne se prorsus sol ipse destituat.

CAPVT XXXV.

Ex his uerò, qui Tylen hanc insulam incolunt, barbarorum natio quædā, ac sola, qui Scricfinni uocātur, belluarum in morem uitam ducunt, ut qui nec uestibus operiantur, nec calceati incedāt, nec uino utantur in potū, nec ullum habeant è terra eduliū, quandoquidē nec eam excolunt, nec semine quicquam operentur: sed cum uxoribus uiri uenationibus student. Bestiarum nanq;, & animantiū, cæterorumq; uim maximam his exhibent syluæ, quæ uastæ ea in regione procul dubio sunt, & æditißimi montes: unde ferarum carnibus diuescuntur aßiduò, quas uenando comprehendūt: & earum tergoribus uestiuntur, cùm apud eos lini, lanæ'ue nullus sit usus, nec cōsuendi ars ulla, uel instrumentum, sed belluinis hi neruis inuicem tergora colligantes, totum integunt corpus. Atqui barbarorum id genus uitam sic transigit. Alijs uerò in rebus Tulithæ omnes, non magnum in modum à cæteris mortalibus differūt. Deos siquidem, ac dæmones plurimos colunt, cœlestes partim, ut rentur, partim aërios, & qui terræ ac mari præsideant, & eiusmodi alijs, qui in aquis, ac fontibus, fluuijsq; uersari tradūtur: hisq; frequētißimè immolāt cuiusuis generis hostias. Sed uictimarū potißima apud hos uir aliquis est, quem omnium primum in prælio ceperint: hunc nimirum mactando, Marti sacrificant, ut quem Deorum maximum du-

Scricfinni Tylenses.

cant. Sed ea est apud hos immolandi consuetudo, ut non solum hostiam mactent, sed in arborem uiuam hanc prius suspendant, indeq; inter senticeta & uepres proiectā, sic uarijs ac miseris modis excruciando conficiant. Id uitæ genus Tulenses ducunt, gens sanè in terris hauddubiè unica, quæ hominum exuberet multitudine. Et hos quidem fuisse sat constat, ad quos olim cohabitandi ob gratiam, aduenæ Heruli diuerterint. Nunc uerò Herulorum è gente, qui apud Romanos (ut diximus) meruerant, sui Regis cæde patrata, è primoribus quosdam ad Tylen insulam mittunt, qui diligenter peruestigando ad se demum deducerent, si quem forte regio ex sanguine oriundum ea in insula inuenirēt. Tum illi, ubi eò est peruentum, plerosq; comperiunt Regij generis homines ibi adesse, è quibus uno duntaxat qui sibi perplacuisset delecto, ac secum deducto, reuertebantur. Sed qui forte deducebatur, morbo correptus emoritur. Vnde rursum Heruli insulam repetunt, & alterum quempiam, Datinum nomine, secum abducunt. Hunc Aordo germanus frater, & ex Herulis, qui Tules erant, iuuenes ducenti sequuntur.

Heruli ex Scandia Regem petunt.

Datinus Rex Herulorum.

CAPVT XXXVI.

Longas igitur in itinere faciendo his moras trahentibus, Herulos, qui ad Tylen insulam nuntios miserāt, cogitatio subijt, nullo suo ex commodo id se facturos, si Iustiniano inuito ex Tyle Principem sibi exciuerint. Vnde confestim Byzantium mittunt, Imperatorem rogatum, ducem quem mallet sibi ut traderet. Tum ille Herulum his quempiam Byzantij diu uersatum mox mittit, Suartmannum nomine, quem Heruli tum primùm benignè susceptum, uolentem quidem ut Regem salutant, & uenerantur, iubentiq; consueta obsequuntur, & parent. Haud multos

multos inde post dies aduenit, qui his nuntiaret in proximo esse, qui ex Tyle insula ad se missi cum Rege redirent. Suartmannus uerò uenientes hos perditurus, obuiàm ire Herulos mox iubet. Tum illi Regis uoluntate probata, hunc statim sequuntur. Verùm ubi diei iter à suis hi abfuere, nocte clàm Rege deserto, uno agmine omnes ad eos, qui nuper ex Tule aduenerant, ultro transfugiunt. Suartmannus uerò ab omnibus destitutus, Byzantium solus profugit: quem Imperator Iustinianus in principatum restituere omnibus uiribus nitebatur, sed Heruli Romanorum potentiam ueriti, ad Gepidas defecerunt. Hactenus ex Procopio Tylensis insulæ descriptio ad uerbū assumpta, Scandiam insulam adeò ueraciter exprimit, ut in nullo, nisi solo nomine (teste Francisco Irenico) ab ipsa differat. Causa autem, siue occasio, cur etiam Tule nominetur, assignari poterit. Siquidem nauigantibus à Britannia in Borealem, siue Aquilonarem Scandiam, primò in ipsius litore occurrit terra Tylemarchiæ (quasi diceretur Tylensium patria) haud exigua Noruegiani regni portio. Cætera quoque ita conueniunt, ut nulla prorsus differentia inter hanc, & illam inueniri queat. Scricfinnos, quos Procopius in extremis Tyles partibus collocat, Iordanes, Paulus Diaconus, Irenicus, compluresq; alij, ultimis Scandiæ desertis attribuunt. Constat prætereà nullam aliam insulam potentissimam, & affluentissima quadam mortalium multitudine inhabitatam, à Procopio assignari potuisse. Quam enim aliam decies maiorem tota Britannia, tredecimq; nationes, & totidem regna in se continentem adduceret? quippe cùm Plinius ipsam alterum orbem uocari dicat. Nec alibi quàm in Scandia, diuturnior dies in æstate, & rursus prolixior nox per hyemem inuenietur. Quòd autem in tam prolixæ noctis tempore intermissionem om-

Suartmannus.

Scandia & Tyle eadē insula.

Tylemarchia.

Tylensis insulæ amplitudo.

nium negotiorum affirmet, non assentio, cùm compertum sit lunare sydus, pauco intermisso tempore, nocturnos con gressus, parum minus quàm solem ipsum diuturnas operas adiuuare: restantq; absente sole duo crepuscula, uidelicet matutinum, & uespertinū, in quibus paucula dici reliquiæ noctes ipsas (ne penitus noceant) illustrant: immò suppolares ipsi, ut sphæralis ratio satis ostendit, cōtinua luce, nullis interrupta tenebris, perfruuntur. Cæteris uerò Scandianis, ut magis uel minus suppolaribus accedūt, noctes diesq; augentur, uel diminuuntur. Scricfinni uerò non adeò destituti sunt indumentis, quemadmodū idem Procopius dicit, qui asserit eos nec uestibus operiri, nec calceatos incedere: quinimò ut ait Iordanes, pretiosius induuntur, quàm magni Principes, qui nullum indumentorum genus pretiosius putant, quàm zabellinis, & hermelinis pellibus subductū. Et hæ quidem pelles omnibus Scricfinnis, cuiuscunq; fuerint sexus, ætatis, aut ordinis, adaptantur. Suntq; apud eos pretio uili, & ferè nullo, præsertim hermelinæ, quas omnium uilißimas putant, eò quòd fœdißimus sit earum animalium coitus, lepraq; ex earundem pellium cōtactu generetur. Proinde prudentius agerent Principes, si à se hermelinas procul remouerent. At dicis uinum eos non habere: fateor equidem id uerum esse. Sed quid opus est Scandianis uino, qui sine eo robustiores sunt cæteris mortalibus uino utentibus, & eius haustu non rarò periclitantibus? Ait quidam Romanus Imperator suis militibus: Cur de defectu uini conquerimini, cùm Tyberim habetis? Ad cætera uerò, quæ Procopius de Tylensibus dicit, opportuniore loco respondebimus. Intereà ad Hathinum redeuntes, attendamus ipsum Herulorum legationem benigno promptoq; animo excepisse, eisq; Vlfonem fratrem suum in Regem constituisse. Quem cùm mox in ipso itineris ingressu mortuum didicisset,

Scricfinnorum uestitus.

Vlfo Herulorum Rex.

didicisset, in magnam suspicionem deuenit, ipsum dolo & insidijs deducentium perijsse. Proinde mißis confestim post terga abeuntiũ copijs, Herulos ad se reuocauit. Qui postquam innocentiam suam euidentibus argumentis declarassent, ab Hathino eiusdem nominis filium in regni successorem impetrauerunt: quem abeuntem Tordo, aliâs Aordo, germanus frater, unà cum Herulorum nobilißimis deducit: deductusq; non solùm Herulis, sed etiam Gepidis Rex constituitur. Cætera huius Hathini gesta, ingratæ obliuionis silentio perierunt.

CAPVT XXXVII.

Attilus 87. Rex internus.

ATtilus deinde ad rerum summam perueniens, magis conseruandis, quàm extendendis regni finibus intendebat, plusq; paci & tranquillitati, quàm bellis animum applicabat. Cui demum satis absumpto, Tordo tam apud Gothos, quàm Suecones, ad Regia sceptra conscendit: quæ postquàm pauco tempore tenuisset, in fata concessit.

Tordo 88. Rex internus.

CAPVT XXXVIII.

Algothus 89. Rex internus.

ALgothus deinceps Regium nomen & sceptra sortitus, nihil minus Gothicæ Reipub. præstitit, quàm summi & optimi Reges ante ipsum unquã præstiterunt. Quippe ut sui nominis interpretationi, quæ totum bonum significat, satisfaceret, diligentißimè cauit, ne quicquã ageret, quod totum bonum non esset. Siquidem primùm omnium post acceptam Regij nominis gloriam, tam in regno, quàm cum uicinis terris & populis, firmam ac diuturnam pacem componendam curabat, legesq; omni humanitate plenas, explosis prius cunctis tyrannorũ institutis, promulgauit. Inter cætera autem multa, & optima constituit, ut

omnes causæ, siue controuersiæ, prius ad arbitriũ optimorum uirorum, qui in dißidentiũ territorio inueniebantur, componerentur, quàm ad aliquod iudicium deueniretur: rectè existimans, summum ius, summaq; iudicia, summam esse iniuriam, nisi bonorum uirorum arbitrio præuenian-tur. Proinde in omnibus tribunalibus primas partes æquitati, miserationiq; tribuendas esse uolebat: nihilq; rigidum, aut seuerum, siue præcipitanter in iudicijs fieri permisit. Quo facto, omnes Reipub. partes ab ipsa radice sese cõponere uelle monstrabat. Enimuerò cùm æqua, incorruptaq; iudicia ubiq; seruarentur, paci & trãquillitati omnes consulebant. Factumq; est ut Algothus illius domesticæ pacis commoda assecutus, animum suum ad indaganda naturæ secreta, quæ ad Septentrionem in suppolaribus regionibus cõtineri dicebantur, applicaret. Fama enim didicerat, nonnullos monstrosi generis homines, quos Menningos, uel syluarum Satyros uocabant, illic mansionem complexos, magnarumq; rerum, & eximiarum opum aceruos poßidentes: at locorum aditus inuijs, & uix superabilibus impedimentis obsitus asserebatur. Quocirca non pauca uehicula pro se, ac suis comitibus adaptat, eisq; ceruos iugales applicari præcepit. Sunt autem cerui iugales, quos Albertus Magnus Rangiferos appellat, nõ pauco numero etiam nostro tempore in illis terris sub polum uergentibus, cursu quidem uelocißimo præstantes, utpote qui uno die tantum itineris peragere poßint, quantum ualidus equus uix toto triduo absoluit. His itaq; ceruis Algothus instructus, inusitata celeritate eximia montium iuga transcendit, commissoq; cum syluarum Satyris prælio, uictor euasit. Deinde ea uia, qua uenerat, in Suetiam reuersus, armillas, gladios, arcus, sagittas, cæteraq; eiusce generis spolia uictis erepta, inter amicos distribuẽs, nil sibi præter rerum

Suppolarium regionum mirabilia.

Cerui iugales.

Algothus Satyros suppolares deuicit.

rum gestarum gloriam uendicabat. Eoq; singulari facinore Hotherum olim Suetiæ Regem æmulatus fuisse uidetur: quem Saxo asserit simili profectione & industria eò peruenisse, uictúmque Memmingum syluarum Satyrum, armilla gladióque spoliasse. Post hæc Algothus uocatis in concionem proceribus, consilia gerendi belli in Rotherum Rußiæ Principem inquirit. Hic enim Rotherus, cùm pridem compertum habuisset, Algothum in suppolaribus regionibus diutius occupari, piraticam in Orientales Suetiæ partes (rupto fœdere) transferre non distulit, omniaq; rura littoribus proxima, ferro, flamma, rapinisq; defœdauit. Deinde audito Algothi reditu, in sola fuga spem omnem reponēs, in suam regionem remeauit. Algothus autem tam atroci iniuria prouocatus, confestim quas poterat copias eduxit, quibus non modò paria, sed longè grauiora damna Rußiæ incolis irrogabat. Quippe quæ ille in Suetica littora commiserat, hic maiori exercitu succinctus, in uniuersam Rußiam cumulato fœnore repēdebat. Enimuerò omnes Russorum terras flamma, cædibusq; inuoluens, non quieuit donec eas in suam redigeret potestatem, efficeretq; ut Rußi imperata facerent, & Suetiam perpetuo tributo agnoscerent superiorem. Reliqua eius gesta apud autores, quos sequor, non inueni: sed quòd deinceps publica & perpetua pace gauisus, ad optatam peruenerit senectutem, sepultus Vpsaliæ in antiquorum Regum monumentis.

Hotheri uictoria in Satyros.

Rotherus pirata.

Rußiæ subactio.

CAPVT XXXIX.

Gostagus post fata Algothi in regnorum administratione successit, iusto iniustißimus, proboq; reprobißimus, & agrestis tyrannus. Hic enim quamuis à principio Ostanus dictus esset, attamen ob tyrannidis magnitu-

Gostagus, aliàs Ostanus, 90. Rex internus.

dinem Gostagi nomen obtinuit. Gostagus siquidem bonorum, siue prædiorum raptorem, lingua Gothica exprimere uidetur: quod utique nulli unquam tyranno iustius poterat adaptari, quàm huic sceleratißimo homini: qui ut erat à sanguine Regio remotus, ita quoque ab omni uirtute & honore remotißimum sese omni tempore ostendebat. Filius hic erat cuiusdam nobilis uiri ignoti nominis, qui ab omibus adeò ridiculus æstimatus erat, ut eo loquente, siue ignauiter balbutiente, cuncti qui aderant, immodico ora risu laxarent. Mater quoque eius Thorilla uni marito nupta, omnibus exposita erat. Quocirca ex talibus parentibus, quid aliud quàm tale omnium uitiorum portentum poterat generari? Duabus tamen potißimum causis, ad regnorum sceptra conscendit. Prima, quòd suæ prauæ malignæq; naturæ uitia, per summam astutiam occultare sciret: altera, quòd regni proceribus in bello Rutenico, ut gentem illam post fata Algothi rebellantem subiugarent, occupatis, ipse plebeiæ multitudinis auxilio stipatus, tyrannidem nullo resistente arriperet: in qua adeò crudeliter, & auarè, atque impiè præfuit, ut uix ullus ab origine rerum usque ad eius tempora, cum tanta feritate liberis hominibus dominaretur. Nullius res secura: nulla legum obseruantia: nulla domus, siue possesio ab iniurijs libera: uitæ integritas, morũ honestas, omnisq; iusti & æqui ratio, euersa Repub. sublata est: homicidia, adulteria, rapinæ, furta, omniaq; enormium scelerum genera, loco clarißimorum facinorum ducebantur. Quæ enim uirtus adesse, & quod flagitium deesse potest in illa Repub. cuius Rex publicus patriæ hostis efficitur, nihilq; ab infami Latrone differre uidetur? quemadmodum hic Gostagus, qui ita ciuium fortunas inuasit, ut nullus eorum sciret quid suum esset, aut quandiu rerum suarum dominus existeret. Consiliarios,

Tyrannis Ostani incredibilis & belluina.

liarios, & ministros sibi similimos habebat, per quos suæ iniustitiæ insaniam paßim & ubiq; exercens, omnibus ciuibus, qui opulentiores putabantur, insidiosos delatores excitauit. Eratq; omnibus cuiuscunque sortis hominibus liberum, quoscunque locupletes, etiam in Senatu regni cõstitutos, deferre. Nec facilis erat delatis uia euadendi, cùm conficta crimina eosdem haberent iudices, & testes, quos tyrannus subornauerat delatores. Quo euenit, ut etiam domini à seruis coram eo delati, omnium fortunarum, & uitæ discrimen sustinerent. Eo nanque ingenio omnium ciuium fortunas confiscauit: putabantq; illi secum clementer agi, qui miseræ uitæ reliquias unà cum opibus non amiserunt. Nec quicquam ex tot tantisq; opibus in regni utilitatem impendit. Arces, castella, oppida, prædia, uillas, poßeßiones, quæ ad Regios prouentus spectabant, funditus desolari permisit: & dum uideret proceres, aut ciues domos, siue arces erigere, illiberali ioco ad suos consiliarios ait: Sinamus hos homines domos pro nobis parare, quas postea cùm uoluerimus occupabimus.

CAPVT XL.

NEque sibi in gerendis bellis dißimilis erat. Quippe ijs ingruentibus, nihil ex illo immẽso thesauro suo, pro suorum subditorum salute deperire passus, adeò intolerabilia tributa eis imponebat, ut prius uitam è ciuibus, quàm guttam sanguinis ex hostibus eliciturus uideretur: compertumq; erat ipsum prius mille ciues perdidisse, quàm unum hostem inuasisse. Enimuerò ut erat contra fideles subditos inexorabilis tyrannus, & leonis fortitudinem præ se ferre uidebatur, ita in hostes bellũ gesturus, omni lepore timidior apparebat. Solebãt ante eius tẽpora Reges Gothorũ primas in acie partes agere, & se uiros osten-

Tyranni timidi in hostes.

dere, at ipse deserto exercitu in propinquas arbores, uel montes ascendens, belli euentum speculabatur. Sæpe etiam ad pueros & calones, qui ob imbelliam retrorsum ad mōticulos missi fuerant, inuentus est, dum acerrimis animis bella cum hostibus agerētur. In expugnanda uerò matronarum, uirginum, & illustrissimarum fœminarum pudicitia, nulli secundus habebatur. Vix enim ulla nox in toto anno præterijt, in qua ab adulterijs, stupris, incestuosis nuptijs, & fœdissimo concubitu abstinuerit. Quo etiam tempore, operto uultu inter latrones incedens, obuios quosq; occidere, uel uerberare, inter ioca ducebat: & ne quid eius enormi petulantiæ deesset, muliebri ueste indutus, effœminatum scurram sese ubiq;, & totis noctibus ostentabat. Sed hæc & alia grauiora eius facinora, quæ sciens prudensq; prætereo, dissimulāda uidentur, partim ob ueri Dei ignorantiam, partim ob summam illorum temporum infelicitatem. Ethnicus enim erat, & illi infelici tempori reseruatus, quo spurcissimus Mahumetes suæ uesaniæ doctrinam seducendis hominibus obtrusit: quam nec Sabinianus Papa ob suam ignauiam, nec Imperator Phocas ob suam stupidam imprudentiam, auertere curauerunt.

Mahumetes.

Hactenus de Gostago: qui utinam nunquam fuisset ad tantum patriæ nostræ opprobrium natus, neque ullos suorum scelerum imitatores habuisset. Tandem inuentus est aliquis optimæ spei uir, Arthus nomine, qui tantam patriæ calamitatem diutius non patiens, collecta populi multitudine, pessimè meritum Regem, & ab omnibus desertum comprehendit, ipsumq; confestim unà cum pessimis consiliarijs eius, perinde ac uilissimos latrones, laqueo consumpsit, atque insepultos abiecit.

CAPVT

CAPVT XLI.

ARthus iste optimi Algothi Regis filius, post infelicem Gostagi tyrãni interitũ, Gothorũ Sueonumq́; monarchiã dignißimè assecutus est. Hic est ille Arthus de Suetia, quẽ nonnulli inter nouem præstãtißimos Principes collocare uolunt: quãuis nonnulli sint, qui eum locũ Arthuro Britanno aßignent, Principi quidem ob rerum gestarũ magnitudinem incomparabili, cui tamen hic Arthus Sueticus in nullo cessisse uidetur. Præfuit ille multis populis & regnis: huius autem imperium fluuio Tanai ad Orientem, & Albia ad occidentem, longißimo terrarum tractu continebatur. Ille Christianus: hic Ethnicus fuit. Ille circa annos à nato Christo quadringentos septuaginta: hic autem anno sexcentesimo trigesimo imperabat. Ille imaginem diuæ uirginis Mariæ scuto suo impressam: hic tres coronas Suetici regni insignia habebat: ob quas Germaniæ proceres hunc inter nouem præclaros (de quibus diximus) connumerãdum putant. Erat hic Arthus in omni morum honestate adeò conspicuus, ut eius nomen apud Gothos excellentißimo & optimo cuiq; adaptetur, quemadmodum facinorosi à Romanis Nerones dici consueuerunt. Nec uidetur nomen Arthi multum differre ab illo Scythico nomine Arthe, de quo Ioannes Annius supra Berosum multa adducit. Siquidẽ tota huius Suetici Arthi familia, admirabili morum decentia composita incedens, nihil usquam in suis factis turpe, aut indecorum admisit. Vestitus erat simplex, modestus, mundus, nitidus, nihil in se uanitatis habens. In uerbis summa urbanitas, nullius mendacij conscia, nec ullum turpiloquium, siue scurrilitatem admittẽs. Tantamq́; in uictu frugalitatem habuisse dicitur, ut nulla unquam ebriosa potione sibi indulsisse putaretur. Et quum tales essent Arthi familiares ac ministri, summa inuicem

Arthus 91. Rex internus.

Arthi & Arthuri Repũ comparatio.

pace gaudebant, domiq́; non secus ac agni conuersantes, foris autem, & contra hostes, leonum ferociam imitabantur. Erat tunc prouerbij uice acceptum, ut Germani proceres satis laudasse uiderentur, quem Arthi Suetici familia dignum affirmarent. Sunt adhuc nostro æuo nonnullæ domus Arthi, quas illustres appellant, in oppidis Vandalicis secus mare Germanicum, utpote Gedani, & Sundis, in quas honestiores ciues sese laxandi animi causa, perinde ac aliquam summæ honestatis scholam frequenter recipere consueuerunt. Tali igitur familia Arthus illustris, inuictusq́; effectus, plurima bella in Moschos, Liuones, Curetes, & alias uicinas gentes feliciter gessit, nomenq́; suum cunctis per Europam nationibus, formidabile & gloriosum effecit. Fateor tamen plurimam partem gestorum eius, quæ olim obiter inspexi, à memoria mea excidisse. Silendum uerò non est, ipsum absque liberis decessisse, & post fata in Regijs monumẽtis apud Vpsaliam collocatum fuisse.

Russiæ, Liuoniæ, Curetum subactio.

CAPVT XLII.

HAquinus deinde Gostagi tyranni filius, ad sceptra peruenit, scelerato patre minus sceleratus. Cui filius Carolus succedens, parum superuixit, factus similis illi, de quo scriptum est: Ostendunt terris hunc tantum fata, nec ultrà esse sinent. Huic succedit eiusdem nominis filius Carolus. Itemq́; post ipsum Birgerus regnorum fastigia conscendit. Cuius filio Erico splendidus in fastis locus, ob eius præclara in patriam merita, assignatus est. Siquidem eius tempore Dania à diutina seruitute, qua uicinis regnis subiecta fuerat, respirans, Regem sibi præfecerat Biornonem: eiúsque ductu Erico Suetico Regi bellum inferre placuit. Sed non erat tanta Danorum uis, ut confirmatam

Haquinus 92. Rex internus.
Carolus 93. rex internus.
Carolus 94. rex internus.
Birgerus 95. rex internus.
Ericus 96. Rex internus.

confirmatam Sueonũ Gothorumq; potentiam uel in minimo labefactare posset, præsertim hoc Erico *regnante, qui subiectos populos non aliter ac indulgentißimus pater charißimos liberos foueret & amaret, rursusq; ab eis contra cuiuscunq; potentißimi hostis impetum inuictus redderetur. Quæ autem bellorum materia tunc inter* Sueones *&* Dacos *inciderit, historiæ quas sequor, miro silentio prætereũt, quæ etiam nec eius mortem, nec locum, in quo post ultima fata quiescit, aßignare curauerunt.*

CAPVT XLIII.

T*Orillus, siue* Totillus, *parum idoneus posthac administrandis regnis præficitur. Is enim sordidæ auaritiæ mancipium effectus, diuina & humana adeò perturbauit, ut ex delubris Deorum, qui apud* Vpsalam *magnifico diuitiarum apparatu colebantur, omnes thesauros usque ad nudos parietes eriperet, omniumq; ciuium fortunis perinde ac publicus prædo insidiaretur. Quo effectum est, ut* Haraldo Danorum *regi cõgressus, à suis, quibus auarè & crudeliter imperauerat, desereretur, uitaq; ac imperio priuaretur. Cuius filius* Torillus 97 rex internus.

CAPVT XLIIII.

B*Iornus circa annos à nato Christo septingẽtos sexagintaquatuor, Rex à* Gothis *&* Suecis *constituitur: qui (ut accepi) diuturna pace gauisus, summa cum trãquillitate in fata concessit, uno filio* Alarico *relicto, qui post patris mortem ad rerum summam peruenit.* Biornus 98. rex internus.

CAPVT XLV.

A*Laricus igitur amplißimo regnorũ imperio potitus, iuxta patris exemplũ, paci trãquillitatiq; ma-* Alaricus 99. Rex internus.

gnoperè consulebat. Omnes nanque per circuitum Reges & Principes, sibi prudenter conci[illegible]ns, beneuolentia amicitiaq; eos superabat, quos armis (nisi maiorem honestatis rationem habuisset) facilè superare potuisset. Inter *ceteros autem uicinos Principes, Gormonem Daniæ Regem singulari beneuolentia complexus, filiam suam unicam Sigritham illi in matrimonium dedit. Deinde unico filio*

Biornus 100. Rex internus. *Biorno regni successore suscitato, fatorum necessitati succumbere coactus, sepulchrum apud Vpsalam metropolim in Regum monumentis assecutus est: de cuius filio Biorno infrà lib. XVII. plura dicemus. Interim exordium ab illis Gothis in alienis terris militantibus, quos in fine sexti libri reliquimus, assumemus.*

IOANNIS MAGNI

GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber nonus.

CAPVT I.

Agna fortaßis ordinis & temporis ratio, hîc exigere uidetur, ut in rebus Gothicis commemorandis primum locum habeāt Vestrogothi, qui primùm in Italiam & Hispaniam ingreßi fuerunt, deinde Ostrogothi, qui postea urbem Romam, & totam Italiam ab Odouacris tyrannide liberauerunt. Attamen uisum est mihi commodius fore, quòd prius Ostrogothorum gesta, usque ad ultimum eorum Regem Teiam, quemadmodum ante cōclusionem sexti libri incepimus, absoluam: deinde

deinde Vestrogothorum historias,à principio usq; ad ultimum eorum Regem Rodericum, qui in Hispania regnauit,in locis idoneis expediã, ut facilius qui fuerint Vestrogothi, uel Ostrogothi, cognoscatur. Est tamen in primis considerandum, Ostrogothos Hunnorum genti confoederatos fuisse, antequam eius Rex Attila diuinae iracundiae flagellum, per Europam arma circumferret. Proinde constitui prius nonnihil de Attilanis gestis adducere, ut aptior deinceps illorum Regũ memoria, per quos ipse ad sempiternam memoriam peruenit,habeatur. Quis autem fuerit Attila, maximè docet Priscus historicus. Is enim à Theodosio iuniore(cuius erat epistolarũ magister)ad Bledam & Attilam Hunnorũ Reges,orator in Scythiam missus,Imperatori scripsit,ingentia se flumina, id est, Tisiam, Tibisiamq;,& Driccam transiuisse, atq; ad loca peruenisse,ubi Indigoia,siue(ut alijs placet)Vidicula Gothorũ fortissimus, Sarmatûm dolo aliquantò antea occubuisset: nec procul inde uicum fuisse,ubi Attilae regia habebatur. Erat hic uicus à forma & magnitudine urbis nihil diuersus, in quo lignea moenia, ex tabulis nitentibus fabricata uidit: quarum tabularum compago ita solida uidebatur, ut uix ab intento posset iunctura tabularum comprehendi.Erant triclipia ambitu prolixiore distincta, porticusq; in omni decore disposita,area uerò cortis ingenti ambitu cingebatur, ut amplitudo ipsa Regiam aulam ostentaret. Fuit Attila breui statura,patenti pectore,capite grandiore,minutis oculis, rarus barba, canis aspersus, simo naso, tetroq; colore, incessu superbus, oculorum aciem huc illuc toruè circumferens, extabatq; in ipso motu corporis animi elatio, bellicae rei cupidus, sed manu temperans, consilio utilis,supplicantibus exorabilis,propitius in fide semel receptis:& Attila quidem talis fuit.

Priscus Historicus.

Attila & Bleda Hunnorũ Reges.

Indigoia Gothorũ fortissimus.

Attilae statura.

CAPVT II.

Huius itaque Attilæ, & Bledæ fratris ductu, Hunni Thraciam, Mysiam, Illyricumq; fœdè populantes, Byzantio imminebant: uicti tamen uno prælio à Theodosij ducibus, aliquandiu quieuere. Cæterùm Attila (neq; enim minus unquam quiescebat, quàm quum uictus esset) exercitum summa ope reparat, ualidisq; auctus copijs, Valentiniani opes decreto inuadit. Fuit hic motus priore illo multò terribilior, sed Romanis rebus minus calamitosus. Nam bellum à Bledæ fratris nece, quem Budæ incautum peremit, auspicatus, multorum procerum animos ad diuersa cogitanda commouit. Erat enim Bleda mitioris ingenij, qui & periculosas prohiberet expeditiones, & Reges Gothorum, & Gepidarum, qui copias coniunxerant, & in quorum fide staret tota uictoriæ spes, socios tanquam fratres, non subditos ab illo haberi, tractariq; contenderet. Ipso autem Bleda interfecto, Attila ipsos sibi potius subditos, quàm socios habere cœpit. Duxitq; eos postea tanquam sui exercitus duces, quocunque effrenis libido illum, audaciaq; traxerunt. Totum igitur animi sui studiũ eò cõuertit, quò posset primas mũdi gentes, Romanos & Vestrogothos, sibi subiugare: conatusq; est apud utranq; gentẽ odia, dissensiones, omniaq; inimicitiarũ fomẽta immittere. Primùm quidẽ legatos ad Valentinianũ Imperatorem mittens, asseruit se neq; eius amicitiã, neq; Romanam Rempub. in aliquo uiolare uelle, sed contra Theodericum Vestrogothorum Regem sibi esse certamen, unde eum, & urbem Romam libenter excipi optaret. Cæteram epistolæ partem usitatis salutationum blandimentis oppleuerat, ut ipsum, cui scripta erat, mendacijs circumuentum, in ruinam præcipitaret.

Bleda occiditur.

Attilæ astus.

CAPVT

CAPVT III.

EOdem ingenio circa Theodericum Vestrogothum usus, hortatur ut à Romanorum societate discedat, recolatq; quanta prælia, & cum quanta feritate ab eis sustinuerat. Sic homo astutus, antequam bella gereret, arte pugnabat, annixus utrosque tandem quietos reddere, quoad in eorum intima penetraret, ac illis coëundi præriperet facultatem. Præterea AEcium præcipuū Romanæ militiæ ducem sibi amicißimum tentauit, cum quo aliàs fœdera de transitu in Italiam inierat, ipsiq; multa pollicebatur, si Vestrogothos per suam, & Romanorum à bello cessationem punire liceret. Tunc prudens Imperator Valentinianus, attendens quò tenderet callidißimi hostis intentio, legatos ad Vestrogothos, eorumq; Regem Theodericum confestim dirigere curauit: Prudentiæ, inquiens, uestræ est, fortißimæ gentium, aduersus orbis conspirare tyrannum: qui optat mundi generale habere seruitium: qui causas prælij non requirit, sed quicquid commiserit, hoc putat esse legitimum: qui ius fasq; contemnens, hostem se exhibet naturæ. Cunctorum proinde publicum hic meretur odium, qui omnibus sese ostendit inimicum. Recordamini (quod certè non poteftis obliuisci) quicquid Hunnus agit, insidijs agit. Vnde & nobis tacentibus, potestisne ferre hanc Hunnorum superbiam? Vos igitur armorum potentes, fauete proprijs doloribus, & communes iungite manus, auxiliamini etiam Reipublicæ, cuius membrum tenetis. Quàm sit autem nobis expetenda, amplexandaq; societas, nemo prudens ignorat. His & similibus legati Valentiniani Regem permouere Theodericum. Quibus ille respondit: Habetis Romani desiderium uestrum: fecistis etiam nobis Attilam inimicum & hostem: prosequemur ubicunque occurrerit: & quamuis infletur de diuersis

AEcius Romanus.

Valentiniani epistola ad Vestrogothos.

Vestrogothi Romanis contra Attilam confœderati.

superbarum gentium uictorijs, sciunt tamen Gothi confligere cum superbis.

CAPVT IIII.

Vestrogothorũ innumerabilis multitudo.

His dictis Vestrogothus innumerabilem multitudinem contra uenturum hostem eduxit. AEcius quoque fœderibus cum eo ictis, quantacunq; potuit auxilia ex subiectis imperio prouincijs, Italiáq; contraxit, misitq; ad omnes Romanorum quondam prouincias oratores: quorum suasionibus adducti Burgundiones, Meroueus Francorum Rex, Saxonesq́;, & complures alij populi in eodem fœdere contra Attilam consentiunt, magis Attilæ odio, quàm Romanorum studio adducti. Erat Hunni superbia & seueritas omnibus terris nota: quæ res fecit, ut neque Theodericus Vestrogothus magnis pollicitationibus (ut dixi) ad societatem belli inuitatus, flecti ad eum potuerit, nec AEcius promissa, quæ ab Hunno repetebantur, præstiterit. Rumor enim erat, AEcij impulsu res Romani imperij Hunnum (ut iam dixi) inuadere statuisse. Igitur Attila considerans sibi introitum ad Italiæ imperium per Romanorum & Vestrogothorum concordiam impediri, ad Galliam potentissimo exercitu succinctus transire decreuit. Habuit nanque secum tres Ostrogothorum Reges, Valemirum, Theodemirum, & Vindemirum: qui nequaquam sponte, sed quia confœderatione cum Hunnis cogebantur, arma in Romanos, & consanguineos Vestrogothos conuertebant. Aderat & Gepidarum Rex Ardaricus. Præterea Narchomanni, Quadi, Heruli, Turingi, copias eius usque ad quingenta millia armatorum auxerunt. Germaniam itaque cum strage & ruina peruagatus, in Galliam Hunnus irrupit, Remensesq́; primò adortus, miserabili clade affecit. Perijt ea clade Nicasius urbis Antistes, uir sanctitate

Quæ gentes Romanis confœderatæ.

AEcius Attilam in Italiam uocat.

Attila in Galliã ducit exercitum potentissimum.

Remensium clades.

Nicasius Remẽsis Episcopus.

sanctitate illustris: caput ceruice desectum diuina eloquia protulisse dicitur. Deinde Hunnus Aurelianam ciuitatem fortissima obsidione cingit. Sed cùm eius populus ad piam exhortationem sui sancti Episcopi Aniani pœnitentiam ageret, magno & singulari miraculo liberatur.

Anianus Aurelianus Episcopus.

CAPVT V.

IN Cathalaunicis est inde campis acerrimè pugnatum, haud procul à Tholosa. Sunt autem campi Cathalaunici, qui & Mauricij nominantur, centũ leucas (ut Galli uocant) in longum tenentes, & septuaginta in latum. Leuca autem Gallica mille quingentorum passuũ quantitate metitur. Fit ergo area innumerabilium populorum pars illa terrarũ. Nulla hominum memoria maiores in Europa exercitus, infestioribusq; animis acie dimicarunt, nisi fortè in campis Brauellinis in Gothia: quam quidem pugnam superius in historia Ringonis, eodem tempore factam fuisse commemoraui. Fuit itaq; hoc Hũnicum prælium ab initio cruentum: tantaq; uis hominum confecta, ut humani sanguinis riui fluxisse dicantur. Quæ fama eò facilius fidem inuenit, quòd tanta sit utrinque eo die cædes ædita, quanta uix ullo alio prælio: eratq; adhuc Mars anceps, quum uox quædam sine certo autore emissa, diremit certamen. Qualis autẽ illa uox fuerit, autores quos sequimur, non ponunt. Ad CLXXX. millia hominum acie occubuisse dicuntur, exceptis XC. millibus Gepidarum, & Francorum: qui (ut asserit Iordanes) ante congressionem publicam, nocte sibi occurrentes mutuis concidere uulneribus, Francis pro Romanorum, Gepidis pro Hunnorum parte pugnantibus. Et ita totus numerus desideratorum esset CCLXX. millium: quem etiam numerum auxit fortissimus Theodericus Rex Vestrogothorum, Torismundi Regis immediatè

Campi Cathalaunici.
Leuca Gallica.
Campi Brauellini.
Bellum atrocissimum.

succedentis pater. Fuitq; ea pugna Hunnis multò funestior, adeò ut Attila de morte sibi consciscenda post pugnã cogitarit, nisi Vestrogothi ad imprudẽs, aut callidum AEcij consilium in Hispanias reditum maturassent. Quo comperto, Hunnus afflictarum uirium sibi conscius, traiecto confestim Rheno, exercitum male affectum in Pannoniam reduxit. Exercet tamen in eo itinere multa crudelis tyranni facinora. Tungarensem ciuitatem primò obsedit, deinde captam diruit.

Tungarẽsis urbs diruta.

CAPVT VI.

S Lupus Episcopus.

Post hoc uentum est ad Trecas, quarum Episcopus erat S. Lupus. Qui Attilæ occurrens ait: Tu quis es, qui uastas terras nostras, & populum Christianum affligis? Ego, inquit ille, sum Attila, diuinæ iræ flagellum. Ad quam uocem sanctus Episcopus iussit portas ciuitatis aperiri, dicens: Bene uenerit flagellum Dei. Miro autem modo Attila, totusq; exercitus eius cæcitate percussus, transiuit per mediam ciuitatem, ab una porta ad aliam, neminẽ lædendo. Eodemq; transitu crediderim (inquit Crantzius) occurrisse agmen sanctarum undecim millium uirginum ab urbe Roma, Vrsula duce: quod apud Agrippinã Coloniam martyrio consecrauit. Sed ratio temporum apertè contradicit. Nam sanctæ uirgines passæ sunt anno Christi CCXXXVII. tempore Antheri Papæ, & Maximini Gothi Imperatoris. Attila uerò incidit in annũ Christi CCCCLV. Itaque Hunnus in sua reuersus, magis ob acceptam cladem irritatus, quàm à re bellica deterritus apparuit: eratq; in bello reparando uehementer occupatus: atque id unum præter cætera meditabatur, qua ui, quáue arte Tholosanæ pugnæ ignominiam aboleret, rependeretq; Romano nomini cumulatam cladem. Duo tunc superstites

Attila diuinæ iræ flagellum.

Vrsula & XI. millia uirginum.

perstites erant, Torismundus Vestrogothorũ Rex, & AEcius Romanus *patricius, quorum uirtus in prælio Cathalaunico præcipua fuit. Hi Attilam in mora anxium habebant, quominus continuò bellum inferret Italiæ. Cæterùm fortuna* Romani *imperij, quæ in perniciem omnia trahebat, eam impendentium malorum breui sustulit moram.* AEcius *enim apud* Romanos *ob suspiciones affectatæ tyrannidis, & Torismũdus apud Vestrogothos, uno ferè & eodem tempore trucidantur. Attila igitur accepto tam læto de duorum maximorum inimicorum suorum morte nuntio, Italicam expeditionem maturauit, ratus nihil superesse amplius, quod suis conatibus obstaret. Regesq́; & primores gentium, qui ad id tempus cum Hunnis confœderati fuerant, secum in militiam assumens, primùm Illyrici sinus oram circumuectus est, & Tragurum, Sibinicum, Belgradum, Iaderam, Sugniam, Polam, Parentum, Hemoniam: quæ oppida tunc, quum in Martiani Imperatoris Constãtinopolitani cura essent, nullo firmata præsidio diripuit, atque incendit.*

AEcius Romanus occisus. Torismũdus occisus.

Attila urbes imperij Constantinopolitani euertit.

CAPVT VII.

AD Arsiam uerò fluuiũ, & Tergestinum sinũ, Italiæ limites, nõnihil reperit copiarum, quas præfectus Liburniæ & Aquileiæ, Valentiniani Dux, ut cõmissam sibi prouinciam tutaretur, adduxerat. Sed illico repulsus miles Romanus intra Aquileiam se recepit: cuius fuga terrori addita, quem nomẽ Attilæ pridem dederat, effecit, ut ciues Aquileiani mulieres, liberosq́;, quorum ætas armorum impatiens esset, ad Gradensem insulam mitterent, thesauros illuc, & sacram supellectilem transportantes: principiumq́; erigendæ inclytæ urbis Venetæ eo tempore posuerunt. Obsedit itaq; Aquileiam quàm diu, & acerrimè, atq;

Attila Romani imperij terras deuastabat.

Gradensis insula.

Venetæ urbis origo.

pertinaciter. Nec minoribus animis à Romanis defensaba-tur. Tandem post triennalem & durißimam obsidionem, urbs illa in manus Hunnorū deuenit: quā Attila ingressus, adusq; solum euertit. Inde mouens Paduam, Vicentiā, Veronam, Mediolanū, Ticinum (quæ Papia dicitur) per spōtaneam ciuium deditionem cepit, & tamen abiecto humanitatis respectu, diripuit, & euertit, aut lacerauit. Tum S. Leo Romanus Pontifex commiseratione Christiani populi ductus, ad Attilam Mincij constitutum, se contulit, eumq; ab Italiæ uastatione per summam facundiam, quam à Deo acceperat, confestim auertit, mirātibus cunctis, quòd mox ad eius exhortationem in propriam regionem remearet. Sunt qui scribunt, Honoriam Valentiniani Imperatoris sororem, ipsum per eunuchum ad Vrbem (ut eius uxor fieret) clàm reuocasse, ut ita (procurante malo dæmone) loca Sanctorum, quæ precibus summi Pontificis seruata fuerant, petulcæ mulieris malignitate corruissent. Reuersus tandem in suam regionem Attila, uirginem speciosam, post multas quas adhuc habebat uxores, in cōiugem duxit: in cuius amplexu, prima nocte miseram animam exhalauit. Reliqua illius sæuißimi Attilæ facinora referant alij: ego ista ante Ostrogothorum historiam obiter, & non ex proposito commemorasse uolebam.

Leo Romanus Pont. Attilæ occurrit.

Honoria Valentiniani soror.

CAPVT VIII.

Valamirus 35. Rex externus, Theodemirus 36. Rex externus. Vindemirus 37. Rex externus.

VAlamirus igitur, & Theodemirus, ac Vindemirus, ex gēte Amala, et ex patre Vādalarico, uno eodēq; tempore Ostrogothorū Reges fuere, multaq; egregia facinora primò cōiunctim, deinde separatim effecere. Quāuis enim admodum inuiti in Hunnorum societatem & cōfœderationem descendissent, tamen ita prudenter se in omnibus gesserunt, ut & Hunnos ad deteriora non prouocarent,

carent, & suam libertatem, quoad fieri poterat, à crudeliũ hominum barbarie tuerentur. Eratq; in tribus fratribus mira charitas, & grata intuentibus cõsideratio, cùm Theodemirus pro fratris Valamiri imperio fulciendo militaret, Valamirus autem pro ornando germano contenderet, Vindemirus utriq; obsecutus, ab utroq; plurimum amaretur. Nec opinari possum ipsum Attilam Hunnorum Regem, ad tantam potentiam peruenire potuisse, nisi Ostrogothorũ confœderatione roboratus fuisset. Siquidem (ut habet Sabellicus) auxiliaribus eorum copijs succinctus, Sarmatas, Thraciam, Mysiam, Macedoniam, Illyricum, Germaniam, & Galliam afflixit, & demum Italiam parta ubiq; uictoria peragrauit. Quo tandem post aliquot annos in patria defuncto, præfati tres Ostrogothorum Reges, indignum putantes se Hunnis, qui parum humani essent, confœderatos esse, mox ab eorum societate primi omniũ (teste Sabellico, & Blondo) defecerunt. Horum exemplum secuti sunt Gepidæ, Marchomanni, Quadi, Heruli, & Turingi. Euricus uerò, & Hernacus, Attilæ filij, Hunnicis freti armis, Valamiro, & fratribus eius, qui tunc in Pannonia diuisis quidem locis, sed unitis consilijs habitabant, tanquam defectionis autoribus arma inferebant. Cõtigit ergo ut Valamirum solum, & solius familiæ suæ præsidio munitum inuenirent: quos tamen ille (quamuis cum paucis suis) excepit, diuq; fatigatos ita prostrauit, ut uix pars aliqua hostium (teste Iordane) remaneret, quæ in fugam uersa, eas partes petebat, quas Danubij amnis fluenta prætermeant: Gothicaq; & Hunnica lingua Huniuad, hoc est, Hunnorum uadum appellantur. Factumq; est uno eodemq; tempore, ut ambo fratres Valamirus, & Theodemirus, quamuis separatis terris agentes, summo atq; desideratissimo gaudio afficerentur. Cùm enim fortuna Valamiro uictoriam peperisset, ecce

Attila Ostrogothorum auxilio inuictus euasit.

Gothorum discessio Hunnorum regnũ euertit.

Hunauad.

quàm felici euentu Aurilena concubina puerũ magnæ spei peperit Theodemiro, uidelicet Theodericum futurum Romanæ urbis, & Italiæ liberatorem.

Theodericus nascitur.

CAPVT IX.

SVccessu temporis Valamirus, eiusq; germani, dum se uiderent ab Imperatore Leone negligi, & dona consueta suæ strenuæ genti, ut pacis fœdera custodirent, non mitti, aut nimium tardari, missa legatione apud ipsum conqueruntur, se despici, & alios non ita meritos in summa eius gratia uersari. Statimq; dum Leo nihil respondet, furore commoti arma corripiunt. Illyricum penè totum discurrentes uastauere, nec prius quieuere, quàm Imperator animo mutato ad pristinam amicitiam se conuertens, legationem mitteret, per quam nõ solùm præteritorum annorum, sed etiam præsentis anni munera tribueret, deq; futuris sine ulla controuersia mittendis polliceretur, amicitiamq;, & fœdera induciarum cum eis renouaret. Quæ omnia ut fideliter constanterq; conseruarentur, Imperator filium Theodemiri Theodericum, qui iam octauum agebat annum, in obsidem accepit: qui apud ipsum Principem, quòd elegans forma, & moribus esset, non minorem gratiam, quàm si filius esset inuenit. Deinde Ostrogothi, siue quòd eis paruа uiderentur munera quæ ab Imperatore accipiebant, siue quòd ardenti spiritu cuperent consuetam fortitudinem militarem ostendere, cœperunt circumpositas prouincias deprædari. Quod cùm Dinzilus Hunnorum Rex, Attilæ filius, compertum habuisset, suos perarmat in Gothos: à quibus ita denuò uicti, repulsiq; fuerunt, ut iam ex illo tempore qui supererant Hunni, in Ostrogothos arma sumere formidarint. Taliter Hunni duplici prælio uicti, Hernacoq; cum tota penè consanguinitate

Ostrogothi Leoni Imperatori bellũ inferũt.

Gothi quietis impatientes.

Hunni à Gothis victi.

tate Attilana in pugna amisso, in Scythiam repelluntur, adeò rebus duplici pugna accisis, ut iam inde nihil memorabile gesserint. Et Hunnorum opes breui sic retro abierunt: quamuis adhuc (ut diximus) in Hungaria feliciores eorum reliquiæ cum gloria, & commodo totius orbis Christiani perseuerent.

CAPVT X.

Post hæc cùm Ostrogothi iam Hunnis deuictis, & Romanis confœderatis, nullius hostis potentiam formidare uiderentur, confestim bellorum occasionem à Sueuiæ Rege Hunimundo allatam acceperunt. Hic enim cùm Dalmatias hostilitate inuasurus, per terras Gothorum iter ageret, quidam ex eius militia armenta Gothorum in campis errantia secum abegerunt. Motus ea iniuria Theodemirus, intempesta nocte Sueuos dormientes inuasit, eosq; ad lacum Pelsodis conserto inopinato prælio, ita oppressit, ut etiam ipso Rege Hunimundo capto, omnem exercitum eius, qui gladium euaserat, subderet Gothorũ seruituti. Et cùm multæ esset (ut ait Iordanes) misericordiæ, ueniã uictis condonauit. Receptisq; in gratiam Sueuis, ipsum Regem Hunimundũ, quem iure belli captiuauerat, in filium adoptauit, atq; in Sueuiam remisit. Sed ille tam insignis & insperatæ gratiæ citò immemor, Sciros Danubij accolas, & Gothorum amicos, ad id induxit, ut rupto fœdere, secum in Gothos ex improuiso arma conuerterent. Quibus etiam Hunimundus se ipsum præficiens, ut ingratæ, ita etiam sceleratæ militiæ ductor effectus, Gothis (quorũ gratia uiuebat) mortifera bella inferre non erubuit. Gothi igitur cùm uiderẽt duas uicinas gentes, quas putabãt amicissimas, ad bella cõsurgere, nihilq; magis in uoto habere, quàm Gothici nominis memoriam abolere, confestim (prout ne-

Hunimundus Sueuiæ Rex Gothos ad bellum prouocat.

Sueui à Gothis superati.

Hunimũdi summa ingratitudo.

cesse erat) arma corripiunt, & se, suamq; iniuriam ulcisci contendunt. Interim uerò cùm ea belli tempestas ardentius

Valamiri mors.

ferueret, Valamirus dum ad cohortandos suos ante aciem progreditur, perturbatus equus, cui insidebat, corruit, sessoremq; deiecit: qui mox inimicorum lanceis confossus, occubuit, dignior profectò longiore & feliciore uita. Erat enim (teste Iordane) suauis eloquio, doli ignarus, fide syncerus, & seruantißimus æqui.

CAPVT XI.

Theodemirus 36. Rex externus.

Sciri per Gothos deleti.

THeodemirus Valamiri frater, mox ipsius fratris cædem insigni hostium strage uindicauit. Gothi enim ubi uidebant optimum Regem corruisse, tam acriter & uehementer præliabantur, ut penè nulli de gente Scirorum, nisi qui nomen ipsum cum dedecore ferrent, remanserint. Ita enim omnes ad internecionem deleti fuerunt. Quorum exitium Hunimundus uindicaturus, maximam Sucuorum, Sarmatarum, Gepidarum, Rugorum, cæterarumq; gentiū potentiam contraxit, castraq; ex ingenti multitudine coacta, ad amnem Bolliam in Pannonijs collocauit. Theodemirus autem uocato in belli societatem Vindemiro fratre iuniore, ad arma coactus accessit, consertoq; prælio uictor euasit, adeò ut campus corruentium inimicorū cruore conspersus, rubeum pelagus appareret: armaq; , & cadauera in modum collium cumulata, campum longè plusquàm decem millibus passuum oppleuerunt. Qua uictoria Gothi summam lætitiam concipientes, putabant sibi nunquàm aliquid magis gratum accidere potuisse, quàm Regis sui Valamiri sanguinem, & suam ipsorum iniuriā, cum maxima inimicorum ruina uindicatam fuisse. De innumerabili uerò hostiū multitudine pauci ad sua reuersi, sempiterna nominis infamia notati manserunt. Expectabat deinde Theo-

Sueui, & eorum cōfœderati delentur à Gothis.

Bellū cruentum.

demirus occasionem inuadendi terras Sueuorum, à quibus tam iniuriosè iam fuerat prouocatus. Accidit intereà (quod sæpe accidere solet) Danubij fluuium adeò dura glacie congelari, ut nihil debilior esset supportandis plaustris, & iumentis, quàm fortissimus aliquis pons diligentissimè structus & confirmatus.

Danubius congelatur.

CAPVT XII.

HAnc itaq; opportunitatē nactus Theodemirus, magnum exercitum (emenso Danubio) Sueuis improuisis adduxit, & tam Sueuorum gentem, quàm etiam Alemannorum, utrasq; inuicem cōfœderatas, denuò uastauit, subegit. Inde quoq; uictor ad proprias sedes, id est, ad Pannonias, reuersus, Theodericum filium suum, quem ad Byzantiū obsidem dederat, à Leone Imperatore cum magnis muneribus remissum, gratissimo animo excepit, Gothis deinde secum considerantibus, quàm necessariū foret suam ipsorum iuuentutem in militaris disciplinæ studio exerceri. Per illud enim terras, urbes, principatus, regna, opesq; maximas acquisiuerāt: illo uerò collabente, opes quoq; collapsæ fuere. Proinde omnes cum magno desiderio Theodemirū adeuntes rogant, quacunq; parte uellet ductaret exercitum. Qui postquàm cum fratre Vindemiro, & Gothorū proceribus de suscipiendo bello deliberasset, sortemq; more gentis in urnam coniecisset, confestim in terras Orientales, Vindemiro in Italiam transeunte, exercitum fortem & animosum deducendum curabat. Primùm igitur transmisso Sauo flumine, Sarmatas sibi occurrentes in amicitiam recepit: ulteriusq; prosperam & undiq; felicem militiā promouens, primam Illyrici urbem Naissum inuadit: in qua cum filio Theoderico commoratus, comites circumquaque per Illyricum transmittit: qui ubiq; uictoriam, & ma-

Theodemirus Sueuos et Alemānos denuò vicit.

Theodericus à Leone Imp ad patrem remittitur.

Gothorum exercitiū militare.

Theodemirus in Sarmatas & Illyricum.

Illyricum à Gothis subactū.

ximas opes assecuti, nō sine magna lætitia se suo Regi restituerunt. Qui aduertens tam suam, quàm filij Theoderici felicitatem crescere, & cumulari, non contentus erat Illyricum subiugasse, sed Nußitanā urbem egrediens, Thessalonicam petijt. Quam cùm arcta obsidione cinxisset, missa legatione, & magnis muneribus à Clariano patricio, quē illuc Princeps direxerat, ab obsidione reuocatur. Initoq; cum Gothis fœdere, Romanus dux loca eis, quæ incolerēt, spontè concessit: ubi cum Rege suo armis depositis, paceq; composita quieuerunt. Nec diu postea Rex Theodemirus fatali ægritudine correptus, uocatis Gothis Theodericum filium regni sui designat hæredem, & ipse mox rebus excessit humanis.

Thessalonica obsidetur.

Clarianus dux Rom.

Theodemirus moritur.

CAPVT XIII.

Vindemirus senior 37. Rex externus.

Vindemirus tamen optimus Ostrogothorum Rex, suam præclaram memoriam ante magnifica Theoderici gesta sibi iure uendicauit. Hic enim etsi duobus præmortuis fratribus suis natu minor esset, uirtute tamē, & disciplina militari, ac morū probitate eos superabat, aut certè æquabat. Erant enim omnes tres optimi, & prudentißimi Principes: qui si eo tempore Gothis non contigissent, actum prorsus de Ostrogothis fuisset, ut uix nomen eorū (nisi fortè in primæua Gothorū patria) remansisset. Quanto aūt amore erga suam gentē semper & cōtinuè ducebatur, partim ex operibus, quæ communiter cum cæteris fratribus gesit, partim ex illis, quæ ultimo fato proximus egit, constare potest. Cùm enim à fratre Theodemiro, & Gothorum proceribus, ac populis rogaretur, ut in Italiam, quæ tūc Anthemij imperio subiacebat, partē Gothicæ gētis ducere curaret, libenter & quàm primùm paruit, spem ei faciente illa graui cōtrouersia, quæ tunc in Romana Repub. inter

Anthemius Imperator.

inter hũc Anthemium, & Rechimirũ feruescebat. Credidit enim se & Gothos suos, ex uictoria unius aut alterius partis, pacificas & securiores sedes ibi consequi posse. Verùm cùm post longa itinera, difficilesq; labores, Italiam ingrederetur, uno eodemq; tempore limina Italiæ intrauit, & limina humanæ uitæ (ut Iordanes credidit) exiuit, relicto post se filio regni successore eiusdẽ nominis Vindemiro: de quo nunc pauca, ut Regum successio cognoscatur, subijciemus.

Rechimirus Imperator.

Vindemirus senior in Italiã.

CAPVT XIIII.

Vindemirus iunior præmortui Vindemiri filius, quẽ alij per errorem Bilmirum uocant, in Italia inter maximos eius terræ tumultus, Rex à Gothis cõstitutus, incidit in reliquias illius periculosæ controuersiæ, quam pridem ingratus Rechimeris Anthemio Imperatori Romano excitauerat. Erat hic Rechimeris Anthemij gener, prælatusq; Cisalpinæ Galliæ. Sed neq; gratia, neq; affinitas obstitit, quo minus cæca dominandi libido seruum armauerit in dominum, ducem in Imperatorem, generum in socerum. Reuersus enim ex Gallia, terribilem armorum apparatum adduxit, Anthemiumq; in Vrbem compulsum, arcta obsidione fatigat. Intereà quædam historiæ affirmant Vindemirum seniorem, huius Vindemiri patrem, magna Gothorum multitudine comitatum, Romam aduenisse, proq; Imperatoris, & Romanorum liberatione, contra Rechimerem in uia Cassia se obiecisse, commissoq; in conspectu Vrbis acerrimo prælio, circa Hadriani molem eundem Vindemirum in medio pugnandi ardore cecidisse. Hinc puto à Iordane dictum esse, quòd in limine Italiæ corruisset, quem aduersa belli fortuna in Romanæ urbis limine pro Romanorum libertate pugnantem extinxit. Cuius mors tantum terrorẽ Anthemio incussit, ut summa Reipub. ciuibus per-

Vindemirus iunior 38. rex externus.

Rechimeris ingratitudo.

Gothi pro Ro. imperio pugnant.

Imperatores multi pauco tēpore. Vindemirus gal liarum præses.

missa, se in ordinē redigi pateretur, uictoriq; Rechimero, atq; Olimbrio Rechimeri successori, celerrimo fato absumptis, Glicerius sufficeretur: qui hunc Vindemirum iuniorē, ne eius aduersario nepoti patricio auxilium præstaret, magnis muneribus & pollicitationibus allexit, allectumq; in præsidem Galliæ Narbonensis, ad quam pridem pater Vindemirus ab Anthemio præses designatus fuerat, creare curauit. Muneribus igitur simulq; mandatis à Glicerio Imperatore acceptis, Vindemirus in Galliam tendit, seseq; cum parentibus Vestrogothis coniungens, unum corpus efficitur: & sic Gallias, Hispaniasq; tenentes, omnium hostium uim atq; insultum, potenter constanterq; represserunt.

Gothi Galliis, Hispaniisq; dominati.

CAPVT XV.

Theodericus 39. Rex externus.

THeodericus Ostrogothorū Rex, cuius celeberrima memoria in omnibus Italiæ historijs, & Romanorū gestis habetur, antequàm à patre Theodemiro Gothorum Rex designaretur, multis præclaris facinoribus adolescentiam suam omnibus Gothorū proceribus & populis commendauit. Quippe uix septimum annum pueritiæ suæ egressus, pro publica suorum pace (consensu patris Theodemiri) obses ad Imperatorem Leonem ducitur: apud quem totis undecim annis gratißimè conuersando, summam gratiā Principis, & totius curiæ Imperialis assecutus est. Deinde cùm Leo considerasset, Theodemiri regnum post extinctum Valamirū, ad maximam potentiā ascendisse, (erat enim Ostrogothorū, & Daciæ, Mœsiæq;, & utriusq; Panoniæ Rex) cogitabat ut aliqua sibi gratia potentißimi Regis animum conciliaret: Theodericum filium ultro ei restituit. Theodemirus non ignarus quid sibi uellet illa Imperatoris beneficentia, ne gratia uinceretur, inducias, quas cum Leone pactus fuerat uiuo adhuc fratre, in pacem commutauit.

Leo Imp.

Theo-

Theodericus haud multò pòst, cùm decimumoctauum annum ageret, assumpta patris militia ad numerum sex millium uirorum, inscio patre, Danubioq; transmisso, terras Sarmatarũ inuasit. Quibus deuastatis, & Rege eorum Babaio, qui se Romanos uicisse extollebat, interempto, præda onustus, & uictoria clarus, ad patrem nihil tale ab adolescente expectantem reuertitur.

Theoderici adolescentis uictoria.

CAPVT XVI.

INterea mortuo Leoni Imperatori successit in imperio Zeno Isauricus: qui hunc Theodericum Gothorum Regem, ad se in Byzantium humaniter inuitatum, humanissimè excepit, amplissimoq; honore affectum, in filium adoptauit, deinde Ordinarium Consulem (quod tunc summũ decus in toto orbe credebatur) declarauit. Nec tantum id præstitisse contentus, sed etiam equestrem ex ære statuam, ad sempiternã gloriam Gothici Principis ante regiam palatij collocauit. Iamq; nihil reliquum esse uidebatur, quod à prudentissimo atq; humanissimo Imperatore in adoptiuum filium, eundemq; optimum Regem conferri potuisset, præter imperium, & coronam, quam Theodericus tantũ ueneratus est, ut potius uitam posuisset, quàm illam ab indulgentissimi patris, siue Imperatoris capite ante fatalem cursum amoueri sustinuisset. Fuerunt ea omnia per sapientem Imperatorẽ facta, ne fortissima illa gens Gothica, quæ omnia præter otium maluit, neq; ... aliquod insuperabile Romano facesseret imperio. Erat ergo per beneuolentiam, siue beneficentiam, in amicitiæ officijs continenda, quæ armis domari, aut coërceri nequibat. Compertum enim erat, mores Gothorum eosdem esse, quos adhuc habent, uidelicet ut bonis rationibus ducantur, cùm omnino nequeant etiam morte proposita compelli: quos etiam in eorum

Zeno Imp. Theodericum filiũ adoptat, et mirificè extollit.

Gothorum mores.

Hispani genero si filij Gothorum. generosis filijs apud Hispanos esse, per longam consuetudinem accepi. Summa igitur, & summæ humanitatis officia erant omnia, quæ Zeno in Theodericum contulit, excepta *Theodericus à Zenone Arrianus efficitur.* Arriana perfidia, quā illi ad inenarrabile damnum totius orbis Christiani uel impiè, uel nimis imprudenter infudit. At uerò Theodericus non solùm erga Imperatorem, sed etiam Senatum gratissimus erat, & quibuscūq; poterat officijs aulicos omnes, Romanamq; iuuentutem non minus urbanis, quàm militaribus studijs amplectebatur, omnibusq; se charum reddere curabat, ut nemo non eum tanquam Romanum diligeret.

CAPVT XVII.

DVm hæc apud Constantinopolim geruntur, Italia quotidie maioribus afficitur calamitatibus. Siquidem crudelis Odouacer non iam eam oneribus premebat, *Odouacer Herulorū Rex Italiā opprimit.* sed rapinis quicquid collibuit extorquebat, nulli rei parcens sacræ, aut profanæ. Spes una supererat Romanis in imperio. Posteà uerò quàm Theoderici fama, moresq; sunt Romā perlati, cum ad Zenonem Imperatorē, tum ad eum *Romani Gothorum auxilium implorant.* quotidie nuntij à primoribus Romanorū uentitabant, afflictis rebus opem postulantes, instabantq;, ut aduentū Romam acceleret, certus, quòd cùm primùm Romana signa attulerit, omnis Italia à crudeli Odouacre defectura sit. Theodericus aūt tot importunis Romanorū literis, & assiduis nuntijs superatus, ad Italiæ, & urbis Romæ liberationem cœpit omnes animi sui conatus applicare, nihil de suis Gothis, quos ad talem militiam uehementer inflammatos nouerat, dubitans. Sed restabat in tam arduo negotio Imperatoris consensus: quem opportuno tempore sic (ut Iustinianus Venetus habet) allocutum fuisse accepi: *Theoderici ad Imperatorē oratio.* Nisi existimarem, optime Imperator, rem de qua sum dicturus, non

minus

minus tibi gloriæ, imperioq; quàm mihi commodo futuram, superſediſſem uerbum facere. Ingentia tua erga me, patremq; meum merita depoſcunt, ut imperij gloriam & dignitatem, cuicunq; meæ præferam utilitati. Voces quotidie, optime Princeps, ad me ex Italia perferuntur, quonam pacto Herulus ille Odouacer eam terram, olim imperij ſedem, deuaſtet, quibus oneribus, iniurijsq; afficiat. Romanorum procerum nuntij, in ſummam uerſi rerum omnium deſperationem, aliam quantumlibet uel miſerrimam uitæ conditionem ferre ſe poſſe dicunt, tyrannidem huius hominis nequaquàm pati poſſe: implorant auxilium afflictis rebus. Non dubito quin eadem quoq; ad te perlata ſint. At uerò altera ex parte Gothicæ gentis primores, quibus hæc nota ſunt, quotidie meas aures obtundunt, inſtant, urgent, ut prouinciam iſtam ſuſcipiam: queruntur ſe gentem nec ignobilem, nec inertem, per deſidiã iam annos ferè decem torpere otio: homines autem alios neſcio quos, ubiq; iam terrarum raptis imperij prouincijs, florere opibus, & dignitate: Veſtrogothos, Sueuos, Alanos in Vaſconia, Aquitania, atq; Hiſpania, Vandalos in Africa, Burgundiones in Gallijs: & demum Herulos, & Turingos Italiam, præclaram regionem non tantum obtinere, ſed conculcare: ſolos Oſtrogothos omnium gentium infeliciſſimos, deſidia tabeſcere. Fateor, optime Imperator, non poſſe me his uocibus non moueri, ut qui ſeditionem aliquã interdum metuam, moneo tamen eos, & interdum redarguo: Quid uobis uultis? nunquid non ſtipendium uobis penditur? Nihil huiuſmodi querimur, inquiunt. Torpere inertia, ſordere ignauia, tabeſcere otio non poſſumus. Hæc illi. Nam quod ad me attinet, his me Imperator humaniſſime honoribus afficis, quibus plures & maiores optare non poſſim. Habes me pluribus annis ut filium: explorare quid iubeas

constitui, idq; optimum ducere, quod iusseris. Nam si fortè hanc imperij nomine prouinciam suscipiendam statueris, nihil possum gratius audire: habebis me & pro Gothorum duce, uel pro milite. Sin uerò maiorum rerum curæ impedimento sunt, quominus huic rei animum adhibeas, at ego non dubitabo maiestatem tuam consulere, quid hac in re & mihi agendum, & illis respondendū uideatur. Nam etsi Græcus, aut Italus non sum, tamen non est mihi denegatū ciuilibus moribus informari: nec iam Gothi alieni censendi sunt à moribus Romanorum, cum quibus annis ferè ducentis conuersantur. Neq; illud negligendum uidetur, magnā mihi spem esse, si tu annueris, breui rem hanc feliciter confectum iri. Hostis quàm nullius sit ingenij, optimè noui: nullius consilij, omnia temerè agit: copiæ modicæ, ac tyronum Italorum ferè omnes. Sed quod maximum est, inuisus omnibus eius terræ mortalibus, in quem bellum gerendum est: nobis uerò & copiæ ualidæ sunt, & auxilia non deerunt. Plures fortasse quàm uelim, ad huiusmodi bellum concurrent: in primis autem Romani imperij dignitas, & existimatio. Spemq; maximam præbet, à quo dignus habitus sim, quem honestet hoc munere: et si cætera desint auxilia, hoc solo nomine ausim cœptū aggredi. Itaq; tū his rationibus, tum defectione Italiæ, quæ ut signa noua conspexerit, transituram ad nos esse non dubito, felicia omnia sperare licet. Puderet prætereà si nihil aperiam, quod cogitanti animo de imperio subierit, plús ne commodi an incommodi ex hoc bello sit capturum. Commoda (ut uidetur) plura sunt. Liberaueris tu ærarium stipendio Gothorum, & fructibus latißimarum prouinciarum, quibus nunc insident. Ea pecunia uti poteris ad res Persicas, & Africanas. Nihil est enim quod ab Aquilonis parte, quam insidemus, metuas. Præterea imperium liberabis inuidia, qua nunc laborat.

borat. Latius enim per orbem terrarum fama increbuit, Romanos sibi rapere omnia, neminem pro socio, omnes pro seruis habere: unde fit, ut prouinciæ sæpius exagitentur. At uerò cùm uiderint, imperium alios quoq; ad communionem admittere, queri desinent, & animis etiam atq; etiam mitescent. An illud quoq; parui æstimandum, quòd imperij dignitas & æstimatio, amißione Italiæ iampridem depressa, nõ restituetur solùm, sed augebitur? cùm qui nunc iactant plus potuisse inimicos imperij, quàm imperium, uidebunt amicos etiam imperij nunc plus posse, quàm inimicos. Illud autem commemorare officij nostri est, & cogitare sapientiæ tuæ. Quia si res uoto respondẽt, sanè Italia non tam mihi recepta fuerit, quàm imperio. Poteris tu quidem quicquid erit terrarum, mariumq;, quicquid præterea copiarum & exercituum, ad gloriam imperij referre, cuius beneficio restituta sit. Neq; tua minus erit Roma re ipsa, quàm titulo. Sin uerò (ut bellorum interdum se habent euentus) aduersi aliquid acciderit, nihil erit amissum imperio, nullum periculum tuæ res adibunt. Illud profectò quispiam pro commodo suscipiat, qui cùm inter aduentitios ea contentio sit futura, non potest imperium, nisi de utriusque gentis laboribus, tutius securiusq; reddi. Dixi quæ uisa sunt. Si quid fortè liberius excidit, aut quod minus maiestatem, sapientiamq; tuam decuerit audire, accipias pro tua mansuetudine in bonam partẽ, ueniamq; dabis aut ætati, aut armorum studio, cui me genitor magis, quàm uerbis assuescere uoluit. Deus bene uertat quicquid statueris.

CAPVT XVIII.

Hanc optimi Regis orationem prudentissimus Imperator attento beneuoloq; animo auditam, gratissimo responso dignā iudicauit. Proinde negotio tam arduo, tamq; difficili ad Senatum (prout necesse erat) relato, mox uniuerso Senatui uisum erat, non solum honestis Theoderici petitionibus annuendum esse, sed preces addere, ut quod præstanti atq; integro animo pro Romanorum & Italiæ liberatione cogitauerat, studioso prosequeretur effectu. Deinde Zeno Theodericum sacro uelamine (quod erat tunc maximum à Principe factæ concessionis stabilimentum) insigniuit. Hic silere non possum, quomodo Leonardus Aretinus asserat, hæc omnia à Zenone ob formidabilem Gothorum potentiam facta fuisse, quasi honestum fuisset Imperialem celsitudinem in tam arduo negotio callidius, quàm seriosius processisse, ut se à Gothorum uiribus liberaret. Dimissurus Zeno Theodericum, magna pompa cum extra Byzantiū comitatur, Senatumq;, & populū Romanū, ac totam Italiam eidem cōmendauit. Igitur Theodericus in Italiam cum ingentibus Gothorum copijs transiturus, primam sui propositi difficultatem inter Pannonias & Noricum ab Attilanæ multitudinis reliquijs expertus est. Siquidem Gepidarum Rex, qui fuerat Ardarico defuncto surrogatus, & Busaris Bulgarorum dux, illum in itinere aggressi, magnis incommodis ipsum, atq; ipsius exercitū in primis affecerunt: à quo tamen constanti atq; acri prælio ita superati fuerunt, ut magis necesse haberent accepta uulnera curare, quàm circa uias obstruendas inuigilare. Itaq; Theodericus ferro uiam aperiens, cum labore in Italiam peruenit: nec longè à Sontio dirutæ Aquileiæ fluuio castra cōmuniuit. Cumq; ibi ad reficienda corpora hominum iumentorumq; aliquanto tempore resedisset, Odoacer,

Theoderico à Zenone Roma et tota Italia cōmendatur.

Theodericus Gepidas & Bulgaros vicit.

Sontius fluuius.

cer, qui de Gothorũ accessu iam anteà cognouerat, cum expeditissimis copijs Herulorum, & Italorum, ac Turcilingorum Theoderico occurrit. Nec multum inde moræ fuit, sed confestim est ad cruenta arma deuentum, quibus ingens hominum multitudo uicta, cæsaq; corruebat. Superatus tamẽ Odouacer, ad Padũ, cuius uada & ostia classe præsidijsq; communiuerat, concessit. Odouacer superatur.

CAPVT XIX.

Theodericus autem inde progressus, Veronam uoluntaria ciuium deditione assecutus est: & iam de Odouacre persequendo animo cogitabat. Cùm ille ex improuiso cum ualidiore adhuc exercitu affuit, tum Theodericus ob uictoriam anteà adeptam, fiducia plenus exercitum eduxit. Pugnatum est denuò, atq; acrioribus animis in campis Veronianis. Fuitq; ea pugna Herulis nihilo felicior Sontiaca. Odouacer enim sub primo belli ingressu, ab Italorum Padanorum auxilijs (teste Sabellico, & Blondo) derelictus, parte suorum Herulorum multò maxima, quæ pertinacius in pugna perseuerauit, amissa, uictus acie excessit. Inde Romam confugiens, cùm portas clausas, ciuesq; de mœnibus resistere uidisset, suburbana tecta, & agrum Vrbi circumpositum, ferro uastauit, & igni. Iam enim Romani de cura, quam Constantinopolitanus Imperator de eorum liberatione gerebat, certiores effecti, Odouacris imperium contemnebant, ipsumq; Ostrogothum Theodericum, ut legitimum Regem ac Principem, prompto affectu expectabant. Is omni Transpadana Gallia in fidem recepta, aliquantulum Mediolani constitit, dum exercitum duobus grauissimis prælijs afflictũ reficeret, ut reparato auctoq; exercitu, fortior in Odouacrem contendat, qui intereà pluribus diebus frustra circa impugnationem

Verona.

Odouacer secũdo à Gothis uictus.

Theodericus Transpadanam Galliã in fidem recepit.

Vrbis consumptis Rauennam petierat, cum his copijs quas reliquas habebat. Cœperat enim exercitus laborare commeatuũ inopia. Stabat adhuc magna pars Italiæ pro Herulis. Et quod plus angebat Theodericum, pleriq; ex his qui pridem Odouacrem in acie deseruerant, promißis magnis allecti, atq; ab Atusa Aemiliæ & Flaminiæ præfecto, magnæ autoritatis uiro, persuasi, in fidem eius redierunt.

CAPVT XX.

Ticinum, aliâs Papia, Gothorũ sedes.

INterrupto itaq; uictoriæ cursu, Theodericus Ticinum sibi belli sedem elegit. Comperto autẽ quòd Odouacer sese Rauennæ continere cœpisset, audacior factus Ostrogothus, impedimẽtis cum imbelli multitudine ad Ticinum relictis, munita prius arce, & urbe ipsa mœnibus ac præsidio confirmata, cum robore copiarum Rauennam profectus, Odouacrem triennio obsedit, cepitq; primo accessu omnes illius prouinciæ ciuitates & oppida, præter Ariminum, & Cæsenam. Intereà bis iusta acie certatum est, atq; in utroq; prælio Odouacer uictus, redactusq; ad extremã rerum inopiam, se & urbem Theoderico tradidit, sperans aliquã Italiæ portionem sibi, suisq; popularibus aßignandam. Affirmat autem Agnellus in uita Ioannis Episcopi Rauennatis, quòd Theodericus Odouacrem iusta acie congredi ausum, in patentibus Candiani campis bis prælio superauerit, quodq; ea uictoria elatus, subitò Ariminum obsederit, & sine mora in deditionem acceperit, deinde dromones in Ariminensi portu captos, ad Rauennatum portum (qui Portellio dicebatur) immiserit. Sunt autem Dromones uerbo Græco, Gothico autem sermone Promones, naues subductiores, tabulatis undiq; ad propugnaculi castelli ue speciem communitæ. Itaq; Theodericus Portellionis ostio dromonibus clauso, partem copiarum in insula, quam

Odouacer triennio à Gothis obsidetur.

Dromones.

Bidens

Bidens amnis, Padusq́; & mare efficiunt, locauit. Ipse cum cætero exercitu Rauennam in circuitu obsedit. Vnde ad tantam rerum penuriam in urbe est deuentum, ut sordidas & maligni saporis herbas, clausi comedere cogerentur. Qua impulsus difficultate Odouacer, hortante urbis Episcopo deditionem fecit.

CAPVT XXI.

Ingressus est autem Rauennam Theodericus, Episcopo Ioanne cum clero, & sanctorum reliquijs obuiam prodeunte. Continuitq́; se Odouacer eo die, & postero, in palatio quod dicebatur Hilautum, Rauennæ tunc insigne, sperans aliquam partem Italiæ sibi & Herulis attribui poßidendam. Sed Theodericus petitis eius annuere nolens, misit qui illum, & filium adolescentem, primoresque gentis interficerent. Herulorum uerò plebem circa Augustam Prætoriam sub Alpibus, dato illis Regulo, collocauit. Breui exinde omni Italia, & demum Roma, summo Senatus populiq́; Romani applausu est potitus. Enimuerò nullus externorum Regum libentius est Romæ uisus, maiore'ue studio & congratulatione ciuium in Vrbem acceptus: nullum rursus in se mitiorem est aut Roma, aut Italia experta. Quod maximè ex eo euenit, quia præter illam suæ naturæ benignitatem, qua ad optima quæque inclinabatur, etiam optimos consiliarios semper secum habere uoluit, præsertim sanctos Episcopos Catholicos, quanquam ipsemet Arriani dogmatis assertor esset: in quorum numero erat S. Episcopus Ticinensis Epiphanius; cuius consilio libenter obsequebatur, in illis potißimùm operibus, quæ humanam commiserationem præ se ferre uidebantur. Hoc enim consultore & autore, maximam captiuorum multitudinem (data ingenti Regiorum

Theodericus Rauennam ingressus.

Theodericus summa Romanorum gratulatione exceptus.

Epiphanius episcopus Ticinensis.

Gundibaldus Burgundionum Rex.

prouentuum parte) redemit. Missusq; est ab eo idē Christianißimus Episcopus Epiphanius ad Gundibaldum Burgundionum Regem, pro redemptione plurimorum Italorum, quos pridem ex Italia in captiuitatem abduxerat. Et quum maxima auri uis, quam Theodericus ex fisco dederat, non sufficeret ad omnium captiuorum redemptionem, Gundibaldus quinque millia ex eis sanctißimo Episcopo gratis & sine pretio donauit. Theodericus deinde urbe Roma Senatui permissa, in Rauenna urbe sedem suam collocauit: ubi ad tantam Regiæ dignitatis, & honoris amplitudinem, opumq; affluentiam conscendit, ut paucos illi pares Italia postea habuerit.

CAPVT XXII.

Theodericus uicinorum Regū affinitate roboratur.

INter cætera autem, ut externas uires domesticis adiungeret, Andefledam Clodouei Francorum Regis filiam duxit uxorem: sororem uerò suam Amalafredam Honorico Vandalorum, & filiarum unam Alarici Vestrogothorum Regis filio Almarico desponđit, alteram Gundibaldo Burgundionum, Amalabergam uerò neptem Hermifredo Turingorum Regibus, in matrimonium coniunxit. Euchario etiam nobilißimo Gotho, ex Balthorum prosapia oriundo, Veterici filio, tertiam filiam Amalasuentam in uxorem tradidit: quo genero per aliquot (quibus superuixit) annos, tanquam filio usus fuit. Possedit uerò, & ex prisco Romanorum Principum instituto administrabat Occidentales Romani imperij prouincias, quæ à nullis dictarum gentium Regibus tenebantur. Necdum enim unquam cum Francis, Burgundionibus, & Vesgothis bella suscepit, sed eos atque alios exteros imperij oppressores, quoad potuit, in pace continuit, mißis oratoribus cum epistolis, ne aliqua inter eos nata dissensio, Constantino-

Amalasuenta.

stantinopolitanis Imperatoribus, Romanisq; uiam faceret ad Occidentales terras inuadendas. Ipseq; interea tam dextere mansueteq; regnum administrabat, ciuitates & populos tractabat, ut cum Augusto Principe, Traianóue, aut alio ex ijs, qui Patres patriæ, siue optimi Principes iudicati sunt, meritò conferri potuerit. Enimuerò quòd Rauennæ ageret, non tantum est ab eo factum, quasi Romanorum ferociam (ut tradunt quidam) horreret, desperaretq; posse fieri, ut Roma diu Regem externum ferret, uerumetiam quòd uidebat nunquam fore, ut Gothis Romanisq; conueniret, quorum diuersi mores, diuersaq; sacra essent. Erant enim Gothi Arriani, cùm tunc (ut nunc) Romæ Orthodoxæ fidei uigerent instituta.

Theoderici regnum felicissimum.

Rauenna cur regia sedes.

CAPVT XXIII.

AD tollendam igitur omnem discordiæ materiam, uel (quod alij scribunt) loci opportunitatem secutus, Rauennæ (quod satis constat) annis fuit circiter quadraginta, Vrbis administratione (ut dixi) Senatui permissa. Nec absens unquam destitit ipsum ordinem per literas hortari, ne paterētur Vrbem multis cladibus alijs super alias deformatam, senioq; confectam, situ & squallore coopertam iacere, sed publica Vrbis ædificia instaurarent: ijdemq; studiose prouiderent, ut priuata non corruerent, sed diruta instaurarentur. Eoq; præcepto multa sacra & profana loca, in ueterē formam consurgebāt. Palatiū, thermæ, Capitoliū, porticus, cloacæ, aquarum ductus restituti. Præfectos, architectosq; diligentes & expertos, cuiuscunq; opificij officinis, ut omnia in pristinam formā melioremq; instaurarent, præfecit, qui curam diu noctuq; sustinerent, ne Vrbis ornamenta, statuæ, & ingeniorum monimēta, ex ære aut marmore excisa, extraherētur. Sepulchrū Augusti

Roma à Gothis instaurata.

in campo Martio inter Tyberim & uiam Flaminiam uetustate collapsum restituit. Saxa Amphitheatri, quod iam maiori ex parte corruerat, loco moueri, nisi in solā murorum Vrbis reparationem, prohibuit. Statuas Principum æneas, aut marmoreas, equestres, pedestresq; nominatim multas, & generali edicto omnes conseruari iubebat, adhiberiq; curā, ne illæ interirent, quibus fides posteris assereretur, uiros fuisse præstantißimos, per quos ad amplißimū orbis imperium res Romana conscenderat.

CAPVT XXIIII.

Romana libertas per Cæsarē euersa, à Gothis restituta.

Cato.

Theodericus pater patriæ.

PRæterea leges, & instituta per manus maiorum tradita seruari, moresq; (si quid à prisco uiuendi ritu degeneratum esset) castigari mandauit. Estq; per omnia uetus ciuitatis forma, quam prius Reipub. oppressor Cæsar cum libertate euertit, in integrum à Gothico Rege restituta, excepta disciplina militari, à qua Romani non quidem inuiti (ut quibusdam asserere placet) paßi sunt se sub tam diuturna & florentißima pace reuocari, sed ut operā sapientiæ in toga impendentes, scirent magis militibus imperare, quàm onerosa militiæ negotia exercere, ad memoriam reducentes, seuerū illum Catonem aliquando dixisse, Rempub. Romanā nequaquā fortitudine militari, sed consilio, sapientia, prudentia, imperium suum ab Ortu usque ad Occasum extendisse. Quòd autem Theodericus usum armorum uniuersum prohibuisset, haud uerisimile apud me est: fuisset enim illud non parui timoris indicium, à quo lōgè abfuit, cùm Romanos & Italos omnes perinde ac charißimos filios semper amauerit: estq; rursus ab eis non secus ac communis omnium parens, circiter annos quadraginta (ut suprà notatum est) quibus regnabat, obseruatus. Omnia spectaculorū genera (ut olim sub Cæsaribus) ipsius Regis

Regis impensa sunt edita. Præterea ut honorem Vrbis suæ gloriæ præferret, uetuit ex auro, uel argento monetam cu di alia forma, quàm ueteri, dum Romana Respub. floruisset. Vt autem ciues Romani uel nouis erigendis, uel instaurandis uetustioribus ædificijs, maiorem haberent commoditatem, parandæ calcis officinas in pluribus Italiæ insulis fieri procurauit, calcemq; postmodum ciuibus, quorum principia ædificiorum cernerentur, liberaliter & sine pretio est largitus, multaq; alia pro publica & priuata Romanæ urbis instauratione, supra hominũ fidem effecit. Quod qui à fideli & copiosissimo teste uoluerit certius intelligere, legat Cassiodori eius epistolaris scriptorum uariorum libros, in quibus abundè comperiet, ipsum Regem religionis Christianæ, sacrorum locorum, cærimoniarumq;, & Pontificum Romanorum dignitatis curam enixius, quàm multi alij Christiani Imperatores gessisse, nihilq; unquam prætermisisse, quod ab optimo Principe optari potuisset. Nec silenda est eius pietas in S. Petrum, cuius templo Romæ in Vaticano trabem argenteam, mille & quadraginta libras pensantem, cum duobus cerostratis argenteis, quorum singula septuaginta libras pensabant, liberaliter obtulit, tempore Hormisdæ Papæ. Pari quoque humanitate usus est erga uniuersas Italiæ urbes: quod maximè ostendit edictum, in quo ciues iubet toto anni tempore, præterquã tempore messis & uindemiæ, ciuitates & oppida frequentare, obireq; munera, quibus antea quietis Reipublicæ tẽporibus consueuerant. Non solùm enim agricolæ, sed etiam honesto loco nati, ob bellorum motus, quibus Italia diu afflictata fuerat, rura incolebant, uolentes potius ignobiliter uillicari, quàm in luce hominum cum uitæ periculo uersari.

Romani Pont. à Gothis pluri mũ honorati.

Gothorũ liberalitas in S. Petrum.

Gothorũ ingens humanitas in uniuersam Italiæ nobilitatem.

CAPVT XXV.

Italiæ urbes Gothorum liberalitate restituta.

SVnt urbes quædam ab eodem Rege, & Gothis ædificijs excultæ, Ticinum, Mutina, Regia domo utrobique constituta. Arimini templum protomartyri Stephano erexit, uel consummauit. Rauennæ D. Martino basilicam, Spoletum sumptuosissimo ædificiorum apparatu excoluit. Sipontinis tributa remisit, ut urbem semirutam restituerent. Aponi balnea, quæ sunt in agro Paduano, muro clausit, ædésque balneis apposuit, ut commodius frequentarentur. Præterea (ut Iustinianus Venetus habet) maxima liberalitate usus est erga ipsam Paduanam urbem, dudum excisam. Iacuerat enim annos LX. ab Attilæ demolitione dirutis mœnibus, & sine ullo munimento. Miseratúsque est urbem nobilissimam ad tam infelicem redactam conditionem, ut ipsa per se surgere non posset: deinde uallo, & fossa eam muniens, in pristinam dignitatem, atque hominum frequentiam collocauit. Sed Rauenna Theoderici indulgentia, omnium Italiæ urbium tunc maximè aucta est, excultáque ædificijs, ex urbe Roma & Constantinopoli marmoribus aduectis. Erat q; Theodericus talis in ornanda & conseruanda Italia, ut & ipsam ab omni externa iniuria tueretur, & ciues in tanta pace & tranquillitate conseruaret, ut omnes optimos Principes, qui unquam ante ipsum fuissent, iustitia, clementia, bonitate, & æquitate superauerit. Fuit enim (inquit Procopius) nemine inferior, qui à principio in dignitate Imperiali probatiores fuissent. Gothos quidem ac Italos, pari quadam & summa beneuolentia suapte humanitate prosequebatur, ita ut omnes (quod utique difficillimum est) eius imperium oblectaret.

Rauenna.

Theodericus omniũ Imperatorũ optimus.

CAPVT

CAPVT XXVI.

Obtinuit interim Theodericus non solùm Italiam, Romámque Italiæ caput, sed & insulas, prouinciasq;, quæ ipsi terræ adiacent, & cum his Dalmatiam, Liburniam, eamq; Illyrici partem, quæ ad Hadriam spectat. Tenuit & Narbonensem Galliam in Comata Gallia. Præterea circa Rhenum gentes quasdam suo regno adiecit. Pars ad hæc Pannoniæ, quæ ad Sirmium uergit, eius præsidio defensa est aduersus Bulgaros, qui relictis sedibus, quas circa Istrum prope Pannoniam & Noricum habuerunt, Thraciam populati sunt: quam Zeno iniuriam nunquam reprimere poterat, tum quia res imperij nimis afflictæ erant, tum quia Byzantio nuper conflagrato, Imperialis fiscus euersus esset. Ad postremum ut tutior esset Italia ab omni externarum gentium insultu, omnia Alpium claustra, à mari ad Tridentinum saltum, Gothorum Principibus attribuit, Tridentumq; muro cinxit. Verucam etiam (quæ est Monsfalco in agro Aquileiensi) à fundamētis erexit. Atque his Theodericus artibus, & prudentißimo studio assecutus est, ut diu Italia cum magna Europæ parte, nullis bellorum terroribus fuerit obnoxia.

Gothorum imperium latißimum.

Tridentū à Gothis munitum. Monsfalco.

CAPVT XXVII.

Tandem Romani tam quieta & felicia secula in Summi Pontificis electione turbauerunt. Siquidem defuncto Papa Anastasio, clerus & populus in controuersiam deuenit. Cùm Symmachus in Lateranensi (quam appellabant Constantinianam) & Laurentius in beatæ Virginis (quæ Noua dicitur) ædibus, uterque Romanus, in Pontifices eligerentur, delata est res Rauennam ad Regem Theodericum: qui quamuis ecclesiasticas causas suo iudicio minimè subijci cognosceret, conciliandis tamen parti-

Romani diuturnam pacē turbant in eligendo Pontifice.

bus operas suas impendit, ratus ad æquitatem pertinere, quòd ille qui prius, & à meliore parte fuisset electus, in Pontificatu permaneret. Obtinuitq; Symmachus: qui Christiana usus clementia, Laurentium competitorem aduersariumq;, Nucerinis Episcopum dedit. Verùm cùm putaretur illa cõtrouersia plenè sedata, Romani ad tumultum cõsurgebant: in quibus utraque pars suos defensores inuenit, sed diuersis studijs, & intentione non æquè incorrupta. Symmachi enim pars iure agens, à uindicta & iniurijs temperabat: at Laurentianæ partis defensores ad uim conuersi, in uirgines, & sacerdotes immania exercebant, multumq; innoxij sanguinis ubique est perfusum. Nec quieuere tumultuãtes, donec Symmachus coram synodo se de obiectis criminibus purgasset. Quo facto, una omnium uoce Laurentius condemnatur. Præterea Clodoueus Francorum Rex, nõ paruum negotium Theoderico fecit, quando Alarico Vesgotho, Hispaniarum Regi, eò quòd Arrianam hæresim foueret, bellum indixit. Deinde coactis undecunq; copijs, in Hispanias aduersus eum duxit. Alaricus contrà haud segnius à Burdegala Vasconiæ urbe mouens, cum ualido occurrit exercitu, hostemq; ad se uenientem in Pictauis excepit. Fuit id prælium atrox, & aliquandiu anceps: ad postremum Alarico cadente, uictoria partibus Clodouei accessit: qua elatus, quotquot Arrianæ sectæ urbes reperit, diripuit & destruxit. Almaricus Alarici filius, Theoderici gener adolescens, cum quibus potuit paterni exercitus reliquijs, intra Pyrenæos saltus, ut Hispaniam tueretur, se recepit.

Schisma inter Symmachum & Laurentiũ.

Clodoueus Frãcorum Rex in Alaricum Hispaniarũ Regem pugnat.

Alaricus moritur.

CAPVT XXVIII.

TVlit iniquo atque indignanti animo Alarici casum Theodericus, & hanc soceri sui uictoriã, non magis affinitate

affinitate motus, quàm Arriano nomine, cuius erat ipse studiosissimus: & iam sua sponte meditabatur, quomodo Almarico genero opitularetur, ut infrà libro XVI. dicemus. Interea Anastasius Imperator Constantinopolitanus, renuntiata sibi uictoria Clodouei, gauisus est ultionem de Vestrogothis imperij sui euersoribus, sumptam fuisse suis temporibus: missaq; legatione Clodouco de prospero rerum successu gratulabatur. Attulerunt, qui ad id missi sunt, illi tunicam blatteam dono, qua soli utebantur Imperatores, & alia quædam insignia: epistolasq; misit, in quibus eum Patricium Consulemq; appellauit. Eratq; Clodoueus Turonis constitutus, quando tantum ab Imperatore Romano munus accepit. Proinde post solennes Christianorum cærimonias, eam induit uestem, & sedens in equo, nummos in multitudinem, quæ magna ad eam solennitatem aduenerat, dispersit, acclamante populo, non Patricium fore, & Consulem, sed Augustum etiam Clodoueum. Qui ea sociatus pompa, Parisios accedens, eorum urbem tunc primam regni Francorum sedem (prout hodie est) constituit: ædificauitq; magnificentissimo apparatu templum, quod Principi Apostolorum pro uictoria uouerat. Quæ cùm intellexisset Theodericus Ostrogothorum Rex, tunc in Italia potentissimus, ægerrimè tulit, uel quia soceri Clodouei audaciam damnauit, uel quod magis est uerisimile, indignè tulerat, quòd tantam cum Græcorum Imperatore amicitiam coniunxisset, ratus hæc omnia in suam, & Ostrogothorum contumeliam fieri. Super omnia uerò displicuit, quòd nepotem ex filia Almaricum paterna possessione depulerit. Proinde coactis undecunque quadraginta millium copijs, quibus Ilbam ducem præfecit, easq; in Vasconiam, quam Vestrogothis ademptam, Clodouei exercitus occupabat, emisit. Fit igitur inter Ostrogothos

Anastasius Imp.

Parisius prima Francorum sedes.

Ostrogothorum & Fräcorum bellum.
Franci uicti & profligati à Gothis.

& Francos acerrimus congressus: & tandem Ostrogothi uictores euaserunt, prostratis & profligatis triginta millibus Francorum in Vasconia: quæ recepta est pro Almarico defuncti Alarici filio, cui iam inde regnum incolume mansit Theoderici præsidio: qui quandiu deinceps in humanis erat, præstitit Vestrogothorum res tutas in Hispania ab omni Francorum iniuria.

CAPVT XXIX.

Theoderici liberalitas in Ligures.

NEque silenda est Theoderici liberalitas, qui Ligustinis magnam frumenti copiam ex horreo publico erogauit, quia Ostrogothorum exercitus per Liguriam in Vasconiam transiens, ipsam nonnihil afflixerat. Ita enim habuit iustitiam cum æquitate atque humanitate coniunctam, ut nullus unquam magis. Afferuntur ad id probandum duo non prætereunda exempla à Iustiniano Veneto. Asserit enim Theodericum fures adeò acribus pœnis insectatum, ut liceret per omnem ferè Italiam apertis ianuis dies & noctes agere. Alterum autem, quòd quum mulier defuncto marito secundas nuptias amatori spopondisset, & conditionem addidisset, filium domo eiecturam, questus est filius de matre apud Theodericum: negabat constanter mulier suum esse filium, suppositum dicebat. Quum eniteretur, multis hinc atque hinc argumentis contendebatur. Rex ingenio sagax, ut ueritatem erueret: Atqui, inquit, ô mulier, potes si me audis facilè ista te molestia liberare: quin tu iuuenem istum, qui filium tuum se facit, maritum accipe: minor est ætate, & facie liberaliore. Mulier omnino commota, primùm substitit quid responderet. Quum aliquandiu se collegisset, multis cauillationibus eam rem subterfugere, neque sibi ipsi constare cœpit, sed omnia ambagibus inuoluere. Theoderico maior

Theodericus in fures acerrimus.

Theoderici mira dexteritas in iudicijs.

ior orta est suspicio. Itaque finxit se poenam addere, nisi consentiret. Tu ic adacta mulier sceleris horrore, suum esse filium cc nfessa est.

CAPVT XXX.

MOrtuo interea apud Byzantium Imperatore Anastasio, successor, & filius eius Iustinus, Christianæ pietatis amãtißimus, uolens omnes hæreses in Christi religione excitatas, & præsertim Arrianam uesaniam radicitus extirpare, omnes eius sectæ Antistites in toto Orientali imperio eiecit. Tulit eam rem Theodericus permolestè: imbibitam enim à Zenone Imperatore Arrianam labem, usque ad ultimum diem mordicus tuebatur. Quocirca aduersarios suos existimabat omnes, quos Catholicæ fidei assertores inuenit. Hinc optimos ciues Romanos, Symmachum & Boëtium, ad delationem duorum factiosißimorum ciuium Romanorum, Opilonis & Gaudentij, suspectos habebat, quasi Iustini partibus studerent, cuius optimam popularemq; administrationem longè suspectiorem timebat. Deinde quum Theodatum nepotem ex Galliæ Narbonensis administratione ad Hetruriæ prouinciæ principatum reuocasset, permisit Senatui, ut unum aliquem patricij sanguinis (quem uellent) mitterent, qui prouinciæ præesset. Quod ideò fecit, ne Senatus de eius solita clementia dubitaret. Sciuit enim uerum esse, quòd Princeps, qui uni facit iniuriam, omnibus comminari uidetur. Attamẽ semel irritatus Regis animus, his suspicionibus sæuire non destitit: quin legationis prætextu, Ioannem Pontificem, & ex Senatorio ordine quosdam clarißimos Principes (adiuncto his Ecclesio Rauennate Antistite) ut res minus suspecta esset, procul Italia ablegauit.

Iustinus Imp. Arrianos Episcopos proscribit.

Symmachus & Boetius.

Ecclesius Rauenna Antistes.

CAPVT XXXI.

Theoderici legati ad Iustinū Imp.

HI ad Iustinum ire iussi, hanc mandati summā secum deferebant: Audisse Theodericum Iustini edictum de Catholicis, & Arrianis: non dubitare hoc in suam contumeliam factum, quem iampridem infensum habuerint, & Anastasius pater, & Iustinus filius, nulla quidem ipsius culpa, sed ob Italicum regnum iustis armis quæsitum, conseruatumq́;, & auctum summa cum iustitia, & diligentia: prouidè quoque agi cum Iustino, si imperium ipse suum tam diligenter administret, ut illi supersit tempus, otiumq́; ad sacerdotalia iudicia curanda: censere præstantius esse, ut Reges Pontificesq́; seorsum quisq́; munera sua obeant: certent inter se uerbis sacerdotes, dummodò ui temperent & armis. Moneant igitur Iustinum, ut abstineat edicto: quod nisi fecerit, certiorem faciant, quicquid ille iniuriæ intulerit Arrianis ecclesijs, idem quoque se Catholicis illaturum. Excepit Iustinus Pontificem multa ueneratione, demissusq́; ad eius pedes, ut Dei uicarium osculo adorauit. Incidit inde difficilis consultatio, utrum Arriani restituendi essent: estq́; Pontificis & legatorum lachrymis cò deuentum, ut Iustinus potius Arrianos diuinæ prouidentiæ permitteret, uti per se aliquando ueritatem respicerent, aut opportuniore tempore omnibus terris ea pestis exploderetur, ne Roma, & omne Italicum nomen ex ea re maiorem cladem adiret. Datum est Pontifici & legatis, ut Arriani restituerentur, suoq́; instituto uiuerent. Dimissurus oratores Iustinus, ut in illorum honore etiam suo consuleret, à Ioanne Pontifice (Consulibus Romanis, Senatoribusq́; subministrantibus) uoluit coronari. Verùm quantò maiore honore legati à Iustino afficiebantur, tantò maiore inuidia Theodericus inflammatus eos redeuntes excepit, quasi omnia humanitatis officia, ab

Iustinus Imp. pedes Papæ osculatur.

Romanus Pont. pro quiete Arrianorū orat.

Papa orat ut Iustinus Arrianos restituat.

ab Imperatoria benignitate in eos collata, in ipsius contumeliam facta fuissent.

CAPVT XXXII.

PRoinde iam ex optimo Rege seuerus tyrannus effectus, non erubuit sanctißimum Pontificem, & integerrimos legatos, uarijs criminibus insimulatos, in tetrum atque horrendum carcerem conijcere, deinde fame atque inedia, & pedore cruciatos extinguere. Nō dißimili furore deseuit in nonnullos Romani Senatus Principes, in quorum numero Boëtium, & Symmachū iámpridem apud Papiam relegatos, interfici iußit: Boëtium quidem, quasi librum illum nobilißimum, quem de Trinitate aduersus Arrianos conscripsit, in eius contumeliam composuisset. Ipse nō multò pòst, ut nōnulli uolunt, apoplexia, nonnulli uentris profluuio, magnis cruciatibus extinctus est, anno trigesimooctauo post adeptum Italiæ regnum, & toto tempore (excepto nouißimo anno) adeò clementer administratum, & auctum, ut optimum quenque antiquorum Principum non æquasse solùm, sed superasse uideretur. Est Procopij autoritate proditū, paucis diebus post Boëtij & Symmachi cædem, cùm cœnanti Theoderico caput piscis esset oblatum, refugisse Theodericum, quasi Symmachi faciem oblatam uidisset, quæ inferiorè labro mordicus apprehenso, toruis sibi oculis minaretur, territumq́; eo ostento in mortiferum incidisse languorem, statimq́; deficientibus membris in cubiculum seceßisse, ubi lecto decumbens, & parumper quiescens, magnam togarum uim ut sibi ingererent, iußisse. Deinde Elpidio medico omnibus quemadmodum accidissent diligentius explicatis, in Symmachum Boëtiumq́; patratum à se scelus acerbo luctu deflebat: quo denique deplorato, ex accepta calamitate

Theodericus fit tyrannus.

Boëtius.

Ostentū fatale.

Theoderici pœnitentia.

dolore ingenti affectus, haud longè pòst moritur, cùm primùm id iniustitiæ & ultimum in suos subditos exemplum exercuisset. Fuisset nimirũ longè felicior eius exitus, si suorum Gothorum consilia ita in extremo anno attendisset, quemadmodum semper antea audiuerat, & illorum seditiosorum Romanorum, Gaudentij & Opilionis, delationes suspectas & perniciosas à se longius remouisset. Proinde huius tanti uiri morte relictum mortalibus exemplum, nullam esse r[illegible]fortunæ uicibus non subiectam, non opes, non liberos, non imperium, non denique uirtutem ipsam, quam Ethnici Philosophi supra omnem fortunam statuerunt: eripiuntur omnia illa, & euanescunt: at constans & sempiterna felicitas est, quam optimus Deus mortalibus gratis infundit, nec igni, nec ferro, nec ipsa quoque corporis ægritudine labefactandam.

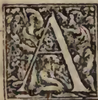
Gaudentius. Opilio. Fortunæ uicissitudo.

IOANNIS MAGNI

GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber decimus.

CAPVT I.

Amalasuenta 40. inter Reges externos.

Malasuenta deinde paterno imperio potitur, quam nonnulli ob Gothicæ linguæ ignorantiam Amalasuntam uocãt, cùm Sunta apud Gothos in nullo usu sit, Suenta uerò iuuenculam, & Suen adolescentulum significet. Igitur Amalasuenta iuuenculam ex Amalorum nobilissima familia genitam ostendit. Hæc filia erat Theoderici, eiq; non extante prole masculina, in regno

gno

gno cum filio suo Atalarico, septenni puero, quem ex Eucbario Gotho, & magnæ nobilitatis uiro susceperat, successit: de cuius egregijs laudibus plurima à grauißimis autoribus scripta inueniuntur, præsertim ab integerrimo uiro Caßiodoro, Romanæ urbis Senatore, à quo nonnulla breuiter excepimus. Inquit enim neminem eam mulierem sine ueneratione uidere potuisse, audire loquentem fuisse miraculum, Græcis Latinisq; literis egregiè fuisse imbutam, omnium gentium nationumq;, quibus cum Romano imperio aliqua esset cõsuetudo, linguam nouisse, uernaculæ uocis sono, quasi inde duxisset originem, loquutam: tantæ autem grauitatis, ac in simulando & dißimulando prudentiæ, ut cùm improbos redargueret, acriusq; increparet, nihil sibi quod acerbum esset illatum & dicerent, & sentirent. Quibus ex rebus tantam sibi comparasse dicit tum autoritatem, tum amorem, ut illi non paruisse, etiamsi nulla timeretur pœna, nefarium duceretur. Amalasuëtæ mirifica laudes.

CAPVT II.

HAec sapiens mulier primam curã post susceptũ regnum adhibuit, ut publicam gratiam, quam pater suggestione malignorum hominum imprudenter deceptus amiserat, prudentius agendo recuperaret. Quocirca Symmachi & Boëtij filijs, ablatũ paterna seueritate patrimonium restituit, alijsq; compluribus operibus summa laude meritò extollendis, paternam culpam abolere contendit. Amalasuentæ clementia. Filium Atalaricum ut Romanis moribus, & disciplina instrueretur, summoperè curauit, ut facilè in optimum Principem euasisset, nisi tres Gothi illius educatores, rapinis (quibus assueti erant) inhiantes, prudens id Reginæ consilium peruertissent, affirmãtes Gothorum proceribus nequaquã placere, eorum Regem sub magistrorũ formidine Puerorum corruptores.

educari, qui minas & uerbera incutientes, non fortem Regem, sed meticulosum seruum efficerent, cùm contrà magis expediret, uitam inter Gothorũ duritiem acturum, omni maiorum reuerentia solutum, inter coæuos uiuere, armaq; & equos tractare, quibus animi uigor, generositasq; à maioribus accepta indies augeretur. Illudq; sedulò dicebant, Theodericum ipsum liberos ad ludimagistros non mittendos quocunq; pacto censuisse, idq; frequentius usurpasse: Haudquaquam eos quos ferulæ timor iam semel inuasisset, gladios & lanceas magnifacturos. Vnde par fore ducebant, Amalasuenta ut minimè præteriret Theodericum patrem, qui cùm tantarum Rex sit urbium factus, & regnum susceperit, nulla ex parte contigerit literas ipsas, nec auditas quidem uspiam perceperit. Quocirca Regina, inquiunt, pædagogos istos missos nũc facito, & Atalarico qui secum uiuãt coæuos dato, ut ætate una & florida prouehantur, & ad uirtutem uirilitatemq; impellantur.

CAPVT III.

Dissimulatio periculosa.

HAec etsi Reginam non latebant quorsum tenderet, tamẽ ne refragari eorũ postulationi uideretur, cõsensit. Adolescensq; æqualium cõuersationi traditus, breui admodum tempore in lasciuiorem uitam, scortaq; & libidines, ac cæteras huiusmodi uoluptates transuectus est. Matri uerò, præsertim post Iustini Imperatoris fatum, cuius potentiam formidabat, adeò repugnans esse cœpit, propter malos suasores, ut neque adire illam, neque alloqui dignaretur. Quibus artibus cùm prudentissima Regina intelligeret se ab aduersarijs oppugnari, regnoq; priuari, non tulit dolorem magni animi mulier, sed tres illos Gothorum proceres, qui autores suasoresq; malorum consiliorum puero erãt, primùm in diuersas Italiæ prouincias,

Consilium malum, consultori pessimũ.

ne

ne Regiam indolem peni tus corrumperent, emittere, deinde missis clam percussoribus occidi curauit. Quo peracto adolescentem sibi reconciliauit, ipsumq; melioribus consilijs imbuens, effecit, ut spem de se bonam (si per fata licuisset) polliceretur.

CAPVT IIII.

Atalaricus igitur paulò adolescentior Theoderici ex filia (ut dictum est) nepos, quamuis à principio ad quorundam malignorum suggestionem contempta matre regni gubernacula præripere conaretur, attamen prudentia matris ad mitiorem animum reuersus, talem se deinceps exhibuit, ut Caßiodorus affirmet, ipsum omnia ad exemplar aui Theoderici gesisse, & quãdoq; melioribus cõsilijs usum fuisse. Quamuis enim sectã Arrianã à patre acceptam tueretur, Bonificium tamen, & Ioannem (cui etiam Mercurio nomen erat) Summos Pontifices, qui succeßiuè per eius tempora fuerunt, nõ solùm prosecutus est magnis fauoribus, & honore, sed & à Romano Senatu, ac populo honorandos curauit. Extant etiam eius decreta de Episcopis à Romano Pontifice, & nullo alio ordinandis: de rebus sacris à nemine distrahendis: & demum de ecclesiastica libertate securius conseruanda. Præterea Romam, & omnes Italiæ urbes à ciuibus frequentari, bonisq; artibus operam dari præcepit. Salarium in urbe Roma liberalium artium præceptoribus (quod multis annis omissum fuerat) constituit. Publica Vrbis ædificia uel fortuito casu, uel uetustate collapsa, quæ pater instaurare inchoauit, adeò diligenter continuauit, ut necessariũ fuerit aliunde marmora adduci, quæ iam in ruinis, & exhaustis ruderibus deficiebãt. Itaq; omnia ad prudentißimæ matris consilia, & materni aui exempla disponens, nihil ab eo perperàm perpetratum cre

Atalaricus 41. Rex externus.

Caßiodorus.

Gothorũ in Sũmos Pontifices, & clerum fauor.

Romani Pont. autoritas.

Ecclesiastica libertas.

Studiũ per Gothos restitutũ

Indigna Opilionis traditoris exaltatio.

dimus, præter illius peßimi delatoris Opilionis, qui optimis uiris Symmacho & Boëtio uitam, clarißimoq; Regi Theoderico optimam famam abstulerat, sublimationem ad ærarij præfecturam, quem iustius legibus puniendum tradidisset.

CAPVT V.

Tandem est ingesta in regnum pueri non parua difficultas, ob Francorum Burgundionumq; in Italiam irruptionem: quam hunc maximè in modum factam fuisse didicimus. Clodomirus, Childelbertusq;, Clodouei Francorum Regis filij, mortuo patre paternum regnum ita diuiserunt, ut eorum nepoti Theoberto (quem in Metensibus Regem constituerãt) partes Burgundiæ Germaniæq;, quas occupauerat Clodoueus, quæq; in Alpibus ad Italiam spectant, aßignarent. Qui quoniam rapinis assuetus esset, uicinas Italiæ partes molestare, atq; uastare contendit. Quod cùm Amalasuenta intellexisset, mißis ad Francorum Reges legatis, ostendit ualde necessarium fore, ut omnis controuersiæ materia inter Italiã, & Principes Italiæ uicinos, quantotius aboleatur, ni uelint omnes ab Imperatore Iustiniano impugnari, & expugnari. Impetrauitq; prudens Regina per eam legationem, fœdera inter Atalaricum filium, & Theobertum constitui, & confirmari, Theoberto Romanam prouinciam in uim ipsorum fœderum retinente. Nec parum cumulata sunt pueri Regis incommoda, quòd Regina Theodatum consobrinum suum, à populis Hetruriæ ob iniquas exactiones accusatum, ad restitutionem compulerit. Is enim tam iustam Reginæ sententiam perinde ac grauem iniuriam interpretatus, cœpit (ut autor est Procopius) agere apud Iustinianũ Imperatorem de Italiæ ad imperium restitutione. In his cogitationibus

Francorum Regum belli apparatus in Gothos.

occupa-

occupato Theodato, Reginaq; in multa rerum perplexitate fluctuante, præmaturus Atalarici Regis obitus omnes eorum cogitationes in noua consilia permutauit.

CAPVT VI.

ANno enim octauo, siue (ut alijs placet) decimo, postquàm à Regina matre in regni consortium assumptus fuerat, diem clausit extremum. Tum Regina in maiore perplexitate cōstituta, cogitare cœpit, quomodo suæ orbitati, & publicæ Gothorum saluti melius efficaciusq; consulere posset. Tandem postquàm diu multumq; de rerum gerendarum ordine deliberasset, Theodatū Hetruriæ, & magnæ partis Italiæ Principem, qui solus ex Theoderici sanguine restabat, ad se inuitatū, magna & singulari humanitate excepit, eūq; (teste Procopio) multis idoneisq; uerbis ad id inducere contendit, ut præteritarum controuersiarum oblitus, cogitare uelit, quomodo Gothorum regnū singulari Theoderici prudentia fundatū, erectum, & auctum cōseruari posit, & si iureiurando se obligare uellet, ut præteritarū iniuriarum memoriā à se penitus abijceret, ipsa eum primò in suum maritum, deinde Regem, & regni consortē assumeret. His Theodatus omnibus auditis, quæcunq; Amalasuentæ animo essent, fraudulenter per sacra iurans, facturum se omnino pollicetur. Hoc pacto Amalasuentà partim propria sententia, partim Theodati iuramento elusa, hunc in Regem constituit, futurum credens, ut quē pater Theodericus uiuens multis magnisq; beneficijs (considerata eius indole, quæ optima uidebatur) affecerat, in nullo prorsus ab auitis uel paternis moribus degeneraret. Videbatur enim adolescens ingenio esse mitiore, & ad disciplinam uirtutesq; liberales accommodo. Erat enim literis Græcis, Latinisq; liberaliter eruditus, multum in

Atalarici mors

Theodatus Hetruriæ princeps.

Theodatus fit Rex beneficio Amalasuentæ.

Theodati indoles optima.

Philosophia uersatus. Platonem plurimum in manibus habebat. Scripsit sui temporis historiam. Videbaturq; laudis, & gloriæ cupidior, cæterùm natura imbecillis, & inconstans, multis uitijs ita laborabat, ut nulli rei præterquàm cumulandæ pecuniæ, cui auidissimè inseruiebat, uideretur idoneus. Regina tamen impellente, unicum inuitus regno ædidit uirtutis officium. Nam dum Amalasuenta Rauennæ constituta ipsum in regni consortem assumpsit, Theobertus Metensium Rex, multa Burgundionum armatorum millia in Liguriam, atq; Aemiliam, Alemannos uerò in Venetiam misit: quibus Theodatus magno Gothorum Italorumq; exercitu succinctus, obuiàm iuit, commissoq; prælio, utranq; gentem nō sine illarum cæde Italia eiecit. Deinde misso exercitu, quem in utraq; expeditione habuerat, prouinciam Romanam per legatos recuperat. Interim eximia Reginæ uirtus multas ipsius Regis ineptias, prudenter omnia administrando tegebat.

Theodatus historiam scripsit.
Theodati sordida auaritia et imbellia.

CAPVT VII.

THeodatus ergo summa Amalasuentæ gratia ad Gothici regni fastigium sublimatus, quandiu omnia Regiæ maiestatis negotia ex cōsilio sapientissimæ cōiugis exequebatur, tam diu publicæ omnium subditorum utilitati, suæq; propriæ consuluit honestati. Ex eius siquidem consilijs, omnia illa præclara facinora, quæ Cassiodorus in suis Epistolis Theodato attribuit, prodierunt. Hinc enim pax à Iustiniano Imperatore, & Francorū Regibus, ac eorum nepote Theoberto, per datas multiplices epistolas, missosq; oratores, etiam ex Senatu, enixius petita: hinc Summi Pontificis ueneratio, & suscepta accuratius cleri, sacrarumq; rerū protectio: hinc aducta magnis sumptibus à Constantinopoli marmora, quibus Romam ornari curauit: hinc illa libe-

Theodatus aliâs Theodeatus 42. Rex externus.
Theobertus rex Franciæ.
Summi Pontificis & cleri ueneratio.

la liberalitas processit, quâ in Ligures, Aemiliensésq; & Venetos usus fuit. Ipsis enim populis ob accepta à Burgundionibus Germanisq; damna, tertiæ partis unius anni annonam ex publico est largitus. Quam quidem annonam Ligures, Aemilienses, Papienses, & Veneti, ex Taruisino & Tridentino horreis acceperunt. Hunc etiam Regem scribit Cassiodorus elephantes tunc ex ære uia sacra, ad naturalem bestiæ magnitudinem extantes, quæ ruinam minabantur, instaurari iussisse, ea (ut uidetur) ratione, quòd pueri adolescentesq; Romani, uisa bestiarum magnitudine, in quas eorum parentes pro patria & decore pugnauissent, animos ad fortitudinem maiorum eleuarent. Sed breuis hospes erat uirtus in corde tyranni. Pauco enim tempore euoluto, optima Regina compertum habuit, se nihilò feliciorē fuisse in consobrino, quàm in filio arrogando. Deposito siquidem respectu, quem ad illustrissimam Reginam habebat, auarum ignauumq; se prodidit, laborem fugere, inertiæ sese dedere, odisse tam uirtutem, quàm uirtuti deditos, congregandæ pecuniæ incumbere, ut dicere non dubitaret, se sibi prouidere, ne fortè si dimittendum fuerit regnū, uitam non posset ducere. Infelix in utroq; Regina, cuncta ut poterat administrabat.

Elephantum statua.

Theodatus fit tyrannus.

CAPVT VIII.

FErebat indignè quoq; Theodatus omnia, quæ prudens Regina attentabat, & iam neq; ipse facere, neq; Reginam permittere poterat. Moxq; homo ingratissimus, ad summam ingratitudinem adactus, quasi aliena uirtus sibi dedecori esset, eam in lacus Vulsinensis insulam relegauit: deinde ut atrox facinus atrociore crudelitate cumularet, noluit eam aliquo simplici mortis genere interire, sed crudelissimis uiris, quorum ipsa propinquos ob filij corru

Amalasuēta ab ingratissimo Theodato relegatur & occiditur.

ptionem iustißimè necari fecerat, eam (prout uellent) occidendam reliquit. Quis enim dubitat, quin illi ipsam uarijs, atq; exquisitis supplicijs affluxerint, quando per ingratißimũ Regem licuit eam pro sua ipsorum uoluntate trucidare? Quæ res ut Italos præ cæteris omnibus, ita & Gothos uniuersos intolerabili mœrore affecit. Erat enim hæc fœmina (ut suprà ex Caßiodoro ostendimus) quibusuis humanis uirtutibus excellentißimè decorata. Quocirca Theodatus omnibus inuisus, publico atq; inextinguibili odio laborare cœpit. Improbum quippe scelus omnes detestabantur: tantamq; ex eius enormitate inuidiam conflauit, ut nullus propè, aut procul positus, ipsum sine horrore potuerit nominare, aut nominatum audire. Statimq; Iustiniani oratores, qui nuper aduenerant, audita illustrißimæ fœminæ morte tam indignè perpetrata, præsente Theodato, & adstantibus Gothis, Deũ & homines simul obtestabantur, eos omnino ob id scelus à Iustiniani fœdere disiunctos esse, nec ab ipso aliud quàm conflictum & uindictam expectarent. Theodatus uerò prorsus imprudens, Amalasuentæ interfectores in summo honore cultuq; habebat, illisq; se bene uelle palàm ostendebat: & tamen ipsi Imperatori, & Petro inter Imperiales legatos præcipuo, persuadere contendit, Amalasuentam non suo iussu, aut consensu, sed quorundam Gothorum temeritate interemptam.

Theodatus omnibus inuisus.

CAPVT IX.

Iustinianus bellum in Gothos parat ob cadẽ Amalasuentæ.

IMperator autem ubi iam didicisset quemadmodũ cum Amalasuenta actum fuisset, confestim se ad bellum parabat, uindictã de tam nefario uxoricida suscepturus. Quod cùm Theodatus animaduerteret, cœpit more omnium tyrannorum trepidare leuis & inconstans homo, nunc per legatos pacem deprecari, nunc, si bellum inferat, minari se de-

se defensurum, atq; ita se tum uerbis, tum factis gerere, ut facilè intelligeret Iustinianus, se bellum suscipere in hominem qui minari sciret, uincere autem nesciret. Pœnituit tūc Theodatum (sed erat pœnitentia nimis sera) quòd optimæ Reginæ pro gratia odium, pro beneficijs iniurias, pro regno necem rependisset: attamen cùm consultius existimasset, Imperatoris gratiam quàm uindictam expectare, multos nuntios, plures literas, sedulasq; intercessiones, quibus instans bellum auerteretur, adhibuit: atq; inter multas, quas ad Imperatorem, uxoremq; eius epistolas dedit, unam diligentius ornatiusq; scripsit, in qua Romam, Italiamq; loquentes facit, pacē optimo Regi, doctissimo Principi, Romæ & Italiæ amantissimo patri, mitissimoq; domino implorarent. Tantusq; erat illi timor, ut parum putaret Senatores Romanos mittere oratores, nisi etiam Agapitum Summum Pontificem pariter emisisset: quem tamen nullo prorsus commeatu, siue uiatico iuuit, ut bono Pontifici necessarium fuerit aurea argenteaq; uasa, sacrorū usui deputata, ex beati Petri sacrario accepta, apud usurarios collocare, quò itineris expēsas ab eis acciperet. Qui à Iustiniano non ut malè meriti Regis legatus, sed ut Dei in terris uicarius exceptus, atq; cum summa ueneratione in Constantinopolim introductus est. Passusq; est Imperator se ab eo exorari, ut iniuriam nefariæ cædis in Amalasuentam illatæ, quam Agapitus deprecandam aduenerat, Theodato remitteret.

Theodatus pacem à Iustiniano petit.

Agapitus Papa fit legatus Theodati.

CAPVT X.

EGit deinde Iustinianus cum Agapito, ut Eutycianā opinionē cōprobaret: à qua pientissimus Pontifex labe cū magnoperè abhorreret, instaretq; Imperator minas precibus miscēs, Putabā, inqt Agapitus, uenisse me ad Chri

Eutyciana hæresis.

stianißimum Principem, sed ut deprehendo, ueni ad Diocletianum. Tam libera uoce delectatus Imperator, uel quia Deus id fecit, in cuius manu sunt corda Regum, Anthemio huius hæresis fautore eiecto, Mennam in Constantinopolitanum Episcopum ordinauit, tantũ abfuit, ut ob eam rem iam inde aliquo modo Agapito infestus fuerit. Nec multò pòst Agapitus Constantinopoli mortuus est. Deinde corpus eius loculo plumbeo Romam delatum, & in Vaticano sepultũ est: quamuis alij affirment, ipsum in Vrbem reuersum, continuò deceßisse. Quo defuncto, Theodatus Rex clerum Romanum (quod nullus ante eum tyrannus facere ausus est) in electionẽ, quam faceret, illata ui consensum promittere coëgit, & pecunia per pactionem accepta, Syluerium Pontificem creauit. Quod factum adeò displicuit Imperatori, ut propter eam iniuriam accensus fuerit ad inferendum bellum Theodato, cui iam intercedente Agapito (ut diximus) mortem Amalasuentæ remiserat. Considerãs igitur Theodatus se in publicum & periculosum odium propter sua temeraria facinora deuenisse, incepit melioris uitæ speciem ostentare, tributa & Regios prouentus in plerisq; locis imminuẽs, alibi uerò in totum tollens: liberauitq; omnes fisco obnoxios, & qui ob delicta in Rempub. commissa, in publicis uinculis tenebantur. Ille tamen inuisi Regis conatus semper minor reputatus est comparatione flagitiorum prius commissorum, ideoq; nullam autori gratiã poterat conciliare. Maximum uerò odium ob annonæ penuriam, quæ per uniuersam Italiam suborta fuit, cõtraxit, quando maiorem uinorum, quàm frumentorum curam se gerere patenter ostendit. Cùm enim compertum haberet, in Veronensi agro Accinaticum esse uinum, odoris saporisq; suauißimi, magnam eius uim summo cum fisci impendio Romã adduci curauit. Vinũ etenim illud asserit Cassiodorus

Anthemius hæreticus.

Syluerius Papa simoniacè electus.

Vinũ optimum apud Veronã.

dorus colore fuisse purpureo, sapore præcipuũ, cuius dulcedo ineffabili suauitate sentiebatur, cùm tamen & tactus eius densitate pinguesceret, ut carneus liquor, aut potio edibilis uideretur. Sed annonæ penuriam subleuaturus, ad tribunos maritimos Venetiarũ epistolam dedit, quæ nouæ urbis Venetæ paulò antè (ut in historia Attilæ diximus) inchoatæ, prima incremēta qualia fuerint, ante oculos ponit, & haud secus designat, quàm si ad tanti populi, tamq; excellentis urbis ostendendam originē, tunc à Cassiodoro Rauenna oriundo, & qui locum inspexit, perscripta fuisset. Theodatus annonæ penuriã subleuat. Venetæ urbis origo.

CAPVT XI.

Cvm enim Theodatus Rex Larentium quendam misisset in Istriam procuraturum annonam, quæ Rauennam aduceheretur, exercitibus & Italiæ populis distribuendam, dictis Venetiarũ tribunis in hæc uerba Theodatus scripsit: Data pridem iussione, censuimus ut Istria prouincia uini, & olei species, quarũ præsenti anno copia indulta perfruitur, ad Rauennatē feliciter dirigeret mansionem. Sed uos, qui numerosa nauigia in eius cõfinio possidetis, pari deuotione grata prouidete, ut quod illa parata est tradere, uos studeatis sub celeritate portare. Similis erit quippe utriq; gratia profectionis, quando unũ ex his dissociatũ, impleri nõ permittit effectũ. Estote ergo promptissimi ad uicina, qui sæpe spatia trãsmittitis infinita: per hospitia quodammodo uestra discurritis, qui per patriã nauigatis. Accedit etiã uestris cõmodis, quòd uobis aliud iter aperitur, perpetua securitate tranquillũ. Nam cùm uentis sæuiētibus mare fuerit clausum, uia uobis panditur per amœnissima fluuiorum: carinæ uestræ flatus asperos cum expauescunt, terram cum summa celeritate contingunt: putantur eminus per prata ferri: contingit alueum non uideri: Theodati ad Venetos epistola. Venetæ urbis situs mirabilis

tractæ funibus ambulant, quæ stare rudentibus consueuerant, & conditione mutata, pedibus iuuant homines naues suas: uectrices sine labore trahunt, & pro panno uelorū, utuntur passu prosperiore nautarū. Iuuat referre quemadmodū habitationes uestras sitas esse prospeximus. Venetiæ prædicabiles quondam plenæ nobilibus, ab Austro Rauennam, Padumq; cōtingunt, ab Oriente iucunditate Ionij litoris perfruūtur, ubi alternus æstus egrediēs, modò claudit, modò aperit faciē reciproca inundatione camporū. Hîc uobis aquatiliū auiū more domus est: nanq; nūc terrestris, modò cernitur insularis, ut illic magis existimes esse Cycladas, ubi subitò locorū facies respicis immutatas. Earū quippe similitudine, per æquora longè patentia domicilia uidentur sparsa, quæ nō natura protulit, sed hominū cura fundauit. Viminibus enim flexibilibus illigatis terrena illic soliditas aggregatur, & marino fluctui tam fragilis munitio nō dubitatur opponi, scilicet quando uadosum litus moles nescit eijcere undarum, et sine uiribus fertur, quod altitudinis auxilio non iuuatur. Habitatoribus igitur una copia est, ut solis piscibus expleantur. Paupertas ibi cum diuitibus sub æqualitate conuiuit: unus cibus omnes reficit: habitatio similis uniuersa cōcludit: nesciunt de penatibus inuidere: & sub hac mensura degentes, euadunt uitium, cui mundum constat esse obnoxiū. In salinis autem exercendis, tota contentio est. Pro aratris, pro falcibus, cylindros uoluitis: inde uobis fructus omnis enascitur, quando in ipsis, & quæ non facitis, possidetis. Moneta illic quodāmodo percutitur uictualis: arti uestræ omnis fructus addictus est. Potest aurum aliquis minus quærere, nemo est, qui sal non desideret inuenire: meritò, quando isti debet omnis cibus, quòd potest esse gratissimus. Proinde naues, quas more animaliū uestris parietibus illigastis, diligēti cura reficite, ut cū uos uir

Venetorum uictus.

Sal apud Venetos.

experien-

experientissimus Laurentius, qui ad procurandas species directus est, cõmonere curauerit, festinetis excurrere: quatenus expensas necessarias nulla difficultate tardetis, qui pro qualitate aëris, compendium uobis eligere potestis itineris. Hæc de Venetijs ex epistola Theodati Regis adduxisse uolebamus, tum ad ostendendã illorum temporũ simplicitatem, quæ ut in uerbis parum astutiæ, ita plurimũ fidei in factis habebant, tum etiam ut ob oculos poneremus tam inclytæ urbis primordia. Eramus enim, cùm has nostras historias meditaremur, Venetijs apud Reuerendissimum & optimũ Patriarcham Hieronymũ Quirinũ liberalissimo hospitio recepti, expectantes generalis Concilij in Vicentinam urbem conuocati, exitum diu desideratum.

Antiquorũ simplicitas præsenti astutiæ præferenda.

CAPVT XII.

INterea uerò cùm Theodatus Ostrogothorum Rex, Romanum simul & Italicum regnũ minus prudenter administraret, cœpit annonæ penuria terras omnes ei subiectas multis modis opprimere. Quocirca Iustinianus idoneam occasionem ad Italiæ recuperationem se assecutum ratus, expeditionem in Italiam destinauit: quæ etsi diu durauerit, uarióque Marte hinc inde pugnatum fuerit, attamen breuius quoad fieri queat, eam exponemus. Postquàm enim Bellisarius Patricius bellum Parthicum prosperè gessisset, Africamq́; expulsis inde Vandalis, imperio restituisset, triumphumq́; ob id Byzantij celebrasset, cœpit Theodatus maiore affici anxietate, sciens Imperatorem non minus Italiam, quàm Parthiam, aut Africam ad suum imperium reuocare uelle, utpote terram, quæ esset prima imperij sedes: attamen ut erat ingenti ignauia, aut tarditate obrutus, nihil solito prudentius efficere curauit, nulla negotia capessebat, non arma parabat, non præsidia firmabat, quibus Italia ab instantibus bello-

Annonæ penuria.

Iustiniani in Italiam expeditio.

Theodati inertia.

rum periculis liberari potuisset, sed se talem omnibus ostendit, ut de eo uerè dici potuisset, quòd multa Philosophiæ studia ipsum ad stupidam ignauiam deduxissent. Confugit tamen ad suas solitas ineptias, legatos ad Iustinianum mittens: multasq; epistolas ad eum dedit, in quibus pacẽ ab eo impetraturus, Romam & Italiam inter cætera dicere fecit, Etsi Africa libertatis parte frui cœperat, non tamen debere Iustinianum optimum Principem Italiam, à qua imperij nomen decusq; acceperat, in eandem libertatem animis erectam, motibus exponere, qui inter oppugnandum, defendendumq; necessariò orirentur.

Theodatus minatur Iustiniano.

CAPVT XIII.

IVstinianus uerò respondens Regi, præ se tulit desideriũ urbis & Italiæ liberãdæ, missisq; legatis Theodato mandat, ut Italia, & insulis Italiæ adiacentibus ad imperium restitutis, Constantinopolim se conferret, magnas ibi diuitias habiturus, uicturusq; in literario otio, quod ab ineunte ætate fecerat: aut si id facere recusaret, bello (quod ex tunc sibi indictum esset) necessaria præpararet. Verùm ille nimium imprudens homo, nec ea, quæ Iustinianus postulabat, facere curabat, nec se contra uim magis solito communiuit. Fuisset itaq; continuò bellum Ostrogothis illatum, quando satis constitit, cum quali hoste res futura esset, sed ut sine maiore Italiæ motu bellum illud expediretur, legati in Galliam à Iustiniano missi sunt ad Clodomirem, Chilbertumq;, & Clotharium, Francorum Reges, quibus literas in hanc sententiam (teste Procopio) scripsit: Nostræ ditionis Italiam per uim Gothi ceperunt, nec solùm restituere hanc nobis haudquaquàm decernũt, sed iniuria insuper nos affecere, nec toleranda quidẽ, nec mediocri. Quocirca exercitus aduersus hos mittere cogimur: uos

Iustinianus Galliæ Reges contra Gothos solicitat.

Iustiniani epistola ad Francorum Reges.

uerò

uerò par fuerit nobis hoc bello ut auxilio ſtis. Quod utiq; utriſq; noſtrum commune, rectior illa ac uera de Deo fides facit, in Gothoſq; odium, qui ob Arrianam perfidiam deteſtandi ſunt, & caſtigādi. His literis Imperator perſcriptis, & Francorum Regibus magna pecunia condonatis, maiorem ſe pollicetur daturū, ubi bellādo rem geſſerint. Franci uerò hoc pacto illecti, bellum ſe promptius geſturos promittunt, effeceruntq; ut Theobertus eorum nepos, ex Narbonenſi Gallia (quam armis obtinebat) nihil moueret, dum in Italia pugnaretur.

Gothi ob hæreſim Arrianā caſtigati.

CAPVT XIIII.

HAc itaq; cura leuatus Iuſtinianus, Mundum Illyriorum præfectum, in Dalmatiam Gothorū imperio ſubiectam, quantotius immittere curabat. Qui Dalmatiam ingreſſus, Salonas occupauit, belloq; & tumultu partes illas inuoluit. Gothi autem contractis undiq; copijs, ad urbem Salonas duxerunt. Cumq; in propinquo eſſent, & bellum hinc inde pararetur, pugna tandem committitur, non ex propoſito, ſed præter expectationem utriuſq; exercitus. Occaſio uerò pugnādi hoc modo euenit. Habebat Mundus, qui Iuſtiniano præerat, filium Mauricium adoleſcentem egregium, & in diſciplina militari ſatis inſtructum: is à patre aliqua copiarum parte accepta, ſpeculaturus Gothorum caſtra exierat. Huic caſu quodam nonnulli Gothorum obuiauere, confeſtimq; ut ſeſe mutuò conſpexiſſent, in prælium pertinacibus animis ruunt: ubi pugnatum eſt aliquandiu ita uehementer, ut nihil uehementius fieri potuiſſet. Multi præſtantiſſimi milites ex utraq; parte corruerunt, ipſeq; Mauricius ad extremum Gothorū telis transfixus occubuit. Senſerant utraq; caſtra armorum, & præliorum fragorem, & utriq; ſuis opem ferre properabant.

Gothorum & Græcorum bellum apud Salonas.

Constitutus in ea acceleratione Mundus, didicit filium gladio inimicorum occubuisse. Quo comperto, cum contemptu propriæ uitæ non ut bellicosus, sed ut furiosus, & rabie quadam percitus in hostes fertur. Aduenerant intereà omnes Gothorum copiæ, atq; in tota undiq; castra certamen extendebatur. In hac tandem pugna, quæ cruentissima & asperrima fuit, Mundus dum occisi filij ultionem insatiabili desiderio quærit, ab imminentibus hinc inde Gothorum copijs trucidatur. Verificatumq; fuit illud Sibyllinum dictum, quod multos eatenus terruerat, uidelicet cùm Africa iterum à Romanis recuperata esset, tunc mundus cum prole sua periret. Conterriti enim mortales eo uaticinio, formidabant ne cœlum, & terra cum uniuersis hominibus periret.

Mundus à Gothis deletus.

Sibyllinum vaticinium.

CAPVT XV.

Dum autē Mundus interim in Dalmatiā contra Gothos mitteretur, Bellisarius cum classe ex Græcia profectus, Siciliam ex proposito accessit: nec ibi quicquam hostilitatis ab initio ostendit, sed alia atq; alia dissimulans, tanquam inde totius belli molem in Africam deportaturus, tempus deducebat. Nacta deinde occasione ciuitatē Cathanensem (quæ inter præclaras Siciliæ ciuitates tunc putabatur) adortus, repentè occupauit, aliasq; nōnullas urbes, natura magis quàm humano præsidio cōmunitas, sine aliquo negotio in potestatem redegit, ac tum demum alienam personam gerere cessauit, confessus se Italiā & Siciliā à Gothorum potestate eximere uelle. Causa igitur aduentus eius cognita, confestim ciuitates, castella, oppida, uillæ, in quibus magis præualuit ratio assequendæ libertatis, quàm fidei erga Theodatū conseruandæ, à Gothis defecerunt. Quorum defectione Gothi, qui in Sicilia erant, perculsi, Panormum secon-

Bellisarij Græci Stratagema.

Cathanensis ciuitas à Bellisario occupatur, aliaq; vrbes.

Siculi à Gothis deficiunt.

se contulerunt, quòd is locus situ & mœnibus esset munitißimus: firmiterq; secum statuebant, nullo pacto se permittere uelle Bellisarij potestati. Tum idem dux peritißimus urbem in circuitu contemplatus, animaduertit ipsam à continentis regione minimè capi posse, quamuis satis ualidum equitatum secum adduxisset, cui Valentinianum, & Magnum, ac Innocentium præfecerat, cùm pedestres copiæ, quæ etiam satis magnæ erant, à Constantino, & Bessa, atque Herodiano ducerentur. Proinde suis iußit, ut classem confestim intra portum dirigentes, murum ad mare situm subirent, qui fortè tunc erat defensoribus uacuus. Animaduersumq; fuerat à Bellisario, quibusdam in locis malorum nauium altitudinem celsius attolli, quàm mœnia. Quare sagittarij per malos dispositi, subiectos hostes sagittis & telis undiq; ferientes, mœnia defensoribus nudauerunt: tum alij subeuntes, absque ullo metu muros rumpere cœperunt. Quo periculo territi Panormitani, sese ultimo loco post omnes alias Siciliæ ciuitates Bellisario subdiderunt. *Panormum oppugnatur, & expugnatur.*

CAPVT XVI.

PErculsus hac aduersa fortuna Theodatus, legatos ad Iustinianum misit, qui dicerent se pacis studio ultro Siciliæ possessione cedere uelle: & si Italia abstineret, quoties opus esset, tria millia militum ex Romana, uel Gothica iuuentute ei ad bellum daret, tributumq; in subiectionis signum, coronam auream librarum triginta. Insuper in Episcopos, urosq; Senatorios iurisdictionem permitteret, enixiusq; curaret, ut breui Roma cum tota Italia in antiquū libertatis statum sibi restituta uideretur. Futurum prætereà, ut Italici Regis statua, non nisi post Imperatorē locaretur: atq; id statim factum esse creditur. Blondus au- *Theodatus à Iustiniano pacē petit.*

tor est, spectari Rauennæ in æde D. Martini in Cœlo aureo, quam olim (ut diximus) Theodericus ædificauit, musæo opere Iustinianum cum Theodora coniuge figuratum, Theodatumq; inferiore loco stantem, tam eleganti artificio, ut Italia tunc nihil habuerit ea arte elegantius. Has igitur futuræ pacis conditiones Theodatus nō solùm per proprios legatos pridem missos, sed etiam per Petrum Rhetorem, ipsius Iustiniani oratorem, ad Byzantium transmittere curauit. Verùm postquàm Petrus emissus esset, statim ingens trepidatio Theodatū cepit, & in uarias quasdam formidines egit, eiusq; animū nunc huc, nunc illuc distorquebat, soloq; belli nomine territabat, ne fortè si Imperatori haudquaquàm placerent, quæ inter se & Petrum fuissent concepta, bello mox agendum esset. Quocirca abeuntem Petrum, & usq; ad Albanos profectū, ad se reuocauit, perinde ac alia cum eo acturus. Hunc seorsum ductum rogabat, num existimaret Imperatorem illis pactis, in quæ nuper consenserant, stare uelle. Ego, inquit Petrus, suspicor, quòd stare uelit conuentis. Quid igitur agendum, inquit Theodatus, si eas pacis conditiones minimè admiserit? At Petrus: Belligerandū tibi est, ô strenuißime Princeps. Tum Theodatus: Num id consultum, & æquum fuerit? Omnino, inquit Petrus, æquum est, ut studia animo cuiq; insita obseruentur, & artes. Quid enim sibi uult ô Theodate, ut ipse studij plurimum Philosophiæ impendas, Iustinianus uerò Romanorū Imperator animi magnitudini studeat, strenuè ut omnia peragat, in eo tamē differat plurimum, quòd eum qui Philosophiæ operam dat, mortem afferre hominibus, & his quidem tam multis, haudquaquā sat deceat, & ex Platonicis præcipuè disciplinis, quarum tu professor esse cognosceris, quauis cæde uacare profectò nil sanctius sit: sed illum pristino, ac suo imperio loca sedulò addere, atq;

Petrus Rhetor Iustiniani orator.

Studijs assuetis indulgendum.

atque identidem uendicare, nil prorsus dedeceat?

CAPVT XVII.

Hac tam callida persuasione, Theodatus cessurum se Iustiniano Imperatori principatum unà cum uxore iurauit: Petrumq; oratorem adegit, ut iureiurando polliceretur, non se prius id aediturum in uulgus, quàm Imperatorem cognouerit priores illas conuentiones non admissurũ. Vnde & Rusticum quendã sacerdotem in numero ciuium Romanorũ, ad eam rem confirmandam cum Petro Byzantiũ transmisit. Qui postquàm Iustinianus priora pacta inter Petrum, & Theodatum concepta reiecisset, posteriores literas à Theodato scriptas ostendunt. Literae uerò hanc sententiã prae se ferebãt: Non ego, inquit Theodatus, ad Regiam maiestatem ut aduena & peregrinus, sed ex auunculo Rege genitus perueni, nec meam uitam aut aetatem in disciplina militari, sed in optimis disciplinis, & literis audiendis contriui. Proinde indignum duco, ut pro terrestris imperij, & bonorum praesentium cupiditate, in uitae pericula me conijciam, sed ut ab illis procul absim, summoperè contendo. Ipse igitur, si modò mihi praedia sint, quae aureos ducentos & mille quotannis ferant, parui equidem sum regnum facturus, tibiq; statim Gothorum & Italorum permissurus imperium, ut qui longè malim terrae cultor sine negotio esse, quàm Imperatorijs curis uitam hanc ducere solicitam, atque infelicem. Imperator acceptis his literis, gaudio ingenti affectus ita respõdit: Sapiẽtem te esse antehac auditu & fama cognoueram, nunc uerò experientia doctus intelligo, quum in animum tuum induxeris, paci potius quàm bello consulendum esse: nec te quidem poenitebit, ex hostibus nos tibi amicos fecisse. A nobis uerò quae postulas, impetrabis. Ad haec quo-

Theodati ignauia.

Rusticus orator Theodati ad Iustinianum.

Theodati epistola ad Iustinianum.

Theodatus Romae & Italorũ regnum parui facit.

Iustiniani respõsoria ad Theodatum.

que adijciemus, quòd honoris causa Romanorum omnium Princeps deinceps scribi & nominari queas. Quocirca Athanasium, Petrumq; ad te misimus, ut res inter utrunque nostrum utiliter inchoatæ, fœlicius efficaciusq; confirmentur. Aderit & mox Bellisarius, qui omnibus rebus inter nos conuentis finem imponet. Hæc itaque erat legationis summa, in qua Petrus, & Athanasius à Iustiniano ad Theodatum mittebantur. Eodemq; tempore Imperator Bellisario ex Sicilia ad se reuocato, custodiendam tuendamq; Italiam commendauit, eiusq; fidei quæ iam restituta essent, commisit.

CAPVT XVIII.

Interea uerò dum hæc inter Græcum & Gothum agerentur, nuntiatum est Theodato suos Gothos satis fœliciter in Dalmatia contra Iustiniani copias pugnasse: primò siquidem prostratis duobus magni nominis ducibus, Mundo & Mauricio, de quibus diximus, deinde (duce Grippa) Solonas, & totam Dalmatiam, exclusis omnibus Imperatoris militibus, recuperasse. Id cùm Theodatus plenè compertum habuisset, creuit ei animus, ut iam consideret bello se uel parem, uel superiorem futurum. Cœpitq; oratores, qui ad se ex Byzantio aduenerant, uilipendere, perq; sui animi inconstantiam palàm ostendere, se propensiorem esse ad uitium, quàm ad uirtutem, quippe qui neglectis præteritis, omissáq; futurorum consideratione, solam præsentem fortunã temerè semper, ac præter decoris & officij dignitatem sequeretur, sæpe in nimiã formidinem, uel in audaciam inenarrabilem præcipitatus. Cùm enim audiuisset suos Gothos Mundum ducem prostrauisse, mox se totius mundi uictorem reputare uidebatur. Proinde nullam prorsus conuentarum rerum rationem

Grippa dux.

nem cum Iustiniano habere constituit, oratoresq; ad se adeuntes eludere haudquaquã duxit indignum. Petrus autē, *Petrus Rethor.* *qui inter eos facundior, & præcipuus erat, liberius loquēs ostendit, quàm minimè deceret datam Imperatori fidem uiolare, promissaq; & pacta, literis & nuntijs deducta rescindere. Non tulit hanc loquendi libertatem diutius Theodatus, sed uocatis ad se reliquis legatis unà cum Petro, inquit: Magna quidem est apud omnes gentes oratorum dignitas, magna libertas, maximaq; autoritas, debentq; publico gentium iure honorari, atque inuiolati conseruari:* *Theodati minæ in oratores Iustiniani.* *Oratorib. quid iure gentium debetur.* *sunt tamen nonnulli casus, quibus iure licet oratores pœnis & morte afficere, utputa si Principem, ad quem mittuntur, contumelijs affecerint, uel alienum torum cõmisso adulterio uiolauerint, aliaq; enormia facinora, quæ humanis legibus puniri solent, perpetrauerint.*

CAPVT XIX.

CVi oratores confestim respondentes: Nequaquam, inquiunt, ô Gothorum Princeps ita se res habet ac ipse disseruisti: nec tibi sub tali prætextu persuadeas, ut cõtra homines oratores quicquam impiè agere queas: neque tam liberè apud te uiuimus, ut uolentibus mœchari liceat, nimirum quibus nec aquam quidem gustare sine permissione custodum facile sit. Oratores qualiacunq; Principum mandata perferentes, nullo iure pro alieno delicto culpandi sunt, sed qui miserint, fortè culpãdi. Tu ab Imperatore, ut huc ad te mitteremur, impetrasti: quæ iussi sumus, coram te explicauimus. Conandum igitur tibi erit, ut ea potius, quæ Imperatori te facturum spopondisti, feliciter præstes, quàm in animo uoluas, quomodo legatos nihil malè meritos uioles: nã ut fidei tuæ satisfacias, huc ad te missi

Oratores pro alieno delicto non sunt culpandi.

sumus. His elegãtius quàm efficacius à Iustiniani oratoribus adductis, Theodatus nihil eorum, quæ antea Imperatori pollicitus fuerat, exequi curauit, ipsosq; oratores sub custodia seruari præcepit. Quòd quum uehementer displicuisset Gothorum proceribus, & populis reclamantibus, ne ius gentium quocunq; modo uiolaretur, ad promptas tyrannorum artes conuersus, cœpit multas contra innocentes confingere culpas. Est enim apud omnes tyrannos usitatissimum, ut primùm innocentes torqueant, & perdant, deinde sparsis in uulgus libellis, ipsos sempiterna infamia afficere contendant: præterea ut popularem fauorem commodè assequantur, uel recuperent, pecuniam rapinis & sanguine pauperum congestam, ignauæ plebi dispergunt. Hoc modo, postquam Theodatus comperisset se in publicum odium deuenisse, ad conciliandum beneficentiæ famam, sacra ex argento & auro uasa, quæ Agapitus Pontifex pecuniarũ inopia oppignerauerat, ex fisci pecunia redempta, Vaticanæ basilicæ restituere curauit. Insuper regiones quasdam Italiæ, quæ ob frumentorum inopiam inedia laborabant, remisso tributo, uel data annona subleuabat. Nemo tamen erat, qui nouum in Rege ingenium, insolitamq; in auaro homine liberalitatem non necessitati potius, quàm naturæ ascriberet. Proinde occulta odia in eum, ut antea, remanebant.

Tyrannorum mores.

Theodatus sacra uasa restituit basilicæ S. Petri.

Theodatus tributa remisit.

Difficilis ab odio in gratiã reditus.

CAPVT XX.

INterea Iustinianus in Dalmatiam alium subministrat ducem Constãtianum, sui Regij stabuli magistrum. Qui Epidamnum profectus, ibi aliquãdiu moratus, copias coëgit. Deinde omnibus egregiè comparatis, cum uniuersa classe ex Epidamno discedens, in Epidauri portum (quod oppidum per Ionicum nauiganti ad dexteram iacet) inuehitur.

Constantianus præfectus Iustiniani.

Epidamnus.

Epidaurus.

bitur. Ibi tunc fortè Gothorũ speculatores à Grippa transmissi aderant, quibus iam naues & exercitum prospectantibus, uisum erat, omnem in circuitu terram milite innumerabili repleri. Itaque ad Grippam properè redeuntes, nuntiant Constantianum infinita hominum multitudine succinctum aduentare. Tum ille ingenti timore affectus, eò quòd tot, tantisq; copijs longè inferior esset, nec Salonarũ muris, quorum magna pars iam corruerat, cõfidebat, neq; etiam incolis sese credere audebat, qui magnum in modum Gothis suspecti erant. Proinde Grippa cum uniuersis Gothorum copijs Salonas egressus, Rauẽnam incolumem reduxit exercitum. Bellisarius autem compositis in Africa rebus, quas Storsia uir obscuri nominis, contra Iustiniani Iudices concitauerat, in Siciliam redijt: & quum diutius suum transitum in Italiam (urgente Imperatoris præcepto) differre nequiret, militum præsidio Syracusis & Panormi relicto, ipse cum reliquis copijs Messanam petijt, atq; ibi transmisso freto Rhegyum uenit, susceptusq; est à Rhegynis, bellum deditione præuenientibus. Quorum defectionem finitimæ urbes, & populi magno studio secuti, non paruam formidinem Embrino Theodati genero, qui Brutijs præsidebat, incusserunt, ut ultro se cum his, qui adhuc in fide erant, Bellisario commiserit. Quem Bellisarius in fidem receptum, ad Iustinianum misit: à quo magnis donatus muneribus, in Patriciatum est assumptus. Moturus deinde pedestri itinere ex Brutijs Bellisarius, classem iussit pari spatio littori proximam nauigare, quousq; Lucania, omnisq; Picentinorum ora manus uictas Iustiniano porrexisset. Tandem uentum est in Campaniam ad Neapolim, cuius ciues quemadmodum nobilissimi, ita ad seruandam fidem, quam Gothis promiserant, paratissimi erant. Potuissent utique eandem causam defectionis prætexere, quã

Grippa Gothus.

Salonæ.

Bellisarius ex Africa in Siciliã reuersus.

Embrinus Theodati gener.

Neapolitanorũ integra erga Gothos fides.

Rhegynenses, & alij habuisse uidebantur, sed honestatem utilitati præferētes, potius pro uirtute pericula, quàm pro perfidia præmia assequi uoluerunt.

CAPVT XXI.

ITaque Bellisarius extra sagittæ iactum in portū iussit ex alto naues subduci. Ipse uerò non procul ab urbe castris collocatis, suburbana omnia in deditionem accepit. Deinde ne bellum à temeritate auspicari uideretur, potestatem Neapolitanis fecit, ut ex suis quosdam delectos ad se mitterent, qui pro usu ciuitatis loquerentur, & uicissim suam uoluntatem ad suos fideliter referre possent. Missus confestim erat Stephanus, uir magnæ in ea urbe autoritatis, qui (ut Procopius habet) ita Bellisarium alloquitur: Non iure, inquiens, id agis præfracte, ut Romanos uiros, & nihil iniuriæ inferentes, traducto exercitu oppugnatum uenias, qui ciuitatem paruam incolimus, & dominantium Gothorum sic in arce præsidium habeamus, ut si his repugnare quocunq; pacto uelimus, haudquaquam in nostro arbitrio sit. Accedit etiam, quòd Gothi liberis, coniugibusq;, & pretiosissimis rebus in Theodati potestate relictis, ad nos tuendos huc uenerint. Quocirca consultius fuisset, ut prius Romam recuperasses, deinde ipsa Neapolis sine ullo negotio in ditionem Imperatoris concessisset. Quo fit, ut frustra nos obsidendo tempus conterere uidearis. Si enim Roma exclusus fueris, nec si Neapolim habeas, eam retinebis. Itaque Romam aduersum Gothos qui ibi sunt, tibi ducendum fuisset, non Neapoli tardandum. Ad hæc Bellisarius, Nihil dubitare se inquit, quin si Neapolitanorum consilio ea in re uti uoluisset, prius Romam expugnare, quàm Neapolim impugnare debuisset, uerùm ut eorum præscripto ad illud factum non indigebat, ita neq; ipsorum

Neapolitanorū oratores ad Bellisarium.

ipsorum sententiam sciscitari curauisset. Proinde eam curam omittant, & de seipsis prudentius consulant, utrum magis conducat Romani Imperatoris exercitum pro salute, & libertate propria recipere, an sub Gothorum imperio (amissa libertate) permanere, & tandem expugnari, atque deleri. Haec dicta sint Neapolitanis. Gothis uerò, qui nunc intra urbem sunt, optionem damus, alterum duorum eligant, aut sub Imperatoris signis pari cum caeteris conditione militare, aut acceptis rebus suis, ad propria impunes & liberi confestim abscedere. Quòd si has tam aequas conditiones, siue Gothi, siue Neapolitani neglexerint, ausiq; fuerint in nos arma efferre, necessarium erit (si Deo id placitum fuerit) ut nos seueros hostes experiantur, qui pacatis amicis uti noluerunt. Constituimus enim non prius hinc abscedere, quàm urbem expugnatam caeteris Italiae urbibus & oppidis in exemplum praeponamus, quo digni sint supplicio, qui confractis iam ubique Gothorum armis, Romanorum Imperatoris beneuolentiam non praeponant. Sin uerò Neapolitani ad Imperatoris partes accedere maluerint, & ex Gothorum seruitute in libertatem se tandem uindicare, eas conuentiones (data fide) uobis pollicemur, quas cum uolentibus Siculis pepigimus, & ita obseruamus, ut nos periurij nequeant insimulare. Haec palàm. Clàm uerò Stephanum hortatus est, ut de Imperatore bene speraret, eiusq; gratiam potius, quàm indignationem promereri, ac ciues suos ad deditionem faciendam inducere conaretur.

CAPVT XXII.

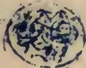
QVae cùm Stephanus à Bellisario persuasus, blandiore quàm audisset oratione Neapolitanis retulisset, ducta est res in cõsultationem: ubi Stephanus rogatus suam

sententiam dicere, respondit, Nimis periculosum sibi uideri, tantam belli molem in urbem Neapolitanam suscipere, postquam Imperator Africam, Siciliam, magnamq; Italiæ partem sibi subiecisset. Proinde pactis aliquibus, siue conditionibus, publicæ omnium saluti prouidendum esse censebat. Aderat quoq; in concione Antiochus quidam genere Syrus, mercatoriæ artis peritus, homo diues, & magnæ apud Neapolitanos fidei: hic in sententiam Stephani consentiens, multaq; bellorum pericula adducens, non solùm suasit, sed persuasit optimatibus & populis deditionem facere. Vniuersa igitur urbanorum multitudo clamabat portas aperiendas Bellisario. Quod cùm Gothi audirent, grauiter tulerunt se à multitudine populi deseri. Sed quid agerent pauci contra plurimos, exteri contra indigenas, peregrini contra ciues? Proinde sese quantotius contrahentes, cogitant quomodo salutē suam non minus à ciuibus, quàm ab hostibus defendant. Sunt tamen nonnulli nobiles ciues inuenti, qui se pro Gothis furenti plebi obijcerent, affirmantes sic deditionem fieri debere, ne proditio facta fuisse uideretur. Memorabāt Gothos satis moderatum & æquū imperium in subiectos populos exercuisse, alienosq; à tyrannide & uiolentia semper extitisse, ab iniurijs & rapinis abstinuisse, uitam pro ciuium salute libenter exposuisse, nihilq; omisisse, quo se ciuium, & ciuitatis amantissimos comprobarent. Esto tamen quòd tyranni fuissent, nequaquam ob id continuò essent hostibus prodēdi. Maior enim à nobilibus ciuibus, & maioribus nostris fides seruari consueuit, etiam inimicis, tantum abesse conuenit, ut fidem nostris dominis semel præstitam corrumpamus: maior est iurisiurandi ratio, quàm quòd liceat eam primo impetu uiolari. Nondum aries mœnia concussit, nulla adhuc testudo muris admota est, nulla machina turres inuaserat, nec telum

Gothi alieni à tyrannide.

Neapolitanorū constātia pro Gothis.

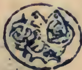
Suggillātur perfidi & effœminati.

lum quidem ullum in hanc urbem iniectum est, nullius cruor effusus apparuit, immò nec pilus à quoquam auulsus est, & iam nondum uiso hoste cogitamus dedere urbem, amittere libertatem, inducere seruitutem? Hæc imbellium non fortium, effœminatorum non nobilium, obscurorum non illustrium uirorum studia esse uidentur. Proinde iustum & æquum est, ut non solùm nobis & nostræ ciuitati, uerumetiam Gothorum incolumitati consulamus, talesq; conditiones pro nostra & eorum libertate apponamus, ut intelligat hostis nos intra mœnia concordes esse, nihilq; aliud quàm salutarẽ pacem, uel honestum bellum exoptare.

CAPVT XXIII.

Visi igitur erant illi ciues pro publico omnium partium honore & uisu loqui, decretumq; in suam sententiã confici obtinuerunt: cunctaq; pacta, quæ à Bellisario fieri uellent, in libellum diligenter redacta, Stephanus à ciuitate missus Bellisario detulit. Qui cùm illa legisset, singula postulatorum capita perbenignè probauit, adhibuitq; suum iusiurandum pro his obseruandis, Stephanumq; statim domum remisit. Quo legationis summam referente, Neapolitani statim persuasi, & Bellisarij dicta suis gratificantia uotis suscipiẽdo, Imperatoris exercitum in urbem sine mora admitti iubent, omnia fœlicia ex ea re sibi pollicentes, sumpto exemplo ex Siculis, qui recens Gothorum principatum in Iustiniani imperium commutarunt, eaq; commutatione liberi & fœlices euaserunt. Iam itaque ingenti tumultu delati ad aperiendas Græcorum exercitui portas processerãt. Interea Gothi, qui ista nimis grauatè ferebant, cùm cœpta furentis populi interpellare non possent, ab ea tumultuante turba procul rei exitum

expectabant. Hæc igitur cùm duo, qui inter Neapolitanos præcipui habebantur, Pastor & Asclepiodotus animaduerterent, mox Neapolitanos ciues in unum conuocatos, docent temerariū esse, tam inclytam urbem inconditæ plebis multitudini perdendā permittere. Quis enim prudēs, inquiunt, nō intelligat fluxam esse Græcorum fidem, apud quos iusiurandum pro ioco habetur? Si eorum Dux Bellisarius aliquam habuisset capiendæ urbis fiduciam, nunquam ea postulata, quæ ad illum misimus, se seruaturum consensisset: nunc autem omni spe destitutus, in ea pacta consentit, & iuramentis confirmat, quæ minimè seruare intendit, ut nos nostro periculo proditionis reos efficiat. Si enim ea beneuolentia, qua se tantum extollit, teneretur, nequaquam hic manēs nos in fraudem, atq; infamiam impellere, sed ultrà progressus, contra Theodatum, & Gothos prælio decernere conaretur. Hæc & huiusmodi persuadentes, ad resistendum hosti hortabantur, Gothisq; animos addiderunt ad urbem defendendam. Interea quoq; Iudæos in medium producunt, qui asserebant nihil se in rebus necessarijs ciuitati defuturos: dataq; fuere ipsis Iudæis arma, quibus mœnia urbis tuerentur.

Pastor & Asclepiodotus Neapolitani.

Græcorum fides fluxa.

Iudæi Gothorū defensores.

CAPVT XXIIII.

Neapolitani Bellisariū hostem declarāt.

HIs itaque consilijs Neapolitani ad defensionem suæ urbis reuocati, iubent Bellisarium ut quàm celerrimè inde abscedat. Ille igitur ad bellum se disponens, ipsos terra & aquis obsidione fatigabat. Nā Græca classis proximum littus legens, terrestrium copiarum processum obseruabat. A terra itaque & mari eodem tempore urbs circumsepta à Bellisario tentabatur: ipse tamen magno suorū fortissimorum militum detrimēto repellitur. Mœnia enim Neapolitana partim mari circundantur, partim locis ar-

duis

duis saltuosisq; eleuantur, difficilesq; accessus præbent. Aquæductum deinde, quo aqua in urbem infrebatur, Bellisarius cum pauco ciuium damno intercepit. Erāt enim cōplures in urbe fontes, qui aquam abundè subministrabant. Qui uerò obsidebātur, crebros nuntios Romam ad Theodatum mißitabāt, celerem opem pro periculorum magnitudine postulātes. Sed ille quemadmodum erat in colligendis diuitijs auarus, ita etiam in præclaris negotijs ignauus apparebat. Quis enim unquam uidit hominem auarum, qui etiam non esset ad omnes uirtutes ignauus? Itaq; Theodatus omnibus auaris tyrannis simillimus, nec auxilia mittere, nec ullum belli apparatum facere curabat, sed conuersus ad magicas superstitiones (ut habet Procopius) futuros belli euentus à Iudæo talium rerum perito exquirit. A quo cùm didicisset futurum suæ Gothicæ gentis exitiū, omnia fatis fatuè relinquebat.

Auari ad omnes uirtutes ignaui.

Theodatus magica superstitione seductus

CAPVT XXV.

BEllisarius autem cùm Neapolitanos acrius obsideret, mœrore maximo afficiebatur, ut qui nec illos unquam ad se concessuros, nec ciuitatem adeò munitam se posse superare speraret. Sed cùm ea de re in animo fluctuaret, fortuna mirabili modo sibi uiam aperuit. Isauricus quidam Bellisarij miles erat, qui dum intelligeret ducem desperata urbis expugnatione obsidionem soluere uelle, decreuit ante abscessum considerare, qua arte aquæductus ille, quem antea Bellisarius obsesis interceperat, aquam ciuitati subministraret, forsan ut ad suos reuersus, similem aquæductus commoditatem aliquādo demonstraret. Proinde aquæductum iam ob aquæ deriuationem arefactum ingressus, usque ad mœnia urbis penetrauit. Erat autem in ea parte, qua mœnibus infrebatur, petra quædam non

Isauricus Bellisarij miles.

arte, sed natura posita, per cuius foramen aqua in urbem influere consueuerat: hoc foramen prudens miles contemplatus, intellexit, si petra illa magis aperiretur, aditum in urbem haud difficulter accommodaret. Hæc cùm Bellisarius intellexisset, statim præ nuntij uoluptate respirans, magna eius rei indici pollicetur. Deinde iubet ut petra illa confestim latius aperiatur, idq́; adeò occultè fiat, ne quisquam hostium quæ gererentur audiret. Quod cùm factum esset, & iam uictoria hauddubiè in manibus erat, misertus tamen Bellisarius urbis clarißimæ, in unius horæ momento ferro & igni perituræ, experiri constituit, an ciues sponte essent imperata facturi. Verùm ubi se, & sua salutaria consilia contemptim audiri uidit, obstinatiusq́; urbem defendi, quadringentos ex omni exercitu delegit, qui per saxeum aquæductum in urbem noctu ingrederentur, clamq́; ad eam muri partem, quæ aquæductui supereminebat, scalas admouere fecit. Ipse interea dux cum reliquo exercitu diuersa parte insultum simulabat, alia atque alia prætendens, quæ ad oppugnationis usum uideri poterant opportuna. Quocirca maxima pars Gothorum & ciuium eò confestim se confert, ubi uanum urbi periculum à Bellisario ostendebatur.

Bellisarius per aquæductum Neapolim deuicit.

CAPVT XXVI.

INterea illi lectißimi quadringenti milites per aquæductum difficilia urbis mœnia importuno conatu penetrauerant: iamq́; quarta pars noctis præterierat, & in urbis muros superatis grauißimis periculis conscendunt, custodesq́; nullum prorsus periculum præsentientes, obtruncant. Sed ea è regione, qua in Boream mœnia uergunt, Bellisarius cum Bessa, & Focio manens, diu iam expectabat, ut quæ per suos gesta essent, agnosceret. Tum illi

uicina mœnium parte positi, clangentis tubæ sonitu ubinam essent significabant. Quo signo repentè ædito, confestim pluribus locis sunt scalæ mœnibus admotæ Bellisarij iussu: tertiaq; noctis uigilia una portarum refracta, exercitus ea parte, qua minimè putabatur, in urbem irrupit. Moxq; per urbem discursum est, cædibusq; & rapinis omnia fœdata, matronæ uirginesq; ad stuprum raptæ. Præcipuè uerò sæuiebant hi milites, quorum fratres uel agnati superioribus prælijs circa urbem commissis, interfecti à Neapolitanis fuerant: hi tunc urbe capta, uictoria seuerius utebantur, nulli neque ætati, neque generi hominum parcentes. Iudæi uerò, qui partem urbis ad mare uersam defendebant, etiam capta cæteris in locis urbe, ipsi tamen acerrimè repugnabant, quasi qui capta urbe nullam sibi ueniam futuram sperarent. Itaque pertinacißimè resistebant, nec prius cessauerunt, quàm discurrentes ab urbe milites eorum terga inuaserunt. Verùm postquam illuxit, totus Romanorum exercitus patentibus portis inferebatur: quem Bellisarius pro concione ita alloquutus est:

Neapolis per Græcos uastatur.

Iudæorū uis in armis.

CAPVT XXVII.

Cepimus, inquit, urbem clarißimam milites, magis consilio quàm uiribus. Cæterùm quò uictoria minus cruenta nobis obtigit, eò magis clementer, & moderatè ferenda est, ne non ad Italiam seruitio liberandam à Iustiniano mißi uideamur, sed ferro & igni deuastandam. Negari non potest, quin Neapolitani plurimum deliquerint, quando paßi sunt cursum uictoriæ nostræ tanto tempore impediri: quo conatu non tantum nobis, quantum toti Italiæ, ob cuius libertatem restituendam aduenimus, nocuerunt. Sed uidenda est eorum neceßitas, qua coacti fuerunt nos suos liberatores armis potius quàm ami-

Oratio Bellisarij ad milites.

citia excipere. Habebant apud Theodatum charißimas coniuges, dulcißimos liberos, quos dudum obsides ad eum miserant, qui illic pœnas grauißimas hauddubiè dedissent, si hæc ciuitas alterius imperio se facilè subdidisset, aut fidem temerè uiolasset. Præterea erat in ciuibus integra erga suum Regem fiducia, quæ etiam ab hoste commendari meretur. Vtcunque tamen eorum pertinacia, uel constantia æstimanda fuerit, hoc ad Imperatoris nostri Iustiniani clementiam pertinere existimo, & ad liberationem Italiæ facilius prosequendam, ut ciuitates & populi Italiæ quocunque modo in deditionem recepti, ab omni clade & iniuria à nobis conseruentur. Quemadmodum enim apud omnes gentes, nihil tam inuisum atque odiosum est, quàm crudelitas, ita nihil magis populare, & omnibus hominibus gratum esse solet, quàm clementia. Si Neapolis à nobis conseruata, & non euersa fuerit, nulla erit in tota Italia ciuitas, quæ non lætabitur nos suos liberatores aduenisse: nosq; ut suæ libertatis assertores ultro excipient, neque ut hostes formidabunt, sed prompto obsequio nos ad se inuitabunt. Præda uestra est, ferrum, & omnem uim à ciuibus abstinete. Sit muliebris pudicitia procul ab omni labe: filiæ & uxores ut ciuibus restituantur edico. Pecuniam miles, & si quid est translatu facile, habeto. Tali enim modestia egregiam laudem, & prosperum ubique militiæ cursum experiemur.

Fides erga Principem cōmendanda.

Bellisarij in Neapolitanos clementia.

CAPVT XXVIII.

PAruit imperio miles, restitutisq; captiuorum corporibus, ab omni deinceps iniuria temperauit. Obsidio itaque per dies ferè uiginti continuata, hunc assequuta est finem. Gothi uerò, qui in urbe ad octingentos numero capti fuerunt, non modò non uiolati sunt, sed in magno

Neapolis 20. diebus obsessa, & expugnata.

gno etiam honore à Bellisario habiti. Pastor autem, qui uisus fuerat enixius Gothorum partibus fauisse, populúmque contra Bellisarium animasse, post captam urbem apoplexia percussus repentè interijt. Asclepiodotus quoque, qui pari fide erga Gothos permanserat, à furenti plebe trucidatur. Hactenus Procopium secuti, clarißimæ urbis Neapolitanæ obsidionem, expugnationemq; ostendimus. Iordanes uerò, & Pandulfus, pluresq; alij, qui de ea re scripserunt, Neapolitanos aiunt cum Romanis & Gothis, qui inerant, ab irato hoste trucidatos, urbemq; crudeliter direptam fuisse. Interea cùm Theodatus apud urbem Romam ignauia torpesceret, Gothi, qui Romæ, & in circuitu degebant, cùm antea Theodati Regis ignauam auaritiam occultis uerbis damnare consueuissent, auditis his, quæ apud Neapolim gesta diximus, apertis maledictis tam pudendam eius imbelliam prosequebantur, alijq; alios hortati, castra ad Regetam oppidum (quod nunc Ruglate dicitur) trigesimoquinto ab Vrbe milliario munierunt: ubi magnitudine imminentis periculi suadente, post maturam deliberationem, Vitigem sibi, & Italiæ Regem creauerunt.

Gothi ab hoste Bellisario in honore habiti.

Regeta, aliâs Ruglate.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber undecimus.

CAPVT I.

Vitiges 43. Gothorum Rex externus.

Gothi igitur Vitigem, postquā eorum Respub. per intolerabilē Theodati ignauiā penè ad irreparabilem ruinam conciderat, in Regem assumpserunt, magis in eo attendentes rerum gestarum claritudinē, magnamq; in re militari experientiam animi magnitudini coniunctam, quàm blādulam illam humani fauoris conciliatricem (quam dicimus sanguinis nobilitatem) quæ sæpe minus bene instituta, Respublicas maiorum prudentia prudenter erectas, imprudenter euertit. Quo euenire necesse est, ut sæpe infimæ sortis homines, ad Regiam usque dignitatem ob res præclarè gestas dignè conscendant, quando Regius sanguis patrum uirtute relicta, ad seruilem conditionem descendere coactus, nimis uerum esse demonstrat, quod doctus Plato scribens inquit, Omnes seruos ex Regibus, & omnes Reges ex seruis originem ducere. Itaq; Vitiges considerans, quantam Reipublicæ molem in suos humeros assumpserat, uniuersos Gothos, qui tunc conuenire poterāt, ad se conuocauit: quorū consensu mox Optarem præstātissimum inter Gothos militem, contra Theodatum iam Gothicæ Reipub. hostem declaratum, direxit. Qui noui Regis præceptum nequaquam segniter exequens, nec interdiu quidem, nec noctu intermisso itinere fugientem illum in Rauennam enixius insectatur.

Omnes serui ex Regibus, & omnes Reges ex seruis originē ducunt.

Optares Theodati occisor.

Quem tandem in uia assecutus, ac solo fœdè resupinatum, ut uictimā nihil reluctantē occidit. Perijt hoc modo Theodatus tertio anno quàm regnare cœperat, meritasq; luit pœnas Amalasuentæ manibus, ut qui nobilissimam fœminam consortem pati nequiuerit, non regni consortem, sed percussorem breui inuenerit. Quod cùm Vitiges factum didicisset, ingenti lætitia ob sublatum æmulum affectus, adiecit etiam Theodati filium Theodisclum custodiri, ne quid ob paternam cædem innouare posset.

Theodati mors.

Theodisclus Theodati filius.

CAPVT II.

DEinde præsentibus Gothorum proceribus & populis, orationem pro magnitudine rerum gerendarum idoneam habuit, in qua maximas suæ prudentiæ partes ita omnibus declarauit, ut cuncti ad bene sperandum cōfestim erigerentur. Damnauit in primis eorum militiā, qui uel per ignauiam remissius agendo, uel per temeritatē præproperè præcipitando, publicā seruandæ Reipub. salutem euertunt: Res, inquiens, quæ maximæ sunt, non temporis celeritate, sed bonis consilijs rectius dirigi consueuerunt. Plerunq; enim cunctando restituitur Respublica, & sera dilatio, cùm se demum opportunitas obtulerit, plurimum utilitatis affert: nimia uerò properatio, multis rei bene gerendæ spem penitus abstulit. Facilius quippe aliqua imparata multitudo, uiribus oppugnata hostilibus uincitur, quàm qui cum minoribus copijs, sed aliquando quàm bene instructis, in certamen se conferunt. Est prætereà alia causa nos uehementius impellēs, ut cunctando potius quàm accelerando, futuri belli exitum prouideamus. Non enim ignoratis omnes Gothorum uires, & uniuersum ferè armorum apparatum, in Gallijs ipsis, simul & Venetijs, alijsq; quàm procul hinc distantibus locis cōmorari. Deinde non

Oratio Vitigis ad Gothos.

Imparati facilius uincuntur.

minus nos considerare oportet, quàm graue belli pondus aduersus Francorum nationem sustinemus: quo nondum rectè dispoſito, uelle aliud aggredi, magnæ eſſe ueſaniæ affirmauerim. Quocirca ne utrunq; latus noſtrũ potentibus hoſtibus impugnandũ præbeamus, operæpretium fuerit, ut nos Rauennam quantocyus accedamus, indeq; aduerſus Francos, bello abſoluto, in cæteris rebus quàm optimè diſpoſitis, tandem cum Belliſario contractis omnibus Gothorum copijs confligamus. Neq; aliquã formidinem de huius urbis Romæ captiuitate concipiatis. Quippe ut Romanorum nullũ hactenus ulla iniuria affecimus, ſed omni fauore & amicitia, perinde ac nos ipſos proſecuti ſumus, ita nunquàm ſuæ gratitudinis immemores, ſeſe à nobis alienari patientur: quibus etiã, ne hoſtem formidẽt, electos propugnatores relinquemus, qui ſanguinẽ & uitam pro eis, eorumq; Republica in omne periculum libenter exponant.

Franci Gothorum hostes.

Gothi nulla iniuria Romanos affecerũt.

Gothi ſanguinẽ & vitam pro Rom. ponebãt.

CAPVT III.

Gothi uerò collaudata Vitigis prudentia, ſeſe ad iter accingebant. Intereà uerò Vitiges Sylucrium Pontificem, Senatumq; & Populum Romanum multis eſt uerbis adhortatus, ut in fide perſeuerarent, teſtatus tantas eſſe Gothorum opes & uires in Italia, ut res nouas nemo moliri poſſet, niſi in ſuam, & ſuorum perniciem. Prætereà commemorabat Theoderici Regis in urbem Romã & eius incolas, multa & ampla beneficia: quorum ſi memor eſſet ciuitas, ſi grato in defunctum Regem animo, ſi grata memoria, omnia Gothorum cauſa uelle deberent. Demũ Romani, ut Gothos ſecuriores efficerent, grauiſſimo iureiurando ſeſe (teſte Procopio) obligauerũt, ne defectionem ab eis ad hoſtes molirentur. His peractis, quatuor millia electorum militum ad cuſtodiã Vrbis reliquit, quibus Luderum præfecit,

Sylucrius Pont.

Romani iureiurando ſe pro Gothis obligant.

fecit, hominem sanè ut longa ætate prouectum, ita magnæ prudentiæ opinionem assecutum. Deinde cum reliquis copijs Rauennam uersus iter aggressus, multis secum Senatorij ordinis obsidum loco abductis. Quò ubi tandem peruenit, Mathasuentam Amalasuentæ filiam, Theoderici Regis neptem, quæ à Theodato captiua tenebatur, in matrimonium suscepit, ut Regio sanguine Regiam dominationem honestaret. Gothorum autem copias undecunq; uocare, parareq; non destitit, armaq;, & equos, ac militaria stipendia inter suos liberaliter partiri, omniaq; ad bellum necessaria diligenter & prudenter prouidere. Et quia Iustinianus Imperator nuper Francos, ut bellum aduersus Gothos capesserent, induxerat, Vitiges ob eam suspicionem oratoribus ad Francos missis, delere ab ea parte formidinem studuit: quod & tandem assecutus est, foedere cum illis icto, amicitiaq; firmata.

Luderus Gothorum dux.

Mathasuēta Vitiges uxor.

CAPVT IIII.

His curis dum Vitiges occuparetur, Senatus populusq; Romanus unà cum Pontifice Syluerio nullis bellorum incommodis affecti, sed sponte à Gothis deficiūt. Misso oratore quodam Fidelio Mediolanensi, Bellisarium precibus urgent, ut suum in Vrbem aduentum acceleret, habiturus pro uoto omnia, quæ desideraret, nulla ei porta clauderetur, nullas insidias formidaret, sine cæde, sanguine, & sudore omnia occuparet. Nec clàm illa fiebant, sed passim & publicè inter Romanos iactabantur. Quocirca Gothi sese in graue & anceps periculum deuenisse considerantes, deliberant, quomodo se melius efficaciusq; à tot insidijs eripiant. Quippe ut facile factu existimabant, Bellisario congredi, & de Græcis uictoriam reportare, ita difficillimum esse perpendebant, Romanorum potentiam cum

Romani à Gothis deficiunt sponte.

hostibus consentientẽ superare. Proinde consultatione habita, urbem Romam potius egredi statuerunt, quàm inter tot insuperabilia pericula uersari. Quod ut assequi posset, publicam fidem à Romanis *implorare cogebantur. Qua demum impetrata,* Rauennam *uno agmine omnes se contulere,* Ludero *præfecto relicto, qui fortè præsentis fortunæ pudore affectus, in* Vrbe *permansit, uel quòd* Vitigis *sæuitiam ueritus,* Romæ *esse maluit, quàm indubitatum uitæ discrimen adire. Accidit autem ut die una, eodemq; tempore &* Bellisarius *cum* Imperatoris *exercitu per portã* Australem *(quam* Asinariam, *siue* Cæliomontanam *uocant)* Vrbem *ingrederetur, &* Gothi *per portam* Aquilonarem Flaminiam *excederẽt. Quo factum est, ut urbs* Roma *à* Gothis *tum primùm capta annum post sexagesimũ,* Iustiniani *uerò undecimum recuperata est.* Bellisarius *igitur* Ludero Gothorum *præfecto, portarumq; clauibus* Imperatori Byzantiũ *missis, restituendis mœnibus plerisq; in locis collapsis incubuit, prominentioraq; propugnacula fecit, profundioresq; fossas muris adiunxit: frumenti quoque magnam uim nauibus importandam, & publicis horreis seruandam curauit.*

Bellisarius per portã Cæliomontanã Romam ingreditur, Gothis portam Flaminiam egredientibus.

CAPVT V.

Bellisarius Romam munit.

Romani *uerò, quanquàm ingeniũ ducis admirabantur, tamen hanc eius sedulitatem in* Vrbe *munienda non probabant: magnum enim ducẽ cũ* Imperatoris *exercitu* Romam *ingressum, non de sustinenda obsidione, sed de inferenda cogitare debere. At ipse paucitatis sui exercitus conscius, magnas* Gothorum *uires non facilè superabiles animaduertit.* Nec *tamen intereà segnis, sed præfectos suos* Bessam & Constantianum, *partitis inter eos copijs, ad opportuna* Vmbriæ, & Hetruriæ *loca recipienda emittere curauit.*

curauit. Bessa primo accessu Narniam, sese uoluntaria deditione submittentem in fidem accepit. Cōstantianus quoq; Spoletū, & Perusiam, sine magno belli negotio Imperatoris potestati subiugauit: quanquā Perusini sese uirilius, & diutius, ac fidelius tuebantur. Ad quorum oppugnationis famam, cùm Nilla & Pissia, Gothorum duces, cum ualidis copijs occurrissent, à Vitige missi, ut Perusinos obsidione eximerent, priusquàm ad hostem uentum est, urbem deditā audiuere. Nec Constantianus audito Gothorum aduentu, se intra muros cōtinuit, quin pugnæ auidus, eductis copijs cum hoste confligit. Fit atrox prælium, diuq; anceps: Mars inter utranq; aciem uolitabat. Demū Gothi superati, procul effugere cogebantur. Capti in eo prælio Gothorum duces, à Constantiano Romam ad Bellisarium mittuntur. Ipse intereà Vrbem ualidè mœnibus, & fossis, omnibusq; necessarijs propugnaculis, conscius paucarum uirium suarū cōmuniuit. Fama enim erat Vitigem sub signis habere CL. millia armatorum. Tam numerosi exercitus autor est Procopius: alij C. millia scripsere: Leonardus Aretinus CC. millia numerauit.

Narnia cū alijs vrbibus à Gothis sponte defecit.

Nilla & Pissia duces Gothorum.

CL. millia pugnatorum in exercitu Vitigis.

CAPVT VI.

Vitiges igitur, cùm præter defectionē urbium hanc insuper cladem accepisset, non differendum ratus, cum totis prorsus Gothorum copijs in bellum descendere constituit. Itaq; Rauenna mouens, Romā ducere perrexit, habens plurimos in tam copioso exercitu loricatos equites, quos Cataphractos appellāt. Cumq; his tātis copijs Romam petebat, nihil magis uereri uidebatur, quàm ne Bellisarius non expectaret. Quare nec ad Perusiam, nec ad Spoletum, nec ad Narniam diuertit, sed Romam petere festinauit. Cumq; in ipso itinere ex sacerdotibus quempiam obuiū

Vitiges Romam obsidere proponit.

habuisset, sciscitatum hunc tradũt, num Romæ Bellisarius esset, perinde uerius haudquaquam se posse hunc Romæ deprehendere, uel non statim eò se peruenturum, quò is fugam cepisset: illumq; respondisse, nil curæ sibi eam rem fore debere, & ad hæc adiecisse, identidem affirmando, nunquàm prærepturum Bellisarium fugam, sed adhuc in Vrbe manere. Tum Vitigem ferunt rursum ipsum id rogitasse, & uehementius, ut maximè cupidum Vrbem prius inuisere, quàm Bellisarius inde quocunq; pacto euaderet. Bellisarius itaq; ubi primùm Gothos accepit uniuersis in se uiribus aduentare, aliquandiu fluctuãs animo est, deinde Anieni fluuio non procul à Roma pontem imponit, collocatis hinc inde propugnaculis, & turribus, quibus præsidia immittere curauit, ut eo conatu saltem hostium aduentũ per dies aliquot impediret, interimq; importatis in Romã frumentis, alijsq; rebus ad perferendum obsidionem necessarijs, paratior Gothorum potentiæ obuiaret.

CAPVT VII.

Gothi igitur in agrum Romanum per uiam Numentanam descendentes, ad pontem illum castra collocauerunt. Bellisarius autẽ, postquàm uidit hostes ad suas munitiones ponti trans Anienem impositas consedisse, utile existimauit, castra ad easdem munitiones, quæ dirimerentur fluuij alueo, hostium castris opponere. Igitur postridie quàm Gothi consederant, Bellisarius sumptis secũ aliquot copijs, ut locum metandis castris accõmodum inquireret, & quid hostes agerent exploraret, uix orto sole Roma est profectus: at cùm prope pontem peruenisset, præter spem expectationemq; suam, Gothorum equites habuit obuios. Bellisarius Gothorũ insidias incidit. *Illi enim milites, quos pontis & castellorum custodes constituerat, siue minus & apparatu hostium territi, siue pecunia*

nia corrupti, sese & pontē nocte illa hostibus tradiderant. Quae res ut improuisa, ita Bellisario penè exitio fuit. Percu lit enim inopinata res haud aliter Bellisarij equitatū, quàm si in insidias incidisset. Cœpit itaq; equos continuò circuma gere, atq; ad fugā spectare. Sed Bellisarius ut erat forti ani mo, atq; in subitis rebus imperterrito, suos alta uoce horta tur, Gothosq; ait eos esse, quos ipsi toties uicissent, nouissi meq; apud Perusiā grauissima clade affecissent. Adiecit & illud fore, ut se conspecto, suspicaturi essent hostes Roma num populum cum suo duce ad pugnam prodijsse, atq; ita euenturū, ut pauci innumeros superarent, aut si multitudo sustineri non posset, Vrbis uicinitate incolumes in tutū abi rent. Fit itaq; praelium ut inopinatum, ita & atrocissimum. Estq; saepe Bellisarius agnitus hostiū cuneo petitus, qui ab initio quidem ducis munera tantummodò obibat, iubens, & adhortans, & quid agendum esset ostendens. Cum uerò sui importunius ab hostibus premerentur, tunc necessitate cogente subitò ex duce strenuissimus miles euasit, nec am plius ducis officiū, sed militis exercebat. Aduolans siquidē inter primos pugnatores, manu & uiribus strenuè rem ge rebat, quāuis in maximo periculo, eò quòd à Gothis cogni tus esset, uersaretur. Tutata uerò est fortissimū ducem tum uirtus propria, tum maximè domestica familia circa illum sedulò obuersata. Nisi enim egregia familiarium manus se circa eum conglobasset, ac impetum irruentiū hostium ipsi excepisset, corporibusq; & armis equum, & Bellisarium inter mille telorū ictus protexisset, nullo modo saluus eua dere potuisset. In hoc loco multi atq; optimi ex Bellisarij fa miliaribus ceciderunt: in quorū numero erat armiger eius Maxentius, qui egregia in hostes opera prae se tulit. Tum Romana iuuentus Vrbem egressa, & exercitum Bellisarij adauxit, & Gothos usq; ad castra retrocedere coēgit.

Bellum inopinatum inter Bellisariū & Gothos.

Bellisarij periculum.

Maxentius.

CAPVT VIII.

Sed contrà Gothorũ pedites uiribus integri, & præualidi, impetu facto facilè Romanos represserunt, atq; in proximum collem fugere compulerunt: à quo confestim præualentibus Gothorum equitibus effugati, ad Salariam portam, siue (ut Leonardo Aretino placet) Pincianam, impetu facto confugerunt. Cæteri uerò Romani, qui muris custodiendis præerant, cùm uiderent Gothos ante se Bellisarium, omnesq; eius copias uictrice manu compellere, ueriti, ne cum suis unà & hostes inuecti intra Vrbem reciperentur, portã fugientibus aperire nolebant, uel Bellisario ipso iubente identidem aperiri, & minaciter inclamante. Non enim è turribus despiciendo internosse hominem poterãt, ut cui facies prorsus, & caput cruore & puluere contegeretur: neq; in ea fugitantium densitate spectari quispiã pro certo poterat, præsertim sole ad occasum uergente. Præterea Romani ne uiuere quidem Bellisarium credebant. Qui enim primi à fuga sese in Vrbem receperãt, occubuisse iam Bellisarium egregiè inter primos pugnantem renuntiarãt. Proinde Bellisarius in grauissima perplexitate cõstitutus, quid potius eligeret ignorabat, cùm Romani portas aperire negarẽt, & Gothi intolerabili impetu à tergo instarent. Tum Bellisario cogitatio subijt, & audax in tanto periculo facinus, quo res Romana ex desperata in spem meliorem est reuocata. Iussit nanq; qui circa se erant, ut agmine uno subitam irruptionem in hostes facerent. Quod cùm Gothi fieri uiderent, suspicabantur alias ex Vrbe copias his opitulatum uenisse, magna formidine, præsertim quia atra nox ingruebat, capti, retro abiuerunt.

Bellisario Vrbs clauditur.

Bellisarij audax facinus.

CAPVT

CAPUT IX.

Hoc demum pacto Romani Bellisariũ ipsum, & milites in Vrbem recipiunt. Prælium id oriente sole incẽptum, in noctem productũ dimittitur. In hac pugna inter Græcos egregiè se Bellisarius gessit, ex Gothis uerò quidã Visius (quod Regẽ apũ in lingua Gothica signat.) Hic primas in acie partes agens, haud prius strenuè pugnare desiitit, quàm tribus ac decẽ uulneribus corpore toto exceptis, ut moribundus collaberetur: unde cùm uisus esset iam interijsse, neglectus à socijs, & his quidẽ uictoribus, cum mortuis cæteris proiectus iacebat. Post tertium diem cùm iuxta muros Vrbis castra Gothi posuissent, quosdã qui suos mortuos sepelirent, miserunt, legitimaq; his & pia pro eorum consuetudine funera procurarent. Dum itaq; mortuorum corpora isti perquirũt, Visium adhuc spirantẽ inueniunt: quem cùm ex socijs quispiam compellasset, respondisse sat constat, & simul iussisse aquam sibi in potum afferri, atq; in os infundi (ut licuit) innuisse: qua ex potione refectum, & in se redeuntem, commilitones elatum in castra protinus retulisse, & cùm diu superuixisset, maximam apud Gothos famam, & gloriam sibi comparasse. Cùm autem Bellisarius in Vrbẽ redijsset, milites ac Romanos ciues per mœnia uigilias agere nocte illa iussit: præfectis etiã suis portas attribuit, ut singuli singulas tuerentur. Prætereà præcepit, ut si quid tumultus oriretur, nemo ex eo loco, in quo collocatus esset, abiret, neq; se cõmoueret. Per eam noctem pluribus locis tumultus excitati sunt, & pleriq; inanes. Clamatum est enim per Vrbem, ad Ianiculi portam hostes inuasisse, & arma trepidè ob hoc sumpta: nec prius cessatum à tumultu, quàm nuntij inde redeuntes retulerunt omnia ad Ianiculum quieta esse, nec hostes per ea loca uisos, uel auditos. Visius.

CAPVT X.

AD portam uerò Salariam alius tumultus exortus: nec is qui temerè. Gothi enim nocturno tempore, sub ipsam portam uenientes, Romanos ciues, qui in mœnibus stabant, uocauerunt: atq; ibi unus eorum Bacchius nomine, uir Romæ notus, quem Vitiges Rex ad hoc ipsum miserat, uerba (teste Aretino, & Procopio) talia faciēs: Quid est, inquit, Romani, an non iam pudet uos stultitiæ uestræ? qui Græcis hominibus, nautis, prædonibus, et histriōibus, ac nulli protinus alij rei gerendæ idoneis, uos ac salutē uestram commisistis, spreta Gothorum potentia, quæ primo statim aduentu illos fudit, atq; obsedit. Atqui non ita meriti de uobis erant Gothi, ut tantam proditionem (uiolato iureiurando) aduersus eos moliri debuissetis. Sed adhuc uobis resipiscendi tempus conceditur: unica enim hæc euadendi uia est, si portas Gothis aperiatis, non aduersum uos, sed aduersum Græcos ingressuris. Quòd si perseueraueritis in amentia uestra, impacabile bellū à Gothis uobis inferetur. Hæc Vitiges Rex denuntiari uobis iubet. Quibus uerbis nihil responsum est à Romanis: sed cùm significaretur Gothos adesse, concursum est ad Salariam portam, à qua iam Gothi post aliquantam moram in castra Regis, quæ inter Vrbem, & Anienem fluuiū posita erant, redierunt. Et prima quidem nox in hunc modum transacta est. Sequentibus diebus cùm Gothi neminem ad prælium egredi uiderēt, ad Vrbis obsidionem se præparabāt. Fuit uerò hæc ratio obsidionis: Castra circum Vrbem in sex locis posuerunt, à Flaminia uia usq; ad Prænestinā: his castris quinq; Vrbis portæ obsidebantur, & uiæ, quæ trans Tyberim ferunt, per ea impediebantur. Castra autem ipsa uallo & fossa, ac ligneis turribus munierunt, & tam citra quàm ultra Tyberim omnia occupantes, crebris incursionibus peruadebant.

Bacchius Gothus cum Romanis expostulat.

Roma à Vitige & Gothis obsidetur.

CAPVT

CAPVT XI.

Contra uerò Bellisarius pro defensione Vrbis hæc prouidit: Pincianã portam, quæ contra maiora Gothorum castra maximè erat opposita, & Salariã huic dextrorsum proximam, & quicquid circa illas muri est, sibijpsi assumpsit defensandum. Prænestinam uerò portam Bessæ, Flaminiam, quæ est sinistra Pincianæ, Constantiano attribuit. Cæteris quoq; portis alios præfecit. Intereà Gothi auspicia belli à publica Romanorum pernicie inchoantes, aquæductus omnes interruperunt. Erant hi quatuordecim aquæductus, mirabili arte erecti, & consummati, per quos aqua in urbem labi consueuit. Afficiebat ea aquarum interruptio Romanos, & Græcos nõ paruo rerum incommodo, præcipuè tamen in necessario usu pistrinorum, quæ sine illis aquæductibus penitus inutilia reddebãtur. Quippe ex eo aquæductu, qui ex summo Ianiculo per Transtyberim defluebat, utpote decliuo ac rapido, magna uis pistrinorũ conficiebatur. Cæteri quoq; aquæductus quibusdã in locis ad eandẽ pistrinorũ cõmoditatem instituti, tunc uerò interrupti, magnas obsessis difficultates afferebãt. At Bellisarius tot incõmodis occursurus, remedia excogitauit. Bini lembi paruo inter se distãtes spatio tignis cõiuncti, molas in medio cõtinebãt, quæ rapido fluminis cursu uoluebãtur, funes uerò ab utraq; ripa quàm maximè intẽti, lẽbos in flumine sustentabãt: huiusmodi lẽbos secus pontẽ, qui trãs Tyberim ducit, collocauit. Post eos lembos alios eodẽ ordine posuit: quibus ne hostes mittẽdo de superiore loco materiã, & ignẽ, officere ualerent, catenæ in flumine ad ipsum pontem obiectæ, omnẽ materiam excipiebant, exceptam aũt homines ab utraq; ripa dispositi auferebant. Itaq; lembi pistrinorum usum largißimè (ut etiã hoc nostro tẽpore fit) cõpensabant: aquarũ uerò defectũ Tyberis abundè suscitabat.

Porta Pinciana

Salaria.

Prænestina.

Flaminia.

Aquæductus interrumpũtur.

Aquæductus ex Ianiculo in Tyberim.

Molẽdina in Tyberi Bellisarius construxit.

CAPVT XII.

Bellisarius à Romanis irrisus.

BEllisarius interim his imminentibus periculis, equo circumuectus Romanos ad bene sperandum hortabatur. Quæ exhortatione Romanis (ut inquit Procopius) immodicum risum de se præbuit, quòd cùm nuper hostes ipse uix effugisset, ad bene sperandum alios hortaretur, Gothosq; contemnendos affirmaret, quorum primum impetum uix potuerit sustinere. Deinde non longè pòst imprudenti risui grauißimus dolor subsecutus est. Erat enim in Vrbe ob diuturnũ otiũ tota populi multitudo bellis inepta, atq; adeò bellorum incommodis nihil penitus assueta. Vnde cùm corpora nec curare balneis posset, nec sordes abstergere, præterea necessariarum rerum inopia premeretur, cogereturq; acrius insomnes ducere noctes, mœnia (ut in peruigilio fit) custodiendo, uenissetq; in suspicionẽ, Gothos tandem Vrbe necessariò potituros: ad hæc omnia immodico mœrore afficiebatur, ægreq; ferebat, quòd qui nihil deliquissent, obsidione premerentur, & in tantã periculi magnitudinẽ peruenissent: unde agmine facto Bellisarium apertè increpabant, quòd cùm ab Imperatore nihil uiriũ, quod superandis hostibus sufficeret, acceperit, ausus sit in Gothos exercitũ ducere. Hæc eadem etiam Senatorij ordinis uiri clàm exprobrabant.

Bellisarius à Romanis reprehensus.

Persensit Vitiges à transfugis hanc controuersiam intra mœnia Romana subortã, statimq; ut eam foueret, Sallem quempiã magnæ autoritatis uirum, ad Bellisarium mittit: qui magno legatorũ comitatu stipatus, ad Bellisarium, Senatũq; Romanũ perueniens, huiusmodi uerba proponit:

Salles Gothorũ orator.

Oratio legati Gothorum.

Qui bellum alijs inferre contendit, alterũ è duobus necessariò sibi proponit: aut enim per audaciã, aut fortitudinem se prosperè pugnaturũ confidit. Vtrũ igitur ex his duobus, ô Bellisari, te ad Gothorũ impugnationẽ induxerit, significes uelim. Si enim fortitudine

dine cõfisus aduersum nos uenisti, erumpe aliquãdo ex Romanis latebris, & quid utriusq; nostrũ exercitus possit experire: si aũt audacia, & temeritate te in has difficultates præcipitatum attenderis, age quantocyus pœnitentiam, ut à nobis erratorum ueniã consequi merearis. Præterea noli Romanis istis haudquaquã de cætero miseriã protrahere, quos Theodericus Rex per delicias, & ut liberè uiuerent educauit. Nos quoq; ut tibi, ita & tuis nunc sumus liberam abeundi potestatem facturi, uestra omnia possidendi: his nanq;, qui ad pœnitentiã, & sanam mentem redire cupiũt, hostiliter insultare uelle, nec sanctũ equidem duxerim, nec humanitatis officio dignum. Vos uerò Romani, quodnam crimen habuistis aduersum Gothos, aut quid unquã in uos commiserunt, ut non solùm nos, uerùm etiam uos ipsos prodere cogeremini? Vobis tamẽ adhuc, si resipueritis, nostra benignitas de erratis clementer ignoscet.

Gothorum cum Romanis expostulatio.

CAPVT XIII.

Cui quidem Gothorum legationi Bellisarius ita respõdit: An audacia, an fortitudine fretus ad pugnãdum descenderim, superuacuè à me hostes inquirunt, cùm nõ soleant prouidi duces ex hostium uoluntate dependère. Romam uerò occupantes, nihil alicui abstulimus, sed quod nostrum erat recuperauimus: & quicunq; uestrum putauerit se rursum hanc urbem (uiuo Bellisario) recepturum, uehementer fallitur, & errat. Romani uerò etsi proditionis per Gothos acriter accusarentur, eorum tamen legatis in nullo contradicere audebant, fortè illud animo uoluentes: Victi quandoq; resurgent. Legati deinde in castra Gothorum reuersi, sciscitanti Vitigi, qualisnam uir Bellisarius esset, qualemq; animum ad discessum haberet, responderunt eum esse constanti, atq; imperterrito animo, neq;

Bellisarij ad Gothos responsio.

aliter quàm prævalidis armis ab adepta semel Vrbe amoueri posse. Hac itaq; spe Vuiges destitutus, enixius de expugnanda Vrbe consultare cœpit, omniaq; bellica instrumenta & machinas ad expugnationem Vrbis aduehebat. Machinæ uerò huiusmodi, fuerunt primùm arietes quatuor. Est autem forma eorum talis: Columnæ ligneæ quatuor in altitudine erectæ, æqualiter inuicem oppositæ collocantur, hæ columnæ tignis octo uinciuntur, quatuor ad imum columnarum, totidem ad summum: efficiturq; ueluti quadratæ cuiusdam ædiculæ forma. Hæc rursus corigijs obtegitur, ne feriri de mœnibus, qui intus sunt, possint. Introrsus uerò non paruæ molis stipitem, siue trabem supernè suspendunt, huncq; catenis laxatum, in medio machinæ cùm opus fuerit dimittūt. Habet uerò trabs in capite ferrū ingens, & quadratum ad incudis formam. Machina tota quatuor rotis ad bases columnarū impositis defertur. Mouent autē eam milites intus existentes non pauciores quinquaginta: qui postquā eam mœnibus admouerunt, trabem illam suspensam machinamento quodā retrotrahūt, moxq; cum impetu dimittunt. Trabs autem uiolentia, & pondere in murum delata, omnia quassat, ac frangit, ita ut aries crebra diuerberatione incussus, penetrare, in quæcunq; inciderit loca, queat. Quocirca hæc machina cognomentū est nacta, quòd stipitis huius cacumine, dum prominet, haud secus ac arietes inter se solent, dum collisione decertant, illidendo & quatiendo uniuersa disturbet.

Machinæ bellicæ.

Arietis bellici forma.

CAPVT XIIII.

Turres ligneæ.

FEcerant etiam Gothi turres ligneas, ad parem mœnibus altitudinem, accepta uera muri dimensione ex lapidum interuallo. Suntq; eisdem turribus ad basem in angulos singulos submissæ rotæ, quarum uolutione, quocūq; milites

milites uellent, facilè circumagebant. Scalæ prætereà plurimæ, & ad pinnas usq; pertingentes, in promptu his aderāt. Parauerant etiā infinitam quandam uim fascium ex uirgultis, & stipula, quibus fossas replere, & solo æquare cogitabant, ut machinationes, quas mox producturi erant, re nulla trāsitu prohiberentur. Itaq; omnibus paratis, Vitiges ad primā lucem omnes armatos adesse iubet, agminaq; distribuit, & quid his, uel illis agendum esset, insinuat. Fit alacritas magna in Gothis, & incredibilis pugnandi ardor, cùm alij fasces, alij scalas ferrent, alij machinas admouerent. Bellisarius uerò instructā hostium aciem ex aggere contemplatus, simulq; Romanos pauore cōcussos attendens, immodicum risum patulis buccis emisit, iussitq; milites nihil prius attentare, quàm ipse signū dedisset. Romani aūt (ut inquit Procopius) ægrè ferebant eum cum irrisione loqui, & sibi illudere: oderant simul & increpabant impudentiā eius. At ille, ne eorum odio exponeretur, sese Gothorū simplicitatē risisse simulabat, quòd adiunctis bobus machinas aduehere posse sperarent, quasi boues inermes, aut extra machinam præcessissent, cùm tamen à capitibus usq; ad tibias satis muniti incederēt. Quod cùm magis formidandū putaret, iussit ut omnes & singuli milites tela in pedes iumentorū sine ulla intermissione torquerēt. Quo euenit, ut collapsis bobus, milites, qui machinas intus admouebāt, subsisterēt, donec lixæ & calones fossas uirgultis, ac fasciculis (prout præceptū acceperunt) replerēt. Verū cùm replendis fossis intenderēt, multitudine telorū ab aggere emissorum repulsi, nec fossas implere, nec mœnia adire, nec arietes admouere ualebant.

Scalæ.

Fasces.

Romani derisorem Bellisariū oderunt.

CAPVT XV.

Stabat nihilominus Gothorum acies immobilis, atq; inuicta, quanquām nunquàm potuerit aggerem præ-

rupto ascensu munitum superare: tantum quippe sagittis, & tragulis, & omnium telorum genere certabatur. Præceptumq; (ut Procopius affirmat) à Vitige habebāt, ut nullos facerent in muros insultus, sed ordine suo manerent, & sagittas in propugnacula adeò crebras iacerent, ut nullā temporis remißionem Bellisario permitterent, ne fortè in alteram mœnium partem, in quam ipse ingentibus copijs esset insultaturus, suppetias ferret. Cùm enim hæc ad Pincianā, & Salariam portam geruntur, tribus alijs locis Roma oppugnabatur. Vitiges quippe nullum strenui impugnatoris officium prætermittens, ad Prænestinam portam multitudine militum comitatus, Vrbem acrius impugnat: eodemq; tempore alia Gothorum multitudo contra portam Fontinalem impetum faciebat: alia insuper hostium manus portam Aureliam (quæ est ad summum Ianiculū) expugnare nitebatur. Ita quatuor simul locis Roma acriter impugnabatur, ad Pincianam, & Salariam portas, quas Bellisarius tuebatur, ad Prænestinā, cui præerat Bessas, ad Aureliā, & Fontinalem portam. Sed hi Gothi, qui ad Ianiculum pugnabant, facilè repellebantur, quòd ibi loca ardua & saltuosa difficile iter ad mœnia etiam nullo repugnante permittāt. Erat tamen ibi Paulus à Bellisario præfectus, quo strenuè resistente, conatus hostium in irritum abiuere. Ad uiam uerò Caßiam maius periculū fuit. Via siquidem porticu contecta fuit, per quam ad templum beati Petri Apostoli aditus erat. Sub ea igitur porticu Gothi latitantes, cùm tēpus rei gerendæ aptum existimarēt, ex insidijs repentè egreßi, ad molem Hadriani occupandam conuolabant, scalisq; admotis, primū ambitum, qui figura quadrata molem cingit, repentino impetu ceperunt.

Roma pluribus locis à Gothis impugnatur.

Aureliana porta ad Ianiculum.

Hadriani moles, nūc castrū S. Angeli.

CAPVT

CAPVT XVI.

HAec moles Hadriani Imperatoris sepulchrum fuit, spectatu procul dubio dignum. Pario nanq; ex lapide ædificatum est. Saxa quadrata illi inuicem nexa, alia nulla commixta materia, & quaternis partium pari dimensione lateribus. In medio uerò huius quadrati, moles rotunda insurgit, excelsa quidem altitudine, latitudine uerò tanta, ut in suprema eius parte area sit, cuius diameter uix iactu lapidis transigatur. Habet uerò pontem super Tyberim amnem, qui ab ipsa mole ad aliam ripam extenditur. Hoc ædificiū licet extra Vrbem esset, nam Vrbs quidem ad Tyberim finitur, tamē quia pontem habet ad mœnia usque pertinentem, & erat ueluti arx, & propugnaculum quoddam, Bellisarius militibus suis occupandum, custodiendumq; prouiderat: eiusq; rei curam Constantino mandauerat, & ut contigui muri curam susciperet asseruandi, ut leuiori & non magni momenti custodia indigentis. Siquidem ea ex parte nequaquam murus (flumine sublabente) poterat oppugnari. Itaq; Constantinus nullum eò loci hostes insultum facturos ratus, non satis ualidis custodijs ipsum munire curauit, cùm paucos haberet milites, eorumq; maiorem partem in locis admodum necessarijs distribuisset, ipseq; eodem tempore Gothis ad campū Martium, uel Aurelian portam insultantibus occursurus, ex ea statione exiuisset. Gothi ergo per absentiam præfecti, capto inferiori ambitu, molem ipsam expugnare nitebantur. Milites autem de superiori parte repugnantes, deficientibus alijs telis, permagnas statuas hominum, equorum, quadrigarum, excellenti artificum opere confectas, partim integras, partim confractas, in subeuntes hostes deiecerunt. Inter hæc Constantinus audito molis periculo, per pontem succurrere festinat, additq; suis animos, dum ipse

Statuæ preciosæ deiectæ.

hostes ab inferiore parte inuaditiilisq; fugatis, sese seruauit, & arcem.

CAPVT XVII.

AD Prænestinā quoq; portam, ubi Vitiges Rex, & qui cum illo erant Gothi pugnabāt, ingēs periculū fuit. Erat enim nō procul ab ea porta locus, quē Viuarium appellabant: is locus mœnia habebat duplicia, aliquo spatio inter se distātia. Solū inter bina mœnia planissimū erat, ipsa uerò mœnia non satis munita. Vitiges igitur, & Gothi prima aggressi mœnia, etsi egregiè repugnabatur, ualidissimè impugnabāt. Quocirca Bessas Paraniusq;, ad anceps periculum deducti, cōfestim Bellisariū ad se aduolare precantur. Ille uerò sine mora adesse festinat, relicto quodā ex fidelioribus amicis ad Salariæ portæ tuitionē. At ubi Bellisarius hostes uidet Viuarium suffodisse, & diuersim mœnia impugnare, quicquid roboris in exercitu habebat, apud se continuit, atq; in prælium descendit. Gothi iam murum ab inferiori parte perfregerāt, ac magna eorum uis ingressa, inter bina mœnia uersabatur: pugnatumq; est eo in loco & acriter, & pertinaciter, donec Gothi per eum ipsum locū quo fuerant ingressi, accepta graui suorum strage, euadere cogerentur. Sed nec Græcis incruenta uictoria cessit, quāuis Gothos à mœnibus submouissent, eorumq; machinas & castra incēdio tradidissent. Interea uerò dum hæc agerentur, eadem belli fortuna ad Salariam portam fuit. Ex ea nanq; Græci ex improuiso in Gothos impetum facientes, eos in fugam conuerterunt, deinde incensis eorum machinis & castris, in Vrbem uictores redierunt. Per hunc igitur modum Roma eodem die & oppugnata pluribus locis fuit, & defensata. Ceciderunt autem in his prælijs Gothorum tria millia. Eo tamen damno nihil territi fuere Go

thi,

thi, quin Vrbem acrius obsiderent. Romani uerò etsi Bellisarij uirtutes admirari uiderentur, tamen grauem aduersus eum querelam faciebant, quòd funestæ ubique domus per Vrbem essent, multis ex Romana nobilitate & populo desideratis, quodq; cõtra tantas Gothorum copias, exiguis ipse uiribus concitato bello Romanam Vrbem in præsentes difficultates coniecisset. *Romani de Bellisario queruntur.*

CAPVT XVIII.

QVod cùm Bellisarius compertum habuisset, maiorem in modum commotus, mox uehemẽtius quàm aliàs Iustiniano in hunc modum scribere curauit: Venimus, inquiens, ut iusseras in Italiã, & ad cætera loca per nos recuperata, Romam quoq; recepimus, Gothorũ multitudine inde propulsata, quod nuper ad te misso eorum præfecto Ludero satis declarauimus. Et quoniam in multis Siciliæ Italiæq; locis, quæ nostræ ditionis effecimus, maiorem militum partem necessariò collocauimus, ad legionem unam, eámque semiplenam redacti sumus. Hostes uerò intolerabili multitudine aucti, nos oppugnatum uenêre. Ipsi uerò cùm explorandi gratia circa Tyberim obequitaremus, cogebamur uel inuiti cum hoste confligere, nec multum abfuit, quin telorũ & missilium multitudine obruti in fata concederemus. Muros deinde Gothi cùm expugnatum uenissent, & machinas his applicuissent, impetu undique facto, non plurimum abfuere, quin Vrbem subita irruptione, & nos pariter occupassent, ni fortuna nos quædam prospera his imminentibus malis subtraxisset. Ea nanque, quæ excedunt rerum naturam, non humanæ uirtuti, sed Deo sunt attribuenda. Quæ uerò siue uirtute, siue fortuna ad hoc tẽpus gessimus, quàm optimè habẽt. At ea quæ posthac gesturi sumus, peruelim equidẽ tuis ut

Epistola Bellisarij ad Iustinianum.

Gothorum intolerabilis multitudo.

rebus sint plurimum conductura. Quæcunq; demum uel explicanda per me decentius sunt, uel per te facienda, nequaquam te latêre permittam, eius rei nihil ignarus, humana omnia ita procedere, ut Deo *placitum est. Veruntamen (quæ summæ rerum sunt)* Principes *ut se gesserint, uel ignominiam, uel laudem perpetuò referunt. Arma itaque, & milites per te sunt ad nos, & ea multitudine transmittenda, ut aduersus potentißimum hostem poßimus paribus uiribus hoc bello consistere.* Non *enim omnia fortunæ sunt permittenda, quandoquidem non eadem hæc semper offertur. Te uerò, ô* Imperator, *ea subeat cogitatio uelim, idq; animo agites, quòd si nos Gothi superauerint, & de tuæ* Italiæ *poßeßione nunc exciderimus, profectò ad militum ex eo casu iacturam accedet & dedecus ex re malè gesta non mediocre, quod nobis aßiduò inhærebit. Præterea uidebimur* Romanis *perniciem attulisse, non libertatem, qui suam minoris fecere salutem, quàm fidem erga te præstitam: & quandoq; eueniret, ut parta ad hoc tempus felicitas, in calamitatem & infortunium defluisse uideretur. Si enim ab urbe* Roma, *& uniuersa* Campania, Siciliaq; *pelleremur, omnium illud nimirum, quod utique leuißimum esset malorum, nos fortè morderet, quòd haudquaquam ex alieno ditescere licuisset. Atqui & illud tibi considerandum,* Romam *quondam tanta amplitudine urbem, multis hominum millibus custodiri haud satis potuisse, locum sanè maximo ambitu, & nimia uastitate, & ut nequaquam maritimum, ita & rebus omnibus necessarijs interclusum. Præterea* Romani, *etsi modo nobis beneuoli sunt, malis tamen in longius tendentibus, nulla interposita mora sibi (prout melius poterunt) consulere cogentur. Nã qui recens in amicitiam uenerint, non infortunio, sed beneficijs decenter affecti, seruare fidem consueuere. Accedit præterea,*

Roma multis millibus uix defendi potest.

prætereà, quòd penuria rei frumentariæ, simul & fame cogentur, quæ minus uelint, ut faciant. Ipse uerò cum me satis intelligam tibi mortem debere, profectò cum uita nemo me hinc deturbabit. Aduerte tamen quidnam sit tibi gloriæ Bellisarij mors hæc allatura.

CAPVT XIX.

IVstinianus his literis acceptis, ualde commotus est, statimq; copias, quas paratas habebat, nauigare in Italiam iussit, & maiores alias parare constituit. Valerianus igitur & Martinus, qui iam paratis copijs præerãt, transmissuri in Italiam, primùm sese in AEtoliam, & Acarnaniam contulere, ubi ob inualescentis hyemis incommoda, hyemare cogebantur. Romani uerò ea spe confortati, leuius belli obsidionisq; molestias tolerauere, aduentum eorum primo quoq; tempore expectantes. Interea dum hæc agerentur (ut autor est Procopius) patricij quidam Romani quædam Sibyllæ dicta Romæ in medium proferebant, asseuerantes ad Iulium usque mensem ciuitatem in discrimine fore, & necessarium postea, ut Imperator tunc quispiam Romanorum existat, quum demum Roma nil Geticum extimescet. Geticam quippe Gothorum hi nationem esse affirmant: quod apertè est contra eos, qui Gothos à Getis sine ratione & autoritate separare contendunt: est quippe una gens, ut tunc Romani patricij conformiter, & uerè ad Sibyllæ dicta asseruerunt. Dum autem Romæ hæc aguntur, Asiarius & Sigislaus, Gothorum duces, qui iampridem à Vitige cum exercitu missi fuerãt, præualida classe, maximaq; Gothorum multitudine contracta, Salonas Dalmatiæ ciuitatem terra mariq; obsederunt. Constantianus enim eius loci præfectus, cum tãtis hostium copijs longè impares uires haberet, ab eorum congressu prudentius

Iustinianus liberare Romã parat.

Sibyllæ liber de Gothis & Getis.

Asiarius & Sigislaus Gothi.

Salonæ à Gothis obsidẽtur.

Constantianus.

abstinebat, contentus in urbe satis munita obsidionem tolerare, euentumq; obsessæ urbis Romæ expectare. Quamuis etiam aliquando clàm egressus, cœpit hostes urgere, ut qui alios inuaderent, se quoque inuadi experirentur: sed erant leuia prælia, quibus nihil memorabilium rerum successisse uidebatur. Inter hæc Roma acrius obsidetur. Vitiges enim, quoniam oppugnatio prius intẽtata non satis feliciter successerat, commotior inde factus, cuncta rimari, ac diligenter perscrutari curauit, quibus obsessos quàm maximè affligeret. Portus erat iuxta mare à dextera Tyberis fluuij ripa, superq; eò urbs ualido muro cincta: eo in loco naues cuncta, quæ mari feruntur, deponebant, inde rursus terra, uel fluuio Romam portabantur. Vitiges igitur facto agmine, eam urbem Portuensem ex improuiso adortus occupauit, cùm ciues contra subitam hostium uim imparati nequaquam resistere possent. Ex qua occupatione intolerabiles mox difficultates Roma persensit, sublata omni facultate, qua frumentum, ac cæteræ res humano usui necessariæ, importari consueuerunt. Gothi enim ualido militum præsidio ibi relicto, oppidum ac fauces Tyberis omni studio obseruabant, nec quicquam Romanis inferri patiebantur.

Vitiges secundò Romam oppugnat.

Portuensis urbs à Gothis capitur.

CAPVT XX.

Romani seipsos accusant, quòd Gothos excluserint.

QVocirca Romani querelas in suam ipsorum imprudentiam exaggerantes, sese grauiter accusabant, quòd Gothis exclusis, Græcos nihil uirium habentes, intra Romanæ Reipublicæ uiscera facilius, quàm prudentius admisissent. Creuit itaque in Vrbe fames, & extrema omnium necessariarum rerum inopia: cui mox adiectum est grauius, & irreparabile malum. Nam Vitiges dum

dum se pertinacibus Romanorum animis à Roma excludi uidet, mißis percussoribus, omnes obsides, quos à principio à Romana nobilitate secum Rauennam abduxerat, interfici curauit, exceptis admodum paucis, qui salutem fuga inuenerunt. Qua rei acerbitate Romani plurimum conturbati, uehementius ingemuerunt sese imbecilli Græcorum fidei credidisse, à quibus consolationem nullam, perniciem uerò plurimam, euersa penitus Republica, & libertate recipiebant. Nec satis erat ad cumulum Romanæ miseriæ, quòd præstantißimos ciues, charißimos liberos, & consanguineos Rauennæ trucidatos audiuissent, addita est eis per Bellisarium grauior, & uix toleranda afflictio. Quamuis enim paßim per Vrbem funestæ domus inspicerentur, uixq; aliquis locus sine publico, uel priuato luctu ob amissos amicos esse uideretur, Bellisarius tamen nimis seuerum & crudele edictum Romanis proponit, ut necessaria primùm mancipia, deinde suauißimos filios, tandem charißimas coniuges extra Vrbem confestim emitterent, ne cæteri in commeatus penuriam, uitæq; discrimen peruenirent. Quo facto, adeò tenuem remanentibus uictum indulsit, ut ægrè uitam multis miserijs affectam sustentarent. Tum ingens mortalium turba cum fletu & eiulatu à charißimorum fratrum, patrum, propinquorum, maritorum, amicorum amplexu auulsa, noctu per uiam, quæ ab hostibus uacua erat, in Campaniam se recepit, patria in manibus Græcorum, propter quos extrema pati cogebatur, derelicta.

Romani obsides occiduntur.

Græcorum fides imbecillis.

Bellisarij in Romanos seueritas.

CAPVT XXI.

Bellisarius autem, quum suorum militum numerum ad murorum ambitum obseruandum minimè suffi-

cturũ putaret, cum ciuibus eos, & priuatis hominibus, qui militiam exercerent, immiscuit, diuisitq; singulos per custodias, in mercedem certius aliquid priuato cuique, etsi imbecilli, pollicitus. Inuenti tum fuere non pauci, nec infimæ nobilitatis uiri Romani, qui præsentem Reipub. statum, & pristinæ libertatis euersionem grauiter ferre putarentur: ob quam suspicionem à Bellisario in exilium pulsi, experimento didicerunt, Gothorum modestiam Græcorum tyrannidi cum publico Romanæ urbis excidio succubuisse. Quorũ è numero fuit Maximus, cuius proauus post Valentiniani mortem imperium arripuerat. Præterea uenerat in eandem suspicionem Syluerius Papa, quem quondam Theodatus (ut diximus) uiolentius, quàm honestius ad Pontificatum assumi procurauit. Huic Pontifici ausa est Theodora Iustiniani uxor præcipere, ut Menna Constantinopolitano Antistite pulso, Anthemium ab exilio reuocet, qui ob Eutycianam sectam fuerat in illam cladem compulsus. Negat Syluerius id se facturum, quod Pontificia pietate incolumi præstari non posit. Excanduit fœmina insolens, quæ nihil sibi nõ licere putabat, scripsitq; Bellisario, ut Syluerio pulso, Vigilium Diaconum, cuius impulsu petitum erat à Theodora, ut Anthemius restitueretur, in eius locum substituat. Bellisarius, siue quòd bellicæ rei intentus esset, siue planè sciret, causam Pontificis ad se minimè pertinere, negotium à muliere acceptum, ad suam mulierem Antoninam transferre curauit: quæ subornatis à Vigilio testibus, qui Syluerium dicerent consilia agitasse de Gothis in Vrbem inducendis, hominem coëgit sese dignitate abdicare, pallioq; deposito, monasticam sibi cucullam inducere. Sicq; in Pontias insulas relegatus, in sanctitate uitæ dies conclusit extremos.

Bellisarius Romanos in exilium mittit.

Maximus.

Syluerius Papa.

Theodora.

Menna Constãtinopolitanus Antistes.

Eutyciana hæresis.

Vigilius Papa.

Antoninæ mulieri Græcæ causa Papæ à Bellisario committitur.

CAPVT XXII.

DEinde ueritus Bellisarius, ne quis etiam custodum insidias ad portas moliretur, uel externus quispiã pecunia corrupturus, ad hos clàm uentitaret, bis in singulos menses destructis omnibus portarum clauibus, in aliam formam, & à priore longè diuersam, alias denuò fieere curauit. Nec secus in muro, & custodijs ipsis, in singulas noctes alios præficiebat, quibus id erat iniunctum, muros frequentius obeundo, nomina uicißim custodum describerēt, & si quis fortè abesset, alium mox substituerent, sibiq; nominatim referrent, qui fortè tunc à custodijs abfuisset, ut decētū uelocius pœna afficeret negligentē, & ut ad uigilias essent attentiores. Iusserat musicis instrumentis ut artifices ipsi per noctem in mœnibus uterentur. Milites præterea quosdam noctu emittebat, quibus ad fossas erat aßiduò pernoctandum: cum quibus erant & canes, ut nemò uel è longinquo mœnia inuasurus lateret. Hoc modo Roma intus & foris periclitãte, Martinus & Valerianus (quos à Iustiniano missos suprà diximus) mille quingentorũ equitum copias in suo exercitu adducẽtes, Romam peruenêre. His fretus uiribus Bellisarius, mutata belli ratione, primò leuibus prælijs, & per occasionem commißis, hostem solicitare, inde cùm aliquot bella feliciter cessissent, uideretur q; miles suo successu audacior factus, acie decertare ausus, tam prosperè ab initio dimicauit, ut sub Gothorum castris sit aliquandiu certatum. Ad postremum superante Gothorum multitudine, Romani, præsidiarijq; in Vrbem compelluntur: tantoq; impetu fugiendo corruebant, ut multi portis & muro exclusi, ac maiore ex parte inermes, mœnibus miserabiliter hærentes, ægrè seruati fuerint. Estq; uno tempore non solùm circa castra Regia, sed uia etiam Caßia, uario atque anc piti Marte dimicatum.

Bellisarius claues, & custodias portarũ sæpe mutat.

F

Gothi enim uisa aduenientium cõtra se Romanorum multitudine, ad proximos montes se extra castra retrahentes, pauorem simulabant: tum Romani diripiendis eorum castris nimis imprudenter intenti, à redeuntibus facilè superantur, prædaq; exuti, salutem fuga captare coguntur. Perierunt eo die ex Bellisarij militibus permulti, & hi omnium strenuißimi: essetq; multò maior clades accepta, ubi apertè à Regijs castris ad Vrbem inclinauit, nisi duo uiri fortes, qui ambo ordinem ducebant, sua irruentibus Gothis corpora obiecissent. Principio & Taruunti illis nomina fuere. Ille multis uulneribus confectus pugnãdo corruit, Taruuntes ad Pincianam portam multo conspersus cruore concidens animam efflauit.

Romani à Gothis fuganturr.

CAPVT XXIII.

HAc pugna infeliciter peracta, uario modo trepidauere Romani: ipseq; Bellisarius ab hostium congressu plures dies abstinuit, contentus sola mœnia defensare. Laborabatur interim intolerabili frugũ inopia. Illudq; malum non tantum attigit eos, qui obsidione premebantur, sed & Regia castra, uniuersamq; Italiam horrenda fames inuaserat. Scribit nanque Datius Mediolanensis Antistes, qui per ea tempora fuit, tam arcta caritate annonæ in sua diœcesi laboratum, ut præterquam quòd fœda & obscœna multa ederentur, reperta sit mulier, quæ fame adacta, à filij carnibus non abstinuerit. Laborabatq; per hæc tempora duplici malo Italia, Vrbis obsidione, & fame teterrima, publicaq; terrarum & populorũ discordia. Bellisarius autẽ post acceptum ex inuasione Regiorũ castrorum apud Pincianam portam incommodum, cõfirmatis paruo tempore militum animis, rursus educere illos cœpit: nec tamẽ de summa rei una acie decernere audebat, suorum

Roma frugum inopia laborat.

Datius Mediolan. Antistes.

Fames horrẽda.

ſuorum paucitati diffiſus. Tum Gothis obſidionem in longum trahi cernentibus, unica peruincendi ſpes reliqua uidebatur, ſi fame Roma *continuè premeretur. Quamuis enim portus* Romanis *ablatus, magnas difficultates eis attuliſſet, tamen (ut eſt hominum induſtria, præſertim in indigentia ſolers) onerariæ naues, quæ portum ſolebant petere,* Antium *petebāt: & inde expoſitum frumentū, & alia neceſſaria pedeſtri itinere* Romam *deferebantur. Volentes igitur Gothi cōmoditatem quoq; iſtam* Romanis *auferre, octaua circa* Vrbem *caſtra inter uias Latinā & Appiā poſuerunt. Sunt enim in his locis aquæductus duo altis fornicibus, qui ſe interſecantes, quaſi in duo brachia ſcindūtur, relictoq; in medio aliquanto ſpatij iterum coniunguntur. Diſtat autem ab* Vrbe *hic locus millia paſſuum circiter quinq;. Gothi igitur hunc medium locum occupantes, murum inter columnas arcuum undequaq; fecerunt ex lapidibus & luto, caſtraq; in hunc modum munitiſſima habuerunt, in quibus ſeptem millia equitum ſtatim collocauerunt, qui ſupra infraq;* Latinam, Appiam, *ac* Oſtienſem *uiam infeſtantes impediebāt, omnemq; importandi facultatem* Romano *populo præcidebant.*

CAPVT XXIIII.

PRæcluſis itaque itineribus, fames multò maior quàm antea obſeſſam ciuitatem inuaſit: nec diu tolerari potuiſſet, niſi milites noctu iam maturis ſegetibus furto aliquid frumenti ex agris corripuiſſent, magnoq; pretio ciuibus uendidiſſent. Sed cùm annona arctior fieret, tum grauis peſtilentia ciuitatem affligebat, nata ex abominandis cibis, ad quos famis magnitudo obſeſſos coëgerat. Res *enim* Romana *iam in ſummis difficultatibus atque anguſtijs uerſabatur, optantibus ciuibus potius mortem,* Peſtilentia Romam infeſtat.

Romanis optabilior mors, quàm uita.

Romanorũ ingens pœnitentia, quòd à Gothis ad Græcos defecissent.

quàm uitam inter ipsos Græcos tot miseriarum generibus cumulatam, diutius prorogare. Proinde apud Bellisarium grauiter conquerebantur, suam (teste Procopio) dementiam, quam prouidentiam putabant, iterum ut prius accusantes, quòd ipsius fidem secuti in tantas calamitates incidissent: ciues suos Rauennæ à Gothis interfectos, Vrbem non minus ignominiosè quàm pertinaciter obsideri, totum agrum suum, & cætera loca hostium manibus occupata, esseq; ab omnibus bonis interclusos, nec aliquã spem (quæ miseros consolari solet) reliquam haberi. Præterea se liberis, uxoribus, & omnibus quæ mortalibus charissima sunt, priuatos, arctissima obsidione teneri, bello, fame, pestilentia, misera ciuium corpora iam consumpta, uel mox consumptum iri. Demum cùm mortem ipsam, & quoduis mortis genus uoluptatis loco ducerent, rogabant Bellisarium, ut se in hostem ducat, inermesq; (si ita libeat) armatis hostibus obijciat: satius fore sibi honesta morte occumbere pro patria dimicantibus, quàm ad tantam miseriam, & sæuissimos cruciatus seruari.

CAPVT XXV.

Bellisarij in Romanos seueritas, & obiurgatio.

Bellisarius uerò hæc audiens, non satis clementer (ut inquit Leonardus Aretinus) illis respondit. Eos quidem temerè inconsulteq; deferri asserebat, quòd ea sit natura populorum, ut impetu magis quàm ratione moueantur: se consilio ac ratione, non impetu animi regi consueuisse: expectare ab Imperatore copias, quibus adiunctis, si pugnandum fuerit, certam suis uictoriam polliceri ualeat: easdem illas copias infinitam quandam uim frumenti secum afferre. Proinde abirent, & sibi curam belli relinquerent. Romani per hunc modum ab homine Græco acriter obiurgati, uehementius doluerunt, sese Gothos,

sub

sub quibus omni felicitate gaudebant, à suis mœnibus exclusisse, & rursus in eorum locum Græculos quosdam, ad irreparabilem Romanæ Reipublicæ *ruinā, facilius quàm felicius (ut diximus) admisisse. Sed quid facerent, cùm nihil nisi parendi necessitas restare uideretur?* Deinde Bellisarius *cogitare cœpit, quomodo Gothis quàm plurimas difficultates rei frumentariæ inferret. Cuius rei causa ex suis ducibus aliquot, ad impediendos hostium commeatus,* Tybur, Taracinam, *Albam cum suis equitibus dimisit, ut omnia itinera hostibus redderent infesta: &* ad Paulinam *ædem* Ostiensi *uia constituit, ut suburbana tecta ab omni hostium incursu tutiora essent. Affirmant* Procopius & Leonardus Aretinus, *Gothos in tota illa obsidione nullum templum, neque ullum sacerdotem uiolasse, sed omnes sacerdotes liberè, ut prius, in illis permanentes, rem diuinam exequi permisisse.* *Gothorum summa pietas in templa, & sacerdotes.*

CAPUT XXVI.

INterea cùm hæc circa urbem agerentur, nouæ à Iustiniano *copiæ terra mariq; ad* Bellisarium *uenêre: equites* Thraces *octingenti, alterius generis mille & trecenti, quos ductabant* Alexander, Maxentius, Zeno: *pedites nauibus aduecti ter mille & trecēti. Præter hos quingenti alij, quos* Procopius Cæsariensis *congregatos adduxit. Hæ omnes simul copiæ in unum conuenientes, Romam petere constituerant. Afferebant uerò secum multum ac magnum commeatum. Iter equitibus erat iuxta mare, classis autem pedites deferebat. Ex eadem quoq; classe, magna uis frumenti per terram magno uehiculorum numero portabatur. Veritus autem* Bellisarius, *ne si hostis illorum ad* Vrbem *aduentum præsentiret, priusquam Romam ueniretur, subita ui interciperet: igitur sub id tempus* *Bellisarij stratagema.*

quo hi erãt in Vrbẽ ingreſſuri, hoſtiũ caſtra adortus eſt. Factaq; eſt eruptio per portã Flaminiã, quã à prima obſidione Belliſarius obſtruxerat. Eſt & ars alia huic cõſilio addita. Equites leuis armaturæ iuſſi ſunt Gothorũ caſtris adequitare, tumultuoſeq; hoſtem ad pugnã elicere, mox cõſerta pugna paulatim cedere, hoſtèmq; procul à caſtris diſtrahere. Quod cùm illi nauiter feciſſent, eſſetq; iam propè ad Vrbem uentũ, tum ſimul ab his qui per Flaminiam emiſſi fuerũt portam, à tergo oritur clamor: & equites qui fugã ſimulauerant, ſubito equorum circumactu ferociter in pugnam redeunt. Itaq; Gothi ancipiti Marte perculſi, ad caſtra unde imprudẽter exierãt, uelociter redierunt: ſimulq; auxiliares copiæ, & commeatus in Vrbem tutò recepti fuerunt. Vitiges hoc graue & infauſtũ prælium expertus, & quia nouas ueniſſe Belliſario copias intellexiſſet, laboraretúrq; in caſtris fame & peſtilẽtia, cum Belliſario egit, ut intres menſes induciæ fierent, quoad legati irent ad Iuſtinianum Imperatorẽ, & redirẽt, totum cõponendi belli negotium ſe illi permiſſurum pollicitus. Nec Belliſarius reſpuit Vitigis poſtulata, pactæq; ſunt utrinq; ad id tempus induciæ: quibus ſtantibus, auxilia & commeatus, quæ Oſtiæ conuenerant, terra & fluuio Romam tutò peruenerunt.

Gothorũ res inclinata.

Vitiges nimium fidei Belliſario tribuit.

CAPVT XXVII.

Gothorum cum Romanis expoſtulatio.

Sed hic locus poſtulare uidetur, ut expoſtulationem quam Gothorum legati cum Romanis habebant, ex Procopio Cæſarienſi adducam: Iniuriam, inquiunt Gothi, ô Romani, nobis intuliſtis, quippe qui in amicos, & ſocios arma deſumitis. Sed dicturi iam ſumus quæ ſingulos ueſtrũ nõ ignorare exiſtimamus. Gothi quondã loca hæc Italiæ ſibi pepererũt, cùm Romanis uobis nil uiolẽtius ademiſſent: ſed Odouacer olim, Imperatore ſublato, in tyrannidẽ Rẽpub.

pub. hanc immutatã obtinuit. Zenon interea, qui Orientis tũc tẽporis potiebatur imperio, cùm uindicare alterius uellet, & amoti Imperatoris iniuriã, & has terras tyrãnide liberare, Odouacrisq́; uires dissoluere de se minimè posset, cõmemoratis Theoderico Gothorũ duci honoribus, quos ab se accepisset, (fuerat nanq; inter Romanos patricios, & Consulares adscriptus) facilè suadet, etsi obsessurus is Byzantium erat, ut depositis erga se odijs, ex Odouacre pœnas ob iniuriam Augustulo Imperatori illatã exigeret, quibus exactis, & de tyrannide Odouacre eiecto, ipse sibi, & Gothi hæc loca rectè iusteq́; parta haberent. Hunc igitur in modum ipsi Italiæ suscepto imperio, leges simul & Rempublicam saluas non minus reddidimus, quàm superiorum alius quispiam Imperatorum. Theoderici uerò, siue alterius qui Gothis antea imperasset, mille nunc extãt uel scriptæ, uel sine scripto leges. Quæ autem ad diuinum attinent cultũ, fidemq́;, sic integrè Romanis seruauimus, ut Italorũ opinionem Gothorum nemo in id, quod ipse sentiret, uel uiolenter, uel ultro transtulerit: quin potius in eorum plerunque concedentibus Gothis sententiam, nil prorsus per nos curæ adhibitum. Accedit etiam, quòd Romanorum sacraria eo in honore sint apud nos habita, ut à nullo nostratium hominum sit, qui ad ea confugerit, uiolatus. Omnibus præterea Vrbanis antehac magistratibus Romani perfungebãtur, Gothus uir nemo eorũ particeps factus. Vel procedat in mediũ qui profari nos ista non uerè existimet. Addat & Cõsularem quispiam dignitatem, qua etsi Gothi ab Orientis Imperatore donati, Romanis tamẽ perfungi liberè permiserunt. Vos uerò cùm hæc ita se habeant, Italiam quidem per Odouacris barbaros malè tunc habitã, haudquaquã tuendo uestri ut iuris uendicabatis, præsertim cùm ad decimum annum grauissima illi in Italos, ac nefanda

Gothi nullũ ad sacra loca confugiẽtem uiolarunt.

exercuissent: nunc uerò iustè hanc possidentibus, cùm uestra nihil intersit, inferre uim uultis. Abite ergo à nobis hinc procul, & uobis quæ uestra sunt habetote, ac cætera item, quæ depopulando diripuistis, nuda saltem quæ reliqua sunt, nobis relinquite.

IOANNIS MAGNI
GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber duodecimus.

CAPVT I.

Induciæ.

Ecessariò igitur trium mensium inducijs utrinque confirmatis, ut oratores utriusque partis Byzantium ad Iustinianum Imperatorem ire, & redire possent, adiecta est conditio, ne interea incursiones ullas inter se facerent, aut quicquam dolo uel fraude in mutuam perniciem molirētur. Bellisarius tamen suæ Græcanicæ fidei haud oblitus, pacem quam publicè extollebat, occultis machinationibus, ubicunque occasio dabatur, uiolauit, nihilq; alienum ab illis moribus præstitit, quos Tullius Cicero in Græcorum leuitate dudum antea reprehenderat: Iusiurandum, inquiens, apud Græcos pro ioco habetur. Verùm ne affectione talia loqui uidear, Antonium Sabellicū inter præcipuos Italorū historicos iure connumerandum adducam. Hic enim inquit: Vicit Bellisarius magis fraude, quàm uiribus, cùm parum sanctè fœdus cum hoste ictum custodiuisset. Bis enim illud non satis candidè interrupit, primùm Romæ, deinde Rauennæ. Cùm enim

Græca fides.

Bellisarius fraude uicit Gothos.

enim Gothi, qui in Portuensi præsidio constituti fuerant, sese ad Vitigem fiducia induciarum contulissent, consulturi de importandis in eam Portuensem urbem uictualibus, mox Bellisarius astutius quàm honestius illum locum per suos occupauit, iniquitatem suam Græca uanitate excusans, quasi Gothi illinc discessissent, deinceps non redituri. Eisdem quoq; ingenijs circa alias Gothorum ciuitates, & terras uti non uerebatur. Vnde factum est, ut etiam urbem maritimam & magnificam Centumcellas, ciuitatemq; Albanam interciperet, & communiret. Prætereà ut Datius Mediolanensis Antistes, & totus eius loci populus à Gothis deficerēt (ut mox dicemus) effecit. Hæc autē stantibus inducijs, uafri ingenij dux cōtra pacta manifestè moliēdo, arbitrabatur se à nullo posse de uiolato fœdere accusari.

CAPVT II.

PRoinde Gothi legatis ad Bellisarium missis, cōquerebantur se tempore induciarum grauibus iniurijs ab eo affectos, quòd nequaquàm ipsi ob conditiones, quæ inducijs appositæ erant, licuisset: itaq; ablatorum locorum restitutio omnino fieri deberet. Sed iam eò processerāt illæ Bellisarij artes, ut denuò Gothorum simplicitatem tumens irrideret, dicens se illas Gothorum ciuitates minimè occupare potuisse, si milites intra earum mœnia resistentes inuenisset. Proinde Gothorum oratoribus abscedere iussis: Redite, inquit, ad Regem uestrū, eiq; dicite, quòd quia Gothi eas urbes pro derelictis habebant, licitum mihi fuit ipsas etiam tempore induciarum tali modo occupare. Igitur cùm Gothi attenderent, Græcos nullam recti & æqui rationem habere, aut curare, sed omnia perfidè agere, cogitabant & ipsi paria Bellisario referre. Sed iam nimis munitus erat, & permagnas assecutus fuerat ad gerenda prælia oppor-

Gothi de uiolata fide cōqueruntur.

Bellisarij perfidia.

tunitates, captis illis tribus urbibus, in quas suā militiam, quæ iam aduectis nouis copijs plurimum creuerat, distribuere curauit. Misit & in agrum Picenū equitum duo millia, præfecto illis Ioanne Vitaliano, quem admonuit, quid in his locis fieri uelit. Esse quidem in Picentibus uxores, ac filios Gothorum, qui urbem Romam obsiderent: si maneāt induciæ, nihil moueat. Quòd si Gothi quicquam noui moliātur, ipsum omnia prædari, & diripere, & oppida quot posset capere mandauit. Si quod oppidum repugnet, id obsidere iussit, nec ulterius progredi, priusquam id ceperit. Neq; enim tutum fore, post se hostium oppida relinquentem ulterius proficisci.

Ager Picenus.
Ioannes Vitalianus.

CAPVT III.

QVibus mandatis à Bellisario acceptis, Ioannes in Picentes peruenit. Sunt & alij aliò missi, ne futura hyberna essent Romanis ciuibus grauia. Sub id tēpus Mediolanenses (uti prius occultè machinatū fuerat) ad Bellisariū legatos misere, & in his Datiū suæ urbis Antistitem (cuius nunc memini) uirum utiq; magnæ prudentiæ, ac autoritatis: qui ubi Romam uenere publico nomine, defectionē pollicebantur, si modicum ad se præsidium mitteretur. Quos Bellisarius benignè auditos, iussit bono & constanti animo essent, remq; ob quam aduenerant, occultā haberēt, quoad præsidium mitteretur. Quod ut maturè fieret, se curaturum affirmauit: qui deinde in apertum discrimen uitæ incidit. Cum enim apud unum ex suis proceribus Constantinum acrius instaret, ut gladium pretiosè ornatū, uiq; Romano ciui ablatum, domino restitueret, idq; Constantinus iniuriæ autor, se facturum negaret, orto super ea re iurgio, accersitisq; à Bellisario apparitoribus, ratus ille fore, ut ad suppliciū trahendus esset, stricto ferro Bellisariū paululum

Mediolanenses à Gothis desciunt.
Datius Mediolani Antistes.
Bellisarij periculum.

lulum infra stomachum consauciauit: & nisi circunstantes subitò accurrissent, ac ui extorto pugione, ipsum in manus apparitorũ tradidissent, suprema dies illa Bellisario fuisset. Nec Cõstantinus impunè tulit illud facinus, qui paucis dein de diebus iussu Bellisarij interfectus est. Igitur cùm Gothi compertũ haberent, Græcos ubiq; insidias struere, fœdera frangere, pacemq; & inducias eorum quouis bello perniciosiores esse, tentauerunt & ipsi Romam occultis insidijs occupare, primò per aquæductũ quendam uia nocta quæsita, deinde occulto Tyberis traiectu, circa Martij campi regionem. Sed utrunq; consilium fuit illis irritum. Nam per aquæductum conspecta lumina insidias detexerunt, & obstruso aquæductu facultas eis adempta est inuadendi. Quod autem ad fluminis traiectionem attinet: quia duo Romani pecunia corrupti, sopiferum pharmacum à Vitige acceperant, ut nocturnos uigiles commodius fallerent, re unius indicio patefacta, proditionis socius grauibus pœnis afflictus, in castra Vitigis, ut testis esset patefactæ proditionis, emittitur.

Cõstantinus Bellisarium ferro sauciauit, & occisus est.

Græcorum pax bello perniciosior.

Romani duo pecunijs corrupti.

CAPVT IIII.

Vitiges igitur considerans graue bellum, & suis uiribus impar, post uiolatas utrinq; inducias imminere, legatos duos (ut autor est Procopius in historia Persica) ad Cosroëm Persarum Regem emittere curauit, suasuros ut contra Iustinianum bella moueat: & hos non quidem Gothos, sed Ligures sacerdotes, multa pecunia ad id inductos, quorum alter quidem Episcopi nomen præferebat, quem alter tanquam minister sequebatur. Per Thraciã uerò iter facientes, quendam inde in amicitiam sibi conciliant, Syræ Græcæq; linguæ peritum, ac interpretem futurum. Qui ut ad conspectum Cosrois uenissent, hæc dixerunt: Cete-

Vitiges ad Cosroëm Persarũ Regem legatos mittit.

Oratio legatorum Vitigis apud Persas.

ros quidem legatos, ô Rex, plerunq; de rebus calamitosis ad te uenire contingit, nos autem Vitiges Gothorũ & Italorum Rex misit, uti sermonem de his, quæ ad tuum regnum faciunt, habeamus: tantumq; ea de causa nos hæc loqui existima. Si quis enim te, regnumq; tuum à Iustiniano impugnari affirmauerit, rectè sentit. Quia is ea est natura, ut res nouas, quæ nihil ad eum pertinẽt, semper quærat, præsentibus uerò, ac pacatis minimè contentus, uniuersam terram, & singulorum imperium certatim inuadere cupiat. Postquàm enim Vandalorũ regnum nuper euertit, contra Gothos deinde arma cõuertit: quos si de medio tollere poterit, nulli dubium, quin uires suas contra Persas extendat. Sed diligenter attendendũ est tibi ex nostris malis, quanta paulò pòst Persas sequentur incommoda. Cogita etiam Romanos illos tibi, tuoq; regno nunquàm fore beneuolos, si maioribus uiribus potirentur. Vtere igitur præsenti facultate, quam desinentẽ nunquàm recuperabis. Opportuna enim consilia semel elapsa, nunquàm aut rarò redire solent. Præstat enim præuenientẽ in tuto esse, quàm bene gerendi rei occasione amissa, turpius aliquid ab inimicis sustinere.

CAPVT V.

Cosroës Gothis cõfœderatur.

HAec cùm Cosroës audiuisset, bene & prudenter Vitigem monuisse affirmans, sese ad rumpendum fœdus, quod cum Iustiniano ictũ erat, adaptabat. Intereà dum hæc apud Persas agerentur, Bellisarius ad Ioannem Vitalianum scripsit, rem prout anteà præmonitus fuerat, exequeretur. Tum ille duobus equitum millibus comitatus, Picenum agrum peruadens, uxores natosq; Gothorũ cepit, prædisq; & rapinis regionem totam inuoluit. Vlitheum uerò Vitigis patruum, cum Gothorũ copijs sibi obuiam profectum, prælio superauit, ipsumq; ducem cum magna parte co-

te copiarũ occidit. Ita uictor factus omnia peruadebat, captis permultis agri Piceni oppidis. Cùm autem Auximo copias admouisset, cognouit id oppidum non magno Gothorum præsidio custodiri, sed esse locum ualde munitũ. Itaq; nequaquã in eo obsidendo tempus terendũ existimans, ad ulteriora processit. Idem quoq; statuit de Vrbini obsidione: in celeritate enim omnem spem collocauerat. Fanum, & Pisaurum cepit. Deinde Arimino copias admouit: indeq; Gothorum præsidio amoto, ad Iustiniani fidem reuocauit. Persuasum habuit ab initio Vitalianus, fore, ut Arimino capto (quia ea urbs Rauennæ propinqua esset) Gothi Vrbem obsidione soluerent. Nec ille sua est opinione deceptus. Enimuerò Vitiges audita Arimini alienatione, Rauennæ timens, ubi summa rei Gothicæ erat, incensis castris, Romam obsidione soluit. Bellisarius autem Vitigem abeuntem secutus, ubi medium copiarum ponte transmissum uidit, extremum agmen à tergo inuasit, magnamq; stragem intulit improuisis. Habuitq; obsidio illa Romanæ urbis hunc exitũ: quæ in eum annũ incidit, qui humanæ fuit salutis quingentesimus atq; undequadragesimus, mundanæ originis nonagesimusnonus supra quadringentesimum ac quater millesimum, ex quo Romæ imperari desitũ erat sexagesimus octauus. Durauit autẽ hæc obsidio urbis Romæ anno integro, & diebus nouem, cùm ad nonum Kal. Martij incepisset.

Auximum oppidũ valde munitum.

Vitiges Romã obsidione soluit.

539. anno Christi.

4499. anno mundi.

CAPVT VI.

POst solutam Romæ obsidionem, quæ ab utraq; parte facta & prouisa fuerint, prosequemur. Vitiges enim licet Rauennam ire properaret, urbes tamen Hetruriæ, & aliarum prouinciarum, continere in potestate studebat. Quamobrem mille equites Clusium, totidem Vrbem ueterem misit. Tuderti quingentos, Auximi quatuor millia col

locauit, Vrbini duo millia, Cæsenæ quingentos, Montisferetri totidem: ipse cum reliquo exercitu ad obsidendum Ariminum profectus est. Bellisarius autem post recessum Gothorum, Martinum & Ildigerum cum equitibus mille festinare Ariminum iussit, indeq; Ioannem Vitaliani, & equites qui cum illo erant, abducere, pedites uerò ibi collocare: quod ea ratione faciebat, quòd optimum equitatum nollet ab hostibus circunsederi. Si enim peditum copiæ Arimini forent, uix putabat Gothos eam urbem obsidere uelle: & si obsiderent, facilius pedites obsidionem, quàm equites toleraturos existimabat, cùm equos in obsidione nutrire difficillimum sit, pedites autem ex Ancona (quæ urbs nuper à Gothis ad Bellisarium defecerat) mari Ariminũ deferri commodissimè posse. Ildigerus autem & Martinus, profecti celerius Gothis, qui tardius ob suorum multitudinem diuerso itinere incedebant, Ariminum peruenerunt. At Ioannes neq; ipse Bellisarij præceptis parere uoluit, neque Damianũ patruelem cum suis equitibus, qui quingenti erant, parere permisit. Quare Ildigerus & Martinus Arimino abeuntes, omnem equitatũ, quem Bellisarius Ioanni dederat, abduxerunt, relictis solummodò peditibus, & equitatu proprio Ioannis & Damiani. Inter hæc Vitiges Ariminum obsidere adortus est: statuitq; in primis turrim ligneã ante muros, unde propugnatores incesseret: & iam statutæ oppugnationi intentus erat, cùm nocte una agger, & fossa ingens, est Gothis ea ex parte obiecta. Irruptione deinde in præsidiarios facta, atrox prælium est æditum circa hostilem machinam, cecideruntq; ex utraq; parte quàm plurimi.

Martinus & Ildigerus duces Græcorum.

Pedites facilius obsidionem tolerare quàm equites.

Bellisarius à suis contemnitur.

Gothorũ apud Ariminum atrox pugna.

CAPVT

CAPVT VII.

Mediolanēſes uerò interim dum Vitiges expugnando Arimino intendit, acceptis à Belliſario copijs, à Gothis deficiunt. Secutæ eam defectionem illuſtres urbes, Comum, Bergamum, Nouaria, & aliæ quædam, ſed minus clari nominis. Permotus Vitiges Mediolanenſium defectione, Vraiam nepotem ſuum ex fratre cum ualido exercitu in Ciſalpinam Galliam mittit, ut loca, quæ adhuc in fide erant, in officio contineret, quæ autem ad hoſtem defeciſſent, ſumma ope niteretur, ut ad obſequium retraheret. Affirmat Procopius, quòd Vitiges à Theodemberto Francorum Rege, cum quo ictum fœdus habebat, auxilia petiuiſſet. Blondus uerò ex Liguria mauult petita, quàm ex Gallia. Sed neutrū à uero diſcrepat. Iam enim ſatis conſtat Theodembertum ex Francorum gente ortum, atq; alpes Coccias cum Liguribus illius armis ſubactas, eiusq; præſidio retentas. Quin illud meritò in dubiū uenit, à Theodemberto petita ſint auxilia, an à Theodebaldo eius filio, qui haud multò pòſt extincto patri ſucceſſerat. Verba aūt Procopij hæc ſunt: Occupato per Romanos Mediolano, Vitiges maximas eodem copias mittit: cui & Francorum dux Theodebertus, ut eius auxilio indigenti, uirorū decem millia ſuppetias miſit, non tamen Francos, ſed Burgundiones, ne uideretur Imperatoris rebus (cui etiā iam confœderatus erat) iniuriā intuliſſe. Hi nanq; ſua ſponte perinde ac Theodeberti iuſſa non curantes, aduerſus Romanos exiſſe uidebantur. Quos cùm Gothi ſuis copijs coniunxiſſent, Mediolanum confeſtim aduolant, urbemq; adeò ſtricta obſidione undequaque cingunt, ut nullibi neceſſaria Romanis inferri poſſint. Quorum intolerabili inopia magis, quàm ab hoſte premebantur. Nec ſanè iam militum ſatis erat, qui in muris cuſtodias facerent. Mundilas nanque

Mediolanum et oppida ei uicina à Gothis deficiunt.

Vraia nepos Vitigis.

Theodembertus Francorū Rex Gothis confœderatus.

Mediolanum à Gothis obſidetur.

Romanorum præfectus, quas secum duxerat copias, in circumiecta Mediolano oppida, utpote Comum, Nouariam, & munitiora alia quædam castella in potestatem redacta, partitus dimiserat, ita ut non paruifaciendam militum manum in singulis his custodiæ gratia collocarit. Ipse uerò cũ trecentis duntaxat, quos sibi reliquos fecerat, Mediolani manebat. Vnde & ciues necessariò cogebantur per uices, & aßiduè custodias facere, multaq; aduersa, quæ pridem minimè cogitauerant, sustinere.

CAPVT VIII.

Bellisarius uerò, ubi primùm segetes flauescere uisæ sunt in agris, ex Vrbe cum exercitu profectus, aduersus Vitigẽ, & Gothorũ copias cõtendebat, præmißis nõnullis Tudertum, & Clusium, qui castris locum pararent. Sed erant debilia intus præsidia, quæ sua paucitate considerata, impugnationem deditione præuenerunt. Intereà Vitiges alias copias cum Bochе præfecto dimisit, iusso in primis Auximum ire, & se cum alijs ibi præsidiarijs militibus cõiungere, atq; unà cum his aduersus hostes procedere, qui tunc Anconæ essent. Tũc Cono Anconæ præfectus, ubi Bochis exercitum in se aduentare accepit, nec procul abesse, suæ mentis ignauiam palàm ostendit. Quippe munitißimo loco custodijs destituto, milites omnes ad stadiũ unum procul inde, & in partem inferiorem deducit, ac in aciem instruit, phalangeq; parum densa collis radices uenantiũ more militum corona circundat: qui ubi hostes uiderẽt ingenti hominum multitudine superare, terga uertentes, fuga se in præsidium recipere conabantur. Quos Gothi acerrimis animis insectantes, ferè omnes fœdè obtruncarunt, scalisq; admotis, parum aberat, quin præsidium occupassent: adeò ingens periculum fuit, quòd ipse Conon præfectus per funem

Cono Anconæ præfectus.

nem supernè demissum intra muros reciperetur. Nec multò pòst Bellisarius in Picenũ agrum uenit: affueruntq; sub id tempus, Iustinus Illyrici limitis dux, & Narses ille, penes quem finiti belli huius decus fuit. Venerunt & duo Herulorum millia, Sandro et Phanatheo ducibus, qui circa Firmũ cũ Bellisario copias coniunxerunt. Hic de summa belli consultatio inter duces anceps incidit, esset'ne Ariminensibus, & his qui in præsidio erant, succurrendũ, an Auximũ oppugnandum. Sed Ariminum obsidione leuandum, primum omnium uisum est: quoniam satis constabat, qui obsidione tenebantur, rerum omnium inopia subactos, breui in hostium potestatem uenturos, nisi maturè subueniretur. Adiuuit Iustini Narsetisq; sententiam, qua censuerant Ariminũ quantocyus liberandum, quòd literæ Ioannis ad Bellisariũ scriptæ, per hoc ipsum tempus uenerunt, quibus fame confectos milites pepegisse moram septem dierũ significabat, opemq; sibi properè ferri postulabat.

Iustinus et Narses in Italiam venerunt.

CAPVT IX.

Consideràs igitur Bellisarius Gothorum copias suis uiribus insuperabiles, censebat ingenio potius & astu esse utendũ aduersus eos, quàm iusta acie dimicandum. Proinde in montibus prope Ariminum se collocans, operam dedit, ut aliquot ex Gothis incautè incedentes apprehenderet, apprehensosq; & in faciẽ uulneratos, ad castra Gothorum remitteret. Qui ad suos reuersi, Bellisarium cum toto exercitu adesse nuntiarunt. Ad fidem uerò huius rei, uulnera recens accepta ostendebant. Erat uerò meridies, cùm hæc in Gothorum castris nuntiarentur: statimq; miles arma capere iussus, & in suos quisq; ordines redactus. Duces uerò structa acie, descensum Bellisarij expectabant, oculos continuò ad montes, unde uenire dicebantur

Bellisarius ingenio & astu Gothos vicit.

tur, conuersos habentes: ea tamen die ad hostes non descendit. Itaque Gothi frustra expectantes, tandem ad occasum solis aciem dissoluerunt. Sed cùm aduenisset nox, ignes ualde multos in litore diuersa regione, qua Bellisarius uenire nuntiabatur, intuebantur. Erant autem ignes, quos Martinus Bellisarij armiger, atq; eius castra ad ipsius Bellisarij præceptum faciebant, magno hostibus terrori, ut nullus eorũ esset, qui somnũ caperet, uel arma exueret. Die autem facta, classem insuper conspiciunt structam & paratam, Armino propinquantem. Itaq; à duobus simul exercitibus, & à classe mari terraq; circumuentos se arbitrati, soluta obsidione Rauennã petierunt. Ildigerus cum classe primus Arimino applicuit, egressusq; in terrã, Gothorũ in castra quæ deserta erant, irrupit, & quos ibi fortè morbis correptos deprehendit, in numero seruitiorum habuit, bellicaq; instrumenta, si qua Gothi reliquerant, collegit. Bellisarius autem meridiano tempore Ariminum ueniens, ubi Ioannem, ac cæteros apud hunc milites, pallenti ac squallido uultu animaduertit, eius audaciæ temeritate increpita, subiunxit, quòd magnas gratias Ildigero deberet. Ioannes uerò nõ illi, sed Narseti obnoxium se esse fatebatur. Intellexerat fortè Bellisariũ non libenti admodum animo sibi suppetias attulisse, sed hortante & persuadente Narsete. Vnde euenit, ut hi de cætero suspectiores sibi inuicem essent. Vnde & Bellisario aliquid imperante, tergiuersando, & alia item atq; alia causando, quæ iubebantur repudiare, & insolenter reniti. Quæ omnia Bellisarius ubi demũ persensisset, principibus omnibus ad se conuocatis, Iustiniani mox literas profert ad principes datas, & hanc in sententiã scriptas: Narsetem pecuniæ nostræ, & bonorum custodem, nõ ut exercitibus præsit, in Italiam misimus, quippe qui Bellisarium uolumus omnibus, & solum præesse, & quò illi sit satius

Ignes crebri ad fallendum facti.

Narses.

Bellisarius queritur se cõtemni.

satius uisum ductare. Hunc itaq; uniuersos uos sequi & eius consilijs parere iubemus.

CAPUT X.

Statim Bellisarius post hæc Perannium cum non parua militũ manu ciuitatẽ Vrbeuetanã obsessum dimisit. Ipse uerò Vrbinum copias duxit, urbem sanè prævalidam, & Gothorũ præsidio non mediocri munitã, quæ ab Arimino unius diei itinere elongatur. Hanc igitur duriore obsidione cingit: & iam bellica opera urbi admouebãtur, cùm repentè fons, unde ciuitas adaquabatur, sua spõte exaruit. Quo uelut prodigio territi Vrbinates, continuò deditionẽ fecere. Cæsena inde oppugnata capi non potuit. Multi enim, qui audacius muros subierunt, telis, molibusq; saxorũ supernè deiectis sunt atrociter afflicti. In ea quoq; oppugnatione Phanotheus Herulorum dux interijt, plurimis ex suis anteà desideratis. At Forum Cornelij, dedentibus se incolis, sub iugum Imperatoris sine bello accessit. Per idem tempus Mundilas, & qui cum illo Mediolani erant, maximis difficultatibus inuolui cœperũt. Theodebertus enim Francorũ Rex, à Vitige (ut diximus) ex fœdere postulatus, decem millia Burgundionum ad Vraiam miserat: qua ille multitudine fretus, non procul à Mediolano castra faciebat, & importationem frumenti, cæteriq; commeatus omnem impediebat. Mundilas copias suas (ut dictum est) in uicinas urbes diuiserat, nec magnum equitum numerum secum habebat, incepit tamen in populosa ciuitate, ad quã nihil inuehebatur, fames acrius quàm ullus hostis præualere. Quod Bellisarius intelligens, Martinum & Vliarium cum magnis copijs misit, ut Mundilæ cõiuncti Gothos submouerent. Hi cùm ad flumẽ Padi peruenissent, (quod à Mediolano unius diei itinere distat) non ausi transire flumen

Perannius Bellisarij præfectus.

Fons repentè exaruit.

Phanotheus Herulorum Dux.

Fames Mediolanum acrius quàm hostis inuadit.

Martinus, & Vliarius præfecti Bellisarij.

timore hostiũ, diu in his locis desederunt, spem Mundilæ, & obsessorum dietim frustrantes. Polliciti enim sese transituros esse Padum, & Mediolanum accessuros, nihil promissorum exequebantur. Obsessi uero indies ad extremam famem redacti, maiorem in modum doluerunt, se à Gothis ad Græcos defecisse.

CAPVT XI.

Datius Mediolanensis Antistes ad Iustinianum legatus.

NOn desunt qui scribant legatos ob id à Mediolanensibus ad Iustinianũ missos, & in his Datium Antistitem. Qui cùm Corinthum uenisset (ut Gregorius in Dialogo scribit) domũ omni humano cultu destitutam, malorũ dæmonũ incursu liberauit. Tandem cùm Mundilas, & milites omnia extrema paterentur, neq; eis poßibile esset diutius in tanta miseria spiritum sustentare, Mediolanum Gothorum uoluntati tradiderunt, pacti, ut salua incolumitate sibi abire liceret. Gothi aũt urbem ingreßi longè humanius uictoria usi fuerũt, quàm Aretinus tradit, qui affirmat eos nulli ætati pepercisse, sed trucidatis paßim ciuibus, nõ modò qui arma ferre possent, uerùm etiam senibus, & impuberibus, mulieres in seruitutẽ Burgundionibus tradidisse. Insuper urbem ipsam ad solum usq; euertisse, & quosdam ex Romanis minutatim concisos canibus tradidisse. Quæ omnia Blondus ex uerioribus historijs falsa esse cõuincit, præsertim quæ de Gothorum seueritate commemorantur. Nos quidem, inquit Blondus, tam seueram destructionem nequaquàm tunc à Gothis factam fuisse constanter asserimus. Datius nanq; Mediolanensis Antistes multa de sui seculi calamitatibus sæpe in Epistolis cõmemorat, Mediolanumq; patriam suam, pro cuius salute Romam, & Constantinopolim accesit, à Gothis quidem obsidione pressam, & occupatam dicit, sed solo æquatam, aut direptam, nusquam refert.

Mediolanum à Gothis expugnatum.

Blondus Gothos à crudelitate alienos asserit.

Gothi à crudelitate alieni.

refert. Paulus etiam, qui Longobardorum historiam scripsit, captam & possessam ab Alboino *eorum* Rege *urbem* Mediolanum *narrat, & nihil de ea euersione dicit. Si enim à Gothis funditus destructa fuisset ea ciuitas, nequaquã potuisset in quindecim annorum spatio (quod inter Gothorũ &* Longobardorũ *tempora intercesserat) ita instaurari, ut à ciuibus eam dedi potius, quàm pro derelicta permitti oportuerit. Facit item, ut nihil de hac nostra opinione quin sit uera dubitemus,* S. Pontifex Gregorius, *qui sæpenumero multa narrat de ijs, quæ seuerius facta sunt in* Italia, *uel paulò supra ætatem suam à Gothis, uel se Pontifice à* Longobardis, *& tamen eam ciuitatis opulentissimæ direptionem, excisionemq́;, & occisa ciuium triginta millia, nec tenui quidem indicat cõiectura. Quocirca considerare possumus, multa crudeliter facta ipsis Gothis non satis iustè imputata esse, quippe cùm testimonium à plerisq; illustribus scriptoribus habeant, quòd semper fuerint in deuictos hostes humanissimi, nec unquam, nisi magna ratione cogente, bellum in alios susceperint.* *Gothi de crudelitate nõ rectè suggillantur.*

CAPVT XII.

POstquam igitur Bellisarius *audiuisset Gothos Mediolanum recuperasse, de bello diligentius contra eos gerendo consilium cepit. Et quanquã omnis eius cura in* Vitigem, *&* Rauennam *erat conuersa, tamẽ duo oppida prius Gothis adimenda statuebat, quàm aduersus* Vitigẽ *exercitum duceret. Erant uerò hæc oppida,* Auximũ, *&* Fesulæ, *ambo situ locorũ munitissima, ambo ualidis Gothorũ præsidijs custodita. Neq; enim Auximũ post terga relinquere uolebat, cùm essent in ea urbe supra tria millia delectorum militũ, permagna impedimẽta socijs inferre ualentiũ: neq;* Fesulas, *quoniam tenentibus eam urbem Gothis, nihil per* *Auximum et Fesulæ, Gothorũ præsidia.*

Hetruriam fore quietum existimabat. Exercitu igitur trifariam partito, unā partem cum Cypriano & Iustino praefectis, Fesulas misit, alterā copiarum partē Martino & Ioanni Vitaliani ducendam cōmisit, iubens, ut circa Padum cum his copijs castra faciant, Vraiamq; & copias eius in illis locis quàm maximè fieri potest distineant, ne in Tuscos, uel in Picentes, ad dissoluendas obsidiones ueniret: quòd si continere illū ab aduentu nequirent, uenientē ponè consequantur. Martinus igitur & Ioannes cum ea (quam diximus) copiarum parte in Galliam profecti, Dertonā urbem iuxta Padum sitam occupauerunt: indeq; Vraiam, & Gothos infestare cœperunt. Cyprianus uerò & Iustinus cum alijs copijs Fesulas adeuntes, quanquā difficillimè poterat ea urbs obsideri, propter naturam asperitatemq; situs, tamen de superiori loco, quâ planior est aditus, castris quàm proximè admotis, eam urbem obsederunt. Bellisarius deinde undecim millium hominum exercitum ductans, ad Auximum urbem contendit: quam satis constat in agro Piceno praestantiorem caeteris esse, quippe quam Romani Metropolim uocant. Abest autem haec ab Ionico sinu ad summum stadijs octoginta, & in edito colle est sita, aditum ad se nullum à planitie habens, unde & hostibus est omnino imperuia. Eo in loco Vitiges, quicquid inter Gothos roboris erat, in praesidiū collocarat, ratus Romanos, nisi prius hanc occupauerint urbem, nequaquàm contra Rauennam copias educere ausuros.

Vraia Gothorū praefectus.

Dertona urbs.

Fesulae.

Auximum.

CAPVT XIII.

Auximū à Graecis obsidetur.

AT postquam Romanorum copiae Auximū peruenissent, castra undequaq; ad collis radices collocabant: in quas Gothi eadem die è regione urbis in Orientem uergente, impetū facientes, ad improuisum certamē prouocabant:

cabant: deinde subitā fugam uersus urbem simulantes, hostilem exercitū ad insidias protraxerunt, plurimosq́; è Romanis ex æditiore loco ferientes, tamdiu obtruncāt, quoad nox superueniens cædem interpellauit. Sic demum *prælio intermisso diremptoq́;, per eam noctē utriq; in peruigilio perstitere.* Bellisarius *uerò cùm animaduerteret Auximum præualidā esse, ac munitissimā urbem, & eius se non alicunde posse muros inuadere, haudquaquā existimabat se hunc locum ui unquam occupaturū: sperabat tamen arctius obsidendo, redacturū se tandem hostes ad rerum necessariarū inopiam, fameq́; non longo pòst temporis interuallo subacturum.* Et erat *fortè haud procul à muris ager irriguus, in quo herba plurima oriebatur: hic locus quasi campus fuit quotidianorum certaminum, cùm obsessores, & obsessi pabulationem ex eo quærerent, & accensis hinc inde animis, nonnunquàm penè totis castris eò concurrentibus certaretur.* In *his prælijs* Bellisarij *milites, quamuis multitudine præualere posse uidebantur, tamen à* Gothis *situ & armis præualentibus repellebantur.* Hæc *eadem certamina* Fesulis *erāt.* Nam *& inuasiones frequentes & quotidiana propè prælia inter obsidentes & obsessos committebantur, & unica spes obsidentibus erat, fame ac defectu rerum necessariarum obsessos superare: nam ui expugnare mœnia* Fesulana, *nulla erat spes.* Quare *undequaq; circundantes urbē, stationibus militum opportunis locis dispositis, omnem importandi facultatem abstulerant.*

Fesulæ obsessa.

CAPVT XIIII.

INterea *circa* Padum *magnus est rerum motus secutus.* Franci, *&* Burgūdi *cum* Ligurū *appendicibus, à* Theobaldo *per* Apenninum *emissi, ex improuiso in* Placentino *agro consederunt.* Habebat *tamen* Vraia Gothorum

Theodobaldus Francorū Rex Gothos et Græcos inuadit.

dux castra circa Padum septem millibus passuū Bellisarij ducibus propinqua. Habuitq; Vraias ab initio persuasum, auxiliares esse copias, quæ à Theodobaldo aduentare dicebantur: nam superiore anno fuerat talibus auxilijs usus in expugnando Mediolano: sed illi non magis Græcis hostes, quàm Gothis, ad utriusq; gentis perniciem festinabant, ut prouinciam, de qua disceptabatur, Theodobaldo uendicarent. Is quidem iniquo animo ferebat, ullius gentis opes in ea terra, quæ Liguriæ, & alpibus contigua esset, plus crescere, quàm sibi, & suis tutum putaretur. Erat ijs, qui tum missi sunt, galea, & scutum ad tegenda corpora, gladius prætereà ad feriendum, & bipennis, qua ad stuporem usq; refractis hostium scutis & galeis, profunda infligebant uulnera. Primo itaq; accessu (ex proposito an ex casu, parum compertū habetur) cum Gothis manum conferunt: qui uicti, fusiq;, ac Græcorum castra fuga præteruecti, primò hostibus miraculo fuere: nam de earum copiarum transcensu nihil adhuc erat his exploratum. Inde Bellisarium rati ex improuiso ad hostem insinuatum, eos occidioni dedisse, armis temerè arreptis, cùm nonnihil à castris processissent, in Francos & Burgundiones incidunt. Perculit res subita Græcorum animos, coactiq; manum cum nouo hoste conserere: sed multò minore negotio, quàm nuper Gothi funduntur, & profligantur. Sic eodem die duobus exercitibus, binisq; castris Franci & Burgundi potiti fuere.

Bellum improuisum.

CAPVT XV.

Vraias.

VRaias cum his copijs, quæ ex fuga colligi potuerunt, Rauennā properauit. Græci quoq; fuga dilapsi, per Placentinorum, & Parmensium fines, Apennini iugo superato, in Hetruriam concesserunt. Procopius, qui horum autor est, triginta millia armatorū fuisse prodidit, qui duos

duos exercitus improuiso accessu uno die deleuerunt. Sunt tamen qui dicant Francos non in Gothos, sed tantū in Graecos impetum fecisse, eosq; profligasse. Vtcunq; sit, satis cōstat ipsum Procopium satis concitato animo in Francos ex hac occasione improperia exaggerasse. Est, inquit, ea hominū natio ad fidem prodendam caeterorum mortaliū longè promptissima. Quod si de suis Graecis dixisset, lōgè ueriorem sermonē protulisset. Hi enim quàm integra fide bellum in Gothos gesserunt, satis apud aequos iudices probari queat. Sed nunc ad Bellisarium redeamus. Qui quum Gothos Auximi pertinacissimè resistere uideret, omniaq; durissima, quae taliter obsessis euenire solent, inuicto animo sufferre, animum ad adimendam eis aquae commoditatem adiecit: quod & se facilè facturum opinabatur. Erat fons Auximi quidam in Boream uersus, & loco praerupto exortus, procul ab urbe ad lapidis iactum, modico cursu inuectus, aquae receptaculum influens, à quo licet eius influxus pertenuis esset, aquam tamen oppidani ad necessitatem hauriebant. Bellisarius igitur uolens eam fontis commoditatem obsessis adimere, hunc modum excogitauit: Omnes in primis copias armat, hasq; circa muros in pugnā constituit, speciemq; hostibus praebuit, se protinus moenia undequaq; aggressurum: unde & Gothi Graecorum insultus iam ueriti, in propugnaculis taciti constitere, tanquam hostem inde repulsuri.

Franci à Procopio suggillantur.

Auximi fons aqua inficitur.

CAPVT XVI.

Bellisarius interim Isauros quinq; architecturae peritos, cum dolabris, alijsq; instrumentis ad lapides excidendos idoneis, in illud aquae receptaculum praelatis clypeis tectos immisit, demoliriq; illud, & intercidere omnibus uiribus, & quàm celerrimè iussit. Itaq; Gothi quandiu

suspicabantur hostes mœnia aggressuros, quieti manebant, ut subeuntes quàm proximè facilius cæderent. At postquam Isauros intra aquæ receptaculum prospexere, confestim saxa, & omne telorum genus in eos conijciunt. Vnde Græcis omnibus territis, & cursu citato in castra se recipientibus, soli illi quinque Isauri in tutum deducti, operi demoliendo incubuerunt. Tum Gothi præ indignatione se mœnibus continere nequeuntes, statim ex ea regione portula patefacta, aduersus Isauros uno agmine omnes indignabundi feruntur: quibus Græci Bellisario adhortante, celeri studio occurrentes, atrocem pugnam committunt. Pugnatumq; est utrinque pertinacissimis animis, dum Græci ob præsentiam Bellisarij, fuga salutem quærere recusarent. Quo euenit, ut plurimi eorum à paucis Gothis trucidati interirent. Bellisarius quoque sagitta impetitus, graui in periculo uersabatur. Tandem postquam à prima aurora usque ad meridiem acerrimè præliatum esset, Romani in sua castra redierunt, æstimantes aquæductum per illos Isauros omnino demolitum. Compertum tamen postea habuerunt, ne lapidem quidem ex eo detractum fuisse. Veteres enim opifices maximam artem fabricandis operibus impendentes, ipsum tam ualidè strinxerant, ut nec facilè posset temporis diuturnitate corrumpi. Cùm igitur labore irrito id certamen susceptum appareret, Bellisarius quod reliquum erat, & maligno herbarum succo, & cadaueribus iumentorum, & lapide, quem Asuestum uocant, inficiendam eius fontis aquam curauit, donec eam penitus inutilem reddidisset. Gothi iam penuria aquarum laborantes, ægrè atque anxiè puteis quibusdam, exiguam corruptámque præbentibus aquam sustentabantur.

Atrox pugna inter Gothos & Græcos apud Auximum.

Bellisarij periculum.

Veterum opificum diligētia.

Lapis Asuestus.

Gothi penuria aquæ laborabant.

CAPVT

CAPVT XVII.

POst hæc Bellisarius neq; prælio amplius lacessere obsessos, neq; ullas molestias inferre curabat, sed quiescendo, aßidendoq; finem expectabat. Orta tandem est deditionis mentio, postulantibus Gothis incolumitatem, & asportationem rerum suarum, in urbem Rauennā profecturis. Quæ audiens Bellisarius, secum ipse ambigebat: nam tot, tamq; egregios homines dimitti, & augeri hostium uires, qui Rauennæ conuenerant, alienum à publica utilitate æstimabat, & sedendo ad Auximum, tempus in longum terere, periculosum arbitrabatur, præsertim cùm Franci dicerentur in auxilium Gothorū uenturi: maximè uerò refragabantur milites, qui ex longa obsidionis ærumna, prædam ex oppido affectabant, nec ullo pacto se illa priuari patiebantur. Tandem cùm Gothos omnium necessariarum rerum inopia, Bellisariū uerò temporis importunitas urgeret, cōposita res est magno Bellisarij labore, ut dimidia rerum pars militibus in prædā daretur, reliquam Gothi retinerent, militaturi deinceps sub signis Imperatoris, æqua cum cæteris conditione. Itaq; Auximo & Fesulis, fortißimis urbibus, in deditionem assumptis, Bellisarius Rauennam properauit, Gothorum regiam ac sedē. Hic primùm omnium utranq; Padi ripam insedit, quâ Rauennæ proximus Hadriæ interfluit, ne commeatus secundo fluuio ex Gallia deueherentur. Spineticū dicitur id Padi ostium, à Spina urbe uetustißima, quā Diomedes dicitur cōdidisse. Ferunt prodigij loco acceptum, quòd Padus sub eo tempore tantum exaruit, ut frumētariæ naues, quæ secundo Pado uehebātur, in sicco uado relictæ, prædæ fuerint Græcis militibus. Nec à mari spes interea ulla Gothis prætendebatur, Bellisario hinc Ariminū & Anconam tenēte, inde Venetis à Pado ad Istros totā maris orā accolen-

Auximū & Fesulæ dedūtur.

Rauenna Gothorum regia, & sedes.

Spineticum & Spina.

Padus exaruit.

tibus, qui erant in fide Imperij. Itaque omne robur copiarum Rauennæ mœnibus aßidebat.

CAPVT XVIII.

Francorum legati ad Vitigē.

R*Auenna itaq; per hunc modum erat circūſeſſa, cùm Francorum legati ad Vitigem peruenerūt, offerentes Gallorum in Italiam tranſitum, ac liberationem obſidionis, copiarumq́; Belliſarij certißimam cladem, ſi quam Italiæ partem Gothi Francorū dominationi permitterent, qui iam in promptu haberent quingenta armatorum millia in Italiam tranſitura: quæ Belliſarius, ſi ſapiat, nunquā ſit expectaturus: uel ſi expectaret, ſecuribus Francorum cum ſuis omnibus, confeſtim mactatum iri prædicabant. Quibus intellectis Belliſarius, ſibi ſuisq́; Græcis uehementius timere cœpit, nihilq́; hactenus in tot bellorum diſcriminibus actum fuiſſe dicebat, ſi àmodo contra unitam Gothorum & Francorum potentiam pugnandum eſſet. Proinde cùm uires ſuas ad tantam belli molem longè impares attenderet, cogitauit quibus ingenijs, ne dicam fraudibus, Vitigis credulitatem à Francis alienaret, alienatamq́; illaquearet. Nec diu moratus, miſit & ipſe ſuos legatos Rauēnam, qui & concordiam Gothis cum Imperatore Iuſtiniano offerrent, ac infidelitatem Francorum commemorando, ab illorum ſocietate deterrerent. Gothi igitur Francorum, & Belliſarij legatis hinc inde auditis, quid optimum eſſet conſultantes, poſt longam diſceptationem Imperatoris concordiam prætulerunt. Poſthac frequentes cum Belliſario tractatus habiti, crebriq́; hinc inde nuntij, oratoresq́; commeabant. Deniq; tractatarum rerum hic utriuſque partis conſenſus (interpoſita fide) fuit, ut omnes controuerſiæ ad arbitrium Iuſtiniani Imperatoris delegarentur, & quicquid ille reſcriberet, firmum ſtabileq́; apud u-*

Belliſarij fraus.

tranque partem permaneret. Huius rei gratia oratores ad Iustinianum missi, & induciæ inter obsessos, & obsidentes constitutæ fuere: quæ æquè sanctè ac pridem Romæ à Bellisario, & à Græcis seruabantur. Illic enim Gothorum oppida insidiosius, quàm honestius occupauerunt: hîc uerò complura & fortissima Gothorum præsidia, in Alpibus situata, allectis in suam partem Gothis, qui in eis erant, suæ ditioni subiecerunt, omniaq; alia præstiterunt, quæ ab hominibus magis utilitati quàm honestati deditis, præstari consueuerunt. Siquidem Procopius Bellisarij consiliarius, satis apertè eius fraudē ostendit: Bellisarius, inquiens, cùm magnā uim frumēti Rauēnæ in publicis horreis adhuc recondi cognouisset, ex incolis quempiā pecunia corrupit, ut horrea cum frumēto occultius cōcremaret. Quo cōcremato, Vitiges & Gothi multa secum in animo uolutabant, ante omnia dolentes, se magis æstimasse Græcorum, quàm Francorū fidem, iampridem à Græcis toties circumuenti.

Bellisarius publicæ fidei fractor.

Procopius Bellisarij perfidiā detegit.

CAPVT XIX.

BEllisarius enim, mox ut publica horrea incendio perijssent, per Thomam quempiam ex suis militibus, omnia Gothorū præsidia in Alpibus collocata occupauit. Sisigis enim unus ex Gothorū proceribus, qui in Alpibus castella quædā habebat, primus omniū Imperatoris et Bellisarij potestati se submisit, & alijs præfectis idē facere suadebat. Eo tempore Vraias exercitū in citeriori Gallia parabat, ut obsessæ Rauennæ succurrere posset. Collegerat autem quatuor millia, quorum magna pars Alpini erant: qui comperta Sisigis defectione, cœperunt coniugibus, liberisq; suis in uicinis castellis collocatis plurimum timere. Proinde ante omnia Vraiam eò ducere compulere: qui cōfestim eis consentiens, sese Alpibus insinuauit, ut ui & ar-

Sisigis à Gothis defecit.

mis, si hortatione nequiret, Gothos ad officium reuocaret. Sed iam Bellisarij milites nimis præualuerant in castella, ac uxores, & liberos eorum. Qui cum Vraia erant, deuictos tenebant: ea res in causa fuit, ut Vraiani milites suorũ charitate adducti, alij aliò in sua oppida relaberẽtur. Itaq; Vraias militum auxilio destitutus in Galliã reuersus, spem omnem, qua obsessis succurri posset, abiecit. Interea dum in hoc rerum statu Italia uersaretur, ex Byzantio Imperatoris ad Bellisarium legati, Dominicus & Maximinus, Senatorij ordinis uiri, Romanorum in castra perueniunt, & cum his quidem Iustiniani mandatis, ut Vitiges dimidiam Regiæ opulentiæ partem sibi haberet, & illis locis, quæ trans Padum fluuium sunt, imperaret: alteram uerò partẽ Romanorum Imperator teneret, eiq; cis Padum omnia uectigalia penderent. Legati itaq; traditis Bellisario literis, Rauennam contendunt. Vitiges uerò, & Gothi comperta causa aduentus eorum, profitentur se libenti animo in cõditiones à Iustiniano præscriptas consensuros.

Vraias à suis desertus.

Pacis cõditiones à Iustiniano inter Gothos et Græcos præscriptæ.

CAPVT XX.

AT Bellisarius quàm maximè angi cœpit, uidens se non solùm Imperatoris præcepto, sed publica fide ad cõpromissa pacta urgeri. Fluctuabãt in Græco homine gemini, & nimium discordes affectus: hinc fides, illinc perfidia: hinc honestas, illinc apparẽs utilitas: hinc gloriæ appetitus, illinc infamiæ remorsus. Vnde redeuntibus ad se ex Rauenna Imperatoris legatis, egregiè tergiuersari, & planè abnuere suis ex scriptis conditiones se ullas cum Gothis firmaturum. Quod ubi primùm sensere Gothi, iterum uehementer accusabant suam imprudentissimam credulitatem, quòd omissa Francorum ope, sese Græcorum perfidiæ credidissent. Erant tamen complures eximiæ uirtutis

Bellisarij perfidia fœda & barbara.

Gothos suæ credulitatis pœnitet.

proceres apud Romanos, qui non modò clàm, sed apertè damnabant tam iniquam sui ducis intentionem, qua fraudibus magis, quàm uiribus uictoriam assequi uolebat: ualdeq; Bellisarij factum indignabantur, uidentes eum Iustiniani decretis minimè obedire: quod tunc inter nefaria opera iure existimatum erat.

CAPVT XXI.

Bellisarius ut infamis à suis cōtemnitur.

Bellisarius itaque cùm accepisset sibi tam enorme crimen apertè per principes exprobrari, omnibus ad se in concionem conuocatis, multa pro utilitate, paucissima uerò pro honestate sui Imperatoris in medium proposuit: tantumq; longa & insidiosa oratione (quam in Procopio inuenies) effecit, ut qui aliâs solus fidei uiolator æstimari potuisset, nunc cæterorum principum consensu, nefarium facinus aggrederetur. Sciuit enim Vitigem, & Gothos fame oppressos, in quascunq; conditiones potius consensuros, quàm diuturniore inedia cruciari uellent. Igitur Gothi, uafro Græcorum ingenio, non uiribus sese impugnari considerantes, missis legatis Bellisarium adhortātur, ut Imperatoris decreto, si pacem fieri uelit, subscribat. Tum Bellisarius solita simulatione usus, respondit omnia utilia fore, quæ proponebantur, si cum sapientia dirigantur. Verùm cùm adhuc intelligeret, tam uafrū propositum suum uehementer displicere maximis in exercitu principibus, Ioāni Vitaliano, & Bessæ, atq; Arato, eos cōfestim in diuersa loca cum suis quenq; copijs ablegauit, simulata causa, quasi tantæ simul copiæ difficilius alerētur, alibi uerò pabuli & commeatus maior facultas præberetur. Hæc fingebatur causa, inquit Leonardus Aretinus. Cæterùm illi ablegabantur, ne præsentes dolosam Bellisarij molitionem impedirent, utpote in quibus esset maior

Gothorum ad Bellisarium legati.

honesti, quàm utilitatis ratio. Deinde Bellisarius omnibus, qui ordines ducebant, in unum uocatis, postquam de Gothorum difficultatibus multa disseruisset, Quid diceretis, inquit, si non solùm ea, quibus Imperator noster contentus esse uidetur, sed etiam multò maiora præsenti bello adipisceremur? Tunc pro se quisq; laudauit maiora, si fieri possint: existimabant enim quòd nihil contra honestatem moliri intendisset. His ita dictis, & auditis, re non aliter patefacta, consilium dimisit. Nec multò pòst quendam è suis Rauennam mittens, significauit Gothis se constituisse ea facere, quæ essent ex illorum sententia. Eosq; hortatus est ad rem accelerandam.

Bellisarij fraudulēta oratio.

CAPVT XXII.

GOthi autem sine ulla mora legatos cum autoritate publica ad Bellisarium miserunt, fidem, promissionemq;, ac iusiurandum ab eo suscepturos. Iurauit igitur Bellisarius se legitimam gubernationem, institutaq; Gothorū conseruare uelle, ac nemini succensendū esse pro his quæ superiori tēpore facta essent: & alia huiusmodi quàm plurima, quæ minimè seruare intendebat, iurauit, uerbaq; in hac parte (inquit Leon. Aretinus) Gothis dedit. Tunc igitur his ita gestis, Bellisarius uolentibus Gothis in urbem Rauennam uocatus est. Ille autem ornato exercitu, classeq; parata, qua commeatum omnis generis abundè deferret, magnā Gothorum exercitusq; lætitia Rauennam ingreditur. Cùm uerò ingentes Gothorum copiæ Rauennæ essent, uolēs Bellisarius eas imminuere, paucis post ingressum diebus, licentiam omnibus, qui citra Padum incolerent, dedit domum remeandi: qui longa militia defessi, libentissimè ad suos redierunt. Ita Gothorum copijs, quæ maximæ intra Rauennæ mœnia erāt, extenuatis, Bellisarij exercitus lōgè potentior

Bellisarius periurus.

potentior, ac planè dominans intra Rauennæ mœnia remansit. Hac apparente pace confecta, siue uerius conficta, Gothorum proceres, qui ubicunque per Italiam erant, uel ipsi ad Bellisarium Rauennam peruenerunt, uel suos oratores miserunt, omniaq; diu desideratæ pacis studia sincero animo præstiterunt, parati etiam regnum Bellisario (si ambiret) deferre. At ille Græcus erat, cui (ut superius ex Cicerone diximus) iusiurãdum inter iocos existimatum erat. Quippe postquam Rauennam & proceres Gothorum in sua potestate habebat, Vitigem in primis per summã perfidiam captiuabat, deinde arctius quàm honestius custoditum seruabat: nec principes Gothorum, quos ad se fiducia pacis allexerat, Rauennam ingredi permisit.

Græci iusiurandum iocũ esse putant.

Bellisarius contra iusiurandum Vitigem captiuat.

CAPVT XXIII.

Tvm Gothi uidentes se apertis fraudibus toties deceptos, uehementißimè indoluerunt, suam fortunam ad tam infelicem, ne dicam turpem conditionem deueniße. Vnde & eorum coniuges, quæ prius audiuerant Græcos magnitudine corporum præcellere, contemptim primò de Græcis loquendo, suos uiros conspuere, & tantulæ staturæ homunciones illis ad ludibrium & digito ostentare, eorumq; increpitare secordiam, qui à tantulis uiris superati fuißent. Deinde Bellisarius Regios thesauros Rauennæ repertos, apud se cum magna cura seruauit, ut eos Imperatori paulò pòst Byzantium delaturus offerret. Parata igitur classe, cum Vitige, ac cæteris Gothorũ principibus, atq; eisdem thesauris Regijs Byzantium nauigauit, quinto anno postquam bellum in Gothos inchoarat. Cumq; Byzantium peruenißet Bellisarius, magna Imperatoris, & omnium lætitia exceptus est. Gothi quoq;, quos secum adduxerat, humanè benigneq; à Iustiniano excepti fuere, &

Gothi sæpe ob suam credulitatem decipiũtur.

Bellisarius Gothorũ thesauros compilat.

Vitiges Byzantium captiuus ducitur, cum coniuge Mathasuenta & Gothis.

cum admiratione quadam conspecti. Nec id quidem immeritò eis contingere uidebatur. Erat enim Vitiges Gothorum Rex, qui nuper urbem Romam tanta multitudine obsederat, & Mathasuenta eius uxor, quondam Theoderici Gothorum Regis, qui Italiam possederat, neptis. Præterea Ildouadi tunc Regis filij duo, quos Rauennæ penes Vitigem repertos non dimiserat Bellisarius, sed unà secum in Græciam abduxerat. Erant & alij Gothorum proceres, quos omnes magna cum admiratione ob eximiam corporum speciem, ac magnitudinem intuebantur. Interea tamen tam Iustinianus, quàm senatores, & proceres occultè damnabant eam Bellisarij uictoriam, tam insigni perfidia partam.

CAPVT XXIIII.

DEinde opulentißimi Theoderici gazæ, dignæ quidem spectaculo, Iustiniano offeruntur, uirisq; senatorijs seorsum uisendæ exponuntur. Veruntamen Iustinianus nequaquam permittere uoluit, ut Bellisarius triumpharet, rectè existimans indecorum agi triumphum post uictoriam talibus & tam indignis artibus procuratā. Vitigem quoq; Patricio honore donatum, omni humanitate toto biennio quo superuixit, prosequebatur: eiusq; relictam coniugem Mathasuentam idem Imperator suo germano Patricio sociauit. Interea cùm hæc in Græcia agerentur, putareturq; Gothicam gentem in Italia ita oppressam, & exterminatam esse, ut nullo modo amissam libertatem recuperare, aut spem recuperandi habere posset, cōfestim magna ignauia eorum ducum, quos Bellisarius regendæ Italiæ abiens præfecerat, effectum est, ut quàm maximo tædio, ne dicam odio, tota Italia erga Imperatorem afficeretur. Erant enim duces post Bellisarium relicti, Bes-

Vitiges Patricio honore donatur.

sas,

sas, Ioannes, Constantianus, in quibus nulla erat comitas, nulla abstinentia, nullum consilium, nulla humanitas, nulla rei militaris disciplina: unum erat omnibus illis studium commune, exatiandæ uidelicet auaritiæ Imperatoris. Nec *priuatarum suarum quisq; rerum immemor fuit.* Exhau*stæ urbes ære* Gothis *promisso: exacta seueriter ratio ab omnibus, qui per tempora Gothorum in aliqua administratione fuere: tanta sæuitum emunctione pecuniæ, ut omnes* Gothorum *imperium, etiam* Itali *iterum inuocarent.* Nec *melior erat ratio rerum in exercitu* Imperatoris. Sti*pendia malè & auarè soluebantur: in ærarium, & marsupia quisq; sua congerebat.* Itaq; *milites pariter atq;* Italici *tantis iniurijs compulsi, ruinam imperij affectabant.* Cre*uere (ut fit)* Gothis *animi ex hostium imperitia, ac negligentia.* Et *ne sine* Rege *essent, primò* Regiū *nomen in* Vra*iam deferunt: eoq; non recipiente, excusanteq; necessitudinem, quæ sibi cum* Vitige *intercedebat, inhumanè impieq; se facturum affirmante, si patruo adhuc uiuo,* Regiam *appellationem in se transferri pateretur.* Pergrata *fuit omnibus* Vraiæ *modestia, laudatusq; est à tota concione, ut minimè ambitiosus, & pietate egregia in suos: conuersisq; in alium suffragijs,* Ildouadum, *qui inter* Transpadanos Go*thos dux clarißimus erat, autore* Vraia, *nomen* Regium *contulere.* Is *ergo tunc ex urbe* Verona Papiam *euocatus, purpuraq; indutus,* Rex Gothorum *appellatur, ac de salute gentis suæ cogitare iubetur.*

Græcorum præfectorum ignauia, & auaritia.

Itali Gothorum imperium optant.

Gothi uires resumunt.

Vraiæ modestia.

Ildouadus Gothorum Rex creatur.

CAPUT XXV.

I*ldouadus igitur, qui ab alijs* Ildibaldus *uocatur, per hunc modum factus* Rex, *statim post* Bellisarij *ex* Italia *discessum, summa cum diligentia* Rempub. *sibi commissam restituere curabat.* Gothos *enim omnes &* Italicos,

Ildouadus alias Ildibaldus 44. Gothorū Rex externus.

qui cum Gothis sentiebant, arma capere, & ad præscriptũ diem Papiæ conuenire iussit. Initio quidem paruus erat exercitus, & qui facilè ab Imperatorijs contemneretur: cùm enim primùm regnare cœpit, non ultra homines mille (teste Procopio) hunc sequebantur. Cumq; unum duntaxat in agro Piceno oppidum Gothi residuum haberent, paulatim tamẽ eorum uires tantum adauctæ fuere, ut iam non contemptibiles, sed formidabiles uiderentur. Adiuuabat (ut diximus) uehementer Gothorum partes, acerbitas exactorum, & auaritia Imperatoris, ac intolerabilis Theodoræ Augustæ superbia, quæ pro arbitrio mulierosum Imperatorem in quam uoluit partem facilè flexit. Ait enim Blondus, idq; sæpius ex suis autoribus, quos sequitur, affirmat, hunc Iustinianum maximè auarum, & secordis ingenij hominẽ extitisse: qui præter illos tres Italiæ uexatores, quorum meminimus, etiam quempiam Alexandrum in Italiam misit, procurãdæ Reipub. causa. Is ubi primùm Rauennam se contulit, multa absurda, & ab humana ratione, atque omni æquitate aliena animo agitare cœpit: quippe qui Italos homines, qui Regiam pecuniam nunquã attigerant, nec ulla Rempub. uel iactura, uel iniuria affecerant, ad pœnas luendas ad se euocabat, peculatusq; , & fraudis siue in Theodericum quondam, siue in alios Gothorum principes nuper admissæ insimulabat: unde & sine mora dependere cogebat, quodcunq; is affirmasset illos per fraudem occupasse, uel in suum lucrum uendicasse.

Iustiniani auaritia, & Theodoræ superbia à Blondo taxantur.

Græcorum in Italos inhumana seueritas.

CAPVT XXVI.

Itali Gothorum opem contra Græcos implorant.

IGitur cùm omnes ferè Itali publico malo experti deprehendissent, se in locum moderatissimæ gentis Gothicæ, auarissimos Græcos non satis fœliciter admisisse, facilè se à Græcorum imperio retrahentes, Gothorum opem denuò

denuò implorauerunt. Proinde cæteris Imperatoris præfectis quiescentibus, solus Vitalius, qui in Venetos tunc fortè abierat, ut militum multitudine fretus, & Herulorum ingentibus copijs stipatus, audebat cum Ildouado manus conserere. Prælium hoc non procul à Taruisio fuit. Victorq; Ildouadus tanta strage Vitalij exercitum oppreßit, ut solus ipse cum paucis euaderet, reliqui omnes uel interficerentur à Gothis, uel captiui ducerentur. Cecidit in ea pugna ingens Herulorum cum suo duce Visandro multitudo. Græci cõtra Gothos bellũ instaurant, & uincuntur. *Hac itaque tam magna, & præclara uictoria parta, mirabile quantum Gothorum animi creuerint, quantumq; fractæ sint aduersariorum uires, ut non solùm trans Padum per Venetias & Galliam, uerùm etiam citra Padum partes Gothorum confirmarentur, nomenq; Ildouadi celebre fieret apud Iustinianum Imperatorem, aliasq; nationes.* Gothorũ uictoria cõtra Græcos. *Nec multò pòst grauis & admodum perniciosa controuersia illi cum potentißimo inter Gothos homine Vraia incidit: quæ tandem utrique interitum irrogauit: euertissetq;, & radicitus euulsisset totam Gothorum Rempub. si aliqua in Iustiniani ducibus rerum gerendarũ prudentia apparuisset.* Gothorum mutua discordia.

CAPVT XXVII.

ERat autem hæc inimicitiarum occasio ex superba contentione uxoris Vraiæ cum Regina coniuge Ildouadi orta. Illa enim Reginam, quòd non satis in uestibus, & ornatu culta incederet, non solùm reprehendit, & despexit, sed cõtemptim de ea postea loqui audebat. Quocirca Regina ob acceptam iniuriam ingenti perculsa dolore, ad uirum lachrymabunda acceßit, petiuitq;, ut se ab iniuria uxoris Vraiæ uindicaret. Ildouadus itaq; his querelis ad indignationem prouocatus, multas contra Vraiam Mulierum rixa Reipub. perniciosa.

Tyrannorũ mos in perdẽdis innocentibus.

causas, exemplo tyrannorum, quando innocentes perdere quærunt, prætexere cœpit, hoc uidelicet modo: Vraias est Reipub. proditor: Vraias sentit cum hostibus: Vraias omnia interturbat: Vraias diuina & humana cõfundit: Vraias cœlum & terram commiscet: demum nisi Vraias de medio uiuentium auferatur, omnes simul cum uniuersa Repub. subitò euertemur. His uerborum præstigijs, maligna illa humani generis portenta (tyrannos dico) innumerabilem innocentum multitudinem quotidie cruciare, & enecare consueuerunt. Hac etiam arte moderatißimus dux Vraias, qui Regium honorem à se in Ildouadum pridem transtulerat, rursus ab ingratißimo Rege circumuentus occiditur, nomen & fortunam referens illius Vraiæ, siue Vriæ, qui olim à Dauide Hebræorum Rege ob indignum mulieris facinus fuerat trucidatus. Igitur Gothi tam tetrum Ildouadi facinus ægrè ferẽtes, graui deinceps odio ipsum prosequebantur. Multi eorum inter se coëuntes, apertè tam nefarij sceleris autori conuitia ingerebant; exegissentq; ab eo patratæ cædis pœnas, nisi timuissent, quòd ea priuatæ iniuriæ uindicta secum omnia in publicam ruinam præcipitaret. Erat tamen inter hos Buillas quidam, qui Vraiæ uxorem iam marito orbatam in uxorem postulabat: Ildouadus autem eius intentioni obluctans, ipsum contra hostes misit, illamq; interim alteri cuipiam, quem sibi fideliorem fore putabat, coniugio sociauit. Quocirca cùm Buillas è castris redijsset, ut erat suapte natura ad iram propensior, acceptam ex ea re contumeliam minimè ferens, Ildouadum obtruncare animo destinat, ratus se eo insigni facinore omnibus Gothis gratificari. Itaq; eum cum Gothorum optimatibus epulantem nactus, quod antea per insidias agendum duxerat, tunc & apertè tam audax facinus exequendum decreuit. Sed aderant circa conuescentẽ ex Regio mo

Vraias indignè occiditur.

Buillas Ildouadi occisor.

re

re circumfusi satellites. Iamq; Rex stratis incumbens, manum cibis admouerat, cùm ipse Buillas ex improuiso cibũ adhuc detinentibus digitis, inopinanti illi caput ademit: quod fermè supra mensam statim collapsum, conuiuas exterruit, & planè obstupefecit. Ita Ildouadus ob eam ipsam mulierem, ob quã innocentem & egregium ducem Vraiam occidit, tandem iusta fatorum necessitate succedente trucidatur, ut consideremus à diuino numine fata fatis, peccata peccatis, uindictam uindicta compensari. *Ildouadus occiditur.*

CAPUT XXVIII.

ATaricus interea cùm ob Ildouadi cædem omnia turbulentiora essent, Rex à Gothis tunc præsentibus pronunciatur: quod cæteri, qui aberãt, eò ægrius ferebant, quò semper solitum erat Regis electionem omnium procerum uotis colligi, & approbari. Iste tamen Ataricus nihil quippiã gessit memoratu dignum. Nam cùm paucis superuixisset mensibus, ex humanis decessit. Prius tamen uniuersis Gothis ad se uocatis, monere eos pacis & concordiæ cœpit, & ut ad Iustinianum Imperatorem oratores mittere curarent, pacemq; his conditionibus facerent, quibus & fœdus inire cum Vitige antehac uoluissent, Gothi scilicet ut trans Padum loca tenerent, & reliqua Italia ipsi imperatori cederet. Ataricus igitur, postquam cõsilium suum per Gothos comprobatum erat, confestim nõnullos ex suis amicissimis ad Iustinianum legauit, in primis admonitos, ut sub hac legationis specie nihil aliud agerent, nisi id duntaxat ab eo deposcerẽt, ut ubi ei uniuersam Italiã tradidisset, inter patricios se uiros cõscriberet. At interea dum oratores Byzantium accedunt, Gothi Ataricum, quòd intelligerent eum perniciosa fœdera cum

Ataricus 45. Gothorum Rex externus.

Ataricus & Gothi ad Iustinianum legatos mittunt.

Ataricus occiditur ob inhonestam pacem.

Iustiniano componere uelle, occiderunt. Quae quidem caedes hac occasione dicitur euenisse: Praesidebat Taruisij Ildouadi nepos Totila, cùm primùm de Ildouadi morte nuntium accepisset: is ad hunc inopinatum casum consternatus, mox Rauennam ad Constantianum oratorem emisit, qui pro eius & comitum suorum salute, fidem ab eo peteret, & acceptaret. Quod cùm Gothi uel coniectura, uel alio indicio compertum habuissent, statim nuntios ad Totilam Taruisium mittunt, & ad Gothorum imperium suscipiendum hortantur, praefati Ataricum auspicia regni cum perfidis Graecis inchoare uelle, ideoq; ipsum omni iure, & honore Regio iustè exuendum. Totilas uerò ubi Gothorum mandata accepisset, ita respondit: Si Ataricum Regem cum Iustiniano contra publica Gothorum commoda molientem, in tempore obtruncarent, confestim se hos sequuturum, facturúmque pro eorum arbitrio uniuersa. Quo responso Gothorum proceres confortati, & in magnam spem uictoriae erecti, Ataricum (ut diximus) inhonesta foedera cum Iustiniano molientem oppresserunt.

Totila Taruisium.

IOAN.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOTHORUM SUEONUMQ; LIBER DECIMUSTERTIUS.

CAPVT I.

Nus tandem inuentus est Totilas (aliàs Balduilla) qui post cædem Atarici, magno omnium Gothorum consensu, sed maximo Græcorũ malo, Rex salutatus est. Hic testimonio omnium scriptorum, quos unquã legi, summis laudibus extollitur. Quemadmodum enim in expugnandis hostibus terribilis apparebat, ita erga deuictos plusquã credi potest humanißimus fuisse prædicatur: quamuis nonnulli parum in historijs uersati, Attilæ crudelitatem, ob nominis consonantiam, Totilæ imponere contendant. Iustinianus autem postquàm compertum habuisset, Gothos pauco admodum tempore duos sibi Reges succeßiuè elegisse, & trucidasse, uenisseq; in grauem cõtrouersiam, ob quam facili negotio superari potuissent, ualde reprehendebat ducum suorum imperitiam, & secordiam, quòd in tantis hostium discordijs, ipsi opportunitatem rerum agendarum nacti, nihil protinus effecissent. Erant autem hi duces in Italia XI. sed omnium primi Constantianus, & Alexander. Hi postquàm inertiæ & desidiæ accusari se à Iustiniano audiuere, ad eam infamiam abolendam, ad bellum subitò consurgunt, Veronamq; copias admouent, cuius recipiendæ spes illis occultè fiebat. Martianus quidam regulus, qui castellum supra Veronam poßidebat, Imperatoris partium studiosus noctu Græcorũ du-

Totilas 46. Rex Gothorum eternus.

Totila & Attila multũ differunt.

Verona.

Martianus.

cibus portam urbis patefecit, & iam Artauades Armenus ab Alexãdro, & Cõstantiano missus, cum lectißima militũ manu portã, & muros tenebat. Gothi sentientes hostes esse in urbe, per diuersam portam aufugerunt. Duces uerò captam à suis portam audientes, iter quidem statim ingreßi sunt, sed antequã in urbem peruenirent, de præda inter se disceptantes, quinq; millibus ab urbe paßibus constiterũt. Inter hæc dies illuxit, & Gothi, qui in arcẽ urbi superemĩnentem refugerãt, cernentes paucos intra urbẽ hostes, exercitum uerò extra urbem cõmorari, necdum mœnibus appropinquare, subitò ex arce impetu facto urbem peruicerunt, & portã, quæ ab hostibus tenebatur, receperũt, atq; clauserunt. Milites uerò, qui per noctem fuerant ingreßi, partim oppreßi sunt, partim ad mœnia confugientes desuper repugnabant. Duces interim superuenientes, cùm suos prælio occupatos, seq; strenuè defendentes uiderent, nõ minus stultè quàm nuper auarè, rem semiperditam ut magis adhuc perderent, continuò auersi turpiter abierunt.

Græci Veronam occupant, & inde à Gothis pelluntur.

CAPVT II.

ITaq; milites subsidio destituti, partim in ipsis muris telorum multitudine confixi occubuerunt, partim præcipitati in saxa corruerunt, præterq; paucos ad unũ aut cæsi sunt, aut capti. Sic nobilißimæ urbis recipiẽdæ occasio per summum dedecus, & sordidam Alexandri auaritiam est amissa. Hic enim Alexander (de quo superius diximus) ad nihil aliud, quàm ad coaceruandas pecunias idoneus uidebatur: ideoq; non ad præliandum, sed ad thesaurizandum à Iustiniano in Italiam missus, omnia suo aduentu turbauit, dum sordidas diuitias honestati præferens, potius uoluit suum Imperatorem diuitem, quàm honestum efficere. Suscitata deinde inter duces discordia, dum alij alijs succensentis,

Auaritia in duce execrabilis.

tes, rem malè gestam sibi mutuò improperarent, ad Placentiam transmisso Pado sese receperūt. Totilas autem per id tempus Papiæ degebat: qui mox postquàm didicisset quæ Veronæ gesta fuissent, magnam Gothorum uim ad se euocauit: ex quibus ad quinq; millia hominum exercitum contraxit: quem sine mora in hostem educere curauit. Qua de re Græcorum duces certiores effecti, cùm de rebus melius gerendis consilium captarent, Gothorum exercitus ex improuiso appropinquabat: quem Totilas longa & satis prudenti oratione (quæ à Procopio descripta est) ad pugnam fortiter ac strenuè aggrediendam hortabatur, præfatus se haud difficile superaturum eos hostes, qui Romanis, quos in fidem susceperant, omnia mala ingesserāt, & apud quos nec diuina quidem, nec humana iura curātur. Igitur postquàm Totilas suos hortatus fuisset, confestim trecentos electissimos milites stadijs uiginti trans amnem abire præcepit, & in hostium terga ex improuiso ut comparerent, atq; acrius infestarent, ut turbati & pauefacti nec roboris ullius, nec uirium reminiscerentur. Ipse uerò cùm tempus erat, ad hostes ducere festinauit. Nec segniter Iustiniani duces se præparauere: in quorum conspectu Valarus quidam Gothus equo insigni uectus, ipse quoq; insigniter armatus, in singulare certamen omnes Græcos prouocabat. Aduersus hunc (cæteris subsistentibus) Artauades Armenus, qui nuper Veronensem portam occupauerat, prodijt: spectātibusq; utrinq; aciebus, concurrūt infestis sese cuspidibus impetentes. Sed erat factum audacius, quàm felicius: uterq; enim mortifero uulnere accepto, prematurū sibi fatum accelerauit.

Totilæ bellū promum & prosperum.

Totilæ ad suos exhortatio.

Strategema.

Valarus Gothus Græcos prouocat ad singulare certamen.

CAPVT III.

Acies intereà prælium acerrimum inierũt, omnisq́; ferri experiẽtia in eo certamine uersabatur: fuitq́; diu prælium & cruentũ, & anceps: multi, uariјq́; hinc inde conatus: nec tamen adhuc illi, uel isti fortuna inclinabat, cùm repentè Gothicus equitatus à tergo, ut à Totila iussus fuerat, Græcis imminebat, omniaq́; eorum castra cum fremitu & clamore perturbauit. Nec solùm duces, sed & milites, qui in acie stabant, eo inopinato insultu turbati fuerunt, ancipitiq́; metu capti in fugam conuertuntur: solutis enim ordinibus, cùm antè retroq́; hostis instaret, citò dißipantur, multiq́; à Gothis persequentibus cæduntur, multi etiam sese per deuia præcipitantes euasere. Captiuorum autem ingens multitudo fuit, & quod uictoriam multò insigniorem reddidit, omnia militaria signa Imperatoris eo in prælio (quod nunquàm anteà contigerat) à Gothis capta, & ad Totilam relata fuere. Fuit hæc quoq́; celebrior uictoria, quòd cum duplo maiore hostium numero Totilas conflixerat, quodq́; militari industria uictor euaserat, ipsamq́; uictoriã tam clementer exercuit, ut ab omnibus humanißimus diceretur, nemini captiuorum molestus, compluribus etiam gratuitò dimißis: quæ quidem humanitas famã eius apud omnes optimam effecit. Græcorũ uerò duces (ut cuiq́; licuit) cum paucis quibusdam iam fuga euaserãt, & in quæ se fortè receperant oppida, uigilijs statim, & custodibus firmant, & copijs quantum fieri potuit reparandis intenderunt. Totilas & ipse post uictoriam, ne quid laxamenti daretur hostibus, alieno ductu præualidum exercitum misit in Hetruriam, ubi Iustinus erat, unus ex Græcorum ducibus. Hunc Gothi improuiso accessu Florentiã compulsum, obsidione cingunt. Terrebat autem Iustinum rei frumentariæ defectus: nam importari ad obsessos nil poterat, & intus quod

Græci à Gothis victi.

Insignia Imperatoris à Gothis capta.

Totilæ victoria humanissimè usus.

Iustinus Græcorũ præfectus.

bus quod erat frumentũ, breui defuturum uidebatur. Proinde Rauennam ad cæteros duces misso nuntio auxilium postulauit: qui eius periculo grauiter commoti, ex Rauenna continuò in Hetruriã aduolant. Gothi uerò postquàm eorum aduentum intellexissent, soluta paululũ obsidione retro castra mouerunt, profectiq; unius diei iter in loco, qui Muciola dicitur, constiterunt. Secuti sunt deinde Græci hostem abeuntem, ductabatq; Ioannes Vitaliani primum agmen. Is satis ferociter Gothos adortus, ut ex ædito loco, in quem se receperant, deturbaret, in aduersum montẽ per iniqua loca militem suum ire coëgit. Hæc dum annititur Ioannes, & inter primos pugnatores uersatur, quidam ex comitibus iuxta latus eius pilo trãsfixus occiditur: falsusq; rumor inde subitò exurgit, Ioannẽ interfectũ fuisse. Quæ res cùm temerè credita fuisset, tantum militibus iniecit terrorem, ut continuò cœpta sit fuga circumspectari: estq; adeò fœda trepidatio orta, ut fugiens miles reliquas Græcorum copias, quæ à tergo sequebantur, cum ipsis ducibus retro auerterint. Sicq; nullo urgente, numerosus Imperatoris exercitus turpi fuga superatur. Nec modus ullus fuit in fuga, dissipatim sparsimq; in diuersum omnes abeuntes, signa & ordines deseruerunt: neq; posthac duces in unum conuenerũt, sed alius alibi, prout se ex fuga receperant, oppida tenuerunt. Itaq; hunc exitum habuit septimus annus huius belli, ex quo cœptum fuerat à Bellisario geri.

Ioannes Vitalianus.

Græcorum fœda timiditas.

CAPVT IIII.

Principio igitur eius anni, qui proximè secutus est, ubi miles est primùm hybernis eductus, Totilas cũ florentissimo exercitu in Flaminiam uenit. Ibi Cæsena, alijsq; eius patriæ locis partim ui, partim metu subactis, in Hetruriam transmisit. Inde Tyberim transgressus, per Vmbros,

Totilas in Flaminiã, Hetruriã, & Campaniã ducit, & uincit.

Sabinos, & Marsos in Campaniam descendit: ubi Beneuentum urbem expugnatam mœnibus spoliauit. Nolebat enim in urbe munitißima hostes, si quando contingeret, sedem habere, à quibus ciues, & Gothi pari molestia afficerentur. Neapolim deinde expugnaturus, primò multis & humanißimis uerbis persuadere conabatur, ut Neapolitani amicitiã Gothorum, quàm inimicitiã mallent: sed erat in præsidio eius urbis Conon Iustiniani præfectus, nec paucio res mille militibus secum habebat. Itaq; nihil in concione liberè decerni ab illis poterat, qui Gothis inclinabantur.

Neapolis à Totila obsidetur.

Quod cùm intelligeret Totilas, positis non longè castris, urbem obsedit: non tamen insultus aliquos fecit, sed quietem agens, rei gerendæ occasionem expectabat. Interim uerò parte exercitus missa, Cumas, & alia quædam oppida Neapoli circumposita, aut ui occupauit, aut ultro oblata in deditionem accepit, ex quibus pecuniarũ magnam uim adeptus est: ueneruntq; matronæ pleræq; ex Romana nobilitate in Gothorũ potestatẽ, quas perhonestè, & cũ summa beneuolentia conseruatas liberas esse iußit, atq; honestißimo comitatu gratis Romam ad suos dimisit, dignus profectò ob id unicum summæ humanitatis opus, si cætera nulla fuissent, æternis laudibus celebrari. Deinde considerans omnia sibi pro uoto & feliciter succedere, missa maiore copiarum parte, Apuliam, & Lucaniam, & Calabriam cum uniuersis eorum oppidis in potestatẽ redegit. His Gothorum successibus uehementer perculsi fuere Græcorum duces, præsertim quia ex illis locis nihil amplius tributi nomine, unde militibus debita stipendia soluerent, conquirere potuerunt. Quocirca milites neq; parêre ducibus, neq; in expeditionem ire uolebant, sed per oppida inclusi res amicorum prædabantur, rapinisq; & maleficijs omnia fœdabant. Duces quoq; ob has difficultates intra mœnia consistentes,

Totilas erga Romanas matronas clementißimus.

Totilas Apuliã, Lucaniam, & Calabriã uicit.

Græci in suos tyranni.

sistentes, oppida tantummodò ab hostibus tutabantur. Partitiq; inter se urbes, Ioannes Vitalianus Romã, Bessus Spoletum, Cyprianus Perusiam, Iustinus Florentiam, Constantianus Rauennam gubernabat. Inter hæc Neapolis durius obsideri cœpit. Totilas enim partita classe neq; terra, neq; mari importari quicquam patiebatur: ex quo palàm erat, nisi quis opem ferret, eam demum urbem in manus hostiũ esse peruenturam.

CAPVT V.

Quibus de rebus certior Imperator effectus, calamitatis loco hæc ducens, Maximinum prætorij præfectum, Italiæ hexarchum creat, ut cæteris ducibus in bello præesset, & militibus necessaria subministraret, classemq; cum eo militaribus copijs ex Armenis, Thracibus, & Hunnis instructam transmisit. Hic in continentem ueniens, frustra & diu tempus terendo, uno in loco otiosus & torpens consedit: erat nimirum rei bellicæ imperitus: unde & formidolosus, mirumq; in modum cunctator, & negligens. Quocirca Imperator Demetriũ, qui anteà ordines in Italia sub Bellisario duxerat, denuò mittere coactus est. Hic cùm in Siciliam peruenisset, accepissetq; Cononem & Neapolitanos arctius obsideri, atq; in summa rerum omnium angustia esse, opem eis allaturus, naues ex uniuersa Sicilia contractas, frumento & alijs necessarijs rebus compleuit, ut speciem Gothis præberet, magnos exercitus in magna classe aduentare. Sic quoq; Gothis persuasum erat, ut ingẽs classis aduersum se ex Sicilia soluisset. Sed cùm Demetrius ea nauium multitudine Neapolim rectà contenderet, ut hostibus terrorem, ciuibusq; consolationem afferret, conscius tamen paucorum militum suorum, Neapolim nauigatione transgressus, Romanum in portum diuertit: indeq; milites

Maximinus Italiæ Hexarchus.

Demetrius Græcus opem Neapolitanis allaturus Romam diuertit.

contrahere summo studio nitebatur. Qui cùm à Gothis toties debellati fuissent, uehementer eos formidabant, nec ullo pacto contra eos cum Demetrio transire audebant: unde cum his solùm, qui ex Byzantio secum aduenerãt, ire Neapolim cogitur. Totilas naues egregiè ueloces in portu ipso Neapolitano aßiduè structas paratasq; tenebat. Cùm igitur Demetrium ex urbe Roma Neapolim nauigare cognouisset, & iam propinquo litori applicuisse, profectus repentè Totilas cum uelocibus nauibus in eum ex improuiso impetum facit. Subitus Gothorum accessus adeò perterruit Demetrianos, ut ne tentare quidem pugnam sint ausi: sed paßim fuga disiectos Gothi celeritate nauium assecuti, uelut inertia pecora trucidarunt. Pauci admodum, & in his Demetrius, scaphis usi, in proximũ litus, deinde in Siciliã euasere: cæteri ad unũ aut ferro cæsi sunt, aut cum frumentarijs nauibus capti. Sub id tempus Maximinus cum maiore classe Siciliam tenuit. Sed cùm omnia ab eo cunctantius fierent, nec proximo Italiæ periculo, oculisq; propemodũ admoto moueretur, absens Iustinianus absentem conuitio carpebat, instabatq; nunc imperio, nunc minis, ut in Italiã transiret. Ille uerò siue ignauia quadam animi torpens, siue quia plus uideret, quàm cæteri, nulla ui impelli potuit, ut Italiam peteret, sed classem Demetrio, & Herodiano, & Phassæ ducendam tradidit: ipse in Sicilia remansit. Erat uerò iam planè hyems, cùm hi nauigare cœperunt.

Gothi Græcos uelut inertia pecora trucidabãt.

Maximini cunctatio.

CAPVT VI.

Cvmq; prope Neapolim uenissent, orta subitò tempestas classem arripuit: neq; remis, neq; arte ulla resisti potuit, quin ad ipsum litus, ubi Gothorum castra erant, adigerentur. Gothi uerò ista cernentes, cõcursu ad litus facto, nulla difficultate naues ceperũt, & si qui repugnabant, occiderunt,

Duæ Græcorum classes à Totila uno tempore deletæ.

ciderunt, reliquos uerò captiuos duxerunt: in quorum numero Demetrius fuit, Herodiano, & Bessa casu potius, quàm consilio interfectis. Atq; ita modica temporis intercapedine duæ Iustiniani classes sunt circa Neapolim deletæ. Totilas Demetrium uinctum Neapolitanis spectandum præbuit: qui Regis permissu ad suos uerba fecit, hortatusq; est ad deditionem, quandò duabus classibus, una post aliam amissis, non esset amplius unde auxilia expectarent. Tum ingens metus, luctusq; ciuitatem inuasit: ubi satis apparuit, nullam spem superesse amplius tolerandæ obsidionis. Nemo erat cui non persuasum esset, illam eandē diem, qua Totilas Neapoli potiretur, supremā fore urbi, ciuibusq;, qui ex conscientia præteritorum operum sciebant, se illum ad implacabilem iram, & uindictam prouocasse. At Totilas memor suæ humanitatis & clementiæ, qua semper in calamitosos uti consueuit, quaq; didicerat parcere subiectis, & debellare superbos, præter omnium spem ciues Neapolitanos è muris benignissimè affatus, in spem melioris fortunæ erexit, testatus apertè ipsos à se gratiam, non suppliciū expectare oportere, quandò ipsi inter omnes Italiæ populos non ultro, sed ui per Bellisarium expugnati, Græcorū imperium subijssent: quinimò in eorum gratiam se etiam parcere uelle hostibus, qui intra eorum mœnia essent, ut uel pari conditione inter Gothos militare, uel saluis omnibus rebus quocunq; uellent abire possent. Deinde postquàm per hæc humanissima uerba spem ueniæ ciuibus effecisset, militibusq; incolumitatem, & omnimodam libertatem præstitisset, rogatus tricenos induciarum dies obsessis concedere, ne deditio temerè facta uideretur, respondit, se non tantùm tricenos dies libenter concessurum, sed ter tricenos, si ita ipsi uellent. Cæterùm ciues, & qui in præsidio erant, tantam in hoste benignitatem admirantes, non expectato

Demetrius Neapolitanis deditionē suadet.

Totilæ humanitas & clementia.

Totilæ ad Neapolitanos benigna oratio.

Totilas Neapolim victor ingreditur.

tempore præstituto, Totilam & Gothos post paucos dies intra urbem receperunt.

CAPVT VII.

Totilæ admirãda in deuictos Neapolitanos clementia.

TOtilas igitur Neapolim ingressus, fidem, quam dedi tis pollicitus fuerat, tanta humanitate (ut omnes Italorum historiæ testantur) præstitit, ut nusquam per omnem historiam maior, aut similis inueniatur. Quippe non Regem, aut dominum, sed omniũ & singulorum patrẽ sese per summã clementiam exhibuit. Nemo ciuiũ, aut militum uiolatus est: nihil cuiquã ademptũ: nemo malè affectus: nulli aliqua molestia illata: sed uniuersis pari miseria laborantibus, par cõmiseratio ab optimo Rege adhibita fuit. Cùm enim multi propter inediam deficientibus uiribus ægrotarent, ne subita affluentia cibi immodicè sumpti perniciem illis afferret, summa cura diligentiaq; prouidit, ut non solis Neapolitanis ciuibus, uerùm etiã militibus alimenta bis in die ad certum pondus traderentur, diligentissimè obseruato, ne plus acciperent, & singulis diebus modicum adijceretur. Hic nescio quis fidelis medicus in ægrotos, aut quis pater, aut quæ mater indulgẽtior esse potuisset in suos charissimos liberos, quàm ipse Gothus in deuictos inimicos. Præterea Cononi præsidij præfecto, & militibus abire uolentibus nauigia, & cõmeatum liberaliter erogauit. Cumq; per aduersas tempestates mare intra præscriptã diem tractari non potuisset, liberã nihilominus potestatem illis seruauit: quinetiam cùm longius duraret uentus, & illi pedestri itinere abire statuissent, equos, iumentaq;, & uiaticum illis abundè distribuit. Sed cùm Totilas tanta benignitate in alios uteretur, à suis disciplinã militarem seuerissimè exigebat, ut nihil impune delinqueretur. Rapere aliena, aut uim inferre, capitale erat, sequebaturq; suppliciũ bonorũ

Totilas à suis disciplinam militarẽ seuerissimè exigebat.

publica-

publicatio: quæ quidem bona uiolentiā passo tradebantur. Itaq; & castra, & ingressus Gothorum per amicas ciuitates & gentes, omni scelere carebant.

Gothi erga amicos benignissimi.

CAPVT VIII.

AT contrarium in castris Græcorum erat, in quibus non solum duces, uerùm etiā & milites ipsi res subditorum diripiebant, contumelijsq; & opprobrijs afficiebant, luxui ac temulentiæ inseruiebant, nullumq; iniuriæ genus erat, quod non liberè in miseros subditos exercerēt. Iamq; omnem pudorem, & omnē uirtutis speciem à se longius ablegasse uidebantur, nullaq; miseria maior credi poterat, quàm erat eorum Italorum, qui Iustinianum sequebantur. Hi enim ab utroque exercitu grauissima patiebantur. Siquidem agros eorum Gothi occupabant, & domi à militia Imperatoris omnibus fortunis, & tota supellectili spoliabantur, & uerberibus, ac flagris ut uilissima mancipia subijciebātur. Quo factū erat, ut per uniuersam Italiam multò popularius esset Gothicum nomen & imperium, quàm Iustiniani, & Græcorum: immò cùm Gothicū ciuile, & perhumanū ab omnibus iudicabatur, Græci ut publici patriæ, & omnis uirtutis hostes, publico odio laborabant. Totilas intereà Senatui Romanorū literas magno studio confectas misit, in quibus magnam eorum ingratitudinem in benemeritos Gothos exprobrando commemorat, quomodo uidelicet nulla iniuria à Gothis affecti, tam facilè ad Græcos sine ulla pugna defecissent. Deinde præteritorū erratorum ueniam pollicetur, si occasionem aliquam inuenerint, qua se in reliquum excusabiliores efficere possint: nec finem belli, qui fortè eis omnem spem adimeret, expectarent. Hæc in primis literis scripsit: quibus etiam

Græcorum principatus intolerabilis.

Italorum miserrima conditio sub Iustiniano.

Itali à Græcis flagris cædebantur.

Gothicum imperiū perhumanum.

Totilas Romanorum ingratitudinē arguit.

secundas adiecit, omni humanitatè & clementia plenas: in quibus se grauißimo iuramento apertè obstrinxerat, nulli unquam de cætero Romanorum mali quicquam per se, uel quempiam Gothorum illaturum, modò Romani suæ ipsorum saluti in tempore consulere uellent.

CAPVT IX.

Bellisarius iterũ in Italiã à Iustiniano mittitur.

PEr hunc igitur modum cùm sors bellica intra Italiæ fines disponeretur, Bellisarius per Iustinianũ ex Persico bello (quod nondum finierat) reuocatus, curã Italici belli denuò suscipere cogebatur: traxitq; secũ ad quatuor millia militum, & hos quidem tyrones, nusquã anteà militarẽ disciplinam expertos: ueteranos enim circa Euphratẽ reliquerat. Hac itaq; militia instructior, quàm fortior, trãsmisso mari Rauennã peruenit. Hic omnia sua opinione deteriora inuenit. Siquidem Gothorum opes plus nimio inualuerant: fractiq; erant ciuitatum, & populorũ animi prospero hostium successu. Quidam etiam præsidum iniuria, & ducum auaritia, superbiaq; intolerabili, ab imperio alienati, in Gothos studia & fauorem inclinauerant. Milites laborem militarem horrebant: ignauiæ & inertiæ dediti, sociorum spolijs magis, quàm hostium inhiabant: pro fortitudine formido, licentia pro modestia placebat. Hæc mala in causa fuerunt, ut Bellisarij non satis gratus, sed magis contemptibilis in Italiam fuerit accessus. Parum enim eius præsentia erecti sunt suorum animi in spem aliquam militiæ felicioris, quandò ne pecuniam quidem secum attulisse diceretur, qua militibus sua stipendia diu desiderata persoluerentur. Exercitus quoq;, quem secum in Italiã adduxit, ex tyronibus, & inexpertis militibus constabat. Ita concionantem Rauennæ, causasq; sui aduentus adducentẽ, cohortantem deniq; ad bellum capessendum, nec ciues, nec mili-

Bellisarius contẽnitur à suis.

tes læto animo audiuerunt, neq; lætitiæ, aut bonæ spei signum ullum ostenderunt, sed desperatio ex ore omniũ propalata effecit, ut Bellisarium sui accessus in Italiam confestim pœniteret.

Bellisarium pœnitet sui reditus in Italiã.

CAPVT X.

Totilas intereà Tyburtinam urbem parum à Roma distantem, per ciuium discordiã occupauit: cùm ab alterutra parte, ut opem afferret, inuitatus esset, nihilominùs pars uictrix frustra prohibente Totila, nimis inhumaniter in deuictos ciues desæuit. Ex hac urbe Gothi Romã, & uniuersum Latium, uelut ex arce quadam incursare cœperunt: nec paruæ difficultates inde Romanis illatæ fuerunt. Post hæc Totilas cognito Bellisarij aduentu, in Picenos cum exercitu transijt, & circa urbem Auximum, cui Magnus Iustiniani dux præerat, consedit. Misit eò Bellisarius mille equites sub tribus ducibus: horum Racilas postridie quàm uenerat ad pugnam egressus, mortem in prælio accepit. Cæteri uerò cùm uiderent se Gothorum potentiæ inferiores, & ne cum equis (commeatu deficiente) inedia absumerentur, priusquàm undiq; circumsederetur oppidũ, silentio noctis urbe digreßi, ut securius abirẽt, in insidias Gothorum prolapsi: qui primo impetu ducentos ex eis occiderunt: reliqui proiectis uestibus, & armis, omnibusq; impedimentis, & iumentis, fuga sibi consuluerunt: & demum post longam ac difficilem uiam, se Ariminum receperunt. Nec feliciorem belli euentum habuit Vitalis, quem Bellisarius cum satis magna manu Illyricorum ad occupandam Bononiam emisit. Cùm enim eam urbem in deditionem accepisset, desertus à tota Illyricorũ multitudine, Bononiã deserere cogebatur. Causa autem cur Illyrici deserta militia confestim se in patriam receperunt, hæc erat:

Tyburtina urbs à Totila occupatur.

Greci in Gothorũ insidias inciderũt, & occiduntur.

Nam cùm foris, & in longinqua militia pro Imperatore oc cuparentur, coniuges & liberi eorum, domi & in patria, à præfectis Imperatoris intolerabilibus oneribus affligeban tur. Pisaurum intereà, quod à Gothis medijs mœnibus nudatum, & derelictum erat, à Bellisarij militibus acceptum fuit, & tam diligenti ac citißima cura communitum, ut Go thorum uiribus nequiuerit expugnari.

Pisaurũ à Græcis recuperatũ.

CAPVT XI.

TVnc uerò Totilas & Gothi animaduertentes, Bellisa rium, & Imperatoris copias nusquam per Italiã in certamen prodire, sed castellis & oppidis inclusos mœnia tantummodò tueri, statuerunt non aßidere solummodò ad Auximum, sed in alias Italiæ ciuitates uires suas extendere: unde in agrum Picenũ copias ducentes, Firmũ, Asculumq; dura obsidione cinxerunt. Bellisarius uerò cùm obseßis opem implorantibus ferre non posset (nec enim tantas habebat copias, ut egredi aduersus Gothos auderet) in mœrore maximo uersabatur, eamq; sui nominis ignominiam permolestè ferebat. Ioannem igitur Vitaliani nepotem Byzantium misit, grauißimoq; iureiurando adegit, ut ad se reditum quoad posset acceleraret: unde & epistolam Imperatori in hanc sententiam scribere curauit: In Italiam, Imperator optime, uenimus, uirorum, & equorum, & pecuniarum inopes. Thraciam ipsi & Illyriam obeundo, milites non paucos demum contraximus, sed mirabiles quosdam, & planè inermes, imbellesq;: ueterani autem, qui ante nos in Italia contra Gothos pugnauerant, ita uictores Gothos formidãt, ut uix aspectum eorum ferre poßint: stipendijsq; diu fraudati, nec equos, nec arma nuper amissa reparare potuerunt, nec in hostem sine bis exire consentiunt. Minores etiam sunt copiæ, quàm potentißimo hosti congredi au deant:

Firmũ & Asculum in agro Piceno.

Bellisarius in mœrore.

Bellisarij ad Iustinianum epistola.

Græci Gothorũ aspectum vix ferebant.

deant: multiq; ex nostris militibus iam ad hostes defecerunt, tædio denegati, uel nimis dilati stipendij affecti. Pecuniarum autē redditus nullos ab Italia speres nobis prouenturos esse, cùm sit iterum ab hostibus magna ex parte occupata, & ea minima pars, quæ restat, adeò attenuata, belloq; afflicta, ut tributa nullo modo persoluere queat. Si igitur me duntaxat in Italiam mittere uoluisti, bene habet, sum enim nunc ferè in media Italia: at si tibi uoluntas fuerit Gothorum potentiam superare, necessarium est, ut per te alia pleraq; ad id præparentur. Nam dux belli absq; his, quæ opportuna sunt, nihil efficere ualet. Quocirca tam meos milites, quàm cæteram atq; ingentem militū multitudinem huc mittas oportet. Illud insuper à te necessariò est prouidendum, ut pecuniæ adsint: nam sine his in bello nihil opportunè fieri potest. Hæc Bellisarius. *Græci ad Gothos defecerūt ob denegatū stipendium.*

CAPUT XII.

AT Ioannes cùm plurimùm temporis Byzantij contriuisset, nil prorsus eorum peregit, ob quorū gratiam per Bellisarium mittebatur. Totilas interea Firmum, & Asculum expugnauit. Quibus deditis, in Vmbros transijt: ubi præter spem Spoleto cū arce munitissima, quæ urbi incubat, potitus est. Siquidē eius præsidij præfectus Hadrianus, qui eam deditionem fecit, cum suis ad Gothos defecit. Asisiū uerò aliquandiu est à Sigfredo defensum: uerùm eo post multa egregia fortitudinis opera cadente, Asisiates se, & urbē Gothorū fidei crediderūt. Deinde Totilas ad expugnandā Perusiā cōuersus, multis uerbis apud Cyprianum eius urbis præfectū, ut deditionē faceret, agere cœpit. Sed cùm id frustra tētasset, omnis lōgioris moræ impatiēs, Perusina obsidiōe omissa Romā petijt. Cūq; eò peruenisset, opportunis locis eam circūsedit, sūmoperè cauēs, nō solū in *Totilas Firmū & Asculum expugnauit.* *Spoletum à Gothis vincitur.* *Asisium.* *Perusia.*

ea Vrbis obsidione, sed toto tempore, quo per Italiam tam copiosos exercitus circumduxit, ne sui milites quacunque iniuria agricolas afficerent, sed eos permitterent liberè & absq; omni solicitudine agros colere, prouentusq; iustis dominis & possessoribus assignare. Quo facto inter optimos Principes nomen & gloriam meruit sempiternam. Romæ in præsidio erant, Bessas unus ex Iustiniani ducibus, & Conon, qui anteà Neapoli præfuerat. Miserat quoq; eò Bellisarius Artasiram Persam, & Barbationem Thracem cum non contemnendis militum copijs, qui custodiæ Vrbis unà cum cæteris intenderent. Hi cùm uiderent Gothos Vrbis mœnibus appropinquare, sumpta secum præualida militũ manu, in uenientes ferocius, quàm cõmodius irruerunt. Gothi enim simulato metu retro ad insidias, quas præparatas habebant, abierũt. Quos cùm Græci maiore impetu quàm consilio insectarentur, facilè circumuenti, ad unum ferè occisi fuerunt, solis ducibus cum paucis alijs difficulter intra Vrbis muros restitutis. Quo factum erat, ut nequaquàm de cætero auderent Gothis obuiàm ire, quanquàm ab ipsis acriter prouocati. Vehementior deinde fames Vrbem Romam inuasit, cùm nullæ ex agris fruges inueherentur, nec liceret negotiatoribus quicquam per mare inferre. Gothi enim Neapoli in potestatem redacta, minoribus uarijsq; nauigijs circa eius regionis insulas ultro citroq; adnauigando diuagabantur, & solicitè curabant, ne aliqua nauis ad Romanum portum perueniret.

Totilas in agricolas perhumanus.

Græci Gothorũ insidijs opprimuntur.

Fames Romam inuasit.

Roma iterũ diutius obsidetur.

CAPVT XIII.

INterea ingens suspicio proditionis intra urbem Romã uersabatur, ob quam Cethegus, quamuis in senatu princeps, Roma pulsus Centumcellas aufugit. Dum ea Romæ gerebantur, alius Gothorũ exercitus, præcipiente Totila,

Cethegus Roma eiectus. [partly illegible]

Placen-

Placentiam iuxta Padi ripam obsedit: ea quippe sola urbs erat, quæ in ea regione Iustiniani partes sequebatur. Bellisarius autem cùm hæc consideraret, ac de Romanæ urbis periculo plurimum solicitus esset, neque ex urbe Rauenna opem ferre ualeret, ob loca interiacentia, quæ ab hostibus poßidebantur, & paucitatem copiarum suarum, abire illinc, & alia uia auxilium ferre constituit. Itaq; Iustino cum paucis quibusdam ad Rauennæ custodiam constituto, inde confestim soluens, Dalmatiæ littora legens Epidamnum deuenit: ubi exercitum ex Byzantio expectando, aliquandiu quieuit, præscriptis ad Imperatorem literis, quibus præsentem rerũ statum significabat. Inter hæc Roma durißima obsidione urgebatur, cunctaq; in deterius prolabi, & ad ruinam tendere uidebantur. Tunc Bellisarius ex suis ducibus Valentinum & Phocam, ad Romanum portum mittẽdos curauit, ut eius loci præsidium cum cæteris præsidiarijs militibus, quibus Innocentius præerat, custodirẽt; & quoad possent crebris eruptionibus Gothorum copias infestarẽt. Cùm igitur aliquo tempore prosperè in Gothos incurrissent, magnaq; auxilia ob hoc obseßis præbuissent, tandem in insidias præcipitati, & à Gothis circumuenti interficiuntur, pauciq; ex eorum militibus uix & anxiè in portum refugientes euaserunt. Græci insidijs Gothorum opprimuntur.

CAPVT XIIII.

TRaxit autem hæc calamitosa præfectorum & militum cædes statim post se maiorem calamitatem, propter frumenti amißionem. Tunc enim Vigilius Romanus Pontifex, cùm in Siciliam ab itinere, quo Constantinopolim ab Imperatrice citatus petebat, diuertisset, magnã uim frumenti nauibus impositam, ad Romanos (quamuis ab eis graui iniuria affectus) mittebat. Quod cùm Gothi præ- Vigilius Papa.

senſiſſent, naues eas in portum præueniunt, & poſt turres, ædificiaq́; latentes inſidias ſtruunt, nihil contra eos audentibus militibus, qui in præſidijs erant, ſed tãtum de mœnibus & propugnaculis, ueſtibus ſurſum eleuatis, manibúſque, & clamore nautis ſignificabant, inſidias in portu collocatas: proinde cauerent, ne illuc accederent. Nautæ uerò proditum ſignum non intelligentes, putabant potius Romanos, qui in portu erant, præ gaudio, & ex ſuo aduentu alacres factos id ſignum dediſſe, ſeq́; ad portum incundum prouocaſſe, proſpero uento, & celerrimè intra portũ cum nauibus peruenerunt, atque à Gothis inſidentibus captiuati, omniq́; frumento ſpoliati fuerunt, non ſine ſumma deſperatione populi Romani, qui ab expectatione eius frumenti totus pendebat: & fames quidem non tolerabilis iam Romam opprimebat. Gothi autem id ſentientes, acrius obſeſſos impugnabant. Eodem tempore Græci in Placentia urbe obſeſſi, omnibus iam neceſſarijs deficientibus, in tam horrendam famem deuenerunt, ut (teſte Procopio) ſe inuicem eſitarent. Quo factum erat, ut pacta ſalute ſe, ac Placentiam Gothis tradiderint.

Gothi frumẽtũ ad Romanos importandum occupant.

Fames Placentina.

Placentia à Gothis uicta.

CAPVT XV.

Pelagius diaconus ad Totilã legatus.

ERat tũc fortè Romæ Pelagius quidã diaconus, cuius nomẽ apud Romanos erat ſatis illuſtre. Cùm enim eſſet uir optimus, & multa poſsidens, in ſumma annonæ caritate innumeros ciues pecunia releuauit, libenterq́; ciuiũ deſiderijs pro uiribus ſatisfecit. Ad hunc igitur Romani conueniunt, poſtulantq́; ſuppliciter, ut pro ſalute populi Romani legatus ad Totilam proficiſcatur, paucorum dierum inducias petiturus, quibus diebus niſi auxiliũ ſuperueniat, deditionẽ Vrbis Totilæ promittat. Pelagius aũt (quãdò ita neceſſe erat) populo paret, atq; in caſtra ad Totilam

cum mandatis accedit: à quo quamuis perbenignè exciperetur, tamen cùm iam firmiter secum constituisset, nullam clementiam Romanis impendere, qui eius clemētiæ literas, & gratiosa promissa toties contempsissent, antequam legatus uerba faceret, prior ipse longa & acerba oratione contra Romanos inuectus est, beneficia Theoderici Gothorumq; in Romanos exprobrans, ac perfidiam Romanorum in Gothos sæpe commissam redarguens: ad extremum conclusit, nullam esse colloquij, uel pactionis uiam, nisi euersis mœnibus efficerent, ne ámodo urbs Roma intra se illos perfidißimos Græcos defendendos includeret, essetq; tam uilium hominum præsidium, qui ciuibus quàm hostibus essent sine comparatione perniciosiores. Tum Pelagius: Quandò, inquit, Totila usque adeò legationem aspernaris, ut ne preces quidem uelis audire, nos diuinam opem implorabimus: inuocatum cœli numen (ut spero) aderit, humanamq; superbiam franget. Atque hæc pauca effatus retro abijt. Post Pelagij reditum ciuitas Totilæ seueritatem formidans, omnia extrema prius ferenda censuit, quàm iratum hostem ciuium exitio imminentē in Vrbem accipere. Obstinatis itaque animis ad resistendum, famem alioqui intolerabilem maiorum suppliciorum metu constanter ferunt: estq; eodem tempore populus Romanus talia, ob saluandos illos infelices Græcos, perpessus, qualia etiam commemorare miserrimum sit. **Romani pro Græcorum salute extrema sustinent.**

CAPVT XVI.

Romani enim Græcis immixti, exercituū duces Bessam & Cononem adeūtes, lachrymabūdi, & multo cum gemitu precabantur dicentes: Si nolueritis nos ut Romanos, uel socios habere, saltē ueluti acie uictis, belloq; captis, & ex lege in seruitutē redactis alimēta præbete, quæ **Romanorū cōmiserāda querela corā Græcis.**

tantummodò ad tenuem uitam ducēdam à quibusuis etiam durißimis dominis in abiecta mācipia præberentur: nosq́; rursus ea obsequia præstabimus, ad quæ uilißimi serui uix compelli possent. Quod si id uobis non placuerit, saltem nos, quò sors obtulerit, moribundos abire sinatis: unde id lucri estis deniq́; habituri, quòd in nostra seruorum uestrorum sepultura nullum laborem impendatis. At si id quidem nobis permittere non uolueritis, saltem nos obtruncate, ne uideamini nobis suauißimum uitæ exitum inuidisse, unoq́; facinore nos Romanos *omnium mortalium infelicißimos ab infinitis difficultatibus liberate.* His itaq́; *grauißimis* Romanorum *querelis (quæ saxa in compaßionem mouere potuissent) auditis,* Græci *immanißimi omnium barbarorum respondent, commeatus, quos tribuant, nullos in præsentia esse: cùm tamen (ut eorum proprius historicus* Procopius, *qui tunc aderat, affirmat) maximum frumenti numerum intra mœnia sibi reconditum conseruarent. Vnde fraudatis militibus & populis, ingenti pecunia uenditabant ditioribus, & primoribus* Romanorum, *quibus etiam bouem unum aureis quinquaginta uendebāt: erantq́; putida equorum, canum, & huiusmodi animātium cadauera, inter* Romanas *delicias computata: promiscua uerò hominum turba urticas dūtaxat edebat, quales circa* Vrbis *pomœrium, & locis incultioribus paßim nascūtur: quas tamē decoctas, ne uel sapore, uel innatis aculeis offenderentur, esitabat.* Quandiu itaque Romani *aurum habebant, frumentum & furfures coëmebāt: uerùm ubi aurum defuit, omnem domesticam supellectilem in forum inferentes, pro diurno uictu commutabant. Sed ubi auarißimis* Græcis *nihil frumenti reliquum fuit, quod* Romanis *uendi posset, ad urticas iam uniuersi circumspiciebant. Quibus deficientibus, corpore extenuari cœperunt, colorq́; in pallorem,*

Græci omnium barbarorū immanißimi.

Bos unus quinquaginta aureis emptus.

lorem, & liuorem se paulatim conuertit, ut idolis simillimi uiderentur. Plerique uerò uel incedentes, uel dentibus adhuc urticas manducantes, ex improuiso exanimati cadebant: iamq; uel purgamentis, & stercoribus in cibum utebantur. Nonnulli etiam fame nimium degrauati, manus sibimet inferebant, cùm nec canes quidem, nec mures de cætero inuenirent, nec aliud usquam demortuum animal, quibus in cibum uti possent. *Fames Romæ inaudita et horrenda.*

CAPVT XVII.

ERat inter cæteros Romanos uir quidam quinq; filiorum pater: hunc omnes liberi circumsistendo, prehensandoq; (ut assolent) cibum sibi efflagitabant: tum ille nec ingemiscens quidem, nec ullo ædito turbationis indicio, sed fortißimo animo dolorem dißimulans, iußit filios se subsequi, ut cibum mox accepturos. Vbi uerò super Tyberis pontem peruenit, capite obuoluto, uelatisq; oculis in Tyberis flumen confestim desilijt, spectantibus filijs, Romanisq; cæteris, qui ea tunc fortè è regione constiterant. Tandem illi nimium crudeles, & barbarißimi Græcorum præfecti, uisa ea extrema Romanorum ciuium desperatione, omnibus abire uolentibus facultatem indulserunt. Quo factum est, ut paucis admodum Romæ relictis, in fugam se omnes proriperent, & quò cuiq; licuit diuersim abirent. Eorum tamen pars maxima arescentibus præ inedia uiribus, mortem paßim obibat, nonnulli ab hostibus intercepti interiere: quæ omnia Romanus populus pati cogebatur, ob illam insignem Græcorum perfidiam, qua Vitigem fraudibus circumuentum, & superatum, ad Byzãtium pridem transportarunt. Venit interea nouus à Iustiniano in Dalmatiam exercitus ad Bellisarium, cui Ioannes Vitalianus præfuit: qui cùm de gerendo bello inuicem consultarent, *Romanus quinque filiorũ pater.*

omnes uno ore ferendam opem Romanis censebant. Quō autem modo id fieri deberet, anceps consultatio fuit: quibusdam placuit terrestri itinere per Apuliam cum commeatu Romā proficisci, cùm alijs interim placeret, per mare nauigandum. Ioannes inter eos erat, qui suadebant cum omnibus copijs per Calabriam, & Apuliam proficiscendū esse, atq; ita Romam petendum: simul enim euntes perfacilè uictores esse posse: quòd si diuidantur copiæ, & alij terra, alij mari proficiscantur, neutram partem hostibus parem futuram. Bellisarius hanc ipsam sententiam laudaturum se dicebat, si Græci in urbe Roma per Gothos obsessi, in tam extrema necessitate constituti non essent. Proinde quia res nullam patiebatur dilationem, placuit ut terra mariq; iretur: fore aiebat, si secundi uenti afflarent, ut quinto die classis subiret ostia Tyberina.

Consilium necessitati aptādum.

CAPVT XVIII.

Bellisarius igitur cum classe in Italiam transgressus, Hydruntum obsidione leuat: inde institutam nauigationem celeriter repetens, Romā irrequieto cursu petebat. De huius aduentu factus certior Totilas, quia satis apparebat ad quid ueniret, Tyberim ab una ripa ad alteram trabibus, ferreáque catena coniunxit, duodecim millibus passuum ab Vrbe, quâ amnis arctissimè fluit, pontemq; fluuio imposuit, & statuit utrinq; castella cum suo præsidio, ut omnis importandi commeatus facultas adimeretur. Nec multò pòst Bellisarius ad ostia Tyberina peruenit, subseditq; circa portum, aduentum suorum expectaturus, qui duce Ioanne Vitaliani terrestri itinere incedebant: quibus non licuit ob Gothorum potentiam citius aduolare. Commisso enim cum Gothis prælio, Brundusio potiuntur: ubi paululum commorari cogebantur, quoad Apuliæ, & Calabriæ

Hydrūtum obsidione liberatur.

Totilas Tyberis ripas catena coniunxit.

Brūdusiū à Græcis occupatur.

labriæ ciuitates in fidem, & beneuolentiam reciperentur. Canusium deinde oppidum in potestatem redegit: unde nō longè uicus est Cannæ, in quo memorabile illud prælium inter Hannibalem & Romanos fuisse perhibetur. In hoc loco Tullianus quidam Venantij filius, qui tum in Lucanis magnum nomē, magnamq; autoritatem habebat, Ioannem adit, multasq; querelas aduersus Græcorum contumelias, & grauissimas iniurias, quibus incolas affecerant, exposuit, pro certo affirmans, quòd si fuisset aliqua humanitas in Græcorum militibus, neque Brutij, neque Lucani ab Imperatore ad Gothos defecissent.

Cānæ uicus Romanorū strage memorabilis.

Græci in subiectos iniuriosi.

CAPVT XIX.

Miserat interea Totilas Capuam præcipuam partem sui equitatus: estq; equitum ducibus ab eo mandatum, ut Ioannem Vitalianum prætergressum euestigio sequerentur: cætera uerò sibi curæ fore inquit. Hæc res adeò conterruit Vitalianum, ueritum, ne à Gothis circumueniatur, ut omissa ad Bellisarium profectione, in Brutios retrò abiret: ubi circa fretum Richmundum Totilæ ducem, qui præsidio eam prouinciam obtinebat, ex improuiso & tumultuario prælio adortus superauit. Interea Bellisarius assiduè expectans, incredibili dolore afficiebatur, damnabatq; Ioannis Vitaliani ignauiā, & apertè carpebat, quòd cùm lectissimum equitatum haberet (nam Heruli & Hunni cum eo erant) unam Gothorum equitum alam formidaret. Hæc & huiusmodi Bellisarius culpabat, & in absentem plurima uerba iactabat: cæterùm querelæ inanes erant. Vitalianus enim dubium metu, an quia id facere conducibilius duxerit, non modò non uenit ad Romā, sed retro in Apuliam reuersus, ibiq; castris positis quiescebat, cogitationemq; Romam petendi omnino abiecerat.

Io. Vitaliani pauor.

Richmundus Gothus.

Bellisarius Vitalianum sugillat.

Bellisarius igitur desperato suorum accessu, nihil amplius expectandum ratus, experiri constituit, an cum his copijs, quas habebat, posset commeatum & auxilia Vrbi importare. Et quia multò erat Gothorum uiribus inferior, quàm ut aperta acie congredi auderet, flumen Tyberis, & ingenium sibi spem afferebat, per aquam ad Vrbem perueniendi. Quocirca ducentas naues (quas Græci dromones, Gothi promones, & Latini (credo) celoces uocant, præparabat. Sunt autem hæ naues, mœnia undequaq; lignea habentes, opportunis locis perforata, ad sagittas ac cætera tela in hostes emittenda. Aduersus autem pontem, siue catenam, ac cætera impedimenta in flumine opposita, hæc excogitauit: Rates duas ferreis repagulis, ac tignis inter se quàm firmißimè colligatas in flumine cõstituit, superq; his turrim ligneam ædificari fecit, maioris altitudinis, quàm essent hostium turres, ad tutelam pontis constructæ. His ita præparatis, dromones frumento onustos, lectißimisq; militibus in eos impositis aduerso egit flumine. Præcedebat illa lignea turris, quæ suos propugnatores habebat, teláq; omnis generis, ad hostes ex aduerso conficiendos: reliquæ copiæ composito agmine ripam tenebãt, & cum nauibus, quæ trahebantur, ex æquo procedebant. Primo itaque accessu Gothi citeriori præsidio expugnati fuerunt. Leua enim ripa Bellisarius agmina ductabat, quæ Totilanis erãt castris auersa. Intereaq; Romam ad Bessam nuntios misit, ut sub id tempus, quo ipse erat Romam uenturus, ille eruptione ex Vrbe facta, Gothos pugna distineret. Sed Bessas neque id fecit, neq; quandiu durauit obsidio, quicquam egit memoria dignum, nisi quòd sordidißimis lucris deditus, talem se palàm ostendit, quòd ad nihil aliud natus uideretur, quàm ad diuitias undequaque, & quocunq; prætextu congregandas.

Bellisarij ingeniũ militare.

Dromones.

Bessæ Græcorum ducis ignauia & auaritia.

CAPVT

CAPUT XX.

Bellisarius deinde superato primo præsidio, pontem cum reliqua munitione nititur occupare: fuitq; interim atrox utrinq; pugna, uarijq; hinc inde conatus. Ad postremum etiam reliquum hostium præsidium est igni expugnatum, non sine clade eorum, qui in eo constituti fuerunt. Iamq; resciSSo ponte erat inclyta uictoria in manibus, sed fortuna (ut uidetur) aliud constituerat. Reliquerat Bellisarius Isaacem ad Portuensis urbis præsidium, cum uxore & omnibus impedimentis, illiq; mandauerat, ut ad nullos de se nuntios, aut de ijs, qui in discrimen ibant, aliquid moueret, sed in oppido consistens, ipsum cum militibus, qui ad id dabantur, tueretur. Cùm igitur Bellisarius turrim hostiũ incendisset, uolant confestim nuntij ad Portuensem urbem, atque (ut fit) uictoriam magnam grandius extollunt. Quibus nuntijs Isaaces exultans, ac animo sese attollens, quasi uesanus quidam, præceptorum Bellisarij oblitus, milites capere arma iubet: ardore & impetu delatus ad inuadendum hostium stationem, quæ erat in opposita ripa non procul ab Ostia, cucurrit, fuditq; primo impetu hostes, sed rursus ab eis ad insidias protractus captiuatur, trucidatis his, qui cum eo in prælium descenderant. His ita gestis, equites quidam Bellisario detulerunt, Isaacem captum esse ab hostibus. Quo quidem nuntio perculsus Bellisarius, nihil ultra percontatus est, nec ubi, nec quomodo, sed tantum ratus oppidum cum uxore & rebus omnibus à Gothis teneri. Itaque tanto statim dolore affectus est, ut loqui non ualeret, retroq; conuersus, classem ac militem cursim reduxit, certissimo consilio uel oppidum recuperandi rebus adhuc recentibus, nec ab hostibus stabilitis, uel in prælio moriendi. Per hunc modum uictoria, quæ iam parta uidebatur, euanuit.

Isaacis Bellisarij militis imprudentia.

Bellisarij ingens turbatio.

CAPVT XXI.

Cvmq; ad urbē Portuensem peruenisset, & eam saluam, ac se deceptum cognouisset, tantum dolorem ex hoc errore suscepit, ut in acutißimam febrem, qua diu periclitatus est, inciderit. Isaaces autem, cuius occasione uictoria amissa fuerat, ad Totilæ præceptum trucidatur, ob uindictam Roderici Gothorum fortißimi nuper à Græcis interempti. Iam enim Totilas seuerius agere cœpit, quia uidit tot clementiæ opera, quæ pridem in omnes contulerat, minus existimari. Fuerunt tamen eius uerba seueriora, quàm opera. Siquidem minas, quas concitatiore animo quàm proposito profudit, magna clementia postea temperauit. Formidabant eius seueritatem Romani, quòd tam facilè ad Græcos defecissent: magis uerò Græci sibi metuebant, quia Regem Vitigem fraudibus circumuentum in Byzantium transportassent. Quamobrem potius famem, & omnia extrema pati decreuerunt, quàm iratum Regem, & tot grauißimis iniurijs prouocatum admittere. Moriebantur paßim homines præ inedia: iamq; tota urbs nihil aliud erat, quàm uiuorum, eorundemq; infelicißimorum horrenda sepultura. Cumq; in ea intolerabili miseria urbs Roma undique periclitaretur, quatuor Isaurici milites Vrbem Totilæ prodiderūt, eumq; per Asinariam portam nocturno tempore introduxerūt. Cæterùm Totilas intra Vrbis mœnia constitutus, totum exercitum suum circa Lateranum, usque ad bonam partem sequentis diei immotum tenuit: non quòd Græcos, aut alios hostes formidaret, habebat enim exploratum, nullos aut quàm paucißimos eorum in Vrbe remāsisse, sed uera causa illius moræ erat, quia complures illorum militum secum in agmine habebat, qui pridē turpius quàm honestius à Roma, cùm Bellisarius ex Neapoli uocatus adueniret, eiecti fuerunt.

Isaaces occiditur.

Totilas cur seuerus factus.

Græcorum perfidia Vitiges captiuatus.

Isaurici Romā Totilæ prodiderunt.

Totilas à sanguine abstinētißimus.

fuerunt. Hos cùm difficile à cæde & sanguine ciuium reuocare posset, uoluit prudens Rex tanto tempore expectare, donec Romani & Græci extra portas, uel ad Sanctorũ basilicas effugere possent. Iam enim omnibus persuasum erat, Gothos ea pietate esse, ut nullos omnino uiolarent, qui securitatem à templis Deo dedicatis implorarent.

Gothorum ingens pietas.

CAPVT XXII.

PErvasit interim rumor ciuitatẽ, Gothos in Vrbẽ peruenisse: unde populi multitudo ingẽti luctu cõsternata huc illucq; ferebatur, Romanorũ militum pars maxima cum ducibus ipsis, ut facilè cuiq; fuit, fugã capessunt: pauci tamẽ ex eis cum Romanis ciuibus se immiscẽtes in tẽpla cõfugerunt. Cõstat sanè è plebe homines ad quingẽtos in Vrbe resides eo tẽpore fuisse, qui in Sãctorũ tẽplis ab omni ui, & iniuria cõseruati fuerũt. Cæteri omnes iam ex Vrbe excesserant, uel in suprema fata morte absumpti cõcesserant. Postea uerò quàm abũdè illuxit, Totilas denso agmine stipatus, ex Laterano uoti nomine ad Vaticanã D. Petri ædẽ per mediã Vrbẽ adequitauit. Hîc nõnulli scriptores tragico clamore in Totilã inuehũtur, asserẽtes ipsum in eo trãsitu enormẽ sæuitiã in quoscunq; obuios exercuisse, cùm tamen satis cõstet, Vrbe deserta, omnes incolas extra portas, uel in tẽpla antea effugisse. Viginti tãtùm Græcorũ milites incautius per Vrbẽ deuagãtes, cum nõnullis ex plebe, eo in transitu cæsos fuisse Procopius affirmat: cæteros fuga, uel Sanctorũ tẽpla tutos effecerũt. Ingredienti Totilæ templũ D. Petri, Pelagius ipse (de quo antea dictũ est, sese obuiũ offert, Christi euãgelia in manibus gestãs, supplexq; omnibus factus, & genu procumbens: Parce, inquit, ô Princeps tuis. Tum Totilas placido uultu arridens, ita profatus est: Nunc mihi supplicaturus aduenisti Pelagi? Ita quidem, respõdit,

Roma à Totila iterum capta.

Totilas uicta Roma, primũ ad S. Petrum uadit.

Gothi perperã de seueritate culpantur.

Procopius.

Pelagius Totilæ supplex occurrit.

quandoquidem me seruum tuum Deus effecit: sed ab his iam abstine manus, qui tibi in seruitutem cessere. His precibus uictus Totilas, ueniam dedit Vrbi, & ciuibus, uetuitq; seueriter, ne ferrum amplius euagaretur, edixitq; ut præda Gothorum esset, corpora ciuium libera sinerentur. Præcepitq; eodem edicto, ne quis muliebri pudicitiæ illuderet, adhibuitq; magnam diligentiam, ut sexus ille omnis iniuriæ expers permaneret. Prædam pretiosissimarum rerum sibi afferri mandauit, reliquam militis esse uoluit. Fuere tum permulta in patriciorum ædibus inuenta, sed omnium maxima extitere, quæ Bessas reliquerat, ut qui uelut omnium perditissimus homo, infaustum illud diuenditi frumenti pretium Totilæ ad insigniorem prædam accumulasset. Estq; eodem tempore Rusticiana, siue Iustiniana mulier nobilis arrepta in iudicium, quæ Theoderici Regis statuas frangi, delerìq; fecisset, in patris Symmachi, & Boëtij coniugis ultionem, qui Theoderici iussu fuerant interfecti: factum adeò notum omnibus erat, ut nulla poterat excusatione negari. Cæterùm mulieris pietas & amor in defunctos, plus ualuit apud clementem Totilam, quàm Regia maiestas: estq; à Rege absoluta non minore benignitate, quàm antea Amalasuenta liberis Boëtij & Symmachi patrimonium paterna seueritate ademptum restituit.

Totilæ clemĕtia in Romanos.

Bessæ auaritia execranda.

Rusticiana filia Symmachi & Boëtij uxor, Totilæ summā clementiā experitur.

CAPVT XXIII.

DEinde cùm Totilas attenderet, suorū animos ad seueritatē proniores esse, quàm clemĕtiam, omnibus ad se cōuocatis, adeò benigniter & perhumaniter pro Romanis locutus erat, ut uix credi potuisset, ipsum unquā hostilem animum in eos habuisse: Videte, inquiens, commilitones instabilem rerum humanarum conditionem, cernite fortunæ

Totilæ oratio pro salute Romanorum.

fortunæ mutationem. Paucis anteactis annis ducenta Gothorum millia septem millibus expugnauit & uicit Bellisarius: ego uerò non totis quatuor millibus uiginti Græcorum millia superaui, & iam urbem Romam, orbis quondam dominam, sub pedibus tenemus. Proinde nequaquam nobis superbiendū, sed magis oportet ut Deum timeamus, uictoriamq; non superbè & crudeliter, sed perhumanè potius & clemēter exerceamus, mutationemq; fortunæ, quæ nobis superiore bello totam Italiam, præter Veronam, Ticinum, Taruisium, ademit, ante oculos continuè habeamus. His & plerisq; alijs humanißimis uerbis apud suos propositis, uim omnem atque iniuriam, à deuictis populis prudenter atque efficaciter auertit. Deinde Romanos pro concione affatus, uehementer eos reprehendit, quòd non minus stultè, quàm ingratißimè Græcorum gentem omnium leuißimam Gothis prætulissent, per quos primò ab Odouacris tyrannide, grauiq; seruitutis iugo liberati essent, deinde sub summa Theoderici clementia multos annos, & feliciter, & otiosè egissent, tantaq; beneficia ab eo suscepissent, quanta uix sciuissent optare: demum uerò nulla iniuria, nullaq; contumelia accepta, contra fidem, ac iusiurandum ad Græcos defecissent, homines uanißimos, & sine ulla uirtute: qui statim obseßi à Vitige, nunquam prodire in aciem ausi fuerint, sed intra mœnia inclusi, ac fame macerati, omne dedecus tolerauerint: qui postquam non armis, sed proditionibus, & fallacijs facti sunt domini ciuitatum, publicanis, exactoribusq;, & delatoribus omnia referserunt: qui ciuitates, populosq; Italiæ inhumana acerbitate ad solutionem eorum tributorum compulerint, quæ iam multis annis à Theoderico, cæterisq; Regibus fuerāt eis cōdonata, atq; remissa: qui rationes administratorum sub eisdem Regibus à populis, priuatisq; homi-

Verona, Ticinū, Taruisiū, in Gothorū fide perseuerabāt.

Totilas Romanos uehementer reprehēdit ob eorum ingratitudinem.

Græcorum superba seueritas in Romanos.

nibus popoſcerunt, ut Imperatoris ſui inexplebilis auaritia impleretur. Dicite, inquit, Romani ſi quid unquam mali à Gothorum Regibus paßi fueritis: dicite rurſus, ſi quid boni à Græculis iſtis unquam accepiſtis, qui uobis amicis plura mala, quàm hoſtibus intulerunt. Genus uitioſum, ac maleficum, & nulla re magis quàm mentiendo efficax. Atqui Gothi in Italia nati, & unà uobiſcum educati ſunt: uobis autem peregrini & ignoti magis placuerunt, quàm ueſtrates & noti. Nulli igitur mirum uideri debet, ſi Romanus populus ſuæ inconſtantiæ pœnas luat, ut in reliquũ diſcat præſtitam fidem & iuſiurandum non uiolare, & gratitudine non iniurijs accepta beneficia compenſare. Atque his dictis Totilas, cùm nullus erratorum ueniam peteret, ſine ſpe ulla melioris ſtatus cõcionem dimiſit. Procopius tamen affirmat, Pelagium etiam tunc, ut prius, pro Romanis ſupplicem Totilæ factum fuiſſe, nec prius precari hunc deſiſſe, quàm ille clementiorem ſe in omnes Romanos fore pollicitus fuiſſet.

Gothorum cum Romanis expoſtulatio.

Græci vt mendaces, & malefici taxantur.

Pelagius iram Totilæ mitigat.

CAPVT XXIIII.

Totilæ ad Iuſtinianũ legati.

Poſt hæc Totilas legatos ad Iuſtinianum mittere decreuit. Fuerunt autem legati idem Pelagius, cuius nunc meminimus, & Theodorus quidam Romanus orator. Hos Totilas grauißimis iuramentis obligauit, quòd mandatis ſuis fideliter executis, quàm celerrimè ad ſe in Italiam redeant. His deinde præcepit, ut totis uiribus niterentur, pacem & amicitiam inter ſe & Imperatorem conciliare, ne cogeretur (ſi pace infecta redirent) urbem Romam ad ſolum diruere, interfectisq; patricijs uiris, in Illyrios bellum transferre: literasq; in hanc ſententiam Imperatori ſcribendas curauit: Quæ in urbe Roma ad hunc diẽ contigerint, cùm tibi comperta eſſe non dubitem, ſilentio prætereunda

Totilæ literæ ad Iuſtinianũ pro pace.

prætereunda uidetur. Ea uerò, quorum de causa ad te hos oratores miserim, paucis intelliges. Pacis bona optamus & suscipere, & exhibere, ut nuper sub Anastasio Romanorũ Imperatore cum Rege Theoderico fuit, quorũ cõcordia & pax trãquillitatem illorum temporũ, & maxima cõmoda utrisq; peperit. Si igitur hæc tibi placita erũt, meritò meus pater uocabere, & belli nos socios in quoscunq; libitũ fuerit habebis. His cognitis Imperator mandatis, ea secordia (ut ait Sabellicus) qua fuisse traditur, respondit, Bellisariũ in Italia esse, illi totum belli negotium à se commissum: nec ultrà uerbum addidit. Vnde mirum uideri nõ debet, ipsum à Blondo durum & stupidum appellatum fuisse, cùm permiserit tantæ urbis, & totius Italiæ fatum ex unius satellitis, uidelicet Bellisarij sententia dependere. Quo responso uehementer territi Pelagius & collega, non destiterũt plures dies ambire, & cum lachrymis obsecrare eos, qui charissimi erant Iustiniano, ut Principis animum flecterent, ne bellandi studio eam urbem perderet, qua euersa, nulla imperij dignitas in posterum amplius futura esset.

Iustinianus ab historicis tanquã durus & stupidus reprehenditur.

CAPVT XXV.

HAnc legationem cùm Totilas frustra attentatam fuisse, sibiq; pacem tam iustè petitam negari intellexisset, de euertenda urbe Roma consilium sumpsit. Hic tamen Procopius Græcus, qui in castris Bellisarij erat, scribit Totilam tantæ fuisse moderationis, ut etiam ab inimicissimo Bellisario persuasus, nullum urbis ædificium publicum, uel priuatum incenderit, nec desolatam Vrbem reliquerit, sed aliquam murorum, siue mœniorum partem solo æquasse contentus, cætera ædificia inuiolata permiserit. Sunt autem hæc uerba Procopij: Totilas sæpe perlectis literis Bellisarij, ut bene monẽtibus magnificatis,

Totila in euertenda Roma moderatio & clementia.

suasus demum Vrbem inoffensam seruauit, & integram.

Gothis nō rectè seueritas attribuitur à Leonardo Aret. et eius sequacibus.

At longè secus Leon. Aretinus, & qui eum sequuntur affirmant. Insurgēs, inquiunt, Totilas mirabili crudelitate, moenia Romae pluribus locis ad solū euertit: Capitolium deinde incendit. Fumabat Quirinalis mons: Auentinus flammam incendij euomebat: fragor ruentium domorum ubiq; audiebatur. Inter haec incendia multitudo Vrbana cum coniugibus, & liberis sedibus patrijs educebantur, ne deplorandi quidem miserias suas libertatem habentes. Et populum quidem, ac turbam per oppida Campaniae dispersit, Senatores uerò, ac Patricios obsidum loco circa se retinuit. Roma post haec cum toto exercitu egressus, eam desolatam penitus, ac uacuam dereliquit, ut neque uir quispiam, neq; foemina in illa remaneret. Haec illi quidem dicere uolunt: quibus utique minorem fidem adhibendam puto, quàm Procopio tunc praesenti, contrarium affirmanti. Certum enim apud me est, quòd si ita penitus desolata & euersa fuisset, nequaquam Bellisarius eius moenia (quemadmodum mox fecit) paucißimorum dierum spatio restituere potuisset, nec aedes, in quas suum exercitum reciperet, inuenisset. Esto tamen ita collapsa fuisset, ut omni humano cultu deserta iaceret, quis non uidet eam ruinā iustius Graecis, quàm Gothis summoperè pacem petentibus imputandam esse? Plus enim auarus, & imprudens Iustinianus temerarium unius Bellisarij uerbum, quàm importunißimas omnium Romanorum lachrymas, & iustißimas Gothorum preces attendens, Vrbem (quam facilè conseruare potuisset) desolauit, aut desolari permisit.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber decimusquartus.

CAPVT I.

Aluam deinde, siue euersam Romam Totilas egressus, exercitũ suum in duas partes diuisit: quarum unam Bellisarij copijs in loco, qui dicitur Algedone, obiecit, ne quicquam per eius absentiam moliri ualerent: ipse cum altera parte aduersus Ioannem Vitalianũ properabat. Ille autem cùm compertum habuisset, Totilam contra se uenire, turpiter fugiens, omnibusq; desertis, non prius expectauit, donec intra Hydrunti mœnia se recepisset. Est autem Hydruntum ultimũ Calabriæ oppidum, unde breuissimus est in Epirũ & Græciam traiectus. Itaq; Totilas ubi ad eas partes peruenit, facili negotio Lucanos, & Brutios, ac Calabros omnes, præter Hydruntinos, recuperauit. Intereà uerò cùm Gothis in ea parte cuncta prosperè succederẽt, Spoletum in faucibus Vmbriæ ab eis ad Græcos defecit. Custodiebatur tunc solummodò arx, quæ facta erat ex amphitheatro, quod antiquitus in ea urbe ædificatum fuerat: mœnia tantum urbis, ne hostibus præsidio essent, Totilas euerterat. Fuit ea defectio dolo cuiusdam Martiani Byzantini procurata: qui consensu Bellisarij se transfugam simulans, ad Totilam peruenit, & confestim à Rege Gothorum (quemadmodum etiam hodie fit) inter præcipuos arcis custodes deputatur: arcisq; præfectũ, facta cum decem & octo cõiuratione, perfidè trucidauit. Itaq; Belli-

Totilas Romã egressus. Algedone.

Vitaliani Græci fuga.

Hydrunti descriptio.

Totilas amissas terras recuperat.

Martianus Byzantinus trãsfuga Spoletũ Græcis prodidit.

Bellisarij victoria turpis.

sarius turpi turpissimi hominis uictoria Spoletum acquisiuit. Eodem ferè tempore Calabri, & his finitimi domo profugi Tarentum, quod aliquandiu omni cultu desertum, desolatumq; iacuerat, instaurarunt, non ueterẽ urbis aream, sed partem complexi portui propinquã, quam in Chersonesi speciem mare utrinq; alluit. Quocirca eius aditũ à tergo faciliter muniuerunt. Deinde Totilas postquã Lucaniã, & Calabriã in suam potestatẽ redegisset, præsidiumq; militum apud Acherustã urbem reliquisset, Rauennã cum reliquo exercitu petere cõtendit. Inter hæc Bellisarius audax facinus (quod multi temerariũ putassent) aggressus est. Vrbem enim Romã nõ euersam, aut desolatã, sed ciuibus destitutã tãta acceleratione occupauit, atq; muniuit, ut incredibile apud omnes uideretur, tantũ laboris paucissimo dierũ numero absolui potuisse. Siquidẽ tumultuario opere mœnia refecit, fossas profundas ante muros egit, aggeres præacutis arborũ ramis ab stipite sub terrã fixis, & inter sese cõnexis cõmuniuit, turres ligneas, et ppugnacula ad tutelã refecti muri imposuit, insuper ingentẽ tribulorũ uim undiq; secus mœnia sparsit. Hæc omnia per summũ omnium militum ardorem, & desiderium, atq; accelerationem perfecit.

Bellisarius Romam recuperat, & munit.

Tribulorum ingens copia circa mœnia Romana.

CAPVT II.

Tvm multi mortales patriæ desiderio moti, ex finitimis locis in Vrbẽ rediere: pleriq; etiã laxitate annonæ illuc recurrerunt. Siquidẽ Bellisarius Vrbe à se occupata, cõfestim sibi adesse imperauit naues, quæ tritico onustæ in portu stabãt: quo accidit, ut Totilas, qui magnis itineribus Romã recurrerat, certa spe Vrbis primo accessu recipiendæ, aliquoties conatus uallum transcendere, semper sit cum suorum strage à munitionibus reiectus. His Bellisarij successibus Græci audaciores effecti, extra Vrbem ad pugnam

gnam egreßi, Gothos prælio fatigant: interfectoq; signifero, parum abfuit quin Gothorum sint signis potiti. His actis Totilas, quia se frustra conari uidebat, prælium diremit, ac postridie quam uenerat abiens Tybur accesßit. Eam quippe tenebat urbem, ut suprà diximus, maioremq; in modum munita eius arce contra Græcos utebatur. Romani quoq; aßiduas eius incursiones formidantes, cunctos Anienis pontes euerterunt. Anio flumen in Hernicis oritur, decurrensq; ex altioribus montibus, planitiem inter Tybur & Romam secat, nusquam ferè uadatu facile. Deiectis igitur pontibus, quibus uia Salaria, & Numentana, & Tyburtina superabilis erat, Gothi, ne Vrbem infestarent, prohibiti fuerunt. Bellisarius post Totilæ digressum muros Vrbis ualidius restituit, portas reposuit, claues Constantinopolim ad Iustinianum misit, ut sciret Vrbem iterum à se occupatam. Et cum his euolutus est duodecimus Gothici belli annus. Nec Totilas est diu Tyburi commoratus, sed cum robore copiarum in Vmbriam profectus, Perusiam decreto petijt. Fuerat ea urbs multo conatu à Gothis impugnata, sed diligenter interim defensata: at grauior oppugnatio sub Regis accessum Perusinis illata est: ferebant tamen illi fortiter omnem inimicorum impetum, intrepideq; illorum conatibus obuiabãt. Sed dum Gothi Perusiam grauius obsidendo molestant, Ioannes Vitalianus ex Hydrunto cum suo equitatu erumpens, Campaniæ fines tumultuose irrupit. Custodiebantur municipatim Totilæ iussu Romani senatores cum præcipua nobilitate, habuitq; persuasum ipse Vitalianus fore, ut hi perculsis suo aduentu hostibus custodia liberarentur.

Anienis fluminis pontes deiecti.

Annus Gothici belli duodecimus.

Perusia fortiter à Totila impugnatur.

Io. Vitalianus Totilã ad bellum prouocat, & ab eo superatur.

CAPVT

CAPVT III.

Totilas uerò per idipsum tempus hæc eadem suspicatus, parte copiarū in obsidione Perusiæ relicta, ipse cum reliquo exercitu magnis itineribus per Picentes, & Marsos, & Pelignos in Apuliā admirabili uelocitate properauit, trāsuersisq; uijs profectus, nō prius destitit, quàm Io. Vitalianū in Calabria repertum repentè inuasit, & cum toto exercitu profligauit, castraq; diripuit: & nisi noctis beneficio Græci seruati fuißēt, uix aliquis eorū uiuus à Gothorum manibus euasisset. Siquidem Ioan. Vitalianus, & Arnulphus Herulorum dux, qui cum Græcis militabat, Hydruntum fuga delati fuerunt, quò etiam milites, qui nocturno metu disiecti fuerant, post paucos dies tanquam ad signa frequentes conuenere. Reddidit ea uictoria Totilæ nomen ualde inclytum. Præclarum quippe omnibus uidebatur, Regem cum exercitu magnam Italiæ partem emensum tanta celeritate, quanta ne expeditißimus quidem cursor potuisse crederetur: nec ipse lectica, aut rheda delatus, sed pari cum militibus labore equo profectus, armisq; suis oneratus incesßit. Nec multò post id præliū, aliæ à Iustiniano copiæ in Italiam missæ, Hydruntum peruenere. Imperator enim aßiduis Bellisarij literis, quibus auxiliares copias postulabat, permotus rescripsit, ut in Calabriam ad excipiendos milites se reciperet, ibiq; bellum aduersus hostes aggrederetur. Duces uerò nouarum copiarū erant Valerianus qui Armenos, & Verus qui Herulos ducebat. Quocirca Bellisarius cùm Imperatoris literas mandataq; suscepisset, partem copiarum suarum, Romæ & apud portum sub cura & gubernatione Cononis legati reliquit: ipse cum nongentis militibus delectis, quorū ducenti pedites, septingenti equites fuerunt, mari delatus, Calabriam petere contendit. Erat uerò propositum eius Tarenti copias exponere,

Totilæ præclarißima uictoria ob celeritatem parta.

Iustinianus denuò militiam in Italiā mittit.

Valerianus.
Verus.

Conon Iustiniani legatus.

re, quod ab Hydrunto bidui itinere abest, eoq; in loco relictum exercitum cogere: sed uento aduersante coactus est copias in portu Crotonis exponere: ubi quoniam pabulandi facultas nõ erat, equites à peditibus separatos ultrà progredi iussit, & in finibus Thurinorum consistere, ubi Rustia, locus ad res gerendas opportunus, Græcorum præsidio tenebatur. Bessas Hiberius, & Barbatio Thrax, præfecti equitum circa Ruscianũ loco satis munito consederunt: ubi sub primum accessum Gothos ex improuiso adoriuntur, & facilè superant imparatos. Sed cùm de parta uictoria se satis securos putarent, & negligenter omnes hostium aditus obseruarent, utpote qui nec saltus explorabant, nec stationes ordinabant, nec speculatores disponebant, deniq; uelut omnia circa se pacata essent, procul à signis euagabantur. Id ubi Totilæ compertum esset, pari (qua nuper) celeritate saltum occupat, Græcisq; ex improuiso terrorem inijcit. Bessas cum una equitum parte Gothorum impetum aliquantulum sustinuit, ædiditq; intereà præclara belli facinora. Cæterùm eo cadente, fusi fugatiq; sunt alij, ac passim à Gothis teterrima cæde profligati. Barbation tamen duobus tantum equitibus comitatus aufugit: cæteri uel capti, uel interfecti fuerunt.

Bessas Hiberius. Barbatio Thrax.

Gothi subita incursione superari solent.

Militũ in bello negligentia.

Totilæ ex celeritate uictoria.

CAPVT IIII.

Bellisarius autem tantæ cladis nuntium ualde molestè accepit, præsertim ob illam florentißimi equitatus iacturã, credebatq; uictores Gothos haud multò post affuturos. Proinde confestim & trepidè cum sua uxore (quam suarum expeditionum plurimum habuit comitem) nauim conscendit, temereq; se uentis permittens, Messanam casu delatus est. Nec Romæ intereà res meliore statu erant, Conone, qui ad Vrbis præsidium relictus fuerat, militari seditione interfecto. Cædes à ducis auaritia orta est, qui cùm

Bellisarius uxorem secum in castris habebat.

Messana.

Conon interfectus militari seditione.

Militũ legatio minax ad Iustinianum.

Rușcianum obsessum, & expugnatum.

in re frumentaria negotiaretur, arctiorem reddidit annonam. Miserunt milites ad Imperatorem, qui ab eo peteret, ut huiusmodi motus nemini imputaretur, quæ res nisi impetraretur, futurũ diceret, ut breui Roma à militibus Totilæ traderetur. Fecit hæc minacissima legatio, ut uenia sit militibus data. Obsessi uerò Græci apud Rușcianũ oppidum, cùm defectu annonæ premerentur, sermone cum Totila habito, certi temporis inducias paciscuntur, intra quod tempus nisi ueniant subsidia, oppidum dedere promiserũt. Ex hoc iam apparatus fiebant, à Græcis quidem ut illis opem ferrent, à Totila uerò ut prohiberet. Inter hæc Bellisarius ex Sicilia Hydruntum uenerat, & Valerianum militesq; nouos à Iustiniano missos susceperat. Itaq; cùm nec militum copiæ, nec nauium classis, qua ueherentur, deesset, omnibus confestim paratis Rușcianum nauigant. Obsessi uerò classem cernentes (nam oppidum celso loco situm mare prospicit) ingenti lætitia exultantes, constituta die deditionem facere noluerunt. At priusquàm litoribus naues appellerentur, subita sunt tempestate disiectæ. Deinde cùm in Crotonis portu simul conuenissent, & rursus inde mouentes Rușcianum redire disposuissent, Totilas antequàm naues appropinquarent, Gothos armari fecit: qui per litus contra proras nauium dispositi, hastis & sagittis, ne classis appelleret, prohibebant. Quorum apparatum cùm Græci considerarent, ac periculum horrerent, commorati aliquo tempore iuxta litus, quasi mox descensuri, tandem re desperata, conuersis retro proris abierunt.

CAPVT V.

AT Bellisarius ad auertendũ Gothos ab ea Rușciana obsidione, Io. Vitalianũ in Picenum agrũ cum Valeriano & parte copiarum ire iubet, ibiq; res Gothorum

subita

subitâ ui bellica insistare: ipse cum reliquo exercitu Romã ad militarem seditionem comprimendam abscessit. Totilas etsi bellum ex Piceno nuntiabatur, perrexit tamen Ruscianum oppugnare, duobus millibus equitum missis, qui Picentes à Græcorum armis tuerentur. Nec qui Rusciani erant diutius hostem tulerunt, quin omni spe subsidij abiecta, cum Totila incolumitatem paciscuntur: quam non solùm à clementia Principis impetrarũt, sed ut omnia sua haberẽt, benigno fauore permisit, si cum Gothis militare uellent: sin minus, ut cum singulis uestimentis præsidio decederẽt. Magna pars militum elegit potius apud Gothos, quàm Græcos remanere. Vnus Cologerius præsidij præfectus, qui autor fuerat ut oppidum post primum fœdus contra fidem retineretur, Totilæ iussu mutilatus est, atq; interfectus: oppidanorũ bona militi prædæ fuerunt: uirorum & fœminarum corpora libera Rex esse iussit. Hoc modo res Italiæ se habebant, cùm Bellisarius à Iustiniano est in Græciam reuocatus. Hic enim cùm omnia Imperatoris negotia per Italiam desperata haberet, efficit ut sua coniunx Antonina ab Imperatore enixius postularet suum ex Italia in Byzantium reditum: quod ideò facilius erat, quia bellum, quod Medi Iustiniano tunc inferebant, maximæ prudentiæ ducem optare uidebatur. Ita Bellisarius ex Italia reuocatus, quinquennio ferè postquàm uenerat, in Græciam rediens, nõ eadem fortuna fretus in hac ultima expeditione, qua in prima. Enimuerò non tam facilè potuit Totilæ prudentiã, sicut Vitigis credulitatem perfidè capere, & illaqueare, sed eo ipso toto quinquennio per Italiam, nõ ut dux exercitus, sed ut fugitiuus, & sibi undiq; ob prauæ conscientiæ labem formidans, huc illucq; diuertendo confugit. Immò nonnulli fide digni affirmant, ipsum ante ultima fata sua à Iustiniano oculis orbatum, & omnibus fortunis usque ad ex-

Ruscianum capitur.

Græci ad Gothorum militiam se conferunt.

Cologerius occisus.

Totilæ in victos clementia.

Antonina Bellisarij vxor.

Iustiniano à Medis bellum infertur.

Bellisarius perfidia notatus toto quinquennio nihil præclari in Italia egit.

tremam inopiam spoliatum, per itinera publica obsoleto habitu stipem implorasse, & tandem in fata commiseranda concessisse. Relicturus tandem Romam, tria millia delectorum militum in eius praesidio, quibus Diogenem legatum, uirum prudentē, & in rebus bellicis satis expertum, praefecit reliquit. Sub Bellisarij profectionē Gothi Perusiam longo tempore obsessam, ui & armis expugnauerunt.

Diogenes Iustiniani legatus. Perusia à Gothis expugnata.

CAPVT VI.

DEinde Totilas expeditis Calabriae Apuliaeq; rebus, ad obsidionem urbis Romae redire constituit. Faciebant enim ei animos Bellisarij recessus, & res Gothorum ubiq; per Italiam prosperae, Graecis interim multa aduersitate confractis. Igitur contracto undiq; exercitu, Romam ueniens Vrbem obsedit: sed legati & militum maxima diligentia portae, & muri custodiebantur. Itaq; in longum tempus obsidio protrahebatur, nec spes ulla Gothis relicta fuit, nisi ut obsessi fame expugnarentur. Durante ea Vrbis obsidione, permulti ex Italia uiri, qui tunc Constantinopoli erant, summo studio Iustinianum precabantur, ut Bellisarium cum maioribus copijs in Italiam remitteret, ad obsidionem urbis Romae dissoluendam, alioquin res ad manifestam ruinam tendere ostendebant. Haec eadem Godingus ob id ex Vrbe missus, publico nomine postulabat. Iustinianus autem, etsi responderet, res Italiae sibi curae esse, attamē differendo & procrastinādo nihil efficiebat, donec importunissimis precibus infestatus, Liberium quendam ex nobilitate Romana Italico bello ducē pronunciaret. Sed quēadmodum ab initio in apparatibus bellicis faciendis uehemēs fuit, ita facilè alijs superuenientibus curis cōfestim intermisit. Quocirca irrita expectatiōe inter moras & apparatus tempus abscessit. At Roma interim durius obsidebatur. Gothi enim

Roma iterum à Totila obsidetur.

Godingus. Iustinianus in re bellica tepidus.

thi enim expugnata urbe Portuensi, ne quid per Tyberim ad obsessos importari posset, effecerant. Oppida quoq; Vrbi finitima ferè omnia in potestatem suam redegerant, ne quid auxilij inde Romã deferretur. Fuissetq; Vrbs facilè, inualescente fame, à Gothis superata, nisi Diogenis & eorum, qui in obsidione premebantur, industria, tempestiuumq; consilium futuræ inopiæ præcauisset. Quicquid enim soli intra muros fuit uacuum ædificijs, frumento consecri fecerant: quo contigit, ut priusquàm cõmeatus deficeret, matura sit seges intra Vrbis mœnia collecta. Erantq; per hoc Romani diu laturi obsidionem, nisi aliquot Isauricorũ militum astutia ad manus Gothorum peruenissent.

Portuensis vrbs à Gothis victa.

Roma frumento conseritur.

CAPVT VII.

Cum enim illi Isaurici milites portam Capenã (quæ est in uia Ostiensi, qua itur ad S. Paulum) custodiendam accepissent, atq; inter se cõquererentur, quòd multorum annorũ stipendijs fraudarentur, simulq; grandia speraret præmia, clàm ad Totilã profecti, pollicentur se eum in Vrbem introducturos. Qui etsi iam de tempore, & loco conuenerant, ueritus tamẽ Totilas, ne qua uis interueniret, quominus sibi porta aperiretur, tale commentus est ludibrium, ut duo tubicines fluuiali scapha sedentes nocturno tẽpore aduerso Tyberi subuecti, Vrbi sese occultè insinuarent, inde repentè terribile clasicũ æderent. Ipse uerò cùm exercitu silentio profectus, non longè ab ea porta (quam diximus) consedit. Omnia successere secundum Totilæ optata. Romani enim rati hostes esse ad eam partem, qua tubarum clangor audiebatur, ad eum locũ undiq; conuolarunt, & qui uigilias circa Vrbem obibant, eò trepidi concurrerunt. Dumq; omnes concursant, & cætera negligunt, Isaurici soli relicti, porta refracta Totilam & Gothos intra Vr

Isaurici milites Romam Totilæ tradunt.

Totilæ stratagema in expugnãda Roma.

Graecorum fuga. bem receperunt: statimq; Graeci nō de resistendo, sed de fugiendo cogitabant. Diogenes etiam praefectus, quandò nulla remedia superesse uidebat, cum parte militum Roma egressus, Centumcellas petere contendit. Sed Totilas hoc fore suspicatus, insidias eo itinere collocauerat: in quas Diogenes incidens, magna suorum militum parte amissa, ipseq; grauiter uulneratus, uix atq; anxiè euasit. Est quoq; in Vrbe aliquot locis satis atrociter dimicatum: sed uir unus Cilix genere Paulus, equitum alae praefectus, praelio pluribus locis commisso, usq; ad lucem memorabilem pugnam edidit circa Hadriani molem, quò omnis Gothorum impetus incubuerat: alibi aut tantum fuga fuerat, aut breui certamen remiserat. Insederat ille pontem, molesq; à tergo nonnihil opitulata est: insigniter hic certatum est, Gothis indignantibus, quòd tam pauci uictoriam iam partam interpellantes, magnam stragem in uictores ederēt. Quod cùm Totilas attenderet, receptui cani iussit, testatus stulti & dementis ducis esse, à uicto quae gratis assequi posset, uelle suorum sanguine redimere. Teneant, inquit, locum, dum fames eos nobis tradat hic assidentibus intra biduum, aut triduū: nam ne in crastinum quidem paratum habent, unde uiuāt. Quibus uerbis apparet, ad id tempus Hadriani molem (quam nunc castellum Angeli uocant) sine commeatu & praesidio fuisse. Erant cum Paulo Cilice equites quadringenti fortissimi, qui postridie remissa pugna consultabant quid sibi potissimum agendum esset. Erant qui equorum carnibus sustentandam obsidionē suadebant. Hoc rursus consilium horrorem quendam insoliti cibi habere uidebatur: fugae uerò spem circunfusa Gothorum agmina auferebant. Restabat igitur deditio, quae eis uidebatur plena dedecoris, & terroris.

Marginal notes: Diogenis periculum. — Paulus Cilix. — Hadriani molis. — Castellum Angeli. — Mors turpitudini anteponenda est.

CAPVT

CAPVT VIII.

TVm Paulus ad eos uerba in hunc modum fecisse memoratur: Quocunq;, inquiens, nos uertamus commilitones, extrema nobis adesse uidetis. Nam fugæ quidem nulla facultas est, circumfusis hostium copijs, ac nos impigrè obseruantibus: deditio autem suprà turpitudinem, uilitatémque consilij, etiam Gothicam feueritatem pertimescit: durare uerò in obsidione, ac carnibus equorum pasci, eorum forsan esset, qui auxilia sibi uentura expectarent: nobis autem ea spe carentibus, nulla ratio suadere hanc tolerantiam potest, nisi uilißima detractio mortis, ceu pueri formidolosi dolore confici malunt, quàm ferro secari. Ego uerò dedi hostibus, & tabescere inedia, eorum esse puto, qui cor & sanguinem non habent. At nobis manu strenuis, & præliorum non insuetis, gloriosa mors est complectenda. Sic enim moriamur, ut sanguine hostium madentes, non inulti cadamus. Nec rideat hostis nostro interitu, sed fleat: nec iugulum nostrum præbeamus hosti, sed iugulum suum ferro nostro perfringamus. Quid enim paucorum annorum accessio nobis prodesset, cùm etsi nunc seruati, paulò pòst simus morituri? Gloria extendere uitam hominibus potest, natura non potest. Ite ergo mecum ad gloriosam mortem, quam ciues simul & hostes admirabuntur, ac laudibus perpetuis in cœlum ferent. His dictis equites uehementer incensi, sese morti deuouerunt. Quare complexi sese inuicem, & osculati, certißimo moriendi proposito ad dimicandum sese parant. Consilium erat in proximam Gothorum stationem impetum facere, ac cùm totum exercitum in se uertissent, fortiter dimicando occumbere. Sensit id Totilas, ac simul ut uidit hostẽ ad extremũ se casum præparare, ueritus ne desperatio, & uirtus paucorũ maiorem

Pauli Cilicis oratio ad commilitones militari fortitudine plena.

Pugna aduersus desperatos periculosa.

Gothis cladem afferret, caduceatore ad eos misso conditionem obtulit, uellent'ne equis & armis relictis incolumes abire, an omnia retinentes secum militare. Lætati eo nuntio equites, præter ipsum ducem, qui cum Mindo Isaurico ad Iustinianum, ob coniugis & liberorum affectum, redire maluit, cæteri conditionem accepere.

CAPVT IX.

Totilæ pietas in signis erga deuictos.

TOtilas, quemadmodũ semper anteà ex Gothica pietate facere consueuit, Romanos, qui in templa refugerant, incolumes præstitit: nec Vrbem aliquo modo uiolauit, sed summam diligentiam adhibuit, ut in pristinam dignitatem assurgeret. Aedificia uetustate, uel alio casu collapsa studiosè restituit: mœnia Vrbis, quæ Bellisarius semiplena reliquit, sine mora consummauit: ludos equestres, ac cætera magnificentiæ opera, quæ florentibus rebus celebrabantur, restituit, quò Romani ciues per ciuitates dispersi, maiore in patriam desiderio redirent. Iamq; non secus ac pater cum charißimis filijs inter Romanos modestißimè uiuebat, oblitus pristinæ seueritatis, qua in eos, dum pertinaces hostes essent, uti consueuerat. Hæc tanta uarietas, incredibilisq; in moribus eius benignitas, ab illo prouenisse credebatur, qui corda Regũ in manu sua continet, & quocunq; uult ea conuertit. Alij ex uoto Apostolis facto processisse credunt: alij ad utilitatem, opportunitatemq; belli totum referebant: alij arbitrati sunt eum permolestè tulisse, quòd se Francorum Regis filiæ nuptias petente, esset uulgò à Gallis iactatum, non esse Totilam Italiæ Regem, cùm Vrbem Romam ciuibus uacuauerit: qua suggillatione permotum ferunt, ad ciues reuocandos animũ conuertisse. Sed uerisimilius est, quod scribit beatus Gregorius, post primam Vrbis captiuitatẽ Totilam cum S. Benedicto Ab-bate

Roma à Totila instauratur.

Totilas cum Romanis perinde ac pater cõuersatur.

Totilæ cũ S. Benedicto colloquium.

bate congressum in Bauro, ubi ille uetustum Apollinis templum in monasterij usum uerterat. Volens enim Rex experimenta sumere sanctitatis, si Benedictus incomperta nosset, & famam prophetici spiritus operibus adimpleret, & uno ex comitibus (quem Regia ueste sua ornauerat) præmisso, ipse inter commilitones ad subornati Regis obsequiũ sequebatur. Prodierat in templi uestibulũ Benedictus, magnanimũ Regem humillimè excepturus, cùm turba illi obuia sese in duas partes scidens medium reliquit illum, qui superbissimo incessu gradiens Totilã simulabat. Sed uir Deo plenus, quem nunquàm uiderat cognouit, & ad reliquũ comitatum abire iusso, Totilam oculis manuq; indicatum euocauit, hortatusq; fuit, ut Deum timeat, sanctimoniam ueneretur, iustitiam sectetur. Prædicit quòd Romam denuò caperet, & Siciliam in suam potestatem redigeret, & demũ nono anno regni sui superatus occumberet. His itaq; beati Benedicti suasionibus effectum esse credebatur, ut Totilas deinceps se omnibus benignissimum demonstraret.

Benedictus Abbas spiritu prophetico claret.

CAPVT X.

EXpeditionem post hæc in Siciliam parauit: cuius rei gratia permagnam longarum nauium classem effecit: cui etiam multas onerarias naues adiecit. Dumq; ea parat, Centumcellas in ora Hetruriæ, terra mariq; obsidere constituit. Sola enim ea urbs in ea parte erat, quæ nondum in Gothorũ uenerat potestatẽ. Præerat eidem urbi Diogenes, quem nuper fugisse Roma ostendimus, erantq; circa illum milites haud contemptibiles. Totilas igitur, missis ad Diogenẽ legatis, uel pugna decerneret, uel urbem dederet, postulabat: at utrunq; est illis negatum. Respondit enim pugnam sibi in animo non esse, dedere uerò urbẽ (salua existimatione ac fide sua) non posse, nisi Imperatore cõmonefa-

Totilæ in Siciliã expeditio.

Diogenes Græcus.

Arces non facilè hostibus tradendas.

cto, ac auxilijs postulatis. Atq; ita cùm honesta & iusta dicere uideretur, conuentio quædam fit inter utranq; partē, nisi Iustinianus Imperator certior factus per se, uel per alium opem tulerit, ad constitutam diem Centumcellas Diogenem esse traditurum. In hoc pacto dantur utrinq; obsides, ut interim Rex nihil in urbem moliatur. Post hæc Totilas obsidione soluta, ad bellum Siciliæ conuersus est, tentauitq; obiter Rhegyum expugnare: est id oppidum in Calabria Siculo freto proximum. Termundus, qui urbis præsidio præerat, ualida manu impugnationem Gothorum auertit. Igitur Totilas inde profectus Tarentū inuasit, estq; ea urbe breui potitus. In Siciliam deinde transgressus, post aliquot parum munita loca partim ui capta, partim dedita, Syracusas terra mariq; obsedit. Per idem tempus Gothi, quos ante secundam Vrbis obsidionem Totilas in Picenum aduersus Græcos miserat, militum supplemento aucti Ariminum cepere. Nec procul Rauenna conserto prælio, Verum Herulorum ducem cum omnibus copijs deleuerunt. Et qui apud Rhegyum obsidebantur, deficiente commeatu urbem Gothis tradiderunt.

Centumcellæ.

Rhegyum urbs tandem expugnatur.

Tarentum à Gothis expugnatum.

Gothi Græcos denuò uincūt.

Verus Herulorum dux.

CAPVT XI.

HAec cùm in Italia fierent, Cethegus, Albinus, & Basilius uiri Cōsulares, Roma profugi, apud Iustinianum erant. Horum assiduis precibus Iustinianus fatigatus, ad Italicum bellum reparandum, Germanum patruelem suum ducem aduersus Gothos creat, magnosq; subinde apparatus fieri iussit. Huius rei fama cùm in Italiam peruenisset, Gothos ad maiorē rerum gerendarū curam excitauit. Obtinebantur adhuc à Græcis Hydruntum, Ancona, & Centumcellæ, cætera uerò loca per totam Italiā & Siciliam, erant in potestate Gothorum: quæ etiam multum in-

Iustinianus Germanū patruelem suum ducē aduersus Gothos cōstituit.

clinari cœperunt ad partes aduenturi Germani, quòd Mathasuentam Theoderici neptem post mortem Vuigis uxorem acceperat. Cùm autem esset Germanus in Illyrico, Sclauinorum gens transmisso Danubio Romani imperij prouincias inuasit, tantumq; metum Iustiniano intulit, ut Germanum iter in Italiam cœptum intermittere iuberet. Quæ res magnam præbuit Gotbis facultatem, ut rebus suis ubiq; prudentius prouiderent. Præterea Germanus cùm adhuc in Illyrico esset, fato defunctus est. Exibant intereà dies, quos sibi Diogenes ad tradendum oppidum Centumcellas præstituisset, & iam tradere monitus, respondit, rem esse non sui iuris, esse ducem in itinere, cuius arbitrio res gerendæ essent. Ignorabat enim se ab homine mortuo auxilium expectare. Imperator deinde factus de morte Germani certior, filios, quos secum duxerat puberes, iussit patris loco exercitus curam suscipere, quòd per illos non minus, quàm per patrem sperabat gentem Gothorum sibi conciliare, accedente procuratione Ioan. Vitaliani, qui Germani gener erat, & iam per Italiam rerum gestarum magnitudine notus. Is cum adolescentibus exercitum Salonas perduxit, inde aspirante primo tempore ueris Rauennã traiecturus.

Germanus Mathasuentæ maritus.

Germani mors.

CAPVT XII.

INterea Imperator periclitanti Siciliæ opem allaturus, Liberium cum magnis copijs illuc emisit: qui non resistentibus Gothis Syracusas ingressus, maiori oneri quàm commodo obsessis erat: nam aucta hominum multitudine, fames indies magis augebatur. Quamobrem pauco dierum numero euoluto, clàm inde egressus, & Gothorum insidias frustratus, Panormum euasit. Sed non diu in eodem proposito Imperator perseuerauit. Confestim enim ut Liberius cum adiunctis sibi copijs enauigasset, Artabanem in eius locum tradita denuò classe constituit, da-

Liberius à Iustiniano contra Gothos mittitur & Syracusas occupat.

Iustiniani inconstantia.

to præcepto, ut Liberium remittat, & ipse cuncta per Siciliam disponat. Prætereà mutato iterum atq; iterū consilio, Narsetem Eunuchum suum ducem Italici belli declarans, Ioanni scribit, ne ex Salonis soluat, priusquàm Narses in Illyricum peruenisset, penes quem totius belli summa futura erat. Valebat Narses plurimum gratia apud Imperatorem, cuius aulam suo arbitrio administrabat, uir ad omnia uirtutis opera natus, magnus quidem consilio, sed religione & pietate maior, qui multò plura sit uigilijs, & orationibus apud Deum consecutus, quàm cæteri armis conficerēt. Erat præterea natura munificus: quæ uirtus in primis apta est ad fauorem conciliandum. Iuuerunt proinde ducem in comparando bello conciliata hominum studia, atq; omnium maximè Regum quorundam amicitiæ, populorumq; clientelæ, quos ille perpetuò apud Principem patrocinio protexerat. Exercitu itaq; opulentissimè instructo, ex Byzantio in Thraciam transijt, fuitq; nonnihil Philippopoli de Hunnico tumultu solicitus. Enimuerò sub id tempus gens ipsa Macedoniam & Thraciam cæde, incendio, rapinis affligebat. Fortuna ducis, quæ ad res maiores eum trahebat, effecit, ut dissipato Hunnorum exercitu, terror ille breui sit discussus.

Narses Italici belli dux à Iustiniano constituitur.

Narses Hunnos deuicit.

CAPVT XIII.

Narses deinde in Italiā ducere perseuerauit. Nec Totilas terribilem hostium apparatum contempsit, quin copiarum parte sub ducibus ad Siculum bellum exequendum relicta, ipse de minacissimi belli euentu solicitus, in Italiam trāsfretauit. Hic omnia circumspiciens, primùm omnium opulentā classem ad uexandam Græciam emisit, & ad ostentandam Gothorum potentiam id pertinere ratus, & ad hostium consilia euertenda, si priusquā Italiam inuade-

Totilas Græciā inuasit, dum Græci in eum exercitum ducebant.

inuaderent, audirent sua domi ferro & igni deflagrare. Diripuit Totilana classis Corcyram, insulasq́; Corcyræ circumiectas: : inde in continentem transgressa, Epirum, Acarnaniã, & AEtoliam incendio & rapinis deuastauit. Obseruabant adhæc Gothi maris angustias, pluribusq́; Græcorum nauibus interceptis, omnia illis infesta reddebant. Cæterùm dùm hæc alibi geruntur, Ancona interim in Italia à Gothis terra mariq́; oppugnabatur. Valerianus Rauennæ præfectus, cùm auxilium Anconitanis ferre proponeret, & uiribus suis diffideret, Ioanni Vitaliano periculum Anconæ urbis per literas aperit. Ille etsi præceptum Imperatoris haberet, Salonis ante aduentum Narsetis non moueri, tamen in tanto sociorum periculo nihil cunctandum ratus, classem armis uirisq́; satis instructam educit, fitq́; in mari obuius Valeriano cum sua classe proficiscenti. Colloquium inter duces eò contendit, ut iunctis uiribus ferantur in hostem, socijs obsidione periclitantibus suppetias allaturi. Nec Gothi, qui à mari etiam Anconam premebant, pugnam detrectarunt. Fit igitur naualc bellum magnis utrinque uiribus, & pertinacissimis animis: diuq́; anceps pugna fuit, donec Græci maritimarum rerum expertiores, Gothos ad talem pugnam insuetos superarunt. Naues aliquot cum militibus mersæ perierunt, nõnullæ fuga elapsæ ad littus peruenerunt: quas Gothi, ne in usum hostium uenirent, igne immisso combusserunt. Deinde relictis castris, obsidionemq́; soluentes, ad Auximum urbem consternato animo abierunt. Græca classis portum ingressa, ingenti Anconitarum lætitia, mutuaq́; gratulatione excepta est, hostium castra direpta, ac quicquid in eis commeatuum fuit, in urbem est delatum. Ipsi duces Ancona digressi, Valerianus cum sua classe Rauennam, Vitalianus Salonas diuersi petiere.

Ancona à Gothis obsidetur.

Nauale bellum inter Gothos & Græcos.

Gothi uincuntur.

CAPVT XXIIII.

Gothicarum rerũ inclinatio.

HAEc pugna uehementer effregit Gothorum animos, ut ex hoc tempore magna fuerit inclinatio rerum Gothicarum. Totilas enim hac aduersa pugna cõcussus, magnam copiarum partem ex Sicilia reuocauit. Itaque Artabanes Iustiniani præfectus (qui Liberio successit) potentior per Siciliam factus, non solùm liberauit obsidione socios, uerumetiam Gothos pluribus locis per oppida obsedit. Nec multò pòst Crotoniatas longa obsidione Gothorum fatigatos, classis Græcorum ex improuiso superueniẽs liberauit, ac hostes multa cæde perfregit, & profligauit, quibusdam ex Gothis ad urbem Tarentinam, quibusdam ad Scyllæum montem propinquum se recipientibus. Quæ quidẽ strages superiori cladi adiũcta, multò magis Gothorũ animos afflixit. Et iam præfectus Tarẽti Regnaris inter Gothorũ duces præclarus, alterq; Morras, qui Acherusiæ præerat, cum oppidis quæ custodiebant, & cum militibus qui erant in præsidijs, à Totila ad Imperatorem defecerũt: & motus quidam in Sardinia aduersus Gothos excitatus nuntiabatur. Cùm hic esset rerum per Italiam status, Narses per brumam copijs congregatis, se ad iter comparauit, ducto secum tanto exercitu, quantum uix alij simul omnes duces in Italiam hoc bello adduxerant. Erat enim pecunijs abundans, & in largiendo munificus. Multa undique arma non solùm ex Thracia & Græcia, uerumetiam ex alijs locis copias ingentes contraxerat. Nam & Alboinus Longobardorum Rex, qui Pannoniam sub armis regebat, duodecim millia lectorum militum ad id bellũ in Narsetis gratiam miserat. Procopius tamen non amplius quàm quinque millia prodidit. Paulus uerò, & Sigisbertus, & Guido Rauennas, numerum maiorem posuere. Affuerunt etiam Narseti tria millia Herulorum, Hunnorum quoque maior

Gothorũ duces & præfecti ad Iustinianũ deficiunt.

Narsetis exercitus potentissimus, & penè innumerabilis.

Alboinus Rex Lõgobardorũ.

Heruli.

Hunni.

maior numerus, & Persarum multitudo haud contemnenda. Accesserunt & Gepidarum copiæ, ne aliqua illarum Orientalium partium natio defuisse uideretur. Erant præterea in Illyrico cum Ioanne Vitaliano ingentes copiæ, quæ simul cum alijs coniunctæ, exercitum innumerabilem effecisse uidebantur, aut certè multò firmiorem & instructiorem, quàm ullus unquam antea ex Byzãtio missus fuerat. Visaq; sunt omnia Orientalis imperij regna suis sedibus auulsa, cõtra Gothos properare. Iustinianus quoq; (ait Procopius) misso oratore Leontio, Theudibaldum Francorum Regem in Gothos solicitauit: quæ omnia summè necessaria fuisse affirmat Sabellicus: nunquam enim (ut ille inquit) à principio Gothici belli maiores fuere Gothorum opes in Italia, nec cum acriore hoste erat bellatum, aut solertiore, quàm erat Totilas.

Persæ. Gepidæ.

Frãcorum Rex in societatem belli à Iustiniano solicitatur.

CAPVT XV.

NArses igitur ut primum uer aduentaret, ex Dalmatia per Liburniã, Histriam, & Iapidiam Italiæ fines ingressus, circa Aquileiam consedit. Inde duo itinera erant, quæ Rauennam ducebant: aliud breuius per maritima, sed ibi paludes, & stagna, & fluuiorum ostia difficultatem plurimam præferebant: aliud mediterraneum per Veronam, & fluminum uada, ubi pauci multorum transitum facilè impedire possent. Sicut enim ripæ, ita & aquæ in altum descendunt, ut difficilè transeantur. Totilas eas sciẽs itinerũ difficultates, Teiam ex ducibus præstantissimũ misit, ut apud Veronã consistens, Narsetẽ transitu Athesis prohiberet, aut si uiribus ea fluuiorum impedimenta superasset, propè sequens quocunq; uaderet à tergo insistaret. Hæc cùm Narseti insinuata essent, duodecim millia equitum Longobardorum per mediterranea misit, ut hostem

Narsetis in Italiã ingressus.

Teias dux præstantissimus.

destineant, donec ipse cum cæteris copijs maritimo itinere Rauennam perueniret. Itaq; Longobardi, gens Gothicam originem & fortitudinem referens (ut suprà memorauimus) ab Aquileia profecti, nullo probibiti impedimento ad Athesim peruenerunt. Erat autem tunc mensis Iulius (teste Agnello) quãdo Narses Rauennam intrauit. Quare tunc facile fuit Longobardis uado, aut ponte facto Athesim trasmittere. Exinde Tartarum & Mincium, qui amnes per æstatis sydus parum aquis tument, transgreßi, nullo probibente ad Padi ripam è regione Brixillæ peruenerunt.

Longobardi gẽs Gothica.

CAPVT XVI.

TEias paucitati suorum diffisus, hosti tot copijs succincto cõgredi non audebat. Narses autem nauibus Venetorum adiutus, fossas ac paludes, lacus & ostia fluminum transiens, Rauennam cum toto exercitu intrauit. Ibi postquam nouem diebus recreandi exercitus gratia consedisset, Romam adire contendit. Euntem Vsdrilas Gothus, uir impiger, cùm esset Arimini præfectus, impedire conabatur. Dimicatum est acriter ante urbem. Sed cùm Vsdrilas uehementius in hostes irrueret, telo transfixus occubuit. Amisso duce milites animo perculsi in urbem refugiunt. Caput Vsdrilæ ad Narsetem relatum est. Narses uerò tali est lætatus augurio, quòd primo congressu dux aduersæ partis à suis interfectus esset, atq; in maximam spem erectus iter ad Romam accelerabat. Quamuis enim facili negotio Ariminum in suam potestatem redegisset, noluit tamen tantas copias unius oppidi obsidione occupari. At Longobardi, qui iam ad Brixillæ mœnia consederãt, multam ex uicinis agris prædam congerebant. Quo comperto Totilas ultionis cupidus, atq; illatarum iniuriarum impatiens, ex Circumpadanis, & tota Cisalpina Gallia milite euo-

Narses auxilio Venetorũ Gothos uicit.

Vsdrilas Gothus Arimini præfectus occiditur.

te euocato, præceps in hostem fertur, ne Teia quidem fortissimo duce expectato, quem ex Verona accersiuerat. Longobardi, quia equitum numero præstabant, etsi magnus erat Gothis peditatus, pugnam ferociter capessunt. Totilas (quod plerisque summorum ducum accidit) nullum eo die, ut qui sibi esset ultimus omnium humanorum operum, optimi ducis officium prætermisit, aut in disponenda acie, aut subsidijs locandis, prælioq; reparando: nec unquam circũspectius, fortiusq; pugnauisse uisus est. Sed tum fortuna fuit, ut Totilas Gothorum Regum fortissimus, à Longobardorũ gẽte superatus occumberet, quasi in fatis fuisset, Gothicã gentem à nullo populo, nisi qui ab eorum prima patria erupisset, superari potuisse. Enimuerò hi & illi (testãtibus ueris historijs) Septentrionalem insulam Scandianam primã suæ originis patriam (ut dictum est) agnoscunt. Perijt itaque Totilas nono anno postquam regnare cœperat, quod ei in Bauro à beato Benedicto (ut diximus) longè antea fuerat præmonstratum. Fatcor tamen Procopium aliter de obitu Totilæ scripsisse, eiusq; occisionem postquam undecimum annum regni sui attigisset, non Longobardis, sed Græcorum copijs attribuisse. Sed ego in hac re maiorem fidem tribuo historijs Italorum, qui affirmant Procopium longè antea cum Bellisario ex Italia discessisse, & ob id Totilæ cædem minus compertã habuisse. Vtcunq; tamen fuerit, certum est, clarissimum atque potentissimum Regem, post plurima & admiranda fortitudinis opera itad ecessisse, ut sit toto memorabilis æuo, siue ipsum origine Gothum (prout erat) affirmauerimus, siue etiam Venetum dixerimus: quia natus erat Taruisij in sua paterna & hæreditaria urbe, quæ inter clariores Venetiarum ciuitates famam & gloriam obtinet immortalem.

Gothorum & Longobardorum pugna.

Totilas Gothorum Regũ fortissimus à Lõgobardis occisus.

Totilas origine Gothus, natione autẽ Venetus.

CAPVT XVII.

Teias Rex 47. externus.

TEias deinde Fredigerni filius à Gothis, qui funestæ pugnæ superfuere, & Ticinũ se recepere, Rex creatus est. Erat enim is bellicæ rei ualde peritus, & assuetus, atque in dubijs rebus consilio circunspectus. Bellum igitur impigro animo, & uigilanti studio reparare contendens, uicinas gentes in societatem belli acciuit: factiq; sunt eius opera belli apparatus, quos Narsetem oportuit formidare. Nam Bucelinum, Aningum, & Lotharium Francorum & Burgundionum duces, quos Theobaldus Rex in Ligustia, & Alpibus, ac prouincia Narbonensi collocauerat, liberali ac magnifico promisso stipendio aduocauit. Vocatiq; maximas aduehentes copias, ad Clastidium agri Papiensis oppidum Pado uicinum consedere, quò facilè ad eos commeatus undique apportari possent. Teias autem quàm primùm Rex declaratus fuit, thesauros, quos Totilas Papiæ congesserat, accepit: quibus acceptis, Gothorum animos in pristinam & maximam spem erexit.

Teias Francorũ societatem optat cõtra Graecos.

Interea nuntiata est Narseti Totilæ mors, cùm oppidum Luccolos, inter ciuitates Vrbinum & Eugubium collocatum, oppugnaret. Eo oppido Narses in potestatem redacto, Narniam quoque occupauit: apud quam paucos dies consedit, ut priusquàm Romam iret, ciuitates & oppida, quæ in potestatem uenerant, ordinaret, prouideretq; ijs, quæ Gothorum præsidijs defensata post terga remanebãt. Spoletinis militem ad præsidium (dum muros reficerent) concessit. Est & Perusia in deditionem accepta à Narsete: qui post hæc Romam profectus, eam obsedit. Sed ad primum eius obsidionis tempus, molestissimus ad eum nuntius est allatus de belli societate à Burgundionibus, & Frãcis cũ Gothis inita, & copijs quas Teias Rex supra omniũ opinionem reparauerat. Quare in maximas ductus difficultates,

Luccolos oppidũ à Narsete victum.
Narnia.
Spoletum.
Perusia.
Narses Romam obsedit.

cultates, quid primo uel ultimo loco ageret ignorabat. Iam enim Longobardorũ gentem, quam de Italiæ occupatione suspectam habebat, magnis donatam muneribus domum remiserat: quæ secum omne ferè robur copiarum traxerat. Cæterùm fortuna (quæ in omni re multum posse putatur, ut uulgus existimat, sed in re bellica plurimum) iacentem Narsetis animum in spem pristinam erexit, oblata illi ex insperato Sisualdi Herulorum Regis societate, ea conditione, ut si Gothi Italia eijcerentur, ipse partem eius terræ, unde illi eiecti essent, circa Alpes sortirentur. Erat Sisualdus ab eo procreatus, quem Theodericus post occisum Odouacrem cum Herulorum manu in Taurinis & Eporedijs collocauit, atque in generum & filium adoptauit. Sed tunc Gothus uideri poterat seruasse eos, à quibus Gothi tandem perderentur. Sisualdus Rex Herulorum.

CAPVT XVIII.

NArses itaque nouo subnixus fœdere, Valerianoq; ex Rauenna Brixellum, & Tannetum cum suis copijs occurrere iusso, ut Gothos procul distineret, omni metu, qui à tergo impendebat, liberatus, Romam aliquantò etiam arctius, quàm antea urgebat. Conditio uerò urbis Romæ per ea quidem tempora hæc erat: Ciues superioribus calamitatibus afflicti, non admodum multi in Vrbe uersabantur. Solitudo nonnullas uias totas habebat: ædificia in pluribus locis collapsa cernebantur. Neque enim Totilas reparationi suffecerat, & (ut credere par est) ciues ipsi, ne toties famem, & alia obsidionis mala experiri cogerentur, priusquam Vrbs à Narsete obsideri cœpta sit, multi in uicina oppida dilapsi, Vrbem admodum infrequẽtem reddidere. Itaque Gothi magnitudinem Vrbis tueri posse diffisi, locum delegerant non magnum iuxta Hadriani Roma qualis erat in aduentu Narsetis.

Gothi iuxta Hadriani molem obsessi.

molem, quem egregiè uallo fossaq; munitũ ad cætera mœnia coniunxerant. Custodiebant tamen mœnia, sed modica spe tanti ambitus defensandi, si ualidior aliqua oppugnatio mœnibus immineret. Nec illi sua decepti opinione fuere. Siquidem Narses, dum pluribus est locis Vrbem expugnare adortus, facilius quàm putarat expugnauit, ea potissimùm parte, qua muri (uirorum defectu) propugnatores non habuere. Inde clamor factus captam Vrbem ostendit, Gothiq; omissa defensione, alij Portuensem urbem fuga petierunt, alij in arcem Hadriani se receperunt. Per hunc modum Narses Romam occupauit: arcem uerò tunc obsessam, haud multò pòst tempore pactione, non armis accepit. Ita fortuna hunc nouum ludum lusit, ut paucis annis Vrbs omnium clarißima sæpius sit capta, quàm obsessa. Gothi autem post amissam Vrbem ira atque indignatione succensi, nonnullos Romanos Senatorij ordinis, & Patricij generis, quos tanquam obsides in Latij & Campaniæ urbes antea transtulerãt, occiderunt. Nec Narses post captam Vrbem in otio fuit, sed solerti hostium insectatione primò Portuensem urbem illis ademit, inde Centumcellas, & alia loca urbi finitima.

Roma à Narsete expugnatur.

Narses uicta Roma felicius pugnat.

CAPVT XIX.

Ragnerius Gothus, & eius astus.

PEr id tempus Ragnerius, qui Tarento præerat, cùm Teiam factum Regem, Francosq; in societatem uenturos audiuisset, pœnitentia ductus, quòd ad partes Iustiniani transisset, ad Gothos redire constituit. Vt uerò obsides reciperet suos, hac incessit astutia: Ad Macurium Hydrunti præfectum mittit, & auxilium poscit aduersus Gothorum copias, quas contra se uenturas cognouisse simulauit. Misit Macurius nihil fraudis suspicans quinquaginta milites. Hos Ragnerius in potestatem redactos custodiri iussit,

Macurius.

iussit, misitq; ad Macurium, ut sibi suos obsides restitueret, si milites quos Tarentum miserat, cuperet esse incolumes. Sensit ille sibi grauiter illusum, ac simul ira accensus, paucisq; militibus in præsidio Hydrunti relictis, ipse cum cæteris copijs aduersus Ragnerium profectus est: quem etiam in pugnam descendere ausum in fugam conuertit. Milites tamen suos à periculis eripere nequiuit: omnes enim à Ragnerio ante congressum trucidati fuerunt. Deinde Ragnerius, cùm omnes uiæ ab hostibus præclusæ essent, nec in Tarentum regredi posset, Acherusiam ad suos delatus est. Eodem tempore Sisualdus ex Alpibus in Gothorum loca nullo præsidio munita impetum fecit: & quia Gothi ab ea parte nullas insidias metuebant, urbes, oppida, castella die noctúque patere sinebant. Asportatum est itaque ex Gothorum finibus quantum Sisualdus uoluit, aut potuit. Potuit autem multum, quando fraudibus pugnando, magis latronum quàm strenuorum militum morem imitaretur. Vertisset Teias in Sisualdum tantam belli molem, nisi eodem tempore circa Ariminum suos obsidione teneri, atque in Piceno bellum instauratum accepisset. Quare non Gothorum modò, sed Theodebaldi Regis copiarum ducibus concione contractis, in hunc modum uerba fecit:

Sisualdus hostis improuisus.

CAPVT XX.

Qvamuis multa sint, uiri fortissimi, ad rem bellicam necessaria, nihil tamen æquè ac consilium ualere putandum est. Id enim non solùm publico omnium consensu, sed ipsa experientia, quæ rerum est omnium magistra, compertum habemus. Equi, arma, opes, naues, classes, exercitus, corporis robur, animorum magnitudo, fortuna deniq; ipsa, quæ in bellicis rebus plurimū posse existim a-

Teiæ oratio.

Consilij in bellis suprema uis.

tur, nisi bono consilio dirigātur, tanquam fluxa caducaq; euanescunt, sæpeq; illis perniciem afferre solent, qui eis uti nesciuerunt. Stulti quoq; illi milites censendi sunt, qui omnia à fortuna potius, quàm à prouidentia dependêre affirmāt. Nihil est enim tam necessariū in re militari, nihil tam salubre, quàm prudentia, quæ est omnium consiliorū mater.

Prudentia omnium consiliorum mater.

Quæ cùm ita sint, considerandum est nobis, quòd cùm uiribus abundemus, simusq; multò superiores hostibus copia & uirtute armorum, ne imprudenter & temerè pugnādo ab eis superemur. Quid enim uirium est in Græcis, quod possit nobiscum comparari? Auxiliares copias permodicas habent, easq; parum beneuolas, aut obsequiosas. Longobardos cōfestim post prima bellorum auspicia, quia suspecta erat illorum fides, tanquā sibi potius uellent uincere, quàm Græcis, abire iusserunt. Itaq; multò maxima copiarum pars ex Græco milite constat. Quod autem genus hominum sint Græci, satis uobis compertum existimo. Loquax profectò & garrulū, plusq; uerborū secum ferens in prælium, quàm audaciæ.

Græci suggillantur.

Quando enim per tot annorum spatia cum Gothis feliciter pugnauerunt, quin semper uicti sint, & uelut uilissima pecora à nostris ad satietatē cæsi, fusi, fugati, quamuis multò plures numero fuissent? Vna naualis pugna illis prosperè cessit, nō eorum, sed sociarum nauium uirtute. Paucos prætereа ueteranos milites habēt: cætera multitudo tyronum est, ut uix deprehendi queat, utrum dux illis, an illi duci minus noti sint. His itaque consideratis, quis nisi stultus illam Græcorum imbelliam cum Gothorum uirtute, quis tyronum exercitum cum ueteranorum fortitudine, illaq; modica & infida illorum auxilia cum his quæ nobis assunt, fide, uirtute, armis multò præstātiora compararet? At fortè quispiam uestrum dicet: Apud nos quidem cætera potiora sunt, dux tamen apud illos

los fortior, & prudentior est. Sed cum eo duce nobis est res, uiri fortißimi, qui ne uir quidem iure dici poßit, sed mollißimus eunuchus, cui in tota uita speculum pro parma fuit, pro ferro calamistrum, pluma pro lorica, pro sudore unguentum, ut meritò timeri poßit, ne cum mollißima fœmina, & non cum uiro bellum geßisse uideamur. Cùm igitur Narses *sit talis, quis illum cum uestro duce comparet, quem in armis natum, atque in rebus bellicis à pueritia uersatũ non ignoratis? aut quis ex nostris tyronibus (si qui sunt) tali duci nõ præferatur? cui nõ ars, non uires, non experientia adest ulla: qui præter mollitiem nihil ad bellum tulit.* Quocirca *cùm in cæteris omnibus hosti præualemus, conandum est nobis, ne consilium nobis defuisse uideatur. Considerate ergo quid sit illud, de quo ad uos referendum duxi. Cùm enim hostes modò res nostras non uno in loco impugnant, nosq; partim per latrocinia* Herulorum *instant, partim circa* Brixellum *ad nos impediendos castra collocata custodiunt,* Ariminum *diuersa obsidione molestatur,* Picenus *ager indignè uexatur,* Romam Narses *eunuchus tenet. Proinde decernendum est per uos, uiri fortißimi, utrum in unam partem totauis belli conuertenda sit, an diuiso exercitu omnibus locis occurrendum, lateq; tota* Italia *bellandum.* Hoc *(ut liberè dicam quod sentio) multò tutius mihi uidetur, atque honestius ad nostræ fortitudinis opera ostendenda: sed uos in medium consulite, & quid magis expedire uidebitur declarate.*

Narses quia eunuchus contemnitur.

CAPVT XXI.

F*Vitq; deinde plurimorum sententia conclusum, omnibus simul locis subueniendum esse, quemadmodum* Narses *suas copias in diuersas partes diuiserat,*

Teias Gothos in diuersas Italiæ regiones distribuit.

ad uexandas omnes Italiæ regiones. Placuit itaque Francos & Burgundiones trans Padum aduersus Sisualdum gere bellum, Teiam uerò, ut cæteram Italiam liberet, reliquas copias educere contra Narsetem. Deliberauerat autem Teias apud se solum, nullo penitus conscio, Ariminum ab obsidione Fagæ ducis liberare: sed in diuersum iter abiens, uisus est uelle in Hetruriam proficisci. Quam profectionem Valerianus Tanneti præfectus irridens, putabat Teiam ad apertas Græcorum insidias peruenturum: sed Teias prudentius rebus suis consulens, Bononiæ præter omnium opinionem appropinquabat. Qua ex re Valerianus perterritus, risum in timorem conuertit, atque ut insaniens cum copijs aduolauit. Sed Teias interea tanta celeritate iter confecerat, ut prius ipse Ariminum, quàm Valerianus Bononiam applicuerit. Fagas autem præsentiens Teiæ aduentum, obsidione soluta in proximos montes fuga saluatus euasit. Teias Ariminum ingressus suos confirmauit. Deinde castris in medio inter Ariminum & Cæsenam positis, utranque urbem ab hostibus tuebatur. Ioannes autem Fagas tempora & occasiones obseruabat, quibus posset Cæsenam occupare. Quo effectum est, ut Teias infelici usus consilio, in illis locis nimis diu moraretur, temporáque parum utiliter contereret, quibus in Picentes ante brumam, quæ imminebat, ducere potuisset. Tanta enim nix interim cecidit, quantam nulli homines antea meminerunt, diuq; durans terram contexit, ut necessarium fuerit, equos & iumenta alere culmis, calamisq; tectorum. Quare tum pabuli inopia, tum frigorum magnitudine magna equorum uis hyeme illa consumpta est, & Græcorum arma liberius per Picenum euagata, maximam eius terræ patem ad Iustinianum protraxere. Narses enim tam diuturnam ab hoste quietem nactus,

Fagas Græcus Ariminũ obsidet.

Valerianus Græcus Tanneti præfectus.

Teiæ celeritas.

Teiæ mora perniciosa.

Nix nimia & diu durans.

Equi fame consumuntur.

Narsetis uictoriam Campania.

ctus, omnes Campaniæ ciuitates, præter Cumas, multasq; in Lucanis, nonnullas in Brutijs per duces suos occupauit. Túmque captæ fuerant in quibusdam Campaniæ locis aliquot nobiles Gothorum fœminæ, quarum una Totilæ quondam amica, rem prius Narseti incognitam indicauit, Totilam, dum uiueret, pecunias partim Papiæ congregasse, partim Cumis in arcem seposuisse. Quamobrem Totilæ frater eidem arci per id etiam temporis præsidebat. Id cum intellexisset Narses, illico copias expediuit, quæ Cumas obsiderent.

Totilæ thesaurus à concubina proditur.

CAPUT XXII.

Verè autem exorto, Teias Cæsenæ obsidionem sponte dissoluit, & Ariminum delatus per ea loca exercitum reparare curauit. Equi enim partim fame, partim frigore interierant, & qui supererant, inutiles erant. Proinde non antè summum æstatis in Picentes peruenit, cùm hyemem totam ad Cæsenam perdidisset. Interea uerò cùm rebus suis satis strenuè in Hetruria atque Picentibus intenderet, Sisualdus Brenthorum, aliàs Herulorum Rex, in citeriore ab Vrbe Gallia res Gothorum, occupata urbe Eporediensi uel Hipporegiensi, multis affecit incommodis, cùm nemo se illi ex integro animo opponeret. Duces enim ipsi, quos Teias ex Francia & Burgundia in belli societatem aduocauerat, occultam pactionem cum Sisualdo iniuerunt, fœderáq;, quæ Sisualdus cum Narsete, & Bucelinus, atque Amingus, & Lotharius cum Teia Rege solenniter constituerant, perfidè uiolauerunt, partiti inter se uniuersam Transpadanæ Italiæ regionem. Nec solas eas ciuitates, quæ Gothis parebant, sed quæ Iustiniani partes sequebantur, maximis iniurijs affixerunt: immò maiora populis incommoda sub amicitiæ nomine intulerūt, quàm

Sisualdus Herulorum Rex.

Eporedium Pedemontanum.

Francorū ducū defectio à Gothis.

Cumæ obsessa. si hostes aperti fuissent. Deinde Cumis obsessis Teias opem ferre properauit, cùm thesauros ibi reconditos non ignoraret. Narses autem ad primos rumores de Teiæ aduentu, parte una copiarum ab Hetruria reuocata, ex urbe Roma in hostem celeriter mouit: qui licet multum properasse uideretur, prius tamen Teias Nucerinos ad deditionem compulit, quàm Narses appropinquare diceretur. *Nucerini Teiæ deduntur.* Qui ea spe frustratus, ex Campania ad Gothum ire contendit, ut cum eo acie cõfligeret. Nec Teias à prælio abhorrebat, qui Nuceria potitus, in animo habebat in Campaniam contra hostem progredi, si ab eo preuentus non fuisset. Castris igitur circa Nuceriam constitutis, aliquot dies intercessere, priusquam in aciem sit descensum. *Nucerinum bellũ inter Teiã & Narsetem.* Suntq; interim quædam leuiora prælia ex alterutrius partis occasione commissa, eaq; Gothis plurimum prospera.

CAPVT XXIII.

INterea Gothorum claßis, qua commeatus in castra uehebantur, contra publicam fidem à Brundusinis intercipitur: *Brundusini publicam fidem uiolabant.* estq; ob eam rem non parum in castris Teianis rei frumentariæ inopia laboratum: fameq; periclitati fuissent Gothi, nisi terra in circuitu maturas fruges præbuisset, quas miles prius quàm demeterentur desecuit. Cæterùm Teias ueritus ne his deficientibus ad extremam famem redigeretur, præterquàm quòd sua sponte pugnæ cupidus erat, neceßitate adactus signum pugnæ proposuit. Gothi igitur, quia potius ferro, quàm fame periclitari decreuerant, acie ex improuiso instructa, ex monte, quem occupauerant, in subiectos Græcos in morem uehementißimæ procellæ cum strepitu & fragore descendunt, & primo quidem impetu Narsetis milites loco pellunt, adiuti montis decliuitate. *Gothorum impetus in milites Narsetis.* At Græci collectis animis redeunt in prælium

lium acriter decertantes. Dimicatum est à prima luce ad noctem, tanta hominum strage, quanta ullo unquam memorabili prælio maxima. Eratq; hæc pugna non modò ferox, sed inhumana, cùm nullus hostis caperetur, nullusq; modus, aut ulla clementia in cæde haberetur. Teias uerò in hoc prælio optimi Imperatoris, & fortißimi militis operam pariter ædidit. Ille enim heroica quadam fortitudine præditus, inter primos pugnatores esse uoluit. Erat autem sagulo, armisq; egregiè conspicuus: sinistra scutum, dextra pilum quatiebat, à quo plurimi interfecti ceciderunt. Cumq; in eum tela undequaque uolitarent, uigore animi, ac corporis robore incredibili ea repellebat. Cùm tandem in scuto eius permulta pila infixa cohæsissent, atq; ob id uersare scutum nequiret, stans ad hostem conuersus, aliud sibi scutum (uocato nominatim armigero suo) afferri clamitauit: id ubi allatum est, priore scuto dimisso nouum assumpsit. Sic ad tertiam diei partem strenuè præliáns, duodena iam pila scuto cùm affixa gestaret, nec mouere id quidẽ quò uellet satis posset, denuò alium ex armigeris, qui scutũ sibi aliud afferret, accersit, atq; interim nõ loco motus ne ad uestigij spatium, nec retrocedens, uel hostibus progrediendi locum permittens, uel ad suos fortè conuersus, nec scuto incumbens, sed solo perinde affixus eodem se uestigio tenuit, dextra quidem obuios obtruncando, leua strenuè repellendo.

Pugna cruentissima.

Teiæ heroica & incredibilis fortitudo.

CAPVT XXIIII.

SEd contigit fortè, ut dum toties scuta mutaret, pars pedis inferior illi denudaretur, quam allapsum telum lethaliter uulnerauit. Quo uulnere accepto, multoq; sanguine effuso, nihilominus fortißimè pugnans, & in hostem cõuersus dimicans, tandem ad extremum in faciem

Teiæ Regis fortissimi mors.

corruit moribundus, uir utique dignus, qui fortißimæ gentis regno potiretur. Nec Gothi ad mortem Regis territi, sed pugnam usque ad noctis tenebras pertinacißimis animis continuauerunt. Quibus superuenientibus, in montem denuò se recipientes, tota nocte in armis quieuerunt. Redeunte aurora iterum in bellum cruentißimum redierunt, totumq; illum sequentem diem pari ferocia (quemadmodum priorem diem) consumpserunt, nec pedem ex loco referentes, tam pertinaciter contra maximam, immò (teste Procopio) infinitam Græcorum multitudinem pugnabant, ut hostibus admirabiles & formidabiles uiderentur. Secunda demum nocte iterum in sua castra redierunt. Deinde tertia die oriente, nihil remißius in prælium redierunt, donec in utrisque castris pacis mentionem fieri contigit: nimium enim cruoris erat utrinque haustum. Gothi tamen uisi sunt magis ad pacem inclinari, quamuis inter eos complures essent, qui indignum putabant, pacem cum fidifragis Græcis constituere. Proinde plusquam mille ualidiores Gothorum equites ex Gothicis castris pacem detrectantes abiuerunt. Cæteri uerò cum Narsete pacem ineuntes, permißi sunt quò uellent abire, facta promißione, quòd prius in suas ciuitates non redirent, donec illæ in potestatem Imperatoris peruenissent.

Gothorũ cruentißima pugna toto triduo cõtra infinitam Græcorũ multitudinem.

Gothi cum Narsete pacẽ ineũt.

CAPVT XXV.

ERant enim intra septuagintaduos annos ab introitu Theoderici omnes in Italia geniti, iamq; illam priscam corporum uim ob Italici cœli naturam remisisse uidebantur. Subortum est nihilominus Narseti nouum bellum cum non contemnendis Gothorum reliquijs, quæ illi maximo prælio Nucerino superfuere: ad quas debellandas Narses præcipuos sui exercitus duces misit, qui Forum Cornelij,

Gothi arma resumentes Narseti negotium faciunt.

Cornelij, & Lucam obsiderent. Quod cùm Burgundionũ, & Francorum ducibus compertum esset, cœperũt magno terrore concuti, existimantes sibi proximum imminere periculum, si Narses tota Italia pacificè potiretur, qui eos tandem nedum Liguria, sed & Alpibus, & prouincia Romana deturbaturus esset. Quamobrẽ rati consultius fore, bellum aliena in terra gerere, non expectata uocatione, sed sponte sua in auxilium Gothorum aduenere. Nec tam facile fuit Græcis Ostrogothorũ gentem, & nomen post Teiæ occasum abolere, quemadmodum Procopius, & qui eum sequuntur, affirmant. Supererat enim nõ paruus numerus eorum: qui quantũ negotij Narseti, & Græcis attulerint, satis ostendit Agathius longo & copioso uolumine, quod de Gothorũ gestis post Teiæ fata cõscripsit. Ex quibus satis apparet, ipsorum hostes negotiũ habuisse cum gente, quæ mortẽ seruituti, turpitudiniq; anteponebat. Immò adhuc in pluribus Italiæ ciuitatibus hauddubiè Gothorum generatio, quamuis sub nomine Italorum abscondita, perseuerat, præsertim in illis locis, in quibus ciues erga peregrinos sese exhibẽt benignos, atq; humanos. At qui sibilos, & ronchos post terga aduenarum effundunt, uidentur tam corruptos mores ex Græcorum leuitate nimis tenaciter, ne dicam turpiter, imbibisse.

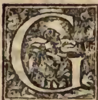
Agathius Gothorũ historicus.

Gothi in nomen Italorum abierunt.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Suconumq; liber decimusquintus.

DE VESTROGOTHIS.

CAPVT I.

Ratius forte opus fecissem, si Vestrogothorum historiam, quam nunc obiter attingam, ad calcē sexti libri, ubi eius exordium feci, adiunxissem: attamen quia uisum erat utilius Ostrogothorū, et Vestrogothorū gesta separatim, quàm cōiunctim tradere, prius illos, quàm hos adducere curaui, ne legentis animus ob cōfusam eorū lectionē tædio aliquo affectus, neutrā gentē ab altera discernere posset. Est igitur ad memoriā reuocandum, quomodo Vestrogothi post mortē Armanarici potentissimi Regis (de quo in eodē sexto libro locuti sumus) ab Ostrogothis in Hunnorū societatem assumptis, siue uerius in potestatem redactis discedere, & suæ libertati cōsulere cogebantur, cùm Hunnorū armis se resistere posse desperarēt. Quocirca missa legatione ad Valentē Imperatorē, quē Valentinianus Augustus Imperij consortē fecerat, postularūt, ut trans Danubiū Thraciā, Mœsiamq; inhabitare permitterentur. Simul etiā, ut sub umbra Romani nominis quietius agerent, polliciti sunt Romano Imperatori cōtra Hunnorū incursum militare. Et ut illis maior fides esset, promisere Christi religionē accipere, si doctores, quorū linguā intelligerent, ad eos Imperator mittere uellet. Quā legationem cum Valēs gratulabundus accepisset, permissi sunt cū liberis,

Vestrogothi ab Ostrogothis divisi.

Vestrogothorū ad Valentem legatio.

Vestrogothi Thraciam Mœsiamq; incolebāt.

liberis, & coniugibus Danubium transire, & in Thracia Mœsiaq; sedes, quas petiuerãt, occupare. Vidit enim Valẽs tantã esse eius gentis fortitudinẽ, ut si ei petitas regiones negasset, armis uendicare potuisset, quemadmodũ posteà sæpe uendicauit. Militiã uerò, quam pro Romana Republica pollicebantur, grato animo Valens agnouit. Dedit quoq; illis Arrianæ hæresis Episcopos, & doctores, non sine maximo Christianæ Reipublicæ & Romani Imperij detrimento. Inde enim infinitus fideliũ numerus crudeliter enecatus est, plurimi Pontifices in exilium missi, & quod omnia exuperat incommoda, etiam innumerabiles animæ perierunt. Serpsitq; hoc perniciosum dogma in omnem Gothicã nationem. Enimuerò Vesegothi nõ tam Christiani, quàm Arriani effecti, Ostrogothos, & Gepidas congentiles suos fermento, quod exuxerant, corruperunt: idq; per Vlphilam suæ gentis Episcopum: quẽ etsi credebant esse uerum Christi Apostolum, erat tamen sub pelle ouina ueræ fidei hostis, & indubitatus antichristus. Hic ut suam insignem impietatem efficacius stabiliret, primùm omnium diuinarum literarum sacratissimum thesaurum in Gothicam linguam trãsfudit, immixto quod imbiberat pernicioso ueneno. Cuius execrandam impietatẽ nostro æuo quidam Laurentius Andreæ Strengenensis Archidiaconus imitatus, sanctissimum Christi euangelium passim & in plurimis locis corrupit, corruptumq; simplici Gothorum plebi legendum obtrusit, additis etiam ex Regis autoritate grauibus minis, ne quis tam enormibus eius erroribus reniteretur. Erat hic Laurentius Romæ inter uersutos homines in adolescentia sua educatus, nihilq; ex eo loco præter ignauiã cum singulari malitia cõiunctam retulit, atq; in ea ignauia cõsenuit, donec post septuagesimum annum suæ ætatis factus erat discipulus cuiusdam improbissimi adolescentis Olaui Petri

Valens perfidia Arriana Gothos inficit.

Vlphila Gothorum pseudoapostolus.

Nericiani diaconi, qui ex Vittembergensi gymnasio nefandam hæreticorum impietatem in patriam, quam in uera Christi religione conseruare debuisset, reportauit. Hi duo *à Rege Gostauo, postquàm ipsum ab honestis Christianorum Regum institutis impiè seduxissent, & integerrimos patriæ syncera religione fundatæ mores, totamq; Christianæ & catholicæ ecclesiæ autoritatem, ac libertatē funditus euertissent, hanc gratiam receperunt, ut eos perinde ac uilißima mancipia toto tempore, quo regnabat, tractauerit. Siquidem scurrilibus irrisionibus, aut probrosis maledictis quotidie afficiebantur, & non rarò ferreis malleis, & fustibus, ueluti abiecta pecora ab eo cædebantur, cunctis bonis congaudentibus, mala consilia malis consultoribus taliter cecidisse. Tandem post innumeras & intolerabiles miserias, in numerum nonnullorum, qui uitæ Regis insidiabantur, inciderūt, fuissentq; confestim ob id, & corruptam per eos patriæ historiam, ignominiosa morte in patibulo consumpti, nisi ingenti ære usq; ad extremam inopiam se redemissent. Sed his domesticis portentis omißis, ad Vlphilam redeamus, per quem, & eius sequaces in gente Gothica peßimum seminarium citius, quàm salutiferum latè germinabat, perueniens usq; ad Vandalorum latißimam nationem, quæ & ipsa in Arrianam perfidiam collapsa, Catholicos seuerißimè tam in Hispania, quàm Africa persequebatur. Tantum ualuit error semel in animum admissus, & posteà pertinaciter radicatus, donec sanctißimi Hispaniarum Pontifices (ut infrà dicemus) Reges pio, ac diligentißimo studio à tam perniciosa labe liberauerunt.*

Vandali Arriani.

CAPVT

CAPVT II.

Fridigernus, Alatheus, Safra, Principes Gothorum tunc erant, quando Valentis permiſſu in Thraciam, Mœſiamq; transmigrabant: quibus ſtatim euenit (quod aſſolet gentibus necdum bene loco fundatis) penuria famis. Quocirca Valens ducibus ſuis, Lupicino ac Maximo præcepit, ut curarent aduenis neceſſaria importari. At duces ſtupida quadam atq; inhumana auaritia excæcati, cœperunt (inquit Iordanes) non ſolùm ouium, boumq; carnes, uerùm etiam canum, & immundorum animalium morticina eis pro ingenti pretio uendere, adeò ut quodlibet mancipium pro uno pane, aut carnium libra redderetur. Nec longè pòſt mancipijs, & ſupellectili deficientibus, filios & filias, immò et uxores (teſte Blondo) pro parua eſca uendiderunt. Contigit intereà Fridigernum à Lupicino ad conuiuium doloſè inuitari. Sed Fridigernus doli neſcius, paucorum ſuorum militum numero comitatus acceſſit: dumq; ſe ſatis ſecurum putaret, atq; interim comitum ſuorum in alio triclinio morientium clamorem exaudiret, illico apertas inſidias agnoſcens, euaginato gladio è conuiuio exilijt, ſuosq; ab imminenti morte ereptos ad necem Romanorum inſtigat: qui uotiuam occaſionem adepti, elegerunt uiri fortiſſimi bello magis quàm fame deficere. Igitur Romani illi duces cum cōmilitonibus ſuis ad unum omnes necantur. Gothi mox ad prædam egreſſi, cœperunt rebus undiq; contractis abundare, imperantes prouincialibus importare gratis, quod anteà uel magno, uel nullo pretio poterant obtinere. Iamq; non ut aduenæ & peregrini, ſed ut potentes domini totas partes Septentrionales uſq; ad Danubium ſuo iure poſſidere. Valens autem hæc audiens, mox armatum exercitum ex Antiochia in Thraciarum partes educit. Iamq; in eo tranſitu ad ſeram ſuorum ſacrilegiorum pœni-

Fridigernus 48 Rex externus.

Alatheus 49. Rex externus.

Safra 50. Rex externus.

Lupicinus & Maximus duces Valentis.

Fames intolerabilis.

Duces Valentis à Gothis ob crudelitatem trucidantur.

Gothi ex aduenis domini efficiuntur.

Valens bellū in Gothos parat.

tentiam conuersus, Episcopos, cæterosq; sanctos uiros ab exilio reuocari mandauit. Itaq; quintodecimo imperij sui anno lachrymabile illud bellum in Thracia cum Vestrogothis tunc exercitatione uirium, rerumq; abundantia instructissimis, gessit. Vbi primo statim Vestrogothorum impetu perturbatæ Romanorum equitum turmæ nuda peditum deseruere præsidia, mox legiones peditum undiq; equitatu hostium cinctæ sunt, ac primùm nubibus sagittarum obrutæ, deinde tanquam amentes metu per deuia fugientes, gladijs insequentium, contisq; perierunt: fit misera Romanorum cædes. Imperator postquàm diu & uiriliter pugnasset, graue ex sagitta uulnus accepit: deinde amißis copijs, et uictoria, mœstus ac saucius in quoddam prædiolum iuxta Hadrianopolim aufugit, seq; in uili quadam casula, ne ab insequentibus hostibus interciperetur, abscondit. At Gothi post adeptam de Romanis uictoriã omnia longè lateq; uastantes, inciderunt in casam, qua illis ignorantibus Imperator delitebat: illi immisso igne Valentem nihil resistere ualentem cum consortibus cremauerunt. Hic erat illius Arriani Imperatoris exitus, Deo sic uolente, ut ab illis igne consumeretur, quos Arriani dogmatis perfidia, cùm uerã Christi fidem postularent, inurere non formidauit. Ita uno eodemq; incendio & diuinæ maiestatis offensas, & atroces iniurias sibi per intolerabilem Romanorum ducum auaritiam illatas, seueriter (etiam nescientes) uindicauerunt, primò Decium cum filio, inde Valentem cum exercitu contrucidantes.

Valens & Romani à Gothis uincuntur.

Valẽs à Gothis incẽdio traditus occiditur.

CAPVT III.

Hac igitur uictoria Arriani de Arriano Principe potiti, mox iusto Dei iudicio se contra Imperatorem Constantinopolitanum erigere statuerũt. Solet enim Deus eã uia

Gothi cõtra imperium Constantinopolitanum.

ea uia Principum ignauiam punire, ut ab illis acerbius puniantur, per quos diuinam maiestatem impunè blasphemari permittũt. Obsessa per Gothos Constantinopolis ad grauia pericula deuenit: fuissetq; ab hostibus penè occupata, nisi Dominica relicta Valentis uxor ingẽti in populũ pecunia distributa ciues ad urbis conseruationem adduxisset. Deinde Vestrogothi amplißimas sortiti regiones, tam potentes euaserunt, ut maximo terrori essent Gratiano Imperatori, Valentis nepoti, & in imperio successori. Hic enim uidens eos Thraciam, Mœsiam, Daciamq; poßidere, atq; indies fieri potentiores, quamuis de sua potentia diffideret, tamen afflictis imperij rebus prudentißimè consuluit, cùm Theodosium, ingenti uirtute uirũ ex Hispanijs accersitum, imperij consortẽ declararet. Nec fuit posteà causa, aut occasio, qua Gratianũ pœnituerit cõsilij tam necessarij, & prudentis. Siquidem Theodosius quàm primùm Imperator est declaratus, purpurãq; apud Sirmiũ indutus, summo Principe digna gesit. Vesgothis enim multis magnisq; prælijs congressus, eos magis repreßit, quàm superauit. Deinde Constantinopolim ingressus, militarem disciplinam in ueterem & meliorẽ statum reponere curauit, exclusa priorum Principum ignauia, & in rebus gerendis tepiditate. Erat enim acri omnino ingenio, prudentiaq; & consilio clarus. Quo euenit, ut præceptorum seueritate, & stipendiorum liberalitate, singulariq; morũ dexteritate, remissum exercitum ad fortia & præclara fortitudinis opera reuocauerit. At uerò ubi milites Principe meliore mutato fiduciam accepissent, Gothos impetere tentant: eosq; fortè ex Thraciæ finibus pepulissent, nisi tunc Theodosius in periculosam ægritudinem usq; ad desperationem collapsus fuisset: ob quã Gothis maiores animi increuerũt, ut diuiso exercitu Fridigernus ad Thessaliã, Epiros, & Achaiam, Romani imperij

Dominica Valentis uxor.

Gratianus Imperator Valentis nepos.

Theodosius à Gratiano consors imperij eligitur.

Theodosius Gothos magis repreßit quàm superauit.

Militaris disciplina à Theodosio restituitur.

Gothi sub Fridigerno in Romanas prouincias diffunduntur.

prouincias bello uexandas, diripiendasq; aggrederetur, cùm interim Alatheus & Safra, residuis copijs instructi Pannoniam impugnarent. Quod cùm Gratianus Imperator, qui tunc ex Roma in Gallias ob incursiones Vandalorum recesserat, comperisset, quia Theodosio fatali desperatione succumbenti Gothi liberius imperij terras uastarēt, mox ad eos collecto magno exercitu diuertit. Sed cùm attenderet eorum uires non facilè superari, aut reprimi posse, non armis, sed amicitia, & muneribus cum eis agere decreuit. Itaque percusso cum eis fœdere liberalißima munera, & copiosa uictualia eis distribuens, pacem utriq; parti utilem ac necessariam prudentißimo consilio reparauit.

Gratianus cum Gothis fœdera componit.

CAPVT IIII.

Atanaricus 51. Rex externus.

ATanaricus autem tunc in regno Gothorum Fridigerno successerat, quādo in Romano imperio duo prudentißimi Imperatores, Gratianus & Theodosius præsidebant: quibus etsi nulla militaris disciplinæ experientia deerat, tamen plus paci consulendum putabant. Cùm enim ex præteritis Gothorū gestis attendissent, eorum potentiā difficillimè superari posse, ambo pariter cum illis amicitiā & fœdus coniunxerunt, muneribusq; liberalißimis tam eos, quàm eorum Regem sibi gratißimos effecerunt. Tantaq;, & tam firma societas inde prouenit, ut Theodosius Atanaricum ad se in Cōstantinopolim inuitauerit: qui omnino libenter acquiescens, Regiā urbem intrauit, magnaq; adductus est urbis illius admiratione, & laxatum omnibus curis animum ædificiorum, operumq;, & portuū magnificentiam attendit. Vrbis prætereà situm, nauiumq; instructiones contemplatus, ac deinceps regiam Imperatoris ingrediens, & obsequia, uariaq; officia conspiciens, quasi in stuporem uersus, Ego, inquit, cerno, quod sæpe incredulus audie-

Theodosius Atanaricū in Constantinopolim inuitat.

audiebam. Sine dubio deus terrenus est Imperator, & si quis aduersus eum manum erexerit, ipse sanguinis sui reus erit. In tali ergo admiratiōe maiore à Principe honore affe ctus est. Et non multis mensibus interiectis, graui ægritudi ne oppressus in fata concessit: quem Imperator affectionis gratia penè plus mortuū, quàm uiuū honorans, dignæ atq; honestißimæ tradidit sepulturæ. Ipse quoq; in exequijs fere trum eius præcedebat. Quæ humanitas Gothorū animos Imperatori mirificè conciliauit, ut in fide & fœdere, etiam sine Rege, sub Imperatore diu feliciterq; militarent. Paulò pòst accidit Gratianū apud Lugdunum in Gallijs ciuili bel lo trucidari. Quocirca Theodosius uiginti, uel (ut Orosius dicit) decem millibus Gothorū secum assumptis in Gallias profectus est, gessitq; aduersus Arbogastum, & Eugenium tyrannos ciuile illud bellū Claudiani poëtæ lueris celebratum, in quo adeò cruentā uictoriam assecutus est, ut maior Gothorum pars pro Romana Repub. pugnans occideretur. Vltio tamen de prædictis tyrannis exacta, tantam mili tum iacturam tolerabiliorem effecit.

Imperator est deus terrenus.

Athanaricus Cōstantinopoli moritur.

Gothi humanitate uinciuntur.

Gratianus ciuili bello ciuili.

Gothi pro Romana Repub. pugnantes occiduntur.

CAPVT V.

AT postquàm Theodosius pacis, generisq; Gothorū amator, apud Mediolanum immatura Reip. morte præuentus est, Arcadium & Honoriū filios eius, & in imperio successores, multæ suorum perfidiæ atq; insidiæ agitauerunt. Pater enim eorū, cùm adhuc in imperio floreret, tres habebat præcipuos exercituū duces, pares ferme opibus & autoritate, quibus totius imperij summā pro impuberibus adhuc filijs administrandam reliquit. Nam Rufinū Orienti, Gildum Africæ, Stiliconem Occidenti præficere curauit. Illi uerò uixdum defuncto Theodosio rapere sibi prouincias quisq; suas adoriuntur. Siquidē Gildus, com-

Theodosij mors.

Arcadius & Honorius.

Rufinus.
Gildus.
Stilico.

perta Theodosij morte, mox sibi Africã, contempta puerorum Principum ætate, uendicare tentauit: sed in primo conatu ab illis, qui pro Honorij partibus stabãt, occisus occubuit. Idem etiam Rufino Orientis imperiũ affectanti Arcadij iussu euenit. Stilico reliquus imperij dux gente Vandalus, militari disciplina excellens, successu rerum ingentes opes, amplißimamq; dignitatem sibi comparauerat, utpote factus bis socer Honorij Imperatoris, qui duas illius filias, Mariam & Erimantiam, cùm prima obijsset intacta, in matrimonium accepit. Fuit & ipse parum erga iuuenes Principes fidelis, sed suam perfidiam maximis tegens dißimulationibus, nihil apertè cõtra Rempub. moliebatur: quin potius affectatum Eucherio filio imperium non prius inuadere constituit, quàm incautos Imperatores insuperabilibus calamitatibus inuoluisset. Ad quod non multis armis opus habebat, cùm compertũ haberet, quoscunq; imprudentes Principes nulla alia re citius destitui posse, quàm perniciosis consilijs sub specie pietatis adductis.

Stilico Vandalus Honorij socer.

Stiliconis perfidia.

Consilia perniciosa.

CAPVT VI.

ITaq; primũ omniũ occultis machinationibus Sueuos, Burgundiones, Alanos, Vandalos proprijs sedibus excitos ad Romani imperij prouincias inuadẽdas cõcitauit. Alia uerò ex parte suadet Arcadio Orientẽ tenenti, ut missas faciat omnes Gothorum copias, quas in Mœsia firmißimas habebat, leuaturus ea mißione ærariũ à sumptu graui, & quotidiano: quæ omnia ad eius præscriptũ potius, q̃ consilium fiebãt. Et nedũ stipendia illis abstulit Arcadius, sed se eos cõtemnere, & à proprijs eorũ sedibus propellere, palã ostendit. Præsenserat enim Stilico, ipsos Vestrogothos rerũ necessariarũ indigentia cõpulsos, Romano imperio nõ leue negotiũ facturos, ut quàm primùm profecti ex Germania

Stilico exteras gentes in Italiam vocat.

Stiliconis ingẽs perfidia.

nia Vandali, Burgundiones, Alani, & Sueui Gallias irrupissent, Honorius contra illos exercitum ducere cogeretur, & in tanto bello aut occideretur, aut distineretur, ne cæteris imperij partibus subuenire posset. Eumq; in euentum secum in animo constituerat, bellum Italicum aduersus Vestrogothos sibi assumere, & quicquid copiarum esset reliquum Reipublicæ, secum rapere, cum quibus Vesgothos (quod sibi facillimum fore confidebat) deleret, atque eo impetu Roma, ac per ipsam imperio potiretur. Cœpit autem eius propositi executio in hunc modum: Anno imperij Arcadij & Honorij octauo, qui fuit salutis Christianæ septimus & quadringentesimus, Stilico ipse, & Aurelianus Consules sunt creati. Quo anno Vestrogothi stipendio commeatúque solitis destituti, in Pannonias secesserunt: ubi de Rege creando cogitare cœperunt: caruerant enim proprio Rege post defunctum in Constantinopoli Atanaricum per annos uigintiquinque. Intereà sub Gratiano & Theodosio simul sex annis, & postea sub Theodosio solo undecim, atq; sub Arcadio & Honorio usq; ad Stiliconis Consulatum, octo Reipublicæ stipendia meruerunt: & in eo tempore nullos gentis suæ Reges, aliósue duces habere curauerunt, quàm ab Imperatoribus institutos.

Arcadius et Honorius anno Christi 407. imperant.

Gothi Rege caruerunt annis 25.

CAPVT VII.

Radagasius igitur in Pannonijs à maiore Gothorum parte Rex designatur, cùm Alaricus à cæteris Gothis etiam in Regem eligeretur. Fuisset hæc controuersia toti genti nimis perniciosa, nisi prudentium uirorum consilio hoc modo pacata fuisset, ut Radagasius primo atq; idoneo tẽpore coactis quàm maximis posset copijs in Italiã desceñderet, Alaricus aũt euentũ rerũ in Pãnoñijs expectaret.

Radagasius 52. Rex externus.

Radagaſij potentia formidoloſa.

Itaq; Radagaſius non modò maximis Gothorũ copijs, ſed etiam Hunnis, & Vandalis uſq; ad ducenta millia ſibi coniunctis, per Venetianos ſaltus Italiam populabundus ingreditur. At Stilico, qui ſummæ rerum præerat, cognito illius aduentu obuiàm procedit, conſilia hoſtis explorat, & ad illud omni conatu intendit, ut incautum opprimat. Aſſecutus eum in Hetruriæ montibus, atq; ad iniquũ congrediendi locum per inſidias perductum graui bello adoritur, uſus ſingulari fortitudine illorũ Gothorum, qui adhuc duce Saro imperio Romano militabant. Compulſus igitur per eos in montem Feſulanum Radagaſius, inops conſilij, & cibi; urgente undiq; timore concluditur, agminaq;, quibus anteà anguſta uidebatur Italia, latendi ſpe in unum ac paruũ montium uerticem truduntur. Non diſpoſita in bellum acies fuit, non cædes acta, non ſanguis effuſus eſt, ſed ludentibus Romanis tanti illi, tamq; terribiles hoſtes, eſurientes languentesq; confecti fuerunt. Rex uerò Radagaſius ſolus ſpem fugæ concipiens, clàm ſuos deſeruit, atq; in hoſtes incidit: à quibus captus, & pauliſper retẽtus, ac deinde interfectus eſt. Tanta uerò captiuorũ Gothorũ multitudo ab Italicis hiſtorijs fuiſſe refertur, ut in totam Italiam Gothica mancipia diffunderentur. Sed hìc iterum cum hiſtoricis, quemadmodum ſuperius in tempore Claudij, expoſtulo. Si omnes Gothi cũ ſuo Rege Radagaſio ſupra ducenta millia penitus deleti fuiſſent, quomodo rurſus poſteà uix elapſis quatuor annis Alaricus alijs ducentis Gothorum millibus ſtipatus Romam, & Italiam expugnaſſet?

Gothi per Gothos ſuperantur.

Radagaſij mors.

CAPVT

CAPVT VIII.

Alaricus enim ex nobili & antiquißimo Balthorũ genere ortus, suscepto Gothorum regno, cum suis deliberando suasit, & facilè persuasit, suo potius labore regnum quærere, quàm alieno imperio subiacere. Statimq; instructo exercitu, nõ minore quàm nuper Radagasius duxerat, uirtutis suæ specimẽ ædere instituit. Quippe hic Alaricus ducentorũ millium armatorum agmine succinctus, Thraciam & Pannonias, omnemq; Illyricũ & Noricum, continentem quoq; illi primam Italiæ partem magnis stragibus, direptionibusq;, ob odium, quod in imperium conceperat, afflixit. Quod quidem beatus Hieronymus ad Paulam & Eustochium per id temporis scribens, in Sophoniæ prophetæ expositionibus, in hæc uerba ostendit: Irã quoq; Domini etiam bruta sentiũt animalia: & uastatis urbibus, hominibusq; interfectis, solitudinem & raritatem bestiarum quoq; fieri, & uolatilium, pisciumq;: testis Illyricus est, testis Thracia, teste in quo ortus sum solo, ubi præter cœlum, & terram, & crescentes uepres, & condensa sylvarum cuncta perierunt. Traxit igitur Alaricus in Italiam manum illam Vestrogothorum, Romanis stipendijs apud Constantinopolim assuetam. Cuius progressum quousque Romam irrupit, partim ex Guidonis Rauennatis, partim ex Iustiniani Veneti historijs exequi conabimur. Stilico enim (teste eodem Iustiniano) elatus ea uictoria, quã de Radagasio assecutus fuerat, quòd solus tam facilè omnia administraret, maiorẽ in spem imperij rapiendi exarsit, Alaricũ ueterem amicũ multis nuntijs hortatus, ut in Italiã armatus transcendat. Inde uerò Burgundiones, Sueuos, Alanos, qui Rheni ripas insederant, creberrimis nuntijs solicitat, ut in Gallias transmittant: ipse interim Consul designatur. Deinde cùm quotidie nouos in Gallijs motus excitari nun-

Alaricus 53. rex externus.

Alaricus in Italiam mouit.

Hieronymus de Gothorum seueritate.

Stilico Gothos in Italiam uocat.

tiaretur, suadet Honorio, ut ad eos sedandos proficiscatur: facilè enim sua autoritate omnia componere posset: sese interea Alarico occursurum, quem in Italiam iter instituisse asserebatur. Re igitur per Stiliconem ex sententia composita, eodem ferè tempore & Honorius in Gallias proficiscitur, & Alaricus apud Rauennam castra locat. Deinde colloquio inter eum & Stiliconem habito, pollicetur Stilico daturum se operam apud Honoriũ, ut in Italia, aut Gallia habeat sedes, & stipendium. Grata erat Alarico conditio, quæ offerebatur. At callidus Stilico simulat se eius conditionis responsum ab Honorio expectare, illo tamen uafro consilio, ut si quid de Honorij casu interim intelligere possit. Posteà uerò quàm Alaricus bis aut ter Stiliconem de promissis appellatum rem differre animaduertit, fraudem aliquam subesse uereri cœpit, & importunius colloquij finem urgere. At contrà Stilico trahere omnia, & alias, deinde alias moræ causas nectere. Sunt qui scribunt, toto triennio rem à Stilicone ductam, dum concepti sceleris tempus, & occasionem quærit. Immò sunt qui scribunt, Stiliconem, quia dux excellens, & rei militaris peritia præditus erat, facilè Gothos uincere potuisse, si uoluisset.

Stiliconis insignus dolus & fraus.

CAPVT IX.

Alaricus à Stilicone illuditur.

CVm uerò Alaricus ludos sibi liquidò dari perpenderet, Honorium clàm per oratores docuit perfidiam Stiliconis, orans, obtestansq; sedes sibi in ea Galliarum parte dari, in quã Sueuos, Alanos, & Burgundiones (ducibus Vandalis) breui irrupturos apparebat: contra quorum insultum se pro Romano imperio pugnaturum promittebat. Resciuerat uerò Honorius, plerisq; alijs deferentibus, quid Stilico moliretur. Quare ad eum scribens, iussit ut cum Gothis pacem faceret, illisq; diem statueret, infra quam Italia

Honorius Gothis in Gallia sedes concedit.

profecti in Gallias se conferrent. Literis itaq; ab Honorio Imperatore acceptis, Stilico pacem cum Alarico, Vesgothisq;(prout iussus erat)illico firmauit,et profecturis quæcunq; itineri duxerunt necessaria,summa cum amoris liberalitatisq; simulatione cõcessit. Quos posteà intelligens initæ pacis fiducia, & profectionis solicitudine omnẽ belli curam abijcere, nullis castris se omnino munire, sed salutem suam nimia securitate negligere,sacrũ paschatis diem delegit, in quo partim religione otiosos,partim epulis & uino obrutos,ad unum omnes confodi posse consideret,imperat Sauli Hebræo homini, cui summã rerum apud castra demandarat,ut cum delecto copiarum flore sacrosancto paschatis die Gothica adoriatur castra. Ipse interim Romam proficiscitur.Iudæus autem,ut imperatum erat,primo die paschatis Gothorũ castra inuadit. Oritur ingens in castris tumultus:quo Alaricus perculsus,primùm cunctatur quid agatur: at postquàm hostem esse armatum cognoscit, elata uoce deprecatur per Christi fidem,si humana nõ ualeat,ut eo die prælio abstineat,& in crastinã lucẽ expectet. Quibus uerbis Iudæus magis prouocatus,acrius insistebat,atq; urgebat.Romani uerò in summam admirationem ducebantur, cùm uiderent neminem Gothorum armatum progredi,sed uulnera potius, mortemq; pati, quàm arma capere, id quoque unum agere, ut uocibus & manibus in cœlum leuatis,diuinam opem obtestando,auxilium ex alto poscerent, admirandum cunctis seculis exemplum reliquentes, quòd potius mori,quàm se defendendo Christianæ ecclesiæ festũ uiolare uoluissent.Cæterùm impellente Iudæo, & pugnam magis atq; magis accendente, motus in uindictam Deus animos Gothorum tum impietate,tum perfidia Romanorum oppressos erexit.

Stiliconis impietas.

Saul Hebræus Gothos die paschali impugnat.

Gothorum summa in Deum pietas, & patientia.

Gothi potius mori quàm festũ Christi violare voluerunt.

CAPVT X.

Alarici ad bellum exhortatio.

ALaricus ſiquidem, poſteaquàm tam impiam uidet hoſtis pertinaciam, cõuerſus ad ſuos: Perſoluimus, inquit, cõmilitones Domino Ieſu Chriſto quem debuimus honorem: ipſe nobiſcum pœnas de tam ſcelerato hoſte requirat, qui niſi noſtrum ſanguinem biberit, nullo modo ualeat ſatiari. Agite ſigniferi, educite ſigna, negligite caſtra: non ad tuenda ualla nati eſtis: uirtutem patriam in acie ſagittis, gladijsq; declarate. Hæc fatus ipſe primus cum globo militum uix ſatis armatus in hoſtem fertur: tanta continuò animorũ cõuerſio facta, ut Gothi uelut in rabiẽ uerſi, ex omnibus caſtrorũ portis erumperent. Romani (ut diximus) prius incredibilem Gothicæ gentis pietatem admirati, cùm primùm aduerſa in ſe ſigna ferri conſpiciũt, ſuſpenduntur animo tum religione, tum metu. Sed quod conſilium? quis conatus efficax eſſe poterat aduerſus iratum & inuictum Deum, & pro innocentia Gothorũ tunc agentem? Quamuis enim Romani perfidorum Iudæorum auxilio ſubnixi acerrimis animis pugnarent, tamen inualeſcentibus Gothorum uiribus & armis, in una pedum pernicitate ſalutis ſpem ponere cogebantur. Deinde quocũq; ſors tulit diſſipati, palanteſq; illi pauciſſimi, qui cæde ſupererant, ferebantur. Quippe ad internicionem penè deleti fuerũt. Caſtriſq; Romanorũ occupatis & direptis, Gothi ſpolia diuiſerunt. Profligati per hunc modum Romani infeliciſſima omnium pugna, quas octingentis ab annis feciſſent, Stilico interim ad eius ſtragis nuntium animo erat plurimum cõſternato, præſertim quia intelligebat Gothos, omiſſo trãſitu in Gallias, in ſe confeſtim exercitum conuerſuros. Proindè exercitum reparaturus, ſupplementum ab Imperatore poſtulauit. Immiſit uerò Honorius duces, qui dignam ultionem de perfidia Stiliconis ſumpſerunt. Eoq; modo Stilico ipſe, qui

Romanis à Deo terror immittitur ob læſam Gothorum innocentiam.

Romanorũ exercitus ab Alarico deletus.

qui (iuxta Orosij uerba) ut unum puerum purpuram induceret, totius humani generis sanguinem dedit, cum Eucherio filio, cui parabat imperium, est occisus. *Stilico cum filio trucidatur.*

CAPVT XI.

Qvippe Alaricus aliquot dies tum recipiendis, tum subigẽdis urbibus absumpsit. Deinde superato Apennino Romam ducit, nullis obuiàm factis. Tandem urbs Roma gẽtium domina, Christianæ fidei domicilium, omni ope destituta capitur à Vestrogotho Rege: qui etsi esset Arrianus, tamẽ longè mitius uictoriã in deuictos hostes exercuit, quàm complures nostri temporis Principes in subditos, & fideles ciues suam potentiam extendunt. Quamuis enim direpta fuerit Roma, tamen sacris ædibus, & omnibus in eas confugientibus quadam incredibili pietate parcebatur: inmò ipsi Gothi plerosque Romanorum suis humeris in templa portauerunt, ne in cæteros milites minus clementes inciderent: quanquam Hieronymus in Epistola de obitu Marcellæ ex rumore scribens affirmet, hanc urbis Romæ direptionem non sine graui seueritate, & cum magna armorum licentia perpetratam. Sed audiendi sunt potius S. Augustinus, & Orosius, qui hanc historiam sibi magis compertam tradiderunt. Ille enim in tertio lib. de ciuitate Dei, cap. XXVIII. Gothis admirandam clementiam tribuens inquit: Gothi tam multis Senatoribus pepercerunt, ut magis mirum sit, quòd aliquos peremerunt. Hic uerò Orosius lib. VII. cap. XXVIII. miris exclamationibus in laudem Gothicæ gentis utitur. Ibi enim uidere licet, Gothos uehementer horruisse sacrilegia, & non solùm sacra uasa aurea & argentea, magnitudine & pondere ac pulchritudine pretiosissima, in sacras ædes retulisse, uerùm etiam omnes tam Ethnicos, quàm Christianos ad Sanctorũ

Roma ab Alarico capitur.

Alarici in deuictos hostes clementia.

Hieronymus.

basilicas cõfugere uolentes, è medio interiectu Vrbis exertis undique ad defensionem gladijs saluos & liberos deduxisse. Praeterea diuinum furorem ob nimiam eorum clementiam prouocatum, eodem tempore clarißima Vrbis loca, quae Gothi inflammare nequiuerunt, fulminibus diruisse: immò, ut nõnulli putant, ipsum Alaricum, quòd superbam Romanorum lasciuiam, & blasphemiam non satis corripuisset, breui extinxisse, quemadmodum olim illum Saulem Hebraeum, quòd Amalechitis contra diuinam uoluntatem pepercisset.

CAPVT XII.

Gothi Romam occupant.

Anno Christi 412.
Anno condita Vrbis 1164.
Brẽnus Gallus.

Siue igitur paruo (ut inquit Orosius) negotio, siue post passam à Romano populo (ut alij uolunt) acerbißimam famem, Gothi sub ductu Alarici Regis urbem Romam, rerum ad id temporis dominam occupauerunt, ab ea die (quam Calendarum Aprilis fuisse satis constat) destinata hactenus Romani imperij inclinatio inchoauit, anno uidelicet à Christo nato quadringentesimo duodecimo, ab Vrbe uerò condita sexagesimoquarto supra centesimum & millesimum: fuitq; haec secunda Romanae urbis captiuitas post illam, quam à Brenno Gallo olim passa fuit. At si inuicem comparentur Brenni, & Alarici uictoriae, superat profectò Gothus gloria Gallum. Ille modicam adhuc Vrbem cepit, & pastorales casas eius flamma consumpsit: hic gentium omnium Reginam. Ille arce frustratus, atque inde repulsus: hic tota potitus Vrbe, partim spoliatam, partim incensam reliquit. Profecti Vrbe tertia die, quam ingreßi fuerant Gothi, Campaniam, Lucaniam, & Brutios populati sunt. Fretum postea traijcere, ut Siciliam diriperent, conatos, tempestas exorta prohibuit, quae nauibus allisis aliquot cohortis absumpsit.

absumpsit. Ipsis interim in uarias sententias an regrediendum, uel progrediendum esset distractis, moritur Alaricus, morbo correptus apud Cosentiam, anno uix dum à Romana direptione circumacto: quem gens iacturam sepulchri plurimi facere solita, ne ultio aliqua in mortua ossa posit exerceri, in deriuati amnis alueo condendum curauit, locello ditissima Regis supellectili completo. Et ne post eorum profectionem sepulchrum eius ab incolis sciri posset, amne in cursum restituto, fossores, qui operi interfuerant, trucidarunt. Alarici mors.

CAPUT XIII.

Athaulpho deinde mortui Alarici consanguineo publica Gothorum sententia regni Gothici administratio defertur: qui etsi proceritate staturæ minus conspicuus erat, tamen forma & mẽtis uigore nulli cedere uidebatur. Hic suscepto regno iter denuò Romam reflexit, eamq; denuò spoliauit, Imperatore Honorio nihil resistere audente, cuius & germanã Gallam Placidã, Theodosij Imperatoris ex altera uxore filiam, Vrbe captiuam abduxit: quam tamen ob generis nobilitatem, formæq; pulchritudinem, & castitatis integritatem, apud Forum Cornelij suo matrimonio copulauit, ut gentes hac societate comperta, quasi adunata Gothis Repub. efficacius terrerentur. Honoriumq; Augustum, quamuis opibus exhaustum, quasi cognatum grato animo prosequebatur, plurimum ad id per prudentem coniugem Placidam inclinatus. Tradit enim Orosius ex beatißimi Hieronymi testimonio, Barchinonensem uirum nobilem narrasse: Concupiuit aliquando Athaulphus, Roma funditus euersa, alteram ædificare Vrbem, quæ in locum demortui nominis Romani Gothicum referret, & quemadmodũ ea ciuitas Gothia Ro

Athaulphus 4. Rex externus.

Galla Placida.

Athaulphus Romam euertere, & in eius locũ Gothiam ædificare propesuit.

mæ suffecta esset, sic & ipse nouæ conditor Vrbis in Augustorum surrogatus locum, posteris imperij cognomentum relinqueret Athaulphorum. Sed Placidæ cõiugis cõsilio persuasus, quod mente cõceperat omisit. Hæc enim maritum à proposito reuocatura, ad eius memoriam reuocauit, quomodo Romanum nomen multis & præclarißimis gestis ad tantam sublimitatem ascenderat, ut nequaquam poßit aliqua gens eius gesta superare, aut æquare. Proinde Athaulphus intantum mutauit sententiam, ut Romanæ dignitatis, cuius nequiret esse imitator, fore optauerit restitutor. Præterea ne quicquam omitteret, quod Galla Placida ab eo postularet, Honorio Imperatori libertatem & pacem concesßit, Romamq́; & totam Italiam, quã in manibus habebat, ei per summam & nimiam amicitiã, ac liberalitatem restituit, aut potius donauit. Itaque constituta cum Honorio pace, Italiaq́; relicta, Athaulphus tota Gothorum gente comitatus in Gallias transitum accelerauit, inimicos Romani imperij Sueuos, Alanos, Francos, Vandalos, qui tunc eas transito Rheno iuxta Stiliconis machinationem occupauerant, expugnaturus. Cuius aduentum Sueui, & Alani formidantes, iunctis uiribus in Hispanias transiuerũt. Franci uerò ad Parisios translati sunt: ubi nomen suum inuehentes, regnum fundauerunt, quod per incrementa plurima hodie quoque floret. Sed Vandali auditu Gothorum ex Italia transitu, memores adhuc ex relatione maiorum suorum, quid incommodi dudum à Gothis, & Rege eorum Geberico (de quo antea diximus) sustinuerunt, non expectato eorum aduentu, in ulteriora Hispaniarum contenderunt.

Athaulphus omnia cõsilio Placidæ coniugis faciebat.

Athaulphus Romam & totã Italiam donauit Honorio Imperatori.

Athaulphus in Gallias mouit.

CAPVT

CAPVT XIIII.

TAli ergo modo Galliæ uenienti Athaulpho patuere, ipsiq; ut domino & Regi paruerũt. Sed Athaulphus quamuis iam confirmatus esset in regno Galliarum, attamen quemadmodum prius Romam, & totam Italiam in manus illius Honorij Imperatoris, quem historici inertissimum fuisse affirmant, liberè restituerat, ita nunc Gallias suorum Gothorum laboribus & periculis acquisitas, expulsis inde fortissimis gentibus, ad manus eiusdem Imperatoris gratis donare non dubitauit. Deinde cùm compertam habuisset Vandalorum in Hispania tyrãnidem, statuit oppressæ Hispaniæ tam contra Vandalos, quàm contra quoscunq; barbaros opportunum auxilium afferre. Itaq; imbelli turba Barchinone relicta, mouit in Vandalos, sæpiusq; manus cum illis conseruit, antequam eos importunè pugnando superaret. Interim euenit, ut quædam conditiones, quæ in pactis habebantur, ab Honorio minimè præstarentur. Cœpit in Italiam respicere, ut eò remearet, armis recuperaturus, quod per imprudentiam amiserat. Sed audiens post suum abscessum Alpium claustra ab Imperatore communita, tacitam in corde indignationem reprimens, in Hispaniam ulteriorem transire disposuit, inde in Africam transmissurus. Sed hoc eius propositum multæ uariæq; difficultates undecunq; emergentes impediuerũt. Nam Imperator Honorius, cum iam Athaulphi beneficio liberam teneret Italiam, & Gallias, cogitauit per summam ingratitudinem, quomodo Athaulphum ex Hispanijs eijceret, Gothorumq; nomen penitus inde amoueret. Sed non erat tam fluxa fides Hispanorum, ut sinerent Gothos tanta iniuria per ingratissimum Imperatorem affici. Iam enim sedes ibi fata quietas pro sempiterna Gothici regni gloria disponebant. Igitur Constantinus ab Honorio magister

Athaulphus fit Rex Galliarũ.

Athaulphus Gallias Honorio imprudenter donat.

Honorius erga Athaulphũ ingratus.

Athaulphus in Hispaniã mouit.

Honorius cõtra Athaulphum.

militum designatus, magno apparatu exercitũ in Athaulphum expediuit. Quo comperto Athaulphus indignatione non mediocri perculsus, quòd Romanus Imperator, cui ipse pepercerat, cui libertatem reddiderat, cui Romã, Italiam, & Gallias subiecerat, in se mitteret exercitum, nullo germanæ (quam coniugem tenebat) respectu, nullaq; fœderis, aut tantorum beneficiorum contemplatione. Igitur autoritatem, & fauores pro euertendo tam ingrato Principe sibi comparaturus, Athalum quendam Romanum in Imperatorem (teste Blondo) erexit: qui Athalus in Hispaniam usque Bethycam nauigio aduectus, iudices in Africam misit. Sed cùm non satis prudenter sibi prospiceret, ab Honorianis superatus, ad infelicem fortunam est reseruatus. Attamen hanc eandem Athali sublimationẽ Procopius Alarico tribuere uidetur. Deinde Athaulphus potẽtem exercitum cõscripturus, Gothorum proceres, ut secum in bellũ proficiscerentur, conuocauit. Sed minimè parẽre uoluerunt, asserentes ipsum unius mulierculæ blandimentis delinitum Imperatori Romano, quem in manibus habuerat, eiusq; delendi facultatem acceperat, pepercisset, & omnem Gothicæ militiæ fructum in eum imprudẽtissimè transtulisset. Igitur tali Gothorum indignatione paulatim gliscente, tumultus exoritur, & eousque eorum animi excreuerunt, ut ad caput Regis perueniret. Ille enim à concitatis simul & indignantibus proceribus impetitus trucidatur: qui si potius sapientes uiros, quàm suæ mulieris blanditias attendisset, diu feliciterq; regnasset, & Romanum imperium Hispanorum nationi subiecisset.

Athalus Romanorum Imperator ab Athaulpho creatur.

Athaulphi cædes.

CAPVT XV.

Sigericus 55. rex Gothorum externus.

Sigericus, absumpto fatorum uiolentia Athaulpho, Rex à Gothis constituitur. Hunc enim, quia semper

uisus

nisus fuerat Romanorum conatibus obniti, præcipua ueneratione colebāt, existimātes ipsum potius honesta bella, quàm turpem pacem cum Romanis ingredi uelle. Tunc enim comes Constantius, etsi maximis Romanorum armis instructus ad bellum contra Gothos procederet, conabatur tamen omnibus ingenijs efficere, ut Gothi aliquas pacis conditiones admittere uellent: in quas cùm Sigericum propensiorem attenderent, pœnitentiam egerunt, se Regiam dignitatem ad ipsum deuoluisse. Magnopere enim à pace & quiete abhorrebant, dudum experti, maius damnum ab insidiosa Romanorū pace, quàm ex acerrimis bellis, quæ cum potentissimis Principibus gesserant, prodijsse. Proinde Sigericum, cùm se mollius, siue remissius in re militari gereret, pacisq; conditiones enixius amplecteretur, primùm insidijs, deinde aperta ui eum circumuenientes trucidauerunt. Ita exosa Gothicæ genti quies erat, quòd ad summa quæque comprehendenda belli ardor, & fiducia uirium illam animaret: immò tantos animos illi fecerat Vrbs occupata, & Italia in manibus habita, quam se sponte, & tam faciliter deseruisse dolebat.

Constantius comes cōtra Gothos.

Gothi à pace & quiete abhorrent.

Sigericus occiditur.

CAPVT XVI.

Vallia deinde in demortui Sigerici locum concordibus Gothorum suffragijs Rex surrogatur: qui etsi pronior ad pacem, quàm ad bellum esset, ueritus tamen priorum Regum casum, deliberauit potius suos proceres, & populos in bellorum discrimina educere, quàm ab eis (cùm tam pertinaces quietis & pacis osores essent) ad aperta uitæ pericula deduci. Quocirca magnam eorum manum classe armisq; instructam, in Africam transmittere contendit. Sed hi omnes in Gaditano freto periclitati (nullo ex eis euadente) perierūt. Territus ergo eo maximo

Vallia 56. Rex externus.

Gothi in Africā transituri periclitantur.

& aperto Dei iudicio Vallia, non est ausus denuò bellum in Africam transferre, memoriæq; subiecit illam insignem cladem, quam Gothi pridem sub Alarico in Siciliam transituri sustinuerunt. Proinde persuasis Gothorum proceribus, & consentientibus, pacem cum Honorio Imperatore datis hinc inde lectißimis obsidibus constituit, & Gallam Placidam, quam post Athaulphi mortem honorificè apud se, honesteq; habuerat, fratri reddidit, societatem belli contra cæteras gentes, quæ Hispanias occupauerant, pollicitus. Ea pace firmata, Honorius Constantio Cæsari designato eandem Gallam Placidam sororem matrimonio copulauit: ex qua Valentinianum eius nominis tertium suscepit. Exinde Vallia & Constantius (ut in fœdere constitutum erat) cõiunctis copijs in Alanorum gentem ducentes, eam apud Emeritam Lusitaniæ metropolim incolentem inuaserunt. Proditum enim est in Romanorum historijs, cõplures gentes (duce Constãtio, Constantini tyranni filio) Pyrenæi claustra prodentibus Honorianis ingressas, & illico ulterioris Hispaniæ prouincias inter se sortitas fuisse: solisq; Vandalis Bethyca, Alanis Sueuisq; Lusitania sorte obuenit. Et sorte iterum inter Alanos, & Sueuos ducta, hi Vlixbonã, siue Olyßipponem, & quicquid ultrà pertinet ad Bethycam: illi Emeritam cum omni Gallicia obtinuerunt. Soli tamen Cantabri & Astures, Galliciæ prouinciæ populi, in Romanorum fide permanserunt.

Gothi & Honorius confœderãtur, et Galla Placida fratri restituitur.

Galla Constantio nubit. Valentinianus tertius nascitur.

Emerita Lusitaniæ metropolis. Gentes diuersæ Hispanias occupauere.

CAPVT XVII.

VNde satis apparet, quantis calamitatibus & uexationibus opprimebatur inclyta natio Hispanorum ante Gothorum imperium: sub quo non solùm liberata fuit ab omni exterarum gentium incursu, sed in eam amplitudinem & gloriam ascẽdit, ut nunc aut præcipua,

Hispania in libertatẽ per Gothos surrexit.

aut inter præcipuas totius orbis nationes meritò existimetur. Primum igitur bellum Valliæ, post inita cum Romanis fœdera, erat contra Alanos & Sueuos, in quos unà cum Constantio Honorij genero ualidum exercitum duxit, eosq; graui prælio apud Emeritam (interfecto eorum Rege Achace) superauit. Fuit autem ea uictoria cæteris gentibus Hispaniam diuexantibus maximo terrori, ut solicitè cogitarent, quomodo se à Gothorum potentia cum Romano Imperio coniuncta defensarent. Quamobrem missa ad Honorium legatione postularunt, ut à Gothorum societate discedens pacem secum constitueret, ipsosq; inter se sineret bellorum euentum experiri, & se inuicem lacerare, futurũ prudentissimè memorãtes, ut apud quemcunque fuisset uel clades, uel uictoria, Romanæ Reipublicæ instaurationi, amplitudiniq; accederet. At tunc Honorius prudentior erat, quàm quòd sibi tam perniciosam à Gothis alienationem persuaderi pateretur. Constantius enim consors Occidentalis imperij ab Honorio assumptus, Augustus constituitur: qua dignitate prouectus, nihil magis utile & necessarium duxit, quàm cum Vallia & Gothis fœdera dudũ inita renouare, ut in Hispanijs reliquam gentium multitudinem delerent, aut effugarent. Itaque eidem Valliæ Tolosam cum aliquot Auxitanæ prouinciæ ciuitatibus subiecit: quæ tota regio Vasconia Gothica lingua appellata fuit, id est Latinis uerbis (teste Blondo) Gothia Occidentalis. Ego autem puto Gothos Vasgothiam, non Vasconiam à principio dixisse: quod uocabulum quamuis usque ad nostram ætatem tenuerit, tamen magnam (ut conijcimus) mutationem in prouinciæ finibus fecit temporis longitudo.

Vallia cõtra Alanos & Sueuos.

Achaces Alanorum Rex.

Gothi hostes Romani imperij deleuerunt.

Vasconia, id est, Vasgothia.

CAPVT XVIII.

Deinde Vallia duodecimo anno regni sui (teste Iordane) uidens Vandalos in suis finibus, id est, Hispaniæ solo, audaci temeritate ab interioribus partibus Galliæ, ubi eos dudum fugauerat Athaulphus, egressos, cuncta deprædando uastare, mox cõtra eos grãdi contracto exercitu processit. Quod cùm rescissent, timerentq; Vandali, de mutandis sedibus cogitare cœperunt. Iamq; Romani imperij fato exposcente, à Bonifacio comite Gizericus Rex Vandalorũ in Africam inuitatur: à quo etiam multa prece exorati sunt Vãdali, ut siue mallent stipẽdia, siue prædam urbiũ, siue ipsas Africæ urbes, in præmium acciperent, ut opem illi aduersus Imperatorẽ, præsidiaq; afferrent. Itaq; Gizericus oblatam illico conditionem amplexus, Vãdalos cum uxoribus, & liberis, omniq; supellectili, factaq; per tot annos in Gallijs & Hispanijs præda, nauibus imponẽs, per fretum Gaditanum transmisit in Africam, non magis Bonifacio auxilium allaturus, quàm nouas sedes in ea regione occupaturus. Alani autem, & Sueui mansére apud captas in Lusitania regiones, donec distinctis postea temporibus ad suos protectores Vesgothos cõfugerent in Bethycam, quam ipsi Gothi discessu Vandalorum uacuam obtinuerunt. Sed fortè operæpretium fuerit ostendere, qua necessitate ductus fuerit Bonifacius, optimus quidem Romanæ militiæ in Africa dux, Vandalos in auxilium contra Imperatorem inuocare. Erat enim origine Thrax, sed morum humanitate præclarus, quem in Africa tribunum & comitem beatus Augustinus Episcopus Hipponensis summè dilexisse uidetur. Sed inter hunc Bonifacium & Castinum Consulem Romanum, tanta controuersia ob æmulationem uirtutis incidit, ut necesse fuerit, uniuersam Rempub. ob priuatum eorum odium periclitari. Extant

Vandali à Gothis in Africã fugantur.

Bonifacius Vãdalos in Africam uocat.

Gizericus Rex Vandalorum.

Bethyca.

S. Augustinus Episcopus Hipponensis.

Bonifacius & Castinus inimici.

complures ipsius S. Augustini Episcopi epistolæ ad Bonifacium, & Castinum, quibus summoperè conatur eos ad concordiam reuocare. Sed quemadmodum transitus à gratia in odium quàm facilis esse solet, ita difficilè ab odio reditur in gratiam. Similis quoque inimicitia inter eundem Castinum & AEcium suborta, occasionem præstitit, ut AEcius Attilam, & Hunnos ad extremam Italiæ ruinam (ut suprà diximus) inuitaret. AEcius Attilam in Italiam vocauit, vt suprà lib 9. cap. 4.

CAPVT XIX.

ET quia Alanorum nomen hoc tempore multam in historia memoriam habet, quòd Sueuis frequenter iuncti fuerint, siue cùm Rhenum transirent, siue cùm Gallias infestarent, siue cùm Hispanas prouincias inuaderent, nonnulla de eorum origine commemorabimus. Sueuorum quidem natio in Germania usque hodie notissima est: quãuis etiam dubitari possit, an ipsa ex Sueonia Septentrionali originem ducat. Inquit enim Lucanus: Alani unde uenerunt. Sueui Lucanus.

Fundit ab extremo flauos Aquilone Sueuos.

Non enim Sueui, qui uulgò Suaui dicuntur, in extremo Aquilonis habitant. At Alani qui fuerunt, aut unde uenerunt, maius dubium est. Ptolemæus in Asia longè ad Orientem inter Scythicas nationes describit Alanos montes, & populos: sed an ea gens populariter egressa nouas sedes quæsiuerit, nemo dicit. Gothorum, Gepidarum, Hunnorum, Bulgarorum, Vngarorum, Lõgobardorum, Turcorum, Tartarorũ irruptiones tenemus certis autoribus, tempora signantur, nominantur duces, & quò uenerũt cõmemoratur: de Alanis autem, quando, & quibus ducibus sunt egressi, dubitatur: nisi quòd Moscouitæ à nõnullis Roxalani dicuntur, quasi dicendum esset Rußi Alani. Aut si ad illã gentium uaginam, Scandianam insulam, referenda fuerit. Roxalani Moscouitæ dicuntur.

Alanorum origo, credi potest eos Alandos fuisse, qui in insulis inter Scădiam & Finningiam habitant, & in uicinam Rußiam antiquißimo tempore commigrasse. Facit inopia scriptorum antiquorum, ut diuinare oporteat in his & similibus rebus, in quibus libenter sum cessurus probabiliora afferenti. Procopius tamen dißimulandus non est, qui in tertio lib. de bello Vandalico Alanos Gothicum esse genus apertè fatetur. Iosephus autem septimo libro belli Iudaici, cap. XLII. *affirmat ipsos Scythas esse, & iuxta flumen Tanaim, & Mæotides paludes sedes habere. Sed ad propositum redeamus. Vallia Gothorum Rex adeò cum suis Gothis (teste Iordane) in Vandalos concitatus erat, ut uoluisset etiam eos in Africa persequi, nisi eum casus, qui dudum Alarico ad Africam tendenti contigerat, reuocasset. Quocirca contentus eos incruenta uictoria superasse, & profligasse, Tolosam reuertitur. Deinde post diuturnum, sed parum tranquillum regnum, rebus exceßit humanis.*

CAPVT XX.

Theodericus 57. Rex externus.

THeodericus *deinde post potentißimi* Valliæ *Regis fata à Gothis in regni solium sublimatus est, magna totius* Romanæ Reipublicæ *salute. Nisi enim talis, tantusq́;* Rex Gothis *atque* Hispanis *eo tempore contigisset, non solùm de* Hispania, *sed* Gallia, & Italia, *atque toto* Romano *imperio tunc actum fuisset. Enimuerò ille Attila diuinæ iracŭdiæ flagellum, cuius suprà meminimus, uolens* Romanum *imperium aut sibi subijcere, aut penitus extinguere, mißis legatis ad hŭc* Theodericum *Gothorum Regem, omni ingenio & astutia (quemadmodŭ diximus) conabatur eum à* Romano *Imperatore* Valentiniano *in suas partes attrahere. Sed tunc* Theodericus *non solùm Gothica fortitudine, sed* Hispanica *prudentia animatus, callidißimi*

Attilæ astutia. Libro 9. cap. 3.

lidißimi hostis legatione contempta, sese partibus Imperatoris *(cuius etiam tunc legati aderant) addixit.* Quod *si fortè non fecisset, profectò illa* Cathalanica *pugna non libertatem, sed perpetuam seruitutem* Occidentali imperio *peperisset.* Erat *hic* Theodericus *homo summa moderatione compositus, animi corporisq; dotibus insignis: qui etsi à* Romanis, *Romanorumq;* Imperatoribus *grauibus iniurijs affectus esset, utpote eorum importunis bellis lacesitus, attamen cùm uideret extremam ruinam* Romano *imperio, & toti* Italiæ *ab* Attila Hunnorum Rege *imminere, omnium præteritarum iniuriarum penitus oblitus seipsum, & totius* Hispaniæ *uires contra tam formidabilem hostem obiecit.* Nam *educto ex Gothis &* Hispanis *exercitu, tam uiribus ualido, quàm numero hominum uix comprehensibili, ad campos Cathalanicos pro* Romani *imperij libertate pugnaturus accesit: in quo quidem cruentißimo prælio quantum præstiterit, pugna illa Attilana, quæ à nobis superius est commemorata, satis ostēdit.* Cùm *enim* Theodericus *exercitum exhortaturus hinc inde discurreret, equo delapsus, pedibusq; suorum conculcatus, uitam præmatura senectute conclusit, uictoria tamen apud* Gothos *&* Romanos *remanente.*

Theoderici insignis modestia.

Campi Cathalanici.

Lib. 9. cap. 5.

CAPUT XXI.

THorismūdus *autem* Theoderici Regis *filius, patrem in bellum* Cathalanicum *secutus, magna fortitudinis opera contra* Hunnos, *eorumq; confœderatos, & belli socios ostendit.* Nam *sumpto secum* AEcio Romanæ *militiæ duce, primùm* Attilanos *ab opportuno loco, in quo sibi felicem belli exitum polliceri uidebantur, eiecit: deinde eos pugnando insecutus, non antea cedentes cædere destitit, quàm atra nocte à pertinaci pugna cessare cogeretur.* Qua

Thorismundus 58. Rex externus.

Thorismūdi in bello Attilano periculum. irruente, cùm crederet se ad propria agmina redire, ad hostium carpenta ignarus incurrit: quem fortiter dimicātem, quidam capite uulnerato, equo deiecit. Sed suorū, qui aderant, prouidētia liberatus, à præliandi proposito cessauit.

AEcij periculū. AEcius uerò simili noctis confusione à suis castris auulsus, cùm inter medios hostes uagaretur, magna formidine affectus est, ne ab hostibus circumuentus caperetur. Tandem ad socia castra perueniens, reliquum noctis scutorum defensione transegit. Postera die luce exorta cùm campi cadaueribus pleni essent, & Gothi se uictores putarent, admirari cœperūt ubinam esset Theodericus. Quocirca diutius inter densissima cadauera inquirentes, tandem inuenerunt, inuentumq; cantibus honorabant, atq; inimicis inspectantibus abstulerunt. *Theoderici funus.* Videres Gothorum globos dissonis uocibus concrepare, atque inter furentia bella Regio funeri piam reddidisse culturam: fundebantur quidem lachrymæ, sed quæ à uiris fortibus impendi solent. Mors itaque erat non tantum molesta, quantum gloriosa, ad quam etiam hostium superbia frangi putabatur, quando Regis efferri cadauer cum suis insignibus inspiciebant. Siquidem Gothi Theoderico adhuc iusta soluentes, armis insonantibus Regiā deferunt maiestatem: fortissimusq; Thorismundus ad manes charissimi patris (ut decebat) exequias est prosecutus. *Thorismūdus in Attilā uindicare proposuit.* Quod postquam peractum est, orbitatis dolore commotus, & uirtutis impetu, qua ualebat, in Hunnorum reliquias paternam necem uindicare constituit. Tunc Gothi tam pertinacibus animis Hunnorum cateruas inuadunt, ut Attilā penè trucidassent, nisi prouidus effugisset, & se suosq; illico intra septa castrorū, quæ plaustris uallata habebat, inclusisset: in quibus etsi fragile esset munimentum, tamen quæsierunt subsidium uitæ, quibus paulò antè turres, & mœnia obsistere nequiuerunt.

CAPVT

CAPVT XXII.

Itaque, Thorismundus non solùm mortem patris seueriter uindicasset, uerumetiam Attilam, & totam eius potentiam deleuisset, nisi AEcij consilio in medio belli ardore à proposito reuocatus fuisset. Is enim metuens, ne Hunnis funditus interemptis, à Gothis Romanum imperium premeretur, persuadet Thorismundo, ut ad sedes proprias remearet, regnumq; à patre relictum quantocyus arriperet, ne eius germani, sumptis paternis opibus, regnum Vestrogothorum occuparent, grauiterq; dehinc cum suis, atque infeliciter pugnaret. Quo consilio non ambiguè (ut datum est) sed pro sua potius utilitate suscepto, relictis Hunnis redit in Hispanias. Sic humana fragilitas dum se suspicionibus permittit, magnam magnarum rerum occasionem imprudenter amittit. Itaque Thorismundus Regia maiestate subuectus, Tolosam ingreditur. Hic licet fratrum, & fortißimorum consanguineorum turba suffultus esset, attamen sui regni initia tam sapiēter moderatus est, ut nullius reperiret de regni succeßione certamen. Nec longè pòst Attila non leuiorem belli molem in Alanos mouere contendit, ut illis superatis fortior in Gothos progrederetur. Sed Thorismūdus fraudem Attilæ pari ingenio præsentiens, ad Alanos, collecto in eorum defensionem exercitu, iter accelerauit, ibiq; superuenientis Attilæ motibus præparatus occurrit: consertoq; prælio, penè similiter de eo uictoriam, ut prius in campis Cathalanicis, reportauit: fugatumq; à partibus suis, in sedes proprias omni spe uictoriæ frustratum profligauit. Sic Attila famigeratißimus, & multis uictorijs inclytus, dum quærit famam amissæ uictoriæ recuperare, geminatā contraxit infamiam, ingloriusq; exceßit. Thorismundus autem profligato tam acri hoste, ad Tolosam cum incruenta

AEcij astutius quam utilius consilium.

uictoria, et saluo exercitu remeauit. Deinde cōposita inter suos pace, tertio anno regni sui ægrotans, dum sanguinē de uena tollit, à proprio cliente (subtractis antea armis) trucidatur: una tamen manu, quam liberam habebat, scabellū tenens, aliquot ex insidiantibus repreßit, & occidit.

Thorismūdus à proprio seruo occisus.

CAPVT XXIII.

Theodericus 59. Rex externus.

Riciarius Sueuorum Rex.

THeodericus præmortui Thorismundi frater, & in regno Gothorum successor, etsi ad Regiæ maiestatis officia dignus ab omnibus iudicaretur, tamen hanc suæ claritatis æstimationem plurimum imminuit illa eius ambitio, qua regnum occisioni fratris cooperando præoccupare, quàm expectare malebat. Sed quod ille commisit in fratrem, coactus est à cognato sustinere. Riciarius nanque Sueuorum Rex, cùm consideraret huius Theoderici regnum per insidias, atque fraternam cædem occupatum, occasionem dedisse magnæ in Gothica gēte controuersiæ, statuit regnum eius domestica discordia labefactatum impugnare. Non enim contentus esse uoluit Gallicia, quam à principio beneficio Gothorum possederat, Lusitaniam uicinā, & omnes Hispanias sibi subijcere cogitabat. Theodericus, comperta Sueui Regis insolentia, continuò mißis legatis eum pacificè monere curauit, ut non solùm ab alienis finibus abiret, uerumetiam nec auderet ea attētare, quibus nihil præter perpetuum odium, & irreparabile damnum assequeretur. Ille uerò animo prætumido respondit: Si hic murmuras, & me uenire causaris, Tolosam, ubi tu sedes, ueniam: ibi si poteris resiste. Theodericus autem dißimulanter iactabundi hominis uerba excipiens, mox contractis copijs mouit in Sueuorū Regem. Ventum est ad certamen apud Vrbium amnem, qui inter Asturiam & Iberiam fluit, ibiq; fortiter pugnās iustior Gothorū pars uictoriam

assecuta

assecuta est, Sueuorumq́; gentes penè cunctas, usq; ad internecionem prostrauit. Sueuorum gens penè ad internecionem prostrata à Gothis.

CAPUT XXIIII.

Riciarius igitur cernens uictoriam ad hostes inclinari, fuga sibi cõsulturus nauiculam arripuit. Sed tempestas nusquam abire passa fugientem reiecit in litus: ubi à Gothis *comprehensus ad* Theoderici *manus uiuus peruenit: à quo mox ob suæ temeritatis perfidiam capite plexus occiditur. Sueuis tamen, qui post tam cruentam cædem supererant, indulgentissima clementia pepercit. Quibus fidelem hominem* Athulphum *præficiens, iussit ut promissæ fidei rationem haberet, & quòd acceptum tantæ liberalitatis beneficium obsequio, non ingratitudine compensaret. Quod quamuis se integrè facturum polliceretur, tamen cæca dominandi ambitione correptus,* Theoderico *Regi rebellans Sueuorum regnum occupauit. Quocirca* Theoderi*cus contractas denuò copias in rebellem, & eius complices emittere curauit, exeuntemq́; in pugnam facilè superauit. Captus enim, & in triumphum ductus, fortunæ ludibria pati cogebatur, quia maluit* Rex *esse ridiculus, quàm præfectus sub potente* Rege *magnificus. Igitur ob perfidiã uita pariter & regno priuatus, documentum ad posteros transmisit, ne quis* Principum *humanitate & clementia facilè abutatur, aut dominorum mansuetudinem & longanimitatem contemnendam putet. Tunc Sueui rectoris sui nece comperta, pontifices, & sacerdotes suos ad* Theoderi*cum pro uenia impetranda supplices miserunt: quos ille ob pontificalem reuerentiam suscipiens, non solùm impunitatem Sueuis indulsit, sed ut sibi de suo genere* Principem *constituerent concessit: quod & factum est. Confestim enim* Re*simundum sibi Sueui* Principem *creauerũt: qui tranquilla*

Riciarius superatus & occisus.

Gothorum clementia.

Athulphus Sueuus præficitur, & rebellat.

Athulphus superatus occiditur.

Pontificũ apud Gothos ueneratio.

Resimundũ Gothus Sueuis præficit.

temporum pace gauisus, suis quidem præfuit, sed superiorem Gothorum potestatem recognouit: per quæ tempora Theodericus decimotertio regni sui anno occubuit, uitam pariter & temporalis regni gloriam relinquēs. Hic tamen attendendum est, Hispanam historiam, quam Valerius scripsit, non rectè affirmare, quòd Eudoxa Imperatrix hunc Theodericum ex Hispania, ad uindicandā sui mariti Valentiniani Imperatoris necē, ad Romā usq; aduocasset, ipseq; uocationi satisfaciens, non modò Vrbi, sed toti ferè Italiæ graues calamitates induxisset. Sed erat Gensericus Vandalorum Rex, qui ex Africa per Eudoxam inuitatus, urbem Romam intolerabilibus calamitatibus affecit.

Theoderici mors

Valerij Hispani error in historia.

Gensericus Vandalorum Rex uocatur in Italiam.

CAPVT XXV.

Euricus 60. rex externus.

Evricus deinde Theoderici frater, atq; in regno successor, tempora minus turbata expertus est. Quippe cùm Romani eodem tempore ciuili discordia laborarent, aliorum Regum & Principum quieti, quam turbare consueuerant, melius consuluerunt. Multi enim ad Romanum imperium aspirauere post occisum Valentinianum, quem miles Aecij nuper iussu Imperatoris occisi trucidauit. Maximus enim tyrannico more imperium inuasit, Eudoxamq; Imperatricē sibi inuitam copulauit. Sed is audito Genserici Vandalorū Regis aductu, dū fuga euadere conaretur, ab Vrso milite Romano occisus est. Deinde Maiorianus Occidentale imperiū occupans, parum imperauit, occisus paulò pòst in bello, quod susceperat in Alanos Galliæ uastatores. Inde Anthemius Martiani Orietalis Imperatoris beneficio in sceptra Romana successit. Nec multò pòst Olibrius quidam imperare contendit. Demum post omnes Augustus (quem alij Augustulum uocant) imperium assumpsit. Vacabatq; exinde Occidentale imperium per annos

Valentinianus à milite Aecij occisus.

Maximus imperium inuasit, & occiditur.

Maiorianus imperiū occupat, & occiditur.

Anthemius ad imperium peruenit.

Olibrius Imp.

Augustus siue Augustulus.

nos plusquàm trecentos, usq; ad Carolum Magnũ Germanorum, Francorumq; Regem. Intereà Euricus tam crebram Romanorum Principum mutationem considerans; Gallias sibi subijcere contendit. Quod comperiens Anthemius, qui se Imperatorem geßit, ad Britonum auxilia confugit: quorum Rex Riothinus cum duodecim millibus armatorum in Biturigensem ciuitatem contra Euricum pugnaturus aduenit. At Euricus innumerum ductans exercitum, diu contra eum pugnauit, & tandem (antequàm Romani cum eo coniungerentur) superauit, adeoq; prostrauit, ut maiore exercitus parte amissa, ad Burgundionum gentem Romanis confœderatam fugere compelleretur.

Imperiũ trecentis annis vacat.

Carolus Magnus.

Riothinus Rex Britonum.

Euricus contra Romanũ Imp. triumphat.

CAPVT XXVI.

Evricus uerò Aruerniam Galliæ ciuitatẽ occupauit. Ita per quamcũq; occasionem Gothi paulatim suum imperium propagauere, ut si non omnes, saltem potiores terras per Hispaniam, & Gallias, præter solam prouinciam Narbonensem, & nonnullas illi uicinas poßiderent. Hoc est enim illud tempus, quo Romani Hispanias, Galliasq; amiserunt, nec unquam posteà recuperauerunt, & in Gallijs Francorũ, Germanorum, Burgundionũ, Vandalorum, & in Hispania Vestrogothorum orta sunt noua regna: quorum omnium præcipuũ erat Gothorum, quemadmodũ hoc nostro æuo ipsa Hispania, in qua sedes elegerãt, nulli felici regioni secunda esse uidetur. Debent igitur uniuersa Hispaniarũ & Galliarũ regna Gothicæ gentis fortitudini nõ paruas gratias, quòd tunc primũ per eam à duro Romanorũ imperio liberata, nunquã posteà libertatẽ amiserunt, sed in maiorẽ gloriam conscenderunt. De obitu huius Eurici apud Didacum, siue Iacobum Valeram inueni,

Gothi suum imperium propagauere.

Romanis Hispaniæ & Galliæ per Gothos ademptæ.

Gothorũ regnũ per Hispaniã & Galliã præcipuum.

Gothi Hispaniarũ & Galliarum liberatores.

quòd conuocatis ad se proceribus suis prædixit, se ad nonum diem è uita mortali transiturum. Impetrauitq; ab illis, ut Alaricum filium suum in regni solium collocarent, quem etiam multis optimis consilijs contra instantis temporis pericula præmunire curabat, in primis ut Deum super omnia diligeret, mãdata eius custodiret, Dei ministros honoraret, sine fidelium procerum consilio nihil arduum tentaret, subditos amaret, iustitiam coleret, clementiam seruaret, omnibusq; se benignũ & liberalẽ exhiberet. Deinde superueniente nono die, ex temporali regno ad æternũ gloriosa morte migrauit. Elatusq; est cũ summo honore, et publicis ac diuturnis lachrymis non secus ac patriæ pater, in ciuitate Arelatensi tumulatus.

Eurici optima consilia.

Eurici mors.

IOANNIS MAGNI

GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber decimussextus.

CAPVT I.

Alaricus 61. rex externus.

Ptimo igitur, & Prudenti patri Alaricus minus prudens successit: qui defuncti patris uirtutes, & monita minus exequi curauit, quàm imminentis temporis discrimina requirebãt. Pacem enim, quam pater Euricus cum Clodoueo, aliâs Ludouico, Francorum Rege prudenter composuerat, imprudenter euertit. Cùm enim Clodoueus N. Romanum ducem Suessionis bello urgeret, & ille tanto Regi impar bello uictus

ctus succumberet, ad Vesgothorum Regem Alaricum, qui Theoderici Ostrogothorum, & Romanorũ, ac Italiæ Regis filiam coniugẽ habebat, supplex confugit. Quem cùm Alaricus cõtra Clodoueum defenderet, totam belli molem in se, & suos Vestrogothos conuertit. Igitur totis utrinq; uiribus concurritur, & pertinacißimis animis pugnatur: tandem cadente Alarico, cedunt Gothi, occisa maxima eorum multitudine, ut testatur Rodericus Toletanus. Deindè Clodoueus uictoria importunè usus, uictos lõgè lateq; profligando, Tholosam, & totam Franciã Gothicam, & quicquid anteà Euricus à Franciæ regno uictrice manu acceperat, uiribus & armis recuperauit, atq; in suam potestatem redegit: fuissetq; tunc de magna Hispaniæ parte actum, nisi Ostrogothi ex Italia irrumpentes, periclitantibus cognatis Vestrogothis necessariam opem præstò attulissent. Theodericus enim ipsorum Ostrogothorũ, & Italiæ Rex, ubi comperit Alaricum succubuisse, bellum pro genero suscepit in socerum, (tenebat enim filiam Clodouei coniugem) missoq; duce cum expedito exercitu, graui bello Francis congreditur, atq; adeò atrociter iniuriam Vestrogothis illatam uindicauit, ut in uno prælio triginta Francorum millia (prout lib. IX. suprà dictum est) occisa corruerent. Recuperatæ sunt ea cruenta pugna (teste Didaco Valera) omnes ciuitates & terræ, quas Franci superato Alarico occupauerãt, & potentia Theoderici pro Amalrico filio Alarici conseruatæ. Vnde euenisse credo, quòd apud Caßiodorum inueniantur Theoderici decreta ad Hispaniarum gubernationẽ ædita. Extãt & literæ ad magistratus in illis cõstitutos datæ, quibus satis apparet Theodericũ non solũ Romã, & Italiam prudenter rexisse, uerùm etiã Hispaniarum terras à Francorũ impugnatione liberas conseruasse.

Alaricus à Clodoueo superatus cadit.

Clodoueus latè populatur Hispanias.

Theodericus Ostrogothus Hispanias à Gallis liberat.

Francorum 30. millia ab Ostrogothis occisa.

Theodericus Italiã & Hispanias rexit.

CAPVT II.

Amalricus 62. Rex externus.

AMalricus uix puerilem ætatem egressus, patri in campis Vagladensibus in bello Gallico occiso surrogatur in regnum Vestrogothorum, aui materni (ut diximus lib. IX.) uiribus defensatus, alioquin intolerabili Francorum impetui nequaquàm resistere ualuisset. Assiduè enim Franci Vesgothis infesti permansere. Erat quoq; non minus formidabilis illa controuersia, quam domi sustinuit, diuisis Gothorũ animis in diuersa erga diuersos Principes uota. Pars enim mortui Alarici germanum Gesalaricum (quamuis illegitimo toro genitum) in regni solium euexit: in quo parum feliciter ad quatuor annos præsedit, & nonnulla prælia magis temerè, quàm prudenter contra Francos attentauit: in quibus tandem periclitatus, uitam pariter & regnum amisit. Cœperuntq; Franci Gothos, & Hispanos, tum propter infelicem Gesalarici fortunam, tum propter Amalrici pueritiam contemnere, copiasq; quibus eos opprimerent, comparare. Quo comperto Theodericus Ostrogothorum atq; Italiæ Rex, indignè tulit paternum regnum ab Amalrico nepote suo auferri. Proinde (ut Didacus Valera asserit) potentissimo exercitu instructus, se in Hispanias contulit, quas totis duodecim annis, donec Amalricus in perfectum uirum euaderet, per singularem prudentiam & potentiam gubernauit. At postquàm Theodericus relicta Hispania in Italiam rediisset, breuiq; in fata concessisset, Clodoueus Francorum Rex, qui nouiter ad ueram Christi fidem conuersus fuerat, consentientibus proceribus, bellum Vesgothis denuò intulit, non solùm quia terras Francorum occupauerant, sed quia Arrianæ perfidiæ assertores erant. Cùm igitur in eo prælio nimis urgeretur, Clodoueus, S. Martino equum, cui insidebat, deuouit, si uictor euaderet. Voti compos promissum equum offerre non distulit.

Gesalaricus 63. Rex externus.

Gesalarici mors

Theodericus 12 annis Hispanias rexit.

Clodoueus bellum Vestrogothis intulit, quòd Arriani essent.

Clodoueus equũ S. Martino uouit.

distulit. Sed dum eum pretio centum aureorum redimere uoluisset, nec equus inde moueretur, ducentos impendit, & confestim iumentum iam liberum sequitur expectantem. Tum Rex ait: Martinus quidem bonus adiutor est, sed stipendio pretiosus. Procerum deinde consilio apud Parisios habito, cùm satis de gerendo bello aduersus Gothos Arrianos constitutum esset, uouit (ut superius diximus lib. IX.) basilicam Principi Apostolorum (quæ nunc in ea ciuitate insignis uisitur) si uictoriam de fidei hostibus obtineret.

Clodoueus S. Petro basilicam ex voto adificauit.

CAPUT III.

IGitur Vestrogothi, cognito Francorum proposito, uicinos & confœderatos suos Aluernos in belli societatem aduocarunt. Quorum copijs succincti, aduersus Francos in aciem prodierunt: fit atrox & pertinacissima pugna pro regno, atq; Christiana fide, quæ omni regno, & ipsa uita charior esse deberet omnibus Regibus, & Principibus Christianis. Tandē in ea pugna superatis Vestrogothis, & Aluernis, utriusq; partis duces ceciderūt. Eam uictoriā assecutus Clodoueus, priusquā hostes uires resumerēt, cōfestim filium suum Theodericum ex ancilla genitum, in Vestrogothorum & Aluernorū terras immittit. Quibus superatis, in Tolosam (quæ adhuc erat caput regni Vestrogothorum) Vasconiam'q; arma conuertit. Amalricus uerò unicus Alarici filius sese intra Pyrenum cōmunierat: qui etsi Tolosam cum paternis thesauris, & Vasconiā amiserit, Hispaniam tamen Vlteriorem cum Pyreni saltibus, prout pater possederat, defensauit, pacemq; enixè petiuit: ad quam etiam Clodoueus inclinatus erat. Sed cum interim audiret, Arrianam hæresim in Burdegalia, & ciuitatibus uicinis magis, quàm alibi in Vestrogothorum regno feruere,

Aluerni contra Francos cū Vestrogothis pugnant, & superantur.

Clodouei victoria.

Clodoueus Arrianorum persecutor.

in eas exercitum ducere non distulit, cædemq; & direptionem in Vesgothos exercuit, donec suscepta syncera fide hæresi abrenuntiarent. Quo facto, Episcopos illis Catholicos instituit, atq; cum gloriosa uictoria in Franciam remeauit. Quæ uictoria quantum displicuit Regi Ostrogothorum Theoderico, tantũ placuit Iustino Imperatori, ut suprà lib. IX. satis est ostensum. Exitus aũt Regis Amalrici (iuxta historiam Valeræ) erat in bello contra Gilibertum Francorũ Regem, in quo occisus uitam pariter & regnũ amisit. Huius autem belli occasio hinc suscepta fuit. Postquàm Amalricus superatis quàm plurimis difficultatibus ad paternum regnum peruenit, ut suum regnum finitimorũ Principum affinitate stabiliret, Totildam Franciæ Regum, Giliberti & Clotarij, qui patri Clodoueo mortuo successerãt, germanam in coniugem suscepit, & liberaliter primùm, mox contemptißimè habuit. Quippe, ut dictum est, Arriano ueneno imbutus, rectæ fidei mulierem despiciebat. Hæc postquã diu passa esset illustrißima mulier, fratribus per literas significat, quæ à uiro infideli toleraret, laturaq; esset, nisi Amalrici petulantiam temeritatemq; compescerent. Prouocati igitur crebris & iustis sororis precibus Reges, arma comparare festinant. Interim Gilibertus unus eorum excelso uir animo, non expectato Clotario, militem in Amalricum educit: qui etiam magnam quam potuit suorum manum mari terraq; contrahit. Pugnatum est æquis uiribus diu, acriterq;: sed Gothis cedentibus, uictoria penes Gilibertum remansit. Itaq; uictus Amalricus, dum fuga salutẽ quærere cogitaret, à milite Franco inter fugiendum confossus interijt. Quo comperto Rex Francus Gothos incredibili feruore persequi non destitit, donec ad ualidißimam urbem Toletanam peruenisset; quam obsessam, & à ciuibus non segniter defensam capit, captamq; militi tradidit diripien-

Amalricus rectæ fide coniugem cõtemnit, & ob id perit.

Amalrici mors.

Toletũ à Francis superatur.

diripiendam: atq; ita sorore recepta, & mox morbo (dum reduceretur) absumpta, in paterno monumẽto tumulatur.

CAPVT IIII.

Teudes aliàs Teuda 64. rex extern.

TEudes, siue Teuda, difficillimis Reipub. temporibus procerum uoluntate in regnum surrogatur Amalrico, eò quòd ille sine prole mascula obijsset, cùm nunquã magis necessarius esset Rex in re militari peritißimus. Quippe Francorum Reges Gothis admodum graues imminebant, necdum plenè recuperata erant, quæ bello proximo ante mortem Amalrici perdita fuerunt. Igitur Teuda resti tuendis in pristinã libertatẽ atq; integritatem regnis intentus, omnia egit, quæ augendo Gothorũ regno opportuna uidebantur.

Teudæ primum bellum contra Gilibertũ Parisiorũ Regem.

Gilibertus tamẽ Parisiorũ Rex fortè illi manũ opposuit. Sed cùm par esset utrinq; potentia, nunc hæc, nũc illa pars uictoriã reportauit. Peruenit aliquando Francus cum exercitu ad expugnandã Cæsaraugustanã ciuitatem, quòd ibi Arrianã hæresim uigere putasset.

Cæsaraugustana ciuitas catholica.

Percontatus aũt hominẽ, quem in agro deprehendit, quã religionẽ urbis habitatores sequerẽtur, essent´ne Christiani Catholici, an Arriani. Ille (ut erat agricola) pro suo captu (ut poterat) respondit, Sanctam inibi in Deitate Trinitatem, & unitatem in Trinitate credi. Gauisus Rex Gilibertus Pontificẽ urbis ad se euocat, eumq; alloquens ait: Quia catholicã plebem audio hanc urbem inhabitare, arma, quæ contra Arrianos sumpsi, inde conuerto. Sed quem interim hæc urbs inter cœlicolas patronũ ueneratur? Ille refert, Diuũ Vincentiũ martyrẽ esse præcipuũ eius loci defensorem, quòd eius in terris reliquiæ ibi seruarẽtur.

S. Vincentius.

Cui Rex: Ne tantũ laboris ex itinere frustra susceperim, rogo mihi aliquid ex sacris eius reliquijs impartiri. Igitur Pontifex, & clerus cõmuni consensu stolã, & tunicã sancti martyris Regi donauerunt. Ille susce

pta dona quàm sanctè adseruata secum duxit Parisiū,ibiq; eidem sancto martyri Vincentio ecclesiam construxit, & dedicauit,institutis ibi monachis, quibus easdē sancti martyris exuuias diligenter conseruandas cōmendauit. Sed silendum nō est,quomodo Valeranus Hispanus asserat hunc Teudem cooperatione illustrißimæ Reginæ Amalasuetæ, Theoderici Regis Ostrogothorum filiæ, factum fuisse Regem Vestrogothorum, & tandem ob ingratitudinem accepti beneficij,à famulo eiusdem Reginæ in ciuitate Hispalensi trucidatum.

Teudæ mors.

CAPVT V.

Teudisclus 65. Rex externus.

TEudisclus,siue Teudegislus,post mortē Teudis consensu procerum in Vestrogothorum Regem assumitur.Sed nihil felicius illi succeßit in adepto regno,quàm occiso nuper Teudæ.Quippe quemadmodū ille ob suam intolerabilem ingratitudinem in fata uiolenta conceßit, ita hic Teudegislus, qui studuit eius peruersa opera imitari, exitum haud dißimilem expertus est.Enimuerò potestate Regia,quam à Deo in uindictam malorum, & laudem bonorum acceperat,ad maxima,atq; non ferenda uitia abutebatur, ut magis suæ Reipublicæ,immò omnis uirtutis atq; honestatis inimicus, quàm Rex uideretur.Erat in primis nobilium uirginum,& matronarū corruptor,multosq; proceres,qui tam nefarijs conatibus eius resistebāt,interficiendos curauit, ut eorum coniuges suæ abominandæ libidini liberius,quàm honestius inseruirēt.Itaq; nobiles tam iusto dolore prouocati,ipsum inter conuiuia petulantius exultantem occiderunt.

Teudegislus rex sceleratus.

Teudiscli mors.

CAPVT

CAPVT VI.

Agilaus post Teudegisli mortem à Gothis ad Regiam dignitatē sublimatus, primum belli negotiū contra Cordubam assumpsit. Siquidem cùm Cordubenses apertè rebellionem molirentur, hic contracto præualido exercitu in eos mouere non distulit. Sed quos imparatos opprimi posse putabat, nimis paratos, & ad arma promptissimos inuenit. Proinde uehemens, atq; atrox prælium inire compulsus, post longum & anceps certamen ab eius loci incolis superatur, amissaq; maiore parte exercitus, & filio, in Emeritam fugiendo peruenit. Cætera eius tempora quieta fuisse traduntur: quod maximè ex eo prouenit, quia Francorum Reges bella, quæ anteà solebant in Vestrogothos Arrianos pro fide Christi extendere, tunc in mutuam patriæ, & suam perniciem conuerterunt. Sæpe enim Gildebertus & Clotarius, qui ea tempestate in Francia regnabant, fraternis atq; acerrimis odijs inuicem confligebant, qui honestius, & maiore cum pietate pro dilatanda Christiana fide in gentes hæreticas gladios suos extendissent. Sed erat tunc, ut nunc, Christi honor post terrenum & caducum regnum, atq; in infimo situ collocatus, qui debuisset regnis, & omnibus huius mūdi bonis longa intercapedine præferri. Sed tum Deus iustus iudex Agilaum, qui Arrianæ blasphemiæ studuit esse imitator & defensor, ita puniuit, ut postquàm tempore paruo regnasset, eundē uita priuaret, & regno: à suis enim, quos ad ueram fidem promouere debuisset, iusto Dei iudicio trucidatur.

Agilaus 66. rex externus.

Agilaus contra Cordubā exercitum mouit, & uincitur.

Francorum Regum domestica seditio.

Christi honor regno mundano posthabitus

Agilai mors.

CAPVT VII.

Athanagildus enim ueræ fidei Christianæ assertor, quamuis occultus, cùm consideraret Agilaum in adepto regno nimis insolescere, atq; Arrianā perfidiam

Athanagildus 67. Rex externus.

enixius defensare, cœpit consilia inquirere, quibus posit tam ingratum diuinæ maiestatis contemptorem à Regia maiestate deijcere. Erat tunc temporis quidam Amatus Romanæ urbis ciuis, & patricius, quem Narses, qui Italiam Iustiniani imperio restituerat, præfectum Narbonensis prouinciæ, & aliarum terrarum Gallicarum creauerat. Hunc igitur Amatum ueræ fidei catholicæ defensorem, Athanagildus in belli societatem inuocans, bello Agilaū adoritur, eumq; tanquam de diuinis & humanis rebus malè meritū deiecit, & occidit. Itaq; Vestrogothorum regno occupato, diu feliciterq;, utpote per duos & uiginti annos (teste Blondo, & Volaterrano) regnauit, dignus qui inter optimos Reges cōnumeretur. Enimuerò (ut habet Lucas Tuicienfis) Arrianam uesaniam auersatus, ueram Christi fidem, quamuis non satis apertè, profitebatur. Huius autem tempore ob diuturnæ pacis commoditatem Gothi, & Alani in unam gentē (referente Blondo) hoc modo coaluerunt. Ea, inquit, longitudine pacis Vestrogothis Hispanias, Citeriorem Vlterioremq;, pacatißimas habentibus, Alani cum Vestrogothis ita cohabitarunt, ut in illius gentis nomen suum sensim confuderint, atq; immiscuerint. Eos enim Alanos diximus à Sebastiano Valentiniani Imperatoris duce ex Bethyca, quam sperauerant retinere, ad Vesgothos confugisse: qui quidem Vesgothi suspectos habentes nunquàm simul uno in loco statiua habere permiserunt: immò ne unquam possent, aut per seipsos rebellare, aut in Vandalos gentem amicam respicere, continuerunt illos in Hispania Citeriore: ex qua populorum mixtura facta est gentis utriusque nominis compositio, quæ etiam nostra ætate perseuerat. Et qui eo modò Citeriorem Hispaniam incoluerunt Gothi, & Alani, nunc dicuntur corrupto uocabulo Cathalani, gens profectò illius industriæ, quæ generi suo in om-

Amatus ciuis Romanus.

Athanagildi pietas.

Gothi Alani, nunc Cathalani.

Cathalanica gēs industriosa

in omnibus respondeat. Et siue casu factum sit, siue ex ingenio, bene habet, quòd in nomine composito primam obtinet partem Gothica gens præstantior quæ & Romam capere potuerit florentißimam, & capta paulò pòst Hispaniæ regna mille iam annos, supráq; (licet aliquando minus integrè) conseruauerit. Præterea in eodem loco Blondus adnectit, quomodo Romani imperij inclinatio tūc per Gothos extra Italiæ fines in Europa facta fuerit, quòd neque in Gallijs, neq; in Hispanijs, aut in Germania, siue in insula Britannia, & prouincijs, quæ Danubio adiacent, aliqualis ultrà fuit Romano Imperatori, aut Romanæ Reipub. iurisdictio. Cæterùm ad Athanagildum reuersi, inuenimus ipsum post diuturnum ac pacificum regnum, naturali, non uiolenta morte apud urbem Toletanam occubuisse: quamuis Volaterranus asserat, ipsum suorum insidijs trucidatum, cùm ego interim in hac re magis tribuam historijs Hispanorum. *Romani imperij inclinatio à Gothis cœpit.* *Athanagildi mors.*

CAPVT VIII.

Liuba in defuncti Athanagildi locum communibus procerum suffragijs surrogatur: qui peractis paucis annis in eo regio principatu, cœpit Regiæ dignitatis onera tantum fastidire, quantū imprudentiores homines ea concupiscere, & admirari consueuerunt. Proinde ne totam libertatem suam penitus amitteret, Leonegildum fratrem suum, siue (ut alij dicunt) filium, in regni consortem assumpsit, atq; ita amplißimi principatus curas diuisit, ut per seipsum Franciam Gothicam, & nonnullas partes Hispaniarum ei uicinas regeret, cætera omnia permitteret Leonegildo. Hi Reges, etsi Arriana hæresi infecti essent, tamen permiserunt Catholicos Pontifices suas synodos celebrare. Siquidem eorum tempore non parua controuersia inter Hi- *Liuba 68. Rex externus.* *Liuba graue duxit regnare.* *Liuba Leonegildum consortē regni effecit.* *Paschatis celebratio in controuersiā uertitur.*

ſpaniarum & Galliarum Epiſcopos de celebratione Paſchalis feſtiuitatis emerſit, quæ difficilè poterat humana induſtria diffiniri, quemadmodum in hiſtorijs Hiſpanorum latius continetur. Tandem Luiba, euoluto pauco annorum numero, mortifera ægritudine affectus, uitã regnumq; in Narbona reliquit.

Luiba mors.

CAPVT IX.

Leonegildus 69 Rex externus.

LEonegildus, qui uiuente Luiba partem Hiſpaniarũ adminiſtrauit, nunc illi mortuo in toto regno ſucceſſit: qui ſi tantus in propaganda fide Chriſtiana fuiſſet, quantum terreno regno augendo, conſeruandoq; ſtudebat, clariſſimũ inter omnes Principes locum haberet. Erat enim acerrimus Arrianæ perfidiæ defenſor, omniumq; Catholicorum hoſtis, & perſecutor. Habebat nanq; filium Hermegildum, cui uxorem Gildeberti Francorum Regis orthodoxi filiam accepit: quæ cupiens maritum ad ueram Chriſti fidem conuertere, egit cum Leandro Pontifice Hiſpalenſi, ut uirum ſuum inuiſeret, ſecumq; de uera religione tractare dignaretur. Annuit pius Pontifex tam pijs, & iuſtis optimæ fœminæ precibus, & cum illo de uera religione confrens, oſtendit ex ſacræ ſcripturæ teſtimonijs intolerabilem Arrianæ perfidiæ impietatem, tantumq; profecit, ut uolentem Chriſto lucraretur. Itaq; Hermegildo ad Catholicam eccleſiam, & fidem conuerſo, pater cum ferro uinciri iubet, & in carcerem trudi. Sed nullæ carceris tenebræ poterant ueræ fidei lumen in eo accenſum extinguere, quin potius gauderet ſe pro Chriſti nomine contumeliam pati. Perſeuerauitq; in ea Chriſti confeſſione, uſq; ad uitæ exitum per illuſtre martyrium. Ipſo enim ſanctiſſimo Dominicæ reſurrectionis die orto iam ſole, impius Rex pium & optimũ filium in carcere clauſum (miſſo ſpiculatore)

Leonegildus pertinax Arrianus.

Leander Hiſpalenſis põtifex.

Hermegildi Catholica religio & vera pietas.

Hermegildi martyriũ.

culatore) securi percussit, Christoq; pretiosum martyrem consecrauit. Vxor uerò occisi sanguinarium Regem abominata, cum paruulo filio effugiens, incidit in manus militum Mauritij Imperatoris, qui tunc per quamcunque occasionem in Gallijs uersabantur: à quibus capta in Siciliam perducitur, ut inde Constantinopolim ad Imperatorem pro obside mitteretur. Non tulit fragilis mulier insolitam marini itineris nauseam. Vix enim terram Siciliæ attigit, & mortifera ægritudine correpta spiritum exhalauit, relicto paruulo filio, qui Constantinopolim ad Imperatorē est deductus. Interea Gildebertus Rex, ut iniuriam sororis uindicet, grandem exercitum contra Leonegildum in Hispanias educit: nec segnior ille occurrit. Itaque acerrimum prælium committitur, in quo utrinque cadunt quàm plurimi, sed ex Gothis pars maxima. Nec alia res, quàm iusti doloris uindicta quæsita uidebatur. Et quidem talis erat Leonegildus in Christianam fidem. Cæterùm quæ ad Regis officium spectabant, strenuissimè exequebatur. Siquidem omnes rebelles ciuitates per Hispanias subiugauit, regnum suum potenter dilatauit, Cantabriam, & multas terras recuperauit, deniq; Galliciam, expulso inde Audeca Rege, & gente Sueuorum (quorū maiores in ea parte centum septuaginta annos regnauerant) regno Vestrogothorum adiunxit. Quem tandem post multa & insignia facta mors ex infirmitate contracta Toleti superauit, & extinxit.

Hermegildi uxor in captiuitate moritur.

Gildebertus Frācorū Rex contra Leonegildum.

Leonegildus armis quàm religione clarior.

Leonegildi mors

CAPVT X.

RECAREDVS optimus Rex, patri suo Leonegildo in regno, non in moribus successit. Ille enim uehementissimum Arrianæ sectæ defensorem, hic Catholicæ fidei assertorem se exhibere curauit. Ille terrenum regnum augere,

Recaredus 70. Rex externus.

Recaredi pietas

& conseruare studuit: hic cœlestem simul & terrenũ principatum ita curauit, ut hunc transitorium, illum sempiternum æstimaret. Quocirca ne Christianam religionem in postremis collocare uideretur, effecit, ut septuaginta duorum Episcoporũ synodus anno Christi quingentesimo nonagesimoquarto per Hispanias, Franciã, Italiamq; cõuocaretur, in qua de religione, deq; æterna Christi diuinitate cõstitueretur, quid sentire oporteret. Ibi Leander Hispalensis Pontifex, uir fide Catholicus, & in lege Dei exercitatissimus, atq; in sacris scripturis doctissimus, acerrimè disputans, adeò confutauit sectam Arrianam, ut Recaredus ipse cum proceribus, & omni gente sua renũciaret paterno & gentili errori, seq; cæteris per Catholicam ecclesiam fidelibus religione & fide conformaret. Quæ res per omnes Hispanias, Gallias, & Italiam admirabili omnium lætitia, & profuso gaudio excepta est, nomenq; Gothorum longè gloriosius reddidit, quàm prioribus annis ulla in armis claritas efficere potuisset. Deinde omnes Arrianos ex omnibus Hispaniæ partibus effugauit, Catholicosq; pontifices & sacerdotes ab exilio reuocatos in suas ecclesias, & prouentus restituit. Summo quoq; honore eos affecit, qui pro Christi nomine contumeliam hactenus sustinuerant. Præcipui autem cooperatores, & autores, quibus Gothica gens, abnegata hæresi, ad Orthodoxã fidem cõuerteretur, erant tres sanctissimi Pontifices ex Gothico, & Regio sanguine procreati, Leander, Fulgentius, & Isidorus: quorũ opera effectum est, ut nunquàm deinceps uera apud Hispanos religio cessaret. Hoc itaq; ueræ religionis fundamento posito, Recaredus manum ad regni defensionem extendens, sæpe contra Romanos pugnauit, toticsq; uictor euasit. Refert Raphaël Volaterranus hunc Recaredum cum Francis bellum gessisse, atq; ex eis quadraginta millia occidisse; cùm interim

Concilium 72. Episcoporũ anno Christi 594

Leander Hispalensis Episcopus.

Recaredus cum omni gẽte Gothica hæresim Arrianam abiurat.

Arrianis expulsis Catholici restituuntur.

Leander, Fulgentius, Isidorus.

Recaredus Romanos sæpe deuicit.

Recaredus 40. millia Francorum occidit.

rim tantæ bonitatis erga suos fuisse asseratur, ut nullus esset in tanto numero subditorum, à quo non diligeretur ut pater. Tributa enim, & exactiones à patre Leonegildo impositas, in totum sustulit, & remisit, Quamobrem cùm Toleti diem clausisset extremum, tantus ubique luctus audiebatur, ut unaquæque domus suum præcipuum amicum amisisse putaretur.

Recaredus mitis in suos.

Recaredi mors.

CAPVT XI.

Liuba post optimi patris Recaredi mortem in paternum solium ascendit, optimæ quidem spei adolescēs, utpote qui à Christianißimo patre didicerat, totam sui regni administrationem ad Dei gloriam, & proximorum utilitatem applicare. Quemadmodum enim omnium uirtutum officia in pio, atque integerrimo patre relucebant, ita nihil aliud in tota filij uita, quàm maiorū honestas, & summus erga diuinam religionem feruor apparebat. Quocirca nonnulli in Deum & patriam impij, in eum sine ulla causa insurgentes, ipsum non sine publico omnium luctu trucidauerunt, postquam duos annos in regno Gothorum compleuisset.

Luiba 71. Rex externus.

Luibæ innocentia.

Luiba cadit.

CAPVT XII.

Vitericus post præmatura Luibæ fata ad Gothorum regnum celerius, quàm honestius peruenit. Hic enim cùm nimis ambitiosè Regiam dignitatem in se transferri optaret, ducem eorum se constituit, qui innocentis Regis Luibæ sanguinem per nefarias insidias effuderunt. Proinde regnum eius paricidio partum, magna ubique infelicitate laborabat. Sæpe in bellum contra Romanos descendit, & toties uictus fugatusq;, damna quàm plurima, amissa ingenti militum multitudine, sustinuit. Erat nihilo-

Vitericus 72. rex externus.

Regnum paricidio partum infeliciter administratur.

Vitericus bello infelix.

minus ante suscepta Regiæ maiestatis insignia in re militari admodum strenuus, & fortunatus. Sed postquam est sanguinarius effectus, omnia eius studia in deterius sunt prolapsa, adeò ut regnum, quod homicidio acquisiuerat, occisus à suis citiùs quàm credidit deserere cogeretur, relicto ad posteros documento, ut quod alteri quis fecerit, ab alijs iustè patiatur.

Viterici cædes.

CAPVT XIII.

Gūdemarus 73. Rex externus.

GVndemarus, siue (ut nunc Gothi loquuntur) Gunnarus, Vestrogothorum regnum post occasum Viterici ingressus, duos hostes in sui regni auspicijs non contemnendos expertus est, Romanos *uidelicet, &* Vascones, *contra quos copias non paruas educendas curauit: primumq́; in* Vascones *mouit, quorum magnam multitudinem acerrimo bello congredientem cæcidit, & profligauit. Nec infelicius contra* Romanos*, & cæteros sui regni hostes pugnans, spem magnam subiectis populis de se præstitit, quòd esset futurus* Rex *ad utrumque tempus, & belli, & pacis, plurimum opportunus. Sed non siuerunt fata ipsius regnum tam diuturnum fore, quàm felix ab omnibus sperabatur. Quippe duobus annis in transitorio regno completis, uiam uniuersæ carnis ingressus,* Tolcti *in Regijs monumentis sepelitur.*

Gūdemarus cōtra Romanos & Vascones triumphat.

Gundemari mors.

CAPVT XIIII.

Sisebutus 74. Rex externus.

An. DCXII.

SIsebutus deinde, sublato per mortem Gunnaro*, siue* Gundemaro*, ad Gothorum regnum concordi procerum electione circa annum à Christo nato* DCXII. *feliciter peruenit. Huius præclara facinora, &* Regios *mores considerans, nequeo mihi ab insigni dolore temperare, quòd in hoc nostro infelici seculo à talibus* Regibus *&*

Principibus

Principibus nimium distare uideamur. Ille non dixit, Volo in primis curare regnum meum, & meum solium bene cõfirmare, deinde me ad restituendam collapsam Christi religionem conuertam. Sed primùm omnium curauit, ut diuinæ maiestati debitus honor à cuncto populo sibi subiecto integrè seruaretur: nihilq; omisit, quod ad augendam, conseruandamq; Christi fidem necessarium uidebatur: tantusq; erat in eo eiusdem sanctißimæ fidei zelus, ut ad eius piam exhortationem nonaginta Iudæorum millia suscepto baptismi sacramento ad Christum conuerterentur. Magnus profectò numerus, & dignißimus, qui laudem Gothico Regi conciliet immortalem: estq; ob id in sacris Decretalibus, præsertim in titulo De baptismo & eius effectu, religiosißimus Princeps appellatus. Præterea omnes hæreses & errores, quibus Christianæ fidei synceritas uiolari, uel labefactari poterat, antequam altiores radices firmarent, autoritate & ratione extinxit. Siquidem orta per eam tempestatem hæresi Acephalorum, mox sanctißimum Archiepiscopum Hispalensem Isidorum in diuina lege eruditißimum rogauit, ut cõuocato Pontificum, & prælatorum concilio, suborientes hæreses iuxta regulam à sanctis patribus institutã examinaret, & condẽnaret. Aderat quoq; in eodem concilio Rex Sisebutus, in diuinis & humanis literis instructißimus, qui cum summa eruditione summam clementiam coniungens, omnibus hæreticis, qui tunc apertis rationibus ab Isidoro conuicti fuerant, & ad cor redierãt, pepercit. Et cùm tãtus esset erga diuinæ maiestatis honorẽ ampliandũ, omnia illi pro uoto in temporali regno successerũt. Sæpe enim bella in Romanos promouit, & semper gloriosam uictoriam reportauit, recuperatis ab eorum imperio terris, uillis, oppidis, castellis, quæ Romani præsides Narbonensem prouinciam administrantes

Sisebuti magna pietas.

Iudæorum 90. millia baptizata.

Acephalorũ hæresis orta, & extincta.

Sisebutus in lege diuina instructißimus.

Sisebuti uictoria contra Romanos & Afficanos.

sibi subiugarant. Præterea non minus fœliciter in Africanos, quàm in Romanos dimicauit. Deinde hic optimus Rex post tot præclara facinora, totq; admirandæ uirtutis opera, quæ pro augmento diuini cultus, & subiecti populi salute perfecerat, non sine publico luctu in fata concessit, memoriamq; de se ad posteros transmisit gloriosam, & immortalem. Hic est enim, qui Hispanos à Romano imperio ita liberauit, ut nunquam amplius Romanis subiecti fuerint, teste Matthæo Palimerio in supplementis Eusebij, & Hieronymi.

CAPVT XV.

Ricardus 75. Rex externus.

Ricardus quamuis pueriles annos uix egressus esset, tamen ob egregia patris sui Sisebuti merita in paternum regnum communi procerum cõsensu surrogatur. Persuasum quippe omnibus erat, ut filius optimo patre genitus, nihil à paternis uirtutibus degeneraturus esset. Sed is celeri & præmatura morte correptus, amplißimum regnum, quod uix toto semestri rexerat, paruo tumulo commutauit, suoq; fato satis ostendit, momentaneũ caducumq; esse omne mortalium imperium, pro quo plerique nimis infœliciter digladiantur.

Ricardi pueri mors.

CAPVT XVI.

Cintila 76. rex externus.

Cintila, cùm fatis absumptus esset Ricardus, à Gothorum proceribus Rex declaratur. Erant enim tanta eius merita erga Gothicam Rempublicam, ut nulli iustius, aut utilius Regia maiestas tunc deferri potuisset. Enimuerò sub Sisebuto optimo & potentißimo Rege, dux exercituum constitutus, multum strenuè & potenter se in re militari gesserat: nec posteaquam Rex factus erat, quicquam in armorũ exercitio remißius egit. Quamobrem non minori

Cintilæ in armis strenuitas.

nori hostibus terrori, quàm ciuibus amori fuit: in hos enim benignißimus pater, in illos terribile fulmen apparuit. Romanos sæpius quàm fœlicius Hispanias impugnantes ita repreßit, & prostrauit, ut relictis omnibus ciuitatibus & terris, quas uel olim, uel nuper post Sisebuti mortem occupauerant, in Italiam trepidi remearent, nec unquam postea subiugandis Hispanijs animum adhiberent. Itaque Cintila primus Gothorũ Regum sua singulari uirtute, & prudentia totam Hispaniarum monarchiam integrè libertati restitutam, ad suum principatum fœlici uictoria perduxit, Deinde Vascones in uicinas terras irrumpere ausos, non solùm forti manu repreßit, uerumetiam subiugatos coëgit, ut suis sumptibus & laboribus ciuitatem Olitensem ædificarent. Demum toto Reipub. statu domi & foris optimè instituto, Toleti extremum uitæ suæ diem absoluit, tanto omnium subditorum luctu, quantus uix poßit in funere unici, atque optimi parentis impendi.

Cintila in Romanos uictoria.

Cintila Romanos ab omnibus Hispanijs discedere coëgit.

Cintila uictoria in Vascones.

Olitensis urbs ædificatur.

Cintilæ mors.

CAPVT XVII.

Sisenandus post mortem patris Cintilæ, non expectato procerum consensu, regnum per tyrannidem inuasit, excluso & occiso primogenito fratre Cintila, ad quem regnum iustè deferendum fuisset. Adiuuit huius Sisenandi temeritatem Rex Francorum Dagobertus, qui interim dum Gothi ob domesticum & fraternum odium periclitarentur, Vasconiam ab eorum regno auulsam regno Franciæ adiecit, fratremq; suum Arebertum ea prouincia donauit. Post cuius mortem cùm se Vascones in libertatem uindicare, & ad Gothorum regnum redire conarentur, magno Dagoberti prælio superati, ad durius Francorum iugum redire compelluntur. Vnde satis apparet, illũ Francorum Regem sub ea domestica Gothorum discordia po-

Sisenandus 77. Rex externus.

Sisenandus tyrannus & parricida.

Dagobertus Frãcorũ Rex, Vascones expugnat.

tentem, formidabilémque euasisse. Sisenandus autem regnum, quod fraterna cæde occupauerat, paruo tempore, & minore utilitate administrans, nullam suorum gestorum memoriam ad posteros transmisit, nisi quòd ad melioris conscientiæ usum reuersus, quartum concilium Toletanum celebrari procurauit, in quo multa ad diuinæ maiestatis gloriam, atque augmentum, & conseruationem sanctißimæ fidei Christianæ constituta fuerunt, præsidente in eo sanctißimo Eugenio, postea Archiepiscopo Toletano, qui totam ecclesiam Occidentalium regnorum sua sanctimonia, & sacrarum literarum eruditione plurimum illustrauit. Deinde Sisenandus paulò pòst concilium Toletanum graui corporis ægritudine Toleti correptus occubuit.

Toletanum cōcilīu quartū.

Eugenius, postea Archiepiscopus Toletanus.

Sisenādus breui regnans moritur.

CAPVT XVIII.

Cintila 78. Rex externus.

Cintila post Sisenandi fata concordibus Gothorum suffragijs regio sceptro insignitus, temporum suorum tranquillitatem diuino beneficio concessam, ita ad honorem Dei, & subiecti populi salutem ordinare curauit, ut non ab hominibus, sed à Deo electus, & datus crederetur. Cùm enim in tempore regni eius non deessent, qui hæreses suscitare, & errores in Christiana fide serere non uererentur, priorúmque conciliorum acta palàm in dubium reuocarent, piam ac summè necessariam operam adhibuit, ut iterum duo concilia Toletana celebrarentur: in quibus omnes priorum conciliorum constitutiones confirmatæ, multaéq; de nouo additæ fuerunt: quas sanctißimus pontifex Hispalensis Isidorus, qui in illis cōcilijs præsedit, non solùm sua Pontificia autoritate, sed insigni ac pia eruditione, qua præditus erat, confirmauit, atque ut ab omnibus piè & efficaciter obseruarentur effecit: quod ei tunc

Cintila duo cōsilia Toleti celebrari fecit.

Cōcilia Toletana duo, quintū, & sextum.

Isidorus Hispalensis.

tunc haud difficile fuit, quando ille Rex in regno præsidebat, qui se hominem mortalem, non Deum immortalem more tyrannorum existimabat: qualis hic optimus Cintila erat, qui post temporalis regni administrationem gloriosa morte sublatus, gloriam meruit immortalem.

Cintila mori.

CAPVT XIX.

TVlgas mortuo patre Cintila, nullo procerũ suffragio dissentiente, Rex Gothorum designatur, talemq; se in omnibus uirtutum officijs ostendit, ut illam eximiæ probitatis opinionem, quam de eo omnes conceperant, non inanem fuisse monstraret. Erat enim summa modestia præditus, liberalitate insignis, iustitia & clementia conspicuus, præterea religione, fide, pietate, uitæq; integritate nulli secundus. Proinde cùm erga omnes se benignißimum exhiberet, ab omnibus nõ ut dominus, aut Rex timebatur, sed ut unicus omnium pater amabatur, & colebatur. Quicquid Pontifices, aut Reges ante eum pro felici Ecclesiæ statu, & Christianæ religionis incremento, ac publica regni utilitate constituerant, confirmauit, autoritatemq; suam contra quosuis Ecclesiæ inuasores adhibuit, omniaq; alia optimi Regis officia præstitit, quibus toti populo persuasum erat, ipsum fore Regem bonum & optimis quibusque Principibus comparandum. Sed crudelia illa fata, quæ prosperis mortalium succeßibus inuident, hunc optimum Regem prælmatura morte in urbe Toletana, uix expleto biennio à suscepti regiminis cura, sustulerunt: cuius mortem subiecti populi adeò dolenter tulerunt, ut uix ullam admitterent consolationem.

Tulgas 79. Rex externus.

Tulga uirtutes eximiæ, & pietas.

Tulga præmatura mors Toleti.

CAPVT XX.

Cindasuindus 30. Rex externus.

Cindasuindus deinde post Tulgæ mortem, Gothorum regnum, nõ expectata procerum electione, per uim & arma occupauit: quod fortè non alia ratione ausus fuisset, nisi quia Reipub. plurimum metuebat, ne ad manus alicuius crudelis Principis deuolueretur. Enimuerò talem se in occupato regno gessit, ut omnes partes optimi Regis diligenter exequeretur. Siquidem ante omnia temporalis regni negotia, totum animum suum ad augendum Dei honorem conuertit, decoremq; domus Dei enixius cæteris omnibus dilexit. Pontifices, prælatos, sacerdotes, & totum ordinem cleri prouentibus, priuilegijs, libertate donauit: contentionem illam, quæ erat inter pontifices, Hispalensem & Toletanum, de primatu Hispaniarum, per Summi Pontificis autoritatem aboleri procurauit, translata ab Hispali ad Toletũ primatus sede, & dignitate: ad quod non paruam occasionem præstitit Theodisclus Græcus archiepiscopus Hispalensis, qui ecclesiam suam multis hæresibus & erroribus corrupit, ac infamauit, nõ ueritus multas hæreses in doctrinam, & libros sanctissimi Isidori immiscere, abrasis pluribus, quæ ueram in Christiana fide pietatem sapiebant. Ob quam impietatem pontificatu deiectus in Africam concessit, ibiq; errores plurimos simplici populo prædicauit. Deinde cooperante Cindasuindo cõgregatum est septimum concilium Toletanum, in quo fuerunt quatuor Archiepiscopi, & triginta episcopi, cum alijs compluribus prælatis, & nuntijs eorum, qui adesse nequiuerũt. In eo concilio post multas, & utiles, ac necessarias pro Christiana fide constitutiones, sanctus Eugenius electus erat in Archiepiscopum Toletanum, & à Summo Pontifice confirmatus. Præterea idem optimus Rex misso ad Summum Pontificem idoneo legato (quem credo fuisse sanctum

Cindasuindi pietas Dei honorem temporali regno praetulit.

Toletũ primatus in Hispania sedes.

Theodisclus hæreticus primatum Hispalensem amisit.

Concilium Toletanum septimum.

Eugenius Archiepiscopus Toletanus.

Tayonem

Tayonem Episcopum) supplicabat ad se transmitti Morales libros diui Gregorij Papæ. Cui Papa respondit, se quidem libros illos libenter mittere uelle, si inter tot librorum uolumina, quæ in Romanæ ecclesiæ archiuio cõtinentur, reperiri posſint. Mœstus eo responso nuntius, se in templo sanctorum Apostolorum Petri & Pauli ad diuinum auxilium orando, & plorando conuertit: factúmque est, ut media nocte sancti Apostoli, & cum eis sanctus Gregorius ineffabili claritate fulgentes, illi oranti apparerent, locumq́; designarent, in quo librum, quem quærebat, inueniret. Itaque annuente Summo Pontifice, pretiosus illorum librorum thesaurus, in quibus tot integerrimi mores continebantur, in Hispanias est cum maximo Romanorum damno translatus. Qui si in hoc nostro infelici tempore ad Romanos remitteretur, profectò felicisſimi fierent, qui cupiunt per Romanos mores instrui, & emendari. Cùm autem Rex Cindasuindus tam integra esset erga Deum, & diuinum cultum pietate, factum est singulari Dei beneficio, ut toto decennio, quo regnauit, nullus hostis domi aut foris Gothorum Rempublicam in aliquo molestaret. Vbique syncerus Christi cultus, ubique uera inter homines charitas, nusquam hæreses, nusquam in Regem, aut Rempublicam rebellio apparuit. Quocirca Cindasuindus gloriosa morte in urbe Toletana defunctus, meruit inter felices, & bonos Reges connumerari.

Gregorij libri morales in Hispanias transportati.

Morales libri Romanis necessarij.

Cindasuindi pacificum regnū.

Cindasuindi mors.

CAPVT XXI.

Recinsuindus, quem pater Cindasuindus quatuor annis antequam moreretur, in regni consortem assumpserat, à proceribus post patris fata in Gothorum regno confirmatur. Hic à paterna probitate & pietate nihil degenerans, primam curam de augenda & conseruan-

Recinsuindus 81. Rex externus.

Recinsuindus in Deum pientisſimus.

da Christi fide, & honorandis Dei ministris assumpsit: quod satis ostendũt illa tria concilia Toletana, quæ successiuè totis decẽ & octo annis, quibus regnauit, celebranda curauit. Nec minus in bello fœlix, quàm in Christiana pietate conspicuus erat. Siquidem suo tempore Vascones in Hispanias irrumpere ausos non solùm repreßit, & profligauit, sed secutus à tergo fugiẽtes, patriam eorum deuastando spoliauit, magnamq́; ex eis multitudinem, quæ bella maluerat quàm pacem, occìdit. Itaque gesto fœliciter belloq́; spolijs opulentus ad suos cum gloriosa uictoria remeauit. Quo etiam tempore extinctum est in hoc mundo illud gloriosum lumen omnium Occidentalium ecclesiarum sanctus Eugenius arhiepiscopus Toletanus: in cuius locum Ildefonsus non minoris sanctimoniæ, & eruditionis, digniβimè surrogatur: in cuius tempore duæ hæreses, Pelagiana & Heluidiana ex Gallijs in Hispanias irrumpentes, maximam Hispaniarum partem corruperunt, & à recta fide abduxerunt. Quarum assertoribus Ildefonsus sese tam uiriliter opposuit, ut publica disputatione, petitis ex sacra scriptura euidentißimis argumentis, conuinceret eos esse intolerabiles Christianæ fidei inimicos: atque ob eam perfidiam ipsos quantocyus extra Hispanias eijci mandauit. Deinde nunquam à prædicatione diuini uerbi cessauit, donec confutatis hæresibus totam patriam Christo restituisset, omnibusq́; persuasisset, sanctam Dei genitricem Mariam contra eorum impias assertiones uirginem esse perpetuam, & inuiolatam: quæ idcirco tam pio prædicatori suo uisibiliter, & miraculosè apparens, indumentum contulit, quo in summis ecclesiæ suæ festiuitatibus uteretur. Quod autem, uel quale fuerit, non satis exprimunt historiæ Hispanorum. Demum ipse Rex Recinsuindus, postquam toto tempore sui regni

Cõcilia tria Toleti celebrata.

Recinsuindi uictoria in Vascones.

Eugenij sancti mors.

Ildefonsus Archiepiscopus Toletanus.

Hæreses duæ, Pelagiana & Heluidiana exterminatæ.

Ildefonsus a S. Dei genitrice indumento donatur.

gni

gni se omnibus exhibuerat optimum & iustum, liberalem ac gratiosum, summeq; affabilem & benignum, contracta apud Palentiam graui ægritudine, uitam transitoriam sempiterna commutauit. Recinsuindi mors.

CAPVT XXII.

Bamba quemadmodum nobilitate sanguinis illustrissimus erat, ita in omnibus rebus gerendis prudēs, ac moderatißimus uisus est. Idcirco cùm post mortem Recinsuindi magno omnium procerum cōsensu in Regem eligeretur, ægrè post longam deliberationem ad id induci poterat, ut suam libertatem tam graui seruitute permutaret. Nec passus est se Regem nominari, donec sanctorum Regum exemplo per manus Pontificum inunctus, & coronatus esset. Facta erat ea coronatio Toleti per officium primatis Archiepiscopi Toletani: in cuius manibus iurauit se fidem Christianam, & Ecclesiæ libertatem, legesq; & consuetudines patriæ integrè seruaturum: proceresq; & populi uicißim suam fidem illi obligauerunt. Quo facto, cùm se ex omni parte securum existimaret, bella in eum undique consurgunt. Primùm enim Vascones, deinde Nemausenses rebelles, præterea Narbonenses perdomuit. Ducem quoque Bitirreum in Gallia res Gothorum infestantem superauit. Saracenorum naues ducentas septuaginta ad Hispaniæ littus primùm applicantes, magna ui animi (classe ingenti obuiàm missa) partim cepit, partim depreßit, prout extensius ostendūt historiæ Hispanorum, quæ à nobis summatim attinguntur. His bellis feliciter gestis, & pace undiq; restituta, Toleti (ut autor est Volaterranus) cōcilium decimumseptimum celebrandū curauit. Postremò ab æmulis medicata potione accepta memoriam amisit, regnoq; admininistrādo inutilis effectus, se monasticæ

Bamba 82 Rex externus.

Bambæ ingens modestia & pietas.

Toleti coronantur Reges.

Regum iuramētum.

Bambæ undiq; bella insurgūt.

Bābæ uictoria.

Bamba Saracenos uicit.

Concilium Toletanum 17.

uitæ in cœnobio Pampligensi addixit, in quo uixit annos septem, cùm prius octo regnasset: & tandem beato fine quieuit, in eodem monasterio traditus sepulturæ. Postea corpus eius per Alphonsum Regem decimum inde in urbem Toletanam translatum, in templo diuæ Leocadiæ collocatur.

Bamba mors.

CAPVT XXIII.

Eurigius 83. rex externus.

Theofredi veri hæredis reiectio multorũ malorum occasio fuit.

Concilia Toletana tria.

S. Iulianus Archiepiscopus Toletanus.

Fames in Hispania intolerabilis.

Eurigius moritur.

EVrigius Recinsuindi consanguineus, amoto eius filio Theofredo, post funera Bambæ uiolentius, quàm iustius Gothorum Rex constituitur. Quamuis enim procerum electio illi plurimum suffragata fuisse uideretur, tamen præterito uero hærede non satis integra apparebat. Proinde regnũ eius (quod septennio durauit) nullam clarorũ gestorum memoriã ad posteritatis notitiam transmisit, nisi quòd eius tempore & cooperatione celebrata fuerint tria consilia Toletana, ad mandatum sancti Iuliani tunc Archiepiscopi Toletani conuocata, in quibus omnia priorum conciliorum decreta non solùm Pontificia, sed etiam Regia autoritate robur & firmitatem acceperunt. Deinde Eurigius filiam suam Egitæ (qui Bambæ consobrinus erat) matrimonio coniunxit, ut ea affinitate Theofredus à legitima regni successione coërceretur. Laborabat eo tempore Hispania intolerabili alimentorum & frumenti penuria, tantaq; fame premebantur incolæ, ut plurimi eorum relicto patrio solo nouas per orbem sedes quærere cogerentur. Tandem Eurigius Toleti in fata concedens, regnum cum filia Cicilia, siue Cæcilona, Egitæ successori reliquit.

CAPVT

CAPVT XXIIII.

EGita deinde post mortem Eurigij, nõ solùm quia gener eius erat, sed quia à Gothorum proceribus electus erat, ad defuncti soceri regnum magno Gothicæ Reipublicæ malo peruenit. Enimuerò adeò transuersum animum ab omni iustitia & honestate habebat, ut eum in numero Regum conscribere recusarem, nisi lex historiæ bonos & malos complecti iuberet. Siquidem illustrißimos proceres, quorum beneficio ad regni fastigium euectus est, infinito odio prosecutus est. Plurimos nanque eorum diris supplicijs affectos occidit, plures proscripsit, pluresq; dignitatibus deiecit. Præterea alios fortunis, alios prouentibus, alios possesionibus crudeliter spoliauit. Denique totius regni populum insolitis tributis, intolerabilibus oneribus, iniquißimis exactionibus oppreßit, & ut omniũ diuitum bona in se, & suum insatiabilem fiscum transferret, literas, chirographa, instrumenta, quibus ipsi se debitores Regis fateri uidebantur, maligno animo confinxit. Nec in propriam coniugem (quamuis illustrißimam) humanior, quàm in cæteros apparebat. Quippe ipsam omnium bonorum iudicio innocentem indignè à suo toro repudiauit. Verùm inter tot enormia facinora hoc laude dignum egit, quòd cooperator fuerit, ut tria concilia Toletana pro augenda, & conseruanda fide Christiana conuocarentur: quæ non solùm sua Regia autoritate confirmauit, uerumetiam humi prostratus sese sacrosancti Concilij orationibus suppliciter commendauit. De morte huius Egitæ nulla in historijs memoria habetur, nisi quòd nimis serò uitam & regnum morte permutauit.

Egita 84. Rex externus.

Egita pessimus tyrannus.

Cõcilia tria Toletana.

Egita quamuis sceleratissimus supplicem se Episcopis cõmendat.

CAPVT XXV.

Vitisa 85. Rex externus.

VItisa deinde maligno patri Egitæ in paterno regno, & flagitiorum enormitate successit. Erat hic plusquàm credibile uidetur facinorosus, nequaquam optimis Gothorũ Regibus, sed illis Romanis Caio Caligulæ, & Domitiano, immò ipsi Neroni comparandus. Quippe ut Nero (teste Suetonio) moderatißimus, & optimus adolescens uidebatur, ita hic Vitisa adolescens existens, patris tyrannidem blandis precibus mitigauit: sed ætate prouectior omnium tyrannorũ rabiem sua seueritate superauit: adeoq; in sua adolescentia ab omni auaritia alienus erat, ut codicillos & chirographos, quos improbus pater ad occupandum diuitum fortunas confinxerat, flammis aboleret. At postquam Rex effectus est, nihil usquam ab eo tutum securumq; fuit, sed omnes subditorum facultates & diuitias suas esse dicebat: occupauitq; ex eis, quantum suæ insatiabili libidini placuisset. Præterea in adolescentia magno Christianæ religionis zelo duci uidebatur, quando sanctis Episcopis in conuocandis sacrosanctis Concilijs se pium, ac solicitum cooperatorem ostendit: at uirilem ætatem ingressus, Episcopos, sacerdotes, & quoscunque Christi Dei nostri ministros persequitur, sanctorum patrum constitutiones, & omnem Ecclesiæ autoritatem, quæ eius enormibus facinoribus aduersabatur, sustulit & explosit. Adolescentia in eo erat casta, sobria, modesta, benigna, patiens: at in uirili ætate se totum in omnia uitiorũ genera, præsertim in fœdißimum mulierum amplexum immersit, licentiamq; omnibus tam clericis, quàm laicis præstitit, ut eius exemplo tot mulieres ducerent, quot uellent. Quo factũ est, ut omnis castitas, atq; honestas proscripta, & in prostibula relegata uideretur. Tamq; effœminati facti sunt Gothi ex illis corruptißimis moribus, ut pristinam fortitudi-

Vitisa pessimis tyrannis comparandus.

Vitisa primùm Episcopos ueneratur, postea magnoperè odit, & persequitur.

Vitisæ fœdißima libido.

Gothi sub Rege corrupto corrumpuntur.

fortitudinem penitus exuisse putarentur, facti enormium uitiorum seruitores, qui prius regnis & nationibus imperabant. Interea Vitisa considerans hos mores plerisq; cordatis subditis displicere, ne occasionem rebellandi assumerent, iussit ciuitatum mœnia demoliri, gladios in uomeres cõflari, scuta, & quicquid armorum erat comburi, pacem securitatemq; (quæ nusquã impijs esse potest) omnibus ea iussione promittẽs, quibus ob illa horrenda peccata tam in præsenti, quàm in futura uita ab irato Deo supplicia horrenda parabantur. Immò, ut uerißimè in Hispanorum historijs scribitur, propter ea nefanda scelera, quæ sub isto Vitisa fiebant, Deus iratus Gothorum regnum, & omnes Hispaniarum terras, occisa inæstimabili hominum multitudine desolari permisit. Præterea sanguinarius Vitisa Theofredum regni hæredem, quem Egita Cordubam in exilium miserat, cepit, & oculis effoßis squalido ignominiosoq; carceri mãcipauit. Quo facto, Rodericus & Acosta, Theofredi filij, dum eos Vitisa persequitur, fuga elapsi ad Romanos confugerunt: quorũ auxilio copias contractas, contra Vitisam mouent, ipsumq; superatum, & captum oculis priuant, regnoq; destitutum in carcerem, quo patrem eorum afflixerat, Cordubæ detrudunt: in quo (ut meritus erat) infamem uitam infami morte conclusit.

Vitisæ uesania in demoliẽdis urbium mœnibus, & abijciendis armis.

Deus iratus regna ob Regum scelera desolari permittit.

Theofredus à Vitisa excæcatur.

Vitisa excæcatur.

Vitam infamẽ mors infamis comitatur.

CAPUT XXVI.

Acosta Theofredi filius, post expugnatum deuictumq; Vitisam tyrannũ, à Gothorum proceribus in auitum regnũ dignißimè surrogatur: ex cuius gestis pauca ad posteros missa inuenimus, quia regni eius tẽpora triennio completa fuerunt. Est tamen uerisimile, ipsum optimam spem de se toti Reipublicæ præstitisse. Nec est silentio implicandum, quòd intolerabilem patris sui ignominiam,

Acosta 86. Rex externus.

Acostæ optima indoles, & mors prœmatura.

mortemq; nimis indignam, auxilio Romanorum adiutus, tam potenter, quàm prudenter uindicauerit, seq; & totam patriam in pristinam libertatem restituerit, occiso tyranno, sub quo nihil liberum erat, præter id quod flagitium erat, & turpitudo.

CAPVT XXVII.

Rodericus 87. Rex externus.

RODERICUS Theofredi filius, post Acostæ mortem tres annos regnauit: cuius perniciosa libido finē attulit Gothorū non tam nomini, quàm pacifico imperio à Saracenorum gēte euerso. Nam cùm filiam cuiusdā Iuliani præfecti, qui Tingitanam prouinciā administrabat, uitiasset, dolor domesticus patrē ad ultionem solicitauit. Quocirca Iulianus loci cōmoditate fretus, missis clàm nuntijs, Saracenos ex Africa, quā nuper post subactam AEgyptū occupauerāt, in Hispanias inuitauit: qui anno salutis DCC XIIII. Musa & Tarifa ducibus, à Miramomelino eorum tunc Rege missis, atq; per angustias Herculei freti ingressis, biennij spatio omnem ferè Hispaniam occupāt, præter Astures, & Cātabros: qui sicut olim nouissimi in ditionem Romanorum concesserunt, ita labente Romano imperio se soli tum natura loci, tum uiribus & armis protegentes, fidem Christi tutati sunt, ut neque primùm Gothis, neque deinde Saracenis usquam cesserint. Hæc est terra, quæ nunc Gallicia dicitur, in qua habitat genus hominum inuictissimum. In eo Saracenico bello cecidisse dicuntur ad DCC. hominum millia utrinque absumpta. Rex ipse Rodericus, qui filium Sancium cum parte copiarum obuium præmiserat, atque is occubuerat, ad Xeritium oppidum occurrens, cum reliquo extinctus est exercitu. Saraceni tāto potiti imperio, cùm latè ferro, flāmaq; omnia uastassent, regna inter se plura constituēre. Primum Cordubæ, quod

Roderici perniciosa libido.

Iulianus præfectus Saracenos in Hispanias inuitat.

Anno Christi 716 finis regni Vestrogothorū in Hispanijs.

Astures & Cantabri, nūc Gallicia gens inuictissima.

700000. hominum in bello Saracenico cōsumpta.

Saracenis Hispania subiugatur, & in plura regna diuiditur.

quod Abenalibeti regnum uocauerunt: alterum apud Hispalim: tertium apud Carthaginem nouam, usq; ad quorundam Principum tempora, quos uocant Almorades: eaq; in potestate usq; ad Ferdinandum tertiũ Regem perseuerauerunt. Hic demum anno salutis M C C X V I. *Toleto, Corduba, multisq; alijs recuperatis locis, Saracenos regnis ex magna parte deiectos, compulit Bethycã, quã hodie appellant Granatam, & Malacam (quæ prius sub Cordubæ regno fuerant) sese recipere, ac usq; ad nostram ferè ætatem retinere: unde tandem Dei benignitate, ac nouißimi Ferdinandi Regis uirtute expulsi fuerũt anno Domini* MCDXCII. Anno Christi 1216. Hispania à Saracenis liberatio. Anno 1492.

Sed his omißis ad Gothos redeamus: quibus post uastatas à Saracenis Hispanias, tenuis quædam portio (quam Ducatum Aquitaniæ dixerunt) remanebat: finitumq; est eo tempore regnum, quod annis plusquàm trecentis in Hispanijs Gothi tenuere, quos Vesgothos, hoc est, Occidentales dixere: non ob eam causam, quòd in Occidua mundi parte, in Hispania regnauerint, sed quia hoc nomen ad Danubium renouatum, ex primæua sua patria Scandiana secum extulere, ubi hodie quoq; (ut superius diximus) discrimẽ est Orientalium, & Occidentalium Gothorũ. Ex prima aũt illorũ de Scandia egreßione ad hæc usq; tempora Leonis tertij Imperatoris, paulò plus uel minus (teste Alberto Crantzio) quàm duo millia annorũ & centum quinquaginta cõputantur, quibus primùm ad Vlmerugiã, Cimeriam, Bosphorum: deinde ad mare Ponticum: posteà in Thracia, atq; Mœsia: inde ad ripã Danubij: iterũ in Thracijs: posteà per Italiam, & Hispanias res maximas (constitutis maximis regnis) peregerunt: quemadmodum etiam persuaderi queat per subsequentẽ orationem, quã olim doctißimus Nicolaus Archiepiscopus Vpsalensis in sacrosancta synodo Basiliensi circa annos Domini M C D X L. *proponere curauit.* Gothi 300. annis in Hispanijs regnauerunt. Gothicæ transmigrationis epilogus.

PROPOSITIO ET PROTESTATIO Reuerendiss. patris D. Nicolai Rauallí Archiepiscopi Vpsalensis, cùm esset orator serenifs. D. Erici Gothorum, & Suecorũ Regis in concilio Basiliensi, ad ostendendam præeminentiam eiusdem Regis, & regnorum Suetiæ, & Gothiæ.

CAPVT XXVIII.

Optauimus à principio, Patres Reuerendißimi, nihil earum rerum, quæ hanc sanctam synodum aut conturbant, aut distrahunt, maximè quæ Christianæ religioni in Christo solido lapide angulari subsistenti parũ seruiunt, longis, aut tædiosis anfractibus agitare. Nos enim, qui è finibus Aquilonis à serenißimo Gothiæ et Suetiæ Rege mißi, non sine magno rerum, & personarum periculo dudum aduenimus, cum ea humilitate promptißimis animis uestro sanctißimo cœtui interfuimus, ut potius causæ aliorũ oratorum de sedibus dißidentiũ, etiam nobis qualitercunq; cooperantibus sedarentur, quàm operam daremus, ne nostræ eminentiæ iura, quibus illa insignißima regna nostra decorantur, adduceremus in mediũ. Nõ enim cõgruere uidebatur nostræ Orthodoxæ religioni iam proximè (timendũ) perituræ, ut patulis omnium cerni poterit obtutibus, ne prius hoc sciscitaretur, ubi Regum sedes, aut quis eorũ ordo, antequam de ipsa omnium ipsorũ, ac nostrorum salute tractaretur. Tamẽ quia non paruam diligentiã per aliorũ præpotentũ Regum & Principum oratores pro suis hinc inde locis experti sumus, ne omnino negligentes reputemur, & ne Regio iuri præiudiciũ nostra taciturnitas afferat in futurũ, cum benigna supportatione pauca dicemus. Memoria tenemus Patres Reuerendiß. argumenta peritißimorum

morum

morum legatorũ aliorum Regum, & Principum, ad prioritatem concludendam in hoc sacro concilio inducta, quibus persuadebatur, antiquitati tam regni, quàm susceptæ fidei, pro hac causa inhærendum esse. Quòd si ex hac radice iusta ordinis illatio subsumitur, credimus uos prudentißimos Patres, qui in omnibus etiam historiarum scripturis promptißimi estis, meritò pro serenißimo nostro Rege antelationis sententiam inter penè omnes mundi Reges iustè prolaturos. Et ne fortè hoc iunioribus fictitiũ esse uideatur, succinctißimè ea, quæ huius rei ueritatem ostendunt, patientes audire deprecamur.

CAPVT XXIX.

QVanquam de Gothorum origine, & diuisa eorum gente, ac rebus gestis, omnes penè libri, & historiæ plenæ sunt, tamen Ablabius Gothicè, Dion Græcè, Iordanes Latinè singularißimum studium pro annalibus Gothorum conscribendis impenderunt. Tradunt autem ex ipsis Aquilonaribus partibus, uidelicet ex amplissima peninsula Scandiana (quam Cosmographi alterum orbem affirmant) innumeras exiuisse gentes, inter quas de regno Gothorum, quod nunc uulgariter Suetia (ob uicinitatem) nuncupatur, primi fuere Ostrogothi, & Vestrogothi, Suedi, Vinnuli: cum quibus Turcilingi, & Heruli associati, per mare Orientem petunt, & successu temporis Aegyptum, Asiam, Ciciliam subiugauerunt: è quibus, dum in Asia uiri diutius morati sunt, Amazones exiere. Post hæc Telephus Herculis filius Gothorum Rex, Priami sororem coniugio ducens, cum Danais bellum iniuit, & Tessandrum ducem peremit. Cui filius Euriphilus succeßit, qui in Troiano bello interfuisse, & ibidem legitur interfectus. Deinde longo interuallo

Qui de Gothorũ origine scripsere autores.

Thamyris Regina Gothorũ cum filio Gothis præfuit, quæ in Scythico bello Cyrum Persarum Regem peremit. Deinde Darius Hydaspis filius, ab Anthino Gothorũ Principe bello uictus in fugã uertitur. Neq; Xerxes Darij filius Rex Persarum, cum maximo exercitu contra admirandam potentiam Gothicam quicquã efficere potuit. Philippus Macedoniæ Rex magni Alexandri genitor, Gudulæ Gothorũ Regis filiam Meduppam coniugem duxit, ut saltem eo medio Gothorũ amicitia, & pace frueretur. Eo tempore, quo Sylla gubernacula Romanæ Reipub. gerebat, Boroista Gothis præfuit: & ille admirandi ingenij Diceneus in Gothicam prouinciam uenit, quem Rex Gothorum humaniter suscipiens, permisit illi parem sibi in populo potestatem: cuius consilio magna pars Sarmatiæ subacta est. Post quem Commositus omni prudentia, & scientia Rex clarissimus sequitur: sub quo Dacia, Mœsia, & Thracia Gothis accessere. Et quia maximam partem mundi tunc Gothi in Asia, & alijs locis possidebant, duo regna constituerunt, Orientale, & Occidentale: quæ Romanorum potentia, postquàm successu temporis in immensum adaucta essent, multis & iteratis uicibus eorũ Reges supprimere conata est: sed nunquàm profecit. Domitiani Imperatoris temporibus à Dorpaneo Gothorũ Rege Oppius Sabinus Romanus primò, & posteà Cornelius Fuscus, duces Romani exercitus, diuerso prælio interempti sunt: ex qua uictoria contra Romanum exercitum Gothi amplius Anses, id est, diuini, dicti sunt. Omba etiam (quem alij Cymbam dicebant) Gothorum Rex, Decium Imperatorem bello interemit. Gallus & Volusianus cum ipsis ad pacis fœdus cõpulsi sunt. Quòd si cuncta enarrari debeant, quæ tunc ab ipsis in Asia acta sunt, cùm Ephesium Dianæ templum ab Amazonibus conditum, & ipsam Troiam aliquantulum reparatam

ratam denuò uastauerunt, ac innumeras gentes subiugauerunt, tempus deficeret. Tandē successu temporis Armanaricus Gothis præfuit, qui tantæ nobilitatis extitit, ut Magno Alexādro in potentia adæquaretur. Visegothi uerò in Mœsia eo tempore habitantes, quo Valens imperauit, fidē Christianam susceperunt. Frutigermus Rex Gothorum Danubij partes subiecit; Lupicinum & Maximum, duces exercitus Romani prostrauit, & Valentem Imperatorem Arrianum incendio concremauit. Thracia, Achaia, Thessalia, Pannonia, & cæteri illi populi à Gothis subacti sunt. Gratianus Imperator cum Fridegerno, & Theodosius cū Athanarico successore Fridegerni, fœdus pacis timoris causa iniere. Sublato Athanarico Constantinopoli è medio, Alaricus præficitur: qui recto tramite Italiam petens, Rauennam usq; feliciter peruenit: & cùm impetrasset ab Honorio Gallias, & Hispanias iam à Vandalis penè destructas, & ad Gallias properaret, à Stilicone patricio in paschali die clàm infestatur: unde (non mirum) ad reditū concitatus, Liguriam, Emiliam, Tusciam, atq; ipsam omnium nationum caput Romanam urbem potenter subiugauit. Pepercit tamen omnibus, qui ad sacras ædes se contraxerant. Athaulphus successor Alarici, & consanguineus, rogatus à coniuge sua, filia Imperatoris Theodosij, ut in Gallias (dimissa Italia) properaret: unde ita factum est, ut fugatis inde in Africam Vandalis, Gallias, Hispaniasq; acquireret. Et tertio pòst anno à suis necatus, successorem annalem Sigericum habuit. Cui Vallia uir multum eximius successit: ac illi Theodericus: à quibus ipsa Gothica successio nobilis in Hispanijs pijssimorum Ricardi, Sisenandi, Recinsuindi, & Cintilæ Regum deriuata extuit, ita ut ipse populus etiā Hispaniarū Gothicus diceretur. Quanta religione hi sanctissimi Reges præ cæteris polluerint, hi clarè uidere pote-

runt, qui gesta sacrorum conciliorum in Toleto, & Bracharensi ciuitatibus celebratorum perspexerint: inuenient (ni fallor) quomodo ipse beatus Ricardus, studiosissimus ad ipsum diuinum cultum, Orthodoxam fidem, damnata Arriana hæresi, quæ penè totum Occidentem tenuit, plurimum roborauit. Et quomodo feruentissimo studio uigilarent illi sanctissimi Gothici Principes, ut religio nostra sancta & immaculata in omni studio reformaretur, & cum quanta humilitate concilijs Episcoporum in medio in terra prostrati cum lachrymis bonum Reipublicæ Christianæ perfici solicitarent, uix dignè exprimi potest. Hanc diligentem curam præsules sancti aduertentes, multa pro conseruanda Gothica stirpe Synodica statuta ædidere, maximè ne unquam alius præficeretur in Regem, quàm de Gothicis Principibus electus, ac alia plura, quæ in gestis Synodicis continentur. Tempore, quo Odouacer Pannonicus uiolenter Romanis præfuit, Theodericus Ostrogothorũ Rex Italiæ afflictionem miseratus, à Zenone Imperatore impetrat licentiam liberandæ Italiæ: quam ui armorum à tyranno arreptam, ac Romanam urbem multo tempore pacificè rexit. Insuper de nostris Vestrogothis, & Hunnis, ac Vandalis (quorum communis erat patria originis, quamuis sibi inuicem interdum aduersati sunt) & de ipsorum uictorijs, ac de ipsis Vinnulis (qui & Longobardi, siue Burgundiones posteà dicti sunt) de nostris Massagetis Africanis, ac Saxonica gente, quæ à nobis primùm exorta est, & de eorum notandis gestis in Britannia, & in Anglia, multa dicenda forent, sicuti ordo rerum feliciter postularet: sed nec nostræ uires, nec tempora sufficerent longiora. Vnde Reuerendissimi Patres, si rectè hæc omnia (ut debent) pensentur, ubi nostro regno antiquius? ubi fortius? ubi nobilius unquam etiam à quocunq; Romano Monarcha subactum legitur?

gitur? Sed econtrà, ubi non ueremur adducere & illud beati Hieronymi dictũ in quadam epistola? Nónne caput mundi Roma post MCLXIIII. annum eius, non tantùm tremuit hoc fortißimũ regnum Gothorũ, sed sub ipso ruit? Viget quidẽ hodie (ut ab initio) in propria patria, licet apud exteras acquisitas nationes, ut alia mundi imperia, plurimum defecerit. Nec Imperatores Romani (Philippo solùm dempto) prius nostris Regibus fidem Christianam recepere. Cùm ergo ista ita sint, Reuerendißimi Patres, speramus, iudicabitis in ordine sedium nostrum regnum primum: & si non primum, tamen primo proximum sibi iure uendicare. Verùm ne certo huic nostro iuri uideamur pronunc tantum inniti uelle, ut controuersia propter nos noua inducatur, ac ipsa sancta Synodus à proposito longius distrahatur, hoc Paternitatibus uestris Reuerendißimis insinuare uolebamus cum omni modestia, ut de nostro iure certiores eßetis, ac etiam, ut hac propalata protestatione, quam facimus, ut iustam admittat hæc sancta Synodus: quæ est hæc:

PROTESTATIO.

CAPVT XXX.

Quòd iuxta huius sacri Concilij statuta per quascũq; locationes, seßiones quorumcunq; ambasiatorum Regum, Principum, siue sedium aßignationes eis factas, uel faciendas, siue quoscunq; actus, eminentias, uel honoris exhibitiones, necnon per hunc locum, quem non ea (ut credimus) eminenti sede, ut de iure deberemus, occupamus, Regi nostro serenißimo, ac suis regnis nullum præiudicium generetur, ex hoc nunc, aut in futurum. Sed saluum uolumus esse hoc ius Regis, & regnorũ suorum, reseruantibus

nobis potestatem eo utendi per nos, & nostros, in hoc, & futuris concilijs, & alijs locis, quando nobis ita uisum fuerit. Super quibus omnibus uolumus notarios sacri Concilij rogatos esse, hanc nostram protestationem cum narrationis serie, pro perpetua memoria, Synodicis gestis inscribi, nobis etiam literale testimonium sub bulla dari de eadem. Hoc petimus cum omni qua possumus instantia, offerentes eundem Regem nostrum, ac regna sibi subdita, seruitio Ecclesiæ Dei, ac omnium uestrarum Paternitatum. Quas rogamus à Deo in ipsius Ecclesiæ desiderata reformatione fructuosè dirigi, & ad uota feliciter conseruari. Amen.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber decimusseptimus.

CAPVT I.

Andē ut à principio instituimus res Gothorum, quas domi & in externa militia gesserūt, uno eodemq; uolumine explicare: ita nunc post egregia eorum facinora, quæ extra patrium solum peregerunt, ad primam ipsorum patriam redeuntes inquiremus, quid post fata Biornonis, *siue filij eius* Alarici *(quibus octauum præsentis uoluminis librū conclusimus) egerint.* Occurrit itaq; *nobis domum reuersis* Biornus, *præmortui* Biornonis *ex eodem filio* Alarico *nepos, qui nomē paterni aui*

Biorno 160. rex internus.

aui referens, regnum quoq; auitum Gothorũ, Sueonumq́; consensu assecutus est, eo felici tempore, & anno Christi DCCC. *quo Romanũ imperium meruit summa illius Caroli Magni prudentia restitui, & gubernari: cui gratissimum erat, quicquid iustum, pium, & Deo gratum erat. Siquidem ipse Carolus omnes sui ingenij, atq; imperij uires ad augendam Christianam fidem conuertens, non solùm armis, sed amicitia, societate, fœderibus, muneribus, quoscunq; poterat Reges, & Principes, etiam transmarinos, & Ethnicos, ad suæ pietatis uota inducere nitebatur, ut ad agnitionem ueræ fidei peruenirent, aut saltem mitiores essent in eos, qui Christum confiterentur. Immò (teste Francorum historia) magnam pecuniæ summam quotannis Christianis transmarinis pauperibus, qui per duros tyrannos opprimebantur, mittere consueuit. Tali prudentia, immò tali pietate Biornum Gothorum Sueonumq́; Regem, missis legatis in suam societatẽ induxit, ut ex ea gente auxiliares copias in Gotricum Danorũ Regem opportuno tempore excitaret. Erat enim Gotricus acerrimus Christianæ fidei persecutor, & ob id totas uires suas Carolo eandem fidem Saxonibus solicitè inferenti semper opponebat, adeò ut Carolus uiuente Gotrico continuã rebellionẽ in gente Saxonica experiretur: quãuis Abbas Vspergensis asserat, pacem inter hunc & illũ factã anno salutis* DCCCXI. *Saxo tamen oppositũ sentire uidetur, cùm affirmat, Carolũ audita morte Gotrici effuso gaudio exultauisse, cõfessumq́; fuisse, nihil eo casu unquã suæ fortunæ iucũdius obuenisse. Quod utiq; uerissimũ erat, non solùm quia Gotricus potentissimus, sed quia etiã astutissimus erat. Insigni quippe astutia iampridẽ usus, Refonẽ quendam (qui iuxta nominis sui interpretationem astuta uulpecula erat) in Sueoniã sub transfugæ titulo immisit, ut seminatis inter Sueonum & Gothorũ proceres*

Carolus Magnus, & eius magna pietas.

Biornus Carolo Magno confœderatus.

Gotricus Danus Christianæ fidei persecutor.

Cõfœderatio Caroli Magni & Gotrici Dani anno 811.

Gotrici Dani astutia.

Refo, id est, vulpecula ex Dania in Sueciã mittitur.

odijs, uiam aperiret, qua in mutuam perniciem, & ciuilia bella prouocati seipsos perderent,& patriā desolarēt.Hoc igitur proposito Refo in aulam Regis Biorni assumptus, atq; indulgentius habitus, primò apertè querulatus est, se multis iniurijs à Getrico Dano affectū esse:deinde Regiorū secretorū in Suetia particeps effectus,quicquid Regia simplicitas & fiducia illius fidei occultandum cōmisit,mox ad nobilium notitiā (corrupta Regis intentione) ita deduxit, ut breui Regem proceribus, & rursus proceres Regi infensissimos reddidisset, nisi quidam inter eos inuenti fuissent illa uulpecula prudentiores, qui deprehensis eius dolis effecerūt,ut publico iudicio cōuictus, suspensis ad collū eius lapidibus,pelago obrueretur: quasi talis pœna iustior esset, qua ponderosum proditoris crimen annexa corpori mole puniretur. Fateor tamē Saxonē aliter de huius Refonis nece scripsisse, utpote quòd Sueones ipsum aperta ui necare ueriti,ex insidijs adorti occidissent. Sed quæ fuisset necessitas,ut illum occultè perderent,qui in omnes publicè deprehensus est deliquisse? At de illa ingenti auri summa, quam Saxo in expiationē uulpeculæ necis à Sueonibus expositā fuisse affirmat, ita sentio, ut potius silcā, quàm me indigna respondeā. Idemq; dico de illa Sueonū subactione, quæ in eo passu affixa conspicitur.Certū quippe est,Biornū Regē nec aurum, nec obsequiū unquā Gotrico exhibuisse, sed in suis regnis,tum ob domesticā potentiā,tum ob Caroli Magni confœderationē,securißimum uixisse,& in ea securitate legatis ad Carolum mißis postulasse, eruditos & pios in Christiana fide doctores ad se trāsmitti.Cuius pijs uotis Carolus satisfacturus,complures & pietate, & doctrina præstantes ad eum confestim emisit:quorū præcipuus erat Herbertus,primus ecclesiæ Lincopensis in Ostrogothia Pontifex,qui eiusdē ecclesiæ fundamēta primò fieri procurauit.

Refo proditionis crimine cōuictus, mari submergitur.

Saxonis Danici in Sueones impostura.

Biorni potentia

Biornus Christianæ fidei addictus.

Herbertus primus Episcopus Lincopensis.

Nec multò pòst Biornus, cùm consideraret maiores esse labores ad propagandā Christianam religionē necessarios, quàm possent Herberti, & sociorū eius diligentia (quãuis summa esset) superari, denuò per legatos apud Carolum agere decreuit, ut plures erigendæ religionis ministros ad se iterū mittendos curaret. Sed quia tunc Carolus in fata concesserat, totius legationis partes apud filiū eius Ludouicū, qui patri in imperio successerat, exposuerunt, & nihil minus quàm sperabant impetrauerunt. Quippe hic Ludouicus omnes operas suas in obsequiū fidei Christianæ diligentes & promptissimas ostensurus, mox in sui imperij auspicijs anno Christi DCCCXVII. consensu Stephani Papæ quarti celeberrimum plurimorum Pontificum concilium Aquisgrani (ut habet historia Francorū celebrauit: in quo multa pro dilatando Christi cultu decreta, & constituta fuerunt: inter quæ etiam de conuertendis Gothis, & Suecis nonnulla concludebantur.

Sueonum legati mortuo Carolo Magno à filio eius Ludouico audiuntur.

Anno 817.

Concilium Aquisgrani.

CAPVT II.

DEinde onus impositū erat Ansgario monacho Corbeyensi, ut Christi Euangelium per Aquilonaria regna prædicaret. Itaq; Sueonum Regis legatos confestim comitatus, ad Regem Biornum (quem alij Beronem dicunt) in Bircha ciuitate, tunc maxima, constitutū peruenit: quod satis cognitum erat Lupoldo Lubenburgensi, qui in libro De zelo Christianæ religionis ueterum Germaniæ Principum, ex Francorū historijs confirmat, quòd Ludouicus Imperator Caroli Magni filius, conuertit Suecos ad fidē Christi per S. Ansgarium anno salutis DCCCXVI. quanquā à nonnullis falsò asseritur, quòd ipse S. Ansgarius primùm in Suetiam uenisset anno Domini DCCCXXXII. quando iussus est ab Imperatore Ludouico baptizatum

Ansgarius S. Corbeyensis.

Bircha vrbs maxima.

Sueonū ad Christum conuersio, anno eiusdem 816.

Maguntiæ Haraldum Danorum Regem in Daniam comitari. Vnde cùm Dani nec Haraldum ad regnum, nec Ansgarium ad prædicandam fidem admitterent, Ansgarius confestim relicta Dania ad Suecones se cōuertit, susceptus à Berone Rege (ut dicere cœpimus) humanissimè, permissusq; est sanctum Christi Euangelium cunctis incolis liberè prædicare. Nec ad Danos, nisi post euoluta multorum annorum tempora, Christianam fidem extendere sinebatur, utpote cùm regnaret in Dania Ericus cognomento Impius, qui post Hemmingum Ludouici Imperatoris contemporaneū sexto loco successerat: quod apud Saxonem satis compertum habetur, cuius uerba in testimonium adduco. Ericus, inquit, ad salutares Ansgarij monitus, sacrilegæ mentis errore deposito, quicquid per eiusdem insolentiam commiserat, expiauit, tantumq; in excolenda religione se gessit, quantum egerat in aspernanda. Sed attendendum est hunc sanctum Christi præsulem Ansgarium non semel, sed sæpius (ut autor est Albertus Crantzius) in Aquilonaria regna, ob insignem dilatandæ fidei amorem, quo succensus erat, se conuertisse. Erat enim omnium illarum terrarum Apostolus, & ueræ religionis enuntiator. Proinde euenisse puto, ut nōnulli eum tardius in Suetiam peruenisse affirment, quam nihilominus in primis suæ iuuentutis annis diuini uerbi enuntiatione plurimum illustrauit: de quo etiam nonnulla in historijs Pontificum Vpsalensium per me commemorata fuerunt. Cætera autem Beronis Regis tempora pacata quietaq; fuere, donec felici commertio uitam caducam, imperiumq; terrenum cœlesti & sempiterno commutaret. Sepultus in Bircha ciuitate Regia, quam uiuens sua continua præsentia decorauit.

Ansgarius multis annis conuertit Suetiā antequā Daniam.

Ericus Impius ab Ansgario conuersus.

S. Ansgarius sæpe ad regna Aquilonaria peruenit.

Beronis mors.

CAPVT

CAPVT III.

BRatemundus, qui ex deo Fró cognomen, & cognationem sortitus fuerat, post fata Regis Beronis à Gothis & Suecis in regni solium sublimatur, sed longè minore fœlicitate, quàm Bero: qui sicut ad Christianam legem, & optimos mores se totum composuerat, ita illi in temporali regno omnia pro fœlici uoto successerunt. At hic Bratemundus postquàm teneras fidei Christianæ radices auelli permitteret, omnia aduersa experiri cogebatur. Cùm enim inter eum & fratrem eius Siuardum (qui etiam Fró dictus est) grauis contentio de regni succeßione suboriretur, proceres & populi in diuersa uota distracti, uniuersam Sueonum & Gothorum Rempublicam sua discordia ad irreparabilem ruinam pertraxerunt, coactusq; est Bratemundus auxiliares copias à uicino Rege Noruegiæ Siuardo contra Siuardi fratris rebellionem implorare. Igitur Rex Noruegiæ opem periclitanti amico Bratemundo laturus, ualidũ exercitum ex Noruegianis contractum in Suetiam adducit: fit pertinax & uehemens utrinq; pugna in campis Neritianis, qui Cœlestes, siue Erecti uocantur: nec quocũq; pacto pacari, aut interrumpi poterat, donec campi Cœlestes scelerati effecti, fraterno sanguine cruentarentur. Bratemundus enim à fratre Siuardo occisus, uitam, uictoriam, & regnum pariter amisit.

Bratemundus 101. Rex internus.

Fraterna discordia.

Siuardus Noruegiæ Rex.

Campi Erecti in Neritia.

Bratemundus à fratre occisus.

CAPVT IIII.

SIuardus igitur (quẽ Saxo Fró cognominauit) quamuis suam originem in Deos referret, tamen se nimis remotum à bonorum Deorum operibus ostendit, quando comparato exercitu fratrem uita, & regno priuauit. Nec ea uictoria contentus, grandem bellorum apparatũ in Siuardum Noruegiæ Regẽ educit, qui ex pugna nuper com-

Siuardus 102. Rex internus.

Siuardus Suetiæ rex in Siuardum Noruegiæ Regem pugnat, et uincit.

missa fugiendo difficulter in suum regnum euaserat: collatisq; aciebus uictor Suecus Noruegiæ Regem oppreßit, & regno per uim occupato, laxauit frena libidini, Regiasq; fœminas, quotquot apprehendit, abiecta uerecundia uiolauit. Doluere quidem Noruegiæ proceres, sed quid facerent uictori? cuius armis cesserant, eius imperia tolerare necesse fuit. Sunt tamen inter eos inuenti, qui iusto dolore permoti, ad Regneri Danorum Regis opem respexere: qui etsi ætate adolescens erat, animo tamen forti atq; audaci meditabatur, quomodo Noruegianum regnum (unde maternum genus duxerat) à tam graui ignominia, & turpi seruitute liberaret. Igitur copias grandes contrahens, opem oppreßis afferre decreuit. Cui aduenienti nobiles fœminæ, aut iniuriam passæ, aut quæ futuram iniuriam formidabant, insigniter armatæ occurrerunt. Nec enim tunc primùm in Scandiana insula armari fœminarum agmina audiebantur, quemadmodum aliquoties suprà ostendere curauimus. Pugna igitur utrinq; atrox & pertinax committebatur: factumq; est insigni fœminarum uirtute, ut ipse Frö honestarum nuptiarum uiolator à fœminis oppressus occumberet. Erat quippe speciosum uidere fœminas in acie præliantes cæsariem demittere, & sexum apertè confiteri, quò illustrior uirtus esset in corpore, quod per naturam creditur imbecillum. Sed iustus dolor iniuriæ uel acceptæ, uel formidatæ arma subministrauit, & uindicandi furorem in fœmineo corpore tantum accendit, ut uicti, uictoresq; faterentur, eam uictoriam præliantibus fœminis accidisse. Enimuerò adeò ad omnia pericula primæ, adeò ad fortium uirorum arma interritæ conspectæ sunt, ut si Græci scriptores, qui Pantasileam efferunt, aut Romani, qui pugnacem Camillam ad sydera tollunt, talia reperirēt in suis antiquitatibus uirtutum exempla, qua uoce detonarent?

Noruegiani oppreßi ad Regnerū Danum confugiunt.

Noruegianæ fœminæ armatæ pugnant.

Frö tyrannus à fœminis superatur.

Fœminarum insignis fortitudo militaris.

Pantasilea. Camilla.

rent? quanquā Græci Pantasileam debeāt Gothis, ex quorum illa sanguine (quod anteà diximus) emersit. Itaq; Frō Sueonū Rex non solùm geminas, sed multiplices pœnas in illo Noruegiano bello persoluit. Quippe & occisi fratris, & occupati alieni regni, corruptæq; Christianæ pietatis, et omnis honestatis uindictam sustinere coactus, documentū præstitit, ne quis in alios ea moliatur, quæ nolit in se commissa sustinere.

Frō fratris occisor occiditur.

CAPVT V.

Herotus deinde, cùm Gothia & Suetia post cruentum & impium duorum fratrum, Bratemundi & Siuardi, conflictum, nimis lacerata & desolata iacêret, proceresq; & populi de Rege substituendo cogitarent, omniū uotis in utrunq; regnum surrogatur, eo tempore, quo Ludouicus Pius Caroli Magni filius Romano imperio præsidebat. Huic Heroto grauis illa, & peruetusta bellorū materia cum Regnero Danorum Rege incidit, de limitaneo principatu Schoningiæ, quæ transmisso freto Danico primis Scandiæ insulæ litoribus continetur, ut superius est satis ostensum. Factiq; sunt utrinq; maximi bellorum apparatus, & tandem ad pugnam deuentum est: in qua diu uarioq; Marte pugnatum erat, donec inducijs positis de iure utriusq; partis diligentius examen haberetur. Intereà Regnerus Danicæ prudentiæ nō ignarus, meditabatur, quomodo terram, quam bello uendicare nequiret, ingenio & astu aliquando possideret. Quocirca habito inter suos proceres consilio, Thoram Heroti filiam in matrimonium postulare decreuit. Sed non tam facile erat Heroto Regi eas nuptias persuadere, qui probè nosset, quam ob causam à Dano Rege peterentur. Is enim missos ad se legatos indignanter excepit, affirmans ipsos non coniugem, sed

Herotus 103. rex internus.

Ludouicus Caroli Magni filius.

Herotus bellum Schoningianū contra Regnerum Danum mouit.

Regneri Dani astutia.

Thoram Heroti filiam Regnerus petit.

Lantgertha. *pellicem pro Rege suo (qui Lantgertham coniugem habebat) temerè postulare. Quo accepto responso, Regnerus nihil remißius, sed importunius postulandum esse putauit.*

Lantgerthæ repudium. *Mox enim à Lantgertha, ut se repudiari permitteret, impetrauit. Quo facto, mißis denuò legatis consensum ab Heroto difficulter assecutus est, adiecta ea conditione, quæ præsentißimum uitæ periculum præ se ferre uidebatur. Eo enim tempore ex uetustißimo more obseruabatur, ut uirgines quantò illustriori sanguine natæ erant, tantò maiora pericula, aut difficiliores labores subire cogebantur, qui ad earum amplexum peruenire uoluerunt. Alijs enim fortißimi gigantes, & pugiles duello superandi opponebantur: cùm interim ab alijs exacta militaris disciplinæ experientia, aut gloriosum aliquod facinus pro salute Reipub. peractum expeteretur. At huius speciosißimæ Regis filiæ thalamum duæ immanes belluæ fortißimis uiris formidabiles obseratum tutabantur, quæ antè expugnandæ erāt, quàm ad uirginis nuptias perueniendum. Itaq; Regnerus morem amantiū, qui nihil insuperabile putant, secutus, statuit omnia difficillima pro ea uirgine experiri, uestemq; duratam comparat, quam neq; ferrum, neq; belluarum dentes penetrare posse putabat: qua indutus ferocißimas belluas non minus feliciter, quàm fortiter expugnauit. Quas Saxo Danicus scriptor serpentes fuisse asserit tantæ magnitudinis, ut integrum bouis cadauer quotidiano pastu absumerent: ego autem ex Sueticis historijs immanes ursos fuisse deprehendi. Vtcunq; sit, certum omnino est horrenda fuisse monstra, quorum nece Regnerus uirginis torum comparauit. Interim Herotus pugnam ex aula contemplatus, interrogat, quisnam esset ille monstrorum domitor uillosis femoralibus indutus: deditq; ea quæstio occasionem, ut posteà Regnerus Lodbroch, hoc est, uillosarum bracharum cognomi-*

Matrimoniū illustrium fœminarum difficile impetrari poterat.

Duæ immanes belluæ à Regnero occidūtur.

Regnerus Lodbroch.

gnominaretur. Qui deinde ex hac coniuge complures liberos procreauit: quorum occasione plurima & cruenta bella inter Suecos & Danos suborta, & diu cõtinuata fuerunt, connitentibus Danis suo more, seclusa linea masculina, posteritatem Thoræ inuitis Suconibus obtrudere. Præterea Regnerus per has nuptias quietam Schoningiæ possessionem (quam præcipuè intendebat) assecutus est, donec eam Ericus Suconum & Gothorum Rex cognomento Victoriosus (de quo infrà dicemus) ad Gothici regni coronam uiribus & armis reuocaret. Cæterùm de morte, & religione huius Heroti Regis nihil certi in nostris historijs habemus, nisi quòd credimus ipsum in uetusto gentilitatis errore consenuisse, talemq́; in fata concessisse.

Regnerus Schoningiam dotis nomine occupat.

Eodẽ lib. cap. 13.

CAPVT VI.

Carolus (quem Saxo Danicus Sorlum nominare uidetur) in defuncti Heroti Regis locum cõmuni procerum consensu surrogatus, primam bellandi necessitatem contra Regnerum Danum subire coactus est. Cùm enim audiuisset Regnerus mortuo Heroto Carolum ad regni fastigia sublimatum, omnes uias attentauit, quibus posset aliquem ex filijs ipsius, hoc est, Heroti ex filia nepotibus (amoto Carolo) ad Gothici regni sceptra promouere. Ad quod satis idoneum & efficax medium existimabat, si Gothorum & Suconum nobiles in mutuum odium, perniciosamq́; controuersiam excitaret. Quod cùm facilè immißis in Suecones perfidis consilliarijs effecisset, atq; in suam partem nõ paucos ex eorum proceribus attraxisset, mox præualidum exercitum conscripsit, uocatisq́; in belli societatem filijs, magna fiducia, quam ex Suconum discordia cõceperat, bellum transtulit in discordes. Acta sunt in primis belli auspicijs non parua militaris disciplinæ præludia:

Carolus 104. Rex internus.

Caroli in Regnerum Danũ hostilitas.

Danicũ stratègema in Sucones.

uentumq; erat ex præludijs ad prouocationes: ex quibus postea secuta sunt singularia certamina: deinde acriter pertinaciterq; totis aciebus pugna inualuit: in qua cùm Carolus à suis desereretur, facilè à Regnero, quẽ Suetica discordia potentiorem effecerat, superatur.

Carolus superatur.

CAPVT VII.

Biornus 105. Rex internus.

Biornus deinde nulla legitima electione, aut successione, ad Gothorum & Suecorum regna peruenit, sed peruersorum quorundam procerum, qui pro Regnero stabant, factione callidius, quàm honestius alienam hæreditatem inuasit. Regnerus enim bellum in Carolum parans, clàm missis in Suetiã nuntijs significauit se pro uero regni hærede Ingeuallo (qui Heroti primogenitus erat) arma in Carolum iniquũ alieni regni occupatorẽ promouere uelle: eaq; promissione complures in suam partem allexit. Sed cùm eorum ope & opera Carolum superasset, magnificorum promissorum suorum protinus immemor, non Ingeuallum, sed filium suum Biornũ Regio sceptro insigniendũ curauit. Valuit quidẽ ea Regneri prudẽtia quãdiu præsens rerum status perdurauit: cùm autem proceres se eius promissis circumuentos attenderent, paulatim à Biorno ad Ingeuallum deficientes, occasionem inquirebant, qua Regem uiolenter impositum (collectis uiribus) uiolentius exturbarent. Quorũ animos cùm Biornus in se infensiores cõsideraret, nec suis uiribus contra tantam inimicorum potentiam satis confideret, periculosum bellum secura fuga præuenit, profectus in suam Daniam, Regneri patris militiam deinceps secuturus: quem pater magis grato, quàm iucundo animo excipiens, piratarum principem constituit, iussitq; ut Britanniam & Orcades impugnaret, atque expugnatas occuparet. Sed cùm ea expeditio minus feliciter succederet,

Danica astutia.

Biornus alieni regni inuasor fugit.

Biornus fit pirata.

cederet, tentauit pater, quomodo ipsum regno Noruegiæ præficeret: in quo tandem senio, deinde morte consumptus interijt. Sunt qui asserunt hunc Biornum illo tempore in ciuitate Bircha, & ea parte Suetiæ regnasse, quãdo S. Ansgarius primùm in eas terras fidem Christi prædicaturus aduenit: sed ratio temporum eam assertionem non admittit: quin potius temporibus Biorni secundi (de quo diximus) illa Christianæ legis promulgatio assignatur.

Biornus tãdem in Noruegia moritur.

Eodẽ lib. cap. 1.

CAPVT VIII.

INgeuallus, siue (ut alijs placet) Ingellus, quem quidam dixere Heroti nepotem, quidam uerò eius filium, magno procerum beneficio & consensu ad amissam paterni regni hæreditatem restitutus, totam animi sui intentionem eò conuertit, quòd illi eximiæ & optimæ spei, quam de eo omnes patriæ incolæ conceperant, satisfacere posset. Sed cùm adhuc multi per Suetiam & Gothiam essent, qui occultè exacti Regis Biorni partibus fauebant, uoluntatem magis bonam, quàm efficacem ostẽdere poterat. Erat enim admodum difficile tam uastum Reipublicæ corpus ad sanitatem pridem amissam reducere, quando latens in eius uisceribus pernicies, superueniente etiam abextrà grauiore morbo, quotidiana susciperet incrementa. Siquidem Biornus à Sueonum & Gothorum finibus exclusus, non solùm patris Regneri, sed etiam Iuari fratris (qui per Galliam, Britanniam, Hyberniam, omnesq; Occidentales regiones, multa & præclara facinora ædiderat) arma & uires contra Sueones, & Gothos implorauit. Itaque coactis undique copijs, celerius ad Sueonum limites peruenerunt, quàm Ingellus eos uenturos existimabat: qui nihilominus stipatus magna militum multitudine, quam tumultuariè comparauerat, statuit se opponere hosti tam subitò

Ingeuallus aliàs Ingellus 106. Rex internus.

Ingelli indoles optima.

Sueonum domestica dissensio.

Biornus Ingello bellũ intentat.

irruenti. Sed cùm in eo bellorum procinctu esset, secumq; maiorem procerum partem, ob captanda in tam urgentissimo negotio consilia, congregatam haberet, ecce repentina flamma undiq; per occultos proditores immissa aulam ipsam, & Regem, omnesq; eius proceres confestim inuoluit, atque absumpsit.

Ingellus incendio perijt.

CAPVT IX.

Olaus Tretelia 107. Rex internus.

OLaus cognomento Tretelia, quamuis per ingentes & penè insuperabiles difficultates ad paterna regna post infelicia patris Ingelli fata peruenit, attamen debile principium melior fortuna secuta, finem regni reddidit gloriosum, cuius initium omnia aduersa polliceri uidebatur. Siquidem Biornus & Iuarus innumeris militum copijs succincti, uniuersam Gothorum & Sueonum Rempub. tunc pene subuertissent, nisi Olaus singulari prudētia præditus, procerū populorūq; animos, laxatis quàm pluribus tributis & oneribus, quæ priores Reges imposuerāt, prudenter & efficaciter sibi reconciliasset. Quo facto & domesticam pacem penitus labefactatam restituit, & uictoriam hostibus (ad quos inclinari uidebatur) potenter confestimq; eripuit. Enimuerò omnem militem, quem pridem pater tumultuariè coëgerat, simulq; auxiliares copias undique post patris occasum contractas, in Biornum & Iuarum educere properauit, cōmissoq; acerrimo & pertinacissimo prælio, uictoriam reportauit. Effectumq; est ea felici pugna, ut Dani uicti, cæsi, profligatiq; in suam patriam reuerterentur, diuq; & ad multos annos Sueonum terras impugnare non auderent. Interim Olaus pacifica tempora nactus, leges & iustitiam ita obseruari mādauit, ut nullus in tota patria diu uiuus esset, nisi qui iustus & innocens esset. Sunt etiam nonnulli, qui affirmant hunc Olauum

Tributa tēpore belli laxāda.

Olaui Tretelia uictoria cōtra Biornum & Iuarum.

lauum ad doctrinam Euangelicam, *&* Christianam *fidem peruenisse, & multa pericula, dum eam propagare contenderet, à suis sustinuisse, atque in finem minimè perseuerasse, proinde offensam diuinam maiestatem ipsum in uarios bellorum casus denuò exposuisse.* Vitsercus *enim* Regneri Danorum *Regis filius, exemplo* Biorni *&* Iuari *fratrum suorum, ius regnandi in* Suetia, *quod inde maternũ genus duceret, usurpare proponens, non paruam solicitudinem* Olauo, *qui ob pacis diuturnitatem ab armorum usu desiuerat, incußit, faciente illi animos magnitudine* Rußiæ *principatus, quem nuper paterna uictoria assecutus administrabat.* Erat igitur Olaus *in graui periculo constitutus, cùm ab* Oriente Vitsercum, *& ab* Occidente Regnerum, *potentißimos utiq;* Reges *sibi ingentem belli molem opponere uelle didicisset. Constituit tamẽ prius omnia aduersa sustinere, quàm coronam suam in alium quantumuis potentem transferre. Itaq; magnam* Sueticorum *militum multitudinem* Vitserco *ab* Ortiuo *latere impugnanti obijcere festinauit, ipseq; quàm maximis copijs ex* Gothorum *regno comparatis* Regnero *ab* Occidua *parte irruenti occurrit: in qua quidem parte etsi uaria fortuna pugnauisset, nunc uicto, nunc uictori similis, attamen in fine belli superato fugatoq;* Regnero, *cum gloriosa uictoria in* Suetiam *remeauit.* Sueonum *uerò exercitus non æquè feliciter contra* Vitsercum Rutheno *milite succinctum pugnans, superatur & profligatur.*

Olaui Tretelia pietas & innocentia.

Vitsercus Danus Suetiam impugnat.

Olaus Tretelia ab Oriente & Occidente impugnatur, & uincit.

Regnerus uictus.

CAPUT X.

DEinde Vitsercus *partam feliciter uictoriam prosecuturus, prægrãdem exercitum ex* Rußia *ad interiora* Finningiæ, *siue (ut nunc dicimus)* Finlandiæ *adduxit, omniaq; ferro, flamma, cædibus, direptionibusq; in-*

Vitsercus uictor.

uoluit. Cuius conatibus Olaus potenter obuiaturus, omnē per Sueoniā, & Finningiā militiā armauit: estq; ad atrox & cruentū prælium deuentum: in quo postquā multū sanguinis hinc inde effusum esset, in has pacis cōditiones utrinque consenserunt, uidelicet, ut Olaus filio suo Ingoni filiā Regneri in coniugē assumeret, & Vitsercus Finlādiæ partē Ruthenis collimitaneā possideret. In qua cùm se satis securum putaret, dolis Ruthenorū circūuētus occiditur. Daxō enim Orientaliū Russorū princeps, cùm Vitsercū armis superare diffideret, ad dolos cōuersus, pacē cum eo (ut uidebatur) integerrimā effecit. Qua facta, à Vitserco intra cōfinia sui principatus ad cōuiuiū inuitatur: paruitq; inuitāti, nō ut uices gratitudinis, sed ut mortē illi inferret. Quippe omnia ex fœdere se agere simulans, sub specie mercatorum multos suorū secum introire iussit. Nemo dolos sentiebat: excepti in urbē omnes aduenæ, quasi merces uarij generis importātes: eoq; modo infinita hominū multitudo confluxit: at ubi uespertinū tēpus aduenisset, cōfestim Daxō, et sui arma, quæ occultè inuexerāt, corripiētes, Vitsercū, & eos, qui cum illo erāt, ex insidijs adoriuntur, passimq; in omnes sæuiūt, prosternūt, captiuant, occidūt. Vitsercus admirāda militaris disciplinæ experiētia præditus, prius incredibilē hostiū multitudinē prostrauit, antequā ab irruētibus Russis poterat cōprehendi: cum quo duodecim fidelissimi milites captiuātur: quibus redeūdi in patriā permissa optione, eligūt magis cum suo Principe mori, quàm illo deserto uiuere. Deinde Daxon uictor Vitserco uitā ea cōditione permittit, si patiatur se parē in imperio habere. Cui ille: Antequā precariæ uitæ usum à te exposcā, aut meū honorē in te transferā, mortē potius, & si quid morte durius fuerit perferā. Igitur Daxon extructo rogo Vitsercū cum captis comitibus uiuū superiecit, & cōcremauit. Talisq; erat Vitser

Matrimoniū occasionem pacis præstat.

Vitsercus à Ruthenis occisus.

Daxon Russorū princeps.

Daxonis dolus.

Vitserci militaris fortitudo.

Daxon uictor.

ci exitus, quẽ Saxo non rectè inter Suetiæ principes adnumerauit. Post cuius fata Olaus diu feliciterq; regnauit, & tandẽ senio atq; ægritudine deficiẽs, Vpsaliæ moritur, et in Regijs monumẽtis honorificè sepelitur, relictis post se duobus filijs, quorũ primus erat Haldanus cognomẽto Huitbẽ, hoc est, albi ossis: quẽ Noruegiani cõcordibus uotis in Regem elegerũt, gloriantur q; se ab illo Regum suorum posteritatem, siue generationem suscepisse. Alter uerò Ingo, cuius memoriam nũc subijciemus, in paterno regno successit. *Olaui Tretelia mors.* *Haldanus Huitbeen rex Noruegiæ.*

CAPVT XI.

Ingo igitur Olaui Regis filius, nõ solùm patris, sed unanimi procerũ cõsensu in regnis Gothiæ & Suetiæ surrogatur. Hic (ut meminimus) accepta in cõiugẽ filia Danorũ Regis Regneri Lodbroch, effecit, ut sopitis inter Suecones & Danos prælijs pax, & trãquillitas, quæ hactenus nõ sine infinita hominum strage fuerat interrupta, restitueretur. Ipseq; Regnerus ob eã pacẽ de se, & suo regno Daniæ, ne à Suecis impugnaretur, securior effectus, constituit bella ad Occiduas Europæ partes trãsferre. Itaq; præualidã classem uiris & armis instructissimã educẽs, primùm Galliam, deinde Britãniam, Scotiã, Hyberniã uictricibus armis penetrauit. Postea longinquã militiam ingressus, Hispaniasq; præteruectus, nõ quieuit donec ad mare Mediterraneũ lõgo circuitu peruenisset, omnesq; circũpositas regiones unà cum ipsa Constantinopoli diuexasset, & tãdem eodem remenso itinere in suã Daniã cum admirabili uictoria redijsset. Interea etiã cùm Ingo à Danorũ armis securus esset, nec sui Gothi, aut Sueci à bellis quiescere didicissent, ne domestico bello cruentarentur, collectũ ex eis exercitũ in Russos emisit, qui omnes eius regionis partes ferro, flammaq; ita deuastauerũt, ut à sinu Venedico usq; ad Tanaim paucæ domus relinquerentur inustæ. Cætera huius Ingonis gesta codem tumulo, quo corpus eius, obruta fuisse uidentur. *Ingo 108. Rex internus.* *Ingo Regneri filiam ducit.* *Regneri nauigatio usque ad mare Mediterraneum & Cõstãtinopolim.* *Ingo Russiã uicit & desolatã reddidit.*

CAPVT XII.

Ericus à uētoso pileo nominatus, 109. Rex internus. Magica ars.

ERicus, sublato è numero uiuorum Ingone patre suo, concordibus procerum suffragijs Gothicæ & Sueticæ Reipub. summam accepit. Hic in arte magica nulli suo tempore secundus habebatur, tamq; familiaris erat malis dæmonibus, quorum cultui summoperè uacabat, ut quocunque uerteret pileum suum, confestim inde optatus uentus aspirabat. Quo euentu inditum illi fuisse nomen accepimus, ut Ventosus pileus diceretur. Creditumq; à multis erat, Regnerum Daniæ Regem, huius Erici nepotis sui ductu, in remotißimas orbis partes piraticam feliciter extendisse, multasq; regiones, & munitißimas urbes eius ingenio subiugasse, & demum cooperatorem fuisse, ut tam procerum consensu & electione, quàm hæreditaria succeßione in paternum regnum Suetiæ assumeretur: quod ei diuturnum felixq; permansit, donec senio, & tandem mortifera ægritudine confectus, uita priuaretur & regno: quamuis Saxo asserere uideatur, ipsum ab Ostano quodã insidiosè trucidatum. Quod quia in Suecorum historijs (quas imitandas accepi) non inuenio, inter dubia potius relinquo, quàm fidem grauibus autoribus detraham. Est tamen apud Saxonem satis perplexa dubitatio, cùm circa hæc tempora affirmet, Regnerũ Daniæ Regem bella cum Carolo Magno Imperatore geßisse: & in alio loco dicat, eius antecessorem Hemmingum cum Imperatore Ludouico Caroli filio, post patris funera pacem iurisiurandi firmitate composuisse. Sed his Danicis rebus omißis, ad nostram Gothiam redeamus.

Regneri piratica in terras remotißimas.

Saxo in uita Regneri reuidendus.

CAPVT

CAPVT XIII.

Ericus Segersel præmortui Erici filius, paterni regni sceptra, nullo procerum resistente, moderanda susce pit. Hic in omnibus bellis adeò fortunatus erat, ut nullum bellum aggrederetur, quin subactis hostibus uictor egrede retur: quo euentu passim, & ab omnibus Victoriosi cogno men est assecutus. Quippe fortuna, ut eum omnibus Regi bus illius temporis illustriorem efficeret, ubiq; potentissi mos hostes illi obiecit, in primis autem Agnerum Regneri Danorum Regis filium: qui postquā bellum in Anglos in feliciter attentasset, nec in Dania, quam duo fratres sui, Iuarus & Siuardus, inter se partitam occupabāt, locū suæ amplitudini aptum inueniret, decreuit uel totam Suetiam, uel partē eius in suam potestatem redigere. Sed erat illi ni mis difficile, fortem Regē fortiter custodientem atriū suum superare. Præmonitus nanq; Ericus exercitum præualidū contrahit, cui Ostanum ex satrapis nobilissimum præficit, totamq; gerendi belli summam committit. Itaq; ad accerri mum & cruentum bellum deuenitur, in quo Agnerus for tissimè pugnans occubuit, cæsa antea maiore exercitus sui parte, cuius paruulæ reliquiæ in Daniam cōcito cursu re fugerūt. Nec longè post eam uictoriā Ericus in grauius bel lum incidit. Enimuerò bellaces illæ gentes Liuoni, Finni, Estones, Curetes, Prussi, Haraldi Danorum Regis piratica lacessiti, confœderatione inter se facta classem prægrandē, quam putabant subiugandæ Daniæ sufficere posse, pari ter educūt. Hæc classis littoribus Gothicis in medio itinere, antequam Daniam attingere posset, necessitate uentorum appulsa, non sibi temperauit, quin Gothis omnia hostilia inferret, quasi Dani eorum auxilio freti piraticam in O rientem transtulissent. Quocirca Ericus omnem regno rum suorum militiam confestim in arma contractam, ir-

Ericus Victoriosus 110. Rex internus.

Agnerus Danus cōtra Ericum Victoriosum pugnans occiditur.

Ostanus dux exercitus.

Ericus Victoriosus Liuones, E-

stones, Curetes, Prussos vicit.

ruentibus hostibus obiecit. Quibus superatis & profligatis, classem militibus & armis instructissimam post eorum terga non minus feliciter, quàm uelociter transmisit, omnesq; hostium terras sine ulla bellorum intermissione impugnauit, & expugnauit, atque sub sua potestate toto sui regni tempore continebat.

CAPVT XIIII.

Itaque huius Erici nomen non solùm domi, uerumetiam in procul positis regionibus celebre habebatur. Proinde Otho Saxonicus eius nominis primus Imperator, missis legatis eundem Ericum sui imperij confœderatum effecit. Quod cùm Haraldus Donorum Rex compertum habuisset, intellexissetq; eam Gothorum Sueonumq; cum Romano imperio confœderationem in perniciem regni Danorum excogitatam, cogitabat, quomodo Ericum ab illa imperij societate auelleret, aut illatis bellorum difficultatibus à regno excluderet. Interea quidam Sturbernus Biorni olim intrusi in Suetiam Regis filius, ad Haraldum Daniæ Regem ex Suetia descendit, grauesq; admodum querelas super Erici seueritate exaggerans ostendit, se per ipsius potentiam paterna hæreditate, & magna regni parte, quæ sibi iure debebatur, spoliatum. Quibus querelis libenter auditis, Haraldus confestim decreuit totas Danicæ potentiæ uires in Ericum effundere. Sed cùm iam in procinctu esset, & Gothiæ Occidentaliora impugnaret, tristem nuntium accepit, Othonem Cæsarem Occiduas Daniæ partes formidabili exercitu deuastare. Proinde reuocato exercitu, quem impugnandæ Gothiæ expediuerat, omne robur Danici regni concito cursu in Othonem reflexit. Sturbiornus autem sine auxiliaribus copijs bellũ committere ausus, facilè superatur, expertus nihilominus sum-

Otho Saxonicus Imp.

Haraldus Danus.

Ericus imperio confœderatus.

Sturbernus ad Danos confugit.

Haraldus Danus cõtra Ericum Victoriosum pugnans, repellitur.

Otho Cæsar cõtra Danos.

Sturbernus ab Erico uictus in gratiam recipitur.

mam Erici Victoriosi gratiam, à quo non solùm libertate, uerumetiam honorifica præfectura, & prouincia donatus est. Deinde Ericus, omnibus suorum regnorum terminis in pace & concordia positis, arma in Suenonem Daniæ Regem, qui exacto patre Haraldo ut præpropero, ita impio studio paternum regnum inuaserat, conuertēs, totum eius regnū (teste Saxone) in suam potestatem redegit, ipsumq;, qui patrem à patria impiè eiecerat, à paterno regno iustissimo bello exclusit, totoq; septennio (teste Saxone) regno Daniæ potitus, amplißimum principatum (quem Tanais fluuius ab Oriente, & Albis ab Occidente terminauit) in pace, & magna tranquillitate gubernauit. Tandem euoluto septennio, illa eadem fata, quæ Ericum hac mortali uita destituerunt, etiam Suenonem post multos miserabiles casus in paterni regni solium restituerunt.

Ericus Victoriosus contra Suenonem Danū. Sueno patrē patria priuās, patria priuatur.

Erici Victoriosi principatus amplißimus.

CAPVT XV.

ERicus Aorsel, aliâs Stenchillus, post defuncti patris Erici fata, cunctorū procerū & populorū assensu in paternum principatum assumptus, tantò fœlicius regnauit, quantò maiorem solicitudinē propagādæ fidei Christianæ adhibere curauit: quæ eius tēpore, diuina clementia palàm & mirabiliter cooperante, nōn parua incrementa suscepit. Accidit enim, eo præsente, totaq; populi multitudine circunstante, quòd sacerdos omnium nomine sacrificia idolis offerens, repentina cæcitate percussus collaberetur: deinde postquā diu et frustra à cæcis idolis cæcitatis remedium postulasset, atq; in proprias ædes reductus sopori se tradidisset, ecce illa misericors misericordißimi Dei mater nō dedignata est afflictum peccatorem, omni humana ope destitutum, uisitare, consolari, & de mysterijs sanctißimæ fidei nostræ Christianæ informare, Christiq; Apostolum

Ericus Aorsel, aliâs Stenchillus III. Rex internus.

Ericus fit Christianus.

Idolorū sacerdos cæcitate percutitur.

Maria uirgo excæcatū illuminat, & ad Christum conuertit.

ex impio malorum dæmonum nuntio suscitare. Inquit enim: Quia lumine intellectus, & rationis tuæ abusus, à Deo uero te ad dæmonum cultum conuertisti, iustè corporis tui oculis priuari meruisti. Igitur si corporis tui oculos recipere uolueris, crede in filium meum Iesum Christum, qui est Deus Christianorum, eiusq; fidem firmiter serua, & ab omnibus seruandam prædica. Credidit ille, & credendo usum oculorum perfectè recepit. Statimq; Christianæ religionis diligentißimus prædicator effectus, omnem in circuitu regionem peragrando, lumen ueræ fidei cordibus omnium incolarum infundere conabatur, ut & ipsi ab illa horrenda perfidæ mentis cæcitate, qua infeliciter tenebantur, liberati, lumen ad reuelationem gẽtium ab alto exortum aspicere mererentur. Nec deerat omnis salutis autor salutarem doctrinam fideliter annuntianti. Quippe breui tempore non paruus fidelium numerus in uineam Domini ab ipso cœlesti patrefamiliâs uocatus intrauit, ut uerum ostenderetur Christi uerbum: Meßis quidem multa, operarij uerò pauci. Quamuis enim nõnullæ Christianorum reliquiæ à tempore Beronis Regis ad hæc tempora in Suetia permansissent, attamen petendi erant ex Bremensi Metropolitano magis idonei doctores, qui uerbum Domini rectè tractare didicerant. Quocirca optimus Rex Ericus Stenchillus, mißis solennibus legatis ab eodem Metropolitano, qui tunc erat Adagarius, aut eius successor, impetrauit ad se duos sanctißimos Pontifices in diuina lege doctißimos confestim emitti, uidelicet Adaluardum, & Stephanum: qui tanto honore à Rege & populo excepti fuerunt, ut ab hominibus maiorem assequi nequiuissent. Prædicabant Christi Euangelium cõtinuè & diligenter, crescebat quotidie cum magno fructu diuini uerbi plantatio, baptizabatur magna populi multitudo, tantusq; omnium ardor ad baptismum

Suetia paulatim ad Christum conuertitur.

Stenchillus mißis legatis petit ab Archiepiscopo Bremẽsi prædicatores. S. Adaluardus. S. Stephanus.

baptismum erat, ut euolutis paucis diebus nulli, aut paucissimi incolæ in uniuersa ciuitate Birchensi (quæ tunc frequentissima erat) inuenirētur, qui Christianæ militiæ ascripti non essent, quemadmodum in historia Pōtificum Vpsalensium diffusius ostendere curaui. Sed nō deerant illi pessimo humani generis inimico suæ solitæ artes, per quas tam ipsi optimo Regi Erico Stēchillo, quàm etiam sanctissimis Pontificibus grauissimas persecutiones, & insuperabilia pericula passim ab incolis regni suscitaret, præsertim illis, qui de sanguinis nobilitate magis, quàm de uirtute gloriabātur. Hi enim uidentes Christi legē suis operibus contrariam, cœperūt eius assertores primò occultè, deinde palàm apud simplicem & ignarum populū, multis calumnijs atq; improperijs afficere, ita ut Rex ipse unà cum Pontificibus publico uulgi clamore ad interitum peteretur, quasi non esset ueri Dei cultor, sed nouorum dæmoniorum annuntiator: tantumq; uesani populi furor à proceribus excitatus inualuit, ut Christiani Pontifices comprehensi, & uirgis cæsi, ac plurimis iniurijs affecti, ex Vpsala ad Bircham duorum dierum itinere redire compellerentur, cùm interim Rex nūc huc, nūc illuc fugitādo latebras captaret, nolens manus suas sanguine ciuium contaminare. Tandem postquam multos labores, & pericula pro augendo Christi cultu sustinuerat, ab ingratis ciuibus, & malignis proceribus impugnatus trucidatur.

Bircha urbs populosa ad Christum cōuertitur.

Stenchillus pro fide Christi persecutionem passus.

Pontifices pro Christo persecutiones patiūtur & fugiūt.

Ericus Stenchillus pro fide Christi occubuit.

CAPVT XVI.

OLaus cognomēto Schotkonung, quem alij filium, alij fratrem præmortui Erici Aorsel appellāt, magna & memorabili omnium incolarū felicitate ad Gothorum & Sueonum regna peruenit. Siquidem eius ingenita benignitate, & summa prudētia effectum est, ut Christiana

Olaus Schotkonung 112. Rex internus.

fides, quæ hactenus in aliquot Suetici regni partibus uiguerat, & uigebat, ab uniuerso Gothorum & Sueonum principatu efficaciter constanterq́; (abiecto ubique falsorum Deorum cultu) assumeretur. Proinde à compluribus primus Christianorum Rex, qui apud Sueones regnauit, appellari consueuit: cùm tamen compertum sit, Beronem eius nominis secũdum, tempore Caroli Magni, & filij eius Ludouici, (nam utrique confœderatus erat) fidem Christi (ut dictum est) suscepisse, & in eius uera confeßione animam exhalasse, deinde non paucos Christianos usque ad tempora huius Olaui, per centũ ferè et sexaginta annos in diuersis Suetiæ partibus permansisse, cùm interim Dania in uetusto gentilitatis errore (ut Saxo satis ostendit) perseueraret. Nullum enim Regem Christianum apud Danos emersisse scribit ante Haraldum Gormonis filium, præter Ericum cognomento Impium, cui sanctus Ansgarius in fine uitæ suæ Christi fidem annunciauit. Sed Erico extincto, lumen fidei pariter extinctum est. Frotho autem eiusdem Erici successor, dum à Romano Pontifice Euangelicæ legis doctores expectat, fatis suis Romanæ legationis præcucurrit aduentum, animo certè quàm effectu superior. Quòd autem Saxo asserat, eam legationem expectatam fuisse ab Agapito Papa, uerisimile non est. Duos enim eius nominis Pontifices Romanos fuisse accepimus: quorum primus sedit anno Christi DXXXIII. secundus anno DCCCCL. cùm in Dania regnaret idem Haraldus Gormonis filius, quem Otho primus Imperator (teste Crantzio) armis ad fidem Christi coëgit, baptizato unà cum patre filio Suenone, quem Imperator à sacro fonte leuans, Suenoothonem uocauit.

Olaus Schotkonung primus Rex Christianus in uniuerso regno.

Ericus Impius Danorũ Rex, cui Ansgarius predicauit.

Agapiti Papæ duo.

Otho I. Daniã conuertit ad Christum.

CAPVT

CAPUT XVII.

Hic autem Sueno postea à uia religionis discedēs, patrem, & susceptam fidem à toto regno Danorum nimis impiè eiecit: unde & ipse tandē eiectus est. Sed prius plurimos & difficillimos casus, perinde ac si ad fortunæ ludibrium natus esset, experiri cogebatur, toties in ignominiosam captiuitatem ductus, toties per suos grauissimo ære redemptus, toties per terras, & maria iactatus. Tandem expleto septenni exilio, cùm se ad fidem Christi ex toto animo conuerteret, regnum paternum (miserante Deo) recuperauit. Eodem tempore Olaus quidam Triggonis Noruegiæ Rex erat, qui nomine magis, quàm re Christi fidem amplexus, à Bernardo pontifice Anglico baptismum accepit: primusq; apud Noruegianos in Christianorum Regum numero collocatur. Hic cùm esset in bellicis rebus plurimum strenuus, cogitabat quomodo iniurias, quas pridem Dani Noruegianis intulerant, uindicaret, Suenonemq; Danorum Regem, ob pristina fortunæ ludibria contemptibilem, in suam redigeret potestatem. Sed uisa est ad illud negotium maximè necessaria fore Suetiæ Regis Olaui confœderatio. Quocirca missis ad eius matrem illustrissimam principem Sigritham Suetiæ Reginā, olim Erici Victoriosi coniugem, legatis, effecit, ut ipsa in suum coniugium cōsentiret. Quo comperto, Sueno ad insignem astutiam conuersus, impacabile odium inter Suetiæ & Noruegiæ Reges suscitare cogitauit, ne ipsis pariter Daniam impugnantibus opprimeretur, aut denuò in exilium pulsus periclitaretur. Itaq; duos satellites astutia Danica insigniter præditos subornauit, qui transfugarū titulo ad Olaum Noruegianum supplices peruenerunt: à quo postquā more gentis benigniter excepti, familiariusq; tractati essent, cœperunt Suenonem Regem multo uituperio

Sueno Danus fit apostata.

Suenonis grauissimæ calamitates.

Olaus Triggonis Noruegiæ Rex.

Bernardus Pōtifex Anglicus.

Olaus Triggonis Sigritham Suetiæ Reginā in coniugē postulat.

Suenonis Danici Regis astutia.

Danica astutia.

Thyra commendatur Olauo Triggonis.

afficere, eiúsque filiam Thyram eximia laude extollere, ut falsum proscriptorum nomen mendaciter assumptum, per mendacia ad optatum effectum facilius promouerent.

Olaui Triggonis stupida stolidutas.

Olaus enim à praui ingenij hominibus persuasus, omnem cogitationem suam à Sigritha Regina ad filiam Suenonis conuertit, statimq; per legatos eam sibi desponsari impetrauit. Quo facto, Sigritham illius rei ignaram ad se sub colloquij simulatione in nauigium, quo uectus

Olaui Triggonis maligna in Reginā Sigritham molitio.

aduenerat, inuitauit: quæ cùm nauem ascensura pedem pensili ligno, quod in eum usum affixum erat, imponeret, mox per subornatos ministros lignum euertitur, & amplissimæ maiestatis fœmina inter undas periclitata, difficulter suorum auxilio à morte liberatur, & in littus semianimis reportatur. Tandem recepto spiritu, cùm consideraret se duabus non ferendis calumnijs, uerecundia, & periculo affectam, minis (quibus poterat) opprobrij deformitatem insequebatur.

Suenonis Dani versutia.

Ita uersuti Suenonis acumen magis utili, quàm honesto inuolucro tectum, uires, quibus Olauum exuit, sibi uaferrimè conciliauit. Cōfestim nanque petitæ in matrimonium Sigrithæ benignum consensum impetrauit, filiamq; Thyram Olauo desponsatam non imprudenter denegauit.

Olaus Triggonis dignū suæ stoliditatis præmium recepit.

Ita Olaus duobus illustrissimis coniugijs destitutus, dum alterum stolidè contemnit, ab altero turpiter repelli merebatur, utq; hoc repulsa, ita illud insolentia perdidit.

CAPVT XVIII.

Restabat igitur ut Olaus post tantam imprudentiam aliquod maioris imprudentiæ opus aggrederetur, quo sibi temerarium & præmaturum fatum acceleraret. Collectis nāq; copijs, ac præualidæ classi impositis, in Suenonem nauale prælium eduxit. Sed Sueno Suenonū Regis

Olaui auxilio suffultus, facilè superat aduentantem. Qui cùm se uictum aduerteret, stans celsa in puppi ad profunda maris exilijt, malens inter marinas belluas, quàm inter Danorum manus periclitari. Quo facto, Olaus Gothiæ & Suetiæ regnis Noruegianum adiunxit. Interiecto tempore Sueno ex Regina Sigritha Canutum Regem, omnium qui unquam in Dania regnauerunt potentißimũ, procreauit. Sed his externis rebus omißis, ad Olauum Sueonum & Gothorum Regem me conuerto: qui (ut dicere cœpi) admirabili pietate succensus, fidem Christi hoc modo in Gothia & Suetia instituit, siue uerius anteà institutam, & collapsam restituit. Cùm enim iuxta morem priorum Suetiæ Regum, qui cum Anglis contra Danos confœderari consueuerant, integerrimam amicitiam cum Mildredo Anglorum Rege coniunxisset, diuq; inuiolatam conseruasset, tandem per idoneos legatos apud eum egit, ut uiros aliquot optimos, in Christiana lege eruditos, ad se mittendos curaret. Quam quidem petitionẽ ipse, tanquam ex pio affectu depromptam, decreuit optimo effectui quantocyus mancipare. Proinde Mildredus (aliàs Eldredus) ut erat in Christiana fide propaganda studiosißimus, ita nulla intercedente mora congregato omnium Pontificum & prælatorũ concilio, iustam & honestam Sueonum Regis postulationem coram omnibus aperit, hortaturq;, ut ex suo numero aliquot idoneos dilatandæ Christianæ fidei ministros eligant, qui labores, & uitæ pericula, ac mortem pro Christi gloria sufferre uelint. Actum est hoc pium negotium triduano concilio, dictæq; hinc inde uariæ sententiæ, nunc de periculorum & laborum magnitudine, nunc de gentium illarum feueritate, nunc de dulcedine patriæ in perpetuũ exilium commutandæ. Tum sanctus Archiepiscopus Eboracensis Sigfridus, cùm cõsideraret nullos, aut paucißimos esse, qui

Olaus Triggõu temerariũ bellum in Suenonem Danum promouit.

Olaus Trigillus se submersit.

Sigritha Canutum Danorũ Regem omniũ potẽtissimum genuit.

Olaus Schotkonũg fidei Christianæ propagator.

Sueonum & Anglorum Regũ perpetua confœderatio.

Olaus legatos pro fide Christiana prædicanda mittit.

Concilium Anglorũ pro conuertenda Suetia.

S. Sigfridus Archiepiscopus Eboracensis.

auderent, aut uellent se tot, tantisq; periculis committere, in medium omnium surgens, longam, & eruditã, ac pietate plenißimam orationem habuit, in cuius fine se ad tam longinquam & difficillimã peregrinationem sponte offerens, suo exemplo ostendit, primum in Pontificatu, primum esse debere ad martyrium, & persecutionẽ pro Christi gloria sustinendã. Excepta est ea sanctißimi Pontificis oratio non solùm à Pontificibus, uerùm etiam ab optimo Rege Mildredo per summam congratulationem: actæq; sunt ei in publico regni cõsistorio singularibus uerbis gratiæ, quòd in humeros suos tantã negotij molem suscipere decreuisset. Itaq; postquàm omnia ad tam gloriosam peregrinationem necessaria dispoſita essent, uideri poterant in Ponficibus, ac proceribus, & præsertim in optimo Rege gemini affectus, unus mœroris, alter gaudij: gaudebant quidem, per tam insignem & pijßimum Pontificem diuinæ uoluntati gratißimum præstari obsequium: dolebant uerò plurimum, quòd ab eis amplius non uidendus abiret, quòd tanti pastoris solatio destituerentur, quòd dulcißimam patriam perpetuo exilio cõmutaret, quòd in totum reliquum uitæ tempus inter duros paganos in summo discrimine uicturus esset. Quis etiam dubitat maximum in eo Rege fuisse dolorem? quando tam propinquum consanguineum suum à se, non secus ac dimidium animæ suæ, auelli pateretur. Sed necesse fuit Regi Anglorum, uoluntati Regis angelorum subseruire.

S. Sigfridus patriã exilio propter Christum commutauit.

CAPVT XIX.

Hoc igitur modo gloriosus Christi pontifex Sigfridus, relicta patria, & amplißima prosperitate, quã fęlix patria ei polliceri poterat, superatis longißimi & periculosi maris itineribus, peruenit ad Gothiã Meridionalem,

S. Sigfridus ad Gothiam Meridionalẽ peruenit.

lem, ubi nunc cernitur ecclesia Cathedralis Vexionensis, quam tunc angelica uisione in somnis præmonitus erigendam curauit. Intereà uerò cùm in eodem loco extensis tentorijs paululum moraretur, Regius præfectus, explorata (ut poterat) conditione aduenarum, Regem apud Vestrogothos in ciuitate Scarensi constitutum, uelocißimo cursu accesit: à quo de peregrinorũ moribus aliquid referre iussus, respondit, Pacificos esse homines, & nullas moliri insidias: senẽ eis præesse uenerando uultu, & graui autoritate conspicuũ, qui lintea & candidißima ueste ad talos demissa utitur: huic omnes assurgunt, & genibus flexis se ad eius pedes prosternunt. Præterea uidi, inquit, tabulã, siue mensam quandam mappis albißimis cooperiri, panemq; candidũ, & admodũ exiguũ superimponi, unà cum uasculo, cui potus parcißimè ab aliquo astantium infundebatur: his ita dispositis, nunc submissa uoce murmurabat, nunc altiore clamabat. Intereà senex ille mirum in modum à planta pedis usq; ad uerticem capitis indutus, panem illum post multa murmura in manus acceptũ eleuauit, uisusq; est mihi puerum paruulum admodum speciosum, qui eidem seni arridebat, eleuare. Tum Rex Olaus ex ea pagani militis relatione prudenter collegit, Anglos esse, quos ad se pridem à Mildredo mitti petiuerat. Proinde expedita confestim ad eos solenni legatione effecit, ut ad se cum summo honore adducerentur, processitq; obuiam aduentantibus, & nihil omisit, quo erga eos summum amorem suum testari potuisset. Nec diu distulit se ad ueræ fidei sacramenta cõferre. Quippe auditis per interpretem eximij & doctißimi Archiepiscopi Sigfridi sermonibus, quos de fide in Deũ omnipotentem, & filium eius, quẽ pro redimendo humano genere in terras miserat, adduxit, mox diuina cooperante clementia plenè persuasus, atq; in fide confirmatus euasit, statimq;

Præfecti Regij de aduentu S. Sigfridi apud Regem enarratio.

Episcopales cærimoniæ.

Missa à S. Sigfrido celebratur.

Miraculũ in eleuatione corporis Christi.

Olaus Rex baptizatur. Husaby arx Regia fit sacra ædes Christi.

suscepto per manus Pontificis baptismatis sacramento, arcem Regiam Husaby, quæ in eodem loco erat, in ecclesiam cõsecrari præcepit, in qua sanctus Christi Pontifex diuturnam moram complexus, totam Vestrogothiam (quæ est tertia Gothiæ regni pars) ad Christum cõuertit, conuersamq; sacri baptismatis unda perfudit.

CAPVT XX.

S. Sigfridi nepotes occidũtur.

INterim uerò, cùm ea apud Vestrogothos feliciter agerentur, proceres quidam sanguine quàm moribus nobiliores, tres nepotes S. Sigfridi, Vinamannũ, Vnamannum, & Sunamannũ, quibus ecclesiam Vexionensem custodiendam commiserat, crudeliter occiderunt, occisosq; multis & pretiosis rebus, quas ex Anglia secum adduxerant, spoliauerunt. Insuper corporibus eorum in uicinam paludem, ne inueniri possint, abiectis, capita in uasculo imposita, & grandi saxo alligato, in proximum stagnum submerserũt. Quo audito, sanctus Archiepiscopus uehemẽter indoluit: nec minor mœstitia Regẽ inuasit, qui cõfestim sumpto secũ Archiepiscopo, ad terras illas descendit, sumpturus condignum de tam atrocibus sanguinarijs supplicium: pro quibus etiam benignissimus Pontifex, ne occiderentur, orauit: factumq; est ob preces eius, ut uitam, quam iustè amissuri essent, pecunia data redimerent. Quam cùm Rex Pontifici tam insigniter offenso dare uoluisset, ipse Pontifex magnanimiter reiecit, & contempsit, atq; interim se totum in diuinam prouidentiam iactans, desursum omnem consolationẽ expectabat. Nec Deus sancto suo in tanto dolore laboranti defuit. Cùm enim una noctiũ, circa stagnum ecclesiæ Vexionensi contiguum, orans & plorans ambularet, uidit à longè tria luminaria diuinitus micantia ad se super aquas afferri. Quæ cùm litoribus appropinquarent, subitò ingenti

S. Sigfridus pro occisoribus suorum nepotum orauit.

S. Sigfridi tres nepotes tribus luminaribus declarantur.

genti desiderio succensus aquas instillijt, remq; stupendam, & sempiterna admiratione dignam contemplatur, quippe urnam prægrandi saxo alligatam pariter adnatare: in qua capita suorum charißimorum nepotum adhuc roseo cruore perfusa aspiciens, flendo inquit: Vindicet Deus. Cui mox unum ex capitibus respondit: Vindicatum erit. Alterum uerò inquit: Quando? Tertiũ deinde nimis horrendum subintulit uerbum dicens: In filios filiorum. Quod hodie quoq; adeò ueraciter prædictum fuisse experimur, ut paßim ex illis nobilium familijs, quorum maiores tam nefarium scelus perpetrauerunt, illæ querulosæ uoces audiantur: S. Sigfridus diuino miraculo consolatus est.

Sentit adhuc proles quod commisere parentes.

Immò in omnes Gothorum & Suconum proceres ea innocentum occisio quotidie à diuina iustitia uindicatur. Nec propterea cessant illi innocentum Christi ministrorũ persecutores, quin eos intolerabilibus iniurijs continuè afficiant, donec iustus Deus oppreßionem seruorum suorum, destituta penitus tam ingrata nobilitate, grauiter & celerius quàm creditur ulciscatur, cui etiã sanctus Christi confessor Sigfridus suam causam iudicandam commendauit. Suetica nobilitas diuinæ vltioni subiecta.

Neq; interim animum à Christi fide propaganda, & eius sancto Euangelio quotidie annuntiando remisit: qui tandem post multiplices labores, & continua sanctißimæ uitæ studia, felicem spiritum Deo commendauit. Sepultus in ecclesia Vexionensi: & demum multis miraculis clarus, in numerum sanctorum dignißimè est relatus, annuaq; festiuitate usq; ad hæc nostra infelicia tẽpora ab omnibus Gothis, & Suconibus, cæterisq; Aquilonaribus regionibus meritò honoratus. Cætera huius sanctißimi confessoris opera, quæ sempiternam laudem merentur, doctis Vexionensium ingenijs scribenda relinquo. S. Sigfridi obitus.

CAPVT XXI.

Olaus Schotkonung Sueonũ, Gothorum, & Noruegianorũ rex.

S. Olaus Rex Noruegianus.

S. Olaus indoles & pietas.

INterea ad Olaum Regem (*quem alij Iacobi nomine in baptismate appellatum fuisse affirmant*) *me conuerto. Qui etsi in suscepta Christi fide diligentißimus obseruator esset, tamen à iustis bellis, quibus ab adolescentia assueuerat, non cessauit. Cùm enim non solùm* Gothorum *&* Sueonum, *sed etiam* Noruegianorum Rex *esset, & nõnullis annis satis quietè feliciterq; in tam amplo imperio regnasset, obiecit ei fortuna in regno* Noruegiæ *potentem aduersarium* Olaum, *filium* Haraldi Grenska, *qui post multa clarißima opera in numerum Sanctorum est relatus.* Hic *à primis adolescentiæ suæ annis mores suos ita ad omnem probitatem accommodauit, ut facilè omnibus persuaderetur, quòd* Respub. Noruegiana *eius ductu aliquando in pristinam dignitatem, & libertatem restituenda esset.* Nec *qui sic persuasi erant, decipiebantur.* Totus *enim conatus eius eò contendit, ut diuinæ legis præcepto satisfieret, quo dicitur:* Non *poteris alterius gentis hominẽ* Regem *facere, qui non est frater tuus.* Eaq; *pietate in patriã suam ductus, omnes conciues suos induxit, ut abrogata exterorum dominatione, se prudenter & celeriter in libertatem uendicarent.*

Regẽ externum non eligendũ.

S. Olaus patriæ libertatis assertor.

S. Olaus bellum in Sueones & Gothos mouit.

Nec *minus ipso effectu præstare, quàm uerbis consulere curauit.* Contractis *nanq; copijs, & ualida classe instructa, ex* Noruegianis *littoribus soluens, fretũ illud, quo* Cimbri Dani *à* Gothis *separantur, penetrauit, classemq;* Australibus *&* Orientalibus *littoribus* Gothorum *&* Sueonum *admouens, omnia ferro, flamma, cædibus inuoluit, ut & ipsi bellorum incõmodis affecti, pacem libertatemq;, quam* Noruegianis *abstulerant, restituentes, mouerentur, ne alijs ea irrogarent, quæ ab alijs contra iustitiam irrogata minimè pati uellent.* Nec *solùm littora, sed intima regni maximis bellorum calamitatibus implicauit, ut* Olaus Sueonũ Rex *numero-*

numerosum exercitum contra eius fortitudinem expedire cogeretur. A quo cùm Noruegianus in arcto maris sinu (ubi nunc Regia ciuitas Stocholmensis erecta est) concluderetur, & iam omnino uictus putaretur, cõfestim diligentissimo suorum studio, defossa partim terra, saluus cum tota classe ad mare elapsus euasit, indignante plurimum Olauo Suetico, quòd sui exercitus duces omnia perfidè & dissimulanter agendo, ipsum, quem in manibus uictum habebant, tam liberè elabi permisissent. Qui inde abiens Gothlandiæ insulam Ostrogothorum litoribus uicinam inuasit: quã etiam flamma & cædibus deuastasset, nisi incolæ, data magna pecuniæ summa, se illi subdidissent: à quibus (peracta apud eos hyeme) discedens, Danos Frisosq; præteruectus, ad Angliam peruenit: apud cuius Regem Mildredum toto triennio militans, multa præclara & magnifica opera pro Anglorũ libertate gessit. Enimuerò Danos à terris, ciuitatibus, oppidis, & castris eijciens, in eorũ locum pacem, libertatẽq; restituit. Deinde multis onustus spolijs, in Noruegiam cunctorum bonorum applausu reuersus excipitur. Sed non multo peracto tempore iterum in Angliam à Mildredi relicta uidua, ut contra Canutum Danorum Regem, qui Angliam denuò impugnabat, opem ferat, reuocatur.

Olaus Schotkonung bellũ parat in sanctũ Olaum.

S. Olaui periculum.

S. Olaus Gothlandiã oppugnat & subigat.

S. Olaus in Anglia militauit, & Danos inde eiecit.

CAPUT XXII.

Classem igitur bellicam militibus & armis instructã educens, contra Danos pugnaturus Angliã repetiuit. Verùm quia Canutus fortior erat, & iam ad pacta cum Anglis conuenerat, Olaus in Noruegiam sine uictoria remeauit: sedemq; in prouincia Vichiæ complexus, primùm amicos & consanguineos, deinde proceres regni ad se uocans, querelas cõtra patriæ oppressores exaggerabat, nũc Suecones, nunc Danos uehementer accusando, sub quibus ad eam seruitutẽ turpitudinemq; patria deuenerat, ut nec

S. Olaus in prouincia Vichiæ sedem elegit.

S. Olaus suos ad libertatem hortatur.

Noruegia inexpugnabilis.

uestigiũ quidem libertatis habeat, quæ pridem magna regna, & nationes superauerat. Proinde suadet, & persuadet, ut se uiros esse meminerint, & ad libertatem, nõ ad seruitutem natos. Considerarẽt, quibus præsidijs à natura muniti essent, quàm insuperabilibus montibus defenderentur, quantamq; securitatem à periculosissimi maris accessu haberent. Præterea diligenter perpenderent, quàm probrosum esset fortes & robustos homines, armorum industria præstantes, illorum sustinere iugum, quos haud difficili negotio nõ solùm reprimere, uerùm etiam superare possent.

S. Olaus in Regem Noruegiæ eligitur.

Olaus Schotkonung bellum mouet in Noruegianos.

Itaq; Noruegiani ab Olauo efficaciter persuasi, ipsum in eodẽ loco ad regni soliũ extulerũt. Quo comperto, Olaus Sueonum, Gothorũ, & Noruegianorũ Rex, misso in Noruegiã grandi exercitu, cogitabat eos armis ad obsequiũ reducere, quos debuisset beneuolentia, & clemẽtia in officio continere. Sed totus ille Sueonum exercitus, mortuo in uia duce, absq; pugna & uictoria redire cogebatur. Deinde Olaus Noruegianus eo Sueonũ insultu plurimũ prouocatus, edictum in omnes Noruegiæ fines mittit, quo omnẽ societatem & cõmercium cum Gothis, & Sueonibus interdicit.

S. Olaus Sueonum commerciũ cum Noruegianis interdicit.

Quo interdicto omnes Noruegiani uehementer cõmoti, apud ipsum importunissimè agebant, ut tam perniciosum præceptum quantocyus reuocaret, cùm ex eo publica patriæ pernicies omnino secutura esset: aliamq; uiam cum Sueonum Rege inueniret, per quam amicitia potius, quàm publica hostilitas augeretur. Ea enim esset Sueonũ & Noruegianorũ conditio, ut alter alterius cõmodo nequaquam deesse posit. Deinde subinferũt aptius & honestius mediũ esse, ut Sueonũ Regis filiam in coniugiũ impetraret. Talem enim affinitatẽ illa pristina & necessaria regnorũ pax, cõcordiaq; sequeretur, quæ ab initio regnorũ nunquã fuerat, nisi cum maximo utriusq; partis damno, intermissa.

Noruegiani & Sueones communibus commodis gaudẽt.

CAPVT

CAPVT XXIII.

Hoc modo rex Noruegianus à suis consultus, legatos ad Suetiæ Regē mittit, per quos filiam eius in coniugem postulabat. At Sueonum Rex legatis tam honesta petentibus non solùm nō fauit, sed graues minas, ut cœpto sisterent, opponebat. Illi tamen rem tam necessariā prudentius exequentes, occasionē expectabant, qua fortè per suos proceres & consiliarios instructus cōsideraret, quàm graue & periculosum esset, publicam pacem à tot terris & populis proscriptam exulare. Sed non erat tanta procerum autoritas apud Regem alioquin optimū, ut ipsum ad eam affinitatem inclinare potuissent, donec plebeiæ multitudinis nuntij nomine omniū incolarū regni magno serio proponerent, nisi in amicitiā & pacem cum Olauo Noruegiæ Rege consentiret, cogitaret quòd ipse in suo regno securus nō esset, sub quo ipsi securi esse non possent. Tantis igitur, tamq; importunis precibus Olauus Sueonum Rex superatus, filiam suam Regi Noruegiæ, magna nobilium multitudine comitatam, ad oppidum Tonsbergum in Noruegiam misit: cum qua etiam missa est multa & pretiosa suppellex, quæ digna putabatur à Rege socero ad Regem generum mitti. Sed pretiosior cunctis opibus erat ipsa pax, quā illæ nuptiæ inter Reges & regna conciliabant. At de fide Christiana nulla alia adiecta est conditio, nisi quòd in utroq; regno liberè prædicaretur, & firmiter obseruaretur. Iam enim ante aliquot annos ambo Reges, cooperatione Mildredi Anglorū Regis, baptismatis sacramento abluti fuerunt. Quocirca minus uerum scribunt, qui asserunt filiam Olaui Schotkonung, post celebratas cum D. Olauo Rege Noruegiæ nuptias, multū laboris unà cum marito impendisse, ut pater ad Christianā fidem cōuerteretur. Immò S. Olaus tam potēti Regi, & optimo Christiano tam arcta affinitate

S. Olaus filiam Regis Suetiæ Olaui postulat, & tandē impetrat.

Plebeia multitudo in Suetia potens.

Nuptijs conciliatur pax inter Reges et regna.

S. Olaus ob amicitiam Olaui Sueonū Regis à multis bellis liberatur.

coniunctus, eò efficacius omne regnum suum ordinauit, & Christi fidem per omnes Noruegiæ fines propagauit, quò maioris amicitiæ præsidium ex eo coniugio contraxerat. Tanta etiam erat eiusdem Olaui Sueonū Regis autoritas, ut fratrem suum Canutum Danorū Regem potentissimum, ex eadem matre Sigritha genitum, ab impugnatione generi sui S. Olaui Noruegiani prohiberet. Quocirca fœlices erant illi Reges, & fœliciores populi, qui sub tam sapiētibus & potentibus Principibus regebantur, donec Olaus Sueticus, tantæ pacis conciliator & conseruator, circa annos Christi M X V I I I. in fata concessisset. Sepultus in ecclesia Cathedrali Lincopensi, quā tunc Gothi & Sueones præcipua ueneratione colebant.

Canutus tēpore Olaui Schotkonung regnauit in Dania.

Olaus Schotkonung moritur, & Lincopiæ sepelitur 1018.

IOANNIS MAGNI

GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber decimusoctauus.

CAPVT I.

Hoc itaq; paterno fato Amundus (quē alij à uitæ diuturnitate cognomen sortitum fuisse affirmant) in paterna regna consentientibus proceribus & populis peruenit. Hic adolescētiæ suæ annos apud diuū Olauū Noruegiæ Regē agens, in Christiana fide piè instructus, & fortè (ut aliqui asserūt) à Bernardo Anglicano Episcopo (qui pridē in Noruegiā uenerat) baptizatus est. Ego tamen credo eum prius apud patrem in Suetia baptismum subijsse: tantaq; inter hunc Amundū, & Olaū sororis maritum,

Amundus anno Jus 113. Rex internus.

Amundus à S. Olao educatus.

tum, amicitia confirmata fuit, ut nulli fratres sese intimius amare potuissẽt: quã nisi Olaus assecutus fuisset, nequaquã se tãto tẽpore ab insuperabili hostiũ multitudine defendere ualuisset. Enimuerò post soceri sui Olaui Sueonici Regis fata, tam domi à suis Noruegianis, quàm foris à Danis continuo bellorũ insultu impugnabatur. Cuius impugnationis præcipua causa erat susceptæ fidei Christianæ defensio, pro qua dilatanda Olaus omnẽ operam nauans, potius uoluit uitam & regnũ, quàm fidem in Christũ amittere. Nec satis esse putabat, quòd Pontifices, & sacerdotes continuè, & ubiq; in eius regno Christi Euangeliũ prædicarent, sed nouo rerum ordine ipse Rex Apostoli uice fungens, circuibat ciuitates, uicos, uillas, salutarem Christi doctrinã ubiq; disseminans, nulli eius transgressori parcendo, sed illos, qui ab ea semel accepta resilire parabant, acriter punire nõ distulit, ne quisquã Regem Regum, per quẽ Reges regnant, impunè offendisse uideretur. Quo euenit, ut pleriq; proceres Noruegiani, cùm considerarent sibi illicita non licere, decreuerint ipsum regno & patria exturbare. Ad quod externam opem adhibere uolentes, Canutũ Danorum regem accedunt, eiq; supplices facti ostendunt, se, & totã Noruegiam grauibus iniurijs ab Olauo Rege affici, qui patrias leges, & maiorũ statuta, ac cõsuetudines abrogare cõtendit, inducta religione importabili, atq; anteactis seculis incognita, à qua nullũ sine mortis periculo, & omniũ bonorũ publicatione deficere pateretur. Spectasset profectò tũc ad Canuti pietatẽ, magis fauere Christiano Regi pro amplianda Christi gloria laboranti, quàm ueritatis aduersarijs proprium Regem, eundemq; optimum Christianum perfidè impugnare uolentibus: quorum perditis conatibus tantum fauit, ut non modò opem efficacem pollicitus fuerit, sed se ab eis in Regem Noruegiæ eligi pateretur, ausus per

S. Olaus ob fidẽ Christi grauissimas persecutiones sustinuit.

S. Olaus Rex fidẽ Christi prædicat.

S. Olaus à Danis impugnatur, quia fidẽ Christi promouet.

Canutus Daniæ Rex S. Olaui hostis & occisor.

literas optimo & innocentißimo Regi Olauo præcipere, ut regno cederet, aut ipsius administrationẽ à se suscipere curaret. Quo comperto, Rex Olaus ad Amundum Sueonũ Gothorumq; Regem, à quo in omni aduerso casu opportunum auxilium assequi cõsueuerat, se conuertit: nec sua spe frustratus, quicquid optauit, inuenit.

S. Olaus ad Amundi opem confugit.

CAPVT II.

INterea autem; cùm Canutus tam indignas insidias in maiestatem Olaui instrueret, non longè aberat, à quo Canutus insigni contumelia, siue infamia uicißim inureretur. Erat enim quidam Vlpho cognomento Sprochaleg, natione Suecus, admodum obscœna commixtione (ut mox dicemus) procreatus: qui in familiaritatem Canuti tunc in Anglia cõmorantis assumptus, astutam operam adhibuit, ut à Canuto ad eius sororẽ Estritam in Dania manentẽ literas acciperet, quibus à fratre præciperetur, ne ipsa facere omitteret, quæ Vlpho per eam fieri postularet. Persuaserat enim Canuto, se (acceptis ab ea militum copijs) bellum aduersus Noruegianum Olaum, & eius confœderatum Amundum Sueonum Regem promouere uelle. At cùm ad Estritam peruenisset, & illa interrogaret, quid postularet, tum Vlpho eius coniugium perseuerantißimis precibus petens, facilius quàm putabat uoti compos euasit, cùm ipsa crederet, eam petitionem ex arcano fratris consensu prodijsse. Peractis igitur nuptijs, Vlpho, ne Canutum patratæ perfidiæ uindicem in Dania expectaret, sumpta secũ coniuge in Suetiam redire festinabat, factus ex uersutißimo satellite acerrimus Canuti inimicus: deditq; Amundo, & Olauo ea idonea consilia, quibus Canutus, & tota Dania facilè expugnari posse uidebatur. Ortum uerò huius Vlphonis talem, & tam obscœnum fuisse, Saxo summatim, & hoc

Vlpho Sprochalegh Suecus.

Estrita Canuti Regis soror.

Vlphonis Sueti ci vaferrimũ facinus.

Vlphonis ortus.

modo

modo cõmemorat. Cuiusdam, inquit, patrisfamiliâs in agro Suetico filiã liberalis formæ, cũ ancillulis lusum egressam, eximiæ granditatis ursus deturbatis comitibus cõplexus rapuit, exceptamq; unguibus præ se leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportauit: cuius egregios artus nouo genere cupiditatis aggressus, amplectẽdi magis, quàm absumendi studium egit, petitamq; laniatui prædam in usum nefariæ libidinis uertit. Continuò enim ex raptore amator effectus, famem concubitu soluit, ardoremq; gulæ Veneris satietate pensauit: quoq; eam indulgentius aleret, crebris incursionib. uicinũ acrius incessabat armentũ: nec nisi lautioribus antè uesci solitam, sparsis sanguine dapibus assuefecit. Adeò enim captiuæ species efferatam raptoris sæuitiam fregit, ut quem sanguinis sui cupidum extimescebat, amoris auidum experiretur, pastumq; ab eo perciperet, cui fore protinus alimonia metuebat. Tandem fera à canibus, & retiarijs circumuenta, ac uenabulis occupata cõfoditur. Vt ergo duplicis materiæ benigna artifex natura, nuptiarum deformitatem seminis aptitudine coloraret, generationis monstrum usitato partu ædidit, syluestremq; sanguinẽ humani corporis lineamentis excepit: natoq; filio paternum nomen à necessarijs imponitur. Qui tandẽ agnita suæ propaginis ueritate, à patris interfectoribus funesta exegit supplicia. Cuius filius Trugillus Sprachaleg, nihil à paterna uirtute deficiens, Vlphonem genuit: à quo Rex Sueno, & cætera Danorum Regum stemmata, ceu quodam deriuata principio, longo successionis ordine (teste Saxone) profluxerunt. Crediderim ego id à uindice Deo effectum, ut Dani, qui de sanguinis nobilitate plus nimio gloriantur, Suetiamq; frequentius, quàm felicius impugnare consueuerant, Regibus à fera Suetica genitis, obnixos uertices inclinare cogerentur.

Vrsus puellæ amator.

Vrsus à retiarijs capitur, & occiditur.

Trugillus Sprachaleg.

Daniæ Reges à fera Suetica geniti.

CAPVT III.

Tres exercitus.

Naues 400.

Alter exercitus etiam ex nauibus 400.

Dani, teste Saxone, insidias benignissima responsione cõtegebant.

S. Olaui periculum apud Danos.

Naues mille in exercitu Canuti.

Bellũ atrox inter Danos & Sueones.

NVnc à diuerticulo ad Vlphonem reuersi, consideremus eius consilio & opera tres fortes exercitus aduersus expugnandam Daniã eductos fuisse: quorũ primus ex nauibus quadringentis constabat, quem Olaus Noruegianus in Selandiam, Danici regni partem, exponendum curauit: cùm alterum Amundus in Schoningiam, & tertiũ ex quadringentis nauibus collectũ, Vlpho in quendam Blechingiæ sinũ eduxit. Visa sunt in primo accessu omnia per Daniam Olauo feliciter successura. Ipse enim ut erat pij cordis, ita etiam Danorũ animos dispositos esse credebat: qui (ut eorum historiæ fatentur) benignissima responsione insidias, quas in eum moliebantur, contegebant. Erat enim eorum intentio, ipsum alternis sermonibus & promissis occupatum tenere, donec Canutus ex Anglia cõtracto ingenti classis numero superueniens, incautum opprimeret: atq; interim ad omnia, quæcunq; Olaus imperaret, sese promptissimos dissimulabant: fuissetq; confestim à Canuto nauigationem in Daniam acceleranti oppressus, nisi quidam Noruegianorum Danicæ astutiæ commenta præsentientes, Olaum salubriore consilio ab imminenti periculo eripuissent: qui utiq; in hunc modum credulitatem eius alloqui potuissent: Heu fuge crudeles terras, fuge litus auarũ. Vix enim in classem suam fugiendo peruenerat, & Canutus eidem portui appropinquans, penè intercepisset fugientem. Sequenti uerò die naualem exercitum, quem ex Anglia satis grandem, utpote mille nauium eduxerat, contra Olaum, qui se cum Vlphonis exercitu coniunxerat, sub duce Haquino expediuit. Ipse autem Canutus Amundo Schoningiam deuastanti occursurus, terrestre ductabat agmen: sitq; inter eos prælium acre & pertinax, neutra parte uictoriam assequente: quamuis Danica historia Amundum

insigni

insigni pugna superatum fuisse affirmet. Sed ut Dani sibi licere uolunt, suos autores sequi, ita ego meos pari libertate imitari constitui. Post eam pugnam Schoningianā uentum est ad prælium nauale, in ostio Helgæ fluminis non longè à Calmarnia, in quo Vlpho præfectus erat, homo astuti & uafri ingenij. Qui cùm præsentiret Danicarū nauium aduentum, aquas ita in hostem armauit, ut earum uiribus Danorum uires non solùm obruere, sed penitus delere potuisset. Aggerem nanq; præualidum aquarum cursui obijciēs, eas prorsus à solito impetu cohibebat, donec subeūte in fluminis ostium Danica classe, easdem rursus rupto aggere relaxaret, simulq; rates uario igniū somēto accensas dimitteret. Quo euenit, ut ferè tota Danorū claßis, præter duas naues, quæ Dracones uocabantur, aqua & flamma penitus submergeretur, quemadmodū in Noruegianis historijs apparet: quamuis Danici scriptores asserant, Danos à ponte quodam per Vlphonem deturbatos perijsse.

Bellum nauale.

Vlpho aquas in hostē armauit.

Danorum submersio.

CAPVT IIII.

VTcunq; hæc se habeant, nihil dubito, quin pleraq; magna flumina ex Occidua & Australi Gothia in Hallandiam, Schoningiam, & Blechingiā defrrantur: quæ si à suo cursu (quod haud difficulter fieri posset) ad maiorē Gothici regni cōmoditatem diuerterentur, nequaquàm ea oppida præmunirēt, à quibus Gothico regno nō rarò grauia damna irrogari consueuerunt. Quod fortè tūc fiet, cùm Suecorum & Gothorū proceres desiuerint uti consilijs exterorū, qui ob enormia flagitia apud Danos, uel Teutones cōmissa, iustè proscripti, importunius quàm utilius se in ipsorum familiaritatem intrudunt, pacemq; domi à ciuibus, & foris à uicinis regnis ac populis ita auferunt, ut maiora

Flumina ab hostibus ad patriæ cōmoditatem conuertenda.

Externi homines de sceleribus cōuicti ad Suetiam confugiunt.

damna à potentiſsimis Regibus, & hoſtibus minimè inferri poßint, quàm ab eis, quos ſtulti præſides ſibi conſtituunt conſiliarios, & rectores. Prius enim talium ingenijs Sueci & Gothi uinci ſolent, antequàm à fortibus Regibus, aut populis ſuperantur. Quod etiã eo tempore non ignauiter attendit Danorum Rex Canutus: cui cùm alia conſilia deeſſent, ſubmiſit eiuſmodi aſtutiæ uiros in exercitum Olaui & Amundi, qui ob ſimulata obſequia ad intimam ipſorum familiaritatem admißi, quicquid fraudium in propoſito habebant, facilè deducerent ad effectum. Siquidem occultius quò poterant, omnes exercituum duces, promißis ingentibus ſtipendijs, ab illorum Regum militia ad Canutum auerterunt: quem affirmabant non modò aurũ, ſed aureos montes in ſuos milites erogare. Erat enim ex Anglicano auro ditißimus, & in militares homines liberalißimus. Quocirca accidit, ut trecentæ naues ab Amundo, & totidem ferè ex Olaui claſſe ad Canutum ſubitò deficerent. Quibus copijs Canutus fortior effectus, totam ſuam potentiam ad exuperandam Noruegiam conuertit. Quo comperto, Amundus quamuis plurima & grauißima damna pro Olauo hactenus ſuſtinuerat, tamen quia conſtituerat nunquàm deſerere amicum, adeò intima amicitia coniunctũ, obtulit ei partem regni Suetiæ, quamcunq; eligere uellet, ut in ea ſecurius, quàm inter tot domeſticas inſidias uiuere poſſet. At Olaus ut leo abſq; terrore manens, claßis ſuæ reliquijs Calmarniæ relictis, per Veſtrogothiam in Noruegiam remeauit: in qua non ſecus ac publicus patriæ hoſtis à proceribus & populis exceptus eſt. Erant enim eius mores diuinæ legi conformes, quã ipſi toto conatu explodere contendebant. Ad quod negotium tam impium, nuſquam opportunius auxilium, quàm apud Danos denuò circumſpiciebant. Siquidem eorum Rex Canutus mille ducentarum nauium claſſe ſecum

Reges ſtulti peregrinos homines cõſiliarios ſuos cõſtituũt.

Canuti Dani aſtutia.

Trãſfugæ vehemẽter cauẽdi.

Aurei montes.

Naues 600 ad Canutum Danũ defecerũt.

S. Olaus victoriam amiſit.

S. Olaus vt publicus hoſtis à Noruegianis excipitur.

Naues 1200.

secum aducta, regnum Noruegiæ, non tam ui & armis, quàm incolarum erga optimum Regem perfidia, facilius quàm honestius occupauit: cùm interim Olaus *unico & paruo nauigio, perinde ac profugus, intra scopulos* Noruegiani *maris hinc inde iactaretur, nusquam de uita securus, immò ubiq; ad mortem quæsitus, donec relicta naui per deserta* Noruegiæ *ad* Neritiam, *regni* Suetiæ *prouinciam, difficili & periculoso itinere perueniret.* Deinde in Rußiam *diuertens, non paruo tempore apud Regem* Ierizleuum, *qui eius sororem habebat, commoratus est.*

S. Olaus profugus ad Neritiã peruenit.

Ierizleus Rußiæ Rex sororius S. Olaui.

CAPVT V.

INterea, *submerso duce* Haquino, *quem* Canutus Noruegiæ *præfecerat,* Noruegiani *proceres in nouam controuersiam redierunt, cùm alijs præsens rerum status placeret, alijs uerò uehementer displiceret, quòd tota patriæ libertas ablata esset: alijsq; placuit, optimum Regem* Olaũ *ab exilio ad regni solium restituendum. Qui suam sententiam efficaciter executuri, legatos ad* Olaum *mittunt. Quibus ipse persuasus classem, militesq; ope* Ierizleui *comparat: quibus succinctus, ex* Rußia *ad* Gothlandiæ *insulam celeri nauigatione accessit: unde uelis ad* Suetiam *conuersis, ad ciuitatem* Arosiensem *peruenit: in qua per summam omnium* Sueonum, *coniugisq; suæ, & filiæ lætitiam atque amorem exceptus est. Aderat etiam* Amundus, *qui maxima congratulatione redeuntem amicum amplexus, omnia fraternæ charitatis studia in ipso honorando & adiuuando superabundè impendit, datis ei in auxilium mille quadringentis armatis. Aduenit quoque in occursum eius illustrißimus* Noruegianorum *procerum* Dagerus Ringonis, *mille ducentis equitibus comitatus. Nec parua erat militũ manus, quàm frater* Olaui Haraldus, *alijq; amici ad eum in-*

Haquinus dux Noruegiæ submergitur.

Noruegiani discordes in substituẽdo Rege.

S. Olaus parat reditũ in Noruegiã ex Rußia.

S. Olaus à Rege Amũdo et amicis excipitur.

Dagerus Ringonis Noruegianus.

Suetiam adduxerunt. Quibus copijs subnixus, reditum in Noruegiam parat. Quo comperto, Noruegiani in diuersa ac contraria uota ferebantur, cùm magna pars eorum optaret ipsum in regnum restitui: maior uerò imprudentium ciuium numerus erat, qui ne in patriam admitteretur, bello uenientem excipere decreuerunt: quorum princeps erat quidã Episcopus Trugillus, natione Danus.

Noruegianorũ pars pro S. Olauo, pars contra eũ stabat.

Trugillus Episcopus Danus.

Hic enim nihil omisit, quo omnes & singulos indigenas, & alienigenas in caput innocentis regis Olaui exacerbaret. Itaq; cùm periculosa, & plus quàm ciuilis pugna inter Noruegianos confestim subortura uideretur, Canutus Danorum Rex non satis honesto prælio sanctißimum Christi amicum, & innocentißimum Regem superauit, & occidit.

Canutus Rex Danorum per insidias occidi fecit S. Olaũ.

Nam (teste Saxone Danico) ipsum per quosdam pecunia à se corruptos, domestico bello opprimendum curauit.

S. Olaui mors.

Indignum profectò facinus, & inexpiabile flagitium, quod nulla unquam excusatione quantumcunque astuta aboleri queat, quodq; solum Noruegianos impellere posset, ut Danicum imperium à suis ceruicibus perpetuò remouerent. Tum Haraldus Olaui frater, consimilem Canuti militiam ueritus, adito Byzantio, suspectam Danorum, uel Noruegianorum fidem longinquo declinauit exilio.

Haraldus frater S. Olaui fugit ad Cõstantinopolim.

Noruegianis autem post fata S. Regis Olaui (quẽ pro amplianda Christi fide glorioso martyrio coronatum confitemur) impositus erat à Danis Rex quidam Sueno, Canuti Regis filius, qui adeò seueriter subiectis populis imperabat, ut apertè deprehendi poterat, iratum Deum tam crudelem tyrannum illis hominibus præfecisse, quorum crudelis impietas summæ sanctitatis uirũ tam acerbo odio impugnauerat, & tandem absque omni humanitatis respectu trucidauit.

Noruegiani post mortẽ S. Olaui sæua tyrãnide Danorum opprimuntur.

Proinde coacti sunt Noruegiani ea arma in tyrannum iustè cõuertere, quæ pridẽ in Olaum patriæ patrem iniustè

Noruegiani à tyranno victi grauiorem tyrannidem tolerant.

iniustè comparauerant. Sed ab eo uicti rursus grauiori iugo adiguntur: quod ad plures annos continuo gemitu, & suspirijs sustinebant, donec Magnum diui Olaui filium ex Rußia reuocatum, in paterni regni solium collocarent: qui adeò prudenter & feliciter patriæ ignominiam abstersit, ut Danorũ colla Noruegiano imperio subiugaret. Interea Amundus (quem nonnulli Annosum, nonnulli uerò Carbonarium, quia domos delinquentium combußit, uocauerunt) comperta integerrimi amici, & educatoris sui S. Olaui Regis Noruegiæ occisione, uehemẽti dolore affectus, diu ægrum spiritum ducere nequiuit, sed tædiosam uitam optatæ mortis solatio commutauit. Crediturq́; in Cathedrali ecclesia Lincopensi tumulatus.

Magnus S. Olaui filius fit rex Noruegiæ.

Amũdi Annosi mors.

CAPVT VI.

AMundus à uilitate cognomen adeptus, ad Regium sceptrũ post fata Amundi Annosi, aliàs Carbonarij peruenit. Cuius origo, quia cõtra leges erat, silentio supprimi consueuit. Erat enim præmortui Amundi ex concubina filius: quod tunc adeò uile existimatum fuit, ut qui ea illegitima commixtione nati erat, perpetuo rubore suffusi, uix audebãt inter honestos comparere, etiam si Regum filij fuissent. Quod etiam usque ad nostra tempora apud Gothos obseruatum fuisse didicimus. Nõdum enim elapsi sunt septuaginta anni à morte Caroli, Sueonum, & Gothorum, ac Noruegianorum Regis, qui optimæ spei adolescentẽ ex concubina procreauerat, eamq́; in lecto extremæ ægritudinis agens, ut filium legitimũ efficeret, despõsauerat: attamen idem filius nõ solùm paternis regnis, sed ab omni alia hæreditate seclusus, infimi cõditione uixit, & cõsenuit. At presbyterorum filij in Gothia semper fuerãt uilißimi æstimati, patresq́; eorũ ob lesæ honestatis infamiam, nõ minus

Amundus Vilis 114. Rex internus.

Illegitimo toro geniti, infames exhæredãtur.

Presbyterorum filij vilißimi.

contemptibiles effecti, uelut sal infatuatum conculcabantur. Sed his omißis ad Amundum Vilem reuertamur. Qui etsi defectum natalium summa probitate redimeret, tamen nunquam ualuit perfectam obedientiam à subiectis populis assequi. Quod cùm Canutus Daniæ Rex, Sigrithæ Sueonum Reginæ filius, attēderet, cœpit uarias occasiones inquirere, quibus ipsum à regno exturbaret: & cùm aliæ deessent, ad ueterem illam maximorum bellorum occasionem se conuertit, quæ ob Schoningianam terram infinitas lites parere consueuit. Hanc enim Schoningiam Canutus sibi uendicare constituens, ualidum exercitum non solùm ex Danis, uerumetiam ex Saxonibus, Anglis, Scotis, & Frisijs contraxit: ducemq; ei præfecit Vlphonem Sprochaleg, Estritæ sororis maritum, iam per coniugis intercessionem in gratiam receptum. Sed non quieuit Amundus, qui Sueonibus & Gothis in militiam conscriptis, sese uenienti Danico exercitui obijcere festinauit. Commissum est cruentum, & pertinax, ac triduanum prælium, prope uillam, siue pontem Stangapellæ, ubi antea contra Amundum Carbonarium fuerat dimicatum. Tandem Amundus, qui à suis parum dilectus erat, superatur, & rursus in Suetiam, uictoria amissa, refugere cogebatur.

Canutus Danus occasiones bellorum meditatur.
Bellū Schoningianum.
Canutus bellū mouit contra Amundum.
Amundus superatus fugit.

CAPVT VII.

Vlpho uerò totius Danici agminis dux, ad Canutū reuersus, in summam eius indignationē denuò incidit, siue quòd uictoriam in Sueones minus perseueranter executus fuisset, siue quòd Schoningiā nullis præsidijs muniuisset, siue etiam quòd ebrietate suffusus, fata Danorū à se pridem subuersorum licentiosius, quàm utilius ad pocula cecinisset. Quocirca à Canuto comprehendi, & interfici iussus, ad templum diui Lucij, quod Roschildiæ in præcipua

Vlpho denuò in indignationē Canuti incidit, & occiditur.

tipua ueneratione habebatur, cõfugit: in quo sine respectu sacris locis debito, trucidatur: ob quod facinus toti ciuitati à diuinis officijs, & sacramentis est interdictum, donec ipse Rex, soluta ingenti pecuniæ summa, in gratiam offensæ Ecclesiæ, cuius libertatem temerè uiolauerat, reciperetur. Hic quoq; silentio implicanda non est quædam insignis fabula, quam nonnulla Danicarum historiarum fragmenta præ se ferunt, de terminis (ut dicere uolunt) positis inter Schoningiam, Vestrogothiam, & Smalandiam, tempore huius Amundi Vilis, & Suenonis eius nominis primi Danorum Regis. Quæ quidem assertio nõ solùm Saxoni Danico, uerumetiam rationi temporũ, & ipsi ueritati omnino repugnat. Dicit enim Saxo, duos potentissimos Reges successiuè in Suetia regnasse, toto tempore quo Sueno primus nomen Regium in Dania sustinebat: Ericum Victoriosum, qui (ut dictum est) Suenone in diuturnũ exilium expulso, totam Daniam diu & pacificè occupauit: deinde Olaum Schotkonung Erici filium, qui non minoris, immò maioris potentiæ Rex, non permisisset sibi eum ludum à Suenone Danico inferri. Nec Suenoni tanta libertas unquam permissa fuit, qui toties à Slauis captiuatus, toties exhausto patriæ thesauro redemptus, toties infelicem belli aleam expertus, toties aliena regna profugus adijt: à Noruegiano Principe repulsus, ab Anglo indignè exceptus, & indignissimè tractatus, tandem apud Scotos (quos in eo loco Saxo Danicus efferatos barbaros uocat) utcunq; consolatus diuturno exilio permansit. Nec unquam has miserias facilè euasisset, nisi in specialem Olaui Sueonum Regis gratiam, ducta in coniugem matre eius Sigritha, ut diximus, peruenisset: ante cuius obitum Sueno in fata concessit, relicto filio Canuto, qui etiam tempore Olaui Schotkonung regnabat in Dania. Quocirca hic Amundus co-

Fabula de terminis Schoningianis.

Scoti à Saxone Danico efferati barbari appellantur.

gnomento Vilis, nulli Suenoni in Dania regnanti contemporaneus erat, sed eidem Canuto secũdo Suenonis filio, & ipsius filio Canuto tertio: nisi fortè inuincibile argumentum pro Danis faciat, quòd sextus lapis limitaneus positus fuisset inter Blekingiã, & Noruegiam. Quod quàm ineptè dictum sit, facilè nouit, qui longißimam distantiam inter eas terras nouit. Proinde nulli prudentes & cordati uiri induci possunt, ut eos limites unquam positos fuisse credãt. Igitur uehementer doleo, talibus commentis simplicitati patriæ meæ illudi, quæ semper de omnibus uicinis regnis optimè mereri contendit. Cæterùm ad Amundum reuersus, considero ipsum post multos & difficiles labores, quos pro omnibus subiectis populis diu & continuè sustinuit, uiam uniuersæ carnis ingressum, & Lincopiæ in sepulchris Regum tumulatum.

Schoningiani termini fabulosi, & impudenti mendacio confictí.

Sueonũ simplicitati à Danis sæpe illuditur.

Amundi mors.

CAPVT VIII.

Haquinus Rode, siue Rufus, ex nobilißima Vestrogothorum familia ortus, in Gothorũ regnum post fata Amũdi surrogatur: fuissetq; iterum perniciosum schisma inter Gothos & Sueones renouatum, nisi utriusq; partis proceres opportuno remedio tantam perniciem prudenter & celeriter auertissent. Siquidem ad ea pacta, & conditiones tunc deuentum fuit, ut Stenchillus (quem tunc Sueones suum Regem designauerant) priuata sorte cõtentus maneret, donec Haquinus (qui inualescẽte senio maturiora fata expectabat) utrunq; regnũ sua morte uacuaret. Similis quoq; conditio pacis eodem tempore inter Magnũ Noruegiæ, & Canutũ Daniæ Reges apposita fuisse memoratur. Hi enim de utroq; regno contendentes, tandem ad prudentum, & bonorũ uirorum arbitria, eo modo pacificati fuerunt, ut qui prior decederet, superstiti utrunq; regnum

Haquinus Rode 115. Rex internus.

Schisma in electione Regis subortum, prudẽtia procerũ sopitur.

gnum relinqueret. Et ut ea pacta firmiora permanerent, adiectũ est ab utriusq; partis proceribus iusiurãdum, quo omnis controuersiæ materia penitus tolleretur. Factusq; est eo modo Magnus Noruegianus Danorũ Rex, Canuto paucis euolutis annis in fata concedente. Haquinus igitur utrunq; regnum sine cæde & sanguine assecutus, nullius unquam sanguine manus suas contra leges & iustitiam cruentauit, sed omnibus clemens & benignus effectus, summoperè conabatur, se Christianum hominem, non crudelem Ethnicum, Regem non tyrannum, patrem patriæ, non euersorem Reipub. exhibere. Proinde ab omnibus suis ut pater amabatur, & ut dominus timebatur: nullaq; bella totis tredecim annis, quibus regnabat, alijs intulit, nec ab alijs illata sustinuit: sed domestica pace contentus, ostendit se magis curare suorum ciuium salutem, quàm quòd eos hostium gladijs mactãdos obijceret. Præclarum quippe uerbum, & optimo Principe dignum est, malle unum ciuem seruare potius, quàm centum hostes superare. Circuiuit sæpe regna, non sine maximo subditorum populorum commodo. Enimuerò iustitiam, & concordiam ubique restituit, aut conseruabat, summeq; prouidit, ne sui quenquam contra leges opprimerent, aut molestarent. Cæterùm frequentius in Vestrogothia (unde ei origo fuit) uersabatur. Est enim in ea terra populus ad omnem humanitatem propensior, habetq; commodiorem portum in Occidua sui parte Lodhusiam, quàm sit aliquis in tota reliqua Gothia & Suetia. Hunc si Suetiæ incolæ prudentius considerarent, nequaquam tot irreparabilia naufragia in mari Sueonico, aut in litoribus Curetum sustinerent: quæ nequaquam ex culpa simplicis populi proueniunt, sed eorum, qui minus experti ad moderandum tam amplum Reipublicæ statum sæpius assumuntur: qui etiam minus

Haquini clemẽtia in omnes subditos.

Haquinus pacificus maluit unum ciuem seruare, quàm mille hostes perdere.

Vestrogothorũ cõmendatio.

Lodosia portus ualde commodus.

culpandi essent, si expertioribus integram fidem accommodarent. Sed de his aliâs, nunc calamus ad Haquinum reflectatur: qui tandem mortem apud Vestrogothos (apud quos esse, & uiuere cœperat) ex graui ægritudine contraxit. Sepultus in ecclesia Leuenæ, in cuius uicinia plurimas hæreditarias terras possidebat.

Haquini mors, & sepultura.

CAPVT IX.

Stenchillus 116. Rex internus.

STenchillus deinde Olaui Schotkonung ex sorore nepos, quẽadmodũ antea inter Gothiæ & Suetiæ proceres concordatũ fuerat, in demortui Haquini locũ successit, inter optimos quosq; Reges optimo iure cõnumerãdus. Quippe non solùm transitorij imperij negotia prudenter diligenterq; curauit, uerumetiam totas animi sui uires ad augendam, propagãdamq; Christi fidem ita accommodauit, ut prioris Stenchilli nõ solùm nomen, uerumetiam eximiam pietatem in se transtulisse uideretur. Quippe ut ille missis ad Adagarium Archiepiscopum Bremẽsem legatis, sanctissimos, & in Christiana lege doctissimos Episcopos Adaluardũ & Stephanum ad se mittendos curauit: ita hic secundus Stenchillus ab Alberto Archiepiscopo Bremensi diuinæ legis doctores & sacerdotes impetrauit. Quamuis enim S. Sigfridus Eboracensis in Anglia Archiepiscopus (ut diximus) complures in lege Domini, & moribus Christianis instructissimos in Suetiam et Gothiam secum adduxisset, tamen quia messis illa Euangelica nimis multa erat, operarij uerò pauci, necessarium fuit, non modò Anglorum & Saxonum, uerumetiam aliarũ nationum nuper ad Christum conuersarum auxilium à pientissimo & Christianissimo Rege implorari, ne uinea Dominica necessarijs cultoribus destituta, atq; ab eo derelicta aresceret, qui se uerã uitem dignatus est appellare: & quia totum studium suum ad

Stenchilli eximia in Christum pietas.

Albertus Archiepiscopus Bremen. prædicatores in Suetiam misit.

ad augendam gloriam Christi cōferebat, contulit ei Deus tempora, & annos ferè omnes quietos & tranquillos: in quibus optimas leges condidit, concordiam ubiq; in regno restituit, & quicquid ad componendum Reipub. statū attinebat, ita instituit, ut nullus esset in tā amplißimo regno, cui præsens rerum status displicere potuisset. Omnes quippe ciues & incolæ ab eo magnoperè diligebantur, præsertim Vestrogothi: apud quos credo ipsum continuam moram habuisse, nec se permisisse ad illum angulum Holmensis ciuitatis (quemadmodum nunc fit) coarctari. Erat enim eo tempore apud Vestrogothos opportunior Regum habitatio, tum quia Anglis confœderati erāt, tum etiam quia uicinorum Danorum insidiæ repellendæ erant. Nam tribus prælijs eos ob regnorum limites superasse dicitur. Tribuunt autem Sueticæ historiæ huic Stenchillo insignem quandam corporis molem, & giganteam fortitudinem, atque incredibilem sagittariæ artis industriam, de qua non minora referuntur, quàm Suetonius Tranquillus de sagittaria arte Domitiani commemorasse uidetur. Tandem hic Stenchillus post multa clarißima gesta apud Vestrogothos uitam & regnum morte commutauit.

Stenchillus optimarum legum conditor.

Stenchilli gigantea fortitudo.

Stenchilli mors.

CAPUT X.

INgo post fata Stenchilli in Regem Gothorum & Sueonum sublimatur, nulli optimorum Regum postponendus: quippe qui summoperè contendebat omnes priores Reges, tam in rerū gerendarū magnitudine, quàm in omnibus uirtutū officijs superare. Nec minus, quàm intendebat, effecit. Erat enim in bellicis rebus incomparabiliter strenuus, nec minus in Christiana fide propaganda solicitus: pluresq;, clarißimarum uirtutum suarum exemplo, in magna morum honestate continuit. Præterea mores suos

Ingo 117. Rex internus.

Ingonis optimi mores in bello & pace.

ad diuinas & humanas leges tanta seueritate castigauit, ut publico omnium Gothorum & Sueonum testimonio de eo affirmetur, ipsum nunquam contra leges patriæ deliquisse. Nec pauci erant, quos illa eximia liberalitate, qua passim in omnes utebatur, in Christianis legibus conseruauit. At ubi nec exemplo, nec exhortatione, nec liberalitate, aut alijs beneuolentiæ studijs se proficere posse speraret, tunc magno atque excelso animo ad iustitiæ rigorem conuersus efficit, ut quos Regia mansuetudo, & benignitas ad bona opera minimè reuocaret, illos iustitiæ seueritas à morum prauitate, & malefaciendi licentia coërceret. Bella complura contra Valdemarum Ruthenorum Regem (quem sui Iarizlaum dixerunt) prosperè gessit. Schoningiam quoque multis bellis afflixit, Gothorumq; regno restituit. Sueno enim Vlphonis Suetici & Estritæ filius, Danorum Rex, quia sæpe ab Haraldo Noruegiæ Rege (ut asserit Saxo) subactus, ad bella contra Sueones minimè prodire audebat, sed honestiore ac securiore consilio usus, sororem, siue filiam Ingonis Giutham (non præmeditato cognationis uinculo) missis legatis in coniugem impetrauit, quæ ad Danos non solùm pacem, sed eximia uirtutum exempla secum adduxit: quam Saxo Danicus adeò profusis laudibus prosequitur, ut maiores laudes in aliquam summæ sanctitatis fœminam uix cumulare potuisset. Hæc, inquit, à Suenonis mariti toro Pontificum censura ob consanguinitatis uinculum amota, paternos penates repetens, susceptis uiduitatis insignibus, cum summa morum syncaritate consenuit, castitatemq; uotis professa, uirilis concubitus experientiam abdicauit. Et quia iniusto se toro maculauerat, nullum sibi ulterius permittere decreuit. Sanctitatis siquidem amplexa propositum, reliquum uitæ tempus cœlebs exegit, ingentiq; pudicitiæ

Ingo cõtra leges patriæ nũquã deliquisse creditur.

Ingonis bellum in Valdemarũ Ruthenorum Regem.

Sueno Danicus Rex Giutham ducit uxorem.

Giuthæ Reginæ eximia laus, & opera pia.

pudicitiæ seueritate illiciti concubitus noxam licentis euitatione pensauit. Sed nec inerti otio effluere passa, quotidiana consuetudine exquisita sacrariorum ornamenta fingebat, inq; eandem operam continuam ancillarum curam cogebat: inter quæ chlamydem sacerdotalem subtilibus sigillis excultam, pretiosæq; materiæ impensa, ac mirifici operis arte elaboratam, Roschildensi sacrario doni nomine largita est. Alia quoq; complura diuini cultus insignia sacrorum usibus operata est. Hactenus Saxo. Ego autē cūm pueritiæ annos agerem, atq; apud Vestrogothos bonis literis, & moribus operam darem, sæpe in monasterium Guthem ab ipsa fundatum, atque eius sepultura illustratum, ob loci sanctimoniam, diuertere consueui.

Guthem monasterium virginū in Vestrogothia.

CAPVT XI.

NEque parū cooperatus est ad optimos atq; integerrimos huius Ingonis, cæterorumq; procerum mores, sanctißimus Pontifex AEschillus, qui D. Sigfridum ex Anglia comitatus fuerat, aut postea Sigfrido in senium uergente aduenerat. Hic enim AEschillus uicem ueri Christi Apostoli gerens, infatigabili animo Christianam fidem apud Gothos & Sueones, usque ad ultimum uitæ spiritum (quem per insigne martyrium Christo commendauit) prædicabat. Quocirca à Rege Ingone, & omnibus bonis in summa ueneratione habebatur, donec eodem Ingone in Schoningia occiso, nefarij homines prosperam sibi in diuina sæuiendi occasionem redijsse gauisi, totam religionis stirpem à radice euellere cogitarent. Quendam enim Suenonem cognomēto Sanguinarium, in Regem eleuantes, uictimas & libamenta denuò idolis offerebāt, sanctumq; Pontificem AEschillum, impijs eorum conatibus

S. AEschillus Episcopus & martyr.

Sueno Sanguinarius.

resistētem, lapidibus obruerūt. Sed hæc in interregno perpetrata, cōfestim suffecto nouo & optimo Rege Halstano, *suum finem accepere. Quòd autem nonnulli putent, hunc* Suenonem Sanguinariū *fuisse eundem, qui erat* Rex Danorum, *ex* Vlphone & Estrita *genitus, nō solùm Sueonū, uerumetiam* Danorū *historijs repugnare uidetur. Sed oportuit aliquem alium fuisse, qui ad tam impiam blasphemiam se extolli pateretur. Ille enim* Sueno Danicus, *post amotam à se optimam* Reginam Giutham, *ad optimos mores (teste* Saxone Danico) *conuersus, ita in reliquum uitæ tempus uixit, ut nequaq̄ inter sacrilegos, aut blasphemos tyrānos, sed inter felices & optimos quoscunq;* Reges *iure connumeretur. Ad quod (si cætera testimonia deessent) satis efficacem probationem afferre potest illa memorabilis & publica pœnitentia, quam pro homicidio in ecclesia* Roschildensi *perpetrato sustinuit. Peccauit enim ut homo, at pœnitentiam egit ut humilis* Christi *confessor. Secutus est* David, & Theodosiū, *pluresq; alios potentissimos* Reges *peccando: secutus est etiam eosdem pro peccatis pœnitendo.* Quamobrem *non solùm apud homines gloriam immortalem, uerumetiam apud* Deum *uitam meruit sempiternam.* Nūc *à diuerticulo ad* Ingonem *redeamus: qui (ut diximus) bellum in* Schoningiam *promouit, eamq; subiugatam occupauit, donec nocturnis insidijs (cùm se satis securum putaret) trucidatus est.* Quod *cùm* Vestrogothis *nuntiatum fuisset, mox facto ingenti agmine in* Schoningiam *irruentes, omnia eius loca flamma & ferro deuastabāt, corpusq; optimi* Regis *non sine publico mœrore in* Vestrogothiam *reportantes, in monasterio* Varnhem *sepulturæ commendabant: quod tunc in honore diui* Benedicti *erectum, & consecratum fuisse putamus, cùm diuus* Bernardus *nondum illius ordinis regulam restituisset.*

Suenonis Vlphonis & Estritæ filij probitas.

Suenonis Danici Regis pœnitentia memorabilis.

Ingonis cædes.

Varnhem monasteriū S. Benedicti.

CAPVT

CAPVT XII.

Halstanus præmortui Ingonis frater, à proceribus & populis plurimum dilectus, ad Regale solium dignissimè sublimatur. Is tantæ modestiæ atque benignitatis erat, ut omnia quantumcunque temerè dicta, uel facta essent, benignè interpretaretur, eosq; apud iudices excusaret, & in iudicijs defenderet, à quibus etiam grauissimas iniurias susceperat. Magna profectò, & heroica erat illa patientia, & mansuetudo in Rege, quem tot, tantiq; non solùm milites, sed exercitus circunstabant. Sed ea erat tunc nouellæ fidei Christianæ uis, ut quiuis Rex, etiam potentissimus, cum sanctissimo Iob dicere non dubitaret: Si contempsi subire iudicium cum seruo meo, & ancilla mea, cùm disceptarent aduersum me: in utero enim fecit me, qui & illum operatus est. Quocirca Rex Halstanus omnia publica & priuata negotia nõ modò faciliter, sed cum magna tranquillitate administrabat. At longè secus in regno Denemarchiæ eodem tempore euenit, quãdo Danicæ Reipublicæ summa sub discordia duorum fratrum, Haraldi & Canuti, maximè periclitaretur, ipseq; Canutus optimus Princeps (qui postea ob sua præstantissima merita in numerum Sanctorum dignissimè est relatus) salutem à fuga in Suetiam (teste Saxone) ad Halstanum mutuaret: à quo maximis auxilijs & copijs adiutus, bellũ in Russiam, & Orientales terras extẽdit, cùm interim Haraldus in Dania per summam ignauiam, & Halstanus in Suetia per maximam prudentiam omnia administraret. Ille enim, ut Regiã maiestatem popularẽ efficeret, leges magis libertati, quàm religioni conformes promulgauit: noxas quoq; non modò uenia, sed etiam licentia prosequebatur: tamq; inopẽ iuris Daniam reddidit, ut omnis iustitia & æquitas omnino proscripta uideretur. Hic autem Halstanus præcipuus

Halstanus 118. Rex internus.

Halstani heroicæ virtutes.

Danorũ domestica discordia.
S. Canutus Rex Danorum.

Halstani prudentia.
Haraldi Danici Regis ignauia, & iniustitia.

Halstani leges sanctissimae. Christianae fidei amator, nihil in suis legibus immisceri patiebatur, quod sanctissimi Euangelij institutis contrarium esset, aut à bonis moribus alienum. *Halstani mors omnibus summum mœrorē attulit.* Quocirca infinito amore ab omnibus incolis amabatur, maximoq; luctu eius funus omnes affecit. Quippe nullus, aut rarissimus in tam amplo imperio inueniebatur, qui non potius praecipuum amicum sibi ablatum uoluisset. Considerandum tamen est, *Ragualdus Ingonis filius à nonnullis Rex 118. asseritur.* in nonnullis historijs contineri, Ragualdum Ingonis filiū, post paterna fata in paterna regna ante hunc Halstanum successisse: cuius gesta quia ab antiquis praetermissa uideo, solam nominis eius memoriam hic inserere curaui. Quo autem loco Halstanus mortuus, aut sepultus fuerit, nondum scriptum inueni.

CAPVT XIII.

Philippus 119. Rex internus. PHilippus deinde defuncti Halstani filius, in paterno imperio dignissimè circa annos à Christo nato M-LXXX. surrogatur. Siquidē in nullo prorsus ab illa summa Halstani probitate degenerās, effecit, ut omnes qui in funere patris maximè doluissent, uisa ea optimi filij benignitate, acerbum dolorē magnoperè temperarent, firmiter credentes, diuinam maiestatem, per quam Reges regnant, omnia prospera, & felicia illi regno concessuram, cui Regem *Philippi regnū pacificum.* tam benignum praeficere curauisset. Sub cuius tempore omnia inter Gothos, & Sueones, atque uicinas terras, in summa quiete, & concordia, atque securissima pace uersabantur. Enimuerò apud Danos eodem tempore totius Reipub. summa ad Regem Canutum summae sanctitatis uirum deuenerat: qui ita terreni regni curam gerebat, ut satis ostenderet, se maiore, atq; excelsiore animo esse, quàm quòd *S. Canuti Dani ei Regis sanctitas.* uellet Danicae telluris angustias cœlesti, & aeterno regno praeferre. Proinde Christi ministros (quorum ductu cœlestis

lestis regni incolam se futurum sperabat) ita uenerabatur, ut nihil, quod ad eorum honestatem, utilitatemq; augendam, tam diuinæ quàm humanæ leges præscribunt, unquã prætermisisse uideretur: lege quippe pie, & rationabiliter ædita decreuit, ut Pontifices *perinde ac principes, &* Duces, *proximo post Regem loco uterentur. Nec solùm erga* Pontifices *ea Regia benignitas apparuit, sed etiam priuatorum clericorum ordinem benignißimis decretis adornare studebat, seuerius prohibens, ne quis militiæ clericali adscriptus, ad uulgaris fori iudicium traheretur. Indignum quippe esse censuit, Christianæ Ecclesiæ pastores ab illis iudicibus iudicari, quibus uice* Dei *præficiuntur. Nec leuis est erga diuinam maiestatem offensa, alienum seruũ, præsertim* Deo *consecratum, tam temerè iudicare. Sed hæc* Deus, *qui nostro æuo in suis ministris tam grauiter contemnitur, tandem respiciat: & aliquos* Reges *tandem excitabit, qui se homines peccatores, & non* Deos *esse confiteantur, quemadmodum hic* Canutus *erat: qui cùm summo, ac pio studio contenderet, ut Christi ministris liberalius, & commodius de decimis, & primitijs prouideretur, insigni cuiusdam* Blacconis *perfidia traditus, à consternata plebe trucidatur.* Quo *facto, tanta frumentorum penuria uniuersam* Daniã *inuasit, ut maxima populi pars, alimentorum inops, inedia consumeretur.* Nec *prius* Danicis *agris fœcunditas restituta est, quàm populus ad cor reuersus, pœnitentiam ageret, se tam sanctum* Regem *occidisse, qui tam iusta & honesta pro Christi ministris postu lasset: iamq; experimento didicerant, se iustè nouem frumentorum partes amisisse, qui decimam ex eis* Deo, & Dei *ministris reddere noluissent.* Interea *omnia prospera, & felicia per omnes Gothorum, & Sueonum fines* Philippi Regis *prudentia agebantur: qui morte sublatus, gloriam*

S.Canuti pietas in honorãdu Dei ministris.

Libertas cleri à S.Canuto concessa.

S. Canutus à Blaccone proditus occiditur.

Fames Daniam inuasit.

Dani pœnitentiam agunt de cæde S.Canuti.

Philippi Regis obitus.

apud omnes posteros assequutus est immortalem. Sed hic considerandum est, quòd tempore huius Regis Philippi, anno Christi MLXXXVI. *una ex filiabus sancti Canuti Regis Daniæ Ingertha, tradita fuit nuptui cuidam nobilissimo Sueonum Folchoni: quem primum Folchungorum parentem fuisse putamus.*

An. 1086. *Ingertha S. Canuti filia.*

CAPVT XIIII.

Ingo 120. Rex *internus.*

INgo *in defuncti patris Philippi imperium concordibus eligentiũ suffragijs sublimatus, talibus auspicijs suũ principatum inchoauit, atq; ad ultimum uitæ exitũ continuauit, ut non solùm nomen, & regna, uerumetiam illos probissimos mores à priore Ingone quadam hæreditaria successione assumpsisse uideretur. Erat enim tunc felicissimum tempus, ob illam optimam educationem, qua Regum filij apud Gothos, & Suecones, in ueris fidei Christianæ moribus instituebãtur, præsertim à patre, & atauis huius Ingonis, quibus regnantibus, magna ubiq; tranquillitas in illis terris, tam domi quàm foris, omnem iniuriam ab innocentibus auertebat. Crediderim ego firmiter, diuũ Canutum Danorum Regem, illos sanctissimos mores suos ob optimo, & Christianissimo Halstano Sueonũ Rege (ad quem à fratre Haraldo ad mortem quæsitus aufugerat) contraxisse. Habuit hic Ingo coniugem nobilissimam Raguildem: quæ quantæ fuerit sanctimoniæ, satis ostendunt eius reliquiæ in oppido Telgensi depositæ, atque in summa ueneratione hactenus ab omnibus pijs incolis habitæ. Nec minor erat sanctitatis opinio in eorum illustrissima filia Christina, quæ postea meruit coniunx effici diui Erici Regis & martyris, ut infrà dicemus. Præterea unam filiarum suarum Margaretam, ex altera coniuge Helena genitã, Nicolao Danorum Regi matrimonio sociauit, qui ex ea filium Ingonem,*

Ingonis optimi mores.

S. Canutus ab Halstano Rege Suetiæ educatus.

Raguilda.

Christina S. Erici coniunx. Lib. 19. cap. 1.

Ingonem, in puerilibus annis equi casu mortuum, genuit. Hanc Saxo inter optimas Danorum Reginas summis laudibus extollit. At Margareta, inquiens, non solùm diuinarum ædium opes latifundijs auxit, sed & totis uiribus ad augendum earum splendorem incubuit, sacerdotalisq; cultus inopiam exquisito ornamentorum genere permutauit. Enimuerò quò rem diuinam ornatiorem efficeret, pallas laticlauias, cæteraq; sacerdotum insignia condere, atq; sacrorum usibus erogare curæ habuit. Erat quippe Margareta admodum diues, non modò in thesauris, sed amplißimo numero prædiorũ, & terrarũ, ac patrimonio plurimũ locuplete, & exuberanti. Quod quia Magno filio, & neptibus suis in Dania nuptis, nimis prodigè, & cùm maxima cæterorum consanguineorum suorum iactura erogauit, occasionẽ dedit maximæ inter Suecones & Danos dissensionis: quæ posteà compluribus inimicitiarum incrementis coalita, ad posteros per multa secula ueteris odij tenacißima perseuerabat, & fortè adhuc in nonnullorum animis pertinacius perseuerat. Cæterùm Margareta magnam ubiq; curam adhibuit, ut omnia odia inter subditos proceres, & populos tollerentur, effecitq; ut grauißima odia, quæ eius filius Magnus in uirum integerrimum, & patruelem suum ducem Canutum pertinaciter fouebat, ad effectum minimè peruenirẽt, quandiu ipsa ageret in humanis. At sublata ipsa benignißima consanguineæ charitatis altrice, datus est locus, quo maxima ipsius Magni perfidia innocentißimum Canutum insigni tradimento trucidaret. Intereà Ingo, dum omnia pientißimi Regis officia diligentius quàm securius exequeretur, domesticis insidijs impetitus opprimitur. Tanta siquidem erat inter nonnullos proceres malignitas, & perfidia, ut benignißimo Regi, cui se & omnem salutem suam per summam gratitudinem impendere debuissent, in-

Margaretæ Sueticæ pietas, & opera bona.

Margaretæ maxima opes.

Odij causa inter Danos & Suecones.

Magnus Nicolai Regis filius S Canutus dux.

Magnus S. Canutum ducem occidit.

Ingonis mors ex veneno.

dignißimam mortem præpararet. Enimuerò cùm regnum propter publicam omnium salutem, & pacem conseruandam circuiret, uenissetq; in eum locum, ubi nunc erectū est

Vreta villa.

monasterium uirginum in uilla Vretensi, ecce à quibusdam perditißimis hominibus ueneno impetitus occubuit.

CAPVT XV.

Ragualdus 121. Rex internus.

RAgualdus deinde cognomento Knaphofde, ab irato Deo in uindictā occisi Ingonis impositus, ad sceptrum peruenit. Deus enim, postquàm Sueci, & Gothi tam ingrati erga optimos Reges fuissent, dedit eis talem Regem, qualem habere merebantur. Siquidem primùm diuini furoris indicium erat, quòd discordantibus incolis assumptus, totam Gothorum, & Sueonum Rempub. perniciosißimo dißidio inuoluit. Gothi enim (ait Saxo) Sueticarum partium Rege Ingone absumpto, summam Magno Nicolai Danorum Regis filio deferentes, ostenderunt, se non minus iuris habere in regum electione, quàm alia regna, & nationes. Quorum Sueci autoritate contempta, electo hoc nouo Rege Ragualdo, Magni electionem cassare contenderunt: qui mox à Gothis trucidatus, morte Magno imperiū cessit. Erat enim Ragualdus (ut nonnulli asserunt) præmortui Ingonis filius, giganteo corpore procerus, animo ferox, oculis toruus, aspectu minax, incessu superbus, plus audax quàm prudens, plus fortitudini quàm consilijs inhærens. Quocirca non solùm procerum & sapientum consilia, sed ipsas quoq; patrum leges, & probatas regni consuetudines temerè contemnens, nunc huc, nunc illuc uelut furijs agitatus per subiectas terras, & populos ferebatur. Quicquid in nocte somniando excogitauerat, hoc pro lege obseruari uolebat: semper nouas, & nunquàm bonas leges inuenit: uoluitq; suæ temeritatis arbitrium, perinde ac Deo-

Ragualdi assūptio seditiosa.

Magnus Nicolai Danorum Regis filius.

Ragualdi gigātea proceritas, & ferocia.

ac Deorum oracula, summam autoritatem habere, ut nulli prorsus licitum esset illi dicere: Cur ita facis? Interea accidit, ut ipse ad terras Vesgothorum descenderet, negotia priuata, uel publica dispositurus. Quod cùm præter cōsuetudinē patriæ illius attentaret, uniuersorū incolarum indignatione excipitur. Habebant enim uetusta consuetudine præscriptum, ne quis Regum ad eos accederet, nisi præmissis nuntijs, & literis, quibus causam sui aduentus declararet, ut præscirent, an gratiosum Regem, an crudelem tyrannum deducendum admitterent. Igitur antiquarum legum & consuetudinum contemptorem, non secus ac temerarium totius patriæ hostem excipientes, publicumq; contemptum publicis armis uindicantes, in uilla Carlaby occiderunt, ut qui cōtra eorum uoluntatem intrauisset, sua uoluntate exire non posset, & qui contra leges ingredi nō debuisset, armis oppressus egredi prohiberetur. Probabile tamen apud me est, Vestrogothos uindicare uoluisse sui amantißimi Regis Ingonis mortē, quam fortè putabant cooperatione huius Ragualdi acceleratam, idq; circa annos à Christo nato MCXXXIX.

Ragualdi infensata temeritas.

Vestrogothorū mos in admittendo Rege.

Ragualdi cædes.

An. 1139.

CAPUT XVI.

Magnus igitur ea occasione, quam diximus, à Gothis in Regē assumptus est: non quòd eis externus aliquis plus, quàm innatus ciuis acceptior esset, sed quòd etiam ab inferioribus terræ partibus auxilia aduocassent, quibus iniuriā à Suecis illatā uindicassent. Quāuis enim firmiter persuasum haberent, quòd Sueonū societas Gothicæ Reip. admodū necessaria esset, tamē omnia alia prius sustinere maluerūt, quàm suū, & suæ patriæ contemptū. Proinde nō quieuerunt, donec Ragualdum, quē Sueci elegerant, trucidassent, Magnumq; in utroq; regno potenter collo-

Magnus 122. rex internus.

Gothi vindictæ cupidi.

cassent: quasi dicere uoluissent: Quia Sueci super nos insensatos tyrannos imponere contendunt, nos uicißim seueriores sanguinarios capitibus eorum imponemus. Quæ enim alia ratio prudentes proceres, & patriæ suæ amantißimos impellere potuisset, ut tyrannum contra tyrannum ad summam utriusq; regni calamitatem eleuarent? Quemadmodum enim uniuersas Daniæ partes cruentißimis bellis implicauerat, ita Sclauiam, Poloniam, Sueoniam, & Gothiam, ut atra quædam tempestas peruasit, atq; inter cætera spolia, malleos Iouiales, quos Sueones pagana superstitione seducti (ut prius diximus) coluerant, sacrilego ausu abstulit, & profanauit. Deinde occiso innocentißimo consanguineo suo Canuto duce, tot bellorũ procellis se, suosq; inuoluit, ut patri suo Regi Nicolao, omnibusq; amicis, & subditis populis irreparabilem ruinam acceleraret. Filiam Polonorum præsidis Bogoslaui in coniugium, & infinitorum dolorũ societatẽ assumpsit. Sæpe ad bellum progressus, totiesq; bello uictus excessit, ut omnibus facilè persuasum esset, ipsum ob trucidatum pridem Canutum, Dei & hominum iram meritò contraxisse. Confestim nanq; post impiæ cædis euentum, profuso in gaudium animo urbem Roschildiam repetit, regnumq; Daniæ, quasi iam sublato æmulo, spei firmitate complexus, erubescendam facinoris fortunam tripudio prosequi deforme non duxit. Sed breue admodum erat gaudium, in quod conscientia tam enormiter læsa consentire nequiret. Quippe ab Erico, occisi Canuti fratre, uiuente adhuc Nicolao Rege trucidatus occubuit, duplicesq; pœnas una morte persoluit: & quòd uirũ omni sanctitate conspicuum oppreßisset, & quòd sacra solennitate Pentecostes acies in præliũ eduxisset. Cætera huius Magni facinora apud Danos, quibus non minorẽ perniciem, quàm Suecis attulit, inquirantur.

Magnus Nicolaus tyrãnus.

Mallei Iouiales lib.1.cap.13.

Magnus S. Canuti ducis occisor.

Magnus Polonorum Regis filiam in vxorem duxit.

Tyrannorũ gaudium breue.

Magni tyranni cædes.

CAPVT XVII.

SVercherus ex nobilißimo Comitum genere natus, uiuente adhuc Rege Magno, & intricatißimis bellis (à quibus se nequaquàm explicare poterat) implicato, à proceribus, & populis Ostrogothorũ, primùm Rex Gothiæ designatur: deinde consentientibus Suecis utrunq; regnum ad pristinam unitatem reuocauit: frequentius tamen apud Ostrogothos morabatur, quos unicè dilexit, rursusq; ab eis magnopere dilectus. Prima sui regni tempora habuit pacifica, & tranquilla: nulli quippe bella intulit, nec ab alijs illata sustinuit. Veruntamen Nicolaum Danorum Regem, plurimis, & domesticis bellis impeditũ, insigni iniuria affecit. Is enim Nicolaus, mortua nuper illustrißima coniuge Margareta, ad nuptias cuiusdam nobilißimæ, & speciosißimæ uirginis Vluildæ Noruegianæ peruenire conabatur: iamq; habito uirginis consensu, nihil præter deductionem restare uidebatur. Quo comperto, Suercherus mißis clàm nũtijs ipsam in suum amorẽ, datis pro Regia magnificentia muneribus, allexit, atq; ad se in Gothiam deducendã curauit: ex qua Carolum in regno successorem procreauit. Nicolaus autem, etsi tam graui iniuria affectus esset, nihil tamen contra iniuriantem audebat, impeditus domesticis bellis, quæ non sinebant eum extra patriæ limites arma transferre. Nec longo pòst tempore mors Nicolai subsecuta, litem atq; omnem controuersiam abrupit. Intereà successere in Dania plures Reges post fata Nicolai, uidelicet Ericus tertius, Emundi filius, Haraldus septimus, Ericus quartus: qui ob ciuiles in Dania dissensiones, ab armis in exteros inferendis retrahebantur. Tandem Sueno eius nominis tertius Danorum Rex, non minores bellorum difficultates apud Suecones expertus est, quàm in eos moliebatur. Occasio autem Suenoniani belli hæc erat: Cùm Suercheri

Suercherus 123. Rex internus.

Suerconis regnũ à principio pacificum.

Suerco Nicolaũ Danorum regẽ insigni iniuria affecit.

Vluilda virgo Noruegiana.

Sueno 3. Danorum Rex.

Ioannes Suercônis Regis filius totã patriã bello Danico inuoluit.

cheri Regis filius Ioannes, à patre indulgentius, quàm honestius educatus esset, corruptosq; mores ex paternis uitijs contraxisset, cogitauit magnum, & praeclarum aliquod facinus se facturum, si unum paternae intemperantiae crimen gemino superaret. Proinde collectis copijs Hallãdiae terrã (inter Schoningos, & Vestrogothos limitaneã) ex improuiso adortus, Caroli eius praesidis coniugẽ, sororẽq; uiduã, matronas quidem specie pulcherrimas, & summa morum honestate praeditas, ad libidinis consortium raptas, in Sueciam usq; deduxit. Quibus non minus contumeliose, quàm intẽperanter usus, alternis noctibus ad stupri uices euocabat, ausus ingenuae pudicitiae foeminas foedissima turpitudine proculcare. Tandem postquàm publicum totius patriae odium, ob tam temerarium facinus, contraxisset, utranq; remisit. Sueno autem tam enormi flagitio permotus, decreuit totius Daniae uiribus, insignem contumeliam illustrissimis foeminis irrogatam, in totum Gothorum, & Sueonum imperium seueriter uindicare. Quo comperto, Nicolaus Anglicus urbis Romae Cardinalis Albanensis, posteà Hadrianus Papa quartus, (qui tunc apud Danos Summi Pontificis Eugenij tertij legatione fungebatur) summoperè conatus est eum ab illo Suetico bello reuocare: adduxitq; plurima impedimenta, quae ante uictoriam superanda essent: Penetranda in primis asperrima, & difficillima loca: sulcanda periculosa maria: priusq; cum uastis, & immanibus scopulis, quàm cum hoste certandum. Quem si superaret, nequaquàm diu in obsequio, aut amicitia continere posset, ob connatum inter Sueones, & Danos odium, quod potius beneuolentia, quàm armis abolendum esset. Praetereà, inquit, aranea sese euiscerando, saltem muscas uenando assequitur: Dani uerò in Sueones pugnaturi, nihil praeter indubitatum uitae periculum expectabunt. Sunt apud Sueones

Ioannis Suercônis Regis filij turpissima libido.

Sueno 3. Danorum Rex bellum mouet in Suetiam.

Nicolaus Cardinalis Albanẽ. Anglicus bellum dissuadet.

Sueonum in Danos odium pertinax.

nes inexhaustæ pretiosorum metallorum fodinæ: plus tamen ferri, quàm auri aduentantibus hostibus obijciunt: argentum latebris condent: ferrum inimicorum suorum uisceribus immergent: erepturis pecuniam, uitam citius eripient.

Argentifodinæ apud Suecones.

CAPUT XVIII.

AT Sueno potius dignitatem legati, quàm salubrem eius monitionem ueneratus, sese (ut ex Saxone elicitur) stolidum, & inertē ostendebat, utpote qui periculosissima bella iucundissimæ paci stolida pertinacia præferret. Effecit tamen Nicolaus ea legatione, ut apud Noruegianos Archiepiscopalis sedes cū plenitudine Pontificiæ potestatis erigeretur. Quod etiam anno Christi MCXLVIII. apud Suecones celebrato Lincopiæ Cōcilio prouinciali, peragere cupiens, Gothis & Sueonibus de urbe, & persona tanto muneri idonea concordare nequeuntibus, spe sua frustratus abscessit, ordinato prius sancto Henrico Episcopo Vpsalensi. Iam enim Suetia tēpore Amūdi filij Olaui Schotkonung, Archiepiscopū ex Polonia acceperat: qui in cōtrouersiā cum Gothis, & Archiepiscopo Bremensi de præeminentia deuenerat. Gothi enim potius Bremensi, quàm Vpsalensi Archiepiscopo obediendū putabant: ob quā dissensionem Archiepiscopalis dignitas in Suetia ad aliquot annos intermissa fuit. Proinde Nicolaus, ne ea legationis suæ parte in toto frustraretur, palliū Archiepiscopalis dignitatis apud Aeschillū Lundensem Archiepiscopum deposuisse dicitur, ut illi conferret, quē Gothi, & Suecones conformibus suffragijs elegissent. Sed nullus Sueonum Archipræsulum hactenus inuentus est, qui se Lundensi Pontifici in accipiendis Archiepiscopalibus insignibus submittere sustinuerit. Et ita titularis illa dignitas, si aliquando concessa fuit, in

Sueno Danicus stolidus & iners.

Archiepiscopalis dignitas aliquot annis in Suetia intermissa.

Vpsalen. Archiepiscopi in nullo obligantur Lundensi.

Lib. 19. cap. 7. Aeschillo extincta euanuit, prout infrà latius deducemus, & in nostra Metropoli Vpsalensi latius ostendere curauimus. Nunc ad Suercherum redeamus. Qui cùm considerаret Suenonem pertinacißimo proposito bellum in Suetiam moliri, mißis legatis postulat, ut alia uia pro amouendis controuersijs aptior inueniatur, quàm periculosa bella, in quibus plurimi innocentes periclitarentur: se autem esse ad omnes honestas pacis cõditiones promptum, & paratum. Sed erant apud Suenonem tales consiliarij, quales habere merentur omnes tyranni, nempe qui uolebant ipsum cum potentißimo hoste in prælium deuenire, & perire. Habebat enim Sueno duos grauißimos æmulos domesticos, & consanguineos, Canutum & Valdemarũ: à quibus tandem in summum discrimen uitæ & honoris deductus, disperijt. Hi cum Suerchero primùm occultè, deinde apertè sentientes, facilè effecerunt, ut Suenone externis bellis implicato, liberius sua negotia per Daniã molirentur. Suercherus igitur considerans obstinatum Suenonis animum à bellis auerti non posse, filium suum Ioannem coactis, & cogendis copijs præficiendum curauit. Qui cùm paternis præceptis satisfacturus, coram tota populi multitudine, in cõcionem contracta, instantis belli onera exponeret, exigeretq́;, ut se contra irrupturi hostis impetũ quantocyus præpararent, tributaq́; augerent, & omnia alia facerent, quæ pro defendenda patria necessaria essent, summa populi indignatione excipitur, obijcientibus cunctis, quòd cùm ipse sua petulca libidine præcipuam imminentis belli occasionem præstitisset, aut illud sua industria auertat, aut suo impendio sustineat, experiaturq́;, an æquè facile sit, honestißimas matronas ad stupri commercium uiolentius rapere, & bellacibus hostibus manus muliebribus amplexibus assuetas conserere. Nec illi spurcæ libidinis facinora obiecisse contenti,

Suerco pacis legatos ad Suenonem Danũ mittit.

Consiliarij tyrannorum.

Sueno, Canutus, Valdemarus, Daniã in Triumuiratũ uertunt.

Ioannes Suerconis filius, dux belli.

Ioannes Suerconis à consternata plebe occiditur.

tenti, impetu facto, ipsum multa pro se dicere parantem occiderunt.

CAPVT XIX.

Vocirca audita filij cæde, Suercherus uehementer indoluit, se filium suum in spem regni genitum liberius, quàm honestius educasse: nec minus suæ saluti timens, latebras hinc inde circũspicere cogebatur. Quod cùm Sueno comperisset, tam firma spe uictoriã complectebatur, ut ante militiæ ingressum inter milites suos Sueticarũ prouinciarum iura, tanquã belli præmia partiretur. Sed erat exitus belli admodum inanis, cuius apparatus nimiũ formidabilis apparebat. Siquidem Sueno maximo Danorũ, & Teutonũ exercitu subnixus, ad limites usq; Gothorũ Meridionaliũ, uidelicet ad Finuidianos, & Verendenses peruenit. At Suercherus prudentißimo usus consilio, nequaquàm seipsum ducem in eo bello præbuit, sed (ut Saxo fatetur) totam belli summam agrestium multitudini credidit, constitutisq; super eam præfectis, quos de agendis instruxerat, ipse se intra arces continebat, futurũ ratus, ut Rex Danicus Danici regni militia succinctus, ab agrestibus magis, quàm à nobilibus superatus, ad proprias terras fugiendo properaret. Nec secus quàm credebat euenit. Vix enim ad limina regni perueniens, cùm uideret agricolas undiq; ad bellum paratos, celerius quàm aduenerat in Daniam remeauit, relicto post se exercitu, qui à Finuidianis nõ solùm superatus, sed omnino deletus est: in quo erant non pauci nobilißimi iuuenes, quos rustici sub glaciem Niceæ amnis, qui mediam Finuidiã præterlabitur, submerserũt. Ita (inquit Saxo) paucorum agrestiũ numero maximæ expeditionis labor exinanitus est, Suenoq; in Daniam reuersus, perpetua uerecundia suffundebatur, se ab inermibus rusticis superatum, &

Suercheri timor et perplexitas.

Sueno Danicus triumphat ante uictoriã.

Suercheri prudentia.

Suenonis Danici fuga à facie agrestium.

Nicea amnis.

fugatum. Prætexuit t[illegible] suæ fugæ causam, ingentia, & horrida frigora, quibus à prosequēdo bello impeditus fuisset: adiecitq; Suercherum imbellem senem esse, qui non se prælio offerret, non arma, non expeditionem pararet, sed ignotos locorum recessus quæreret. Nec longè pòst Valdemarus, & Canutus, accepta ab eo cōmeandi licentia, quasi bona sua apud Suetiam inuisuri, Regem Suercherum accedunt: re autem uera, Canuto Suercheri filiæ postulandæ negotium fuit. Inde in Daniā reuersi, hòc inuisiores Sueoni, quò hosti concordia iunctiores fuere. Eisdem quoq; annis Suercherus ad senium deuergens, duo clarissima monasteria instituit, aut consummauit, Aluastra & Vernhem, hoc apud Vesgothos, illud apud Ostrogothos: utriq; monachos ex Claraualle adductos imposuit: De morte huius Suercheri ita à Saxone Danico scriptū inuenimus: Eadem ferè tempestate, qua periculosissimus ille Triuūiratus Suenonis, Canuti, & Valdemari, res Danicas uehementer affli xit, Suerco Rex à seruo, qui cubiculo eius præerat, noctu dormiens occisus est. Quod scelus diuinitas haud segnius, quàm iustius uindicauit. Nam paruo pòst tempore Magnus, qui occulta regnandi cupiditate seruo peragendi facinoris autor extiterat, in eo cōflictu, quo filium Suerconis Carolum, quem patre spoliauerat, regno etiam exuere gestiebat, sceleratæ machinationis pœnas morte persoluit. At Sueonica historia habet, quòd Suercherus nocte, qua Christi natiuitas celebratur, à seruo stabulario trucidatus fuerit, dum ad uillam, & ecclesiam Tolstada, nocturnam festiuitatem uisurus, adiret. Ostenditur eius sepulchrū in monasterio Aluastra, nō procul à summo altari, sub lapide magno, testimoniū Regij funeris referente. Circa tempora huius Suerconis incipiebant erigi urbes munitæ in litore Teutonico, & ex Aquilonaribus regnis coloniæ in illas deduci. Prius

Frigora horrenda.

Canutus, et Valdemarus Suercherū adeunt.

Suercheri pietas in religionem.

Suerco à seruo proprio trucidatus.

Magni scelera morte punita.

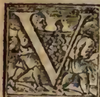
Suercheri sepultura.

ci. Prius enim Vandalica lingua toto illo tractu, quemadmodum etiā nostro æuo, homines illi Sarmatici litoris utebātur. Lubeca enim anno à Christo nato MCXL. Rostoch MCLXX. & Riga Liuoniæ metropolis MCLXXXVI. initium sumpsit. Deinde anno Christi MCCVIII. Stralesundium, Reualia autem MCCXXII. inchoatæ fuerunt. Post quas Visinaria an. Christi MCCXLVIII. erecta est, & munita.

Lubeca erigitur
Rostoch erigitur
Riga erigitur.
Stralesundium erigitur.
Reualia fundatur.
Visinaria inchoata.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber decimusnonus.

CAPVT I.

Veniendum nunc est ad illud clarissimum patriæ nostræ lumen, sanctū Ericū nobilissimi Iaduardi optimū filium: qui circa hæc tēpora, in quib. annus Christi MCL. agebatur, à proceribus populisq; regni Suetiæ cōcordibus suffragijs ad regale soliū apud metropolim Vpsalēsem dignissimè sublimatur. Cuius tot, tātæq; extitere uirtutes, ut in terreni regni fastigio cōstitutus, cœlestem et angelicā uitā ducere uideretur, mereretur q; per illustre martyriū ex hoc mundo ad cœlestia regna trāsferri, et in Sanctorū catalogum publico totius Christianæ Ecclesiæ consensu conscribi. Qualis aūt fuerit eius adolescentia, & quantis uirtutibus prædita, satis intelligit, qui animaduertit, optimū Regem Ingonem Philippi filium, nullius quantumcunque illustrissimi uiri matrimonio tradere noluisse

S. Ericus 124. Rex internus.
Anno 1150.
S. Ericus Sanctorum catalogo ascriptus.
S. Ericus filiam Ingonis Regis in coniugem duxit.

charißimam, atq; castißimam filiam suam Christinam, nisi huic illustrißimo iuueni Erico, in timore Domini diligenter educato: quam is secundum diuinæ legis præcepta accipiens, ita amauit, ut iuxta sanctorum Patriarcharũ exempla liberos ex ea ad laudem Dei procrearet, factus & ipse omnibus alijs præclarum uirtutis exemplar. Quicquid enim honestũ, & iustũ, ac pium erat, illud in eo, perinde ac purißimo speculo, relucebat: poterãtq; cæteri nobiles eius bona opera admirari, imitari autem non poterant. Accidit interim periculosa tempora in omnibus Septentrionalibus terris suboriri. Dania enim & domesticis, & externis bellis uehementer afflicta, ad extremã desolationem corruere ui debatur. Gothi aũt mortuo Rege Suercheró, non expectatis Sueonũ suffragijs, Carolum eius filium in suum Regem erexerunt, magis ad Danos (ob Suercheri, & Caroli affinitatem, qua eis coniuncti erant) quàm ad Sueones respicientes. Nec Sclaui, aut Liuoni, uel Moscouitæ ab impugnanda Suetia quieturi uidebantur. Tunc enim piraticam in mari Suetico continuè exercebant: immò nihil magis futurũ putari poterat, quàm Suetiam in proximo ad domesticam discordiam collapsuram, atq; ab omnibus uicinis terris inuicem concordatis diripiendam.

Tempora periculosa.

Dissentiunt Gothi à Suecis in Rege eligendo.

Suetici regni periculum.

CAPVT II.

PRoinde Ericus non tam à proceribus & populis electus, quàm à propitio Deo periclitanti patriæ donatus, in difficillimis temporibus curam conseruandæ patriæ assumpsit: in qua qualem se geßit, succinctis uerbis absoluemus. Primùm omniũ concordiam inter proceres, & omnes Suetiæ incolas restituit, summoperè cauens, ne iustitia, & innocẽtia iniurijs exposita opprimeretur. Quippe ut ipse omnium iustißimus erat, ita omnes mites, & pacificos in summa

S. Ericus innocentiæ tutor.

summa pace cōseruabat. Labores continuos, & difficiles sustinuit, ut subiectus populus pace, & quiete gauderet. Et cùm potuisset magnos thesauros, sub prætextu gerendi belli, quod à multis, & potentißimis hostibus contra Sueoniã imminebat, coaceruare, attamen uix poterat induci, ut consuecta regni tributa ad se integro numero, uel pōdere deferri pateretur: quinimò subiectos incolas, cùm tributis onusti ad eius conspectum adreperēt, pia quadam obiurgatione, ut allatos census sibi retinerēt, cogere consueuit, præfatus: Mihi mea sufficiunt, uobis uestra sint salua: non quæro uestra tributa, posteri uestri indigebunt. Quam quidem posterorum indigentiam quàm uerißimè prædixerit, satis experiuntur illi, quos deus ad hæc infelicia tempora nostra reseruauit, in quibus non modò pecunia, sed caro, & sanguinis miserabilium hominum insatiabilibus tyrannorum dentibus ubiq; dilaniatur, & absumitur: quasi iam reges opprimendis ciuibus magis, quàm reprimendis hostibus instituti uiderentur, idemq; esset Regem agere, & prædonem.

S. Ericus auaritiam summopere detestatur.

Tyrannorũ crudelitas & auaritia.

CAPVT III.

NEc contentus erat Ericus illam summam liberalitatem, atq; incredibilem humanitatē in subiectos populos continuè exercere, sed leges adeò tolerabiles, & benignas, ex æquo & bono constituit, ut nō à Rege in ciues, sed ab aliquo indulgentißimo parente in charißimos liberos excogitatæ crederentur: ad quas etiam nostris temporibus iniustè oppreßi, perinde atq; unicum innocentiæ suæ præsidium, confugiunt: tametsi nimis frustra ab illis leges aliquas implorant, qui præter uiolentiam, & rapinas, nihil, aut parum didicerunt: qui tamen non rarò suam tyrannidem, diui Erici legibus perperam adductis, confirmare

Leges S. Erici optimæ.

Tyrãni legibus S. Erici abutuntur.

non erubeſcunt. Cæterùm, qui condendis humanis legibus tam pius, & benignus erat, nequaquàm à diuinis legibus ſollicitè obſeruandis aberraſſe credendus eſt. Siquidem diuina prouidentia actum eſſe non dubitamus, quòd ſanctiſſimæ uitæ, & ſummæ eruditionis Pontifex Henricus, in eius tempora incidiſſet, Pontificatumq; Vpſalenſis eccleſiæ digniſſimè adminiſtraret: ad cuius conſilia, & pias exhortationes, pius Rex omnem uitæ ſuæ curſum ordinauit: quaſi menti ſuæ illud diuinæ legis præceptum à natura inſitum habuiſſet, quo Deus præcepit, ut Principes populi ſui nihil arduum ſine ſummi ſacerdotis cõſilio aggrederentur: quod quoties facere omiſerunt, toties multis incommodis affecti, pœnas ſuæ temeritatis luerent. Inter cætera autem piæ exhortationis conſilia, Henricus animum optimi Regis ad illam magnam, & memorabilem militiã in Finlandos idolatras, pro dilatanda fide Chriſtiana induxit. Erant enim eo tempore Finlandiarũ incolæ, nõ ſolùm regni Suetiæ intolerabiles hoſtes, ſed pertinaciſſimi fidei Chriſtianæ perſecutores, continuaq; bella, & damna plurima Sueonibus intulerũt. Quocirca Rex Ericus, collecto præualido exercitu, ſumptoq; ſecum eodem ſancto antiſtite Henrico, bellum in Finlandos transferre contendit: ueniturq; ad pertinacem, & cruentam pugnam: qua Finlandi ſuperati, manus uictas uictori Regi porrexerunt. Tum Pius Rex in lachrymas reſolutus, ad circunſtantes familiares inquit: Gaudeo quidem diuinam prouidentiam nobis uictoriam de ſuis, & noſtris aduerſarijs conceſſiſſe: at uehementius doleo, tot hoſtes in hoc prælio deſideratos: qui ſi ante mortem ad ſacri baptiſmatis ſacramentum perueniſſent, nequaquàm per hanc mortem ad ſempiternam mortem corruiſſent. Deinde maiore parte Finlandiæ ad ueram Chriſti fidem conuerſa, & per baptiſmum in Chriſto regenerata, reditum

S. Henricus Epiſcopus.

Principes conſilio ſummi ſacerdotis obedient.

S. Ericus Finlandos bello adortus, fidei Chriſtianæ ſubiecit.

reditum in Suetiam accelerabat, nihil à tam sæuis hostibus, præter licentiam maleficiendi, eripiens: immò potius sibi dimidium animæ suæ eripi passus est, quando apud eos charissimum Pontificem Henricum in tot uitæ periculis remanere sustinuit, ut solus maiorem pugnam contra hostes animarum aggrederetur, quàm anteà Ericus contra formidabilem Finlandorum potentiam cum toto suo exercitu subiuisset. Cætera huius sanctissimi Pontificis Henrici opera, qualiter amplissimam terram Finlandiæ ad Christum conuertit, & anno Christi MCLI. glorioso martyrio pro fide, & iustitia certans occubuerit, in nostra Metropoli Vpsalensi ostendere conabimur. S. Henricus episcopus Finlandiæ. Anno 1151. S. Henrici martyrium.

CAPVT IIII.

DEinde Ericus, postquàm superatis hostibus ad Suetiam cum memorabili triumpho rediisset, cœpit totas ingenij sui uires eò cõuertere, quò posset diuinã maiestatem, & Christi Ecclesiã in suis ministris honorare, omnibusq; honorandã persuadere. Totũ quippe studiũ eius ad illorũ sanctorũ Regum exempla, qui in lege Domini continuè uixerant, tendebat. Quicquid enim Dauid, aut Salomon, uel alij quicũq; optimi Reges pro decore domus Dei efficere curauerant, illud magnoperè imitari contendebat, sciens illud esse præcipuum inter optimos, & pessimos Reges discrimen, quòd hi nunquã cessant diuinã maiestatẽ in suis ministris contemnere: illi uerò eos, qui clericali militiæ sunt ascripti, summis honoribus efferre, sciẽtes illud uerissimum esse, quod à prima ueritate dictum est: Qui uos spernit, me spernit, & qui me spernunt, erunt ignobiles. Proinde hic sanctus Rex continuè studuit ecclesias erigere, erectasq; idoneis prouentibus, & sacerdotijs augere, atq; ornare. Et inter cætera suæ eximiæ pietatis, et Regiæ magni- S. Ericus sanctos Reges imitatur. S. Ericus in clerum, & ecclesiam magnificentissimus.

ficentiæ opera, insignem ecclesiam metropolitanam Vpsalensem ab antiquis Regibus fundatam, & aliquantulũ ædificatam, cum tanta laude, & perpetua gloria studuit consummare, quanta infamia, & sempiterno dedecore ipsam nostri temporis proceres conculcare non uerentur, planè ostendentes, se nec patriæ honestatem, nec suam ipsorum nobilitatem, aut Christianæ Ecclesiæ dignitatem in aliquo reputare: tantum abest, ut de se, & suis moribus gloriosam ad posteros memoriam transmittere possint: nisi fortè cogitant, aliquando uenturos homines, qui dicant, furta, rapinas, sacrilegia, pupillorumq́; & uiduarũ, ac innocentum oppressiones, ad nobilium, & illustrium uirorum officia spectare, talibusq́; moribus magis, quàm uirtutum officijs ueram nobilitatem comprobari. Sed longè aliter sese priscorum temporum nobilitas erga publicam patriæ gloriã, & Christianæ Ecclesiæ decorem ostendebat. Cæterùm ipsa priuata uita huius inclyti Regis qualis fuerit, satis attestantur tum publicæ historiæ, tum publicus omnium de ipsius sanctimonia consensus. Quippe apud omnes pios compertum est, totam eius uitam clarissimis, atq; heroicis uirtutibus præditam fuisse. Quis enim in orationibus ardentior, in uigilijs frequentior, in ieiunijs crebrior? quis maior afflictorum consolator, oppressorum adiutor, pupillorum, & uiduarum tutor? Ab eo siquidem inopes, infirmi, calamitosi, & quacunq; aduersitate affecti, præsentissimam consolationem inuenerũt. Nullus in eleemosynis liberalior, nullus in conuersatione benignior, nullus in iudicio iustior, neq; in pœnitentes clementior. Carnem suam iugi cilicio castigans, rectæ rationis imperio obedire coëgit: & ut omnem peccati fomitem ab ea prorsus auferret, prægelidam aquã insilire consueuit, dum ad libidinis ardorem stimularetur. Habebat quidem coniugem nõ minus specie pulcherrimã, quàm

S. Ericus ecclesiam Vpsalensem consummauit.

Nobiles turpi infamia persequuntur Christi ecclesiam.

Nobilitas prisca à præsenti multum diuersa.

S. Erici vita tota eximijs virtutibus plena.

quàm sanguine illustrißimam, sed erat à diuino spiritu satis instructus, aliam esse legem humanæ cōmixtionis, quàm iumentorum: immò nouit, nequaquam decere filios sanctorum ita coniungi, sicut gentes, quæ ignorant Deum: quamuis hoc nostro infœlicißimo tempore, homines etiam Christo consecrati, ita in connubia ferantur, ut ab equis & mulis parum differre uideantur. Sed hæc diuino iudicio sint relicta, & nos calamum ad Ericum reflectentes, consideremus, quàm indigna egregijs suis factis recepit.

Lex carnis alia est à lege spiritus.

CAPVT V.

CVm enim omnibus palàm ostenderet, multisq; & memorabilibus experimentis probaret, se natū esse ad bene merendum, non solùm de patria, sed de toto humano genere, ecce quidam regni Suetiæ nobiles, abiecto iurisiurandi, & omnis humanitatis respectu, in necem eius unanimiter conspirauerunt. Sed cùm considerarent, se pauciores complices in Suetia inuenire posse, quàm illius propositi magnitudo requirere uidebatur, ad Danorum auxilia (quæ in talibus negotijs paratiora exhiberi consueuerunt) astutius, quàm honestius se conuerterunt: inueneruntq; quendam Henricum Scatelerum, illius Suenonis Danici filium: qui cùm Daniæ regnum in concione Vibergensi nimium properando ambiret, præmatura morte regni titulum amisit. Hic Sueno, accepta in coniugem Ingride, Ragualdi Regis Sueonum filia, prædictum Henricum Scatelerum ex ea procreauit. Qui cùm paucorum bonorū in Dania hæres existeret, totum animi sui conatum eò intendebat, quò posset se in aliquam partem Suetiæ intrudere: nihilq; in uotis eius, præter solam occasionem, restabat: quam diui Erici Regis osores non satis honestè subministrabant. Nec segniter Henricus cum filio Magno se eorum

S. Ericus ab ignobili nobilitate Sueonum traditur, & tandem occiditur.

Danorum auxilia parata sūt Suecis, quādo proditionē moliuntur in suos dominos.

Henricus Scateler Sueonis Danici filius.

Henrici filius Magnus cum

patre S. Ericũ insidiosè inuadunt. societati coniunxit, collectoq; exercitu, Ericum apud Vpsalensem Metropolim ipso die, quo Dominica ascensio celebratur, ex improuiso, nullóque hostilitatis indicio præmisso, insidiosè adoriuntur: quod tunc apud nobiles, & militares homines inter præcipua probra ducebatur. Nihilominus fortissimus Christi athleta, contracto (ut sors permisit) tumultuario milite, obuiàm hostibus progreditur: fitq; hinc inde cruenta cædes, in qua inclytus Rex *S. Erici cædes.* impiorum gladijs oppressus occubuit, regnúmque terrenum cœlesti, & sempiterno regno feliciter commutauit, *An. 1160.* anno à Christo nato MCLX. postquam ferè decem annis Sueonum regnũ innocẽter, & cum summa laude administrasset. Quanti autem meriti apud Deum in uita sua fuerit, satis ostendunt ea miracula, quæ Deus in ipso sancto *Miracula Deus in S. Erico operatur.* suo usque ad nostra tempora ad multorum salutem operatur. Ea igitur cæde peracta, Henricus suis complicibus sociatus, Regias opes diripuit: omnibusq; direptis & oc- *Magnus S. Erici occisor in Regẽ eligitur, & mox occiditur.* cupatis, filium suum Magnum Regem Suetiæ constituere moliebatur, consentientibus proceribus, qui pium patriæ patrem occiderant, ut impius sanguinarius in eius solium eleuaretur. Sed tunc aliud placuit summo Regi, qui innocentis Regis sanguinem confestim uindicare disposuit. Cõtinuò enim erumpente in uniuersum regnum patratæ cædis fama, non minor dolor uniuersos regni incolas inuasit, quàm si singuli paternum funus elaturi fuissent. Pri- *Helsingi primi uindicãt mortem S. Erici.* miq; fuere Helsingi, quos iustus dolor ad sumendam uindictam de sceleratis homicidis excitabat. Deinde reliquæ omnes Sueonum prouinciæ, quasi ad extinguendum publicum incendium, ad publica arma consurgebant: primóque congressu Magnus, & pater eius Henricus, ac uniuersi Dani, eorumq; commilitones uicti, trucidatiq; fuerunt. Testatur eandem insignem Danorum cladem insignis

gnis ecclesia Denemarcha, quam uictores Sueci, non longè ab Vpsalia in loco conflictus, ex Danicis spolijs admodum opimis construxerunt. *Danorum cædes circa ecclesiã Denemarchã.*

CAPVT VI.

Carolus præmortui Suercheri Gothorum & Suconum Regis filius, post paterna fata in Gothorũ regnum (ut diximus) sublimatus est: idq; duobus annis, antequàm Suecones diuum Ericum suo regno præfecerunt. Hic Carolus, quia sibi non satis integrè cum Suconibus à principio sui regni conueniebat, constituit suam potentiam uicini Danorũ Regis Valdemari confœderatione, & affinitate cõmunire. Quocirca missis solennibus legatis, neptem eius in coniugẽ impetrauit, eo tempore, quo Canutus eiusdem Valdemari filius nuper natus, sacri baptismatis sacramenta percepit: quod religiosæ executionis officium dux Gothorum Gutthormus, eiusdem Gothicæ legationis princeps, sua præsentia plurimum honestabat: qui deinde deducta ad Carolum sponsa, cum summo Regis & patriæ applausu excipitur. Interea uerò, cùm hæc affinitatis negotia inter Gothum & Danum agerentur, Ericus Suconum Rex (quemadmodum nunc diximus) tum domestica suorum perfidia, tum malignis exterorum insidijs pertinaciter impetitus occubuit: uenissetq; eo tempore Suetia in extraneorum, & crudelium tyrannorum potestatem, nisi Carolus opportuno auxilio periclitantibus Suconum rebus consuluisset. Quamuis enim Sucones Danorum impetum sine Gothorum auxilio auertissent, attamen Carolus sua plurimum interesse putans, ne Dani in Suetia dominarentur, collectis undiq; copijs, ad liberandam ab imminente seruitute Suetiam properauit, deletisq; omnibus Danorum reliquijs, à uictoribus Suecis in Regem Suetiæ

Carolus 125. rex internus.

Carolus neptem Valdemari ducit in coniugẽ.

Gutthormus Gothorum dux.

Gothus & Danus affinitate sociantur.

S. Erici Regis occisio.

Carolus Gothorũ Rex Suecones à Danis liberat.

Carolus fit Gothorũ & Suconum Rex.

assumuntur. Itaque factus utriusque regni Princeps, pacem in primis inter Gothos & Suecones, quæ præteritis annis plurimum labefactata fuerat, conciliauit. Deinde apud Danorum Regem Valdemarum (cuius gener erat) effecit, ut pacem cum Noruegianis (quorum tunc Respublica ob domesticam discordiam nimium periclitabatur) cōponeret, & stabiliret. Parta hoc modo domi & foris pace, leges patriæ à sancto Rege Erico æditas, uel correctas, ubique, & diligenter obseruari fecit, nusquam innocentiam à tyrannide impunè opprimi permittens. Deinde ne diuinæ, & Christianæ leges in aliquo uiolarentur, diligētissimè cauit: & si qui errores, aut hæreses in ipsas suborirentur, mox Pontificū arbitrio, & censura, ne altiores radices figerent, succindendos curauit: nihilq; de Pontificia autoritate sibi usurpare contendens, palàm ostendit, ad Regum pietatem spectare, Christo, & Pontificibus ab eo institutis benigno animo obtemperare, nolleq; eis in illis, quæ sunt Christianæ legis, temeraria impietate reluctari. Præterea ad Catholicæ Ecclesiæ unitatem toto desiderio intentus, non quieuit, donec missis solennibus ad Alexandrum Papam tertium legatis impetraret, ecclesiam Vpsalensem Metropolitano honore, & pallio Archiepiscopali insigniri. Habuisset tunc fortasse Lundensis Pontifex AEschillus palliū, quod Archiepiscopo Vpsalensi conferri potuisset: at Carolus, & regni Suetiæ senatores, prudentiores erant, quàm quòd paterentur, suam Metropolim alteri, quàm Summo Pontifici subiacere. Quamuis enim (ut superius dicere cœpimus) Nicolaus Cardinalis Anglicus, ab Eugenio Papa tertio, qui sedit anno Christi MC:.. in Noruegiam missus, palliū pro Archiepiscopo in Suetia erigendo attulisset, illudq; (ut Dani dicunt) apud Lundensem deposuisset, attamen & honestius, & securius erat, ex primo fonte limpidam

Carolus pro Noruegianorum pace solicitus.

Carolus diuinarum & humanarum legum obseruantissimus.

Vpsalensis ecclesia fit Metropolis ab Alexandro Papa tertio.

Lib. 18. cap. 18.

Nicolaus Cardinalis Anglicus legatus Eugenij Papæ iij.

pidam aquam haurire, quàm eam ex riuo multũ à prima scaturigine separato postulare: immò potius Archiepiscopali dignitate caruissent, quàm ipsam à Lundensi, qui tunc Danicæ coronæ subiectus erat, acceptassent: cùm ipse Lundensis, aut Dani, nihil unquam pro plantanda fide Christiana apud Sueones cooperati fuissent: immò multis antè annis Christi religio (ut dictum est) ad Sueones, quàm ad Danos peruenit. Videtur igitur nimis insolens, & plena ambitionis opinio esse, qua nonnulli Dani se plantatores fidei Christianæ in Suetia, atque ob id primas partes sibi à Suecanæ ecclesiæ Prælatis deferri uolunt. Si tamen aliqua talis præeminentia Lundensi Archiepiscopo permissa fuit, ea in consilio Basiliensi per Nicolaum Raualdi Archiepiscopum Vpsalensem abrogata fuit, & extincta. Sed nunc ista quiescant: ad Carolum redeamus. Qui una eademq; summè necessaria, & honestißima legatione apud Summum Pontificem egit, ut ecclesia Vpsalensis Sueonum Metropolis esset, & nulli externo Pontifici in aliquo subiecta esset. Primusq; Archiepiscopus erat Stephanus, cuius optimam uitam, & integerrimos mores, in Metropoli nostra Vpsalensi descripsimus.

Danorũ ambitio suggillatur.

Stephanus primus Archiepiscopus Vpsalẽ.

CAPVT VII.

His peractis, Carolus ad ecclesiarum & monasteriorum crectionem se conuertens, primò illud præclarum monasterium pro uirginibus, perpetuum cœlibatum sub regula diui Bernardi profiteri uolentibus, ædificauit, quod in uilla Vreta non longè à Lincopia distare uidetur. Præterea monasterium Aluastra, à patre Suerchero in honorem eiusdem diui Bernardi fundatum, muris, & plurimis ædificijs ampliauit: curauitq; apud Alexandrum Papam tertium, ut Stephanus nuper in Archiepiscopum Vp-

Caroli pietas in monasterijs erigendis.

Vreta monasterium an. 1162. erectum.

Aluastra.

salensem consecratus, illustrißimam, & sanctißimam uiduam Helenam de Schedui, ob summam uitæ sanctimoniam, & miraculorum operationem, in numerum Sanctorum referret, currēte anno à nato Christo MCLXIIII. Nec longè pòst idem Archiepiscopus Stephanus, unà cum AEschillo Archiepiscopo Lundensi, in translatione diui Canuti Danorum ducis constitutus, multa pro publica regnorum, & Regum pace prudenter effecit. Nec silentio implicandum est, quòd pia solicitudine Regis Caroli monasterium in uilla Saba erectum fuit: monachiq; in ipsum ex ordine sancti Bernardi introducti, uitam cœlibem, & Christianæ pietati conformem, usque ad hæc nostra infelicia tempora, in quibus omnis sanctimonia prorsus corruerat, obseruabant. Tandem inter hunc Regem Carolum, & Canutum diui Erici Regis filium, adeò grauis atque impacabilis controuersia suborta fuit, ut necessarium esset, aut hunc, aut illum, uel utrunque in extrema pericula deuenire. Ipse enim Canutus sibi persuaderi permiserat, Carolum nonnihil operatum fuisse, ut pater à Danis impugnatus, uitam pariter & regnū præmatura morte commutaret. Quocirca collectis hinc inde copijs, Carolum in insula Visingiana commorantem adortus occidit: occisusq; in monasterio Aluastra prope paterna funera sepelitur, anno Christi MCLXVIII. postquam decimū regni sui annum attigisset.

S. Helena de Vesgoth a ca nonizatur.

S. Canutus dux canonizatur.

Saba monasterium erectum.

Caroli Regis cædes & sepultura.

An. 1168.

CAPVT VIII.

Canutus 126. Rex internus.

Canutus (quemadmodum diximus) diui Erici Regis filius, non solùm procerum, & populorum electione, sed publico omnium desiderio, ob eximia patris sui beneficia, quæ cùm uiueret, in omnes contulerat, ad utrunque

que regnum sublimatur. Hic etsi à paterna pietate ad tolerandos omnes aduersos casus instructissimus esset, tamen omittere non poterat, quin tam optimo patre orbatus, contenderet omnem animi, & corporis, ac omnium fortunarum suarum uim, in tam cruentos homicidas effundere. Quamuis enim, moriente patre, uix adolescentiæ annos egressus esset, tamen omni solicitudine (cui uix uirilis ætas sufficere potuisset) efficit, ut tota Suetia in illos sanguinarios consurgens, uindictã (ut narratum est) de innocentis sanguinis effusione sumere properaret. Nec cessauit, donec post Noruegianum exilium, uariosq́; fortunæ casus, quibus iactatus fuerat, Regem Carolum (ut diximus) regno, & uita priuaret. Fatendum tamen est, optimo Regi Carolo nihil plus ad interitum nocuisse, quàm illam affinitatem, & confœderationem, quam cum Danis habebat. Erat enim diligentissimus Christianæ religionis propagator, ciuium amator, æquitatis & iustitiæ obseruator. Nec se in aliquo secus, quàm patriæ patrem exhibuit: attamen, quia Valdemari Danorum Regis gener erat, publicũ Sueonum & Gothorum odium in se contraxit, suoq́; exemplo satis ostendit, quàm periculose in Suetia & Gothia uiuunt, qui etiam sola Danicæ factionis suspicione notantur, ob quam nonnunquam innocentissimæ uitæ homines periclitantur. Gemina igitur causa, eademq́; satis efficaci, Canutus in Regem potentissimum euasit: una, quia optimi Regis filius: altera, quia acerrimus erat extraneorum hostium inimicus, præsertim Danorũ, contra quos prægrandem exercitum denuò eduxit, acerbiorem ultionẽ paternæ cædis de eis in ipsorũ patria sumpturus, quàm pridẽ in Suetia apud Vpsalensem Metropolim sumpsisse uidebatur. Præfecit autem toti militiæ suæ Haraldum quendam, illustrissimo & Regio sanguine genitũ, sed in re militari minus expertum,

Canutus paternæ necis uindex.

Caroli mors ob Danicam cõfœderationẽ.

Danica factio Suecis periculosa.

Canutus bellũ mouet in Danos.

Haraldus dux ignauus.

quàm gerendi belli necessitas exigebat. Erat enim in prosequendo bello nimis cunctabundus, & quod celerius, ac fœlicius efficere potuisset, tardando differendoq; elabi permisit. Veruntamen confestim ut Schoningiæ partes irrumperet, Rex ab Achone Schoningorum duce, atque omnibus incolis salutatur. Erant tamen non pauci nobiles, qui eius imperium subire detrectantes, ad Danos, transmisso freto, confugerant: quorum possessiones, & prædia ab Haraldo direpta, combusta, desolataq; fuerunt.

Acho dux Schoningianorum.

CAPVT IX.

QVocirca Canutus in Danorum Regem nuperrimè post fata patris Valdemari assumptus, uehemẽtem animi molestiam ex ea Sueonum irruptione contraxit. Nondum enim in regno confirmatus, potentes regni impugnatores sustinere cogebatur. Coactis itaque copijs, Haraldo obuiàm ire cõtendit: fitq; atrox & cruenta pugna in cãpis Schoningianis: in qua dum Haraldus imprudentius pugnat, superatur: superatusq;, in Suetiã Achone sociatus remeauit, uiresq; auxilio Canuti Regis, et Birgeri Ostrogothorum ducis reparauit: nec ab impugnanda Dania animum remisisset, nisi prudentissimus Archiepiscopus Lundensis Absolon (cuius præclara opera ad nos cum immortali eius laude peruenerunt) tum armis, tum consilijs, tum deniq; alijs honestissimis medijs, ipsum à Danorum ceruicibus auertisset. Tempore huius Canuti, tres successiuè Archiepiscopi in Metropoli Vpsalensi præfuerunt, Stephanus, Ioannes, & Petrus: quorum optimis monitis ita piè, ac perseueranter obediuit, ut paternam pietatem in omnibus operibus suis æquare, uel imitari uideretur. Siquidem à Ioanne Archiepiscopo non pauca salutaris doctrinæ monita accipiens, uigilantissimum Christianæ religionis obseruatorem

Schoningianũ bellum.
Haraldus fugit.
Birgerus 1. dux Ostrogothorũ.
Absolon Archiepiscopus Lundensis.
Canuti erga Põtifices obedientia.

torem sese exhibuit: nihilq; omisit, quod ad subiectorũ populorum salutem, ac pacem, æternamq; fœlicitatem necessarium uidebatur. Diuini cultus augmento ita insudauit, ut nõ solo nomine, sed uita, moribus, legibus, Rex Christianus diceretur. Pœnitentiã quoq;, quæ sibi ob necem Caroli Regis ab hoc Põtifice imperata erat, reuerẽter excepit, pieq;, ac efficaciter expleuit. Nouit enim Christianus Rex, diuina obsequia non uiribus propitianda esse. Proinde offensæ religioni satisfacturus, duo præclara monasteria, Saba uidelicet (quod uulgariter Iulitha dicitur) & Varnhem, pridem à Rege Carolo inchoata perfecit, & prædijs sui patrimonij liberaliter dotauit. Nec ista in augmentum diuini honoris fecisse contentus, diuini cultus ministros honoribus, prouentibus, priuilegijs, cumulatißimè prouexit, sacerdotia instituit, ædes sacras reparauit, aut de nouo erexit. Felix Rex talem sortitus Pontificem, cui obediendo diuinam clementiam, & diuturnã pacem mereretur: sed felicius regnum, & felicißimus populus, cui cõtigit tam glorioso, & pio, ac sapiente Rege gubernari. Verùm hic Pontificatus, quamuis numero annorum angustus extitit, tamen ingens eius gloria memoriam sortita est laudabilem, & sempiternam. Quarto enim anno à principio sui Pontificatus, ab Estonibus, qui piraticam usq; ad interiora Suetiæ exercebant, in proprijs ædibus Almerstech, circa principiũ mẽsis Iulij, anno à nato Christo MCLXXXVIII. trucidatus occubuit. Cuius successor Petrus, auxilio huius Canuti suffultus, totum Suetici regni populum ad ciuiles mores, & Christianam pietatem toto corde amplexandam induxit. Interea hic memorabilis Rex Canutus, post multa & præclara facinora, mortis neceßitati succumbens, regnum pariter & uitam amisit. Sepultus in monasterio Varnhem, anno Christi MCXCII.

Canuti syncera pœnitentia, & opera pia.

Saba, aliàs Iulitha, monasterium.

Varnhem.

Ioannis primi Archiepiscopi Vpsalensis Põtificatus breuis.

An. 1188.

Petrus primus Archiepiscopus Vpsalensis.

Canuti mors & sepultura.

CAPVT X.

Suercherus 127. Rex internus.

SVercherus Caroli Gothorũ & Sueonum Regis filius, post Canuti fata ad utriusq; regni imperium sublimatur. Diuina siquidem prouidẽtia actum fuisse crediderim, ut à tempore sancti Erici Regis, quem Sueones elegerunt, & Caroli, quẽ Gothi eodem tempore sibi præfecerunt, alternis uicibus ex eorũ posteritate Reges, qui utriq; regno præessent, eligerentur, usq; ad Birgerum Regem, qui tam amplum imperium (ut infrà dicemus) desolari permisit, quando uniuersam Gothorum & Sueonum Rempublicam illo turpißimo odio, quod cum suis fratribus fouebat, ad extremam perniciem deduxit, occasionemq; præstitit, qua prioris seculi felicitas in statum longè deteriorem collaberetur. Erat hic Suercherus, siue Suercho, in militari arte ualde peritus, atque in rebus gerendis admodum prudens, & in sermonis elegantia nulli secundus: ante cuius tempora Petrus Archiepiscopus Vpsalensis Clementis Papæ tertij epistolis urgebatur, ut Canutum Regem, totumq; populum eius monarchiæ subiectum hortaretur ad communia arma, cum cæteris Christianis principibus, & populis in Saracenos Christianæ fidei hostes assumẽda, aut sumentibus commeatu, auxilijsq; prouiderent. Quam piam, paternamq; Sũmi Pontificis exhortationem optimus Rex maturo cõsilio perpendẽs, decreuit, omnibus modis tam sancto negotio succurrendũ esse: decretũq; suæ promißionis liberaliter executus fuisset, nisi prænatura fata ipsum celerius abstulißet. Quo sublato, Suercherus purpura insignitus, regni soliũ cõscendit. Qui etsi eundem animum cum Canuto consentaneum haberet, uelletq; religionem Christianam nimium periclitantem efficacius adiuuare: obstitit tamen eius affectui bellum illud domesticum, quod à regni nobilibus ob seueritatem, quam

Reges ex Gothis & Suecis uicißim eliguntur.

Lib. 20. cap. 15.

Suercheri laus à prudentia & arte militari, ac eloquentia.

Clemens Papa iij. opem cõtra Saracenos petit.

in Canuti Regis liberos commiserat, sustinebat.

CAPVT XI.

Appetitu enim uindicandi ita cõcitatus est in Sueticæ nobilitatẽ, ut naturæ suæ benignitatẽ summa seueritate permutaret: nec prius destitit, quàm optimi Regis Canuti liberos partim trucidaret, partim proscriptos omnibus bonis spoliaret: è quorũ numero Ericus fuga salutẽ assecutus, in Noruegiã peruenit. Quocirca omnibus Suconũ proceribus & populis ad arma consurgẽtibus, Suercherus ciuili & periculoso bello implicatur. Quod cùm Olaus Archiepiscopus Vpsalẽsis multis salutaribus cõsilijs auertere conaretur, inde graue odium bene suadẽdo cõtraxit, unde summã beneuolentiã meritò assequi debuisset. Valdemarus enim Danorũ Rex, à Suerchone auxiliares copias afferre rogatus, præualidũ exercitũ ex Danis & Bohœmis cõparauit: quẽ ductu nobilissimi uiri Ebbonis Sunonis Sialandici, Vestrogothorum terris immisit. Vestrogothi autẽ aduentantes hostes tam cruento bello exceperunt, ut pauca bella in eorum terris confecta fuisse memorẽtur, in quibus plus, aut tantum humani sanguinis contigerat exhauriri. Quippe tam Bohœmi, quàm Dani, non solùm uicti, sed penitus deleti fuerunt, anno Christi MCCVIII. magnitudinemq; acceptæ stragis non nuntio aliquo, sed communi omnium exterminio ad suos remittere potuerunt. Monstratur adhuc nostris temporibus in Falonia terra Vestrogothorum, prope uillam Lena, illius memorabilis belli locus: nonnullaq; carmina in Danicæ gentis suggillationem (quod ibidem exterminata fuerit) passim & palàm circunferũtur. Deinde reparato exercitu, æquè infeliciter secundò in Gestilbro, sicut primò pugnam conseruit. Igitur Suercho Rex bis in bellum contra proprios subditos progressus, ut eos temerè ad iracundiam prouocauerat, ita ab

Suercho vindex in nobilitatẽ.

Suercherus bello ciuili implicatur.

Olaus Archiepiscopus pro dilectione odiũ reportauit.

Ebbo Danicus.

Vesgothi cruento bello Danos deleuerunt.

Lena villa strage Danorum memorabilis.

Suercherus occiditur. eis cruento bello occisus occubuit, exemplo ad posteros relicto, quòd nulli Reges unquam in Suetia fœliciter regnare poßint, nisi qui in bono malum uincere didicerunt. Incidit autem huius Suercheri mors, in annum à nato Chri- *Anno 1210.* sto MCCX. Sunt nonnulli, qui dicunt, ordinem clericalem ab hoc Suerchone exemptum fuisse à iudicio seculari. Sed illi uel stupida ignorantia, uel ignaua malitia uehementer errant. Talis enim exemptio non à Regum & Principum indulgentia, sed à iure diuino, & naturali dependet. Fatendum tamen est, ipsos Principes diuinæ legis moderatores & executores esse, quando clerum priuilegijs, & libertatibus Deo conceßis, uti permittunt: licet hoc nostro infœlici æuo minus liberales sint erga Christi ministros, quàm Iudæi, uel Ethnici in suos sacerdotes.

CAPVT XII.

Ericus 128. Rex internus. ERicus Canuti Regis filius, ab exilio Noruegiano reuocatus, atque in regna Suetiæ & Gothiæ, concordibus procerum, populorumq; suffragijs sublimatus, primam curam restituendæ Reipub. Christianæ, quæ nuper ciuilium bellorum turbine non parum concussa fuerat, ad- *Valerius archiepiscopus Vpsalensis.* hibiturus, uenerabilem Pontificem Vpsalensem Valerium, non secus ac patrem, à quo Christo generaretur, in omnibus audiuit, eiusq; salutaria monita piè, ac diligenter amplexus, ab omni populo diligentißimè obseruari præce- *Erici in Christi ecclesiā pietas.* pit. Quamobrem septem illi anni, quibus Gothia, & Suetia his duobus luminibus illustrata fuit, tam fœlices & tranquilli, ac omnium necessariarum rerum affluentia beati *Erici tempora fœlicissima.* fuisse prædicantur, ut uix unquam diuina misericordia liberalior in illas terras fuisse credatur. Quæ enim est fœlicitas, quam Deus unquam negaturus sit populo suo, qui syncera fide illi Regi paret, qui summum omnium Regem fi-

deli

deli obsequio ueneratur? Præterea hic optimus Rex ab eodem sancto Pontifice Valerio persuasus, magnum inimicorum numerum, qui in necem fratrum eius cum Suerchero consenserant, in gratiam & amicitiam excepit, nulli ad uindictam inputans, quæ etiam potuissent iusta seueritate puniri. Eodemq; Pontifice autore, nullos præfectos, siue terrarum præsides, prouincijs administrandis adhibere uolebat, nisi qui magis commodo subditorum, quàm implendo Regio fisco inuigilarent, haberentq; eam rerum experientiam, qua possent ignaram plebem, & regnicolas de rebus gerendis instruere, utpote quomodo ædes utiliores extruerent, quomodo prata extenderent, noualia serendis frumentis aptiora redderent, agrorum fertilitatem conseruarent, quomodo piscatu, uenatuq;, & alijs quibuscunque commoditatibus fæliciores euaderent. Indignum quippe uisum est tam Regi serenißimo, quàm Pontifici prudentißimo, ut illi præfecti Regij constituerentur, qui nullis prorsus rebus, quàm emungendis pecunijs idonei essent, cùm utique postrema in quocunque bono Rege esse debeat pecuniarum cura: quam si primam habuerit, nihil omnino reliquum in eo erit, quo subiectis populis de suo principatu bonam spem polliceatur. Ceterùm hic Ericus in insula Visingiana (quæ in uastißimo lacu Vether uersus Gothos Australes extenditur) continuam mansionem complexus, Gothos in fide & obsequio continebat, cùm interim Valerius Archiepiscopus Vpsalensis apud Sueones, ne aliquem tumultum molirentur, diligentius prouideret. Erat hic Ericus Danorũ Regis Valdemari gener. Ducta siquidem eius filia Richesa, genuit ex ea filium Ericum Balbum, postea Regem, & Ingeburgem, ex qua dux Ostrogothorũ Birgerus (ut nonnullæ historiæ testantur) duos filios, Valdemarum & Magnum, succeßiuè

Erici clementia summa.

Præfectorum Regiorum officia.

Regum bonorũ ultima cura de pecunia.

Visingiana insula.

Ericus Valdemari Danici Regis filiã coniugem habuit.

Birgerus 2. dux Ostrogothorũ.

Reges(de quibus postea dicemus)procreauit. Nec diu permissa est Suetia tam benigno huius Regis Erici præsidio
Erici mors. gubernari. Octauo enim regni sui anno uitam hanc mortalem egressus, sepulturam in paterno monumento, in monasterio Varnhem apud Vestrogothos assecutus est, circa
1216. annos à Christo nato MCCXVI. Nec longè pòst regina Richesa desiderio optimi mariti tabefacta, fatali necessitati succumbens expirauit. Credēdumq; est, integerrimū Pōtificem Valerium incurabilem animi ægritudinem ex morte amicissimi Regis contraxisse. Quippe pauco annorum numero post eius fata euoluto, uitam transitoriam sempiterna felicitate (ut piè credimus) commutauit.

Richesa Reginæ obitus.

Valerius Archiepiscopus obijt.

CAPVT XIII.

Ioannes 129. rex internus.

IOannes præmortui Suercheri Regis filius, tam procerum, quàm populorum consensu, ad utriusque regni sceptra, sublato è uiuis Erico, sublimatur: dictusq; est, ob
Ioannis pietas. defectum ætatis, Ioannes Iuuenis, siue ab innata pietate Pius. Erat nanque benignissimæ indolis, spemq; de se maximam, & optimam toti regno polliceri uidebatur. Cùm enim sub tutoribus ageret, nihil, quod ab eis uetabatur, facere audebat: maximè autem sapientissimo Archiepiscopo Vpsalensi Olauo obediuit, eiusq; consilia, perinde ac unici patris præcepta, uenerabundus impleuit: cui etiam maximarum, & difficillimarum causarum in suis regnis emergentium examinationem, decisionemq; permisit, nihil dubitans, quin is, qui in diuina lege, & Christianis moribus esset instructissimus, de humanis etiam causis, & controuersijs, certius sapientiusq; iudicare posset, & uellet. Ita teneræ ætatis Princeps prudentiam, quam ex se nec præstare, nec polliceri poterat, alieno pectori prudentius erutam, sapienter subditis populis accommodauit. Attamen

Olaus Archiepiscopus Vpsalēsis.

tamen temporibus huius Ioannis, inceperũt nonnulli proceres Vestrogothorum negotium facere suo Episcopo Scarensi Benedicto, de prædijs ecclesiasticis: summaq́; eorum intentio eò intendere uidebatur, quò Christianum sacerdotium humilius efficerent, quàm olim erant sacerdotes Iudæorum, qui suas possessiones, & colonos ab omni Principum onere liberos, & sibi solis, ac suæ iurisdictioni diuino iure subiectos habebant. Cauebantq́; uehementer Iudæi, ne ipsam suorum sacerdotum libertatem à Deo institutam, in aliquo uiolarent, scientes seueram Dei ultionem diuinæ legis transgressoribus continuò præparatam. At præfato Vestrogothorum Pontifici Benedicto ea diuini iuris sanctio suffragari nequiuit, nisi Regio sigillo confirmata fuisset. Quod quàm præposterum fuerit, alij prudentius attendant, qui nouerunt Regum iura diuinis legibus non præponenda esse, sed per eas dirigenda: cuius oppositum nunquam sine publica omnium incolarum pernicie euenire consueuit. Sed hæc est malignorum, aut ignauorum procerum consuetudo, ut cùm uideant rerum summam uel ad pueros, uel ad imprudentes præsides deuolutam, mox sibi, quicquid libet, idem etiam licere putent. Proinde nimis infelix est regnum, cuius Rex puer est, & cuius Principes magis lucra, quàm honestatem sectari didicerunt. Sed euenit huic adolescenti Regi Ioanni, quod in sacris literis dicitur: Raptus est, ne malicia mutaret intellectum eius. Quippe anno quarto, postquàm regnare, uel regium nomen portare cœpisset, præmaturo fato in insula Visingiana sublatus, publicum & maximum dolorem toti patriæ incussit. Sepultus in monasterio Aluastra,
anno Christi MCCXXII. non longè à 1222.
patris, & aui sui monumentis.

Vesgothi suum Episcopum indigne molestant.

Iudaici sacerdotij libertas.

Regum iura diuinis legibus postponenda.

Ioannis prematura mors, & sepultura.

CAPVT XIIII.

Ericus Balbus 130. Rex internus.

ERicus, cognomento Blesus, uel Balbus, cùm à sanctorum Regum progenie, uidelicet à S. Erico abauo, à Canuto auo, & Erico patre descendisset, talem se in omnibus suis temporibus exhibuit, ut nullus omnino inter proceres, aut plebeios inueniretur, qui nõ summo desiderio ferretur, ut ipse in auitum regnũ sufficeretur. Quamuis enim impeditioris linguæ, & claudi incessus esset, tamen hos naturæ defectus tãta morum probitate cõpensabat, ut à Deo donatus potius, quàm per humanam electionẽ assumptus uideretur. Iustitiam cum clemẽtia ita temperabat, ut in dubio relinqueretur, iustiórne, an clementior esset. Quippe ut neminem impunè permisit innocentiam opprimere, ita neminem clementia dignum seuerius castigauit. Proinde inuenti sunt nonnulli in regno nobiles, qui ea eximia Regis modestia abutentes, contra eum insurgere tentauerũt: quorum præcipuas partes Folchungorum familia gerere non uerebatur, faciente illis animos illustrißimo matrimonio, quo eorum dux & caput Canutus Helenam, sororem huius Regis Erici, in coniugem pridem acceperat. Erat enim in ipso Canuto magna dignitas formæ, præcipuaq; morum urbanitas, & admiranda prudentiæ, atque eloquentiæ uis. Quocirca eius consanguinei paulatim incepere Regem claudum, & balbutientem contemnere, contemptóque primùm occultas, deinde apertas insidias struere. Primi autem huius rebellionis autores, cum prædicto Canuto fuere alij duo nepotes Erici, quos optimus, & modestißimus uir Nicolaus de Toffta ex eius sorore Merita procreauerat, & cum eis quidam Holingerus magnæ nobilitatis uir, qui magis casu, quàm proposito in illam rebellem societatem creditur consensisse. Hi igitur collecto undique prægrandi exercitu, Regem nihil minus

Erici Balbi uirtutes maximæ.

Suetiæ nobiles in Ericum Balbũ cõspirant.

Folchungorũ familia.

Canutus Folchungus.

Holingerus.

quàm bella ciuilia cogitantem, circa uillam Alastrem anno Christi M C C X X I X. adoriuntur: fitq; atrox, & cruentissima pugna: in qua Ericus superatus, extra Suetiam effugatur, & Canutus à suæ factionis hominibus Rex salutatur. Sed diuturnus esse nequiuit principatus scelere, & impietate quæsitus. Ericus enim, collectis apud Ostrogothos copijs, Suetiam repetit, magno atq; forti animo bellum restauraturus. Conueniunt utræq; acies circa uillam Sparsether, non longè à metropoli Vpsalensi, concurruntq; infestißimis armis: & non minoribus animis res agitur, quàm solet inter eos, qui pertinacißimè pro aris, & focis, atq; ipsa uita decertant. Tandem post grauem stragem hinc inde acceptam, Canutus unà cum suæ temeritatis complicibus occubuit, iustam in se diuinæ ultionis potentiam expertus, qui potentiam suam contra benignißimi Regis innocentiam temerè extendere contendebat. Potitus hac uictoria Ericus, nihil seuerius in rebelles egit, nisi quòd quosdam suscitatæ rebellionis autores in aliorum terrorem occidi præcepit: in quorũ numerũ Holingerus iam nominatus, maiore sua imprudentia, quàm malicia incidit. Hunc Ericus ad Helsingos præcipiti fuga dilapsum, mißis confestim militibus apprehendendũ curauit. Deinde capite plexum honestißima sepultura in monasterio monialiũ (quod Scogh uocant) non longè ab Vpsalia decorari præcepit. Quo facto, uisus est pius Rex nobilißimi uiri casum dolenter sustinuisse: estq; à pluribus creditum, hunc Holingerũ magis ob alienam, quàm propriam culpam perijsse, & ob id miracula ad eius sepulchrum, in testimonium innocenter actæ uitæ, aliquando increbuisse.

Anno 1229.

Ericus à regno fugatur.

Canutus regnũ occupat.

Bellũ atrox circa uillã Sparsether.

Canutus Folchungus cæditur.

Ericus uictoria regnum recuperauit.

Holingeri cædes.

Holingeri innocentia miraculis declarata.

CAPVT XV.

SVperatis itaq; domesticis, & extraneis hostibus, Ericus concessam diuinitus pacem, ad augendum summi Dei honorem conuertere cupiens, cogitabat Tauestiæ incolis bellum inferre, qui nō solùm Sueonibus, sed fidei Christianæ graues, & intolerabiles hostes imminebant. Ad hoc quoq; tam necessarium negotium, continuas preces adhibuit prudens, & optimus Archiepiscopus Vpsalensis Iarlerus, siue (ut alij dicunt) Olaus, Iarleri antecessor. Qui cùm esset huius Regis Erici consanguineus, omnes ingenij sui uires ad hoc pridem intenderat, ut sopitis periculosis procerum controuersijs, in Regem assumeretur, securusq; regni gubernacula possideret. Deinde non quieuit, donec eius potenti, & efficaci opera interueniente, infinitas animas diabolica fraude deceptas, ad ouile Christi perductas uideret. Moturus igitur iustus Rex iustum bellum contra Christi hostes, ducem toti exercitui præficit Birgerum Ierl Ostrogothum, à Bielbo cognominatum. Qui cùm tertiam sororem Regis in coniugio haberet, atq; ex ea magnæ spei filios, Valdemarum & Magnum, posteà Reges, suscitasset, maximā in toto regno, hoc est, secundam post Regem autoritatē habebat. Erat præterea in rebus gerendis, atq; in militari exercitio instructissimus, utpote qui non solùm ob generis nobilitatem, sed ob eximiā morum probitatem, ad Regiam affinitatem peruenisset. Quocirca paratis omnibus ad nauale, atq; terrestre bellū necessarijs, classem Tauestiæ litoribus prospero uēto aduexit: statimq; erectis signis, hostes pertinacissimè resistentes aggrediuntur. Paratissimos nanq; inuenerunt, quos imparatos obrui posse sperabant. Commissa demum pugna, Sueones uictoriam non incruentam assecuti, legem uictis præscripserunt, ut si pagana superstitione abiecta, Christi fidem acceptarent, nec in uita,

Ericus Balbus bellum in Tauestiā parat.

Iarlerus Archiepiscopus Vpsalensis.

Olaus Archiepiscopus Vpsalensis.

Birgerus Ierl dux belli in Tauestios.

Birgeri ducis uirtutes.

Sueones cruenta pugna Tauestios superāt.

Tauesti fiunt Christiani.

in uita, nec in bonis periclitarentur: alioquin nec uita, nec bonis deinceps potirentur. Assumpta est conditio à compluribus, qui non solùm Christi fidem integro pectore admiserūt, sed regno Suetiæ fidelem subiectionē iureiurando promiserunt, eamq́; hactenus tam incorruptè præstiterāt, ut & optimi Christiani, & fidelißimi erga Suetiæ Principes semper fuerant æstimati: digni profectò, quòd à Regijs præfectis, & terrarum dominis minus, quàm modò fit, grauarentur. Erecta est eodē tempore in eadē terra arx fortißima, quam Burgum Tauestiæ uocant. Hanc prudentißimus dux Birgerus muris, et propugnaculis, ac præsidijs impositis ita muniuit, ut omnibus persuasum esset, ipsam humanis uiribus uix expugnari posse. Sed nec minor erat Iarleri Archiepiscopi Vpsalensis cura, quomodo Christi fidem in illis terris inexpugnabilē redderet. Quocirca Thomā ecclesiæ Aboënsis Antistitem, siue eius proximū successorem, nouellæ fidei plantationi præficiens, effecit, ut populus ille non minus fidelis erga Deū, quàm erga Regē inueniretur. Intereà uerò Ericus, dum sui pro Christo tam magnificè triumpharent, superata huius uitæ militia, regnum Sueonum regno cœlorum felici commercio cōmutauit, anno à Christo nato MCCL. postquàm uiginti octo annis cum summa laude regnasset, multaq́; sui optimi regiminis testimonia ad posteros transmisisset: inter quæ non infimum locum habent, quæ in concilio Scheningensi acta fuere per Guilhelmum Cardinalem, & Episcopū Sabinensem, Summi Pontificis Gregorij IX. legatum, pro restituendis moribus fidei Christianæ, tam ipso Rege, ac proceribus præsentibus, & approbantibus, quàm Iarlero Archiepiscopo Vpsalensi cū omnibus coëpiscopis suis, ad omnia eiusdem Concilij decreta consentientibus. Quæ si hactenus æquè diligenter obseruata fuissent, quemadmodum piè, & ad publicam

Querela de oppreßione Tauestorum, & Finnorum.

Tauestiæ arx.

Thomas Episcopus Aboënsis ab Archiepiscopo Vpsalensi institutus.

Erici mors.

Anno 1250.

Cardinalis Sabinensis concilium Scheningia celebrauit.

concordiam instituta fuerunt, non solùm Christianā Rempub. fœlicem haberemus, sed regnū ex omni parte beatū ad nostros successores trāsmitteremus. Prima intentio, & cura Cardinalis Sabinēsis in eo cōcilio erat, reuocare Suecos & Gothos à schismate Græcorū, in quod presbyteri & sacerdotes ductis publicè uxoribus consensisse uidebantur: effecitq́;, cooperantibus Rege Erico, & Birgero duce, ut abiuratis coniugibus, & concubinis, cœlibatum amplecterentur. Transgressores uerò huius statuti omnibus prouentibus, & dignitatibus, & priuilegijs, & libertatibus clericali ordini annexis priuauit, grauibusq́; pœnis, & censuris, ac iudicio seculari subiecit. Præterea circa hæc tēpora urbs Lubicensis graui obsidione à Danorum Rege, & Holsatiæ duce impugnabatur, catena ferrea per fluuium Traue exitum, & aditum impediente: quam classis Suetica sufferratis nauibus per medium secans, amicam urbem ab obsidione liberauit, meruitq́;, ut in omne reliquum tempus à ciuibus Lubicensibus simili officio iuuaretur.

CAPVT XVI.

Valdemarus 131 Rex internus.

VAldemarus Birgeri ducis filius, cùm pater in Taueστia contra Christi inimicos fœliciter (ut diximus) militaret, ipseq́; Rex Ericus auūculus eius sine liberis mortuus esset, ad Gothorū, & Sueonum regna concordi procerum electione assumptus est: ad quod præcipuè cooperatus est quidam inter Sueonū proceres nobilissimus, nec minus in rebus gerendis prudens, Iuarus Blao, non longè ab oppido Enecopensi in castro, quod Viridem burgū cognominauere, mansionē complexus. Hic defuncto Erico, cùm primum inter regni senatores locum, & autoritatem haberet, contractis in concionem proceribus, & populis, docet Regem uacanti regno quantocyus præficiendum esse. Cuius exhortationi tantum ab uniuersis cōcorditer tributum

Iuarus Blao.

erat,

erat, ut Regem, quẽ uellet, liberè designaret. Eo igitur Valdemarũ præmortui Regis Erici ex sorore nepotẽ (quamuis minorennem) nominante, mox concors procerum, & populi consensus, Regium iuuenem à tam prudente senatore nominatum approbauit, circa annũ Christi M C C L I. Anno 1251.

Intereà Birgerus ex Tauestia cum gloriosa uictoria, & integra classe ad Suetiam reuersus, didicit filium suum in defuncti Regis locum surrogatum. Quod etsi grato, atq; iucundo animo audire debuisset, animum tamen suum ambitioni permittens, satis ostendit, sibi potius, quàm filio regni diadema imponi uoluisse. Proinde coram conuocato regni senatu, quasi electionem cassaturus, expostulat, quòd se nõ expectato noui Regis suffectionem accelerassent. Deinde interrogat, cuiusnam audacia effectum sit, ut is eligeretur in Regem, qui nondum per ætatem seipsum regere posset. Birgerus Iarl ambit regnum.

Ad hæc inquit Iuarus: Ego sum huius electionis autor, qui singulari beneuolentia in te usus, nolui te hominẽ senio confectum, quamuis optimè de nostra Repub. meritum, tam graui onere administrandi regni obruere, quod ego ipse in me collatum recusassem. Attamen si tibi electio, quæ de tuo filio facta est, displiceat, tu tibi recipe filium tuum, tuæq;, & eius saluti, uti uolueris, & potueris, melius consule: & nos interim facilè inueniemus, in quẽ Regiæ dignitatis honorem & officium imponemus. Cui Birgerus, nondum deposita spe assequendi regni, dixit: Certum est, regnum sine Rege subsistere non posse; quem ergo, cassata filij mei electione, eligetis? Desub hac tunica, inquit Iuarus, qua induor, Regem extrahemus. Quo audito, Birgerus magis timuit, ne tam ipse, quàm filius à Regio honore deijceretur: consensumq; factæ electioni confestim præbuit, præfatus, se omnia dixisse, ut intelligeret, an omnium suffragia conformiter in filium collata fuissent; egitq; singularibus uer- Iuari Blao magnanimum responsum.

bis gratias tam Iuaro, quàm senatui, quòd filium suum tan to honore extulissent, & ornassent.

CAPVT XVII.

Tutor minorenni Regi constituitur.

TVm ex senatusconsulto datus est Regi iuueni tutor, seu curator, unus ex optimis regni proceribus, cuius nomen historiæ per negligentiam, ut multa alia, omiserat. Hic omnia domestica Regis negotia ita fideliter, & diligenter curabat, ut nec Regi, nec eius familiæ quicquam deesse pateretur, quod sua solicitudine poterat comparari. Interim Birgerus regnū circuiens, omnia publica negotia prudenter administrabat, legesq; multas & bonas constituit, uel pridem constitutas emendauit, summoperè curans, ne quisquam earum prætextu innocentibus iniuriam inferre auderet, sed ubiq; iustitia inuiolata seruaretur. Omnesq; liberos suos ad iustitiam, & omne genus uirtutis educari fecit. Habebat enim post Valdemarum genitos, Benedictum, qui creuit in Episcopum Lincopensem, & ducem Finlandiæ: prætereà Magnum, postea Regem: & Ericum præmatura morte sublatum. Creuit itaq; huius Birgeri autoritas in utroq; regno non minus, quàm si Rex esset. Nec erant aliqui in toto populo, qui ei resistere auderent, excepta una familia Folchungorum: qui etsi suæ generationis principium ad nobilißimum, atq; integerrimum principem Folchonem referrent, nihil tamen paternæ, aut auitæ probitatis in eis relucebat. Erant enim ad omnia nefaria opera parati, contemptisq; legibus non ut nobiles, sed ut prædones huc illucq; ferebantur: quasi dicere uoluissent: Quid ad nos de isto Birgero Ostrogotho, aut eius filio? Quocirca Birgerus tot atrocibus iniurijs laceßitus, constituit eorum uiolentiam uiribus, & armis reprimere: collectoq; exercitu, in apertam pugnam contra eos descendit.

Birgerus Ierlo regni administrator.

Birgerus dux, trium insignium filiorū pater.

Folchungi ab auita probitate degeneres.

Bellum ciuile inter Birgerum ducem, & Folchungos.

Nec

Nec illi pugnam detrectabant, sed coactis undiq; militibus, ducem Carolum in suæ factionis principem eligentes, se aduentanti obiecerũt. Et cùm fluuius inter utrunq; exercitum medius pugnam impediret, Birgerus ad strategemata non satis honesta se conuertens, conabatur Folchungos ad se sub spe reintegrandæ pacis aduocare. At illi eius fidem suspectam habentes, persuaderi non poterant, ut se ad eius colloquium conferrent, donec Colo Episcopus Lincopensis de Birgeri integritate confisus, iusiurandũ de eorum saluo accessu, & regressu præstitisset. Sed cùm transito ponte in castra Birgeri peruenissent, confestim cõprehensi trucidantur: quod Episcopus Colo adeò grauiter tulit, ut nunquàm deinceps eo ore sanctum Christi corpus consecraret, quo nobiles uiri ad interitum deducti fuerant: sed relicta ecclesia Episcopali, & patria, ad Christi sepulchrum profectus, uitam peregrinatione, & exilio finiuit.

Carolus dux Folchungorum.

Colo Episcopus Lincopensis.

Birgerus iusiurandũ violat.

Colonis Episcopi Lincopensis pro alieno peccato pœnitentia grauissima.

CAPVT XVIII.

CArolus autem Folchungorum dux eo tempore, quo cæteri decepti fuerunt, aberat. Susceptus tamen in Birgeri amicitiam, non magis posteà, quàm anteà se securum putabat: fuitq; necessarium, ut, si diutius uiuere uellet, patriam ipsam exilio commutaret. Veniens igitur in Prutenorum terras, incidit in quoddam graue bellum, quod Pruteni aduersum idolatras Lituanos committebant: ad quod se ob defensionem sanctæ religionis immiscens occiditur. Neq; enim, ut ab eo bello abstineret, quocunque modo à Cruciferis militibus persuaderi poterat: tantus quippe fidei feruor inuictissimum cor eius accenderat, ut se felicem beatúmque existimaret, si pro Christi honore transitoriæ uitæ reliquias erogaret. Sed non inultus obiuit: nam ingenti numero barbarorum sua manu prostrato,

Carolus dux Folchungorum in exilium init.

Carolus dux pro fide Christi occisus.

admiranda fortitudinis opera ædidit, cunctis Christianis, qui funestæ pugnæ superérant, ob eius præmatura funera, collachrymantibus. Nec Birgerus, comperta eius morte, se à gemitu continuit, quamuis mixtum dolore gaudium haberet, quòd à tam potente aduersario liberatus esset: quem etiam, deposito omni uetere odio, honestis exequijs prosequendum curauit. Egitq; grauem pœnitentiam à Laurentio Archiepiscopo Vpsalensi impositam, quòd stragem nobilium Folchungorũ (fracta fide) perpetrasset. Deinde clementius cum omnibus incolis agens, omnia publicæ pacis negotia studiosè exequebatur. Nec minor in diuino cultu propagando erat. Quippe monasteria, & templa plurima erexit, sacerdotijsq;, & prouentibus auxit, rectè existimans, quòd ad piorũ Regũ, & Principũ officiũ præcipuè spectet, diuinã maiestatem in Christianæ Ecclesiæ ministris honorare. Intereà etiam, habito illustrißimæ coniugis suæ, & procerum consensu, Sophiam Danorum Regis Erici filiam, Valdemaro in coniugem accepit, restituta cum ea magna parte Schoningiæ dotis nomine: quæ (ut prius diximus) semper fuerat inter Gothos, & Danos maximorum occasio bellorum. Celebratæ fuere hæ nuptiæ in oppido Ionacopensi, quod situm est in Australi Gothia ad litora uastißimi lacus Vether: in quod Gothorum, & Sueonum, ac Danorum ingens multitudo confluxerat, pompam nuptialem immenso apparatu instructam contemplatura. Qua peracta, Birgerus magno studio, maximaq; prudentia sese ad regni administrationem conuertens, nouas denuò leges, approbantibus incolis, condidit, præcipuè de hæreditate inter sororem & fratrem, ac pace domestica nõ uiolanda, compluresq; alias non minus necessarias, quàm utiles: quæ ob singularem earum æquitatẽ, etiam nostro tempore, publico omnium consensu obseruantur.

Birgerus dux inimicũ mortuum honestis exequijs decorauit.

Laurentius Archiepiscopus Vpsalensis.

Birgeri ducis pœnitentia.

Birgeri pietas in diuinum cultum.

Sophia Danica Valdemari Suetiæ Regis coniunx.

Ionacopia oppidum.

Birgeri Ierl leges

CAPVT

CAPVT XIX.

SEd omnia eius præclara, & magnifica opera excedere uidetur, quòd præcipuam Suconum ciuitatem, & regiam Stocholmiã à fundamentis erexit, murisq́; & mœnibus fortißimis communiuit, in loco adeò opportuno, & necessario, atq; inuincibili, ut nihil unquam cõmodius per eum excogitari potuisse crediderim. Est enim locus torrentibus undiq; munitus, atq; inter aquam salsam, & dulcẽ ita positus, ut porta totius Sueciæ appellari poßit. Prius enim Estones, Moscouitæ, Rußi, Taucsti, per eas fauces continuè ingrediebantur, & clandestinis incursionibus Sucones, nullam hostilitatem suspicantes, adorti prædabantur, factaq́; ingenti hominum strage, liberè, & impunè, atq; maximis spolijs onusti, in suas terras euaserunt: quo incursu Ioannem secundum Archiepiscopum Vpsalensem in sua propria mansione Almerstech occiderunt, & nonnullos alios clarißimæ memoriæ proceres. Sed extructa Stocholmia, ciues perpetuam pacem assecuti fuerunt: hostes uerò sempiternam formidinem, uiso tam insuperabili præsidio, contrahentes, in omne reliquum tempus à diripiendo agro Suetico abstinuerunt. Sunt prætereà quàm plurima alia per Birgerum Ostrogothum magnificè gesta, quæ ostendunt, ipsum plus utriq; regno præfuisse, quàm multos ante eius tempora Reges. Inter quæ silendum non est, quòd semper prudentes præfectos per totum principatum ordinauit, à quibus populi magis ad publica, & priuata commoda instruebantur, quàm exactionibus opprimebantur. Quod si nostro tempore seruaretur, felicem Rempublicam haberemus, qui uix eius uestigium cernimus. Ego audeo polliceri, quòd si sapientes præfecti per terras illas constituerentur, qui scirent & uellent commoditates à natura concessas, ad publicam patriæ utilitatem conuertere, infra

Stocholmia à Birgero Ierl fundata, & erecta.

Stocholmia præsidium totius regni.

Birgerus Ierl prudẽtes præfectos instituit.

Præfecti mali suggillantur.

Præfectis malis patria desolatur.

finem decem annorum tam felicia efficerēt illa duo regna, ut ad multa centena millia increuisse uiderentur. Quot enim cōmoda accrescerent ex sola deriuatione aquarū? quæ possent ab ingratis uicinis auerti, & ad communem utilitatem, defensionemq; patriæ facili negotio conuerti. Taceo de illis uastis nemoribus, & saltibus cum magno dedecore, & damno desertis, in quibus terra est optima, & serendis frugibus aptißima. Nec desunt homines, si à prudentibus Principibus rectè in omnes partes terræ distribuerentur. Esletq; ante omnia prouidendum, ne mancipia ex Finlandia, uel alia parte Suetiæ, in exteras terras cum graui totius regni opprobrio deportarentur. Quis sapiens unquā mihi negauerit, quin nimis ineptum sit illud ignauorum præfectorū præceptū, quo prohibent equos extra patriā efferri, homines uerò paßim, & liberè in alienas terras ad turpem seruitutem deportari permittunt? quasi non esset Regi summus rubor, plus curare equos, & bestias, quàm homines in spem patriæ genitos, & educatos. Taceo similes utilitates quasi infinitas, quibus optimæ patriæ per sapientes Principes prudenter, & efficaciter consuli posset, modò suo officio magis, quàm coaceruandis pecunijs intenderent. Sed de his alibi latius.

Aquarum deriuatio.

Terra ob præsidum ignauiā deserta.

Finni indignißimè transportantur, et venduntur.

Principum ignauia taxatur.

CAPVT XX.

TAndem hic clarißimus dux Birgerus currente anno à nato Christo MCCLXVI. non sine publico omnium bonorum planctu dieni clausit extremum. Sepultus apud suos Ostrogothos in monasterio Aluastra, in Regum monumentis, ad latus suæ consortis biennio antè defunctæ. Eodemq; anno Guido S. R. E. Cardinalis, & Summi Pontificis Vrbani quarti legatus ad Calmarniam peruenit. Cuius negotia quæ fuerint, & quem effectum acceperint, opportu-

Anno 1266.

Birgeri Ierl mors, & sepultura.

Cardinalis Guido ad Calmarniā peruenit.

opportuniore loco dicemus. Interim res Sueticas continuaturi, inuenimus regnum Valdemari *post prudentißimi patris occasum, multis uarijsq; modis ad ruinam irreparabilem præcipitatum fuisse: ad quod nimium cooperata fuit superbißima illa Danica Regina Sophia: à qua cùm tres ipsius Regis fratres,* Magnus, Benedictus, *&* Ericus, *non solùm non amarentur, sed ut uiles homines contemnerentur, de hæreditarijs bonis diuidendis cogitare cœperunt. Diuiso igitur patrimonio, quod eis amplißimum à patre* Birgero *relictum fuerat, ad feudalia bona ex æquo & iusto diuidenda se conuerterunt. Itaq;* Benedictus, *cùm esset in Episcopum Lincopensem designatus, nihil præter ducatum* Finlandiæ *ambiuit.* Erico *etiam ad bonorum uirorum arbitriũ non contemnenda regni portio attributa est.* Magnus *autem dux* Sudermanniæ, *aliarumq; terrarũ Princeps effectus, cœpit se in omnibus operibus ita magnificè, & sapienter gerere, ut omniũ oculos in se cum summa admiratione conuerteret. Cùm enim uideret* Regem *fratrem suum ignauos consiliarios admittere, atq; in pretio habere, ipse diuersa uia incedens, prudentiores, qui in toto regno inueniebantur, in suam familiaritatem assumpsit: factumq; est, ut aula ducis in nullo uideretur* Regia Maiestate *inferior. Quocirca* Rex, *concepta indies maiore in fratrem inuidia, non solùm occultè, sed palàm ostendit, sibi fraternæ fortunæ felicitatem uehementer displicere. Regina quoq; (ad cuius probitatẽ spectasset, odia inter fratres extinguere) non modò conceptum odij fomitem nõ extinxit, sed additis maioribus fomentis acrius imprudentem* Regem *in fratres accendit. Nec id occultè fecisse contenta, sed palàm, & ubicunq; sermo de eis incidebat, conuitijs, contumelijs, & improperijs eos afficere uoluptatis loco duxit, mimam se potius, quàm* Reginam *ostendens. Enim-*

Valdemari *regnum mortuo eius patre* Birgero *periclitatur.*

Sophia *Regina superbißima.*

Valdemari *fratres paternam hæreditatẽ diuidunt.*

Benedictus *Episcopus Lincopensis dux* Finlandiæ.

Magnus *dux* Sudermanniæ *clarißimus.*

Magni *ducis claritudo* Regem *ad inuidiam prouocauit.*

Sophiæ *Danicæ insolentißimi, & pessimi mores.*

uerò ducem Magnum, quòd parum candido, & flauo capillo esset, faciemq; subnigram, & macram præ se ferret, cacaborum reparatorem, Ericum uerò ineptum, atq; insulsum contemptim, & scurriliter appellare consueuit, exemplum cæteris Regis satellitibus idem audendi relinquens. Nec eos in colloquium admittere dignata, inextinguibili odio se in eos ferri patefecit. Sed Deus omnia iustè dispensans, permisit eam unà cum suo marito ad eam infamiam corruere, quam nulla unquam tempora poterunt abolere. Magnum autem tam gloriosum regem effecit, ut ante eum pauci, pòst uerò nulli tam probi, & magnifici fuisse memorentur.

Reginæ insolentia cæteros insolentes effecit.

Valdemari, & Sophiæ infamia sempiterna.

CAPVT XXI.

Accidit enim Reginæ sororem Iutham, uirginē speciosissimam, ex Dania in Suetiam cum magnifico apparatu, & Regia pompa aduenire, uisendæ sororis causa: quam Rex Valdemarus, missis in occursum eius nobilissimis proceribus, & matronis, tāta beneuolētia excepit, exceptamq; in palatium suum induxit, ut maior honor alicui uirgini, quantumuis illustrissimæ, à Rege impendi nequiuisset. Sed suberant maligni dæmonis insidiæ, quibus Regi, & Reginæ extrema pernicies parabatur. Rex enim familiarius, quàm honestius cum ea conuersando, ad nefarij stupri libidinem infelicissimo casu deuenit, prolemq; ex ea in perpetrati flagitij testimonium suscitauit. Quo uno, & enormi scelere, seipsum omni honestatis opinione exuit, legitimi tori iura corrupit, illustrissimam uirginem uiolauit, sororem sororis pellicem effecit, Deumq; in publicam totius regni uindictam prouocauit. Tum infelix illa, & nimis superba Regina, satis habebat suæ faciei rugas ex acerbissimo dolore contractas, omisso alienæ nigredinis iudicio, con-

Iutha virgo Danica Sophiæ Reginæ soror.

Valdemari incestus flagitiosus

Valdemari scelera.

Sophiæ ingens dolor.

cio, contemplari. Erat tamen mater trium liberorum ex Valdemaro susceptorũ: quorum primus erat Ericus, quem præmatura fata (fortè ob paterna flagitia) eripuerunt. Filia uerò Richesa tradita est in matrimonium Primislao Pomeraniæ duci, qui posteà factus est Rex Poloniæ, ipsaq́; Regina: et filiã ex eo genuit, Poloniæ & Bohœmiæ Reginam: post quam ea generatio (ut historiæ Polonorum testantur) cessauit. Altera autem filia Marina maritum sortita est illustrem Principem de Deuenbolt. Celebratæ sunt utriusq; filiæ nuptiæ pariter in oppido Nicopensi: à quo loco, post abundantißimam dotem à patre acceptam, cum Regia, & sumptuosißima pompa ad terras maritorum suorum honestißimè ducebantur. Intereà crescentibus annis, fraternum illud odium inter Regem, & fratres eius, maiora incrementa suscepit, quàm quòd posset aliquo humano ingenio extingui. Habitus tamen est maximus in ciuitate Strengenensi conuentus anno Christi M C C L X X V. in quo præsentibus eisdem Rege, & fratribus, omnes regni Pontifices, unà cum tota procerum multitudine, summoperè nitebantur illam fraternam neceßitudinem tam periculosè collapsam, & quasi radicitus auulsam, resarcire: maximè autem ad id totos animi sui neruos frater eorum Benedictus Episcopus Lincopensis extendit, qui ducatũ Finlandiæ, & omnia sua patrimonialia bona in eorum manus obtulit, ut in mutuam, & fraternam gratiam redire uellent. Sed inane erat, quicquid illi Regi suadebatur, quem Deus ne ámodo regnaret, abiecisse uidebatur.

Richesa Suetica fit Regina Poloniæ.

Marina filia Valdemari.

Fraternũ odiũ inextinguibile.

Comitia Strengis celebrãtur 1275.

Benedictus Episcopus Lincopensis, & dux Finlandiæ.

CAPVT XXII.

Magnus itaq;, desperata penitus cum obstinato fratre concordia, sese, accelerato per Ostrogothiam itinere, recepit in Daniam, datisq́; liberalißimis stipen-

Magnus ad Daniam fugit.

dijs, maximũ Danorũ, Teutonũq; exercitũ cõflauit, anno

Anno 1276. Christi M C C L X X V I. Danico etiam Regi Erico pro centum armatis mille puri argenti libras rependit, repensurus post uictoriam duplum. Deinde tot militum copijs subnixus, Vestrogothiam ingreditur, palàm affirmans, se aut in eo prælio moriturum, aut regnum Sueonum à manibus tam ingrati Regis erepturũ. Quo audito, Valdemarus, resoluta inmodico risu bucca, respondit: Aliquid minus in eius sortem, quàm regnum adueniet. Congregata igitur infinita populi multitudine, constituit in Vesgothia belli fortunam experiri: quam etiam sibi unà cum certa uictoria firmiter polliceri potuisset, si prudentiam cum tanta potentia cõiunxisset. Præmisit enim satis imprudenter magnam populi multitudinem, cùm ipse interim electißima militia succinctus, nimis lento gradu, & cunctabundo animo incederet, pausamq;, & somnos, ac crapulam (ingruente Marte) in Romundaboda captaret. Intereà enim multitudo, quæ sine ductore præmissa fuerat, ab exercitu ducis Magni in uilla Houa anno Christi M C C L X X V I I. superatur, & repellitur. Magnusq; uictoria potitus, uiriliter & animose processit, cuncta resistentia prosternens, præfatus, se uenturum, ut fractos Reginæ cacabos repararet: occupassetq; ex improuiso Regem dormientem, & Reginam ad scacos ludentem, nisi quidam equitum ex amissa pugna ad Regem præcipiti cursu aduolasset, uulneraq; accepta ei ostendens consuluisset, ut paululum regressus exercitum repararet. Sed ille, ut erat improuidus, & meticulosus, atq; in rebus bellicis minus expertus, confestim ad fugam se conuertens, non quieuit, donec clàm deserta sua electißima militia, ad deserta Vermelandiæ perueniret. Quo comperto Magnus ex suis expeditißimos post terga fugientis emisit: qui ipsum in quadam uilla cœnantem, & omnis

Magnus dux Vesgothiã ingreditur.

Valdemarus in bellum contra fratrẽ progreditur.

Valdemarus superatus fugit ad Vermelandiam.

omnia quasi securè agentem comprehenderunt, atq; ad ducem, qui interim sibi regnum subijcere festinabat, celerius adduxerunt. Quò adductus Valdemarus, primùm supplex effectus, misericorditer secum agi rogabat: deinde regnum ad manus fratris reponens, asseruit se priuatæ uitæ sorte contentum, dummodò sibi saltem medietas ex paterna hæreditate permitteretur. Tum dux Magnus suæ innatæ bonitatis rationem habens, respondit: Scio quia fratres sumus, & nimis inhumanum esse, fraternam necessitudinem uiolare. Quocirca si me in meo iure liberum permisisses, nec me tam graui odio ad tuæ coniugis suggestionem persecutus fuisses, nequaquā hoc bellum in te suscepissem. Agam tamen tecum ea, ad quæ me deducit humanitas, ut omnes cognoscāt, me maximis beneficijs maximas iniurias compensasse. Statimq; cōuocatis proceribus, & regni consiliarijs, assignauit ei totum regnum Gothorum, contentus in regno Sueonum, sopitis illius domesticæ discordiæ fomentis, regnare. Itaq; restituta fratrum concordia, tota patria cumulatissimo gaudio affecta exultauit.

Valdemarus capitur.

Magni humanitas in victum fratrem.

Z 4

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber uigesimus.

CAPVT I.

Magnus Ladalaos 132. Rex internus.

Vcceßit deinde in utroq; regno Magnus cognomento Ladalaos, anno Christi MCCLXXVII. postquàm eius frater Valdemarus inutilis, & perniciosus Rex, publico, & iustißimo omniũ ordinũ iudicio à Regio solio amotus esset: regniq; diademate à Folchone Archiepiscopo Vpsalensi die sancto Pentecostes insignitur. Deinde eodem anno in medijs diebus mensis Nouembris nuptias, in oppido Calmarnensi, ducta in coniugem Heluige uirgine nobilißima, Gerardi Holsatiæ ducis filia, celebrauit: quæ tantũ ob suas eximias uirtutes ab omnibus incolis cõmendabatur, quantum Sophia Danica ob non ferendam superbiam, & morum difficultatem, à cunctis contemni merebatur. Peractis his nuptijs, Magnus prægrandem exercitum aduersus Ericum Danorum Regem educere festinauit. Cuius belli causam quidam inde prodijsse affirmant, quòd Ericus argentum illud à Magno pro centum equitibus stipendio promissum, nimis importunè extorquere nitebatur, cùm interim Magnus assereret, numerum militum ad promissum pretium minimè ascendisse. Preterea Schoningiam, Hallandiamq;, Gothici regni partes, sibi ante solutionẽ restitui postularet. Verùm quia illas sine armis recuperare nequiuit, prælium in Schoningiam transferebat. Vastata igitur utraq; terra, uictorem ab incruento bello

Magnus Regia corona insignitur ab Archiepiscopo Vpsalensi.

Magni Regis nuptiæ.

Heluigis Reginæ optimi mores.

Schoningianũ bellum.

to bello exercitũ reuocauit, occasionemq́; & causam præstitit, ut Ericus de uindicta in terras Sueonum inferenda cogitaret. Sed cùm optimè nosset, Suetiam hostilibus armis minimè superari posse, nisi prius domestica discordia labefactetur, missis clàm nũtijs, persuadet Valdemaro, se uelle eum in amissi regni soliũ collocare. Qua uersutia imprudẽtissimus Valdemarus iterũ seductus, Danicæ factionis partibus se uelocius quàm felicius sociauit, apertéq́; se Magno opponens, significabat ei, se de diuisione regni pridẽ facta minimè contentum esse: sed secum firmiter statuisse, aut totum recuperare, aut toto carere. Deinde uenientibus Danorum copijs adiunctus, publicum totius patriæ hostem se exhibere non erubuit, Vesgothiam, Finuidiam, Verendiam ferro, flammaq́; deuastans. Nec sacrosanctis ecclesijs, aut locis consecratis pepercit, immò ecclesiam Cathedralem, & ciuitatem Vexionensem incendio consumpsit. Damnum tamen ecclesiæ, datis ei prædijs Tollagarn in sempiternã possessionem, compensauit.

Sueci & Gothi sine domestica discordia insuperabiles.

Valdemari Regis inconstantia.

Valdemari crudelitas in proprios subditos.

Vexio.

Tollagarn.

CAPVT II.

INterim tamen cùm Verendiam tam cruentis armis opprimeret, & auxiliares copiæ ex Dania aduenirent, aderant etiam ex improuiso Sueci, quos strenuissimus princeps Vlfo Caroli adduxit: subitoq́; in Danos comessationi & crapulæ indulgentes irruerunt, & magna eorum parte captiuata, Valdemarus Daniam fuga elapsus accessit. Præcipui autem inter Danos captiuos erant, Palno Albus, & Benedictus de Alsne, antè multis uictorijs clari. Hos & cæteram captiuorum turbam, quæ non parua erat, Sueci in Daniam redire permiserunt, data fide, quòd anno elapso in Sudercopiam Ostrogothorum oppidum, more captiuorum reuerterentur. Nec multo pòst tẽpore Valdemarus

Dani uicti fugerunt.

Valdemarus iterum belli aleã tentat.

Danico Rege Erico, & immenso exercitu sociatus, Vestrogothiam intrauit, totamq; incẽdijs, direptionibus, cædibus inhumaniter deuastauit, & penè desolauit, cùm interim Magnus contra Danos se opponere non curaret, asserens, ipsam Vesgothiam in diuisione regni ad Valdemari sortem deuenisse, qui etiam potuisset sine Danorũ auxilio terram propriam in solitudinem redegisse. Igitur postquam *Valdemarus & Ericus considerarent, Magnum apertam pugnam detrectare, per eandem uiam, qua uenerant, pariter in Daniam redierunt.* Adhibuere tamen *utriusque partis proceres suas operas, ut Magnus soluto argento, siue stipẽdio, quod Danorũ militibus debebat, in amicitiam cum Erico rediret.* Interea *cùm hæc fierent, aut circa eorum principium, mortuus est Ericus, duorum Regum, Valdemari et Magni frater, & sedes Archiepiscopalis ex antiqua Vpsalia in nouam translata, ibiq; Metropolis constituta, ubi quondam fuerat præcipua cultura idolorum. Cæterùm Rex Magnus, quò magnificentius suam familiam augeret, & Regiam maiestatem clariorem efficeret, amplißima fortibus stipendia proponebat. Quo factum erat, ut militaris profeßionis homines, quorum honor maximè præmijs alitur, certatim in eius famulitium confluebant: inter quos non pauci ex Teutonibus, & Danis in eius militiam conscripti fuerunt. Qui quoniam adulando, & applaudendo plurimum ualebant, præcipuum familiaritatis gradum in aula Regia ante Sueonum nobiles, qui à talibus artibus omnino sunt alieni, assecuti fuerunt.*

Valdemarus & Ericus Reges in Daniam fugiunt.

Cõcordia inter Reges Suetiæ & Daniæ.

Ericus Birgeri ducis filius moritur.

Magni regis magnificentia.

Filij regni eijciuntur foras.

CAPVT III.

Suetiæ nobiles tardi ingenij.

SVnt quipe nostri nobiles Sueci tardioris ingenij, at ueracioris, quàm sunt externi. Qui quidem externi, cùm nec leges, nec mores patriæ norunt, ad consulendum de

de aliena Repub. imprudentißimè admittuntur: plerunque etiam ob enormia facinora, aut ob insolubiles obligationes, apud suos locum honestum minimè inuenientes, in Suetia super capita nobilium, & prudentißimorum uirorum, ab imprudentibus Principibus statuuntur: quemadmodum huic Regi Magno euenit, ad quem quidam nobilis miles Petrus Porse, ex Dania ob sua enormia flagitia proscriptus, peruenit: qui confestim ad summũ Regiæ familiaritatis gradum admissus, non solùm regiorum arcanorum particeps effectus est, sed credita est illi arx fortißima: à qua etiam intolerabilem in subditos tyrannidem exercebat. Sed audiamus, quàm egregiè sese, quisnam esset, aperuit. Cùm enim idoneam occasionem nactus esset, ut exquisitis uerborum blandimentis Regiam simplicitatem illaquearet, supplex orabat, ut in arcem sibi creditam se solatij causa recipere dignaretur: consensit generosi animi Rex perfidißimo proditori tam nequiter se humilianti: & paucis comitatus uernaculis, arcem intrauit. Tum Danus suæ malignæ naturæ memor, summam fraudem summis blandimentis primùm occultabat: deinde Regem in omnem hilaritatem resolutum, inter hospitalis mensæ sacra captiuauit, captiuatúmque in arctum locum detrusit: nec eum inde egredi permisit, donec argentum Danorum militibus ratione stipendij debitum persolueret, seq; iureiurando astringeret, ne unquam hanc offensam ad uindictam reuocaret. Dura quidẽ hæc erant homini Regi, qui libertatem à fugitiuo & perfido mancipio redimere coactus, arcem Lodosiensem eidem cum omnibus Regalibus prouentibus aßignauit, nihilq; de solito erga ipsum fauore, ne iusiurandum uiolaret, imminuit. Quo facto, heroicámne patientiam, an singularem ignauiam ostenderit, à plerisque dubitatur. Nec inde cautior effectus,

Externi imprudenter præficiuntur incolis.

Petrus Porse Danus Regem inuitat, & captiuat.

Magnus Rex à proditore Dano captiuatur.

Ingemarus Danus sororius Regis.

Folchungi alienigenas apud Regem criminantur.

Magnus Folchũgis irascitur.

Folchungi Ingemarum increpant.

Ingemarum quendam Danum in tantam amicitiam & familiaritatem assumpsit, ut data ei in coniugem sorore, uel consanguinea sua Helena, omnibus regni nobilibus ipsum pretulisse uideretur: tamq; magnifica dote ornauit, ut ab omnibus prodigus poterat iudicari. Quocirca Sueonum nobilissimi, præsertim illi, qui de Folchungorum familia erant, Regem adeuntes, summoperè hortabantur, ut, habita suorum procerum ratione, ita externos promoueret, ne incolis, & benemeritis ciuibus iniuriam intulisse notaretur. Habet, inquiunt, Suetia & Gothia uiros ad arma magis, quàm ad blandiloquentiam natos, qui suam uitam pro te, ô Rex, quandocunque necesse fuerit, uiriliter exponent. At isti homines, quos scelera, & crimina ad te ex proprijs eorum terris extruserant, nec uestigium fidelitatis erga te, aut nos, aut patriã nostram habere possunt, immò nec uolunt. Quippe mentiri, & fallere, inter sordes, & uitia non ducunt. Quocirca serenissime Rex consulimus, ut pro tua, & publica omnium tuorum salute, atque honestate, meliore, ac honestiore instituto hos tuos mores commutare contendas. His liberius, quàm efficacius coram Rege propositis, Rex ipse, perinde ac si fuisset importuno alloquio offensus, iram contraxit, unde saniorem animi sui affectum colligere debuisset. Ipsi tamen iustissimum dolorem suum, & totius nobilitatis, ac patriæ ignominiam auersuri, Ingemarũ seorsum alloquuntur, monentq;, ut se modestius gerat, nec se tam superbè, & temerè alijs, quos nec sanguinis nobilitate, nec rerum gerendarum industria superaret, præferre conetur. Sed cùm nullum modestius respõsum ab eo, quàm pridem ab irato Rege assequi poterãt, ad impacabilẽ iram prouocati discesserunt, opportuniora remedia contra extraneorum insolentiam quæsituri.

CAPVT

CAPVT IIII.

INterim uerò accidit eundem Ingemarum ad ciuitatem Scarensem in Vestrogothiam cum Regina Heluige ex Suetia descēdere: ad quē locum etiam Folchungi conuenientes, omnia consilia sua eò conferebant, quò possent se, & patriam suam ab exterorum iniurijs uindicare. Subitaq; irruptione in hospitiū Gerardi Comitis, qui nuper ex Holsatia cum filia Regina locuturus aduenerat, facta, ipsum Ingemarum ibi in primo aggressu repertum, crudeliter trucidauerunt. Gerardum uerò Comitem captiuantes, uelocißimóque cursu transportantes, in munitißimam arcem Impseborg incluserunt. Regina autem, dum hæc fierent, in uicinum monasterium Prædicatorum effugiens, periculum euasit. His peractis, Folchungi collectis bellatorum copijs castrum Ionacopense inuictißimum dura obsidione cinxerunt, atque in suam partem Valdemarum Regem, antea à regni administratione iustißimè amotum, attraxerunt. Quo audito, Magnus uehementi dolore concutitur, tam ob casum Comitis, & maximum Reginæ periculum, quàm ob suam, totiusq; regni salutem, quiam uidebat ad graue & præsentißimum discrimen adduci. Nouit enim ingentem esse in regno potentiam Folchūgorum, quæ etiam ob Valdemari accessum formidabilis atque inuicta fieri posset. Sed erant in consilio eius Dani, qui ipsum omnia feliciora sperare iubebant, si eorum consilijs admodum opportunis obtemperaret. Sciebant enim Sueonum crudelitatem uerbis decipi posse, uiribus autem superari non posse. Quocirca Rex à talibus consiliarijs persuasus, incepit Folchungos plurimum commendare, quòd opus fecissent sempiterna laude extollendum, eosq; de medio sustulissent, qui regno plus oneris, quàm honoris, aut utilitatis afferebant: multáque similia tum

Folchungi Ingemarum occidunt.

Gerardus Comes captiuatur.

Ionacopensis arx.

Danica cōsilia.

Suetica crudelitas.

Per literas, tum per nuntios apud eos agebat: quibus illi imprudentißimam credulitatem adhibentes, exercitum à bello, & Comitem à captiuitate soluerunt. Tandem anno Christi MCCLXXX. suauißimis literis à Rege inuitati, ad ipsum in ciuitatem Scarensem, & ad idem hospitium, quo cædem Ingemari peregerant (quod uulgò Gellaquisth dicebatur) conuenerunt: quos confestim ut aduenissent, Rex comprehendi, comprehensosq; ad ciuitatem Holmensem duci mandauit: ubi duces eorum præcipuos, Ioannem Philippi, & Birgerum fratrem eius, ac Ioannem Caroli, capite plexos trucidauit. Philippus uerò de Rumbi difficulter mortem euasit: siquidem toto patrimonio suo confiscato uitam redimere coactus est. Et ita Folchungorum familia, quæ ciuitates, & regna concutere posse uidebatur, repressa & penè extincta defecit. Nunquam enim postea ad eam potentiam, à qua tunc cecidit, ascendit. Prius tamen, quàm hæc fierent, Folcho Archiepiscopus Vpsalensis in fata concesit: atque in eius locum Iacobus Erlandi anno Christi MCCLXXVII. surrogatus est: quem etiam præmatura mors in quinto anno sui Pontificatus absumpsit, succedente in eius locum Ioanne Adolpho, quemadmodum nostra historia Metropolitana satis ostendit.

Anno 1280. Folchungi inuitantur, & captiuantur, tādemq; occidūtur. Gellaquisth.

Folchūgi deleti.

Folchonis Archiepiscopi mors.

Iacobus Erlādi an. 1277.

Ioannes Adolphi.

CAPVT V.

Magnus igitur à domesticis illis, & nimis periculosis insidijs liberatus, adiecit animum, ut etiam cum uicino Danorum Rege Erico ad firmiorem concordiam rediret: descenditq; ad limites, quibus Vestrogothia à Schoningia separatur, expectatus ibi à Rege Erico, qui ad eum locum totius Danici regni nobilitate comitatus

tatus præcesserat. Sed non minore Gothorum & Sueonum pompa Magnus sociatus accessit. Facta fuere in eo Principum conuentu multa pro publica Regum, & regnorum pace, ac concordia. Nec defuere militaris disciplinæ exercitia, quibus Sueones & Dani sese hinc inde ad hastiludia prouocabant. Erat autem inter Daniæ proceres quidam Magnus Dysauald, qui uerbis, quàm uiribus abundantior, singulos Sueonum nobiles ad singulare certamen expostulabat, leoninamq; fortitudinem præ se ferre uisus, equum, & centum marcas puri argenti in premiū certaminis reponebat, si uictus pugna excessisset: quē ex Sueonibus Erengislus Plata primo impetu procul ab equo deijciens superauit, equumq; & argētum in uictoriæ præmium recipiens, documento Danis esse poterat, Sueones magis uiribus, quàm uerbis instructos ad prælia deuenire. Itaque Dani, uiso occasu sui Achillis, à torneamentis, & uerborum iactantia quieuerunt. Deinde ambo Reges, Magnus & Ericus, transacti temporis odia firmißimo amicitiæ fœdere permutantes, uniuersos utriusque principatus populos maxima, & diu expectata lætitia affecerunt. Egitq; Ericus apud Magnum, ut Valdemarus in gratiam receptus, de cætero ex solo patrimonio suo uiuens, uitam ageret priuatam, & tranquillam: quod facilè fuit à benignißimo Rege impetratum. Sed inane erat omne beneficium, quod in hominem illum, qui tam inconstantis & perditæ mentis erat, conferebatur. Voluisset profectò Magnus totius regni gubernacula eius administrationi restituisse, sed obstabat publica totius patriæ utilitas: obstabant etiam omnes regni senatores, quemadmodum hæ literæ eorum de uerbo ad uerbum adductæ, satis ostendunt: Benedictus Dei gratia Episcopus Lincopensis, & Finlandiæ dux, Magnus eadem gratia electus Vpsalensis,

Cōuentus Regū Suetiæ & Daciæ.

Magnus Dysauald Danus.

Erengislus Plata Suecus.

Valdemarus iterū reconcilia tur Regi.

cæteriq; consiliarij. Sanè confitemur, & publicè profitemur, nos illustri domino nostro, domino Magno Dei gratia Sueonum Gothorumq; Regi, salubriter consuluisse, & modis omnibus suggessisse, quòd dominum Valdemarum fratrem suum (quia omni iure, quod in regno nostro dinoscebatur possidere, liberè renunciato, memoratum regnum nihilominus interdum per se, & suos, nec nō alienos attentauerit immaniter perturbare: qui etiā dimissa uxore propria, & legitima, quasi mēte captus, & suæ famæ prodigus, & antiqui hostis suggestione, & instinctu, formidine diuinæ ultionis minimè refrenatus, mulierculis uilibus, interdum per coitum damnatum, quandoq; etiam sceleri adulterij publicè adhærebat, contemnens ad salutarē prælatorum regni monitionem ab earum nefario cōsortio resilire: & ad tantam uergebat ignominiam, atque inopiam, ut in alienis partibus degere cœpit uagabundus, in maximum suæ animæ præiudicium, & scandalum plurimorū) usque ad emendationem uitæ suæ, & morum reformationem, deputatis ei seruitoribus competentibus, faciat custodiri. Datum anno Domini MCCLXXXV.

Cōsiliarij regni Valdemarū cōdemnant ob eius inconstantiam.

An. 1285.

CAPVT VI.

DEinde Magnus, habitis his literis à toto regni senatu, non statim fratrem custodiæ mancipauit, sed in tertium annum, si fortè mores suos emendaret, expectandū putauit. Quo termino elapso, cùm nullam spem melioris uitæ ostenderet, à fratre comprehensus, atque in arce Nicopensi inclusus, ex ignauo Rege captiuum mancipium fieri merebatur. Cæterùm inter eosdem Reges, Magnum & Ericum, constitutum erat, ne alter alterius regni transfugas, & rebelles colligeret, aut ullo patrocinio adiuuaret, sed sibi mutuo auxilio contra quoscunque hostes prouiderent.

Valdemarus captiuatur, & custoditur.

uiderent. Præterea, ut inter regna aliquãdo firma, & perpetua concordia restitui, uel institui posset, affinitatis necessitudine eam procurare conabantur, promissa per Daniæ Regem filia in matrimonium primogenito Magni Birgero. Silendum quoque non est, Regem Noruegiæ Ericum unà cum Erico Danorum Principe constituisse hunc Regem Magnum iudicem in caussis grauißimis, quæ inter eos uoluebantur: quas Magnus in oppido Calmarnensi ita iudicauit, ut uterq; Rex iustè iudicatum fuisse fateretur. Tandem postquam Magnus domi & foris à diuina benignitate pacem obtinuisset, cogitabat reliquum mũdani regni cursum ita ordinare, ut ab æterni regni fœlicitate minimè secluderetur. Quocirca plura monasteria, & ecclesias fundauit, sacerdotiaq;, & prouentus ecclesiasticos instituit, quàm omnes Reges, qui post eum usque ad nostra tempora peruenerunt. Immò nisi ipse tam liberalis & magnificus in augendis ecclesiarum prouentibus fuisset, nequaquã nostri infœlicißimi temporis Principes, ne dicam sacrilegi, tam diuites, & inclyti ex ecclesiarum spolijs euasissent.

Affinitas Principum causa pacis.

Magnus duorũ Regũ causam iudicat.

Magnus ad augendũ diuinũ cultum se conuertit.

CAPVT VII.

PRimum igitur monasterium uirginum in honorem S. Claræ uirginis prope mœnia ciuitatis Stocholmẽsis fundaturus, magnam Principum multitudinem, etiam ex ultramarinis partibus, ad grande conuiuium in eum locum inuitauit: exhibuitq; in loco fundandi monasterij plurima militaris disciplinæ spectacula: atq; inter cætera memorabilia opera, Birgerum filium suum primogenitum equestris militiæ cingulo decorauit: deditq; ei autoritatẽ, ut cæteros, quos dignos putaret, eisdem militaribus insignibus decoraret: qui cõtinuò Albertũ ducem Brunsuicensem in eo loco præsentem, simulq; alios nobilißimos proceres

Magnus monasterium S. Claræ erecturus, solennem conuẽtum pro internis et externis Principibus Holmiæ instituit.

Albertus dux Brunsuicensis

à filio Regis Sueciæ militiæ cingulo decoratur. numero quadraginta ad militarē honorē prouexit. Deinde monasterio quàm celerrimè, & sumptuosißimè comple to, diuinoq; cultui cōsecrato, uirgines S. Francisci regulam *Magnus filiam suam monacham efficit.* profitentes induxit: quarū sancto collegio filiam suam charißimam, uix septimū ætatis suæ annū ingressam adiunxit, collatis abundè in eum locum prouentibus, qui apud omnes posteros testantur, cum fuisse Regem magnificum. Similiq; erga Deū pietate ductus, circa aliud latus eiusdē ciuitatis, *Monasteriū minorū Holmiæ.* monasterium pro fratribus S. Francisci erexit: in quo tandem gloriosam meruit sepulturam. Tertium uerò eiusdem *Monasteria Arbogēse & Lincopense.* professionis fratribus in oppido Arbogensi erigendū curauit. Quartum quoq; in ciuitate Lincopensi ad usum eo- *Monasteriū uirginum Scheningiæ.* rundem fratrum ab ipso ædificatum aspicitur. Est & uirginum monasterium in honorē S. Dominici eius opera, atq; impensa in oppido Scheningensi fundatum. Nec lōgè post *Monasterium Montismariæ.* monasterium Mōtismariæ pro uirginibus erexit: cæteraq; multa, immò plurima templa, & sacra loca ab eius eximia in Deum, & diuinum cultum pietate constructa uidentur. *Magni ingens in diuinū cultum affectus.* Vix enim in amplißimo Gothorum & Sueonum principatu ecclesia, aut monasteriū, immò uix sacellum, aut altare aliquod inueniebatur, quod non fuerat eius liberalitate or- *Magni in Christi ministros pietas.* natum, aut magnificè dotatum. Cæterùm in clerum, & ecclesiæ libertatem pio, atque integerrimo studio ferebatur, summoperè contendens Christianum sacerdotium per omnes terminos imperij sui adeò felix efficere, ut nec Dani, nec Teutones, nec aliæ terræ, liberaliores in Christi ecclesiam uideri potuissent. Fatendum tamen est, inter eum, & *S. Brunulphus Episcopus Scarensis.* diuum Brynolphum Scarensem Episcopum, ex illustri Polchungorum familia natum, aliquando grauem controuersiam incidisse. Sed cùm Rex multis argumentis considerasset eius sanctimoniam, & uitæ integritatem, prostratus ad pedes eius, suppliciter ueniam impetrauit. Quas autem,

& quàm gratiosas literas sub suæ maiestatis sigillis in fauorem & conseruationem cleri, atque Ecclesiæ libertatem ædidit, hîc fortè in medium afferrem, ostenderemq; Gothorum & Sueonum Principes semper fuisse sempiterna laude dignos, quòd suæ gentes sacerdotes in summo honore præ cæteris nationibus habuerint, nisi hac nostra infelici tempestate tam infamis licētia subirrepserit, ut inter præclara opera habeatur, antiquorum Regum priuilegia in fauorem ecclesiarum concessa, rumpere, aut rapidis flammis abolere. Sed an hæc bonum finem sortiantur, futura tempora palàm ostendent. *Suetiæ & Gothiæ Reges in Christi ministros olim liberalissimi.*

CAPVT VIII.

TAndem hic optimus Rex in senium uergens, comitia in oppido Scheningensi celebrauit, in quibus Birgerum filium suum natu maiorē, in utroque regno successorem eligi procurauit, anno Christi MCCLXXXII. consentientibus omnibus utriusque regni senatoribus: qui etiam suam fidem nouello Regi Birgero iureiurando obligauerunt, ut ipsum post patris fata in regni solio collocarent, & conseruarent. Quo facto, missi sunt solennes oratores, qui Daniæ Regis Erici nuper occisi filiam Birgero coniungendam adducerent: quæ cùm nondum nubiles annos attigerat, in gynæcio Reginæ Heluigis ad idoneam ætatem educatur. Estq; uicissim filia Magni Ingeburgis data Erico Danorum Regi, prioris Erici filio, in coniugem: quæ inter optimas eius regni Reginas meritò connumeratur. Testatur Saxo, & reliquæ Danorum historiæ, omnes Reginas ex Suetia in Daniam adductas, semper fuisse optimas, & maximam utilitatem Danico regno præstitisse, earumq; maritos ad summam rerum gestarū gloriam peruenisse: quemadmodum hic Ericus, qui in Magnopolenses & *Birgerus in Regem eligitur. An. 1282.* *Margareta Daniæ fit uxor Regis Birgeri.* *Ingeburgis Suetica fit coniū Regis Daciæ.* *Danorum Reginæ ex Suetia adductæ, semper fuere optimæ.*

Vernamynne. Pomeranos bellum prosperè gessit, erecta fortissima turri in portu Rostochiensi Vernamynne. Iisdem quoque temporibus uixit in Suetia nobilissimus ille Prutenus Suantopolchus, cuius magnifica beneficia in Cathedralem ecclesiam Lincopensem, immò in totam ecclesiam Suecanam collata, etiam hodie cum summa laude memorantur. Huius Suantonis filiam Ingridem, quidam Folco Algothi Vestrogothorum legislatoris filius, raptam ad Noruegiam duxit: ob quod facinus amici & consanguinei eiusdem Folconis, multis periculis uexabantur. Captus enim pater Algothus, & frater Roricus, multa incommoda tam à Rege Magno, quàm à patre uirginis Suantopolcho sustinuerũt, cæteris cognatis in Noruegiam elapsis, & à Noruegiano Rege conseruatis.

Suantopolchus Prutenus.

Folco Algothi raptor virginis.

CAPVT IX.

1288. EOdem quoque tempore, cùm anni à nato Christo MCCLXXXVIII. numerarentur, inter incolas terræ Gotlandiæ ciuilis, & admodum periculosa pugna suboriebatur. Ciues enim Visbycenses cæteris terræ incolis congressi, uictoriam cruentam, & parum honestam reportarunt. Nec poterat ea domestica lis componi, nisi Magni Regis Suetiæ autoritate, à quo tunc ciues permissi fuerunt ciuitatem suam mœnibus, & muris, ac fossis communire. Deinde currente anno à nato Christo M-

Gotlandensis seditio & bellũ. Vuby vrbs muniuntur.

1290. CCXC. Rex Magnus considerans uitæ suæ terminum aduenisse, complures regni proceres ad se conuocauit, eosq; ex lecto ægritudinis, quo decumbebat, multis, & saluberrimis consilijs adhortatus est ad publicam & domesticam concordiam, ac pacem, quæ sola atque unica spes esset patriæ conseruandæ. Hac exhortatione præmissa, unum ex præsentium procerũ numero, Turgillum Canuti Regium dapiferum,

Magni ægritudo, & mors.

Turgillus Canuti tutor Birgeri Regis.

dapiferum, regni gubernaculis, usque ad maturam filij sui Birgeri ætatem, admonuit: cui etiam præsentem Reginam, ac liberos, sub multa uerborum elegantia, & grauitate, per manus commendauit. Postremò non sine astantium lachrymis ueniam erratorum precatus, rogabat suum funus ad Pauperes fratres S. Francisci in Stocholmia sepeliri. Sicq; sumptis more Christiani Principis Christianæ fidei sacramentis, transitorij imperij solicitudinem æterna felicitate feliciter commutauit, portatus in humeris incolarum, ab insula Visingiana ad Stocholmensem ciuitatem, duodecim dierum itinere, non sine publico totius patriæ planctu, præsertim eorum, qui innocenter uiuere uolebant, quorum ipse inexpugnabile fuerat scutum, & præsidium. Omnesq; utriusque regni proceres tam memorabile funus prosequuti, fatebantur se patrem, non Regem sepulturæ commendare. *Magnus Holmiæ sepelitur.*

CAPVT X.

Birgerus præmortuo patri Magno (quemadmodum antea electus fuerat) in utroque regno successit. *Birgerus 133. rex internus.* Sed quia minor erat eius ætas, quàm tanti principatus magnitudo postulabat, Turgillus regni gubernator à patre designatus, totam imperij molem in suos humeros assumpsit: *Turgillus regni gubernator.* tantaq; prudentia, ac diligentia omnia Reipub. negocia exequebatur, ut nullam eius partem neglexisse uideretur. Toto nanque tempore, quo regnum gubernabat, maxima ubique concordia erat, nullis in toto principatu uel audentibus, uel uolentibus pacificum populi cõuictum euertere, aut in aliquo perturbare: eratq; omnium necessariarum rerum tanta abundantia, quantam priora secula uix uidere meruerunt. Superuiuens autem Valdemarus olim Rex, post fraterna fata, tolerabiliorem indul- *Tempora felicia sub Turgillo.*

Valdemarus liberiorē captiuitatem assecutus.

gentia Turgilli captiuitatē expertus est. Enimuerò permissus est liberè, & sine uinculis intra mœnia arcis Nicopēsis quocunq; uellet deambulare, & in omnes partes ad mare, uel terras prospicere: familia quoq; decēs, & necessaria est ei aßignata, à qua non ut captiuus custodiebatur, sed ut Princeps obseruatus est. Enimuerò necessarium erat ipsum ab arcis egressu reprimi, ob summam animi eius inconstantiam. Quippe nec literarum, nec promißionum, nec iuramētorum ullam rationem habere consueuerat, quemadmodum literæ senatorum regni prius adductæ satis ostendunt. Ob cuius etiam demerita Ericus filius eius comprehensus, atque in arce Stocholmensi inclusus, similem cum imprudentißimo patre sortem, & captiuitatem experiri cogebatur. Videtur enim iure gentium permitti, ut tyrannorum filij pro paternis sceleribus castigari poßint, ne paternæ tyrannidis imitatores effecti, innocentem patriam euertant. Raro quippe tyrannus dißimilem à suis moribus filium educare consueuit, quemadmodum Suetonius de illo tyranno C. Caligula asserit: qui cùm uideret filiam suam paruulam coætanearum oculos ludendo eruere uelle, exultans dicebat: Hæc uerè est filia mea. Quocirca Turgillus regni gubernator ualde necessarium fore putabat, ut consentientibus proceribus, pater & filius à tyrannide pridem amoti, diligenter custodirentur. Eaq; diligentia factum est, ut omnis dissensio, & dissensionis occasio, ab omnibus incolis penitus tolleretur, respicientibus cunctis ad unum Regem Birgerum, & eius tutorem Turgillum Canutum: qui constituta domestica pace, prægrandem exercitum contra Moscouitas, & Carelos per mare, & terras eduxit.

Ericus ob Valdemari patru demerita incarceratur.

Tyrannorum filij ob paterna scelera castigātur.

Turgillus mouet bellum in Moscouitas.

CAPVT

CAPUT XI.

SVnt autem Careli populi limitanei inter Moscouitas, & Suecones, qui hactenus gentilitatis errore decepti, idolis sacrificia offerebant, omniumq; uicinorum Christianorum persecutores erant acerrimi, & pertinaces. Hos igitur Suecones potenti manu aggreßi superauerunt, atque regno Suecorum adiecerunt, erecto in eius confinibus munitißimo præsidio, uidelicet oppido & castro Viburgensi, contra insultum Sarmatarum & Moscouitarum: quæ omnia Turgillus consilio & prudentia Petri Episcopi Arosiensis feliciter consummauit. Hic enim Petrus, cùm esset in omnibus rebus gerendis prudentißimus, eodem tempore geminam, & memorabilem utilitatem effecit. Quippe totam Careliam baptizauit, eandemq; munitißimis præsidijs confirmatam, Sueconum imperio subiecit. Sed id mercedis consecutus est, quod plerique alij nostro infelici tempore assequuntur. Est enim huius Turgilli persecutione coactus ad Nidrosiam Noruegiæ Metropolim in exilium cõmigrare: ubi etiam mortem ex dolore cõtrahens, in fata conceßit. Erecta igitur arce Viburgensi, & commeatu, ac hominibus bene instructa, Turgillus cum uictore exercitu in Suetiam remeauit, relicta aliqua parte copiarum, quæ bello acerrimo cum Moscouitis commisso, præclaram uictoriam referebat: expugnatumq; castrum Kokesholm occupauerũt. Quod cùm minore commeatu prouisum esset, & qui in Suetiam aduectandorum uictualium causa transierant, nimium tardarent, Moscouitæ intolerabili multitudine collecta aduolabant, paucosq; milites, qui in eo præsidio relicti fuerant, obsidentes, pertinacißimis animis impugnabant. Nec minore conatu, qui intus erant, se defendebant, donec exhausto penitus commeatu, uiribus omnino destituerentur: traxerunt tamen

Carelorũ regio.

Careli à Suecis superati, Christiani fiunt.

Viburgum erigitur.

Petrus Episcopus Arosiensis ab ingrata patria in exiliũ mittitur.

Petrus Episcopus in exilio moritur.

Kocheshholm.

Moscouitarum intolerabilis multitudo.

uitam in extrema fame sex diebus continuis pugnando, & nihil degustando: quibus finitis, & nulla spe apparente, conglobati in Moscouitarum castra irrumpunt, atque admirandæ fortitudinis opera exercētes, maximam hostium stragem peregerunt: inter quos nequaquàm ignaui, aut inulti corruerunt.

Sueonum fortitudo admirāda.

CAPVT XII.

Birgeri nuptiæ cum Regina Merita.

DEinde elapsis paucis annis, Birgerus Rex nuptias suas cum uirgine Merita in ciuitate Stocholmensi magnifico & Regio apparatu celebrauit, suamq; sponsam tanta dote locupletem effecit, quantā Danorum Rex Ericus uicißim in ipsius Birgeri sororem Ingeburgem conferre uellet. Quibus quidem nuptijs peractis, decreta est bellica expeditio in Moscouitas, & Carelos. Quamuis enim priore bello contra Carelos satis fœliciter dimicatum fuerat, tamen restabat adhuc magna pars, quæ Suetiæ regno obedire recusabat. Quocirca Turgillus, assumpta secum instructißima classe, ad ipsorum terminos felici uento aspirante peruenit, ibiq; arcem fortißimam inter duo maxima flumina, Ny & Suarta, circa limites Moscouitarum erexit: quam Landzcronam, hoc est, Terræ coronam appellauit. Quo comperto Moscouitæ, ut præsidium constructum destruant, exercitum trigintaduorum millium eduxerunt: eumq; in naualem & terrestrem diuidentes, constituerunt classe per mare album (quod Carelos à Moscouitis separat) Sueones adoriri, cùm interim reliquum agmen terrestrem pugnam cum eis attentaret. Factumq; est, ut quiescente Sueonum classe in portu, qui ab omni uento tranquillus, & ab omni hostili insultu securus uidebatur, subitò uterque exercitus Moscouitarum apparuit: specie quidem terribilis, effectu uerò inanis euanuit.

Turgillus secundò mouet bellū in Carelos.

Landzcrona castrum erigitur.

Moscouiticum bellum.

Mare Album.

Quamuis

Quamuis enim primo accessu satis contenderũt Sueticam classem flammis absumere, demissis per torrentem ratibus, quæ ignẽ copiosum, & uehemẽter accensum in ipsam aduexerunt, attamen ducis Turgilli diligentia prudenter obuiatum est periculo imminẽti, positis in flumine palis, qui ignivomã congeriẽ impediebant. Itaq; ea uia nõ succedente, confestim ferocibus animis naues exiliũt, Sueonumq; agmina maiore impetu, quàm conflictu insiliunt. Cõtinuò nanq; superati, cæsi, captiuati, uictoria caruerunt. Supererat tamen ex eis equestris exercitus, qui accensis latè ignibus per campos, & nemora, ingentem militum multitudinẽ ostentabat. Tum unus Sueonum militum præstantissimus Mathias Chetelmundi, impetrato ducis consensu, hostium stationes accessit, eosq; uerbis militari audacia plenis prouocabat, ut unum, quemcunq; uellent, ex totis agminibus eligerent, qui secum singulare certamen iniret: idq; à meridie usq; ad noctem importunissimè postulans, timorẽ, atq; imbelliã eis sine intermissione exprobrabat: tantũq; unius ualentis militis audacia effectum est, ut tota Moscouitarũ castra sequenti nocte penitus desererentur, nullusq; sequenti aurora ex tanta hostium militia compareret. Itaq; superatis, & fugatis Moscouitarum agminibus, castroq; Landzcrona præsidijs trecentorũ militum, sub Stenone arcis præfecto, & uictualibus abundè instructo, Turgillus reliquum exercitum classi impositum in patriã primo aspirante uento reducere cogitabat. At postquàm contrario uento obsistente tempus sine aliquo militiæ fructu consumeretur, reuocatis ex classe militibus, Mathias Chetelmundi duas hostium terras, Nigram & Vatlandiam, ferro, ac flamma uastauit. Quo facto, Sueones optatum uentum assecuti in Suetiam redierunt, adeptamq; ex uictoria lætitiam noua primogeniti Regis natiuitate cumulauerunt. Natus enim erat

Suecorũ de Moscouitis victoria.

Mathias Chetelmundi.

Moscouitæ ad unius militis Suetici prouocationem fugiunt.

Nigra & Vatlandia vastantur à Suecis.

Birgero filius Magnus nascitur.

Birgero ex Merita Magnus, futurus (ut sperabatur) in regno successor, nisi paterna demerita ei regnum (ut infrà dicetur) ademissent.

CAPVT XIII.

Landzcrona ob corrupta victualia iterũ periclitatur.

Caeterum qui in nouello castro Landzcrona remanserant, primam, & extremam perniciem ex corrupto cibo contraxerunt. Quãuis enim erectae arci de uictualibus satis abundè prouisum esset, tamen humor ex nouitate muri euaporatus, ita omnia infecit, ut humano usui penitus contraria, & pestifera redderentur. Quotquot enim ex eis gustauerũt, grauißimos, atq; incurabiles morbos inciderunt. Proinde maxima parte praesidiariorum militum morte sublata, parte etiam fuga se à praesentißimis periculis eripiente, arx penè deserta remansit. Erant tunc nonnulli prudentiores, qui suadebant, celeriore nuntio admonendum esse Regem, aut Turgillum, de magnitudine periculi imminentis: quorum consilia quidam imprudentes ita exceperunt, ut reclamarent, nequaquàm negotium faciendum esse Regibus, & Principibus, cùm Deus alia uia subuenire poßit. Intereà Moscouitae, siue Rutheni, considerantes summum toti patriae suae exitium ex ea arce imminere, admirandae multitudinis exercitum coëgerunt: à cuius ducibus quidã exploratores praemißi, ipsos castrenses ad pugnam prouocabant: confestimq; soli uiginti, qui in castro remanserant, egreßi, pugnam fortißimo animo conseruerunt. Sed insidijs infinitae multitudinis occlusi, admirandae fortitudinis opera peregerunt, antequàm de tam insuperabili periculo erepti, in uacuam arcem restituerentur. Itaq; soli tredecim uiri salui in arcem reuersi, ab innumerabili hostium multitudine obsidentur. Nec tamen incruentam hostibus uictoriam de se relinquere uoluerunt. Quippe edita

Cõsilia prudentum saepe ab imprudẽtibus cassantur.

Moscouitae Suecos adoriũtur, & uincunt.

Sueci uiginti cõtra innumerabilem multitudinem Moscouitarum pugnant.

edita incredibili hostium strage, non tam ab hostibus occisi, quàm hostes occidendo fessi occubuerunt: & interim à quodam corruentiũ fortißimo improperatum erat Stenoni arcis præfecto, non faciendum esse Regi negociũ: quasi innuere uoluisset, eius negligentia rem ipsam ad extremam desperationẽ corruisse, idq; anno à Christo nato MCCCI. Anno 1301.
Deinde anno sequenti in Ostrogothia, & portu Sudercopensi Rex Birgerus, *& eius coniunx* Regina Merita *Pontificum cõsensu, & officio, in Regiæ maiestatis dignitate confirmantur, & coronantur: ubi etiã* Valdemarus *Regis frater militiæ cingulo decoratus est, matrimoniumq; cum filia* Turgilli Canuti *consummauit: quod tamen* Archiepiscopus Vpsalensis Nicolaus, *ob spiritualis cognationis impedimentum, postmodum irritauit. Peractis his nuptijs,* Ericus Birgeri *Regis frater ad* Haquinum Noruegianorũ *Regem in ciuitatẽ* Asloënsem *literis, & nuntijs inuitatus, cum magno illustrißimorum procerum comitatu acceßit: exceptus à* Rege, *&* Regina, *omnibusq;* Noruegiæ *proceribus tanta liberalitate, & magnificentia, ut maior ab hominibus uix præstari potuisset. Redijtq; inde in suam* Gothiã, *admodum lætus, se summam apud* Noruegianos *beneficentiam inuenisse.*

Birgeri Regis, et Reginæ eius coronatio.

Valdemarus Birgeri Regis frater.

Ericus dux Birgeri frater Noruegiam petit.

CAPVT XIIII.

N*Ec longo pòst tempore* Rex Birgerus *comitia in ciuitate* Stocholmensi, *præsentibus fratribus suis* Erico, *&* Valdemaro *ducibus, totaq;* Gothorum, *&* Sueonum *nobilitate, peregit: sub quibus comitijs* Turgillus Canutus *priore coniuge orbatus, nuptias cum illustrißima filia* Comitis *de* Rauensborg *terræ* Saxoniæ *in maxima pompa celebrauit: in quarũ termino Regẽ, & eosdem duces fratres eius, præsente procerũ multitudine, rogat, ut administra-*

Birgerus comitia in Holmia celebrauit.

Turgillus ab administratione regni absolui petit.

tione rerum publicarum, quam hactenus cum maximis laboribus, & periculis sustinuerat, absoluatur. Qui etsi tunc à Rege, & ducibus esset multis nominibus cõmendatus, & bene sperare iussus, tamen eo tempore ab ea cura liberari nequiuit, ducibus ad magis necessaria negotia animum intendentibus. Contendebant enim sui iuris esse, habereq; bona hæreditaria, & partem regni, quæ filijs Regum aßignari solebat. Elegerant autem suorum negotiorum gestorem Arbernum regni dapiferum, cùm intereà Turgillus consilia, & negotia Regis pro suo uoto ordinaret, & exequeretur. Facta igitur hac rerum diuisione, cœperũt singuli suis priuatis rebus magis, quàm publicæ, aut fraternæ concordiæ consulere. Tunc etiam præcipua cura animum Turgilli inuaserat, pecuniam undiq; per fas & nefas sub nomine Regio coaceruandi: non tantum ut illum inexplebilem fiscum Regis impleret, sed ut fastui suo, qui nuper ducta fastuosa coniuge nimium excreuerat, abundantius indulgeret: effecitq; , ut omnis laus, quam priore administratione acquisiuerat, penitus aboleretur, Rex quoq; in publicũ totius populi odium collapsus, paßim, & ubiq; contemneretur. Hic enim Birgerus primus Rex erat, qui huius Turgilli suggestione ecclesiam regnorum Gothiæ, & Suetiæ tributis, atq; oneribus grauare non uerebatur: archiepiscopumq; Vpsalensem Nicolaum, & reliquos Episcopos pro ecclesiastica libertate respondentes, eodem autore captiuasset, nisi se ad tutiora loca à conspectu tyranni confestim recepissent. Sed quem fructum tunc assecutus est Birgerus, ex rebus Deo pridem consecratis, & posteà in Regium fiscum sacrilega audacia translatis? profectò nullum alium, nisi ut ad pericula insuperabilia deiectus, se, & omnes suos, atq; utrunq; regnum ad extremam ruinam præcipitaret, & tandem post infamem uitam infami morte periret. Primò

Duces pro hæreditate instãt.

Turgilli auaritia ob ductam coniugem Saxonicam.

Birgerus publico odio laborat.

Birgerus ecclesiasticæ libertatis uiolator.

Tyrannorũ infamis uita, & mors.

mò nanq; ad inextinguibile odium cum fratribus suis deuenit: sub quo totis sedecim annis adeò periclitatum est totum Gothorum, & Sueonum imperium, ut nihil ultrà ad illarum terrarum desolationem addi posse putaretur. Cùm enim annus à nato Christo quartus supra millesimum trecentesimum ageretur, Turgillus malorum consiliorum autor, & executor, Regem Birgerum, & fratres eius in Vestrogothiã ad arcem suam Aranes (cuius fortitudinem alibi prosecuti sumus) inuitauit: finitoq; magnifico conuiuio, Rex utrunq; fratrem indignabundus alloquitur, affirmans se certa relatione didicisse, quòd intenderent se extra patriam recipere, insidiasq; tam in ipsum, quàm in regnũ machinari. Proinde si illinc salui abire uellent, literas (quas tunc paratas habebat) confestim sigillarent.

Anno Christi 1304.

Aranes lib. 2. cap. 7.

Birgerus fratres suos proditione notat.

CAPVT XV.

Itaq; illustrißimi duces in arcto positi, cùm multa ad suam innocentiam declarandam dicere pararent, nullam gratiam poterant inuenire, nisi quòd literis subscriberent, quibus iureiurando se astringerent, ne patriam sine obtenta Regis licentia egrederentur, quòd ad Regis conspectum, nisi uocati, non adirent, nec familiam multiplicarent, aut aliquas insidias in personã Regis, Reginæ, uel eis adhærentiũ procurarẽt. Quibus literis datis, minus liberi, quàm aduenerant abscedere permittuntur. Nec multi dies interuenerant, antequàm à Rege ad insulam Visingianam uenire iubentur, responsuri articulis, quos popularis fama contra eos disperserat. Sed cùm dux Valdemarus Regis fidem suspectam haberet, solus Ericus, assumpta secum pauca clientela, Regis conspectui se præsentauit, multa præmittens obsequiosæ salutationis, & uenerationis officia: erat enim magnæ eloquentiæ, & in honore Regi exhibendo ual-

Birgeri fratres literas sigillare coguntur.

Duces à fratre Rege citãtur.

Ericus dux magnæ eloquentiæ & comitatis.

de solicitus, & urbanus. Rex autem, contemptis omnibus obsequijs, & humanissimis uerbis eius, toruo uultu uenientem excepit: habebatq; in promptu articulos, quos præsenti cuidam Episcopo recitandos tradebat: at is, quia in infamiam, & periculum ducis conscripti erant, legere recusauit, præfatus se uitæ, non mortis autorē à Deo constitutū esse. Tunc à quodam præsente milite lecti, hæc summatim continebant: Quòd dux contra Regis mandatum uictualia extra regni limites transportari fecerat. Transfluerat q; per terras Regis armata manu, uiolentiā faciendo populis Regi subiectis. Deinde quòd famulus ducis alapam Regis portario intulisset, quòd in aulam Regiam non admitteretur. Postremò quòd curiam suam tanta magnificentia instituisset, ut Regia curia eius comparatione contemptui haberetur. His adductis, Rex non admisso ducis responso, subitò surrexit, & nimia ira concitatus dixit: Nisi meo saluoconductu aduenissetis, mercedem meritorum uestrorum continuè reportaretis. Induciæ tamen uestræ cum præsentis diei occasu finientur.

Articuli infames. *Primus.* *Secundus.* *Tertius.* *Quartus.* *Birgeri in duces comminatio.*

CAPVT XVI.

Dvces igitur nec iustè, nec humaniter à fratre proscripti, præcipitato cursu ad Ericum Danorum Regem confugerunt: à quo ita excepti fuerunt, ut cōfestim pœniteret eos se Danicæ fidei credidisse. Spectasset utiq; ad Danum pro concordia fratrum & affinium suorum, quorum sororem in coniugem habebat, fideli intentione laborare: at cùm oppositum fieri deprehenderent, iamq; in proximo esset, ut per tyrannū tyranno traderentur, subita fuga ex Dania in Noruegiam elabuntur: à cuius Rege Haquino per integram, & non simulatam beneuolentiam collecti, securitatem, quam quærebant, inuenerunt: acceptoq; ab eo

Duces iniustè proscripti. *Duces pœnitet ad Danos confugisse.* *Duces ad Noruegiam fugiunt.*

ab eo in feudum castro, & oppido Cungella, inter Noruegianos, & Vestrogothos limitaneo, ita utebantur, ut Birgeri Regis subditos eidem oppido uicinos, utpote qui Daliā, Vermelandiam, Vestrogothiā incolebant, continuis bellis, cædibus, incendijs, direptionibus molestarent: effetq; ob id Birgerus coactus, præsidiariam arcem (quam Aureū montem appellant) ibi contra eorum importunissimū insultum extruere. Sed obiecto illo fortissimo præsidio, duces nihil remissius egerunt, immò arcem Daliæ nō minus fortem molientes, magis potentes euaserunt, semperq; Birgeri copijs congressi, uictores redierūt: nonnunquā etiam decem proceres, cum totis eorū copijs, à Birgero in Daliæ præsidium missos captiuabant. Proinde Birgerus exercitu decem millium pugnatorum educto, statuit eos ex tota Noruegia explodere. Sed prudentum uirorū interuentu tam atrox bellum interceptum erat, ut Birgerus fratres suos in pristinā, & fraternam gratiam reuocaret, reuocatisq; omnia hæreditaria bona, & partem regni eis debitam assignaret.

Cungella.

Aureus mons.

Ducū uictoria de Birgeri militibus.

Duces in gratiā Birgeri redierunt.

CAPVT XVII.

Facta ea concordia, Turgillus Canutus quondam regni gubernator, & Regis Birgeri, ac fratrum eius tutor, præcepto eorum in uilla Vestrogothorum Lena captiuatus, & compedibus ferreis constrictus, in regiā Stocholmensem deportatur: ubi decollatus ecclesiastica caruit sepultura, donec ad petitionem Regis Nicolaus Archiepiscopus Vpsalensis permitteret ipsum in monasterio Minorū sepeliri, accepta pro eius recōciliatione ingenti copia auri, & argenti, quòd Ecclesiæ persecutor existens, ipsam grauissimis damnis implicasset. Deinde currente anno Christi MCCCVI. in medijs diebus mensis Septembris, cùm duces Ericus, & Valdemarus in uico Bielbo terræ Ostrogo-

Turgillus Canuti captiuatur, & decollatur.

Turgillus caruit ecclesiastica sepultura.

Anno 1306.

Duces sponsorū nuptias agunt. thorum, nuptias quorundam familiarium suorum magnificentißimo apparatu celebrarent, magnam suorum militū multitudinem occultius quoad fieri poterat, ad superiora regni Suetiæ limina præmiserunt, præmissosq; ex medis nuptiarum pompa clanculò sequebantur, & priusquàm rumor de eorum transitu diffundi posset, ad uillam Hatunam, in qua Rex Birgerus morabatur, peruenerunt, ipsumq; Regem in penultima eiusdem mensis Septembris die unà cum Regina, & duobus filijs, & filia captiuabant. Præterea Nicolaum Episcopum Arosiensem, duosq; & uiginti Sueonum nobilißimos in captiuitatem redegerunt. Interim tamen, cùm hic tumultus fieret, quidam Regius, & fidelis seruus Aruidus de Gothia Australi oriundus, Magnū Birgeri Regis primogenitum ex præsentißimis periculis ereptum, in humeris suis usq; ad Ericum Daniæ Regem, eiusdem pueri auunculum, deportauit, atq; in eius gremium cum multo lachrymarum profluuio iniecit. Tum Rex Birgerus ad eam extremæ infelicitatis sortem delapsus, totum Sueonum, & Gothorum imperium Erico duci aßignauit, cui pridem nec minimam eius partem permittere uoluisset. Duces igitur captiuum Regem secum usq; ad castrum, & oppidum Nicopense ducentes, arctißimæ custodiæ tradiderunt. Deinde utrunq; regnum infra unius anni terminum ad suam obedientiam adducentes, ita se in eo firmauerunt, ut difficillimum esset ipsos humana potentia inde amoueri. Attamen Ericus Danorum Rex captiuo Regi auxilium laturus, ingentem exercitum comparabat: qui cùm ad limites Vestrogothiæ circa Bosund peruenisset, fortißima ducum agmina ad pugnam paratißima inuenit. Actum tamen est prudentum uirorum industria, ut induciæ unius anni inter eos firmarentur: quibus durantibus, Valdemarus Finlandiæ dux peregrinationis causa ultra mare transiens,

Hatuna.

Birgerus rex & regina à ducibus captiuantur.

Magnus infans Birgeri filius insidias ducū euasit.

Birgerus regno cessit.

Birgerus rex carceri mancipatur.

Ericus Danus bellum parat in duces.

Bosund.

Induciæ inter duces, & regē Ericum.

Valdemari ducis peregrinatio.

stens, multa Sanctorum loca uisitauit, & in reditu octingentos equites in arte militari instructissimos, secū ex Teutonum terris in Suetiam aduexit.

CAPVT XVIII.

INterim dux Ericus Haquinum Noruegiæ Regem accedens, postulabat cum filia eius sibi aliás desponsata matrimonium consummare. Sed cùm ipse Ericus castrū Vardbergense reposcenti Haquino restituere nollet, eo tempore illud affinitatis uinculum perfici nequiuit. Proinde Ericus ab Haquino ad oppidum Cungellam reuersus, magnificos illos sumptus, quos ibi pro nuptiarum apparatu magnificè congesserat, liberalißimo conuiuio consumpsit. Quo peracto, duces, cùm induciarū finis inter eos, & Danos adesset, atq; intereà Dani pacem non postulassent, nō solùm domestica, sed Teutonica militia subnixi, contra Daniam procedunt: totamq; Schoningiam à Danis occupatam ferro, & flamma deuastantes, fratrem Erici Regis ibi in præsidijs constitutum, cum centum proceribus, & armigeris, excepta gregariæ militiæ multitudine, captiuabant: terram uerò Hallandiæ, quòd minimè ad Danos pertineret, sed esset cuiusdam comitis Iacobi, à Danico nomine & societate penitus alieni, minus uastauerunt. Enimuerò flamma, & cædibus abstinentes, uictualia cuncta consumpserunt. Quocirca Ericus Danicus, quamuis ingentia agmina ad bellum parata haberet, prudentius tamen egit domi quiescendo, quàm tantum exercitum per terras educendo, in quibus nulla omnino uictualia residua essent. Itaq; duces ab Australiore parte Schoningiam ingreßi, & per Borealem partem in suas terras regreßi, incruentam uictoriam reportarunt. Sed erat ea uictoria tam Gothis, quàm Sueonibus satis onerosa. Quippe illa Teutonica militia per

Dux Ericus Haquinū Regem Nouergiæ adit

Duces in Daniam bella mouent.

Schoningianū bellum.

Danici Regis Erici frater cum centum proceribus captiuatur.

Hallandia ad Daniam minimè spectat.

Ericus Danicus ducibus cessit.

Duces incruenta victoria potiti.

Ducum militia agricolis onerosa.

oppida, & ciuitates collocata, non parum molestiæ circum positis agricolis inferebat, ablato per uim cõmeatu, quem debebat iusto ære comparare: parumq; aberat, quin incolæ regni ea uiolentia prouocati, in duces arma mouissent, eosq; unà cum tota eorum Teutonica militia regno eiecissent.

Anno 1308. Ericus Danus contra duces bellũ attẽtat.

Deinde sequenti anno, qui à nato Christo erat octauus supra mille trecentos, Ericus Danorum Rex potentißimus damna, & iniurias superiore anno à ducibus acceptas uindicaturus, simulq; amicum Regem Birgerum à captiuitate liberaturus, immensum exercitum tam ex Teutonicis, & Holsatis, quàm ex Danis coactum, in Sueciam contra duces direxit: præfecitq; tantæ multitudini duos potentes principes, uidelicet Holsatiæ comitem, & Slesuicensem ducem Valdemarum: quos etiam alij complures principes, & proceres comitabantur. Sed nihil aliud ea multitudine effectum est, nisi cùm uiderent Dani Suecones promptißimis, & pertinacißimis animis in bellum prosilire, inducias unius anni, & dimidij constituerunt, ut duces medio tempore cogitarent, quomodo Rex Birgerus à captiuitate liberari posset.

Induciis bellum intercipitur.

CAPVT XIX.

Duces comitia celebrãt pro liberando Rege Birgero.

Dvces igitur cum Suconum, & Gothorum proceribus primò in comitijs oppidi Orebroënsis, deinde in Nicopia, in qua Rex captiuus detinebatur, ita conuenerunt, ut libertati restitutus maximam regni partem poßideret, si iureiurando se obligaret, ne præteritorum temporum iniurias sibi illatas quacunq; occasione uindicare uellet: quæ omnia Birgerus æquè promptè, ut petita fuerunt, iurauit.

Birgerus Rex iusiurandum violat, & ad Daniã fugit.

Sed mox ut suæ libertati restitutus esset, primò in Gotlandiam, deinde in Daniam aufugit. Exceptus à Rege Erico perhumaniter, & benignè, beneq; sperare iussus, apud

pud eum aliquantum temporis absumpsit. Intereà Ericus dux ab Haquino Noruegiæ Rege ad colloquium inuitatus, confestim se ad iter accinxit, sperans se filiam eius in coniugem accepturum. Sed præmonitus ab amicis, quòd non ad filiam accipiendam, sed ob arcem Cungellam restituendam uocaretur, subitò ab incepto itinere destitit. Haquinus autem arcē obsidione cingens, tentabat si fortè eam recuperare posset: sed sua intentione frustratus, arcem alterā fortiorem Bouahus *nō procul ab eo loco erexit. Proinde* Ericus, *quasi fuisset ob non traditam sibi sponsam ab* Haquino *illusus, grauißimū bellū intulit* Noruegianis: *magnamq́;* Nor*uegianorum multitudinem prosternens, complures proceres secum captiuos abduxit: sequentiq́; æstate nauale prælium cum* Haquino *iniens, uictor euasit. Deinde sine intermißione cum eo pugnauit, donec accepta in coniugem filia perpetuam pacem inter se, & Regem cōfirmaret. Tandem* Ericus Danorū Rex, *ut* Birgerum *in amissa regna omnino reducat, sexaginta millia bellatorum ex* Dania, *& uicinis* Teutonum *terris collegit: quibus copijs ambo* Reges *subnixi, bellum graue, & atrox* Sueonibus, *&* Gothis *inferre contendebant. Sed post multos bellicos labores, & grauißima damna, quæ frustra sustinuerant, nihil aliud assequi potuerunt, nisi quòd* Rex Birgerus *pacta, & iuramenta, quibus se anteà obligauerat, obseruaret, haberetq́; regni* Sue*tiæ partem, quæ pridem ei decreta fuerat publico senatorum regni consensu. Parta igitur tam necessaria cōcordia, & pace, dux* Ericus, *antequàm extraneæ militiæ multitudinem à se dimitteret, curiam magnificentißimam apud* Vestrogothos Lodosiæ *instituit, in qua* Regio *more liberalißima stipendia suis commilitonibus, præsertim* Teuto*nicis, erogauit. Erat enim amantißimus* Teutonicæ *urbanitatis, Quocirca comites, barones, proceres, omnesq́;*

Ericus dux bellum Noruegianis infert, & victor euasit.

Ericus dux fit gener Regis Noruegiæ.

Ericus Danorū Rex iterū bellum cōtra duces mouet.

Birgerus ad pacem cum ducibus redit.

Lodosia.

Ericus dux more Regio curiā magnificā instituit.

militares homines, qui ad eum ex Teutonum finibus aduenerant, læti, & locupletes ad suas terras redierunt. Quibus autem pactis, & conditionibus ea fratrum cōcordia stabiliretur, restabat in comitijs oppidi Helsingborg terræ Schoningiæ inquirendum. Ad eum nanq; locum conuenerunt Birgerus Rex Suetiæ cum duobus fratribus suis, & Rex Daciæ Ericus cum Christophoro fratre suo: aderant etiam Gerardus Holsatiæ, & Henricus Magnopolensis duces: qui in medijs diebus mensis Iulij anno Christi M C C C X. hoc modo omnibus controuersijs, quæ hactenus inter Regem Birgerum, & fratres eius inualuerant, finem imposuerunt, ut Birgerus tertia parte regnorum Gothiæ, & Suetiæ, unà cum insula Gotlandiæ, & eius ciuitate Visbycensi contentus esset: reliquæ autem duæ Erico, & Valdemaro permitterentur. Adiectæ sunt huic concordiæ complures conditiones, de non uindicandis iniurijs, de immunitate colonorum, de nunquàm uiolanda alterius iurisdictione. Cæterum de mutuo auxilio contra quoscunq; hostes subministrando, omnes Principes, qui aderant, consenserunt: nihilq; prætermissum uidebatur, quo firma pax, & integerrima concordia resarciretur.

Helsingborg.
Conditiones pacis inter Regē Birgerum, & duces.
Anno 1310.
Gotlandia.
Vuby. emporiū olim maximū

CAPVT XX.

Conciliata igitur pace, dux Ericus, ne in paternis laribus ignauiter consenescere uideretur, sumpto secum magnifico comitatu, ad exteras nationes, & loca Sanctorum uisitanda discessit, peruenitq; ad Papam Clementem quartum, qui tunc in Francia residebat: à quo nō secus ac magni Reges, & Principes excipi consueuerunt, exceptus est. Deinde ab eo reuersus, celebriores Germaniæ ciuitates adiuit: in quibus tanta beneuolentia susceptus, atq; ornatus est, ut nihil amplius ab humanißimis ciuibus addi potuisset:

Ericus dux ad exteras nationes proficiscitur.
Ericus dux à Clemente Papa 4. honorificè exceptus.

tuiſſet: nec minore familia, & pompa inceſsit, quàm ſi aliquis Rex potentiſsimus aduenißet. Erat enim in expenſis ſumptuoſiſsimus, in operibus magnificus, & admirandus, in donis erogandis liberaliſsimus. Tandem in patriam reſtitutus, nuptias Lodoſiæ (quæ eſt Veſtrogothorũ portus, & emporium cõmodiſsimum) celebrauit, ducta in coniugem filia Haquini Regis Noruegiani. Valdemarus quoq; filiam Erici Regis Noruegiæ anteà defuncti in tori conſortẽ accepit, eodemq; loco, & tempore unà cum fratre, in magnifica pompa nuptialia feſta peregit. Erant quidẽ hi duces in apparatu, & ſumptu ſplendidiſsimi, quia fortunati erant eorum ruſtici, à quibus etiã maior faſtus continuè ſuſtentari potuiſſet. Eodem tempore incidit quædã cõtrouerſia inter Regem Birgerũ, & ſubditos eius in terra Gotlandiæ. Nam cùm eos inſolitis tributis grauare uoluiſſet, ad rebellionem conuerſi, Regem bello ſuperatũ à ſe fugauerunt, ſeruata nihilominus erga ipſum obedientia priſtina, cum ſolita eorũ libertate. Silendũ etiam nõ eſt, quòd poſt tot domeſtica bella ſecutus eſt per totam Suetiam magnus annonæ defectus: eſtq; modius frumenti pro uiginti ſolidis Holmenſibus emptus, qui anteà uno ſolebat comparari. Sequẽti uerò anno, qui à Christo nato erat decimuſquartus ſupra mille trecentos, Birgero comitia in oppido Sudercopenſi celebrãti, ſenatores regni iuſiurandum, quod fraterno bello interruptum fuerat, renouantes, obligarunt ſe, & ſuam fidem Regi, ac Reginæ, & Magno primogenito eorum in omnem caſum, & fortunam.

Lodoſia.

Duces nuptias celebrant.

Birgerus Rex à Gotlandenſibus fugatur.

Annonæ penuria maxima.

Anno 1314.

Birgerus comitia celebrat Sudercopiæ, & denuò confirmatur in regno.

CAPVT XXI.

INterea duces, ut commodiorem uitam ducerent, ſumptuoſam illam familiam à ſe remouentes, ſeparatim in terris ſuis habitare cœperunt. Accidit autem Valdemarum

Duces quieti ſuæ conſulũt.

ex Elandia, in qua mansionem elegerat, ad ciuitatem Stocholmensem transire: ex quo itinere paululum diuertit ad Regem Birgerum in arce Nicopensi constitutum: qui uenientem tot beneuolentiæ officijs excepit, ut penè ex Rege & fratre, seruum ac mancipium se factum esse monstraret. Regina quoq; in excipiendo hospite ad incredibilem humilitatem tam uerbis, quàm operibus descendit. Quo euenit, ut Valdemarus Erico persuaderet, Regem Birgerum nullas omnino moliri insidias, sed omnia ex syncero pectore operari, ac meditari. Proinde non uerendum esse eius congressum, nec quicquam ex eius societate formidandum. Ericus igitur à Valdemaro persuasus, & à Birgero benignissimis literis inuitatus, tam humaniter inuitanti obtemperabat. Itaq; ambo ad Regis conspectum in Nicopiam peruenientes, tanta beneuolentia excipiuntur, quanta uix poterat ab ullo mortaliũ exhiberi: osculorum, amplexuũ, obsequiorum, quibus fratres à fratre excipiebantur, nullus erat modus. Præterea cùm ad conuiuiũ deuentum esset, nullus in apparatu mensæ, aut ferculorũ numerus, aut mensura: quicquid oblectamenti pro gula, pro uisu, pro auditu optari poterat, abundè subministratum fuit. Sed erat immanis feritas, quam Birgerus, & sui sub tam insolitis blandimentis, & insidiosis obsequijs occultabant. Siquidem adueniente nocturno tempore, ducti sunt magna, sed perniciosa societate in cubiculum, in quo putabant se optatam requiem accepturos. Sed mox à tergo aderat sanguinarius Rex, qui ipsos celeriter inde extractos, in profundissimam, & teterrimam totius arcis turrim præcipites deijci mandauit, multamq;, & inauditam crudelitatem in eos exercens excruciauit: immò in eos tanta feritate accensus erat, ut proiectis in profluentem clauibus, iuraret, se nequaquàm permissurum, quòd ab illo carcere uiui egrederentur. Quod cùm

Birgerus duces benignissimis literis inuitat.

Birgeri obsequia insidiosissima.

Birgeri feritas in fratrum captiuitate.

cùm uelocißimo rumore in uniuersos Gothorum, & Sueonum fines erupisset, cuncti, qui tam horrendum facinus patratum fuisse audiuerunt, autorem, & conscios adeò execrabantur, ut iurarent se nunquam toleraturos tam perfidum sanguinariũ in regni solio residere. Quocirca eisdem diebus properanti ad Stocholmensem ciuitatem Birgero, ciues collectis armis ipsum, ne ad eos ingredi posset, repulerunt: cæteriq; fidelißimi milites, & familiares ducum, comperta tam crudeli dominorum suorum nece, militum copias undiq; ex omnibus regni finibus contra crudelem paricidam in Nicopiam eduxerunt. Quod cùm Birgerus fieri uideret, salutem suam in sola fuga reponens, à Suetia ad Ostrogothiam fugaci cursu properauit, statimq; filium suum Magnum ex Dania, in qua tunc apud auunculum suum Regem Ericum agebat, reuocauit, ut Gothorum, & Sueonum regna quantocyus sub suam potestatem reducta occuparet.

Sueci & Gothi à sanguinario Rege Birgero deficiunt.

Birgeri fuga.

CAPVT XXII.

Filius igitur paruit literis paternis, & acceptis ab Erico Danorum Rege sexcentis equitibus optimè instructis, ad patrem in Ostrogothia commorantem accelerauit. Quibus copijs, quamuis exilibus, statuit Birgerus cum ducalibus belli aleam experiri: sed primò aggressu superatus, ad Vestrogothos fugere cogebatur: à quibus pari indignatione susceptus, cogitabat eorum arma (quibus impar erat) astu & dolo superare. Enimuerò trium dierum inducias cum eis pactus, occasionem dedit, ut complures eorum pro aduehendo commeatu domum remearent: ipseque interim reliquam multitudinem adortus, stragem populi maximam peregit, proximámque uillam incendi præcepit, ne occidendi noctis beneficio salui elaberentur.

Magnus Birgeri Regis filius ex Dania reuertitur.

Birgeri infelix vbiq; pugna.

Birgeri dolus, et crudelitas in agricolas.

Deinde ad Ostrogothos reuersus, pari infelicitate, ut prius, pugnauit. Ducales enim sub praefecto Canuto Pose agentes, facto in ipsum impetu, uersus Gotlandiam fugere coëgerunt, relictumq; filium eius Magnum in arce Stegeburgensi obsidione cinxerunt: nec prius ab arcis impugnatione quieuerunt, donec ipsa expugnata, filium captiuum ad ciuitatem Stocholmensem destinarēt: in qua tandem ob paterna scelera trucidatus occubuit: uitaq; propter eum priuatur, & regno, qui regnum bonis ciuibus priuare non uerebatur. Anteà tamen Birgerus ex Gotlandia classem magnam, ut obsesso filio succurreret, expediuit. Qua per Ostrogothos superata, secundam non minoris potentiae (cui Brunchonem dapiferum suum praefecerat) denuò emittendam curauit. Sed haec secunda aequè infeliciter pugnans, exemplo primae superatur. Quãuis enim milites satis strenuos, & in re militari instructißimos habuerit, attamen fortitudini ducaliũ cedere coacta captiuatur. Praecipui autem inter captiuos fuere Bruncho, Vlfo, Luderus, Valramus: qui ad Stocholmiã mißi, uinculis constringuntur, donec rotis impositi occiduntur: nomenq; monti Brunchonis ex illis apud Holmiam inditum est.

Canutus Pose.

Magnus Birgeri filius captiuatur, & occiditur.

Birgerus fugit in Gotlandiam, et à regno excluditur.

Bruncho cum socijs captiuatur, & tandẽ rotis imponuntur.

CAPVT XXIII.

Birgero igitur ob enormia crimina à regno seclufo, praestantißimus procerum Mathias Chetelmundi senatorum consensu in regni gubernatorem surrogatur: qui per suam singularem prudentiã totum Gothorũ, & Sueonum principatum ad tranquillum statum reuocauit. Intereà Regis Birgeri satellites, qui in Nicopia à ducalibus obsidebantur, corpora ducum in carcere mortuorum extra portam arcis deponentes, hortabantur obsidentes, ut à bello domestico desisterent, cùm extincti essent, quorum desiderio

Mathias Chetelmundi regni gubernator.

Duces in carcere mortui.

desiderio tantam belli molem suscepissent. At illi magnificis exequijs Principũ corpora in ecclesia diui Nicolai Stocholmiæ procurantes, constanter negabant, se aut tyranno, aut tyranni filio regni solium permissuros, sed pro filio ducis Erici se usque ad extrema fata pugnaturos. Quocirca pertinacibus insultibus obsessos ita urgebant, ut castro manibus eorum relicto, salutem corporum pacti egrederentur. Ducales autem paricidij enormitate permoti, deuictam arcem funditus desolatam reddiderunt. Deinde arce Stegaborg (ut diximus) in suam potestatem redacta, atque funditus destructa, Mathias regni gubernator prægrandi exercitu suffultus, bellum graue, & atrox in Schoningianos transferebat, quòd hi antea Vesgothos unà cum Birgero cõtra pacta, & fidem trucidassent. Tum Dani copias ingentes tam ex Teutonum terris, quàm ex sua Dania contrahentes, obuiàm procedunt hosti aduentanti: factaq; pugna, Gothi uictoriam assecuti, trecentos milites, ac militares ex Danis captiuabant, cæteris omnibus aut fugatis, aut occisis. Deinde direpta tota Schoningia, prædaq; maxima congesta, uictores in Suetiam & Gothiam redierunt. Quibus compertis Birgerus, & Regina ex Gotlandia in Daniam sese recipere festinabant, deposita omni spe amplius ad Suetiam redeundi. Tunc Christophorus Rex, qui nuper defuncto fratri Erico successerat, mansionem quandam in castello Spicaborg Birgero, & Reginæ eius concessit: in qua post paucum infelicis uitæ tempus, incomparabili dolore deficientes, morti, quam diu optauerant, succubuerunt.

Nicopiæ arx superatur, & desolatur.

Stegaborg arx deuicta desolatur.

Schoningianũ bellum.

Gothi Danos uincũt, & captiuant.

Birgerus & Regina ad Danos fugiunt.

Spicaborg.

Birgeri mors.

CAPVT XXIIII.

HActenus de tragica historia Birgeri, & fratrũ eius: nunc paucis illa attingamus, quæ eorũ temporibus acciderunt. Annus Christi MCCXCI. fuit apud Gothos & Suecones admodum grauis, & infelix. In primis enim extinxit illud clarißimum lumen totius ecclesiæ Suecanæ, Benedictum Episcopum Lincopensem, Finlandiæ ducem, duorum Regum Valdemari & Magni fratrem: deinde Amundum Episcopũ Strengenensem uiolenta morte abstulit, qui eandem ecclesiam consecrauit. Sed uisum est portento simile, quòd ecclesia uno eodemq; die consecrata fuit, & igne casuali consumpta. Simile quoque fatum Bono Episcopus Vexionensis, pluresq; alij tam ecclesiastica dignitate, quàm seculari potestate præditi sustinuerũt. Duo etiam rapidißimi, & profundißimi torrentes apud Ostrogothos in Motala, & Norcopia à solito cursu contra omnem naturæ dispositionem quieuerũt. Nec diu pòst, uidelicet anno Christi MCCXCIIII. frigus hyemale tantum inualuit, ut equites à Iuthia, siue Cymbria Danica per mare congelatum in Noruegiam itinere longißimo transirẽt. Nec longo pòst tempore Nicolaus Alonis, accepta à Bonifacio Papa octauo consecratione, & pallio Archiepiscopali, ex Roma in Vpsaliã est reuersus. Sed multa aduersa sub illa perniciosißima Birgeri, & fratrũ eius discordia pati coactus est, nunc ab una, nũc ab altera parte impugnatus, quemadmodum in nostra Metropoli extensius inuenitur. Eodemq; tẽpore duo præcipua emporia combusta fuerunt, Stocholmia apud Suecones, & Lodosia apud Vestrogothos, fortè ut fatali incendio ostenderetur, neutrum sine altero periclitari posse. Cæterùm anno Christi MCCXCVII. Nicolaus Archiepiscopus Vpsalensis Cõcilium prouinciale in oppido Arbogensi celebrauit: de quo alibi latius est enarratum. Præterea cùm immineret

An. 1291.
Benedicti Episcopi Lincopẽsis mors.
Amũdi Episcopi Strengenensis mors.
Strengenensis ecclesiæ conflagratio.
Bono Episcopus Vexionẽsis moritur.
Motala.
Norcopia.
An. 1294.
Frigus ingens.
Nicolaus Alonis Archiepiscopus Vpsalẽsis.
Stocholmia combusta.
Lodosia incinerata.
An. 1297.
Concilium Arbogense.

immineret horrenda calamitas in totum Gothorū & Sueonum imperium, ob intolerabilem Birgeri, & fratrum eius discordiam, nolens Deus suos fideles ad ea futura mala imparatos esse, suscitauit in sanctissima uidua Birgitta spiritū prophetiæ: quam si incolæ diligentius audiuissent, profectò à maxima tunc, & nunc imminentium periculorū clade præseruati fuissent. Anno Christi MCCCXV. Olaus Sapiens, mortuo Nicolao Catilli, in Archiepiscopū Vpsalensem surrogatur, & à Ioanne Papa XXII. cōfirmatur. Anno uerò sequenti Finlandenses, postquā uiderent se à Sueonibus plus iusto grauari, nullumq; finem insolitis oneribus imponi, ut suæ tandem consulerent libertati, Buggonem quendam ex suis in Regem elegerunt. Sed eo per Birgerū Regem occiso, ad duriorem seruitutem redierunt. Nec silentio implicandum est, quòd anno Christi MCCCXVII. ille sanctissimus ecclesiæ Scarensis Pontifex Brynulphus, post multos labores, atq; eximia sanctitatis opera, hoc trāsitorium seculum felici cursu consummauit. Sepultus in sua ecclesia Scarensi, & tandem miraculis clarus, in numerum Sanctorum dignissimè est relatus. Præterea hoc loco dissimulandi non sunt quidam nouelli patriæ suæ calumniatores, qui affirmant Regem Birgerum abstulisse quādam legem de uenditione mancipiorum: quasi id antea lege concessum fuisset. Nunquam enim uel gentilium, uel Christianorum temporibus ad eam seruilem conditionem depressi fuere Gothi, uel Sueones, qui ab initio rerum suam libertatem gladio, & armis tutari consueuerunt. Abeant igitur illi soli scioli in turpem seruitutem, ad quam se sua ignaua superbia, ut totam patriam euerterent, temerè submiserunt.

S. Birgitta uidua.

An. 1315.
Olaus Sapiens Archiepiscopus Vpsalēsis.

Buggo Rex Finlandiæ.

An. 1317.
S. Brynulphus Episcopus Scarensis.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber uigesimusprimus.

CAPVT I.

Magnus Smeech 134. Rex interunus.

Agnus igitur occisi ducis Erici *filius, amoto à regni solio* Birgero, *per summam ducalium militum industriam* Rex Gothorum *& Sueonũ designatur.* Mathias *enim utriusque regni gubernator anno* Christi MCCCXIX. *non solùm senatores & proceres, sed totius plebeiæ multitudinis nuntios ex uniuerso principatu ad* Vpsalensem Metropolim *pro sufficiendo nouo* Rege *conuocauit. Est autem nõ procul ab eo loco lapis, quem* Morasteen *appellãt, Regiæ electioni ab antiquißimo tempore dedicatus: ad quem innumerabilis incolarum multitudo confluxit. Tum quidam ex senatu regni præcipuus orationem grauem & elegantem coram congregata multitudine proponens, ostendit, quàm necessarium eßet, post tot domesticas & periculosas controuersias, in unum* Principem, & Regem *consentire, idq; in eo loco, quem antiquorum autoritas Regiæ electioni deputauerat. Demum uerba sua ad diuinam misericordiam conuertens, rogabat, ut* Deus *periclitanti populo suo talem* Regem *præficere dignaretur, qualem desolatæ patriæ neceßitas magno desiderio postularet. Qua oratione finita,* Mathias *gubernator hunc* Magnum Erici *filium, uix tertium annum egressum, coram proceribus & tota populi multitudine uidendum eleuauit: tantumq; sua eloquentia, qua magnifica du-*

An. 1319.

Morasteen.

Oratio pro eligendo Rege.

Magnus minorennis eligitur.

cum gesta, & aui eius Magni Regis merita ad cœlos efferebat, proficit, ut tandem post plura consilia hinc inde proposita, unanimi omnium consensu in Regem assumeretur. Aderant quoq; Noruegianorum legati, qui ostenso omnium illius regni procerum consensu, ipsum post materni aui fata Regem elegerunt. Non enim Haquinus alium post se Regem, quàm filiam huius Magni matrem reliquit. Aduenerunt etiam à terra Gotlandiæ (quam Birgerus in Daniam fugiens reliquerat) oratores, à quibus Magnus in tam tenera ætate Rex salutatus, prius potentissimus Princeps constitutus est, quàm illa intolerabilia onera, quæ boni Reges sustinent, cogitare potuisset. Magnus fit Rex Noruegiæ.

CAPVT II.

Accidit paulo pòst tempore Schoningianos sub grauissimam seruitutem Teutonicorum, & Holsatorum deuenisse: nec habebāt aliquam humani auxilij spem, cùm etiam Dani ab eisdem hostibus grauissimè uexarentur, ut nec suæ propriæ libertati consulere possent. Quocirca Schoningi, missis in Suetiam oratoribus, auxilium in tantis calamitatibus implorabāt, se, suamq; patriā (quemadmodum ab initio fuerat) regno Gothorum subijcientes. At Sueonum & Gothorum proceribus uisum est, nihil in eo difficili negotio facere, nisi Danorum Rex Christophorus, consentiente sui regni senatu, eandem Schoningorum, & Hallandorum, ac Blechingorum liberationem postularet. Qui cùm perpenderet impossibile esse, ut se, & Daniæ regnum tam acriter ab utroque latere impugnatum in libertatem uindicaret, consensit: immò per literas & nuntios rogabat, ut Schoningia cum Hallandia, & Blechingia ad regni Gothici coronam, à qua abstracta fuerat, restitueretur. Proinde Hemmingus Archiepiscopus Vpsa-

Schoningiani à Teutonibus grauissimè affliguntur.

Schoningi à Gothis & Suecis auxilium implorant.

Hemmingus archiepiscopus

Vpsalensis in Rěpub. patriæ uigilātissimus

lensis cum omnibus suis coëpiscopis se ad Vardbergū, terræ Hallandiæ *oppidum, in medio mensis* Nouembris *contulit: ibiq; summa prudentia usus, hostiles turmas, quæ iam illas terras penitus desolauerant, data eis ingenti pecunia, à calamitosorum ciuium capitibus amouit. Continuò nanque acceptis à Sueonibus & Gothis septuaginta millibus marcarum argenti puri ad graue pondus Coloniense, terras illas in manibus Sueonum & Gothorum reliquerunt. Præterea tenebantur eodem tempore Schoningi regno Sueonum in magna auri summa pro trecentis militibus, & ducentis equitibus à captiuitate redimendis.* Quo facto, Hēmingus Vpsalensis, & Petrus Lundensis *Archiepiscopi, unà cum cæteris* Pontificibus *&* Prælatis, *qui aderāt, plenamq; facultatem à* Danis *habebant, iudicabant, & declarabant, Schoningiam cum reliquis nominatis terris, omni uia iuris, adeoq; indissolubili pacto unitam esse debere regno* Gothiæ, *& de cætero perpetuis temporibus censenda esset regni* Gothiæ, *& non* Daniæ *pars, repositis terminis eiusdem regni* Gothiæ, *ut ab initio regnorum fuerant, in medio freto Eresundiano, quo* Daniæ *regnum ab Aquilonaribus terris, & regnis separatur.* Hanc *opem nisi tunc* Gothi *&* Sueones *Schoningianis præstitissent, futurum omnino fuisset, ut* Teutones *non solùm Schoningiam, sed totam* Daniam *occupassent.* Deinde *Archiepiscopus* Lundensis, *cæteriq;* Prælati *Schoningiani sese ad perpetuam fidelitatem regno* Gothiæ, *consentientibus* Danis, *astrinxerunt, omniaq; legitimo cōtractui necessaria, quæ apud bonos & fideles ualere solent, præstiterunt, quemadmodum literæ in archiuio ecclesiæ* Vpsalensis *reconditæ, & hic insertæ satis apertè demonstrant.*

Schoningia redimitur.

Petrus Archiepiscopus Lūdensis.

Schoningiani se et posteros suos Regibus, & regno Suetiæ perpetuo iureiurādo obligant.

SEQVVNTVR LITERAE DE REdemptione Schoningiæ.

VNiuersis præsentes literas inspecturis, Petrus Lundensis, & Hemmingus Vpsalensis diuina miseratione ecclesiarum Archiepiscopi, Petrus Lincopensis, Siggo Scarensis, Frenderus Strengenensis, Odgyslus Arosiensis, Henningus Aboënsis, & Boëtius Vexionensis ecclesiarum eadem miseratione Episcopi, Ioannes monasterij Sanctorum omnium in Lundis, Ragnaldus in Aluastro, Sueno in Hergede, Vinmarus de Varnhem, Andreas de Sinth, Folcho de Nouaualle, Michaël de Biackaskog, Henricus de Saba, N. de Thomatorp, & Andreas de Asylo Abbates, Petrus Dalbiensis, & Godefredus de Ekilstuna Priores, nec non capitula ecclesiarum Cathedralium, & conuentus monasteriorum prædictorum. Salutem in Domino sempiternam. Cùm regnum Suetiæ, & terra Schaniæ ita legaliter & indissolubiliter unita sint, & coniuncta, quòd unum de cætero regnum censeri debent perpetuis temporibus, ac unius Regis præsidio gubernari, sicut patentes literæ, & manifesta instrumenta super hoc ædita lucidius edocēt & declarant: nos unionem memoratam prompto & beneuolo amplexātes affectu, firmiter promittimus, quòd magnifico Principi domino nostro charissimo D. Magno Suetiæ, Noruegiæ, ac Schaniæ Regi illustri, suisq; successoribus & hæredibus, pro dicto regno Suetiæ & Schaniæ in unione præfata retinendo, necnon pro eodem cum suis iuribus, & iustitia contra omnem hominem defendendo, astabimus fideliter uerbis, factis, consilijs, & auxilijs, quantum possumus, iure ecclesiæ, ordine, & officio nostro saluis, habituri deinceps limites dicti regni Suetiæ, qui antè citra Schaniam tenebantur in ipso passagio Orasund, eosdemq; usque illuc unà cum alijs confinijs, & limitibus

Gothici regni limites in Orasund.

eiusdem regni Suetiæ & Schaniæ, ubicunque illud hostiliter inuadi contingat, cum omni fidelitate, & toto posse nostro uiriliter & unanimiter cum Dei adiutorio defensuri. Cæterùm reuoluentes sedulò in intimis cordis nostri, quàm plena sit periculis, & onusta dispendijs intestina dissensio, ea potissimùm, quæ solet multoties ex uacillatione regiminis prouenire: & tantis malis, quãtum Deus permiserit, prospicere circa regni regimen cupientes, firmiter promittimus, quòd inclytum domicellum Ericum filium dicti domini nostri Regis seniorem, iuxta consilium & uoluntatem eiusdem domini nostri, in Regem, & dominum nostrum supra dictum regnum Suetiæ & Schaniæ terras, prouincias, & insulas tributarias ad idem regnum pertinentes, omni quo decet honore, secundum debitam firmam, & consuetudinem ab antiquo iure in regno Suetiæ approbatam, in loco pro electione Regis deputato, unanimiter & concorditer eligemus, obligantes nos, & nostrum quemlibet extunc ad seruandũ sibi cum omni obediẽtia, fidelitate, seruitijs, homagijs, & fauore, prout ex debito ueri subditi tenẽtur domino suo facere, & uero Regi, saluo per omnia eidẽ domino nostro Regi Magno patri eius iure regendi ut prius, præcipiendi, ordinandi, ac statuendi toto tẽpore suo, quo superstes fuerit, circa nos subditos suos, & regni res, ac negotia, quæ pro commodo & utilitate ipsius regni uiderit expedire. Itẽ promittimus firmiter, ut prius, quòd si præfatum dominum nostrum Regem Magnum (quod Deus auertat) nobis uiuentibus migrare contigerit ab hac luce, inclytæ dominæ nostræ Blãcæ, & dicto domino nostro Regi Erico ad honorem, & seruitiũ in omnibus fideles erimus, eisq; in suis iuribus in Suetia & Schania fideliter astabimus, iuxta posse: & si idem Ericus Rex noster protunc minor annis fuerit, sibi & regno suo Sue-

tiæ

tiæ & Schaniæ iuxta consilium, consensum, & ordinationem nobiliorum eiusdem regni Suetiæ & Schaniæ, tutor indigena deputetur, & castra omnia, & regni munitiones cum eorundem consilio, & prouisione per indigenas gubernentur, donec eum ad legitimam ætatem Deus dederit peruenire. Si uerò dictum dominum nostrum Regem sine liberis existētibus decedere contingat, tunc alium de filijs domini nostri Regis prædicti Magni superuiuentibus, qui conuenientior & aptior habeatur, in Regem & dominū nostrum super antedictum regnum Suetiæ & Schaniæ, terrasq́; , prouincias, & insulas memoratas, & nullum alium ritè, & rationabiliter, ut cōuenit, eligemus. Item, si ipso domino nostro Erico Rege supradicto superstite, uel eius liberis existentibus, contingat dominum Haquinum fratrem eius, quem idem pater ipsorum dominus noster Rex Magnus regno suo Noruegiæ præficiendum duxerat, principatum, seu regnum regni Suetiæ & Schaniæ contra istud patris sui, & matris factum uelle usurpare, tunc eidem domicello Haquino totis uiribus resistemus: quod etiam proceres, & domini in regno Noruegiæ promiserant, quòd eidem domicello Haquino in nullo penitus consilium, auxilium, uel fauorem ministrabunt, quorum prætextu contra hanc cōstitutionem ueniat, uel contrauenire attentet in futurum. Similiter si cōtingat dominum nostrum Regem Ericum supradictum ad regnum Noruegiæ uelle se intrudere, domicello Haquino, & eius liberis existentibus pari modo promittimus, quòd in hoc facto ipsi domino nostro Regi Erico memorato nullatenus coadiutores erimus, aut fautores. Et si continget quòd uterq; dictorum fratrum, uel eorum alter contra præmissa [illegible]tris eorundem, & nostra facta uenire uoluerit, & alienigenarum, seu extraneorū ad hoc auxilium adduxe-

rit, & per hoc regnorum prædictorum aliquod hostiliter inuadere, seu subintrare attentauerit, extunc regnum utrunque, scilicet Noruegia, Suetia & Schania, unanimiter, & insimul totis uiribus, & posse huic eorũ uoluntati efficaciter resistere laborabit. Quodcunque regnorum prædictorum prius, uel pluries circa talia fuerit necessitatum, ad hoc finaliter, & intentè, ut eorum paterna tam prouida pacis, simul & concordiæ præordinatio in suis uiribus, & pleno robore irrefragabiliter perseueret. Et si memoratum dominum nostrum Regem Magnum plures contingat habere liberos, protunc promittimus, ut superius, quòd ipsorum quemlibet utriusque sexus in suo iure, & honore iuuabimus, prout ipsis, & eorum statui, conditioni, simul & sexui congruerit, & competit, secundum leges, & statuta regnorum prædictorum, tam Suetiæ & Schaniæ, quàm Noruegiæ, & iuxta consuetudines in eisdem regnis approbatas. Verùm si quis cuiuscunque conditionis, aut status contra præmissa, uel eorum aliquod in parte, uel in toto se opponere, aut ea annihilare, uel infringere quomodolibet nostris temporibus attentauerit, promittimus firmiter, sicut suprà, quòd eidem, quominus id efficiat, totis uiribus & posse nostro, uiriliter & unanimiter resistemus consilijs & auxilijs, quantũ possumus, iure ecclesiæ, ordine, & officio nostro saluis. Quamuis autem libera & spontanea uoluntate, ac affectanti animo huiusmodi negotium pro bono pacis fecisse dinoscimur, per hoc tamen iuribus, & cõsuetudinibus in regno Suetiæ & Schaniæ ab antiquo tempore de Regia electione obseruatis, in nullo penitus uolumus derogari, quin ad nos, & successores nostros Regum electio cum iuribus suis omnibus, post mortem dicti domini nostri Regis Erici, uel alterius domini nostri domini Magni filij, quẽ ipso domino nostro Erico

Rege

Rege prædicto sine liberis (quod absit) mortuo, in Regem (ut præfertur) eligemus, liberè reuertatur. Vt autem præmissa omnia, & eorum quodlibet maioris habeat roboris firmitatem, sigilla nostra præsentibus duximus apponenda. Datum Vardbergis anno domini MCCCXLIII. in octaua beati Martini Episcopi.

CAPVT III.

HAc igitur indulgentißima fortuna Magnus trium regnorum potentißimus moderator effectus, principium sui imperij gloriosum habebat, finem autem nimis difficilem, atque infortunatum. Quandiu enim prudentißimus regnorum gubernator Mathias Chetelmundi uiuebat, & unicuique, quod iustum & æquum erat, faciebat, nulla in regno discordia, nulla bellorum formido, neque ulla innocentum, & pacificorum hominum oppreßio usquam emersit. Interim Magnus consensu, & consilio procerum, præsertim Mathiæ gubernatoris, coniugem sibi ex Regio sanguine in Francia Blancam nomine accepit: ex qua pater factus est duorum filiorum, & trium filiarum. At sublato è uiuis Mathia, paulatim Magnus desijt esse uirtute, & probitate magnus. Cœpit enim comessationibus, delicijsq; magis, quàm Reipub. utilitatibus inseruire. Nec pati poterat consilia sapientum, qui ad uanitates se abiecerat perditæ iuuentutis: maiorem quippe rationem uoluptatis, quàm honestatis præ se ferre non erubuit. Factumq; est, ut quantum Rex à uirtutum officijs cessauit, tantum tota Respublica tenderet ad ruinam: & quantum erat imminutus numerus sapientum consiliariorum, tantum adauctus est numerus fatuorum: sub quibus tandem tota patria non modò periclitata, sed penitus desolata iacebat. Interim tamen uisum est Magno

Pacis officia.

Blanca Gallica uxor Magni Smeech.

Mathias Chetelmundi moritur.

Magnus à probitate degenerat.

Consiliarij tyrannorum.

Moscouitarum bellum. bellum contra schismaticos Moscouitas præparare. Quod cùm sanctissimæ uiduæ Birgittæ tunc in Suetia clarescenti compertum esset, fideliter, & ex diuina reuelatione eum admonere curauit, ut à suo exercitu eos milites amoueret, qui sibi alium belli finem, quàm publicam Christianæ plebis pacem proposuisse uiderentur, utpote qui magis rapinas, incendia, & urbium direptiones, quam uerum ueri Dei cultum ad schismaticas gentes extendere curarent: quod maximè de Teutonica & Danica militia Deum præmonuisse dicebat: eligeretq; in eorum locum Sueones & Gothos, qui nihil aliud ab hostibus, quàm licentiam malè faciendi auferrent. Sed imprudens Rex non solùm hanc, uerumetiam omnes alias reuelationes à Deo inspiratas contemnens, colluuiem ingentis, atque inconditæ militiæ secum trahens, primo insultu magnam Moscouiæ partem uictrice manu subiugauit, occupata eorum præcipua arce Pechense. Sed non deerat uaferrimis Moscouitis ingenium, quo hostium auaritiæ callidissimis promissis illuderent. Cùm enim intelligerent Regem nimia auri fame laborare, tantum auri & argenti se quantocyus allaturos spondebant, quantum ipse, & totus exercitus eius uix optare potuisset. Sed quid accidit? Credidit infelix Rex perfidissimis schismaticis, qui prius credere noluit Birgittæ mulieri sanctissimæ. Confestim igitur suæ temeritatis pœnas luens, uidit infinitam Moscorum, Tartarorum, & Lituanorum multitudinem aduolare, non aurum, aut argentum, sed ferrum in aculeos sagittarum conuersum afferre, & mortem inferre paratam.

Militia inutilis amouenda.

Magnus diuinarum reuelationum contemptor.

Moscouitæ superantur.

Moscouitarum fraus.

Ferrum pro auro affertur.

CAPVT

CAPVT IIII.

Itaque cùm ad extrema, & penè ineuitabilia pericula deductus esset, à solis Sueonibus, quos in postremo stipendio collocauerat, seruatus euasit. Hi enim magno labore, & non minore industria uicini fluminis meatum effodientes, Regem (quamuis malè meritum) à mille periculis non sine omnium admiratione eduxerunt. Qui uerò in præsidio arcis remanserant, à Moscouitis crudelissimo mortis genere affecti, trucidatiq; corruerunt: quorum casum ingratus Rex inter parua damna reputans, palàm ostendit, se maiorem turpissimorum histrionum, quàm fortissimorum uirorum æstimationem habere. Quippe morum similitudine turpibus amicitia adiunctus, prudentes, & sani consilij homines abiecit, factus enormium uitiorũ, & nefariæ libidinis portentum. Ea nanque flagitia relicto Reginæ toro commisit, quæ à uerecundo ingenio nequeãt nominari. Quæ enim scelera tam horrenda esse possunt, quæ non committuntur à Regibus & Principibus, quando relicto Dei timore, uilissimorum hominum consilijs se permittunt? Iusto igitur dolore Regina commota, coram Hemmingo Archiepiscopo Vpsalensi clàm cõqueritur, Regem uiolata matrimonij lege ad nefariæ libidinis consuetudinem se penitus contulisse.

Magnus periculum maximũ euasit.

Sueones à perfidis Moscouitis circũuenti trucidantur.

Magnus portentosa libidine inficitur.

Blanca Regina de sceleribus mariti apud Archiepiscopũ conqueritur.

CAPVT. V.

Quocirca Hemmingus suo officio satisfacturus, assumptis secum cõepiscopis suis, & quibusdam ex regni proceribus, Regem piè, paterneq; admonet, ut publicam suæ uitæ infamiam publica morum conuersatione castiget. Quæ quidem honestissima admonitio ita ab indurato Rege excepta est, ut nulla suæ Regiæ dignitatis, aut Pontificiæ autoritatis ratione habita, iuraret, se ince-

Magnus iusta admonitione deterior factus est.

ptæ uitæ institutum nequaquàm mutare uelle. Hoc pertinacis animi responso accepto, Pontifices, & cæteri Gothorum, Sueonumq; proceres formidabant, ne diuina indignatio ob tam horrenda Principis facinora in omnes eius subditos prouocata deseuiret. Proinde duos ipsius filios, Ericum Sueonum & Gothorum, Haquinum uerò Noruegiæ Reges, siue regni consortes constituunt, existimantes, quòd pater filiorum honorem, perinde ac propriā dignitatem æstimaturus esset, quemadmodum à principio æstimasse, & consensisse uidebatur. Sed ea erat in facinoroso Principe inconstantia, ut non longo pòst tempore filium Ericum à regni consortio amouere, & perdere conaretur. Quendam enim militem non solùm ducem, sed dominum totius regni constituens, edicto præcepit, ut Ericus non Rex, sed Dux uocaretur. Ericus autem auxilio procerum subnixus, arma in aduersarium ducem mouens, omnia castra, & ciuitates, & terras ab eo recuperauit, atque in Schoningiam abire coëgit. Cuius eiectionem Regina adeò graui animo tulit, ut Superos, & Acheronta pro eius reductione flectere cogitaret. Nam Valdemarum Danorum Regem celeriter accedens, promisit, ut si eundem ducem in pristinum statum, à quo deiectus fuerat, restitueret, ipsa protinus efficeret, ut Schoningia facilè, & sine armis ad coronam Daniæ rediret. Gratissima fuit astuto & auaro Regi Valdemaro tam grandis & insperata promissio. Sed cùm uoluntati Reginæ satisfacere conaretur, dux ille ab Erico impugnatus occiditur. Tunc Regina uehementi dolore afflicta, immò nouercali dolo affecta, apud Regem Magnum effecit, ut Ericus ad designatum diem compareret, perinde ac si de regnorum negotijs tractandum esset. Paruit autem Ericus ab utroque parente uocatus. Sed uenientem ita excepere parentes, ut tutius se ad tigrides, & quascunque immanes

Ericus & Haquinus Reges constituuntur.

Magnus in filiū Ericū deseuit.

Blanca Regina Schoningiam Danis prodidit.

Ericus Magni filium adulterinum ducem superat, & occidit.

immanes belluas, quàm ad eos contulisset. Nam à crudelissima matre toxico impetitus extinguitur, præfatus se ab eadem matre mortem accepisse, è qua uitam susceperat. Infamis profectò mulier, quæ potius ab extrema barbarie, quàm à regno Galliæ illuc peruenisset. Hanc enim omnium primam lego, quæ uenena apud nostros miscere docuisset. Sed diuinæ benignitati debemus, quòd nullas, aut certè paucissimas hactenus habuerit in nostris terris imitatrices.

Ericus à matre Blāca veneno extinguitur.

CAPVT VI.

Recuperatum igitur infami scelere regnum Magnus nihil prudentius, quàm antea administrabat. Enimuerò nobiliores regni proceres, qui incorruptam Erico fidem seruauerāt, graui odio insectatus est: illiq; uicissim sanguinarium Regem, qui eorum Regem tam nefarijs insidijs auferri permiserat, nequaquàm poterant non odisse; nec poterat eius contaminatissima uita, nisi in summo contemptu, & publico omnium odio uersari. Creuitq; indies ea ciuilis controuersia, usque ad præsentissimam totius Reipub. perniciem. Quod cùm Valdemarus Danorum Rex satis compertū habuisset, confestim Danicæ consuetudinis memor, cogitabat ea domestica Sueonum & Gothorum discordia ad aliquam eximiam Danici regni utilitatem uti. Primùm itaque missis literis, & legatis, Regem Magnum ad suas partes, & singularem amicitiam inclinare cōtendit. Nec sua spe frustratus, plura, quàm honestè sperare potuisset, assecutus est. Siquidē Magnus, uisis dulcissimis literis, & magnificis promissis Valdemari, quiescere non potuit, donec ad eius colloquiū in terram Schoningiæ descenderet: ubi ab ipso tam blandis obsequijs, & suauissimis colloquijs exceptus est, ut putaret se in sinum indul-

Magnus recuperato regno crudelior euasit.

Valdemarus Danus Rex Sueonum discordia utitur.

Magnus Rex Blanditi nomē assequutus.

gentißimæ matris rediisse. Valdemarus enim ita egregiis uerbis ipsum lactabat, ut Magnus in omne reliquum tempus, Blanditus, & Lactatus per conuitium uocaretur. Quippe tam effœminatè se geßit, ut omnem Gothicam seueritatem penitus abieciſſe uideretur. Nec dubitabat plus fidei apud unum blandiloquum Danum reponere, quàm apud omnes Gothorum & Sueonum proceres, quorum sudore, & sanguine factus fuerat tot terrarum & regnorum Princeps: immò abiecta omni erga patriam charitate, cum illo Rege in propriorum regnorum desolationem omnino consensit, factus suorum subditorum insignis hostis, prædo, & proditor. Enimuerò illarum literarum exemplaria, quibus terrarum Schoningiæ, Hallandiæ, Blechingiæ liberatio, uel redemptio inserta erat, spontè, & liberè in manus tam insignis hostis aßignare non erubuit, nihil ab eò pro tam ingenti argenti summa reposcens, nisi quòd toto studio conaretur Suetici regni procères, à quibus pro suis enormibus sceleribus tam liberè reprehensus fuerat, opprimere, & in abiectam aliquam conditionem redigere: propter quod si Valdemarus æquam mercedem ex terra Schoningiæ non haberet, permitteret etiam illi duas optimas insulas, Elandiam & Gotlandiam, quæ semper fuerant regnis Gothiæ & Suetiæ obedientißimæ, diripiendas & desolãdas. Hic meritò & iustè exclamare possem: O insensate, & dire tyranne, nimis ingenti pretio duros carnifices in capita tuorum fidelißimorum ciuium conducis.

Magnus proprij regni traditor, & suorũ carnifex efficitur.

Exclamatio in tyrannum.

CAPVT VII.

Germaniæ ciuitates hostilia nunciant Valdemaro Danorum Regi.

Commouit ea Gotlandiæ deuastatio omnes Germaniæ ciuitates, præsertim illas septuaginta capitales, quæ mißis legatis hostilia Valdemaro, ob direptum eorum insigne

insigne emporium Visbycense, nuntiabant. Sed iam Valdemarus ob confœderationem, quam cum Magno inierat, audacior effectus, earum legationem quibusdam ludicris uerbis reiecit, & cõtempsit, sumpta responsione ex septuaginta anseribus, quibus principes, & totidem gallinis, quibus imbelliam ciuitatum denotare uolebat. Quam quidem responsionẽ Dani etiam hodie magno applausu extollunt. Nec minus, immò maximè commoti fuerunt omnes Suetiæ incolæ, considerantes suum Regem Magnum omnia temerè, & nihil prudenter agere, totoq; studio in suorum subditorum exterminium ferri. Quocirca Pontifices, & proceres filium Regis Haquinum adhortantur, ut desolatæ patriæ misereatur, prouideatq;, ne tam ipse, quàm pater eius ex toto imperio, citius quàm credi poßit, amoueantur. Persuasus igitur Haquinus tantorum uirorum autoritate, & consilio, patrem in ecclesia maiore ciuitatis Calmarnensis captiuat, atq; in arce eiusdem ciuitatis custodiri fecit. Quo facto, principes optimè consolati, suadebant Haquino, ut imperium à patris tyrannide liberatum ita confirmaret, ut accepta ex Holsatia coniuge, sese aduersus futuras hostium insidias Holsatica affinitate præmuniret. Paruit Haquinus optimè suadentibus proceribus, legatosq;, qui sponsam Elizabetham Henrici Holsatiæ comitis germanam adducerẽt, expediuit. Intereà tamen, cùm illi impositam prouinciam diligenter prosequerentur, Haquinus patrem à captiuitate absoluit, absolutumq; quocunq; uellet abire permisit. Confestim igitur Magnus ad suauißimum amicum suum Valdemarum Danum acceßit, effecitq;, ut eius filia Margareta Haquino desponsaretur, insidiæq; in mari, & terra ponerentur, quibus legati pridem in Holsatiã misi interciperentur. Quæ omnia, ut Sueonibus erant nimis odiosa, ita Valdemaro gratißima, & iucunda. Statimq; filiam Haqui

Magnus ab Haquino filio captiuatur.

Magnus à captiuitate liberatur.

Haquino Margareta desponsatur.

Sueonum legati à Valdemaro Dano captiuantur.

no despondit, & proceres ex Holsatia cum nouella sponsa ad Suetiam per mare regredientes comprehendit, comprehensosq; multis contumelijs affecit, & hinc inde per arces regni Daniæ custodiendos distribuit. Cuius rei indignitate uehementer commotus est dux Albertus Magnopolensis, qui Regis Magni sororem Euphemiam habebat: eratq; eidem uirgini ex Holsatia ductæ proximo consanguinitatis gradu cõiunctus. Proinde instantißimis precibus apud Valdemarũ egit, ut Sueonum proceres, illustrißimamq; uirginem libertati restitutos abire pateretur.

CAPVT VIII.

Albertus dux Magnopolẽsis Sueonum legatos à captiuitate Danica liberat.

Sed cùm precibus nihil effici posse uidebat, armatam classem Daniæ litoribus imponit, totisq; quatuordecim septimanis ferro, flammaq; Danicas insulas deuastauit, donec Valdemarus captiuos sequenti cap. nominatos, ad naues ducis aßignaret. Qui mox à duce in Suetiam abire permißi, non patriam, sed exilium intrauerunt. Iam enim Magnus à Valdemaro persuasus, non solùm illos, sed plerosq; alios præcipuos Gothorum, & Sueonum proceres omnino proscribendos decreuerat: in quorum numero non postremum locum habebat Magnus Store, ex Gyltharum familia in Vesgothia oriundus: quem meum in paterna linea atauum agnosco. Hic ut erat patriæ suæ amantior, ita à tyranno maiorem persecutionem sustinebat. Causa autem ob quam tam illustres uiri proscribebantur, nulla alia erat, nisi quia Regem à perditis moribus ad uitam Regia maiestate dignam reuocare conabantur. Hi igitur uigintiquatuor erant, qui tyrannide Magni à patria expulsi, primò insulam Gotlandiæ adierunt, deinde peracta hyeme ad ducem Magnopolensem se conferentes, in primis se excusare cœperunt, quòd illustrißimæ uirgini ex Holsatia adductæ,

Magnus nobiles proceres proscribit.

Tyrannos admonere est operam perdere.

Sueones proscripti ducem Magnopolensem adeunt.

adductæ, non tam fœliciter successerat, quemadmodum ab ipsis, & omnibus bonis magno desiderio fuisset optatum. Quorum excusationem optimus Princeps benignè admittens, respondit, eis non esse imputandũ, quod aliena culpa est cõmissum. Deinde ipsis bene sperare, & in sua terra manere iussis, de omnibus uitæ necessarijs liberalißimè, & ad plures annos prouidit. Intereà tamen summũ studiũ apud Magnum tum per literas, tum per nuntios adhibuerunt, ut suorum iuramentorũ, & promissorum memor, melius terris, & populis sibi subiectis consuleret, terramq; Schoningiæ ad Gothici regni unitatem reuocaret: nec putaret Regiæ honestati conuenire, auulsas regni partes in eorum potestatem transferre, à quibus mala sæpißimè, bona autem nunquàm, aut rarißimè rependi consueuerunt. Præterea dux Magnopolensis summã diligentiam apud Magnũ adhibuit, ut tot, talesq; proceres de patria optimè meritos, in pristinã gratiam assumeret, eorumq; cõsilijs potius, quàm aliorũ de negotijs regni minus expertorũ uteretur. Sed erat inane, & uacuũ, quicquid apud Principẽ omnis humanitatis expertẽ agebatur, maximè talem, qui sine ratione, & lege uiueret, ac regeret, ut omnium, præsertim fidelium subditorum uitam euerteret, aut perderet libertatem.

Suecones proscripti tyrannum sui officij admonent.

Magni stupida pertinacia.

CAPVT IX.

Tandem postquàm aduertissent eum nullo obsequio, nullis precibus, nullisq; ingenijs mitigari posse, ad nouißima consilia conuersi, apertas ei literas miserũt, quibus significabant, se post ea tempora eius gratiam, aut amicitiã minimè curaturos, sed efficacius quò possent in ipsius destitutionẽ cooperaturos. Et ne tantũ minis potentes esse uiderentur, confestim Albertũ eiusdem ducis Magnopolensis filiũ natu maiorem, ipsius Magni Regis ex sorore nepotem, in Regem Suetiæ elegerunt. Crantzius tamen causam

Suecones proscripti Magnum diffidantes, Albertum in Regem eligunt.

potißimam huius electionis eam fuisse affirmat, quòd Magnus inter dotalia pacta cum Henrico Holsatiæ duce ita conuenisset, ut si ipse Magnus coniugium Haquini filij sui cum sorore germana Henrici detrectaret, mox regnum Suetiæ ad Henricum, uel quē ipse Henricus uellet, translatum esset, omnesq; proceres à iureiurando, quod Magno præstiterant, absoluti, & ipsi Henrico obligati censerentur. Qui demum ab Henrico ad Albertum (cuius filiam nuper duxerat) mißi, filium eius Albertum in Regem elegerunt. Erant autem inter hos electores duo præcipui Pontifices, unus Lincopensis Nicolaus regni Archicamerarius, alter Vexionensis proximus regni consiliarius, Dominus Carolus de Topta regni Marscalcus, Nicolaus Sture Dapifer, Ericus Caroli Camerarius, equestri dignitate insignes, cum non paucis eiusdem regni proceribus, Albertum fortißima classe subnixū assumentes, nauigationemq; ex Varnæ fluminis per Rostochium labentis ostio instituentes, ad insulam Gotlandiæ primò applicuerunt, effeceruntq;, ut omnes eius incolæ eidem, perinde ac legitimo, & indubitato Gothorum Regi, obedientiam, fidelitatemq; præstarent. Deinde eum usq; ad Stocholmiam Sueonum regiam deducentes, prompto omnium consensu recipiuntur, abhorrentibus cunctis Magni ignauiam, & intolerabilem in omnes ordines tyrannidem. Tum Pontificum, & senatorum regni edicto tam nobiles, quàm plebeiæ multitudinis nuntij ex uniuerso Gothorum, & Sueonum imperio ad ciuitatem Stocholmensem conuocantur: ipsiq; Regi Magno, si suam causam ex æquo, & iusto defendere uellet, plena facultas est concessa. Sed eo non comparente, nec aliquo pro eo respondere uolente, lectæ sunt contra eum in publico regni consistorio grauißimæ querelæ, uidelicet, quòd esset abominādis criminibus notoriè infectus, atq; in eis ita obstinatus,

Sueonum nomina qui proscripti erant.

Gotlandi Sueonum primi Albertū Regem assumunt.

Holmiæ comitia instituuntur pro amouendo Magno.

Querela contra Magnum grauißima.

stinatus, ut nec fidem Christianam, nec Catholicae Ecclesiae autoritatem in aliquo aestimaret, eò deterior Ethnicis, & barbaris principibus factus, quò diuina maiestate, & sapientia contempta, sese (Deo resistens) pariter & regnum suum iusto regimine destitutum subijceret inopinatae calamitati: idq; iusto uindice Deo factum est, ut qui uellet alios in praecipites casus, ruinamq; emittere, ipsi certum foret pariformiter interire. Praetereà iuramenta, quae in sua coronatione ex more regni fecerat, non solùm multipliciter uiolauerat, sed pro ioco, & ludo reputauerat: terras regni pro sua uoluntate ad manus hostium tradere, inter egregia facinora duxerat: subiectos populos omni uexationis genere molestare, nec ullum finem tributis, & oneribus imponere, ad Regiam gloriam spectare asseruerat. Insuper nec iudicijs, nec legibus alicubi in toto regno ullum uestigium reliquerat: immò non secus ac publicus regni hostis, ad se omnium ciuium fortunas, nulla iustitiae, aut aequitatis ratione babita, passim transtulerat. Quocirca totius senatus autoritate iudicatus est ipso nomine Regio indignus: omnesq; regnorum Gothiae, & Suetiae incolae, ab eius obedientia senatus decreto absoluti. Deinde amoto à regni administratione Magno, proceres ipsi, ne in alienam familiam Regia dignitas translata uideretur, eiusdem Magni ex sorore nepotem Albertum in Regio solio collocauerunt. Haquinū uerò similiter ut patrē, quia eius sceleribus plus, quàm patriae fauerat, praeterierunt.

Magnus ut publicus praedo habitus est.
Magnus ab honore Regio deponitur.

CAPVT X.

Albertus 135. Rex internus.
Anno 1363.
Albertus Magno concordiam offert.

Albertus igitur anno Christi M CCCLXIII. Gothiae & Suetiae Rex creatus, in eam liberalem concordiam cum Magno consensit, ut ei tantam regni partem permitteret, quantá ad honestum statum eius conseruan-

dum satis idonea uideretur. Sed non æqua gratitudine Magnus Alberti liberalitatem compensabat. Nam cùm Albertus grauibus prælijs in Finlandia contra eius terræ incolas implicaretur, Magnus filij Haquini Noruegiani, & Valdemari Danici Regis auxilio fretus, ingentem exercitum tam ex Gothis sibi subiectis, quàm ex Danis, & Noruegianis contraxit: eoq; suffultus ex Gothia in Suetiã bellum transferre cõtendit, præfatus se aut totam Suetiam recuperare, aut tota omnino carere uelle. Nec Sueones suæ fidei erga Albertum præstitæ immemores, copias undiq; colligunt, & uenienti Magno circa pontem Osteni, non longè ab oppido Enecopensi occurrunt: fitq; atrox, & cruenta pugna: quæ etiam non minus impia, & crudelis erat. Nam ex utraq; parte Sueones pertinacissimè pugnantes, nec parentibus, nec amicis obuiàm uenientibus pepercerũt. Tandem uictoria ipsum Magnum iam ter quaterq; infelicem deserens, ad partes Alberti aduolauit. Quod considerans Haquinus filius, dissipato post tergum ponte, in Noruegiam saluus euasit, patre interim in miserrimam captiuitatis sortem deducto. Nam Albertus exprobrata prius tam insigni eius ingratitudine, ipsum in arce Stocholmensi toto septennio inclusit, donec filius eius Haquinus, collecto ex tota Noruegia exercitu, Vestrogothiam, ac Ostrogothiã deuastando, usq; ad Stocholmiam perueniret, ipsumq; ab illa dura, & diuturna captiuitate faceret relaxari, resignatis in manus Alberti arcibus, quæ hactenus fuerant pro Magno cõseruatæ. Liberatũ itaq; patrem Haquinus secum in Noruegiam perduxit: ubi residuum infelicis uitæ suæ tempus absoluens, tandem infeliciore fato in aquis Bolmfiord submersus interijt: de quo quid rectius dixerim, nisi quòd melius illi fuisset, si aratro, & nõ sceptro genitus fuisset? Tunc enim sine tanta infamiæ nota corpus, & sui nominis memoriam

Magnus ad pertinaciam versus, bellum Sueciæ infert.

Magnus vincitur, & Haquinus fugit in Noruegiam.

Magnus toto septennio captiuus detinetur.

Magnus à captiuitate liberatur.

Magni Regis mors.

riam eodem tumulo obruisset, nec modò post tot secula foetorem nominis eius sentiremus. Deinde Haquino defuncto, successit in regno Noruegiæ eius uxor Margareta, Valdemari Danorum Regis filia: mortuoq; patre etiam Daniam Noruegiano regno coniunxit. Margareta Noruegiæ Regina.

CAPVT XI.

Albertus igitur mortuo Magno in imperio confirmatus ad multos annos regnauit: & interim solenni, ac Regio instructus apparatu, in Magnopolim suam enauigauit: ibiq; curiā indicit in urbe Vismaria cunctis principibus Germaniæ inferioris. Cōfluxerat quicquid erat nobilitatis ab Hercinijs montibus usq; ad mare, Marchiones, Duces, Comites, & quicquid ubiq; erat præcipuum. Et primùm quidem ratio habita est in cōsilio, ut pax & tranquillitas inter omnes seruaretur: inde cōuiuijs, & tripudijs indultum est. Hastiludia, choreæ, militares & fœminei plausus, diuersaq; musicorum genera ubiq; personabant: non erat qui tristium rerum ullam memoriam faceret: omnia in pompis, & magnificis apparatibus, ac multiplici principum, & dominarū honore agebātur. Quibus peractis, Albertus maxima Teutonum multitudine comitatus, classeq; instructißima uectus ad Suetiam remeauit. Sed erant in eo comitatu nimis multi, qui ad sempiternā Regis Alberti perniciem adducti uidebantur. Tales enim se in consilijs erga regem, & in conuersatione erga incolas præstiterūt, ut ab inimicis Alberti in eius familiā intrusi uiderentur. Quippe sub prætextu aßiduorū obsequiorū, breui tempore effecerunt, ut Rex ab incolis, & incolæ à Rege penitus dissentirent, omnemq; amorē, & gratiā, quā Suecones à principio in Albertum ostenderant, publico odio cōmutarent. Cùm enim ad utilitatē, honestatemq; Alberti spectasset, ut Sueo-

Albertus in regno confirmatus Magnopolim adit.

Vismariana comitia.

Albertus in Suetiam reuertitur.

Tyrannorū serui & consiliarij pessimi.

Sueones ab Alberto contemnuntur.

num proceres in summa eius gratia, quem tot uitæ periculis in regni solio collocauerant, uersarentur, atq; ex ipsorum consilio omnia Reipub. negotia iudicaret: hi tamen extranei homines, rerum Gothicarum penitus ignari, eò Regem perfidißimis consilijs abduxerunt, ut nulla publica negotia per regni senatores, sed omnia per priuata suorum Teutonum *iudicia decerneret, & exequeretur: castra omnia, & munitiora loca, officiaq; publica suis* Teutonicis *aßignaret.* Prætereà Sueones, & Gothi *suas causas coram* Rege, *uel eius iudicibus dicturi, cachinnis, & improperijs, immò non rarò uerberibus excipiebantur, atq; sine omni consolatione reijciebantur. Nobilißimæ quoq; uirgines, & uiduæ, sæpè in extraneorum, & indignißimorum coniugium consentire cogebantur: quos etiam* Albertus *suos consanguineos appellauit, ut digni haberētur illustrißimo matrimonio decorari. De quibus posteà compertū erat, quòd essent cerdonum, & uilium hominum filij.*

Sueci causas suas dicturi cachinnis & verberibus reijciebantur.

Albertus illustriss. fœminas cogit filijs cerdonū nubere.

CAPVT XII.

INtereà regni proceres non secus ac uilia mancipia æstimati, prædia, & poßeßiones suas uenditabant, ut Regi in bellicis negotijs, quæ continuè contra Danos promouit, inseruirent. Tributa *quoq;, quæ ijdem imprudentes Regis consiliarij sine intermißione incolis imponebant, grauißima, & intolerabilia erant, nullumq; finem habebāt: uidenturq; Sueticæ historiæ magno consensu affirmare, quòd nunquàm anteà à principio regni tanta fuisset uiolentia in* Sueones *irrogata, quantam sub hoc* Alberto *sustinuerunt: quod non personæ eius, sed perfidißimis consiliarijs eius iustius ascripserim: qui cùm possent sua marsupia infarcire, & maxima munera suis cognatis transmittere, nihil prorsus curabant, an Rex gloriosus, an infamis remaneret. Tandem*

Albertus in Sueos intolerabilis.

dem postquàm talium hominum tyrannide ita euacuatum esset regnũ, quod anteà fortunatißimũ fuerat, ut nusquàm alicuius auri, uel argenti uestigium appareret, coactus est Rex uim & uiolentiã suis subditis inferre, quos tenebatur ab omni aliorum ui, atq; iniuria liberos conseruare. Contractis siquidem ad publica comitia Pontificibus, proceribus, & omnibus, qui in regno prædia poßidebant, quodlibet tertium prædium ab eis pro sua curia sustentanda postulabat, statimq; sine consensu possessorum omnia, quæ uoluit, nullo seruato numero, occupauit. Ob quam quidem intolerabilem uiolentiam Magnus Store atauus meus iterum exul effectus est: & quemadmodum olim ab iniquo Rege Magno Smeech in numero XXIIII. procerum (quorum superius memini) proscriptus fuerat, atq; in Magnopolim discesserat, ita nunc nonnullis regni nobilioribus sociatus in Prußiã à facie crudelis Alberti euasit: ubi à Prussiæ Magistro, & ordine Teutonicorum, totius insulæ Gotlandiæ, quam consensu Alberti obtinebant, præfecturã assecutus est: in qua non multis annis superuiuens, in fata concessit. Hanc igitur Alberti temeritatem, siue tyrannidem cùm Noruegiæ, & Daniæ Regina Margareta Regis Haquini relicta comperisset, mox suorum prudentum consilio usa, nuntios, & literas quantocyus, & quàm occultißimè ad Sueonũ proceres mittere curauit, quibus eos diligenter, & aßiduè monebat, ut pristinæ libertatis memores, nequaquã paterẽtur, se ab hominibus Teutonicis tam iniustè opprimi, & ad ignominiosam seruitutẽ redactos cõculcari: sed se uiros ad arma natos meminerint, cogitarentq;, honestius esse gloriosa morte occumbere, quàm seruituti, turpitudiniq; succumbere: nec dubitarẽt, quin ipsa eos à præsenti tyrannorum iugo potenter, & celeriter eriperet, si eam in regni Principem assumere uellent, quemadmodum

Albertus ex Suetia omnẽ thesaurũ corrasit.

Albertus tertiũ prædium postulat.

Proscriptio nobilium.

Margareta Regina regnum Suetiæ ambit.

maritus eius uerus Suetici regni hæres ante mortem declaratus fuisset. Audiuerunt quidem Sueonum proceres has Margaretæ exhortationes, sed plenam eis fidem adhibere nequiuerunt, in recenti memoria habentes, quomodo pater eius Valdemarus non parum cooperatus fuisset præsenti eorum infelicitati. Quocirca omnia extrema prius sustinenda esse, quàm filiam malè meriti Principis in Reginam assumere uellent. Sunt tamen nõnulli inter eos reperti, qui quoduis aliud, quàm præsentẽ rerum statum se pati posse putabant. Proinde relictis prædijs, & possessionibus, sese ad eam uelocius, quàm felicius contulerunt. Albertus enim omnibus eorũ bonis fisco adiudicatis, nõ solùm in eos, sed in eorum cognatos, & amicos seueritatem suam exercebat. Secutumq; est domesticum, & atrox bellum inter Regem, & totam regni nobilitatem, quo tam Regis, quàm procerum uires uehementer extenuatæ fuerunt.

Sueci Danicam Reginã auersantur.

Sueonũ pars ad Margaretã deficit.

Domesticũ bellum inter Albertũ & Suecos.

CAPVT XIII.

INterim uerò, dum Albertus ea domestica, & periculosa discordia laboraret, essetq; omnibus opibus penitus exhaustus, permisit sibi à suis imprudentissimis consiliarijs persuaderi, ut potentissimæ Reginæ Margaretæ (quæ iam Danicũ regnum Noruegiano coniunxerat) bellum indiceret. Ad cuius executionẽ cùm plurima pecunia indigeret, insulam Gotlandiæ, Gothici regni partẽ, fratribus ordinis Teutonicorũ tunc in Prussia regnantibus, pro uiginti millibus duplorum ducatorum impignerauit. Sed Gothi, & Sueones summum dedecus existimantes, tam præclaram insulam à suo corpore auulsam esse, facta per singula ciuium capita contributione, ipsam posteà redemerunt, & quandiu concordes erant, retinuerunt. Ea igitur pecunia à Prutenico ordine accepta, Albertus magnum ex Saxonibus

Albertus bellũ sumit contra Margaretam.

Gotlandia Prutenis uẽditur, & per Suecos redimitur.

Alberti apparatus bellicus.

bus, & Holsaticis, ac suis Magnopolensibus exercitũ comparauit. Nec contentus erat gregarios milites in suam militiam conscripsisse, sed duces, comites, barones sibi ex Germania associans, uisus est aureo hamo piscari uelle. Enimuerò inter cæteros principes, qui se in eius militiã contulerãt, fuere dux Stagardiæ, comes Rupinensis, & comes Holsatiæ: quorũ auxilio subnixus, putabat se de omnibus inimicis suis, etiã potentissimis, triumphum reportare posse. Sed deerat ei fauor, & auxilium propriorum subditorũ, quorum uirtute omnes aduersarias uirtutes procul dubio facilè superasset. Proinde experiri cogebatur, longè aliud ad principum felicitatẽ requiri, quàm magnifica assentatorũ uerba in conclaui audire. Cùm enim annus à nato Christo MCCCLXXXVIII. ageretur, prævalidum exercitum ex Suetia in Vestrogothiam deduxit. Sed non dormierũt illi, contra quos tanta uis auri, & argenti in militare stipendiũ erogabatur. Margareta enim fœmineo sexui uirilem animum inserens, nullas prudentiæ partes ad imminẽs bellum prosperè gerendum necessarias omisit, à prudentibus consilia solicitè perquisiuit: expertis, & in re militari diu uersatis totam gerendi belli summam cõmisit: magnifica stipendia omnibus fideliter certantibus promisit, præfata se nihil enixius intendere, quàm quòd Christianus populus duro tyrannorũ iugo nimis diu oppressus, in pristinã libertatẽ restituatur. Verùm quãuis militia ipsius, & fortissimæ militum copiæ, optimusq; in exercitu ordo, & obsequendi promptitudo, certam uictoriã ei polliceri uiderentur, attamen maiorem, & certiorem spem ex illa pertinaci discordia inter Albertum, & subditos eius dudum suborta concepit, sciens nullum Regem diu, & feliciter apud Suecones, & Gothos uiuere posse, nisi qui populari fauore, & auxilio conseruetur. A quo cùm Albertus, ob suorũ consiliario-

Dux Stagardiæ
Comes Rupinensis.
Comes Holsatiæ.

Tyrannorũ consiliarij.

Anno Christi 1388. bellũ Alberti in Vestrogothia.

Margaretæ prudentia in administrando bello.

Albertus à suis ob tyrannidẽ deseritur, & captiuatur.

Suecones Regem volunt popularem.

rum seueritatem, pridem excidisset, nihil dubitabat, quin à suis desertus facilè ab externo hoste uinceretur. Ad bellum igitur atrox, & cruentum, ac pertinacissimum, in Falonia Vestrogothorũ terra, in die Matthæi Apostoli uterq; exercitus deuenit: certatumq; est diu, & acriter, donec uictoria, relictis Alberti partibus, ad Reginam inclinaretur. Tum ipse Rex cũ Erico filio, & cæteris principibus, quos secum in pugnam duxerat, captiuatur, & ad Reginam in arcem Bohuß (quæ est inter Vestrogothos, & Noruegianos limitanea) deportatus, arctæ custodiæ per totum sequens septennium unà cum filio mancipatur. Aßignatur autem locus carceris eius in arce Lindholm in terra Schoningianorũ. Duces uerò, & comites, ac proceres, data ingenti pecuniæ summa, relaxari iubentur.

Bellum cruentũ in Falonia Vestrogothorum.

Albertus captiuatur cum filio, et principibus.

CAPVT XIIII.

Caeterum captiuato Alberto, suborta est inter Gothos, & Sueones domestica, & periculosa discordia, quibusdam asserentibus, ad noui Regis electionem properandum esse, aut Margaretam regno præficiendam. Alij uerò (quorũ sententia præualuit) constanter affirmabant, minimè honestum esse, Regi captiuo successorem assumere, quousq; diligentius eius causa examinaretur. Quocirca utrunq; regnum, Gothorum & Sueonum, toto septennio, quo Albertus captiuus detinebatur, Rege carens, infinitis calamitatibus ob domesticam dissensionem laborabat, donec ipse Albertus (teste Crantzio) Sueonibus scripsit, gratiasq; egit de fide ad extremum impleta: semper illi fuisse in animo uitam efflare, quàm ab illis discedere: necdum potuisse spem ad illos aliquando meliore fortuna redeundi: nunc tempori cedendum, & neceßitati. Quando non est altera uia perueniendi ad id, quod quæritur, tradant se Regi-

Sueones & Gothi de eligendo Rege dissentiunt.

Albertus Sueones à fidelitate absoluit.

ginæ Margaretæ impræsentiarum, meliora futura tempora expectaturi, quando illos non pœnitebit seruatæ ad finem fidei. Intereà uerò nullo existente Rege, qui inter dissidentes iudicaret, Suecones Teutonicis, Teutonici rursum Sueconibus captiuitatem Regis Alberti improperant. Teutonici nanq;, præsertim qui Magnopolenses erant, & qui Stocholmenses ciues erant, affirmabant ad Sueonum fidem spectasse, Regem à captiuitate præseruasse, aut captiuatum in libertatem restituere. Quibus illi responderunt, se nec consilium, nec consensum suscipiendi belli præstitisse, immò nec semel in consilium uocatos fuisse. Proinde quorum temeritate Rex corruerat, eorum opera, & prudentia ad amissam fœlicitatem restituendus esset, maximè cùm tota Sueticæ regni nobilitas per eius quæstores tantum extenuata esset, ut suæ ipsius libertati consulere nequiret. Sed quicquid Suecones pro sua iusta defensione adducebant, ita ab aduersa parte acceptum fuit, ut culpa malignorum consiliariorum, quibus Albertus seductus fuerat, ad innocentes patriæ incolas, præsertim nobiles trãsferretur, eoq; breui deueniretur, ut totus ducatus Magnopolensis, adiuuantibus Germaniæ principibus, grauißima bella in totam Sueciam, sicut in Daniam, & Noruegiam ob captiuitatem Alberti molirentur. Sed cùm reliqua regna sub Margareta Principe fortißimè se tuerẽtur, et Suetia Regiũ præsidium nõ haberet, atq; ob præterita bella penitus extenuata esset, totam Teutonici belli molem in se conuersam experiebatur. Cursitabant enim Magnopolenses per totum regnum nullo resistente, uicosq;, & oppida, ac ciuitates, & quicquid obuium erat, incendio, direptionibus, & cædibus deuastabant. Accidit intereà ingentem incolarum multitudinem circa uillam, & ecclesiam Tillinge congregari, ut se, & patriã à tanta uiolentia liberaret: ac dum sine prin

Suecones cũ Teutonicis dissentiunt.

Consiliarij pessimi suam culpam deriuant in innocentes.

Magnopolenses bellum in Septentrionales parant.

Sueonum grauis ruina.

Teutonum crudelitas in Suecos.

Tillinge.

cipe, & sine ordine rem difficilem aggrederetur, circũuenta ab hostibus superatur, & dißipatur. Estq; ab eo euentu nomen loco inditum, ut Mons rusticorũ usq; in præsentem diem appellaretur. Sunt quoq; aliæ quàm plurimæ, & abominandæ iniuriæ Suetiæ incolis per ea tempora à Teutonicis irrogatæ, quas ob rei indignitatem, & horrorem prudens, & sciens prætereo: attamen illam crudelißimam combustionem optimorum ciuium, quam Stocholmiæ perpetrarunt, silere non possum.

Mons rusticorũ.

CAPVT XV.

Stocholmiæ emporij descriptio.

Est autem Stocholmia emporiũ regni Suetiæ celeberrimum, in quod ex omni gente, & natione, maximè autem ex Germania inferiori ciues conscribi consueuerũt: & inter eos non rarò miscentur illi, qui uel ob æs alienum, uel turpe aliquod facinus in sua patria nequeant cõmorari. Hi crescentibus diuitijs, solent sæpe naturam, quam paupertas occultauerat, aperire, & patriæ, à qua benigna hospitalitate excepti fuerant, extremã moliri perniciem, maximè quando Principem talem assequuntur, sub quo omne libitum licitum esse putauerint. Tales igitur Teutones in ciuitate Stocholmensi tempore Regis Alberti centum septuaginta inuenti fuerunt, qui occulta conspiratione colligati, se Cucullatos fratres appellitabant: creuitq; posteà eorum numerus ultra mille quingentos. Horũ studium præcipuũ erat, coniectis in Sueones, & indigenas conuitijs, ad rixas, & lites prouocare, ut demũ apud Regem delatos uita, aut fortunis spoliarent. Nec paruus erat numerus illorum ciuium, quos tali, tamq; maligno ingenio perdiderunt. Sunt enim Sueones ad uerbales iniurias omnium mortalium impatientißimi: confestim enim iniuriosa uerba uerberibus compensare solent. Origo autem & fomentum tam impacabilis

Externorum ciuium ingratitudo.

Cucullati fratres 170.

Cucullatorũ studium erat in Sueones cõuitia ingerere.

Sueones impatientißimi ad iniurias verbales.

cabilis odij, ex nullo alio surrexit, nisi ex commercijs, quorum lucra alienigenæ ad se solos transferre nitebantur, nulla facta æstimatione reliquorum ciuium, quibus maior, aut certè æqualis Reipublicæ cura incumbebat. Erant autem inter cæteros Suetici generis mercatores centum septuaginta, qui non solùm magnitudine diuitiarum, sed summa morum honestate maximam sibi inter Suecones autoritatem comparauerāt. Hos totidem illi cucullati in libello designatos Regi Alberto occultè deferebāt, asserētes, nisi ipsi quantocyus è medio uiuorum tollerentur, actum omnino esset de Teutonico nomine in ea ciuitate. Tum Albertus examinata quàm diligenter, & prudenter suorum Teutonū intentione, inuenit eos omnia querelarum capita ex calumnijs congessisse, nulloq; iure contra Sueonum uitam, aut fortunas procedi posse. Quocirca contractis concione actoribus, ostendit nequaquàm decere, uel expedire, ut innocentes ciues ad mortem aut tormenta rapiantur, contra quos nulla legitima accusatio hactenus fuerat instituta, quin potius habenda esset Germanicæ nationis ratio, & honestas, simulq; perpendendum fuerit, quanta tragœdia ad posteros transmitteretur, quando in huius terræ acta relatum inueniretur, Teutones regnum illud beneuolentia incolarum adeptos, tanta, & tam crudeli innocentium ciuium cæde cruentasse. His & similibus uerbis Teutones à Rege iustè obiurgati abierunt. Sed in nullo animi sui propositum remittentes, cogitabant, etiam Dijs, hominibusq; inuitis, eos, quos designauerant, penitus exterminare, etiam si ex eorum horrendo facinore non solùm Germania, sed tota Europa, immò totus orbis sempiternam execrandi operis infamiam contrahere debuisset.

Origo odij inter Suecos & Teutones.

Albertus calumnias Teutonū contra Suecos confictas reijcit.

Teutonum pertinax odiū in Suecos.

cipe, & sine ordine rem difficilem aggrederetur, circũuenta ab hostibus superatur, & dißipatur. Estq; ab eo euentu nomen loco inditum, ut Mons rusticorũ usq; in præsentem diem appellaretur. Sunt quoq; aliæ quàm plurimæ, & abominandæ iniuriæ Suetiæ incolis per ea tempora à Teutonicis irrogatæ, quas ob rei indignitatem, & horrorem prudens, & sciens prætereo: attamen illam crudelißimam combustionem optimorum ciuium, quam Stocholmiæ perpetrarunt, silere non possum.

Mons rusticorũ.

CAPVT XV.

Stocholmiæ emporij descriptio.

E St autem Stocholmia emporiũ regni Suetiæ celeberrimum, in quod ex omni gente, & natione, maximè autem ex Germania inferiori ciues conscribi consueuerũt: & inter eos non rarò miscentur illi, qui uel ob æs alienum, uel turpe aliquod facinus in sua patria nequeant cõmorari. Hi crescentibus diuitijs, solent sæpe naturam, quam paupertas occultauerat, aperire, & patriæ, à qua benigna hospitalitate excepti fuerant, extremã moliri perniciem, maximè quando Principem talem assequuntur, sub quo omne libitum licitum esse putauerint. Tales igitur Teutones in ciuitate Stocholmensi tempore Regis Alberti centum septuaginta inuenti fuerunt, qui occulta conspiratione colligati, se Cucullatos fratres appellitabant: creuitq; posteà eorum numerus ultra mille quingentos. Horũ studium præcipuũ erat, coniectis in Sueones, & indigenas conuitijs, ad rixas, & lites prouocare, ut demũ apud Regem delatos uita, aut fortunis spoliarent. Nec paruus erat numerus illorum ciuium, quos tali, tamq; maligno ingenio perdiderunt. Sunt enim Sueones ad uerbales iniurias omnium mortalium impatientißimi: confestim enim iniuriosa uerba uerberibus compensare solent. Origo autem & fomentum tam impa-

Externorum ciuium ingratitudo.

Cucullati fratres 170.

Cucullatorũ studium erat in Sueones conuitia ingerere.

Sueones impatientißimi ad iniurias uerbales.

cabilis odij, ex nullo alio surrexit, nisi ex commercijs, quorum lucra alienigenæ ad se solos transferre nitebantur, nulla facta æstimatione reliquorum ciuium, quibus maior, aut certè æqualis Reipublicæ cura incumbebat. Erant autem inter cæteros Suetici generis mercatores centum septuaginta, qui non solùm magnitudine diuitiarum, sed summa morum honestate maximam sibi inter Suecones autoritatem compararāt. Hos totidem illi cucullati in libello designatos Regi Alberto occultè deferebāt, asserētes, nisi ipsi quantocyus è medio uiuorum tollerentur, actum omnino esset de Teutonico nomine in ea ciuitate. Tum Albertus examinata quàm diligenter, & prudenter suorum Teutonū intentione, inuenit eos omnia querelarum capita ex calumnijs congessisse, nulloq; iure contra Sueonum uitam, aut fortunas procedi posse. Quocirca contractis concione actoribus, ostendit nequaquàm decere, uel expedire, ut innocentes ciues ad mortem aut tormenta rapiantur, contra quos nulla legitima accusatio hactenus fuerat instituta, quin potius habenda esset Germanicæ nationis ratio, & honestas, simulq; perpendendum fuerit, quanta tragœdia ad posteros transmitteretur, quando in huius terræ acta relatum inueniretur, Teutones regnum illud beneuolentia incolarum adeptos, tanta, & tam crudeli innocentum ciuium cæde cruentasse. His & similibus uerbis Teutones à Rege iustè obiurgati abierunt. Sed in nullo animi sui propositum remittentes, cogitabant, etiam Dijs, hominibusq; inuitis, eos, quos designauerant, penitus exterminare, etiam si ex eorum horrendo facinore non solùm Germania, sed tota Europa, immò totus orbis sempiternam execrandi operis infamiam contrahere debuisset.

Origo odij inter Suecos & Teutones.

Albertus calumnias Teutonū contra Suecos confictas reijcit.

Teutonum pertinax odiū in Suecos.

CAPVT XVI.

INterea Albertus (ut diximus) infeliciter pugnans captiuatur: & Teutones ab eius terrore liberi, conceptam animo feritatem ad opus diu optatũ deducere cogitantes, conuenticula frequentius coëgerunt, in quibus denuò colligati, intermissa aliquantulum conuitia iterum Sueonibus in conuiuijs, & triuijs obijciebant. At Sueones futurũ rati, ut post tot contumelias, & improperia, etiam extremam perniciem ab illis irrogatam aliquando paterentur: quocirca se mutua confœderatione confirmantes, statuerunt ingratos aduenas à sua Repub. penitus amouere. Sed non deerant eisdem aduenis fraudes, & doli, quibus Sueonum simplicitati tunc, ut sæpe anteà, illuderēt. Enimuerò coram ciuium multitudine comparentes, se multis modis excusabant, & post multa excusationis uerba iurabant, se nunquàm contra eos quicquam molituros, sed perinde ac charissimis fratribus syncera fide cum eis conuersaturos. Credidit Sueonum simplicitas, & armis depositis pepercit eis, à quibus mox crudeliter exterminanda erat. Quippe non longo pòst tēpore tres ex ciuibus nobiliores, Petrus Alandus, Albertus Carsen, & Bartollus Brhun, ab eis uincti, in arcem Stocholmensem sine omni iudicio præuio includuntur: clauesq́; domorum, quibus eorum thesauri includebantur, ab ipsorum uxoribus uiolentius, quàm iustius eripiebantur. Quo comperto, iterũ Sueones ad arma consurgentes cum Teutonicis expostulabant, cur præter morem, & contra leges patriæ, tam honesti ciues, & nusquam malè meriti, captiui essent. Sed eadem calliditate, qua prius, pacati, immò illusi, à uindicanda libertate destiterunt. Tum Teutones ulterioris moræ impatientes, uix elapso biduo, totam suam multitudinem tam ex arce, quæ ab Alberto eorum custodiæ relicta fuerat, quàm ex ciuitatis angulis, no-

Teutonum fœda vafricies in uecos.

Sueonum simplicitati sæpissimè illuditur ab externis.

Petrus Aland.
Albertus Carson.
Bartollus Brhũ.

Sueones iterum cōtra cucullatos armantur, & ab eis illuduntur.

Teutonum inenarrabilis perfidia in suos cōciues.

6urno tempore in arma contraxerunt, & ductu cuiusdam Alffi Greueradh Suecones imparatos adoriuntur. Captiuantur sine respectu boni ciues patriæ suæ amantißimi, & in arcem sine ulla causa deducuntur. Deinde, ut eos exquisitis tormentorum generibus crudelißimè dilaniarent, aptant ex ligno serras, quibus eorum præstantiores ita usq; ad mortem tormentabant, ut magis ad horrorem tam crudelis facti ingemiscere, quàm scribere queam. Alff Greueradh Teutones Suecos serris ligneis inhumanißimè mactant.

CAPVT XVII.

His patratis, Alffus Greueradh cum præfecto arcis conuenit, ut reliqui ciues sub mediæ noctis silentio ex arce per naues ad proximam insulam Cheplingam portarentur: ubi primùm insigni ludibrio, deinde grauißimis tormentis affecti, postremò uiui in domo quadam inclusi, & uinculis alligati, superiniecto igne combusti fuerunt, maiore quidē numero, quàm ausus fuerim affirmare. Fuit hæc insignis, & crudelißima clades optimis profectò ciuibus contra omnem rationem & æquitatem, immò contra iusiurandum, quod perditi aduenæ toties præstiterant, irrogata, anno Christi MCCCLXXXIX. *ipsa nocte, qua Christicolæ festum Corporis Christi celebrare consueuerunt. In eadem autem hora, qua hæc fiebant, suboriebantur tot fulgura, tot coruscationes, tot portentosa tonitrua, tantaq; inundatio pluuiarum, ut ipsa ciuitas Stocholmensis mox submergēda crederetur. Hæc enim erat ea calamitas, cuius meminisse uidetur Albertus Crantzius in hunc modum scribens: Stocholm insigne Suetiæ emporium, insigni clade afficiebatur. Nam de cœlo fulmine tactum penè totum conflagrauit: perierunt incēdio mille sexcenti homines. Miserabilius quod sequitur: Fœminæ, proles, & sine numero puellæ, nauibus res suas inuexerūt cum paruulis:*

Teutones Suecones magno numero inhumanißimè comburunt.

An. 1389.

Teutones item Dei aperte prouocabant.

Albertus Crantzius de insigni clade Stocholmensi.

aderant quoque uiri non pauci. Sed priusquàm soluerent, ingruebat promiscuum uulgus incendia declinans. Tanta itaque multitudine naues (quamuis maximæ) oppletæ fuerunt, ut omnis illa multitudo in ictu oculi submergeretur. Res calamitosa certè, & sine exemplo, quando diuina maiestas illam belluinam sæuitiam contra innocentes perpetratã, tam seueriter in eiusdem ciuitatis reliquias uindicaret. Hinc ego uehementi, & iusto dolore commotus suadeo, ut, qui securi in ea ciuitate uiuere uelint, nullos prorsus aduenas in numerum ciuium admittant, nisi longa consuetudine probatos, literisq; suorum Principum, & Magistratuũ ex omni parte commendatos: caueantq; summoperè, ne eos ad mercimonia tractanda permittant, quos Principes, uel Magistratus Germaniæ ob commissa scelera, uel magnitudinem alieni æris proscripserant. Attendant quoque eius incolæ, ne sibi persuadeant illa peccata leuipendenda esse, quæ nostris annis in diuinam maiestatem, & eius fideles ministros nimis audacter commiserãt. Temerarium quippe est, alienum seruum iudicare. Sed hæc alibi latius adducemus. Interea uerò cùm Sueones & Gothi tam domi, quàm foris intolerabili aduersitate laborarent, Margareta Noruegianorum & Danorum Regina, nullam, aut certè tenuißimam opem, quam promiserat, periclitantibus accommodabat, sed omnia Danicis consilijs subnixa dißimulabat, futurum rata, ut Teutonicis, & Sueonibus mutua cæde consumptis, ipsa nullo resistente prædam ex faucibus utriusque partis eriperet, ereptamq; quietius poßideret. Nec sua intentione decepta, imperium tandem supra eos mortuos assecuta est, quos uiuos aggredi formidasset. Sunt enim quandoque ipsi Dani ualde audaces in afflictos & desolatos, aduersaq; fortuna laborantes, quemadmodum in illa clade Stocholmiana, quam

Deus innocentiũ mortẽ grauiter vindicat.

Consilium pro cõseruanda Repub. Stocholmensi.

Margareta incõmoda Sueconũ dißimulat.

Danorum suggillatio.

quam Christiernus secundus anno Christi MDXX. peregit, latius explicare intendo.

CAPVT XVIII.

Margareta igitur Haquini Regis Noruegiæ relicta, quæ pridem Daniæ regnum post paterna fata Noruegiæ coniunxerat, tandem ad Suetici regni sceptra (modo, quem nunc subijcio) peruenit. Quamuis enim spem habuerit, post captiuatum Albertum ad eius solium mox conscendendi, tamen seruata est integra fides Alberto toto septennio, quo captiuus detinebatur, donec à uinculis solutus Gothos & Suecones à præstitis sacramentis (teste Crantzio) absoluit. Itaque absoluti ab Alberti imperio Suconum proceres, iterum deliberauerunt, an Margareta assumenda esset in Principem & Reginam. Multi profectò erant, qui eius assumptionẽ iustè damnãtes affirmabant, tam ipsam, quàm patrem eius Valdemarum nusquã de Suetica Repub. bene meritos, sed continuis insidijs tam occultè, quàm manifestè eam semper impugnasse. Sed aderant plerique in senatu regni, quorum consanguinei antea ob seueritatem Alberti ad ipsam confugerant, eiq; non secus ac Reginæ fidem suam obstrinxerant: quorum præcipua opera effectum est, ut cedentibus melioribus consiliarijs, ipsa Suconum & Gothorum Regina designaretur, anno Christi MCCCXCV. qui septimus erat ab Alberti captiuitate. Cõditiones autẽ plurimæ, & magnæ, ac summè necessariæ in eius assumptione per Suconũ proceres adiectæ fuerunt, quas illa promptius sigillis, & iuramentis cõfirmabat, quàm proponi poterãt, aut nominari. Inter cætera autem cautũ erat, ne publica regni officia, siue arces, & castella alijs, quàm in regno natis cõmitterentur: neque Danos in causis Suconum iudicandis præficere

Margareta 136. Princeps in regno.

Suconum controuersia in eligenda Margareta.

An. 1395.

Margareta conditionibus fit regni Princeps.

uellet, sed Suconum controuersias Sueticorum procerum iudicio examinandas & terminandas esse. Præterea nulla insolita tributa, aut onera incolis imponenda, nisi regni Suetiæ senatu consentiente. Cæteraq; omnia de patrijs legibus, & consuetudinibus obseruandis ita iurauit, ut si effectus par iuramento sequutus fuisset, nunquam Sueticæ Reipub. melius consultum fuisset.

CAPVT XIX.

Margareta consilio Danorum à pactis discedit.

Margareta à Suecis & Danis diuersam assequitur æstimationem.

Dani Suecorum & Gothorum osores.

Margaretæ auaritia inexplebilis.

SEd erant Dani, cum quibus Gothi, & Suecones negotium habebant, utpote homines, cum quibus à regnorum initio semper in controuersia fuerant. Eorum nanque consilijs Margareta in omnibus obsecuta, nihil prorsus efficere curauit, quod tam liberaliter & magnificè promiserat: sed se talem apud Suecones (teste Sueonum historia) exhibuit, ut putent eam apud inferos sempiterno supplicio dignam, Dani uerò ipsam ita uenerentur, ut in numerum Dearum referendam affirment. Commisit quidem à principio regni sui arces & castra, officiaq; publica Sueticis hominibus moderanda, sed cùm hi eius inexplebilem auaritiam exatiare nequirent, cõfestim amouentur, & Dani (qui pecuniæ per fas & nefas cõgregandæ aptißimi erãt) surrogantur: illis castra, illis præfecturæ, illis denique ciuitates, oppida, magistratus committuntur, nulla alia ratione, nisi quia eos nouerat grauißimos & uersutißimos Suetici populi osores, atq; ob id magis idoneos, ut ipsum euiscerarent, & dilaniarẽt. Insolitorum onerum, & tributorum nullus erat finis: tamq; continuè & importunißimè exigebãtur, quasi in singulis totius regni gurgustijs thesauri reconditi fuissent, aut instar pluuiæ pecunia de nubibus descendisset. Nulliq; parti Reipub. interim utiliter consulebatur, sed persuasum uidebatur Margaretæ quæstoribus,

quòd

quòd nihil aliud esset subiectos populos regere, quàm ab eis pecunias & tributa extorquere. Inter cætera autem grauißima onera, certam pecuniæ summam pro qualibet cauda iumentorum extorsit. Deinde imposito uno floreno pro quolibet foco, per uniuersum regnum Suetiæ ingētem auri uim conflauit: ex cuius parte terram Gotlandiæ ab ordine Teutonicorum in Prußia redemit. Præterea eodem anno marcam unam Stocholmensem à quolibet coniugio sine omni humanitatis respectu exegit. Cætera tributa, quæ singulis mensibus & septimanis extorquebantur, uix poterant numerari. Et hæc omnia ad releuandam Danorum auaritiam ex Suetia & Gothia emittebantur. Nec uiuos depauperasse contenta, etiam mortuorum testamenta irritans, se eorum fecit hæredem, quorum fortunas nunquam in uno saltem teruncio adauxisset. Nam inter cæteros mortuos, quos ea uiolentia affecit, erat Henricus Archiepiscopus Vpsalensis, qui uix sepulturæ traditus est, antequam ingentem eius thesaurum, quem ad pia loca distribuerat, uiolenter, quamuis in Dania constituta esset, occupauit. Quo facto non tam defuncto Pontifici, quàm Christi pauperibus, quibus ea pecunia legata fuit, insignē, immò impiam iniuriam irrogauit.

Tributi nouum genus de qualibet cauda.

Tributū aliud pro quolibet foco, quo redempta est Gotlādia.

Tributū à quolibet coniugio.

Margareta nullum finē facit tributis.

Margareta Henricum Archiepiscopum Vpsalensem mortuum spoliat.

CAPVT XX.

Videntes igitur Sueones se nihil feliciores fuisse in Danica muliere eligenda, quàm pridem in assumendo Alberto Teutonico, grauiter doluerunt uices suas, quòd nunquam ad amissam libertatem respirare permitterentur. Quocirca Reginam supplices adeunt, rogantq́; quàm synceré, ut fidelium subditorum suorum rationem habeat, curetq́; ea efficaciter seruare, quæ à principio liberaliter & magnificè promiserat, literisq́;, & iureiurādo

Suecos pœnitet Margaretam elegisse.

sese ita obligauerat, ut contrarium moliri non posset sine publico dedecore, & enormiter laeso Regiae maiestatis honore. Proinde si quid esset in eisdem literis, uel promissis hactenus omissum, emendetur, castraq́; & oppida, ac ciuitates, & terrae, ut à Sueonum proceribus regantur, efficere dignetur. Sed erat in ea Regina admodum exilis modestia. Enimuerò tali responso generosos proceres iustissima monentes excepit, ut apertè uideretur iusiurandum pro ioco habuisse. Inquit enim: Habetis'ne uos literas nostras optimè scriptas, & obsignatas? Habemus, inquiunt. Et illa rursus respondit: Suadeo uobis, ut literas uobis datas diligenti custodia obseruetis: nos autem castra, ciuitates, & omnes regnorum nostrorum partes diligentius obseruari faciemus. Quo responso satis perpendere potuerunt Suetiae proceres, quid sibi in reliquũ tempus de Margaretae regimine pollicerentur. Quid enim aliud sunt Principes & Magistratus, postquam iusiurandum spontè uiolauerint, aut pro ioco habuerint, quàm praedones, & suorum subditorum hostes? Quid enim aliud habent fideles subditi, quo suorum principum licentiam à maleficijs reprimant, quàm iusiurandum? quod postquam prudẽtes uiri uiolatum uident, uolunt potius in perpetuo exilio, quàm in patria tam periculosa manere. Proinde nihil dubito, quin plurimi, & eximij uiri sub ea Danica tempestate patriam exilio commutauerint, similes illis effecti, qui pestiferam auram declinantes, uitam à praesentissima morte eripiunt. Interea Margareta castella, & arces Sueticas non solùm alienigenis assignauit, sed grauissimis Reipub. hostibus, qui nuper innocentes ciues Stocholmenses tam incredibili feritate combusserunt. Erãt aũt quatuor atrocissimi piratae, Sticho, Hẽricus, Albertus, Arnoldus, ex Magnopoli orti: qui paulò antea omnia Sueonum,

Sueci frustra apud Margaretam conqueruntur de violatis pactis.

Margareta iusiurandum pro ioco habuisse videtur.

Principes violatis pactis fiunt praedones.

Exilium tutius est omni exlege patria.

Margareta proventus Sueticos hostibus regni contulit.

Magnopolenses 4. insignes pirata.

onū, Gothorūq; litora & portus deuastauerāt, ferroq;, & flāma, ac cædibus desolauerāt. His Margareta, perinde ac si pro ea pugnauissent, quatuor arces sigillatim tradens, nō erubuit ciuibus iniuriā, & eorū hostibus gratiā ostendere.

CAPVT XXI.

PRæterea Anglis & Italis non solùm arces, sed & publica officia administrāda commisit. In omnibus autem negotijs suos Danos ita præferebat, ut Teutones, & Gothi, ac Angli eorum comparatione abiecti, & uilissimi putarentur. Quidam tamen equestris ordinis uir Abraham Broderi natione Suecus, tantū ab ea dilectus erat, ut illi arces, & terras, quas optaret, continuò permitteret. Sacerdotiumq; prouentibus amplum sub eius nomine in ecclesia Roschildensi instituit, quod præbendam Abrahæ appellari iussit. Nec desunt testimonia, quibus ostenditur, ipsam fuisse satis benigno animo erga ecclesiam Suecanam, quam prouentibus & priuilegijs auxit, & ampliauit: ea tamen gratia postea à proceribus regni Suetiæ odio Danici nominis cassata fuit, & penitus sublata. Est enim apud Sueones lex & consuetudo, quæ tyrannorum gesta publico senatus edicto irrita, & inania decerni iubet, ut tyranni ea lege reprimantur, ne quid temerè contra leges & instituta maiorum constituant, quod postea cum dedecore constituentium fuerit abrogandum. Sed quæ lex, quis timor, quæ uerecundia satis esse potest, ad superādam audaciam tyrannorū? Proinde Sueones, cùm omnia iusta & honesta media apud Reginam frustra attentassent, ad nouissima consilia animum applicantes, cœperunt se mutuis exhortationibus ad recuperandam libertatem confortare: iamq; in proximo erat, ut ad arma, & ciuilia bella ex omnibus Sueonum & Gothorum angulis consurgeretur.

Angli in Suetia militantes.
Itali in Suetia militant.
Abraham Broderi.
Abrahæ prebēda Roschildiæ.
Tyrannorū gesta per successores abrogari solent.
Sueci contra tyrannidē Margaretæ insurgunt.

Dani docet Margaretā uerba Suecis dare.

Quo comperto Dani, qui in præcipuo Margaretæ consilio uersabantur, suadent, ut ipsa confestim mutato animi sui instituto, contractis in concionem Sueonum proceribus, omnia feliciora polliceatur, castra optioni eorum exponat, nec quicquam in conditionibus suæ assumptionis appositum esset, quod ipsa nollet promptißimo effectui mācipare: & si unquam didicit uerba dare, tunc præcipuè sese ad illud studiū accommodaret, ut bene persuasi abscedant, putentq; se omnia ex uoto assecutos fuisse. Paruit prudens Regina consiliarijs prudētiora, quàm efficaciora cōsilia afferentibus: nec minora, quàm ab eis audiuerat, præsentibus Sueonum senatoribus proponens inquit: Consideramus, uiri nobiles, hoc nostrum imperium uobis admodū graue uideri, esseq; in animis uestris firmiter constitutum, aliquid in nos moliri uelle, ut uobis & Reipub. uestræ melius, utiliusq; cōsulere ualeatis. Statuimus igitur etiam nos nequaquam uelle uobis molestiam aliquā inferre, sed terras, castra, uillas, oppida, ciuitates, totum denique regnum uobis relinquere, atque in nostram Daniam, unde nobis origo est, remeare. Verùm quia sine Rege subsistere nequeatis, cogitauimus ad summum Reipub. uestræ decorem, utilitatemq; spectare, ut nostrum ex sorore nepotem Ericum Pomeraniæ ducem, in Regem uestrum assumatis. Is enim in adolescentiæ suæ annis constitutus, apud uos educari, moribusq; uestris assuefieri, atque uobiscum perinde ac cum fratribus suis conuersari poßit. Et ita hæc patria in suam pristinam libertatem sine cæde & sanguine facilius restituatur. Nos enim omnia ista pro uestræ Reipub. salute magis quàm pro nostra utilitate meditamur, temporaq; docebunt, nos istis consilijs nostris uestræ libertati summoperè consulere uoluisse.

Margareta ad Sueonum petita respondet.

Margareta Ericum Pomeraniæ ducem eligendum proponit.

CAPVT

CAPVT XXII.

His igitur auditis, ipsi proceres, etsi propositum ab armis assumendis reuocarent, attamen de consensu in nouellum Regem præstãdo plurimum perplexi, planè ignorabant, quomodo se à tam intricato negotio prudentius, meliusq; expedirent. Volebant quidem Reginam (quam putabant aliud loqui, & aliud intendere) à suis ceruicibus amotam esse, non tam propter ipsam, quàm propter eius consiliarios ex Dania adductos, quos putabant ex inueterato odio omnia ad Sueonum desolationem consulere, & meditari. Volebant præterea alium quemuis rerum statum, quàm præsentem, à quo sibi nullum libertatis uestigium poterant polliceri. Volebant denique liberiorem eligendi Regis facultatem sibi permitti: sed erant tunc, quemadmodum nunc, nonnulli in regni Suetiæ senatu, ex commixto Suetico & Danico sanguine procreati, qui uel ob Danicam affinitatem, uel ob hæreditaria bona apud Danos situata, in Danicæ factionis partem facilius trahebantur, secumq; alios, qui ex præteritis futura colligere nesciebant, aut non curabant, attraxerunt. Itaq; factus est numerus senatorum rectius sentientium lõgè minor, quàm rei, de qua consulebatur, magnitudo requirebat. Quod cùm Henricus Archiepiscopus Vpsalensis attenderet, Futurum est, inquit, ô generosi proceres, ut hæc nostra perniciosa controuersia nos, & uniuersum regnum miserabili, & diuturnæ seruituti exponat. Sed quid curarent illi de publica incolarum salute, qui solam solius corporis sui curam agere didicerunt? Iam enim maior nobilium senatorum pars, contempta Pontificum, & cæterorum procerum autoritate, cum Regina in assumẽdo Erico Pomerano consenserat: immò non solùm Pontificum, sed diuinæ legis autoritatem apertè cõtempsisse uidebatur, qua dictum est

Sueones belli propositum remittunt.

Margareta odium Suecorum propter Danos incidit.

Sueci Danicati perniciosi sũt in patria.

Hẽricus Archiepiscopus Vpsalen. dissuadet Erici Pomerani electionẽ.

Præceptum Domini de non eligendo Rege alienigena.

à Domino ad ipsum Mosen: Nō poteris alterius gentis hominem Regem facere. Cui præcepto per nos etiam superius adducto, si Gothi & Suecones hactenus diligentius paruissent, nequaquā in tot pericula seipsos, posterosq; suos præcipitassent, neque post Caligulas, tot Nerones, ac Domitianos tam temerè elegissent. Quis enim tam stupidæ, tamq; excæcatæ mentis est, ut credat Danos, uel Teutones, siue alios quoscunque alienæ nationis principes ad Suetici regni sceptra aspirare, ut præcipuam intentionem habeant erga illius Reipub. utilitatem. Quinimò de augēda regni felicitate, & gloria, de erigendis ciuitatibus, de muniendis portubus, de instruendis populis, & similibus Regum officijs, semper fuerat ultima quæstio: at circa inexhaustas metallorum fodinas, circa augenda tributa, circa coaceruandas pecunias, circa extenuendas ciuium & incolarum fortunas, ne unquam seruitutis iugum abijcere possint, præcipua Principum cura uersari uidetur. Sed de his alibi sermo latior habebitur.

Alienigenæ Reges ob suam, non regni utilitatem præfici ambiunt.

IOANNIS MAGNI

GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber uigesimussecundus.

CAPVT I.

Ericus Pomeranus 137. Rex internus.

Ricus ex Pomeraniæ ducibus, & Margaretæ ex sorore nepos (ut dicere cœpimus) Gothorum & Suecon ū Rex ab his, qui plus Margaretam, quàm publicam patriæ felicitatem curabant, electus est.

Huic

Huic omnes patriæ nostræ historiæ inter seueriores Principes, quos unquã pertulit, locum aßignant. Siquidem anno Christi MCCCXCVI. corona Regia insignitus, uario fortunæ euentu, & multiplici subditorum incommodo, totis quadraginta tribus annis regnauit, donec ab omnibus Aquilonaribus regnis ob suam suorúmque tyrannidem uno impetu exclusus, ad paternam domum (in qua consenuit) remearet. Incidit eius coronatio in præsignato anno ad diem uigesimumsecundum mensis Iulij, sub Pontificatu Henrici Archiepiscopi Vpsalensis: in cuius manibus grauißima præstitit iuramenta, quæ à Christianis Regibus ab antiquißimo tempore præstari consueuerunt: uidelicet, ut fidem Christianam fideliter, firmiterq́; seruaret, atque ab omnibus suis subditis integrè faceret obseruari. Præterea Pontificum, sacerdotúmque autoritatem & libertatem in nullo uiolaret: nec se in iura ecclesiastica quocunque modo implicaret, sed ius suum unicuique tribuens, nihil Regium esse putaret, nisi quod iusti & æqui rationem haberet. Prouideret quoque ex indigenis uiros sapientes, & timentes Deum, in quibus esset ueritatis amor, & auaritiæ odium, atque ex eis iudices populi constitueret: nullis insolitis tributis, aut exactionibus subiectos populos oneraret: bella in uicina, aut remota regna, nisi grauibus iniurijs coactus, non transferret: neque ea sine senatus consensu, dum pax nullo alio modo haberi posset, exequeretur: aliaq́; quàm plurima iuramenta præstitit, quæ si effectui mancipasset, modò apud Deum, & homines gloriam haberet immortalem. Coniugem autem duxit Philippam illustrißimi Anglorum Regis filiam: quæ tandem solutos mariti mores perosa, monasticæ solitudini in monasterio S. Birgittæ in Vasteno se totam mancipauit, atque in eo uitæ genere ibidem consenuit,

Erici coronatio anno Christi 1396. per Henricum Archiepiscopum Vpsalensem.

Erici iuramẽta in sua coronatione.

Philippa filia Regis Angliæ Erici cõiunx.

An.1412. & sepelitur. Interea currente anno Christi MCCCCXII.

Margaretæ Reginæ mors.

Margareta omnium Aquilonarium regnorum Regina, post constitutam cum Holsatis pacem, cùm ad Daniam nauigaret, contracta ex marino foetore nausea, antequam ex naui egrederetur, occubuit. Post cuius fata, hic Ericus Sueonum, Gothorumq; Rex, Noruegiam, Daniamq; suæ potestati subiecit. Sed quid profuit Principi multis uitijs subiecto, multa sibi subiecisse regna? Quippe (ut Sueticæ historiæ tradunt) solutis, & uanis moribus deditus, parum rectè de Christiana fide sentire uidebatur: eratq; admodum promptus ad hæreses, & schismata, paruipendens se à Catholicæ Ecclesiæ unitate separari. Proinde omnia illa, quæ prius per diuinum numen iurauerat, non solùm nihil curare, sed penitus contemnere cœpit, factus similior duris tyrannis, quàm Regibus modestia, & benignitate conspicuis. Prima siquidē audacia in inuiolabilem cleri libertatem ferebatur. Quicquid enim libertatis, aut priuilegiorum ipse clerus à diuina lege, aut humano iure, uel publico Christianæ Ecclesiæ consensu, siue Principum, ac Regum indulto habebat, id uel cassauit, uel ad suum modum interpretatum tenuiter obseruauit. Quod cùm proceribus regnorum pergratum esse uideret, immò cùm nonnulli eorum ipsum ad cleri persecutionem multis persuasionibus inducerent, ad suos consiliarios conuersus: Bene (inquit) habet, quòd hi Suetici homines sese mutuis odijs insectantur: quibus si mutuus amor inesset, forsan difficile negotium nobis aliquando generarent.

Ericus à Christianis moribus alienus.

Ericus cleri persequutor.

Sueonum proceres imprudenter persuadēt Erico oppressionem cleri.

Sueonum inter se odium perniciosum.

CAPVT II.

Postquam igitur Ecclesiæ autoritatem in ordinem redegit, consilia apud suos disquirebat, quibus etiam proceres, totamq; regnorum suorum nobilitatem uel exterminaret,

terminaret, uel omnino extenuaret, ne qua illi ad rebellionem facultas relinqueretur. Proinde suscitatis hinc inde, præsertim apud Holsatos, *&* Teutones, *maximis bellorum occasionibus, effecit, ut omnes equestris ordinis uiri suis proprijs stipendijs continuè, & absque ulla excusatione militarent, eaq; militia nullo tempore interpolata, ad extremam inopiam redigerentur. Neque enim arces, aut præfecturæ, immò nec uicus, aut uilla aliqua* Sueticis *proceribus pro sustinendis militiæ oneribus aßignabatur, sed suis prædijs, & poßeßionibus uenditis, uel impigneratis, prius sibijpsis, & liberis suis perniciem afferre, quàm hostibus bellum inferre cogebantur. Sed & coloni eorum interim, cùm ipsi in longinqua militia occuparentur, damnaq; & captiuitates paterentur, nihil minus à* Regijs *præfectis domi uexabantur, adeò ut sæpe ob intolerabilia onera, quæ eis sine intermißione imponebãtur, prædia desolata relinquere compellerẽtur. Nec rarò accidit ipsos nobiles in tot importunis bellis captiuari. Sed cùm nulla captiuitatis eorum ratio apud* Regẽ *haberetur, in durißimis uinculis cõsenuerunt, & tandem sine omni spe consolationis, in alienis terris occubuerunt. Qui uerò propria industria, uel pecunia se ab hostium captiuitate absoluerũt, nec obolum quidem à* Regio *fisco, quo perpessæ captiuitatis expensas soluerent, impetrare potuerunt. Immò non rarò* Ericus *dolere uidebatur, quòd à carcere, & uinculis salui, ac liberi redijssent, quorum libertatem sibi insidiosam existimabat.*

Ericus post oppressum clerũ, militiã opprimendam aggreditur.

Sueticæ nobilitatis conditio sub Erico Pomerano miserrima.

N*arrat quidem historia* Suetica, *ipsum aliquãdo trecentos nobiles & militares uiros, grauißimo præcepto impulisse, ut insurgente sæuißima atq; perhorrenda tempestate, se in naues confestim conferrent, & in quempiam locum subitò nauigarent. Tum ex eis quidam cæteris audacior dixisse fertur: Vrges nos, ô* Rex, *ad indubitatam mortem: attamen*

Erici horrenda barbaries in nobiles.

ut intelligas nos pro te mortem subire paratos, paremus durißimis præceptis tuis, mox morituri: tu autem miserere coniugum & liberorum nostrorum, à quibus tua iußione auellimur. His ore omnium dictis, uela uentis committuntur, & subita tempestate obruti, omnes pariter in ipso portu submerguntur. Res profectò incredibilis esset, nisi à sanctis, & integerrimis uiris in historicam ueritatem relata esset. Sed nunquid nobilium procerum coniuges, aut liberi, tot charis parentibus orbati, à Regia clementia aliquid gratiæ, aut consolationis reportarint? Nihil profectò, præter duriorem, atque intolerabilem seruitutem: de qua magis obstupescere, quàm scribere possum. Scribam tamen modestius quoad potero, ne sola Roma suos Tarquinios, aut Sicilia suos Dionysios, uel AEgyptus suos Ptolemæos habuisse uideatur.

Nobiliũ Sueonũ submersio ad præceptum Erici.

Tyranni in Suecia.

CAPVT III.

SIquidem postquam bellum Holsaticum, siue Teutonicum, maiore subditorum, quàm hostium strage peregerat, ciuitates Vandalicas temerè ad arma prouocauit, nulla alia ratione (ut putabatur) adductus, quàm quòd suos fideles subditos ita aßiduè opprimeret, ne contra inuectæ tyrannidis iniuriam saltem mutire auderent. Quo facto palàm ostendit, se malle miseris, & ad extremam inopiam redactis, quàm potentibus & felicibus ciuibus imperare. Quod etiam satis ostenditur per illa intolerabilia tributa, quæ Suecis & Gothis continuè imponebat, nihil prorsus à priorum tyrannorum instituto discedens, qui ob inexhaustas metallorum effoßiones, quæ in montibus Sueonum inueniuntur, putant, etiam infimæ sortis homines argento, & metallis undique circunseptos, nec posse tot onera, uel tributa eis imponi, quin plura, & maiora sufferre

Ericus bellũ in ciuitates Vandalicas promouet.

Argentum Sueticum tyrãnos prouocat.

sufferre possent. Quocirca sæpe mecum cogito, ipsam uicinam Daniam, ob suarum fortunarum tenuitatē, uel mediocritatem, longè fœlicius sub tyrannis uiuere, quàm Sueonum regnum, quod ob diuitiarum abundantiam sæpius, & acrius ab illis impugnatur. Certum quippe est, fœlicia regna bellis aßiduis uexari, quando minus opulenta ob soli infœlicitatem contemnuntur. Sed hoc rursus euenire solet, quòd fœcundiora regna negligentes, sterilia uerò astutos homines producant. Quo fit, ut Dani ingenijs, Sueones diuitijs confidant: Dani astutia, Sueones, siue Gothi potentia pugnent: Dani multiloquio, Gothi taciturnitate res arduas aggrediantur. Et si unquam Danica astutia Sueticam credulitatem superauerit, profectò huius Erici tempore id uerißimè accidit. Maxima siquidem importunitate Dani, qui in consilio Erici frequentius uersabantur, ipsum induxerunt, ut continuis tributis Suetiam ad inopiam redigeret, præfati, facilius esse terram inopem regere, quàm opulentam. Credidit Ericus astutius, quàm utilius suadentibus, durißimosq; ex Dania quæstores & præfectos elegit, quorum opera omnem pecuniam à Suetia ita corrasit, & in Daniam transtulit, ut nec teruncius in toto regno aliâs locupletißimo inueniretur. Et nihilominus Sueonum proceres continuè (ut diximus) pro suo Rege naualem, & longinquam militiam exercentes, durius domi à Regijs præfectis, quàm foris à crudelibus hostibus uexabantur: idq; Dani prætextu fidelis erga Regem obsequij peregerunt, cùm tamen graui admodum odio in ipsum ferrentur, uellentq; eum à Sueonibus ad iracundiam prouocatis expugnari, & à ceruicibus omnium regnorum magis Suetica, quàm Danica ope amoueri.

Regna fœlicia à tyrannis opprimuntur.

Sueonū & Danorum diuersa studia.

Danica astutia.

Ericus Danorū consilio fit tyrannus.

Danorū artes.

CAPVT IIII.

INter cæteros autem sanguinarios, & auaros præfectos, quos Ericus euiscerandæ Suetiæ præfecerat, erat quidam Danus Iusso Ericsen. Is super Dalacarlorum regionem constitutus, tam crudelem se in omnibus exhibuit, ut putarentur omnes omnium malignorum tyrannorũ spiritus, qui unquam anteà fuerant, in hunc perditißimum nebulonem confluxisse. Narrat Cicero crudelem Verrẽ fumo ex putridis lignis educto, unum hominẽ innoxiũ perdidisse: at hic Iusso eiusdẽ malignitatis spiritu obsessus, nõ unum innocentẽ, sed ex Dalacarliæ incolis sine numero innocentißimos fumo suspẽsos occidit. Quo peracto, ne nõ satis ingeniosus carnifex in exquirendis nouis tormentorũ generibus uideretur, uxores maritorum tam crudeliter occisorum, in loca iumentorum trahendis aratris applicare non erubuit: immò inter primas delicias duxit, uidere, & audire eas inter tantas angustias fœtus ex se mortuos abijcere, & rursus aratro apponi, donec mortuæ, aut semianimes collaberẽtur. Possent hic complura, & horribiliora eiusdem Danicæ tyrannidis facinora in medium adduci, quæ tunc non solùm per illum Iussonem, sed per omnes Regios præfectos committebantur: sed nolo meos Sueones tam ingenti dolore, & Danos tam enormi lætitia afficere. At diceres: Absit Danos esse tantæ feritatis, ut de tam belluina crudelitate aliquam lætitiam concipiant. Deberet quidem non modò ab eis, sed ab omni homine procul esse tanta seueritas: sed si eorum Saxonicam historiam (quæ uidetur in suggillationem omnium gentium composita) inspexeris, uidebis atrociora ibi cõscripta, de quibus forsan multi eorum sibi plus nimio applaudunt. Inter cætera autem uidebis Pomeranos olim à Danis comprehensos, & crudelißima morte ita consumptos, ut Dani eos, reuinctis post terga

Iusso Ericsen Danus crudelis carnifex.

Danicæ crudelitatis tormẽta inaudita in Suecos & Teutones.

terga manibus, primùm palis affigerent, deinde uentrium caua cultro rimati, nudatis extis, primaq; uiscerum parte protracta, cætera stipitibus explicarent: nec antè supplicium remiserunt, quàm tortos, extis funditus aluo egestis, spiritum profundere coëgissent. Præterea uidebis Frotonē eius nominis quartum Danorum Regem, adeò insolenter Saxonibus imperasse, ut pro quolibet membro indicem ser uitutis stipem quotannis pendere cogerentur. Nec mitior erat Iarmericus in Teutones, quorum quadraginta principes captos, applicatis totidem lupis, laqueo adegit: deinde reliquos eorum optimates, primò tibias loris traiectos, moxq; immanium taurorum ungulis alligatos, molossisq; incessentibus raptim in cœnum, uoraginesq; pertractos, la chrymabili spectaculo consumpsit. Sed nolo diutius in re omnibus exposita, & notissima immorari: hoc dixisse contentus, quòd fortasse Danicæ Reip. conducibilius fuisset, Sa xonis libros in angulis latuisse, donec pari ingenio, quo pri mùm scripti erant, ante omnium ora deuenissent. Quippe non leue negotiū ex eorum contextu (ni fallor) aliquando in eam ipsam Danicam Rempub. generari possit. Nulli enim generosi animi homines libenter patiuntur se contemni, & improperijs tam liberè affici. Sed nunc de his satis: ad Iussonem Danum tyrannum reuertar: cuius inhumanam fe ritatē quicunq; attenderit, nihil mirabitur, si ego, uel alius quispiā, uices afflictæ patriæ meæ turbatiore animo cōme morauero. Si enim originē, & incrementa sempiternæ discordiæ inter potentes nationes Gothorum, & Danorum inquisiuerimus, deprehendemus profectò nullos in causa esse, nisi tam inhumanos Regum cōsiliarios, & præfectos, in quibus de congreganda pecunia summum studium habetur, de honore uerò nulla penitus cura inuenitur. Quocirca Dalacarli, postquàm totis triginta annis tam huius

Discordia perpetua inter Gothos, et Danos.

Consiliarij tyrannorū pessimi.

Dalacarli ad libertatem aspirant.

Iussonis, quàm aliorum similium sanguinariorum præda fuissent, consilium à suis sacerdotibus acceperunt, ut toto corde diuinam opem implorarent. Tandem propitiata diuinitas, quæ filios Israël à Pharaone durissimè oppressos liberauit, etiam Christianam plebem suam à iugo intolerabilis seruitutis eripuit.

CAPVT V.

Engilbertus publicæ libertatis assertor.

ERat eo tempore in Dalacarlorũ regione Engilbertus quidam mediocri nobilitate cõspicuus, utpote libertino patre natus. Hic ueluti alter Moses, se nõ semel, aut bis, sed sæpius coram indurato Rege pro populo Dalacarlorum magnis periculis exposuit. Et tandem à facie Erici perinde ac Moses à cõspectu Pharaonis eiectus, magna, & memorabilia prælia contra omnes tyrannos, qui libertatẽ patriæ euerterant, feliciter, & summa omniũ admiratione peregit. Cùm enim uideret Christianum populum durius à tyrannis tractari, quàm si fuisset de lapide emptus, aut in terram hostilem transportatus, humana compaßione ductus, secum constituit pro libertate patriæ, & ciuium mori uelle. Itaq; multo, & difficili itinere se à Dalacarlorum regione ad Regem contulit, eiq; sine formidine omnes afflicti populi calamitates exponens, ostendit, quomodo ille Iusso Danus, euersa iustitia, seueriter atque inhumanè regnaret, nec aliquod discrimen inter fas & nefas duceret, immò tam importunum omnis innocentiæ persecutorem se palàm exhiberet, ut subiecti populi securiorem uitam sub publico hoste, aut inter sæuißima bella sese agere posse putarent. In primis siquidem insolenter, indomitéq; se gessit, ut constupratis aliorum nuptis, ac filiabus, proscripsisse pudicitiam, atq; in prostibula relegasse uideretur, corruptisq; matronarũ fulcris, ne toris quidem uirginalibus abstineret,

Moriendum pro libertate patriæ.

Engilbertus de tyrannide Iussonis queritur.

stineret. Præterea omnium subditorum fortunis ita insidiaretur, ut non ad regendam, sed deprædandam patriam positus crederetur, immò post direptas omnium fortunas, uitam, ac salutem omnium ad extrema pericula expeteret. Iamq; quàm plurimos optimos ciues fumo, flamma, gladio ad ultima fata perduxerat, apertè ostendens, se totam patriam in solitudinem redigere uelle. Proinde supplicant Regiæ clementiæ omnes eius regionis incolæ, ut tam furiosus tyrannus quantocyus ab eorum ceruicibus amoueatur, dignamq; tam enormibus factis mercedē accipiat. His ab Engilberto animosius, quàm efficacius propositis, Ericus ad tam graues ciuium suorum querelas uerba dedisse contentus, iussit, ut Engilbertus, cæteriq; Dalacarli bono animo essent, nec dubitarent, quin propediem uisuri essent crudelem illum sanguinariū aliquo singulari & horrendo mortis genere consumptum. Sed quàm longè illa uerba à Regio corde distabant, satis ex literis Regis, quas Engilbertus ad senatum Sueonum reportauit, apparebat. Scripsit quidem Ericus, se Engilberti & Dalacarlorum querelas audiuisse: proinde curaret senatus eam controuersiam ita examinare, ut Iusso Danus in suo officio conseruaretur. Paruit senatus Regio mandato, & ferocē præfecti animū magis precibus, & muneribus, quàm præcepto Regio mitigauit. Ad eam enim infelicitatem tunc res Suetica corruerat, ut nullo existente iuris remedio, cogerentur iniuriā passi, gratiam & misericordiā à suis calumniatoribus postulare: quemadmodum aliquando mihi euenit, qui Gostaui Regis præfectos, ne me, & clerum meum iniurijs obruerent, datis muneribus mitigare cogebar. Sed de illa tragœdia alibi latius.

Ericus Engilberto verba dedit.

CAPVT VI.

Iusso denuò fit tyrannus pessimus.

IVsso autem, postquàm sibi paulum ab illa tyrannica rabie temperasset, ad pristinos mores, immò longè crudeliores reuersus, non iam se hominem, sed immanem, & furiosam harpyiam ubiq; exhibuit, ita ut in quancunq; domum uenturus putaretur, mox omnes inhabitatores confestim fugerent, & à syluarum latebris salutem mutuarent. Ipse uerò uacuas domos ingressus, omnia, quæ in eis inuenit, deuastauit, & penitus destruxit, atq; incendio consumpsit, ut omnibus modis se Danum esse monstraret. Quibus uisis Engilbertus iterum se ad Ericum celerius quò poterat contulit, & audacius, quàm unquam prius, miseriam suæ gentis exponit. Sed surdo fabulam narrans, nihil effecit, nisi quòd post multam solicitudinem, quam pro assequenda iustitia impenderat, à conspectu irati Regis eiectus audiret, sibi extrema quæq; comminari, si amplius redire tentauerit. Sed ut erat corpore paruo, ita animo imperterrito, atq; constanti, submurmurãs inquit: Aliquando reuertar. Videntes igitur Dalacarli penitus induratum esse cor Regis Erici, nec aliquod esse humanitatis uestigium, quo posset ad aliquam clementiam inclinari, statuerunt potius honestè moriendum esse, quàm turpißimæ seruituti diutius succumbendum. Quocirca Engilbertum in Principem erigentes, unanimiter decreuerunt, nõ solùm illum Iussonem, sed omnes alios eiusdem crudelitatis ministros à toto regno amouere: decretoq; suo statim satisfecissent, nisi quidam senatorij ordinis uiri, comperta illorum uoluntate sese quantocyus inter Regem & eos, arbitros obtulissent: quorum interuentu & prudentia, Dalacarli iterum pacati, ad propria redierunt, palàm affirmantes, se nequaquàm in Regiam dignitatem insurgere uelle, sed id solùm totis uiribus conari, ut Ericus suos præfectos à tyrannica uiolentia ad modestiam

Engilbertus iterum in Daniã ad Ericũ properat.

Engilbertus à Dalacarlis princeps eligitur.

Dalacarlorum egressio cõtra Danos.

Erici in tyrannide pertinacia.

modestiam reuocaret. Sed cùm uiderent animum Regis ita in suo proposito firmatũ, ut putaretur prius omnia regna, quàm tyrannicos mores deponere uelle, nõ ultrà expectandum rati, sed insuperabili multitudine egreßi, primo impetu impiũ illum carnificẽ Iussonem Danũ in arce Arosiensi adoriuntur: qui mox more tyrannorum, ex rugiente leone fugax lepus effectus, in sola fuga salutis suæ remedium ponens, ad suam Daniam quàm celerrimo cursu aduolauit. A qua tandem reuersus, & à rusticis propè Vastenum comprehensus, admota securi dissectus est. Cæteriq; tyranni hinc inde per Gothorum, & Sueonum terras dispersi, audita Dalacarlorum potentia, & firmo ad recuperandam libertatem proposito, nequaquàm ausi sunt contra eos arma præparare. Non enim ad præliandum, sed ad prædandum docti erant. Itaq; intra arces se claudentes, ancipitem belli euentum pauidi expectabãt: nec erat difficile ipsos ab inermibus agricolis superari, & sub iugum mitti, qui enormium scelerum suorum conscij, nequaquàm dubitabant, se iusto Dei iudicio, ob diu perpetratam sæuitiam, confestim exterminandos.

Dalacarlorũ egreßio secũda.

Tyranni timidi

Iusso occisus.

Mala conscientia graue tormentum.

CAPVT VII.

ENimuerò Engilbertus tam potens, & formidabilis repentè euasit, ut omnibus regni senatoribus & proceribus mandauerit arma in quoscunq; tyrannos assumere, præfatus, se nihil aliud, quàm patriæ libertatem optare: cuius uiolatores ita uiolare, aut reprimere intenderet, ut futuris seculis compertũ fieret, maximos tyrãnos maxima sustinuisse supplicia, nec omnino gratis Christianos populos tot iniurijs, atq; ludibrijs affecisse. Respondit uerborũ magnitudini operũ magnitudo. Pluribus naq; ex senatu regni in suam sententiã clam adductis, tam potenter, & feliciter

Engilbertus senatores cõtra tyrannos excitat.

Engilbertus 30. arces paucis diebus expugnauit.

pugnauit, ut paucorum dierum numero plusquàm triginta arces natura, arte, & præsidiario milite satis munitas expugnauerit, tyrannosq́;, à quibus occupatæ fuerant, uel occiderit, uel proscripserit. Interea uerò cùm ei pugnāti omnia feliciter, & pro uoto succederent, accidit senatum

Comitia Vastenis celebrata.

utriusq; regni, Sueonum & Gothorū, apud Ostrogothos in oppido Vastenensi conuocari: ad quem locum accedens

Engilberti oratio.

Engilbertus, cœpit uniuersos & singulos proceres diligenter adhortari, ut uices desolatæ patriæ doleant, ut innocentium ciuium calamitates perpendant, ut iniquas tyrannorum leges abrogent, ut tam fœdam, indignamq́; seruitutem amoueant, libertatemq́; nimis diu amissam restituant. Cui

Engilberto respondit Canutus Episcopus Lincopensis.

Canutus Lincopensis ecclesiæ Pontifex, qui tunc, absente Olauo Archiepiscopo Vpsalensi, in senatu præsidebat, tam suo, quàm cæterorum Pontificum, & procerum nomine respondens, inquit: Honestum quidem, & pium negotium est, ô Engilberte, patriam à seruitute, innocentiam ab oppressoribus, incolas ab iniurijs liberare: attamen iusiurandum uiolare, fidem Regi præstitam infringere, crimen Lesæ maiestatis incidere, inter turpia facinora semper fuerat reputatum. Proinde constanter negamus nos tali modo ad restituendam libertatē cooperari uelle, ne, dum liberi esse

Engilberti oratio secunda.

quæramus, parum honesti inueniamur. Ad hæc rursus Engilbertus: Scio (inquit) reuerēdi Pontifices, & illustres proceres, Regibus, & Principibus, immò omnibus hominibus, etiam hostibus seruandam esse fidem. Proinde nunquàm in animum induxi rebellionem in Regem excitare. Nec mihi nomen Regis, aut Principis assumo, sed libertatis assertorē me profiteor: eiq́; nomini ita satisfacere conabor, ut qui hactenus nostram patriam, atq; innocentiam tanto tempore, tamq́; crudeliter, & impiè oppresserant, addiscant, aliter regendos esse liberos homines, quàm iumenta: quorum tyrannorum

rannorum nefaria facinora si Rex Ericus tot importunissimis precibus, & obsecrationibus monitus repressisset, nequaquã illi nobis molesti fuissent, nec nos eius Regiæ maiestati aliquod negotiũ faceremus. Cæterùm de iureiurando erga Reges obseruando, hoc à uobis reuerẽdi Pontifices scire uelim, an aliqua lex diuina uel humana, Christiana uel Ethnica, tam seuera & crudelis esse posit, quæ nos cogere poterit omni tyrannorũ libidini obtemperare, uidelicet, si filium in conspectu patris dilaniarent, si coniugẽ in conspectu mariti constuprarẽt, si ciues sine legibus & iudicijs trucidarent, si diuinas, & humanas leges, perinde ac aniles fabulas æstimarẽt, nec licitũ esset, tam atroces omnis humanitatis hostes reprimere, & percutiẽtibus dicere, Cur me cæditis? cùm tamen diuina & humana lex uehementissimè in tyrannos, & nequaquã contra innocentes feratur. Propterea tam apud Ethnicos, quàm apud omnes Christianos, maximis præconijs tyrannicidæ extolli consueuerũt. Igitur si plus Regi quàm patriæ, si plus tyrãnidi quàm innocentiæ, si plus prædonibus quàm incolis fauere cõtenditis, ego uos nõ ut ciues, sed ut publicos patriæ hostes habendos statuã: iuroq; per ipsum Deum omnium innocentiũ defensorem, quòd parem mercedem cum atrocibus hostibus, quos defendendos creditis, recipiatis.

Englibertus in perorando vehemens.

Englberti in senatores regni comminatio.

CAPVT VIII.

QVibus in senatu liberè propositis, deliberauerunt proceres potius pro patria, quàm tyrannorũ defensione periclitandũ esse: seq; cum Englberto ad omnem rerum gerendarum euentum coniunxerunt. Deinde iuxta exemplar ab eo præscriptũ, significabant Regi, se non posse liberandæ patriæ negotiũ omittere, nisi uelint unà cum

Senatores regni cum Englberto consentiũt.

eius Regia maiestate ad extrema pericula sine aliquo fructu deuenire. Iam enim eò processerat Regiorum præfectorum audacia, & uiolentia, ut ob eorũ intolerabilem seueritatẽ uix aliquis ex Sueonibus, aut Gothis inueniretur, qui se iratis Dalacarlis pro Rege obijcere auderet. Aderant quoq; in his comitijs cõplures nobiles, & generosi Vestrogothi: inter quos etiam aduenerat paternus auus meus Petrus Store: quod Latinè magnum, siue robustum significat. Ii omnes ob grauissimas iniurias ab Erici præfectis acceptas, in Engilberti militiam pro patriæ liberatione iurauerunt. Petrus autem Store, cùm cæteris maiorem à tyranno iniuriã accepisset, utpote tota paterna hæreditate ab ipso spoliatus, uehementiore studio sese Engilberto addixit: factusq; eius indiuiduus comes usq; ad ultima illius fata, non solùm ordines duxit, sed ad supremi uexilliferi gradũ peruenit. Idem quoq;, mortuo Engilberto, nobilem uirginem Helenam, ex nobili Bistanorum apud Ostrogothos familia coniugem accepit. Nec diu pòst superuiuens, genitum ex ea patrem meum Magnum consanguineo suo Catillo Episcopo Lincopensi educandum commendauit. Mortuo autem Catillo, ad familiam Episcopi Henrici, qui illi successerat, adscriptus est: in qua totis duodecim annis sub liberali stipendio militauit. Demum ad eiusdem optimi Pontificis interuentum, cum nobili uirgine Christina ex generosa Cusonum domo, matrimonium consummauit, primosq; uigintiquatuor annos unà cum ipsa satis fœliciter transegit: in reliquis aũt sedecim annis ipsam fortunam nimis aduersam expertus est, quemadmodũ etiam mea olim fœlicissima conditio corruerat, qui iuxta eiusdem patris, auorumq;, & atauorum meorum exemplum, ex primo regni senatore, & fœlicissimo Archiepiscopo, propter tuendam fidem Christi, factus sum humilis exul, & peregrinus. Sed his in aliud

Petrus Store, vnde Magnorum familia.

Magnus Store vexillifer Engilberti.

Bistana familia.

Cusonum familia.

aliud tempus remissis, ad Vastenensem conuentum reuertor. Quo per regni senatores feliciter acto, Engilbertus ad exercitum, quem in expugnandis arcibus reliquerat, reuersus, quicquid Danicum in toto regno erat, obruit, & deleuit, factus totius regni Princeps, & publicæ libertatis assertor. Immò si grati esse uoluerimus, ipsum sempiternis laudibus perinde ac patriæ patrem extollere obligamur. Quippe ut tyrannorũ memoria, cum eorum inextinguibili infamia, ad posteros transmitti consueuit, ita honestum est, ut optimè de publica omnium salute meriti, gloriam apud Deum, & homines assequantur immortalẽ. Nec Suecones, & Gothorum partem libertati restituisse contentus, totam belli molem in Hallandiam, & Schoningiam transferens, nullam arcem, nullam ciuitatem, immò nullum tyrannum ibi resistentem inuenit. Tanta siquidem nominis eius formido omnes tyrannos inuaserat, ut quocunq; uenturus nuntiaretur, mox illi perinde ac meticulosa animalia ad solitudines confugerent. Parta igitur tam gloriosa contra tyrannos uictoria, Engilbertus in Suetiam est regressus, mirantibus omnibus seculis, inermem agricolarum multitudinem potentissimis hostibus tam facilè præualuisse, atq; de eis incruentum triumphum reportasse. Veruntamen illud omnẽ humanam admirationem excedere uidetur, quòd tam numerosus Engilberti exercitus, qui centum mille homines in se habebat, nullum penitus ex incolis, per quorum fines toties eundo, & redeundo discurrebat, læserit, aut damnum aliquod intulerit, ut in publico prouerbio adhuc cõmemorari soleat, Engilberti exercitum nec ualorem quidem unius gallinæ alicui uiolenter abstulisse.

Engilberti laudes immortales.

Schoningianũ bellum, & uictoria.

Engilberti exercitus.

CAPVT IX.

Erici Regis pœnitentia.

INterea Rex Ericus, uidens tantam imperij sui partem ad arma consurrexisse, & ubiq; prosperè pugnauisse, nec facilè ad obsequium reuocari posse, uehementer suos præfectos increpare cœpit, quòd Sueones tam stupida crudelitate ad iram prouocassent, quos debuissent callidius oppressisse. Coactus igitur erat ingentem ex Danis, & alijs confœderatis principibus exercitum comparare, atq; immensum thesaurum in onerosam, & parum utilem militiã profundere, qui amotione unius sanguinarij præfecti tam grauem belli materiam anteà auertisset. Sed ex tam perniciosa huius Erici imprudentia instruimur, maximum esse diuinæ iracundiæ signum, quando à Regibus, & Principibus prudentiam auferri permittit: confestim enim, & necessariò omnium subditorum salus in summũ aliquod discrimen adduci consueuit. Nam cùm totum illum exercitum classi impositum ad Suetiam transportaret, euestigio horrida tempestas cœlum commouit, & undas: ex qua tandem ægrè ereptus, amissaq; maxima commilitonum parte, ad ciuitatem Stocholmensem peruenit: in qua mox durissima obsidione conclusus est. At cùm uideret suam potentiã longè minorem esse, quàm quòd posset Sueonum uires superare, erecto per caduceatorem signo fœderis, in colloquium cum Engilberto, & cæteris Suetiæ proceribus, qui tunc aderant, descendit. Primumq; expostulat, cur uiolato iureiurando arma in proprium Regem suscepissent. Cui postulationi Engilbertus perhumaniter respondens, ait: Non est nostra intentio, ô serenissime Rex, tuum detrectare imperium, aut tuam maiestatem in aliquo lædere: neque ut iusiurandum uiolaremus, ad arma confugimus: sed cùm uideremus tuos præfectos nullam tuorum iuramentorum rationem habere, immò semper, & ubiq; ea agere, quibus palàm

Ericus bellũ parat in Sueones

Erici exercitus naufragio perit.

Ericus obsidetur.

Ericus cum Engilberto expostulat.

Engilbertus Erico humaniter respondet.

palàm ostendebant, tuam maiestatem nihil prorsus de iureiurando nobis præstito curare. Iurasti enim, te Sueticas, & Gothicas leges, præscriptasq; consuetudines, & libertates nobis inuiolatas obseruare uelle: at præfecti, quos nobis imposuisti, cùm Dani sint, nostras leges nunquam didicerunt: sed ea seueritate, qua Dani in suos seruos, & dedititios utuntur, in nos quoq; abuti cõtendunt. Nos Gothi, & Sueci sumus, & Danicum nomen, aut leges minimè agnoscimus. Proinde liberi sumus, & libertatẽ nostram à maioribus nobis relictam, iuxta eorum exempla usq; ad sanguinem, & mortem defensamus. Et si in Dania tam infelix seruitus esset, ut eius proceres uiuere nequirent, nisi seruorum suorum sanguinem absumerent, nobiscum tamen alia, & humanior libertas esse deberet; quippe apud quos nullus nascitur seruus. Sunt nobiscum prouentus satis liberales, quibus & Rex, & proceres absq; ciuium iniuria honestè, ac magnificè uiuere poßint, nec coguntur ob terræ inopiã humano sanguine pasci. Quocirca, ô Rex, parati sumus tibi, ut nostro uero Regi, obsequiũ præstare, et prius omnia aduersa pati, quàm fidem tibi præstitã uiolare; præsertim si tua maiestas suam fidem & iusiurandũ nobis rursus præstitum, integrũ inuiolatumq; conseruet: alioquin nunquã tam imprudentes erimus, ut putemus illa iuramenta inter te, & nos uicißim præstita, plus nostrã fidem, quàm tuam obligasse. Præterea si putaueris nos sine iusto dolore, & sine iure omnium gentium ad arma confugisse, parati sumus coram æquis iudicibus, & arbitris sufficientem nostrorũ operum rationem aßignare: etiam, si opus fuerit, causam nostram in theatro totius orbis iustam, & æquam fuisse probabimus.

Seruitus apud Gothos nulla.

Engilbertus causam patriæ ad iudices iudices [sic] trahit.

CAPVT X.

Erici pertinax tyrannis.

QVa Engilberti oratione audita, Ericus ad suos Danos conuersus, & ab eis consultus respondit, Indignum esse, quòd subditi suorum Regum, & Principũ facta ad iudicium reuocare contendant, cùm potius parendi necessitas subditis cõpetat, quàm resistendi facultas. Parumq; abfuit, quin exemplo impudentissimi Caracallæ, aut nouercæ eius dixisset, Quicquid libet, licet: quia Imperatorem legem dare, non accipere cõuenit. Immò iuxta consilium imprudentissimi Roboam respondisset, Hactenus uos cæcidi uirgis, ámodo cædam uos scorpionibus: præfecti à me positi aggrauauerũt iugum uestrũ, ego autem addam iugo uestro. Erat enim Ericus ita in suo proposito firmatus, ut omnino nequiret iustissimis Sueonum querelis quicquã pacificè respondere. Proinde Sueones uidentes animũ eius nullo ingenio mutari posse, non secus ei responderũt, quàm filij Israël ipsi Roboam, cui dixerũt: Quæ nobis pars in Dano? uel quæ hæreditas in Pomerano? Reuertere in tabernacula tua Suetia, redde te tibi ipsi: frustra ab illis iustitiã, & salutem postulas, qui tibi extremã perniciem parant. Itaq; eo tempore nihil aliud pro tollenda illa controuersia fieri poterat, nisi quòd positis unius anni inducijs, Rex Ericus ea uia, qua uenerat, in suam Daniam remearet, relictis in arce Stocholmensi militibus septingentis, qui illam ab hostium insultu defensarẽt. Deinde Sueones unà cum Gothis, ne sine Principe in tam dubijs Reipub. temporibus diutius manerent, Engilbertum in summũ Principem, & gubernatorem elegerunt, comitiaq; in oppido Sictuna celebrantes, multa pro restitutione collapsæ patriæ prudenter statuerũt. Accessit etiam in eũm locum Ioannes Kropelinus, qui Regis Erici locum in arce Stocholmensi tenebat, comitatus uno ex Commendatoribus Prussiæ. Hi multa agere cœperunt

Quicquid libet, licet tyrannis.

Sueones cum Erico annales inducias statuunt.

Engilbertus denuò Princeps regni eligitur. Comitia in Sictuna.

Ioannes Kreplin.

pro

pro concordia inter Regem Ericum, & Suecos restituenda: ad quam Suconum, & Gothorum proceres se paratissimos offerebant, asserentes, sibi nihil magis gratũ esse, quàm quòd Rex eis, & ipsi rursus Regi promissam fidem integrè conseruent. Quo audito Kropelinus, & Cõmendator, offerebant se fideles inter utranq; partẽ cooperatores. Datisq; ab Engilberto pro securitate ductoribus, ad Regem Ericũ in Daniam descenderunt: quem cum Danico senatu in oppido Halmstadensi inuenientes, omnia, quæ à Suconibus pro concordia dicta fuerant, proposuerunt. Estq; ibidem decretum, quòd Ericus ad calcem futuri mensis Iulij, se ad ciuitatem Stocholmensem conferat, accepturus ibi eas concordiæ partes, quæ ex ratione, & æquitate inueniri possent. Iam enim Olaus Archiepiscopus Vpsalensis ad suam sedem reuersus, cœpit pro publica totius patriæ pace, & tranquillitate diligenter laborare, oblitusq; omnium grauissimarum iniuriarum, quas diu, & multum ab Erico sustinuerat, plus omnibus alijs pro eo solicitus erat, ut proceres regni cum illo in gratiam redirent, seq; tales erga ipsum præstarent, ut innocentia, atq; integritas eorum omnibus regnis, & nationibus comperta fieret, & commendata.

Sueci & Gothi ad pacem parati.

Io. Kropelinus arbiter pacis.

Olaus Archiepiscopus Vpsalensis pro reditu Erici laborat.

CAPVT XI.

Aduenit igitur Ericus ad ciuitatẽ Stocholmensem in capite mẽsis Septembris, magna pompa, & potentia succinctus: à quo Suconũ, & Gothorũ proceres, nihil nisi iustissimũ, atq; honestissimũ postulabant, uidelicet, quòd leges, & consuetudines patriæ, ac Regiũ iuramentũ in omnibus partibus obseruaret, Regemq; gratiosum, & clementem sese omnibus regni incolis exhiberet. Quod cùm ille omnino se facturũ polliceretur, & denuò per Regiũ iuramentũ promissa sua cõfirmaret, Engilbertus regni guber-

Ericus ad Holmiam uenit.

Sucones iustissima ab Erico petunt.

Summa Sueonũ beneuolẽtia erga ingratissimum Ericum. nator, cæteriq; senatores, & proceres admiranda quadam magnificentia, & magnanimitate erga ipsum, à quo tot incõmodis affecti fuerant, usi, totum Gothorũ, & Sueonum imperium ei liberaliter restituerunt, facta prius amnestia, hoc est, lege obliuionis omnium iniuriarum. Ericus igitur, recuperato tam amplo imperio, confestim ad pristinos mores suos reuersus, cœpit cum suis Danis consilia inquirere, quomodo Sueones grauiore seruitute opprimeret, quàm unquã prius oppressi fuissent: statimq; castra, arces, præfecturas, ciuitates, oppida, territoria Sueonum nobilibus adempta, crudelioribus sanguinarijs, quàm priores fuissent, assignauit. Quo uiso Sueciæ proceres, etsi uehementer dolerent, sibi tam indignè illusum fuisse, atq; ex magnis periculis ad maxima pericula sese iterum deuenisse, attamen lætabantur suam innocentiã per summam Erici ingratitudinẽ omnibus manifestari. Quis enim nõ uidet hunc Ericũ summam ignauiam, & quandam stupidam ingratitudinẽ à suis malignis consiliarijs contraxisse? qui eum prorsus ab omni Regia dignitate destitutum optarẽt. Tum Sueticus senatus primò per Danos, qui primas partes apud Regẽ habebãt, ipsum admonere curabat, ut in cõditionibus pacis, ad quas tanto labore, & post tot discrimina rerum peruentũ esset, perseuerare dignaretur. Verùm postquã senatores regni ea uia nihil proficerent, accesserunt & ipsi Regẽ, suppliciter orantes, & obsecrantes, ne à suo Regio iuramento, & promissionibus deficeret, sed illis cõstanter obseruatis, publicam regnorũ pacem tot bellis, & cædibus nimis diu labefactatam, ac tandem magno labore restitutã diligentius custodiret. Ad quæ cõsilia, quãuis saluberrima, & necessaria essent, Ericus seuerius, quàm modestius respondens, inquit: Vester assentator esse nolo. Statimq; Ioannẽ Kropelinum Teutonicũ ab arce Stocholmensi, eò quòd Sueonũ æquitati faue-

Ericus stupidã ingratitudinẽ Sueciæ ostẽdit.

Sueonũ simplicitas detestanda.

Tyrannorũ consiliarij.

Sueci Ericũ iterum admonentes lauant laterem.

Ericus iuramentum suum seruare recusat, ne assentator uideatur.

ti fauere uideretur, amouit, atq; in eius locũ quendam Ericum Nielsen à Iuthonia Danorũ terra, cũ quingentis præsidiarijs militibus surrogauit. Sicq; in suam Daniã discessit, & in omnibus Gothorum, & Sueonum litoribus, quæ nauigando legere cogebatur, spolia, & incendia exercebat. Nam inter cæteras iniurias, quas egit, etiã uillas, & terras monasterij Vastenensis incendio dedit. Plurimi igitur incolarũ uarijs iniurijs, incõmodisq; affecti, Engilbertũ adeuntes, acceptas ab Erico iniurias gemebunda uoce prosequebantur. Quippe non minus crudeliter ab eo, quàm à crudelissimo hoste sese afflictos fuisse commemorabant.

Ericus Nielsen.

Rex magis hoste nocet.

CAPVT XII.

His auditis, Engilbertus senatum regni ad oppidum Arbogense conuocauit: à quo loco omnes regni proceres magno consensu Regẽ enixius rogabant, obsecrabant, obtestabanturq;, ut suorum iuramentorũ memor, ad animum reuocaret, quàm inutti pridem ad arma consurrexissent, & cum quanto desiderio pacis ea rursus deposuissent. Proinde nollet eos ad similia negotia amplius coarctare. Et ut sciret, ipsos in firmo proposito conseruandæ libertatis perseuerare, cõditiones literis addiderunt, quibus asserebant, quòd nisi infra duorum mensium terminum ostenderet, se maiorem sui Regij iuramenti rationem habere, deinceps sciret, se non cum subditis, sed cum hostibus negotium habiturum. Intereà uerò cùm hæc legatio, & hæ literæ in senatu decernerentur, aderat quidam occultus Stocholmensis ciuitatis nuntius, qui Engilbertum seorsum de imminentibus ciuium suorum periculis, qui pro Suconum partibus inclinati erant, informabat: formido nanq; uehemens ipsos Sucones, qui Stocholmiã incolebant, inuasit, ne illa, aut similia, quæ alij Sucones post captiuatum Alber-

Engilbertus Arbogiũ comitia celebrat.

Sueonũ postulatio iustissima à Rege Erico.

Sueonũ ciuium in Holmia periculum.

tum in ea ciuitate paßi fuerant, denuò paterentur. Quo cognito Engilbertus, sumptis secum omnibus regni consiliarijs, qui Arbogis aderant, confestim ad ciuitatem Stocholmensem maximo comitatu sociatus accelerauit, præmisso ad Regales ministros nuntio, se ob publicam pacem aduenturum. Sed Dani, qui in ciuitatis præsidijs collocati erant, cùm satis conscij essent Regem à pactis discessisse, portas ciuitatis aduentantibus clauserũt. At cæteri ciues, qui Gothi, uel Sueci erant, indignã rem rati, suos proceres à propria ciuitate excludi, præsertim cùm nulla hostilitas inter Regem, & eos adhuc publicata esset, facto unanimi concursu, portas per uim clausas uiriliter aperuerunt. Ingreßi itaq; proceres, uexilla regni in publico foro collocãt, edictumq; proponunt, ut quicunq; ciues sub suæ patriæ signis pro libertate militare uellent, quantocyus suam uoluntatem declararent. Quo uiso, tota ciuitas se cum senatu regni cõiunxit, exceptis aliquot Danis, quibus maior erat cura de Suecorum seruitute, quàm libertate. Proinde sine mora à turribus, & propugnaculis ciuitatis sunt deiecti, atq; in eorum locum fideliores incolæ surrogati.

Engilbertus Holmiam à Danorũ tyrannide liberat.

Engilbertus libertatis vexillũ in Holmia collocat.

Dani à præsidio Holmẽsi deijciuntur.

CAPVT XIII.

DEinde Engilbertus, & regni senatores, mißis ad præsidem arcis Stocholmensis Ericum Iuthonem nuntijs, expostulãt, cur eis aduenientibus portas clauserit, sagittasq;, & bombardarũ globos in ipsos immiserit, cùm ad nihil aliud, quàm ad tractandum de publica pace aduenissent. Quibus expostulationibus cùm Iutho nihil, quod honestè responderi posset, haberet, ad minas, & cõuitia se conuertens, perpetuã Sueonibus hostilitatem indixit. Quocirca Engilbertus duobus à senatu præcipuis, Carolo Canuti, & Erico Puche, negotium obsidendæ, & impugnandæ arcis

Ericus Iutho præfectus arcis Stocholmensis.

Carolus Canuti Ericus Puke.

arcis Stocholmensis imponit, cùm ipse interim totius regni curam gereret, & assiduam operam recuperandis castris, & restituendæ libertati accommodaret. Et quod summa admiratione dignum est, solis tribus mensibus tam Gothorum, quàm Suconum regnum à manibus potentissimi Regis Erici potenter & prudenter eripuit: immò nisi freto Oeresund (quod Gothos à Danis separat) prohibitus fuisset, totum Daniæ regnum sub suam potestatem redegisset. Tanta siquidem illi in rebus bellicis industria, atq; experientia erat, ut quocunque se uerteret, omnia pro uoto obtineret: nullam arcem quantumuis fortissimam impugnauit, quin continuò expugnaret: tamq; uelociter à uictoria ad uictoriam peruenit, ut fulminis impetum imitari uideretur. Nomina autem aliquot fortissimarum arcium, quas an fortius, an mirabilius breuissimo temporis spatio expugnauerit, hic placuit annotare.

Engilbertus iterum patriam liberat.

Borganes	Stocholm	Stegeholm
Eedzholm	Vardberg	Kœpung
Oerebro	Rumblaborg	Agaaholm
Falchenberg	Saxaholm	Nykœpung
Trulleborg	Dalaborg	Oesthammar
Castelholm	Ringstadaholm	Piksborg
Apesten	Stack	Gripsholm
Stegeborg	Axeual	Oerestεn
Korsholm	Brymshuff.	

Arces ab Engilberto expugnatæ.

Sed accidit ei id, quod frequentissimè, atq; in omni terra euenire solet, uidelicet ijs, qui se totos pro patria, & incolis in mille pericula conijciunt. Postquã patriam nõ semel, sed bis, immò pluribus uicibus ab intolerabili tyrannide, & turpissima seruitute liberasset, nihilq; restabat, nisi quòd publico omnium ciuium consensu patriæ pater, & libera-

Patriæ liberatores sæpius indigne tractãtur.

tor, immò cõseruator & fundator appellaretur, ecce quidam Magnus Beuctsson ipsum in quadam insula non procul à curia Goxbolm insidiosius, quàm honestius impetitum trucidauit, non sine acerbissimo, atque inconsolabili totius patriæ luctu. Eius nanque funus ab omnibus incolis non secus exceptum erat, quàm si tota patria ad sepulturam efferenda fuisset. Ipseq; occisor ad animum reuersus, tantum de commisso facinore doluit, quantum Magnus Alexander Macedonum Rex de Clyto, quem per ebrietatem occiderat, doluisse commemoratur. Hic enim Magnus, nisi ab amicis probibitus fuisset, uim sibi ipsi ob patrati parricidij conscientiam intulisset. Mansit tamen in eo usque ad uitæ exitum grauissima animi pœnitudo, pluresq; ex Danis, quos sceleris autores babuerat, occidit, sibiq;, & toti posteritati suæ sempiternum cum Danis odium indixit: quod etiam posteri eius usqu. in præsentem diem fouere non desinunt. Noui ego eius filium Ioannem Magnum, arcis Calmarnensis præsidem, qui adeò insigni Danici nominis odio tenebatur, ut uix potuerit Danos sine conuitio & contemptu nominare: continueq; eos maledictis & execrationibus insectatus est: filiumq; Magnum Ioannem nihil à paterna probitate, & amore patriæ degenerantem, & adhuc, dum hæc scribo, uiuentem post sua fata reliquit. Cuius præclaram indolem bonis literis, & optimis moribus aliquando instituendam curaui.

Engilbertus patriæ pater indignè occiditur.

Magni occisoris Engiberti pœnitentia.

Ioãnes Magnus præfectus Calmarnen. acerrimus Danici nominis inimicus.

Magnus Ioãnes discipulus Archiepiscopi Io. Magni.

CAPVT XIIII.

Post mortem uerò Engilberti consensu procerum, Carolus Canutus utriusque regni Gothorum & Sueonum Princeps & gubernator surrogatus est. Hic ex Finlandia natus, illustrissimum parentum suorum sanguinem clarissimis uirtutibus, atque insigni eruditione illustrauit. Qui

Carolus Canutus regni gubernator.

Caroli optima educatio.

Qui si tunc in Regem assumptus fuisset, quemadmodum postea & nimis tardè accidit, profectò aliquod Reipublicæ uestigium relictum fuisset. Sed adhuc restabat aliqua grauissima pernicies, quam Suetia ab exteris Principibus sustinere debebat, antequam ad innati Regis consolationem peruenire sineretur. Sed non deerant Carolo æmuli, qui potius sibi, quàm illi principatum cessisse uoluissent: inter quos præcipuus & primus apparuit Ericus Puche, uir in militari disciplina admodũ strenuus, qui cum Engilberto res magnas & præclaras pro liberanda patria peregerat, ob quas non minorẽ mercedem, quàm ipsum regnũ reposcere uidebatur. Nec parua erat plebeiæ communitatis multitudo, quam sibi ex Dalacarlorum gente attraxerat: qua suffultus, in bellum cõtra Carolum non procul ab Arosiensi ciuitate descendit. Commissoq; prælio, Olaus Archiepiscopus Vpsalensis, & Thomas Episcopus Strengenensis, nonnulliq; regni proceres, suadebant utrique parti ad concordiam potius deueniendum esse, quàm propriam patriam ciuili & pernicioso bello cruentare. Annuit Ericus salutaribus illustrium uirorum consilijs, præfatus, se ad patriæ salutem, & non ad perniciem natum esse. Erant tamen nonnulli sub signis eius militantes, qui omnino dissuadebant, ne se aduersariorum fidei leuiter committeret, sed ex omni parte suæ consuleret securitati, antequàm inciperet in alterius potestatem deuenire. Quorum consilia Ericus, cùm esset magno, atque imperterrito animo, non multum curans, affirmabat, inter nobiles & illustres uiros, non secus atque ex iusto & æquo agi posse. Proinde ad procerum conuentum in Arosiam descendens, non solùm liberè, sed insolenter quæcunque in animo habebat contra Carolum loquebatur. At Carolus non omnino ab astutia alienus, clàm fumum, & fœtores in eo

Ericus Puke Caroli æmulus.

Archiepiscopus Vpsalen. pacis consultor.

Ericus Puke modestus.

Ericus ob bonam fidẽ suam periũt.

Caroli Canuti astutia.

loco, quo comitia agebantur, fieri procurauit: quibus excitatis, monuit reliquas negotiorum partes in propinqua arce explicandas. In quam cùm peruentum esset, Ericus liberius, quàm securius, quæ prius dixerat, denuò iterauit. Tum Carolus, accepta ex eius uerbis occasione, ipsum captiuauit, captiuatumq; & ad Stocholmiam missum capite plecti procurauit. Quo facto, præfati Pontifices, Olaus Vpsalensis, & Thomas Strengenensis, tantum doluerũt se illis comitijs interfuisse, ut nunquam postea sanctum Domini corpus consecrare auderent, rectè existimantes, ab illo ore tantum sacramentum confici non debere, à quo occasio mortis contra tam illustrem uirum (quamuis præter eorum intentionem) emanauit. Immò neque amplius, ut senatui regni interessent, induci potuerunt.

Ericus Puke captiuatur, & decollatur.

Episcoporũ grauis pœnitẽtia ob crimen alienum.

CAPVT XV.

DEinde alius ex præcipuis senatoribus Christiernus Nicolai regni Dapifer, contra Carolum insurgens, occultisq; uijs plebeiam communitatem sibi attrahens, meditabatur ipsum à principatu amouere: atq; interim summam amicitiam, quæ est patris ad filium, simulauit. Carolus autem rei ueritate comperta, mißis satellitibus ipsum captiuauit, arcesq; & feuda, quæ à Regio fisco habebat, ab ipso extorsit, antequàm eum pristinæ redderet libertati. Egit tamen cum illo ciuilius, quàm sperabatur. Magnam nanque Finlandiæ partem unà cum arce, & ciuitate Viburgensi ei in feudum permisit. Tandem Nicolaus Stenonis, quamuis Caroli sororem in coniugem haberet, negotium tamen non satis facile contra ipsum suscitauit. Cùm enim Ostrogothiam nimis seueriter, & auarè administraret, Carolus plus iustitiam, quàm affinitatem attendens, ipsum frequentius admonere curauit, ut ab omni ciuium

Christiernus Nicolai cõtra Carolum insurrexit.

Nicolaus Stenonis in Carolũ arma mouit.

ciuiũ iniuria sibi temperaret, nec contra se leges & iura patriæ tam audacter prouocaret. Sed cùm minimè tam pijs, & honestis præceptis parêret, statuit Carolus arma in rebellem & contumacem conuertere. Nicolaus autem celeri fuga elapsus, ad Regem Ericum tunc circa Gotlandiam cõmorãtem accesßit: acceptisq; ab eo aliquot militum copijs, redijt ad Ostrogothos. Sed ab exercitu Caroli superatus, & captus, ad Norcopiam oppidum, cum suis est deportatus, dieq; tertia morbo ex dolore contracto, expirauit: magnaq; pars familiæ eius, quæ pridem rapinis, & iniurijs ciuium uixerat, gladio percussa occubuit. Sed neq; his omnibus sublatis permissus est Carolus regnum in pace administrare. Erat enim nobilis quidam illustrißimo sanguine natus Broderus Suenson, qui unà cum Engilberto plurima & præclara pro libertate patriæ gesserat. Hic cùm importunius apud Carolum de diuisione feudorũ expostularet, confestim à Carolo perinde ac rebellionis autor comprehenditur, & decollatur. Interim autem cùm Carolus tot domesticis periculis à patria, & Repub. amouendis necessariam operam impenderet, omnem etiam diligentiam adhibuit, ut Rex Ericus amissos patriæ fauores recuperaret, atq; in regnum restitutus, se talem exhiberet, qualem se futurum iurauerat. Et in ea causa celebrata fuerunt multa comitia, multæq; legationes hinc inde missæ. Sed ea summa & superabundanti cura nihil aliud effectũ est, quàm quòd Ericus indignum putaret, Regiam maiestatem iuramentis obligari, qui (ut ei uidebatur) omne, quod libêret, sibi permitti deberet, alioquin se iureiurando, & literis continuò astrinxisset: uel fortè quia à Danis persuasus erat, ut apud Suecones nomen regni unà cum præscriptis eorum legibus aboleret,

Nicolaus Stenonis capitur, & moritur.

Broderus Suenson Carolo rebellat, et decollatur.

Carolus pro Rege Erico intercedit.

Ericus negat regiam maiestatem iuramentis obligari.

loco, quo comitia agebantur, fieri procurauit: quibus excitatis, monuit reliquas negotiorum partes in propinqua arce explicandas. In quam cùm peruentum esset, Ericus liberius, quàm securius, quæ prius dixerat, denuò iterauit. Tum Carolus, accepta ex eius uerbis occasione, ipsum captiuauit, captiuatumq́; & ad Stocholmiam missum capite plecti procurauit. Quo facto, præfati Pontifices, Olaus Vpsalensis, & Thomas Strengenensis, tantum doluerũt se illis comitijs interfuisse, ut nunquam postea sanctum Domini corpus consecrare auderent, rectè existimantes, ab illo ore tantum sacramentum confici non debere, à quo occasio mortis contra tam illustrem uirum (quamuis præter eorum intentionem) emanauit. Immò neque amplius, ut senatui regni interessent, induci potuerunt.

Ericus Puke captiuatur, & decollatur.

Episcoporũ grauis pœnitẽtia ob crimen alienum.

CAPVT XV.

Deinde alius ex præcipuis senatoribus Christiernus Nicolai regni Dapifer, contra Carolum insurgens, occultisq́; uijs plebeiam communitatem sibi attrahens, meditabatur ipsum à principatu amouere: atq; interim summam amicitiam, quæ est patris ad filium, simulauit. Carolus autem rei ueritate comperta, missis satellitibus ipsum captiuauit, arcesq́; & feuda, quæ à Regio fisco habebat, ab ipso extorsit, antequàm eum pristinæ redderet libertati. Egit tamen cum illo ciuilius, quàm sperabatur. Magnam nanque Finlandiæ partem unà cum arce, & ciuitate Viburgensi ei in feudum permisit. Tandem Nicolaus Stenonis, quamuis Caroli sororem in coniugem haberet, negotium tamen non satis facile contra ipsum suscitauit. Cùm enim Ostrogothiam nimis seueriter, & auarè administraret, Carolus plus iustitiam, quàm affinitatem attendens, ipsum frequentius admonere curauit, ut ab omni ciuium

Christiernus Nicolai cõtra Carolum insurrexit.

Nicolaus Stenonis in Carolũ arma mouit.

ciuiū iniuria sibi temperaret, nec contra se leges & iura patriæ tam audacter prouocaret. Sed cùm minimè tam pijs, & honestis præceptis parêret, statuit Carolus arma in rebellem & contumacem conuertere. Nicolaus autem celeri fuga elapsus, ad Regem Ericum tunc circa Gotlandiam cōmorātem acceßit: acceptisq; ab eo aliquot militum copijs, redijt ad Ostrogothos. Sed ab excrcitu Caroli superatus, & captus, ad Norcopiam oppidum, cum suis est deportatus, dieq; tertia morbo ex dolore contracto, expirauit: magnaq; pars familiæ eius, quæ pridem rapinis, & iniurijs ciuium uixerat, gladio percussa occubuit. Sed neq; his omnibus sublatis permissus est Carolus regnum in pace administrare. Erat enim nobilis quidam illustrißimo sanguine natus Broderus Suenson, qui unà cum Engilberto plurima & præclara pro libertate patriæ gesserat. Hic cùm importunius apud Carolum de diuisione feudorū expostularet, confestim à Carolo perinde ac rebellionis autor comprehenditur, & decollatur. Interim autem cùm Carolus tot domesticis periculis à patria, & Repub. amouendis necessariam operam impenderet, omnem etiam diligentiam adhibuit, ut Rex Ericus amissos patriæ fauores recuperaret, atq; in regnum restitutus, se talem exhiberet, qualem se futurum iurauerat. Et in ea causa celebrata fuerunt multa comitia, multæq; legationes hinc inde missæ. Sed ea summa & superabundanti cura nihil aliud effectū est, quàm quòd Ericus indignum putaret, Regiam maiestatem iuramentis obligari, qui (ut ei uidebatur) omne, quod libêret, sibi permitti deberet, alioquin se iureiurando, & literis continuò astrinxisset: uel fortè quia à Danis persuasus erat, ut apud Suecones nomen regni unà cum præscriptis eorum legibus aboleret,

Nicolaus Steno nis capitur, & moritur.

Broderus Suenson Carolo rebellat, et decollatur.

Carolus pro Rege Erico intercedit.

Ericus negat regiam maiestatem iuramentis obligari.

CAPVT XVI.

Dani ob tenuitatē sui regni vicinis regnis insidiantur.

Est quippe admodū uerisimile, ipsos Danos, cùm considerent sui regni prouentus adeò tenues esse, ut nequeant ex eis sui Regis maiestatem satis commodè sustentare, magno & perpetuo desiderio ferri, ut Sueonum thesauris (quos forsan nimios esse putant) subfulciantur. Sed illud eorum propositum nec hactenus feliciter, nec àmodo felicius succedet. Proinde prudentius facerent, si sibi ab eo conatu temperarent. Erat tamen Olaus Archiepiscopus Vpsalensis uehementer pro salute, & honore Erici solicitus: impetrauitq; à senatu regni tum autoritate, tum industria, tum etiam minis, ut ipso in Archiepiscopatu uiuente, Ericus tanquam uerus Rex obseruaretur, immò si uellet iureiurando satisfacere, liberum ad regnum haberet ingressum. Eoq; constanti proposito Olaus, sumpto secum Magno Episcopo Aboënsi, & pluribus Prælatis, ac proceribus regni, ad Lundensem Metropolim in terram Schoningiæ descendit, reducturus secum Regem Ericum, si ad pacta seruanda se induci pateretur. Sed erat omnis ille labor inanis, expensæq; sumptuosissimæ, quas Olaus Archiepiscopus ex bonis ecclesiæ Vpsalensis faciebat, omni utilitate caruerunt. Iam enim Dani Erico grauissimum negotium facientes, eiusq; tyrannidem apertè detrectantes, fidem illi præstitam reuocabant. Quocirca Archiepiscopus ad sua reuersus, effecit, ut in oppido Calmarnensi comitia pro publica omnium Aquilonarium regnorum tranquillitate indicerētur. Ad quæ dum ex Vpsalia descensurus esset, in Nicopiam diuertit: ubi à quodam Magno principante uenenum in amygdalino lacte propinatū accepit: statimq; mortuus in Vpsaliam refertur. Quibus insidijs nequaquam impetitus fuisset, nisi pro Erico tam constans permansisset, quem tamen suum suæq; Metropolitanæ

Olaus Archiepiscopus Vpsalē. summoperè pro Erico Rege solicitus.

Olaus Archiepiscopus ad Schoningiam proficiscitur.

Dani clàm ab Erico deficiūt. Comitia Calmarnia indicta.

Olaus Archiepiscopus Nicopiæ ueneno extinguitur.

tanæ ecclesiæ, & cleri acerrimum hostem, atque inexorabilem persequutorem semper expertus erat, prout in nostra Metropolitana historia latius est deductum. Conuentus igitur procerum Calmarniæ institutus, ob prematura Archiepiscopi fata, sine aliqua utilitate absolutus euanuit. Venerant quidem in eum locum Regis Erici legati, nullas alias conditiones Sueonibus afferentes, nisi quòd Regem sine iurisiurandi obligatione in regnum admittant: quæ quidem legatio per Danos proposita, eò tendere uidebatur, ut Sueonum animi in Ericum magis exacerbati redderentur, & aliquando desinerent cum eo de concordia tractatus habere. Ex altera autem parte Dani Erico suadent, ut se in Suetiam conferat, uerbaq; cum Carolo gubernatore, & proceribus faciens, meliorem rerum euentum per se, quàm per legatos experiatur. Itaque Ericus à Danis persuasus, ad Suetiã nauigauit. Nec multi dies effluxerant (teste Erico historico Vpsalensi) antequam Dani post tergum abeuntis literas mittunt, quibus significant, se ei nequaquam amplius subesse uelle. Causa defectionis eorum ea potissima fuisse uidebatur, quòd Ericus thesauros regni Suetiæ in Daniam illatos, postea in Pomeraniam & paternam ditionem transtulisset, quasi iustius fuisset Danos ex spolijs Suecorum uiuere, quàm Pomeranos. Tum Ericus in litoribus Ostrogothorum positis tentorijs quiescens, Carolum gubernatorẽ ad se ob publica negotia uocare curabat. Carolus autem respondit, id ad se solùm minimè spectare, sed totum regni senatum de rebus publicam omnium salutem concernentibus, præsentem esse oportere: proinde paulùlum expectandum esse, donec senatus regni ob tam ardua negotia conuocetur. Ericus autem conscius sui mali erga Carolum propositi, classem ex Ostrogothia in Gotlandiæ insulam confestim retraxit:

Erici Regis stupida & stulta legatio.

Danica astutia.

Dani apertè ab Erico deficiũt.

Carolus ab Erico vocatus, insidias euasit.

Ericus desperato ad regna reditu, Gotlandiã occupat.

in qua desperato ad regna reditu, maiorem reliquæ suæ ætatis partem agens, magnis calamitatibus omnium Aquilonarium regnorum incolas, qui per mare illud nauigabant, affecit, maximè autem Sueones, & Gothos, quorum litoribus nimium uicinus habitabat.

CAPVT XVII.

Christophorus Bauarus 138. Rex internus.

Christophorus deinde prædicti Erici ex sorore nepos, & Bauariæ dux, post exactum Ericum, uel sponte secedentem, hoc modo ad Aquilonaria regna peruenit. Dani (qui primi omnium ab Erico defecerunt) legatos ad hunc Christophorum Bauarorum ducem mittentes, regnum Daniæ ei obtulerunt. At cùm ipse illud non satis magnifacere uideretur, promiserunt se efficaciter cooperaturos, quòd etiam Gothiæ, & Suetiæ, ac Noruegiæ regna assequeretur. Ea itaque magnifica promissione animatus, & multo Bauarorum agmine stipatus, ad Daniam se contulit. Sed cùm uideret Danos longè minora efficere posse, quàm promiserant, toto triennio apud eos ancipiti sententia fluctuabat, nesciens prorsus, quid rerum aggrederetur: putabat enim amœnissimas Bauariæ terras non satis commodè, aut prudenter, Danicæ telluris angustijs commutari, prout olim Frotoni Danorum Regi regni Angliæ splendor commutari uisus est. Nec aliquam spem de Gothis, aut Suecis, ut ab eis in Regem assumeretur, habebat. Quippe dum ad eos legatos, super eo negotio aliquid persuasuros, destinaret, durioribus uerbis affectos recepit. Quippe uehementer displicuit Suecis, quòd Dani de eis, etiam nescijs, quasi tutores de pupillis, cum externo Principe conditionem adduxissent. Habemus, inquiunt Sueci, Regem Ericum: cui, si legibus obedierit, libenter obediemus; ad quas si redire noluerit, & nobis de suf-

Christophorus Danici regni tenuitatem cõtemnit.

Christophorus dubiam Danorũ fidem expertus.

Sueones Danorum temeritatẽ detestantur.

ficiendo Rege cura incubuerit, non desunt nobis, qui dignè ad Regiam dignitatem eligantur. Proinde Dani sibi habeant Regem, quem nobis ignorantibus elegerunt. Digna quidem hæc uox erat, quæ à Suetico senatu in Danicam temeritatem, uel imprudentiam obijceretur: sed deerat Sueonibus in tam iusto proposito diligens perseuerantia, quæ non tam faciliter fuisset per Danicam astutiam superata. Cùm enim præcipua cooperatione Nicolai Archiepiscopi Vpsalensis, omnium Aquilonarium regnorum senatores ad Calmarniam in negotio publicæ pacis restituendæ conuenissent, spesq; Sueonum esset, ut Ericus omnium procerum exhortatione ad meliorum morum instituta conuersus, patriæ restitueretur: aderant quoque in eisdem comitijs Danorum legati à Christophoro, & senatu eiusdem regni destinati: quorum præcipui erant Archiepiscopus Lundensis, & magnificus princeps Nicolaus Nicolai, ipsius Caroli Canuti Suetiæ gubernatoris gener. Hi cùm ex consanguinitatis necessitudine pro Erico Christophori auunculo, omnem uim persuadendi adhibere debuissent, mutata sanguinis obligatione, ut Ericum penitus destituerent, & Christophorum in omnia eius regna instituerent, magnoperè contendebant: nihilq; omittebant, quo sui Christophori laudes non solùm ad sydera, sed super omnes cœlos extollerent: immò inter alia præconia ad suum propositum accommodata, hos uersus astutius, quàm doctius compositos, omnium auribus inculcabant:

Si linguæ centum resonarent, oraq; centum,
Ferrea Christophori uox laudes dicere nescit.

Nicolaus Archiepiscopus Vpsalensis.

Comitia Calmarniæ pro reducēdo Erico.

Danorū legati pro Christoph. eligendo.

Dani Christophorum mirè laudant.

CAPVT XVIII.

Dani Carolum pro Christophoro inclinant.

DEmum postquam credebant Sueonum proceres & populos, qui tunc aderant, abundè persuasos, totam suæ legationis uim & industriam ad Carolum gubernatorem conuertentes, affirmabant adhuc longè maiores Christophori laudes omissas, quæ nullis humanis uerbis satis explicari possent. Deinde Nicolaus ipsum Carolum

Danica persuasio.

(cuius gener erat) secretius admonens, inquit: Vides, Carole frater*, taliter agi apud* Danos *contra* Ericum*, ut ipse tandem, ob maligna suorum consilia, in summa pericula seductus deficiat: estq; illud destitutionis eius negotium tam remotum ab omni honestate, ut qui in ipsius locum tali modo fuerit substitutus, plus dedecoris, quàm honoris, plus laboris & difficultatis, quàm quietis aut utilitatis inde assequetur.* Proinde, *quamuis tibi, ut mihi ipsi, omnia felicia faueam, uelimq; tuam fortunam ad eam sublimitatem efferri, ut nullus in toto orbe* Rex*, aut* Princeps *te felicior & sublimior existimari posit, tamen nequaquam uellem te cum tanta tui honoris iactura in locum uiuentis* Regis *extolli.* Meo *igitur consilio prudentius egeris, si hoc negotium adeò odiosum in* Christophori *personam transferri patiaris: quod utique cum tuo summo commodo, & sempiterna nominis tui gloria efficies.* Is *enim solo nomine* Regio *contentus, sub tua potestate totum regnum gubernari permittet: tu ipsum in omnibus regni negotijs, perinde ac pater filium, diriges, & ille tibi non secus ac obsequētissimus filius optimo patri parebit: nullus cōtra nutum tuum in toto regno quicquam attentabit.* Quæ *igitur maior gloria tibi accidere queat, quàm* Regi*, & toti regno imperare?* Nec *putes ista sine solido fundamento dici, aut me tibi, cui tam arctissima affinitate coniunctus sum, uerba dare uelle.* Christophorus *me arbitro, & au-*

& autore, te literis & sigillis Regijs in omnibus his certum, securúmque efficiet. Carolus autem, etsi optimè sciret, quantam uim Danica uerba haberent, aut quorsum tenderent, prudenter dißimulauit, & omnia, quæ dicta, promissaq; fuerant, sese magnifacere ostendebat. Veruntamē necessariū fore asserebat, tam arduum difficileq; negotium in sequentē procerū conuentū differri, cùm bona eorum pars ad Calmarniam nō peruenerat, erantq; adhuc non pauci in regno, qui pro Erici restitutione laborarent.

Carolus technis Danicis captus in Christoph. cōsentit.

CAPVT XIX.

ITaque Danorum legati bene sperare iußi, ad sua, unde uenerant, redierunt. Christophoro tamen omnia pro eius uoto necessariò futura pollicebantur, summoperè curantes, ne crederet Sueones aliter, quàm Dani uellent, facere posse. Celebratis illis comitijs Calmarniæ, & omnibus senatoribus ad sua redeuntibus, Carolus quandam sanctimonialem in arcto pœnitentiæ loco inclusam adijsse fertur, ipsamq; de futuro Rege, & regnorum statu consuluisse. Quæ respondit, eum omnino futurum Regem, quamuis non pauci pro Christophoro assumendo laborarent: qui etiam ad paucum tempus præualerent, darentq; occasionem diuino furori, qui solet Sueonum & Gothorum regna, ob assumptionem extraneorum Regum, uehementer affligere & punire: quemadmodum confestim post coronatum Christophorum euenit. Vbique enim tam apud Gothos, quàm apud Sueones grauißima peste, & fame laboratum est. Sunt etiam qui scripto prodiderunt, infantulum quendam in monasterio Vastenensi dixisse matri suæ, Se uidere coronam auream in capite Caroli gubernatoris. Elapsis deinde aliquot diebus, totus Gothorum & Sueonum senatus ad oppidum Arbogense conuenit:

Dani arbitri cō stituuntur inter seipsos, & Sueones.

Carolus inclusam monialem consulit.

Sueones sub externis regibus iram Dei experiuntur.

Carolus uaticinio pueri Rex prænūtiatur.

Comitia Arbogæ celebratur.

Oratio Caroli pro Republica. in cuius medio Carolus exurgens, orationem succinctam, & luculentam de publicis regni negotijs habebat, atque in eius calce omnium senatorum iudicio considerandum proposuit, quos labores, & quantas difficultates pro publica totius patriæ salute sustinuerat, postquam eorum præcepto regni gubernationem assumpsisset. Iamq; regni libertas eius opera eò peruenerat, ut ipsi senatores liberam haberent facultatem Regem, quemcunque mallent, eligendi: immò quicquid uellent, de tota sua Republica liberè disponere possent. *Caroli iusta postulatio.* Quocirca rogabat suos diuturnos & difficiles labores, ea senatus gratitudine compensari, ne ipse, & sui posteri, ob publicam patriæ salutem, quam multis laboribus restituerant, ad extremam inopiam redacti fuisse uiderentur. Placuit senatui tam iusta & honesta Caroli petitio. Monitusq; speciatim explicare, quæ postularet: *Carolus ex Finlandia ortus. Elandia.* respondit, se terram Finlandiæ, in qua natus erat, ad tempus uitæ suæ, sub nomine feudi postulare: & insulam Elandiæ pro tota sua posteritate, quæ tamen posset ad coronam regni, solutis quadraginta millibus marcarum Stocholmensium, redimi. Non fuit hæc Caroli petitio aliter, quàm iusta & æqua à senatoribus terræ existimata. *Caroli magna in patriã merita.* Quippe æquißimum erat, ut ei talis regni portio concederetur, qui totum regnum suis præclaris operibus meruerat, & quem fata toti regno potius, quàm parti regni genuisse uidebantur. Fit igitur in senatu decretum, ut Carolus eas terras, quas postulauerat, poßideat, eisq; iuxta legem, quam apposuerat, utatur.

CAPVT XX.

Sueonum in Reges externos propensio. DEinde ijdem regni proceres, non quòd aliquid boni ab externo Rege sperabant, sed mutuo odio excæcati, ne quem innatum Regem assumerent, legatos ad Christo-

Christophorum dirigunt, legationiq; conditiones & articulos addunt, quos per Christophorum iureiurãdo, & literis, ac sigillis confirmari petunt. Quo facto, nihil dubitaret, quin proximis comitijs Calmarniæ celebrandis, in Regem Suetiæ assumeretur. Omnibus itaque Sueonum articulis æquè citò propositis, & per Christophorum confirmatis, Sueones plurimum exhilarati, putabant iam certum omnium calamitatum suarum finem aduenisse: seq; ad conuentum procerum Calmarniæ indictum accingebant. Interim autem Christophorus, sciens omnes arces, & terras, immò totum regnum à Carolo occupari, ipsum ad oppidum Halmstada amicissimis literis, & importunis nuntijs inuitat: aduenientemq; tantis obsequijs, & beneuolentiæ officijs excepit, ut uix maiora obsequia ab aliquò mortalium expectari potuissent. Ibi enim Carolus à Christophoro in patrem cum Regio iuramento eligitur: obsignanturq;, & promittuntur, ac confirmantur à Rege omnia, quæcunque Carolus postulabat. Deinde tam Carolus, quàm cæteri regni senatores Christophorum diu in oppido Calmarnẽsi expectatum, & tandem circa principium mensis Septembris aduenientem, cum summo honore excipiunt: exceptumq; ab eo loco, usque ad ciuitatem Stocholmensem, cum Regio apparatu, & magnifica pompa deducunt: deductumq; primò in ecclesiam primariam S. Nicolai, deinde in arcem Regiam inducunt. Sed silendum non est iudicium præsentis populi, quod tunc Carolo acclamatum fuit. Cùm enim ipse ad sinistrum Regis latus, & Archiepiscopus pro dignitate ad dextrum incederet, auditæ sunt uoces confusæ multitudinis, Carolum Regis corona digniorem, quàm Christophorum esse. Quæ uox ad aures Regis perueniens, nonnullum odij fomitem subministrauit. Incidit autem huius Christophori coronatio

Sueones in Christoph. consentiunt.

Christophorus Carolum loco patris habet.

Carolus et senatores Regem Christophorũ à Calmarnia ad Holmiam deducunt.

Carolus regno dignior, quàm Christophorus

ad profestum Exaltationis sanctae Crucis, circa annum Christi MCCCCXLII. celebrata in Metropoli Vpsalensi per Nicolaum Rauvaldi eiusdem loci Archiepiscopum, & supremum regni consiliarium: cuius historiam inter Pontifices Vpsalenses aliàs per nos scriptam, modò (ut breuitati consulamus) praeterimus. Quanta autem fuerit gloria & magnificentia in coronatione huius Regis, ex eo probari potest, quòd post militares ludos, & torneamenta, ac plurima Regij apparatus spectacula, septuaginta illustres proceres cingulo militari decoratos ad equestrem ordinem promouit.

An.1442. Christophori coronatio.

Christoph. 70. equites auratos creat.

CAPVT XXI.

ERat hic Rex à principio sui regni erga omnes suos subditos benignus & perhumanus: & fortè in ea benignitate usque ad ultima fata perseuerasset, nisi per Sueonum dissensiones in mores longè diuersos ductus fuisset. Cùm enim uideret, Sueonum nobiles in mutuum odium, & perniciem continuè ferri, coepit eos perinde ac parum ualidos contemnere. Quos si mutuo amore unitos considerasset, perpetua dilectione complexus fuisset, timuissetq; eos iniuria afficere, quos uidisset ad propulsandas iniurias concordibus uotis animatos. Siquidem ille Christiernus Nicolai, quem superius à Carolo captiuatum meminimus, reuocatis ad animum iniurijs, quas à Carolo sustinuerat, omnem operam tum per se, tum per amicos apud Regem adhibuit, ut Carolus ab eius fauore & gratia penitus separaretur, separatúsque potentum inimicorum insidijs continuò exponeretur. Nec parum in eo proposito profecit. Quippe ipse Rex à Christierno persuasus, animum, amicitiámque, quam paulò antè iureiurando

Sueonũ nobiles in mutuũ odiũ propensi.

Christiernus Nicolai, de quo suprà eodē lib. cap.15.

Christophorus Carolũ deserit.

rando confirmauerat, à Carolo reuocauit, multásque occasiones, quibus ipsum perderet, diligenter inquisiuit. At Carolus, sentiens se longè aliter ac promissum fuerat, à Rege æstimari, prudenter omnes insidias, quas sibi præparari uidebat, euasit, summoperè cauens, ne talem filium experiretur, qualem ille Romanus Cicero, quem Octauianus Augustus loco patris uenerari uidebatur. Præterea cùm Christophorus satis consideraret, Sueonum nobiles quadam importunissima ambitione pro feudis, & prouentibus coronæ contendere: nec sibi inuicem deferre, sed occultis suggillationibus sese mutuò lacerare: nec inter eos erubescerent filij, uiuentium patrum præfecturas inuitis parentibus, & ignorantibus, à Rege postulare: nullamq́; aut nimis tenuem consanguinitatis & necessitudinis rationem inter tot generosos nobiles haberi: Quocirca tales suæ cancellariæ regulas ædidit, ut omni poscenti feudum, confestim, & sine quocunq; præuio examine concederetur, literæq́; latæ & amplæ, quibus gratia Regia confirmaretur, in promptu expedirentur, ut imprudens regni nobilitas saltem tam confusa, uel ancipiti concessione disceret, non decere gratiam alteri collatam præripere, aut reuocare. Sed cùm neque ea industria poterat animus imprudentum hominum compesci, addidit aliam astutiam non obliuiscendam, utpote, quòd literæ super concesso feudo conscriptæ, tanto auro à Regia cancellaria redimerentur, quantum uix à toto feudo corradi potuisset. Nec diutius ea gratia durauit, quàm alter, data maiori, aut pari auri summa, in idem feudum induci postularet: factumq́; est cæca contendentium importunitate, ut sæpe uno anno, immò uno mense, uel uno die complures, data ingenti pecunia, in idem feudum instituerentur, nec quicquam prouentuum ex eo reportarent. Sed neque ea

Caroli prudentia in euitãdis insidijs Christophori.

Cicero Romanus.

Sueonũ nobiles indiscretè feuda coronæ ambiunt.

Christophori cãcellaria.

Fe[illegible] la à Christophoro carissimè empta.

modo poterãt à mutua supplãtatione deterreri, donec magna eorum pars nec aurum, nec feudum, immò nec ullam possessionem reliquam haberet. Quo euenit, ut Christophorus eis non iniustè, & palàm tam impacabile, atq; inhumanum odium, quo se mutuo desolabant, exprobraret.

Christophorus Sueonum odiũ detestatur.

CAPVT XXII.

ENimuerò cùm in senatu regni rogaretur, ut piraticam exacti Regis Erici, qua Sueonum, Gothorumq; litora continuè & atrociter uexabantur, reprimeret, respondit, se nec commodè, nec securè contra eorum hostem arma inducere posse, interim cùm ea inciuili, atque perniciosa controuersia domi laborarent. Quis enim nõ crederet, complures eorũ ob odium, quo in conciues suos ferebantur, ad hostem facilè defecturos? Proinde nunquam sperarent se, aut domi, aut foris, tranquillam uitam agere posse, nisi domestica concordia penitus restituta, se magis in hostes, quàm in conciues armatos esse monstrarent: alioquin nullum unquam Regem inuenient, cuius ope conseruari possent: atque interim cùm mutuis armis se confodiunt, permittant suum auunculum Ericum, & quoscunque alios hostes liberè in Sueciam & Gothiam digrassari, ut habeant ex Sueonum bonis unde pascantur. Incidit quoque grandis hostilitas inter hunc Christophorum, & Anglorum Regem: peruentúmque est ad naualem pugnam: ex qua Christophorus uictor excedens, magnam Anglicanorum mercatorum classem inuasit, & diripuit: ex cuius spolijs admodum locupletatus, statuit Vandalicis ciuitatibus, præsertim Lubicensi bellum inferre, idq; magis per insidias, quàm aperto Marte. Quippe contracta ingenti classe, nuntios ad Lubicenses mittit, qui affirmarent, ipsum ex uoto peregrinationem

Sueones intestino odio se, & patriam destituunt.

Sueones à Christoph. ob mutuum odium taxantur.

Christoph. Vandalicis ciuitatibus bellũ minatur.

ad sanctum Christi cruorem in Visnacho instituisse, & ob id liberũ transitum pro se, & quinq; millibus armatorum postulare. Sed prudentiores erant Lubicenses, quàm quòd tales peregrinos, qui magis ob effundendum Christianorũ sanguinem, quàm uenerandum Christi cruorem peregrinabantur, admitterent. Intereà tamen non parua militum multitudo à superiore Germania emissa, sub specie negotiatorum Lubecã intrauerat, ibiq; tempus, & occasionẽ, qua Christophorus copias muris admoueret, expectabat. Suboritur interim fortuitò incendium ad ciuitatis portas. Quod cùm isti insidiosi negociatores à Christophoro iniectum putarent, confestim armis, quæ in uasis magnis sub ui norum specie inuexerant, induuntur, seq; ad locum incendij celeri cursu conferunt. At cùm eam spem inanem fuisse deprehendissent, retrocedunt. Interrogati autem, cur arma in ciuitatem intulissent, dixerunt, se militaris exercitij causa arma semper in promptu habere. Iussi igitur sine mora ciuitatem egredi, & alibi suos militares ludos exercere, ea uia, qua uenerant, abiuerunt. Quo comperto, Christophorus classem in suas terras reuocans, animum ab expugnandis Germaniæ urbibus pro eo tẽpore despondit. Nec longo pòst tempore inter Gotlandiam, & Calmarniã naufragium passus, ægrè in litus saluus euasit, submersis compluribus Aquilonarium regnorum nobilibus, & plebeis. Visa est propitia diuinitas eum taliter præmonuisse, ut ad meliores mores reuersus, abominandæ libidinis infamiam, quam, contempta illustrißima Regina Dorothea, filia Marchionis Brandeburgensis, inciderat, abolere conaretur. Creditum enim fuit à sapientibus, & pijs uiris, famem, & pestem, aliaq; complura aduersa, ab irato Deo ob Principis peccata (quæ nec parua, nec occulta erant) toti regno irrogata fuisse. Refert tamen Crantzius in hoc loco, ipsum

Insidiæ sub specie mercatorũ.

Christophorus non succedentibus insidijs ad Daniam reuertitur.

Christophorus naufragium passus.

Principis peccata iram Dei in omnes subditos prouocant.

Ingens thesaurus Sueticus submersus. Christophorum ingentem thesaurum ex Suetia, & priorum Regum Suetiæ promptuarijs extractum, atq; illi naui impositum, amisisse. Sed non diu pòst superuiuens, regna pariter & uitam amisit. Incidit autem obitus eius in annũ

Anno 1448. Christophori mors. Christi MCDXLVIII. ad diem Epiphaniæ, qua Triũ Regũ festa à populo Christiano celebrantur, in arce Schoningiano freto apposita, quam Helsingburgum etiam nostro tempore appellãt. Comperta autem Regis morte, duo

Gubernatores duo. gubernatores, qui regnis Gothiæ, & Suetiæ usq; ad noui Regis electionem præessent, à toto procerum senatu instituuntur,

Benedictus Ienson. Nicolaus Ienson Benedictus Ienson, & Nicolaus Ienson: qui ut erant Germani fratres coniunctißimi, ita etiam ad res præclaras nulli Sueticorum procerũ secundi habebantur.

IOANNIS MAGNI

GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOthorum Sueonumq; liber uigesimustertius.

CAPVT I.

Carolus Canuti 139. Rex internus. Arolus Canuti ex antiquis Gothorũ Regibus originem ducens, post Christophori fata ad Gothorum, & Sueonum regna, procerũ, populiq; electione in difficillimis, & penè desperatis Reipub. temporibus peruenit. Enimuerò postquàm totis quinquaginta annis,

Sueones periculosè se, suamq; Rempub. Danis coniungũt. & amplius, regni Suetiæ consiliarij sese nimis imprudenter cum Danico regno implicassent, eaq; implicatione neutri parti bene consultũ fuisset, immò parum aberat,

rat, quin eadẽ regna se mutua impugnatione penitus desolassent: tandem aperti sunt Sueonum oculi, ut prudentius perpenderent, quid commodi, uel incommodi ea Danica societas in se haberet. Si enim uerum fateri liceat, nunquã ab omnium rerum exordio Suetia peius ualuerat, quàm eisdem quinquaginta annis, quibus uisa fuerat Danis confœderata: quod non una ratione, sed integro historiarum uolumine probari potest. Hæc tamen nunc quiescant. Et nos ad Caroli electionem redeuntes, consideremus eum non sine magna difficultate ad regni solium conscendisse. Cùm enim anteà gubernator regnorum existens, multas procerum insolentias iustè castigasset, multi potentes proceres se eius electioni obiecerũt. Et cùm uiderent maiorem senatus, populiq; partem pro eo inclinari, tentabant electionem (quàm facilè cassare non possent) in longius tempus differendam esse, ut interim ad illas perniciosas Danorum intricationes conuersi, occasionem haberent, qua denuò totum Sueticæ Reipublicæ statum sursum, deorsumq; ferrent, atque omnibus periculis inuoluerent. Præualuit tamen ea pars, quæ erat patriæ amantissima: & electus est Carolus, iustitia, æquitate, probitate, & rerum gerendarum prudentia conspicuus, immò, quod rarius esse solet, in Philosophicis disciplinis, præsertim quæ Mathematicæ dicuntur, excellenter instructus. Hic igitur post acceptam in ecclesia metropolitana Vpsalensi coronam, confestim præualidam classem insulæ Gotlandiæ litoribus sub ducibus Magno Green, & Birgero Trolle aduehendam curauit, exacturus inde Ericum Regem, qui totum circum positum mare piratico terrore uexabat. Tentabant quidem Erici milites aduenientem Caroli militiam repellere, sed cæsi, fugatiq; intra mœnia ciuitatis Visbycensis, se unà cum suo Erico obsideri permiserunt. Durauit ea obsi-

Caroli electio difficilis.

Senatorum Sueciæ imprudens dissensio.

Carolus in philosophia et mathematica peritus.

Caroli coronatio.

Carolus Gotlandiam impugnat.

Ericus obsidetur.

dio à media æstate, usq; ad caput mensis Decembris: in quo Sueci admotis quàm occultißimè scalis, ciuitatem incruenta uictoria occupauerunt: occupassent etiã arcem, si se paulò prudentius, immò si fidelius se geßissent illi duo Suetici exercitus ductores, qui sub Suetica chlamyde animum Danicum abscondebant. Quippe cùm Ericus consideraret in proximo esse, ut capta arce ipse quoq; caperetur, inuenit idoneum modum, quo Sueonum credulitas frequentius capi consueuit, utpote per inducias aliquot mensium: quibus positis, uictualia in arcem omnino exinanitam abundè importari fecit: mißisq; clàm literis, & nuntijs, auxiliũ à Danis implorabat, promittens, quòd eos totius Gotlandiæ dominos efficeret, si in tanta rerum angustia opem quantocyus contra Sueones afferrent.

Sueci Gotlandiam & Visby occupant.

Suetica credulitas dolis sæpe circũuenitur.

Ericus Danorũ opẽ implorat.

CAPVT II.

DAni igitur, quamuis de semetipsis, & suo regno satis soliciti essent, timerentq; noui Regis Caroli potentiam, ne tota in uniuersam Daniam diffunderetur, attamen, mißis legatis, sese arbitros inter eum, & Regem Ericum offerebant, asserentes, Ericũ de Gotlandia, prout uellet, disponere posse. Neq; deerat eis animus contra apertam ueritatem loquendi, & affirmandi, quòd Gotlandia ad suam Daniam iure pertineret. Quod quàm ueraciter dixerint, satis ostendit eorum historicus Saxo, qui Daniæ terminos describens, Gotlandiam inter eos ponere non audebat: immò in toto historiæ illius contextu sæpißimè apparet, Gotlandiam Gothico regno, non Danico adscribi. Obstat etiam nominis etymologia, quæ dicit, Gotlandiam terram esse Gothorum. Obstat præterea loci propinquitas, præscriptionis diuturnitas, morũ, linguæ, ac legũ, & religionis sub eodem Episcopo Lincopensi conformitas. Et si aliæ

Dani suis rebus timent.

Dani contra apertã ueritatẽ Gotlandiã sibi attinere affirmant.

Saxo Daniæ fines describit.

Gotlandia multis rationibus probatur ad Suetiam, & Gothiam pertinere.

aliæ rationes deessent, ipsa Danica seueritas satis probaret, Gotlandiam ad Gothos & Suecones pertinere. Dani enim toto tempore, quo eam insulam occupauerant, ita ipsam uexauerant, ut non ueri patroni, aut domini, sed grauissimi hostes eius uideri potuissent. Quippe, quæ anteà omniũ ciuitatum Germaniæ felicissimum emporium habebat, & ab illa ius maritimum petebatur, nunc in quam miseriam deuenerit, quis satis deplorare queat? Enimuerò talis iam effecta est, ut nulli principi usui esse queat, nisi ditissimus esset, & qui posset, & uellet miserabilibus incolis eius, ne prorsus fame intereant, eleemosynas elargiri. Negauit igitur Carolus se exercitum ab ipsa Gotlandia reuocaturum, sed totis uiribus id efficere uelle, ut in pristinam libertatem restituta experiretur, se ad ueros patres, & protectores suos rediisse. Nec quicquã eorum, quæ magno animo promisit, omisit. Sed erat magna, & non sufferenda culpa in præfectis, qui nec animo Regis, nec suæ ipsorum fidei militari satis responderunt. Dani igitur, uidentes Carolum uerbis eorum minimè moueri, domum reuersi, arma in suam, & sui regni defensionem præparabant, futurũ rati, ut Carolus Gothorum, Sueonumq; potentia succinctus, insuperabilem belli molem in eos transferret. Sed cùm considerarent ipsum applaudente fortuna non ita efficaciter uti, collectas, quas habebant, militũ copias, classi impositas ad terram Gotlandiæ aduexerunt, liberoq; ingressu in arcẽ Visbycensem admissi, Regem Ericum cum omni thesauro, quẽ apud se ingentem habebat, frustrata omni Sueonum intentione, extraxerunt. Deinde impositis in arcem præsidijs, Ericum in Daniam deducere constituerunt. Sed is prudentius de se cogitãs, occulta fuga eorum insidias euasit, reuersusq; in Pomeraniam, reliquum uitæ suæ (ut diximus) in paterna domo peregit. His itaq; artibus Dani arcem Visby-

Gotlandia inhumaniter à Danis desolata.

Carolus propitia fortuna uti nõ curabat.

Dani Ericũ ab obsidione liberant.

Ericus in Pomeraniam reuertitur, & ibi moritur.

censem adepti, Regi suo Christierno nouiter assumpto nun tios dirigũt, quibus tam ei, quàm senatui regni persuadent, mittendum esse quantocyus potentem exercitũ in Gotlandiam, ne Carolus etiã arcem inuaderet, & occuparet. Quo audito Danicus senatus, cùm arma in promptu non essent, ad ingenia (quæ eis promptißimè adesse consueuerant) cõuersi, Olauum Absolonem equestri ordine insignitũ, confestim in Gotlandiam expediunt, dantq; præceptum, ut verbis admodum placidis Sueones aggrediatur, omniaq; tranquilla, & optima eis polliceatur: fiant induciæ, eligantur arbitri, decernatur conueniendi locus ex Sueonũ beneplacito, transigatur causa, & cõtrouersia sine cæde & sanguine. Parati sunt Dani ob publicam pacem etiam de suo iure cedere. His, & similibus præceptis Olaus abundè instructus, ad portũ Gotlandiæ Vestragarnũ peruenit, primũq; exercitus ductorem Magnũ Green ad familiare colloquiũ inuitauit: qui mox eius suauißimis sermonibus superatus, inducijs aliquot mensium, quas Olaus callidè postulabat, ignauißimè, ne dicam perfidißimè, cæteris belli ductoribus minimè consentientibus, assensit.

Dani ingenio utuntur.

Olaus Absolon Danus.

Magnus Green proditor.

CAPVT III.

QVo factum est, ut Olaus Danus commeatum, & populum, quem classe aduexerat, in arcem quoq; liberè inueheret, castraq;, & propugnacula, quæ Sueci ad impugnandam arcem erexerant, consentiente prædicto Magno Green, flamma deleret, præfatus, nulla hostilia ámodo formidanda esse, sed omnia tranquilla, & pacata sine ullo dubio expectanda. His itaq; astutius, quàm honestius peractis, Olaus occultißimis literis, & nuntijs apud Regẽ suum Christiernum egit, ut potenti classe instructus quantocyus adueniret, & non modò arcem, sed ciuitatem, & totam terram

Olaus Absolon Sueonum imprudentia callidißimè vtitur.

Christiernus Daniæ Rex Sueones factis inducijs subitò inuadit.

ram pro uoto occuparet. Christiernus igitur, omnibus accceleratis citius, quàm Sueonũ credulitas opinabatur, aduenit: statimq; exercitus eius armatus imparatos Suecones (utpote, qui se ob positas inducias securos æstimabant) adortus, quoscunq; obuios habuit, trucidauit. Tum Sueci meritò suam imprudentiam accusantes dixissent: Nos insensati, & toties anteà illusi, fidem Danicam constantiorẽ esse putauimus. Sed quænam prudentia tanta esse potuisset, quæ per tantam astutiã, ne quid durius dicam, superata non fuisset? Succi autẽ, ne sic morerentur inulti, arma subitò corripientes, sexcentos Danicæ militiæ stipendiarios in ipsis plateis ciuitatis primo impetu occiderũt. Deinde munitioribus domibus se includentes, stragem non paruam in subeuntes hostes peregerunt. Dani uerò, uidentes eos à domibus sine magna sanguinis effusione extrahi non posse, ad solita sua remedia, utpote inducias confugerunt. Pactis itaq; inducijs, Sueones amissa per summam imprudentiam Gotlandia, circa finem mensis Iulij anno Christi MCCCCXLIX. ad Suetiam redierunt. Dani uerò suis ingenijs usi, alienam terram maiore iniuria, quàm iustitia occupantes, possederunt, possidentq;, donec Sueconum, Gothorumq; oculi iterum aperiantur, discantq; eos exercituum duces constituere, qui sciant, & uelint potius honestum bellum cum hoste gerendum esse, quàm turpem, & infamem pacem admittendam.

Sueones suã imprudẽtiam iustè accusant.

Sueones Danos potenter trucidant.

Dani ad inducias confugiũt.

Sueones Gotlandiam anno 1449. amiserunt.

Gotlandia Sueonum iniuria à Danis occupatur.

CAPVT IIII.

AT Carolus ad unius insulæ amißionem, turbatus quidem fuit, sed nequaquã perturbatus: nam forti, atq; inuicto animo ad maiora progrediens, uix euoluto bimestri post amissam Gotlandiã, totũ Noruegiæ regnũ suæ coronæ adiecit. Susceptus ab illius regni incolis per summã

Carolus Noruegiæ Rex constituitur.

omnium beneuolentiam, & in metropoli Nidrosiensi corona Regia insignitus. Qua festiuitate peracta, & omnibus eius regni negotijs optimè constitutis, duos gubernatores ex Noruegiano senatu, Aslacum Turonis, & Enarum cognomento Muscam, elegit: quibus totam illius regni administrationē addixit. Deinde in Sueciā reuersus, quemadmodum omnibus bonis amabilis erat, ita nō solùm domesticis, sed extraneis hostibus ob adeptū Noruegiæ regnū formidabilis apparebat. Quocirca tam ipsi Dani, quàm nonnulli ex Sueonibus cogitabant, quomodo eius potentia uel tolli, uel minui posset. Quod quamuis prudentißimum Regem non lateret, attamen dißimulandum putabat, ne contra nobiles uiros iudicium ex sola suspicione ferre uideretur. Intereà cautißimè se in omnibus gerens, maleuolorum insidias cum summa omnium admiratione cassauit: nihilq; commisit, quo putari poterat, præparatas insidias cognouisse. Nam confestim postquàm ex Noruegia redijsset, comitia in oppido Arbogēsi celebrauit, ex quibus duodecim proceres ad comitia, quæ Dani in oppido Halmstadensi mox celebraturi erant, mittendos curauit, ut de omnibus ad publicam regnorum pacem cōducentibus informati redirent, consiliaq; subministrarent, quibus uni parti ita fieret satis, ut altera in sua iustitia nō periclitaretur. Sed cùm postea consideraret, eos non ita syncerè pro Suecorum, & Gothorum libertate egisse, quemadmodum Dani pro sua Repub. quam in extremos orbis terrarū fines extendi uellent, iußit, ut se domi suæ interim continerent, cùm ipse ea comitia cum Danorum Rege Christierno, quæ Calmarniæ celebranda consenserant, celebraret.

Aslacus Turonis.
Enarus Musca.
Carolus domestica inuidia laborare incepit.
Caroli summa prudentia.
Comitia Arbogensia.
Comitia in oppido Halmstada.
Comitia Calmarniæ celebrantur.

CAPVT

CAPVT V.

At Christiernus, considerans maiorem esse in Carolo prudentiã ad cauendas insidias, quàm in eius inimicis astutiã ad inferendas, substitit in oppido Rotnaby, nõ longè à Calmarnia: nec ultrà processit, donec illum nusquã insidijs opportunum aduerteret. Tunc inde rediens, & frustra se uenisse putans, in suam Daniam se recepit. Sed non longo pòst tempore Olaus Absolon Danicæ classis præfectus, litora Suetica prope Stocholmiã, nullo præmisso hostilitatis indicio, flamma, ferro, direptionibus deuastauit. Tum deniq; Carolus, deposita illa singulari modestia, qua semper præditus fuerat, prægrandem exercitũ ex Gothis, & Suecis eduxit, totamq; Shoningiam, Blechingiã, Hallandiam, latißimas quidẽ terras, ita desolauit, ut omnino in solitudinem redactæ, diuq; sine cultore manentes, horridæ uastitatis situm induisse uiderentur. Hoc loco Laurentius Arosienses historicus affirmat, Carolum numerasse decies octies centena millia ex Gothis, Suecis, & Finnis, ad bellum, cùm opus esset, idonea. Christiernus igitur tam graui bello impugnatus, statuit confœderatorũ principum auxilio arma in Carolum promouere, & acceptam ab eo stragem grauiori strage uindicare. Quocirca multos inferioris Germaniæ principes in oppidum Vilsnacũ conuocatos, instantißimis precibus rogat, ut cõtra Carolum Sueonum, Gothorumq;, ac Noruegianorum Regem, arma suscipere uellent. Quibus assentientibus, & maximas militũ copias præbentibus, Christiernus Vestrogothiam inuasit, eiusq; præcipuum portum Ludosiam, interceptum, præsidiario milite cõmuniuit. Deinde uastata Vestrogothia, cogitabat arma in Ostrogothos tranferre: sed Nicolaus cognomento Koning, Episcopus Lincopensis, sua familia, & nonnullis incolis adiutus, potenter occurrit uenienti, insidijsq; in syl

Christiernus in oppido Rotnaby substitit.

Olaus Absolon contra fœdera pugnat.

Carolus formidabilẽ exercitum educit, et Daniam in solitudinem redigit.

1800000. pugnatorum.

Christiernus cõtra Carolũ comitia principum Vilsnaci celebrat.

Christiernus Vestrogothiã inuasit, & Lodosiam occupat.

Nicolaus Koning Episcopus Lincopen. Christiernũ fugere in Daniã cogit.

ua Holueden collocatis, magnam stragem in Danos commisit: & nisi Christiernus subita fuga in Daniam properasset, eisdem insidijs obrutus interijsset. Interim autem, cùm Nicolaus tam præclaram uictoriam de Danis reportaret, Rex Carolus *Christierni classem, quæ, ductoribus* Olauo *Absolonis, & transfuga* Magno Green, *superiores Suetiæ partes inuaserat, effugauit. Deinde misso ualido exercitu cum* Tordone Bonda *milite strenuißimo, Ludosiensem portum, & arces, quæ apud* Vestrogothos *à Danis occupabantur, eripuit, captiuatis pluribus eorum sub medio noctis tempore, qui se putabant satis securè in aliena, & hostili terra dormitare.*

Carolus nauali prælio Danos expugnat.

Tordo Bonde à Vestrogothia Danos expellit.

CAPVT VI.

Carolus ad plures annos quietè regnat.

PArta igitur ea uictoria, Carolus ad plures annos amplißimis regnis quietè, & feliciter imperabat, donec necesse fuerit ipsum nō ob propriā causam, sed peßimorū præfectorū flagitia periclitari. Habebat enim præfectos ad omnē nequitiā audacißimos, & ad omnem uirtutem, resq; præclaras imbellißimos. Hi tam auarè, & atrociter subiectum populum opprimebāt, ut tandem coactus fuerit fidelißimam subiectionem pertinaci rebellione commutare. Erant in legibus patriæ taliter eruditi, ut magis iuris, quàm iustitiæ cōsulti haberentur: nullus erat patrij iuris titulus, quem non cogerent suæ auaritiæ inseruire: omnia uerba legis ita interpretabantur, ut nihil prorsus ad intentionem legislatoris accedere uideretur: summū ius, summā æquitatem esse dicebant. Seueritas uoluit iustitia uideri: immò, ut consuetißimus tyrannorum mos est, omnibus nefandis sceleribus nomina summarum uirtutum imponebant, dicentes se omnia ob publicam totius patriæ salutem facere, cùm tamen totam patriam desolare, & funditus euertere conten-

Carolus ob præfectorum auaritiam in publicum odium incidit.

Tyrannorum mores.

contendant. Igitur postquàm incolæ ad plures annos à Regijs præfectis tam inhumaniter tractati, spoliati, uexatiq; fuissent, ut iam nihil præter sanguinem residuum haberēt, quē ne tyranni impunè ebibituri essent, diligentius prouidere uellent. Quocirca preces, & lachrymas coram Ioanne Benedicti de Salestada Archiepiscopo Vpsalensi, quem sciebant eam tyrannidem in summo odio habere, sæpe, & importunè effundunt, rogantes, & obsecrantes, ut eorum extremæ calamitati de aliquo opportuno remedio consulere dignaretur. Factus igitur Ioannes oppreßi populi ductor, statuit non modò in Regios præfectos, sed in ipsum Regem, cum quo longo tempore in graui controuersia steterat, patratæ tyrannidis iniuriam uindicare: ipsumq; Regem multitudine incolarum succinctus, in ciuitate Stocholmensi obsedit.

Ioannes Benedicti Archiepiscopus Vpsalensis patriæ liberator.

Carolus obsidetur ab Archiepiscopo Vpsalensi.

CAPVT VII.

Obseßus itaq; Rex spem totam in suis præfectis, qui adhuc liberi per regnum uagabantur, reponebat. Sed frustra: nihil enim aliud didicerant, quàm superbè dominari supplicibus, pecuniā extorquere pauperibus, iniurias irrogare miseris, supplicio afficere innoxios: at arma pro suo Rege assumere, aut uires uiribus opponere, nunquàm didicerunt: immò statim ut audirent Regem obsidione inclusum, supplices Archiepiscopum accedunt, seq; captiuandos sponte offerunt, digni profectò ita captiuari, ut similibus traditoribus sempiterno terrori essent, & exemplo. Tum Rex in arcta neceßitate positus, ad memoriā reuocabat amicitiā, quam aliâs in principatu Viburgensi constitutus, cum Casimiro magno Lituaniæ duce iniuerat, consiliumq; cepit, se ad ipsum iam Regem Poloniæ effectū, pro

Carolus à suis præfectis deseritur.

Carolus fugam parat ad Regem Poloniæ.

auxilio conferre. Dispositis igitur nauibus, cùm iam sola anchora leuanda restaret, quidam ex præfectis Regem interrogat, an quicquam in terra neglexisset. Quo uerbo audito, Rex suspirãs respondit: Neglexi profectò ante plures annos te, & tui similes in furcã suspendere: quod si tunc fecissem, nunc quietius in tranquilla Repub. remanerẽ. Deinde erectis uelis in Gedanũ celeberrimũ Prußiæ emporium magis grata, quàm iucunda nauigatione peruenit: exceptusq; est à Rege Casimiro summa humanitate: à quo bene sperare iussus, mãsit in ea ciuitate, aut eius uicinis locis, aliquot annis. Intereà Archiepiscopus, comperto Caroli discessu, cogitare cœpit, se periculosum belli negocium contra prudentißimum Regem suscepisse: proinde maximè sibi prouidendum esse, ne à redeuntis potentia, & fortitudine obruatur. Mittit igitur quàm occultißimũ nuntium ad Christiernum Danorum Regem, polliceturq; se effecturũ, ut si quantocyus cum potenti classe aduenerit, regni diadema eius capiti imponat. Christiernus autem, cùm esset in rebus gerendis admodum circumspectus, eam Archiepiscopi oblationem à principio non magnoperè curauit, sciens parum utilem, aut honestam fore eam coronationem, quæ uiuente adhuc Rege Carolo per seditiosos proceres sine publico senatus, & populi decreto exhiberetur. Sed erant in eius consilio, quibus plus placuit, quòd Rex fieret, quàm quòd iure fieret: suadebantq;, quòd parum ad illius regni consiliarios attenderet, sed satis putaret, si à complicibus Magni Green eligeretur, & à Ioanne Archiepiscopo coronaretur. Ea igitur facultate Christiernus persuasus, potenti classe ad Stocholmiam nauigationem accelerauit, nuntiosq; ad Archiepiscopum, & suæ factionis proceres, qui ibi aderant, mittendos curauit: quibus significabat, se compertum habere, quomodo Rex Carolus maxima Polonorum

Caroli pœnitentia ob tyrannidẽ præfectorum.

Carolus ad Gedanum nauigat.

Ioan. Benedicti Archiepiscopus Vpsalensis fugato Carolo Christiernum uocat.

Christiernus in regnum intrusus.

rum Regis ope suffultus, intenderet totam Suetiam manu hostili recuperare, aut deuastare: seq; ideo aduenisse, ut Suetiam à tanto periculo præseruet.

CAPVT VIII.

Tunc confestim Archiepiscopus cum suæ factionis socijs Christiernum in ciuitatem Stocholmensem introductum corona Regia donat: idq; nimis temerè, sine aliquo senatus, aut populi decreto, nulla lege, nullo ordine, nullo deniq; maiorum more obseruato. Itaq; incertum apud plerosq; erat, illá ne coronatio plus ignominiæ, an honoris Christierno contulisset: immò nihil in ipsa, honore aut laude dignum inuenio, nisi quòd eorum, à quibus tam temerè coronatus fuerat, intolerabilis persecutor euasit, eosq; (cùm nulla alia subessent delicta) ob rebellionem, quā in Carolum commiserant, seueriter castigauit, asserens eos perfidè proprium Regem exclusisse, & se magis ad ludibrium, quàm ad regnum inuitasse. Cùm enim uideret maximam regni partem Caroli reditum expectare, Ioannē Archiepiscopum pro conciliando sibi incolarum fauore emittere curauit. Sed cùm is nihil, aut parum proficeret, ipsum, quamuis optimum, & integerrimum Pontificem hactenus apud se æstimatum, inter præcipuos hostes reputauit: immò ignominiosè captiuatum secum in Daniam transportauit, perpetuoq; carceri mancipauit, & iureiurando se astrinxit, ne ipsum inde uiuum eripi pateretur. Ita satisfactum fuit nobilissimo Archiepiscopo pro regni titulo, quē in Danum imprudenter transferre contendebat. Silendum quoq; nō est, Christiernum ingentem thesaurum à Carolo apud fratres Prædicatores, & Minores in Stocholmia derelictum, prodentibus fratribus accepisse, & septem magnis uasis inclusum in Daniam secum adduxisse: non ut

Archiepiscopi imprudentia in coronatione Christierni.

Christierni ingratitudo in suos benefactores.

Christiernus Archiepiscopū Vpsalensem per summā ingratitudinem captiuat.

Christiernus thesaurū Caroli occupat, & abducit.

ipſum tanquam rem alienam contra æquitatem conſeruaret,ſed ut in aculeos ſagittarum conuerſum rurſus Sueonibus (qui neſcirent ſuis fortunis fęlicius uti) reſtituat. Intereà dum Chriſtiernus ea ſeueritate, immò ſumma ingratitudine in Ioannem Archiepiſcopum ferretur, Catillus Lincopenſis Epiſcopus, eiuſdem Archiepiſcopi nepos, ſumma prudentia, & ſtrenuitate præditus,collectis undiq; copijs, omnes Chriſtiernianæ factionis homines à Gothorũ, Sueonumq; finibus potenti prælio ſuperatos eiecit, mißiſq; literis, & legatis, Carolum ex Prußia in patriam,& ad regni adminiſtrationem reuocauit.Eſt quidem memorabile, & ſempiterna laude dignum,quomodo is Catillus,uiſa Danorum tyrannide, & patriæ deſolatione, necnon ignominioſa ſui Archiepiſcopi captione,omnia pontificalia indumenta, præſente ſuorum Canonicorum collegio, induit, quaſi rem diuinam ſolenniter peracturus: eaq; rurſus, & ſine mora ſingillatim exuens, & ad ſummum in eccleſia Lincopenſi altare reponens,uotum uouit Deo, ſe nõ prius ea recepturum, quàm oppreſſam patriam à tyrannorum ſeruitute liberaſſet.Deinde ex eodem loco omnibus militaribus armis inſtar cataphracti militis ad præparatam militiam extra eccleſiæ ſepta egreſſus, comites habuit Canonicos, eam rei nouitatem lachrymis, & gemitibus proſequentes:ad quos conuerſus,uix ſalutationis uerba, ob ſolicitudinis magnitudinem,exprimere poterat: immò ductis ex alto pectore ſuſpirijs,in calce omnium uerborum dixiſſe fertur illud, quod in Pſalmis cani conſueuit: Propter miſeriam inopum,& gemitum pauperum,nunc exurgam,dicit Dominus.

Catillus Epiſcopus Lincopenſis Danos à Suetia expellit.

Carolus ab exilio ad regnum reuocatur.

Catilli Epiſcopi facta memorabilia contra Danos.

CAPVT IX.

DEinde, quāuis esset ualido exercitu munitus, fugam tamen simulans, Christierni exercitum ad loca insidijs opportuna seduxit. Haracher uillam uocant, ubi stationem firmauit, & uenientes Danos glaciali pugna excepit, atrociq; bello supra lacum latè congelatum commisso, clarißimam, & memorabilem uictoriam adeptus est. Cæsos nanq;, & fugatos hostes ita insequebatur, ut fulmine, ac turbine disiecti uiderentur: uixq; aliud præclarius officium ab aliquo Pontifice in patriam unquam collatum fuisse memoratur. Ea enim pugna effectum est, ut seclusa Danorum factione, tota patria in libertatem, & Carolus (ut dicere cœpimus) in patriam, atq; Archiepiscopus in suam metropolim restitueretur. Christiernus enim, comperto Regis Caroli in Suetiam reditu, mox Archiepiscopum à captiuitate liberum ad Vpsaliam redire permisit, ea potißimùm ratione inductus, quia sciuit odium esse impacabile, quo in Carolum ducebatur. Proinde spem maximam habebat, ut ambo ad ueterem controuersiam reuersi, totam Gothorum, & Sueonum Rempub. extrema pernicie implicarent. Sed sua opinione deceptus, nullum amplius commodum poterat ex Sueonum discordia reportare: & ita oportuit eum in sua Dania contentū permanere. Carolus autem omnia circumspectius agens, populares fauores (quos præfectorum imprudentia amiserat) pauco tempore recuperauit, factus omnibus charißimus, qui anteà publico odio laborabat: præfectosq; instituit, qui uirtutes uitijs, iustitiam iniurijs, honestatē utilitati præferebant. Prætereà quicquid ad augendam, conseruandamq; patriæ libertatem, & commoditatem spectabat, infatigabili animo exequebatur. Nullus enim priorum Regum tam diligentem curam pro agricultura, pro extendendis pratis,

Catillus Episcopus fugam simulat.

Glacialis pugna.

Catilli Episcopi de Danis insignis victoria.

Carolus in regnum restituitur.

Io. Archiepiscopus à captiuitate liberatur.

Carolus circumspectior factus est.

Caroli studium in agriculturam, & publicum bonum.

pro excidendis sylvis, pro nouulibus ampliandis, pro extruendis oppidis, & uillis adhibuit, quantum hic Carolus: qui si Ecclesiæ *libertatem pari diligentia conseruasset, paucos meliores* Reges *Gothi, uel Sueones anteà, uel posteà habuissent. Sed sunt præfinita à* Deo *tempora, &* Principes, *sub quibus Christianæ Ecclesiæ pastores in uarias persecutiones exponuntur, qui deinde rursus sub magnificis, & pijs* Principibus, *ad omnem honorē, & gloriam extolluntur.* Tandē *Carolus post multa gloriosa facinora, quæ tum ante adeptam* Regiam *dignitatem, tum posteà peregerat, in senium, & ultima fata deuergens, uocatum ad se Stenonem ex sorore nepotem, uirum utiq; non solùm sanguine illustrissimum, sed omni morum probitate conspicuum, ita alloquitur: Scio te post mea extrema fata, quæ imminere sentio, à proceribus, & populis in Gothorum, & Sueonū* Principem *assumendum.* Placeat *igitur tibi consilium meū, ut oblatum principatum ad* Dei *gloriam, & publicam patriæ salutem assumas. Sed omnibus modis dissuadeo, ne coronam, aut* Regiū *nomen tibi imponi patiaris. Vides enim quanta iustitia, æquitate, & modestia his populis præfuerim, & tamen à plerisq; mihi obijcitur, quòd tyrannidem, non* Regiam *maiestatem in liberam patriam exercuerim: à quibus quidem calumnijs te omnino liberabis, si optimū* Principem *te sine* Regio *nomine omnibus incolis præbueris, præsertim cùm Gothi nostri nomen* Regium *non minore odio, quàm olim* Romani *insectantur.* Post *hæc Carolus, acceptis Christiano more sacramentis, uitam & regna morte cōmutauit, anno à Christo nato* M C D L X X. *circa principium mensis* Maij. *Sepultus Stocholmiæ in monasterio* Fratrum, *quos* S. Francisci, *siue* Minores *appellant.*

Carolus ad mortem appropinquans Stenonem nepotem instruit.

Gothi Romanorum exemplo Regiū nomen oderunt.

Caroli mors anno 1470. à Christo nato.

CAPVT

CAPVT X.

STeno Sture Caroli (ut diximus) nepos, post auunculi fata maximo omnium procerum, populorumq; consensu Gothorum, Sueonumq; Princeps eligitur. Hic totis *triginta annis subiecta regna tanta tranquillitate & felicitate administrabat, ut Traiano melior, Augustoq; felicior dici potuisset. Sed nõ deerant potentissimi aduersarij, quos diuinæ prouidentiæ permißio idcirco eius felicitati obiecisse uidebatur, ut Steno ipsis deuictis, magis illustris redderetur. Primus autem hostis, qui hunc lapidem (nam Steno Gothica lingua lapidem significat) adoriri tentabat, erat Christiernus Danorum Rex, qui fortè putans sibi nonnihil iuris ad Suetiam, ob illam quorundam factiosorũ coronationem, de qua diximus, accessisse, exercitum præualidum collegit, eumq; bellica classe in Stocholmiam Suetiæ regiam perduxit. At Steno futuri belli non ignarus, copias ex propinquiore Suetia contrahit, eisq; suffultus, aduentantibus Danis obuiam uadit. Concurrit igitur uterq; exercitus in monte Brunchonis, qui Stocholmensem regiam à Septentrione spectat. Nec leuis pugna inter fortes gentes committitur. Dani, ut diuites fierent, proprium sanguinem in periculum ponebant, Sueci uerò, & pro fortunis, & pro libertate certantes, importunius & uehementius pugnabant: ad quos uictoria tandem conuersa, Danos in præcipitem fugam conuertit. Plurimi ex eis occisi, multi fugati, & complures captiuati. Nec paruus erat Danorum numerus, qui se in proximam aquam immergentes suffocabant. Ipse quoque eorum Rex ictu muralis tormenti, quam bombardam uocitant, impetitus, quatuor anteriores dẽtes unà cum magno, & ferè toto exercitu amisit. Dani igitur tam insigni iactura affecti, in suam Daniam redierunt, atque in Danicas historias retulerunt, eam ad-*

Steno Sture Senior 140. Princeps internus.

Christiernus Danus Stenoni minatur.

Suprà eodẽ lib. cap. 7.

Steno Christiernum uicit, & fugauit.

uersam belli fortunam sibi non tam uiribus Sueonum, quàm magicis artibus cuiusdam doctoris Ryttingi proconsulis Stocholmensis obuenisse: quasi nulla alia ratione summam illorum ignauiam, qui se sponte submerserant, excusare potuissent.

Doctor Rytting proconsul Holmensis.

CAPVT XI.

Christiernus ab occupāda Suetia animū despondet.

TVm Christiernus, post acceptam eam stragem, animum ab occupanda Suetia penitus despondit. Compertum quippe habebat, summam inter Stenonem & Sueones concordiam esse, qua perseuerante, temerarium admodum esset, illos homines impugnare, qui sola domestica discordia superari consueuerunt. Quod etiam in ea principum Germaniæ confœderatione, quam contra Suetiam sub ipsa Romana peregrinatione sua iniuit, satis ostendit, asserens se confœderatorum auxilium inuocare nolle, priusquàm Sueci domestica discordia laborarent: tunc enim diligentißima adhibenda esset opera, ut concordes Principes discordes populos facilius superarent.

Sueci concordes expugnari nō possunt.

Christiernus Germaniæ principes contra Sueones solicitat.

At Steno summoperè & prudentißimè cauit, ne uel tenuis discordiæ significatio intra Sueticæ Reipub. uiscera suboriretur. Vix enim credi queat, quanta beneuolentia, & moderatione, ac prudentia in omnibus moribus suis utebatur. Legimus complures Reges & Principes ita fuisse populares, & à subiectis populis dilectos, ut patres patriæ, & humani generis delitiæ meritò appellarētur. Immò quidam eorum in numerum Deorum referendi putabantur, quòd suam ipsorum salutem, & quicquid fortunarum usquam habebant, sponte & promptißimè pro suis impenderent. Sed hic Steno talem se suis semper & ubique præbuit, ut inter quoscunque præcipuos & optimos heroēs cum immortali laude connumeretur. Quippe si pietatem eius

Stenonis summa prudentia erga subditos.

Reges & principes populares.

Stenonis laus summa & immortalis.

eius erga Deum, & Dei ministros attēdimus, nulli in Christiana religione secundus erat. Pontifices & sacerdotes Christi tanta ueneratione prosequebatur, ut se nunquam (quamuis tot populorum Princeps esset) prætulerit infimo Pontifici, immò inter pios & præclaros mores æstimabat, minores Ecclesiæ Prælatos, utpote Præpositos, Decanos, & similes, ad dexteram suam uenerando obsequio deducere, & primas sedes nedum in templis, sed in prætorijs, & alijs publicis locis eis concedere. Feudalia quoque bona libenter & liberaliter ipsis aßignauit, rectè existimans, eos regendis hominibus aptiores esse, qui diuino obsequio mancipati, diuinam legem (sine qua humana iura conseruari nequeunt) continuo studio profitentur. Sciebat enim suam, & totius patriæ salutem, conseruationemq; & honestatem in summa Pontificum salute & autoritate cōseruari. Sciebat præterea à maioribus ad posteros traditum esse, ipsum sacerdotium in Suetia nunquam sine uniuersali totius patriæ ruina corruisse. Neque Pontifices ingrati erga eum erant: quippe qui omni studio prouidebant, ne aliqua domestica, aut extranea bella in ipsum præualerent. Sæpeq; unà cum cæteris senatoribus nomen & coronam Regiam ei offerebant, etiam supplices rogātes, ut qui omnem Regiam autoritatem haberet, nomen quoque & maiestatem Regiam assumere uellet.

Stenonis summa pietas, & obseruātia in clerum.

Pontificum ope Steno gloriosè regnat.

Steno oblatam coronam contemnit.

CAPVT XII.

SEd erat tanta moderatio in illustrißimo Principe, ut omnia mallet, quàm nomen Regium (quod ob seueritatem priorum Regum, ad publicum patriæ odium deuenerat) sibi adaptari pateretur. Quin potius gaudebat, se infimorum ciuium & incolarum amicum, ac fratrē æstimari. Non erat aliquis tam humilis cōditionis paterfa-

Steno maximè popularis.

militâs, in cuius domū cùm hospitij gratia introijsset, quin ipsum unà cum coniuge, & liberis porrecta manu officiosissimè salutaret, secumq; tam hanc, quàm illum decentissimè ad mensam collocaret, & de eorum salute, ac prospero rerum successu diligenter interrogaret. Summaq; solicitudine prouidit, ne sui præfecti quenquam iniurijs afficerēt, aut affici paterentur. Habebátq; in omnibus regni angulis fideles exploratores, qui præfectorū fidem & æquitatem erga subiectos populos inquirentes, omnia eorum facta ad ipsum occultè & fideliter deferrent: tamq; scrupulosa examinatione de subditorum quiete inquirebat, ut potius sibi ipsi uitam, quàm subiecto ciui unam ouem contra iustitiā auferri permisisset. Quo factum erat, ut nullus inter Gothos & Sueones inueniretur, qui non libentius pro eo fortunas & uitam exposuisset: immò ubi aliqua bellorum opinio emersit, & Steno unum ex tota familia pro defensanda patriæ libertate ad bellum euocaret, confestim non unus, sed omnes, quotquot armis idonei erant, armati ad pugnā prodibant. Erupit igitur uerax in omnes regiones fama, Stenonē nulla humana potentia superari posse, qui in tam amplissimo principatu, quotquot incolas, totidem haberet milites in omnem casum pro eius defensione præparatos. Erant tamen duo potentissimi Principes, qui hanc solidam petram à loco, cui firmiter inhærebat, amouere contendebant, utpote Ioannes Danorum Rex, & Basilius Magnus Moscouitarum Princeps, eidem Danico Regi confœderatus. Nec paruus, aut imbecillis erat eorum principum numerus, qui cum eisdem Danis, & Moscouitis contra Sueones & Gothos conspirabant: sed totus eorū conatus, ut specie terribilis apparebat, ita inani exitu disparuit. Tentabat quidem Danus aliquoties arma in Vestrogothiam inferre, præsertim cùm didicisset Stenonem longo terrarum spatio

Stenonis rigor in præfectos.

Stenonis eximia in subditos beneuolentia.

Steno tot milites quot incolas habebat.

Ioannes Danorum Rex.

Basilius Moscouitarum Princeps.

Io. Danorū Rex Vestrogothiā oppugnat.

ſpatio ab eo loco ſeparatum: ſed cum prima Veſtrogothorum limina intrauiſſet, & iam arcem Erby (quæ eſt in Marchia Veſtrogothorum) obſidere cœpiſſet, ecce Steno ualido Sueonum agmine ſuffultus, adeò celeriter ex Stocholmia aduenit, ut uolaſſe potius, quàm equitaſſe putaretur: ſignumq; ſui ſubiti aduentus tubarum clangore dari præcepit, ne dolis, aut inſidijs, ſed aperto Marte ſe pugnare uelle ſignificaret. Tum Ioannes ad ſuos proceres conuerſus, dixiſſe fertur: Commēdanda profectò eſt in hoc hoſte tanta magnanimitas. Cùm enim nos dormientes, & imparatos facilè adoriri poſſet, uult tamen ea uirtute præliari, qua palàm oſtendat, ſe illam militarem gloriam in memoria habere, quam maiores noſtri à dolis & fraudibus alieni, diligentius obſeruabant.

Stenonis admiranda celeritas.

Io Rex Stenonis magnanimitatem laudat.

Militaris gloria antiquorum.

CAPVT XIII.

DEinde Steno ſuis ex ordine conſtitutis, præcepit, ne prius in hoſtem ferantur, quàm uideant ipſum diſpoſitis agminibus undiq; præparatum. Itaq; Ioannes periculoſam belli moram ratus, cōfeſtim ſuos perarmat, atq; in hoſtem educit. Pugnatum eſt utrinq; diu, & acriter, donec Steno inſigni ſagittariorū ope adiutus, uictoriam reportaret. Cæſi, fugatiq; ſunt Dani: quorum etiam plurimi per Sueones in captiuitatem redacti fuerunt: quos Steno liberaliter habitos, Regi Ioanni gratis, & nullo redemptionis pretio interueniente remiſit, apertè ſui animi magnanimitatem eo facto oſtendens, quòd didiciſſet arma in hoſtes, & non in calamitoſos exercere. Quo magnifico officio Ioannes prouocatus, cœpit in hoſte non ſolùm fortitudinem, & in rebus bellicis induſtriam admirari, ſed eximiam morum probitatem uenerari. Tranſiueruntq; complures anni, in quibus, ob conſtitutas inter Sueones &

Steno Ioannem Danorum Regem uincit, & fugat.

Stenonis humanitas in Danos captiuos.

Induciæ diutur næ inter Sueones & Danos.

Hemingus Gaddus Lincopen.

Danos inducias, pax & securitas seruata fuit. Quibus durantibus, Steno Hemmingum Gaddum Ostrogothum Lincopensem, ad Summum Pontificem in urbem Romam legatum designauit, ut ibi circunspectius prouideret, ne Dani, cùm ipsis arma deficerent, ad callida Romanorum ingenia conuersi, Suetiam molestarent. Erat hic Gaddus homo ad omnem astutiam natus, tanquam ad Romanos mores idoneus, ut nullus eo aptior ex tota Suetia in Romam emitti potuisset. Nec solùm apud infimos & mediocres Curiales, sed apud Summos Pontifices, & amplissimum Senatum Cardinalium summam gratiam inuenit: multaq; & memorabilia opera in laudem sui illustrissimi Principis Stenonis in eo Christiani orbis capite peregit, quibus ostendit, se patriæ amorem omnibus huius uitæ fortunis prætulisse. At Danici nominis odium tam pertinaciter imbibisse uidebatur, ut uita comite illud minimè abijcere potuisset. Interea uerò Rußi, siue Moscouitæ, Danorum confœderatione inducti, arma in Sueones transferre contendunt. Quorum conatus Steno repressurus, magnas undique copias contrahit: quas, ductore Suantone, nobilissimo regni consiliario, in hostilem terram emittit. Progressus Suanto, omnia pro suo uoto egit. Nam etsi Moscouitæ satis potentem exercitum coëgissent, tamen postquàm ad pugnam deuentum erat, & aliquandiu acribus animis certatum esset, Sueones uictoriam adepti, in magnā Moscouiæ partem se diffundebant, cunctaq; obuiantia ferro & flamma concultantes, eam stragem commiserunt, quæ etiam hodie in hominum memoria perseuerans testatur, ipsos ad impacabilem iracundiam prouocatos pugnauisse. Enimuerò complures arces, oppida, uillæ, quæ tunc funditus euersæ fuerūt, satis admonuisse uidētur Moscouitarum proceres, ne amplius Sueonum potentiam ad arma

Hemingus Gaddus insignis osor Danici nominis.

Moscouitæ bellū in Suecos mouent.

Suanto militiæ Sueticæ princeps Moscouitas vincit, & eorum terras deuastat.

arma compellant. Quippe post eum diem Suecones ab illorum impugnatione securi degentes, gratias Stenoni agunt, quòd tam uiriliter agendo, posteris tam gratam & necessariam, ac diuturnam pacem procurasset.

CAPVT XIIII.

Parta ea uictoria, Suanto ingentem thesaurum ex ditissima præda congessit. Cuius partem cùm Steno ad se pertinere affirmaret, Suanto ab eo deficiẽs, non paruum procerum & militum numerum in suæ defectionis societatem allexit. Factumq; est, ut Gothica & Suetica Respublica, quæ tot annis sub optimo Principe florentissima & pacata fuerat, ad ciuilem & perniciosam discordiam collaberetur. Nec diu moratum est, antequàm Ioannes Danorum Rex, exemplo patris sui Christierni, à factiosis quibusdam proceribus inuocatus, ad Stocholmensem ciuitatem peruenit. Estq; eodem iure & ordine, quo pridem pater eius, à suæ partis proceribus corona Regia insignitus. Sed Steno extenuatas domestico dissidio uires resumens, ipsum Danum ad suam Danemarchiam redire coëgit, breuiq; tempore totum regnum in pristinã libertatem restituit. Ad quod non parum cooperatus est Hemmingus Gaddus, de quo anteà diximus. Hic enim cùm Romæ constitutus audiuisset, periculosas in patria cõtrouersias suboriri, confestim inde in patriam remeauit, primamq; curam adhibuit, ut Steno & Suanto, deposito omni odio, in ueram amicitiã redirent. Quo facto ipse Gaddus, ab utroq; in maximam gratiam receptus, meruit præcipua eorum cooperatione eligi in Episcopum Lincopensem. Nec facile fuit Danicæ factionis hominibus, hunc triplicem funiculum dissoluere. Hic enim Lincopensis ecclesiæ Prælatus infulam galea, baculum gladio, togam pelta

Suanto à Stenone deficit.

Domestica inter Suecos discordia.

Io. Danorũ Rex in Suetiam intrusus.

Steno Io. Danorum Regem in Daniã fugat.

Hẽmingus Gaddus electus in Episcopũ Lincopen. mira gessit.

commutans, tam formidabilis erat inimicis, ut plus eum, quàm Stenonem regni Principem formidare uiderentur. Erat enim animo audax, consilio prouidus, in philosophica eruditione præcipuus, & in re militari instructißimus: sed parum religioni & Ecclesiasticis rebus inclinatus. Hoc enim autore Steno, deposita illa eximia patientia sua, bellum in Pontifices & proceres, qui Danici Regis introductionem procurauerant, promouit, effecitq; facili negotio, ut seipsos patriæ, & patriam antiquæ restituerent libertati: humaniter quippe bella gerens, ostendit se nimis inuitum arma in ciues conuertere. Siquidem deuictos Pontifices non minore reuerentia, quàm anteà cùm liberi essent, tractabat, contentus, quòd se ad unitatem patriæ reductos faterentur. Paßimq; de eo canebatur:

Parcere substratis est nobilis ira Stenonis.

Steno humaniter bella gesit.

CAPVT XV.

Stenonis bellum contra Iacobū Archipiescopū Vpsalensem.

Steno in gratiā cū Iacobo Archiepiscopo reuersus.

Accidit etiam eodem tempore, ipsum non paruum exercitum ad debellandum Iacobum Archiepiscopum Vpsalensem, quòd Danis inclinatus uideretur, coëgiße: & iam ad locum deuentum erat, in quo non minores copiæ pro Archiepiscopo pugnaturæ conuenerant. Tum Steno benignæ suæ naturæ memor, clàm inscijs proceribus ad Archiepiscopum in propinqua uilla Nees apud arcem Stecham commorantem acceßit, & confestim sine arbitris cum eo in gratiam reuersus, admirabili Lætitia omnes, qui in mutuam cædem parati stabant, affecit. Volebat enim potius optimus Princeps, se coram integerrimo Pontifice supplicem exhibere, quàm quòd tot innocentes ciues, ob causam satis dubiā, præsentißimo periculo inuoluerentur. Nec silentio implicandum est, quod alio tempore non minus prudenter egiße uidetur. Cùm enim considerasset,

complures

complures regni proceres fortunis ecclesiarum, & clericorum incessabiliter inhiare, conuocato regni senatu, simulabat se Pontifices, & Ecclesiæ autoritatem in ordinem redigere uelle. Quod cùm ipsi proceres magno applausu annuissent, mox uehemēti obiurgatione eorum temeritatem reprehendens, inquit: Iam non miror hanc patriam nostram ad plurima incommoda corruisse: sed magis miror, quòd saltem aliquod Reipublicæ uestigium relictum habeamus, cùm impossibile sit, ipsam Christianæ Ecclesiæ autoritatem corruere, nisi totum regnum pariter collabatur. Proinde quicunque uelit regnum penitus desolare, is primò in terris nostris manum apponat, ut Ecclesiasticus status (qui in toto orbe Christiano suos propugnatores habet) desoletur. Præterea eius syncera in Deum fiducia, maximè ex eius literis in publicum missis, apparuit. Quippe ad omnia publica negotia sanctæ Trinitatis nomen præmittere consueuit. Tandem postquam tantam patriam tot annis tam bene & feliciter rexerat, ipsamq; Danica factione labefactatam rursus liberauerat, memorabile suæ magnanimitatis testimonium ad posteros transmittere uolens, Danici Regis coniugem Christinam, quam in arce Stocholmensi captiuauerat, non solùm summa ueneratione ab omni iniuria liberam conseruabat, sed comitante tota Sueconum & Gothorum nobilitate, saluam usque in Hallandiam deduxit, mirantibus multis, quòd acerrimo hosti liberè, & gratis coniugem reduxisset, quæ fortè ante confirmatas publicæ pacis conditiones liberanda non fuisset. Sed erat in Stenone magnus atque excelsus animus, quo didicerat uincere in bono malum: quamuis per illam suam eximiam bonitatem extrema fata sibi accelerauit. Nam in eo ultimo conuiuio, quod cum Regina in terris Smalandiarum celebrauerat, pe-

Steno ecclesiasticæ libertatis assertor.

Ecclesiæ Sueciæ ruina secū regni ruinam trahit.

Christina Regina Regi Daciæ lo. à Stenone liberaliter restituitur.

Stenonis studiũ vincere in bono malum.

Stenonis mors. An.1053. *stiferam ægritudinem, qua infra paucos dies in uilla Scheflingaryd mortuus est, contraxit, anno Christi* MDIII. *circa principium mensis Decembris.*

CAPVT XVI.

Suāto 141. Princeps internus.

SVanto deinde nostra ætate hoc modo post fata Stenonis, ad Gothorum & Sueonum regna peruenit. Cùm enim Steno in loco, quem diximus, animam exhalaret, aderat ipse Gaddus Lincopensis electus, qui mox præsentibus militibus sub pœna capitis cōminatus est, ne cuiquam eam Principis mortem patefacerent, donec ad regiam Stocholmēsem peruenissent. Si enim fama eos præueniret, nō solùm à Regia arce secluderentur, sed omnium præteritorum annorum stipendio priuarentur. Persuasi igitur proceres & milites, funus Principis quàm occultissimè ab eo loco usq; Stocholmiam, itinere sedecim dierum deducunt, posito in eius loco uiro corporis habitudine non dissimili. Erat in media uia Suanto Ostrogothorum Princeps: hunc Gaddus clāculò de Stenonis morte informatum admonet, ut sub specie comitandi Principem se in Stocholmiam conferat, facilè totum Sueonum & Gothorum Principatū (si consilijs paruerit) assecuturus. Grata erat Suantoni amicissimi Antistitis admonitio. Perueniensq; in arcē Holmensem, à Gaddo, & à tota caterua Princeps regni consalutatur. Quod etsi præter leges, & patriæ cōsuetudinem factū fuisse uidebatur, attamen approbante regni senatu, in locū defuncti Stenonis surrogatur. Erat enim de tota patria optimè meritus, natusq; ad res præclaras & magnificas, utpote qui animum excelsum, & Regiū semper & ubiq; præ se ferebat. Tota quoq; eius familia splendida, & bonis moribus ornata incedebat: nullus in ea mimus, nullus scurra. Quippe quemadmodū ipse morum grauitate pollebat, ita nullos

Gaddi admirāda prudentia in morte Stenonis.

Suanto Ostrogothorum Princeps astutia Gaddi regnū occupat.

Suanto à senatu regni Princeps eligitur.

Suantonis familia honestissima.

nullos effœminatæ leuitatis homines in suã familiaritatem admittebat, sed audaces, fortes, ualidos, & ex aliorũ procerum curijs electos. Erat enim publico prouerbio receptũ, quòd nullus in familiã Suantonis ascriberetur, qui securi in faciẽ cæsus cõniueret. Erat præterea in suos familiares adeò liberalis, ut sæpe uestes sibypsi detraheret, et illis donaret. Plus enim in homines militares indulgens erat, quàm in seipsum: sæpeq; in largiendis stipendijs fiscum exinaniuit. Neq; enim ullam diuitiarum curam habebat, sed uirtutem, & gloriam sordidis diuitijs longè præferẽdo, potius fame perijsset, quàm ex incolarum iniurijs, aut ecclesiarum, siue clericorũ spolijs uictitasset, rectè existimans, Suetiam adeò opulentum regnum esse, ut eius Princeps satis magnificè uiuere posit, absque eo, quòd cogatur rapinis & sacrilegijs uitam infelicem, atque infamem sustentare.

Suantonis liberalitas.

Suanto plus uirtuti, quàm diuitijs indulgebat.

Suetia regnum opulentum.

CAPVT XVII.

SEd silendum non est, quàm acerrimo odio insectatus sit mendaces & detrectatores. Cùm enim aliquem absenti obloqui audiuisset, iussit cõtinuò absentem aduocari, ut detractor, qui absentem suggillauerat, coràm proponeret, quæ uellet, & probare posset. Quo facto optimorum ciuium innocentiam mirificè est tutatus, & immortalem gloriam apud omnes bonos est adeptus. Erat præterea in delinquentes ualde clemens & mitis, quamuis uerba eius summam seueritatem præ se ferre uidebãtur. Non enim loqui, sed fulminare uisus est, cùm milites suos neglecti officij argueret, & obiurgaret: quibus etiam nonnunquam alapam inflixit. Sed cõtinuò, quos duris uerbis affecerat, mox singularibus donis & beneficijs afficere non omisit. Quo euenit, ut feliciores se putarent, qui ab eo tam benigniter reprehendi merebantur. At in templis, cùm diuino of-

Suanto mendaces detestabatur.

Suantonis clementia.

Suantonis in Deũ pietas. ficio intenderet, uix minores lachrymas, quàm Dauid Hebræorum Rex effudit, ut nullus id consideràs dubitare potuisset, quin totam spem suam in Deo, per quem Reges regnant, collocasset. Estq; à diuina clementia cõsecutus, ut illis octo annis, quibus regnauit, nullum atrox prælium fuerit in Suetiæ incolas illatum, quamuis Ioãnes Danorũ Rex ipsa Gothorum & Sueonum litora classe bellica non rarò insiliuerit, & spolia nõnulla in mari, & terra reportauerit, ipsumq; Moscouitarum Principem, ut Suecones impugnaret, summoperè solicitauerit. Sed maior erat in Moscouita pactorũ & iuramẽtorum ratio, quàm quòd pateretur se à Danis in aliquod nefariũ bellũ rupto fœdere induci. Quin potius cùm didicisset Reipub. summã ad Suantonem, qui pridẽ dux belli contra Moscouiam fuerat, deuenisse, solennes oratores ad ipsum in Stocholmiam mittere, & fœdera, quæ antea cum Stenone iniuerat, renouare curauit. Itaq; Suãto ab Orientalibus Suetiæ partibus securior effectus, totas uires suas ad Occidentalem Daniã conuertit. Nec diu moratus, antequam copijs ex Suetia & Vestrogothia cõtractis, bellum in Hallandos & Schoningianos transferre cõtendit, ut iniurias, quas Dani paulò antè, uiolatis inducijs, intulerant ciuitati Aboënsi, ulciscatur.

Ioannes Danus Rex piraticã in Suecos extendit.

Moscouita pactorũ rationẽ habebat.

Suãto Daniam impugnat.

Dani violatis inducijs pugnant.

CAPVT XVIII.

Vardbergum. PRimum igitur belli impetum in propinquius Vardbergiæ oppidum mouens, comperit incolas illud ob Sueticæ potentiæ terrorem nouiter uallo, & propugnaculis communiuisse. Quocirca ex eo loco progressus, totam Hallandiam & Schoningiam cæde, flamma, direptionibus conculcauit, exercitumq; spolijs onustum, & incruenta uictoria ouantem reduxit. Deinde in Suetiam regrediens, negotium lacessendæ Daniæ nobilissimo Vestrogothorum

Schoningianũ bellum.

thorum præsidi Achoni Ioannis imponit: qui sequenti anno in Hallandiam descendens, duas munitißimas arces, Lagaholm & Vallen, uno eodemq; die, admirabili quadam celeritate occupauit, occupatasq; incendio consumpsit: & cùm nullus contra eum in campum prodiret, nobilem uirum, & Regiæ arcis præsidem Mauritium Ipson captiuatum, unà cum incolumi exercitu in Vestrogothiam reportauit. Sequentibus etiam annis idem Acbo continuo bellorum insultu Danos laceßiuit, donec ab ipsis in terra Schoningiæ ad insidiosa loca pertractus, in floridæ iuuentutis ætate trucidatur: dignus profectò, cui fata longiorem uitam conceßissent. Erat enim natura benignißimus, & in re militari peritißimus, immò etiam patriæ suæ, pro qua obijt, amantißimus. Incidit autem mors eius in annum à Christo nato MDX. *Post cuius occasum, cùm Rex Danorum Ioannes putaret Vestrogothiam omni præsidio uacuam esse, constituit ipsam in suam redigere potestatem.*

Acbo Hanson Danos impugnat.

Acbo celerrima uictoria vsus, Mauritiū Ipson captiuat.

Acbo tandem à Schoningianis occiditur.

An. Chri. 1510.

CAPVT XIX.

Collegit igitur tam ex Danis, quàm Saxonibus & Vandalicis ciuitatibus præualidum exercitum, quē filius eius Christiernus Vestrogothorū terris maiore apparatu, quàm felici bellorum successu inuexit. Suanto enim, quãuis magno & potenti exercitu succinctus, ex Suetia in Vestrogothiam Christierno congressus descendisset, attamen à pugna prudentius abstinens, retro ad syluam Tiueden abijt, sperans se Christiernum ad insidias perducturum. Sed Christiernus nihil minus cautus, à Vestrogothia per Smalandos ad Ostrogothiam ire contendit. Ostrogothi autem, quos imparatos putabat, maxima multitudine ad arma consurrexerant. Quod cùm Christier-

Christiernus Ioannis Regis filius Vestrogothiam impugnat.

Christiernus ab Ostrogothis in Daniā repellitur.

Lubicen legati Suecones sibi cō tra Danos cō ciliant.

no, dum in oppido Ionacopensi moram traheret, nuntiaretur, subita fuga in suam Daniam remeauit. Nec longè pòst Cæsareæ ciuitatis Lubicensis senatores, cùm compertum habuissent Danos tam potenter à Gothis profligatos, expedita ad Suantonem Principem legatione, opem contra Ioannem Danorum Regem postulabant. Ad quam quidem legationem, cùm in Gothorum, ac Sueonum senatu proposita esset, Hemmingus Gaddus Ostrogothus, ecclesiæ Lincopensis Antistes, palàm omnibus respondens, perorauit: cuius quidem orationem in calce huius uoluminis annectendam curaui.

CAPVT XX.

Gaddus Suetica classis dux cōtra Danos.

OBtinuit enim eadē oratione, ut Suecones cum Lubicensibus & Vandalicis ciuitatibus statim cōfœderarentur. Estq; bellica classis pro eis contra Danos ex Suetia sine mora expedita: cui idem Hemmingus Gaddus Principis & senatus decreto præfectus, tanto animi ardore bellum in Danicam gentem assumpsit, ut nihil unquam suæ fortunæ fœlicius accidisse fateretur. At cùm educendæ classi inuigilaret, literas Iacobi Archiepiscopi Vpsalensis celerrimo nuntio allatas accepit: in quibus sic scriptum fuisse memoratur: Syncerißima salute præmissa. Orationem illam, quam R. P. V. nuper in senatu regni contra Danos, & pro Lubicensibus, eorumq; confœderatis proposuit, cupidè ad nos mitti postulamus. Nec minus gratum esset nobis, illas Saxonis Danici historias quantocyus uidere, ut ex eis sufficientius informari poßimus, quomodo decætero à Danorum artibus nos, nostramq; Rempublicam prudentius præseruare & tueri ualeamus. Valete. Ad quas quidem literas Gaddus æquè breui Laconismo in hunc

Iacobus Archiepiscopus Vpsalen. orationem Gaddi postulat, et Saxonis historias.

Gaddus Archiepiscopo respondet.

hunc modum rescripsit: Syncerissima reuerentia præmissa. Orationem illam non tam pro Lubicensibus, quàm pro nostra Republica factam, tradidi serenissimo Principi: is eam, cui uoluerit, permittet. Saxonis Danici historias apud præfectum curiæ meæ in Lincopia Dominum Torchillum præbendatum deposui: cui etiam præcipiam, ut nuntium Reuerendiss. P. V. ipsas, cùm illuc uenerit, liberè transcribere permittat. At mea commentaria, quæ tam de Sueticis, quàm de Danicis antiquitatibus longo tempore collegeram, usque ad meum in patriam reditum, in abditis repositorijs conseruari mandaui. Felicissimè ualete Pater Reuerendissime. Extant prætereà complures aliæ orationes, quas idē Gaddus tam in patria, quàm Romæ apud Summos Pontifices, præsertim Alexandrū sextum pro patria sua, & contra Danos perorauit. Erat enim orator nō parū uehemens, & multa audens, utpote qui aliquādo coram eodē Alexandro Papa in pleno Cardinaliū Cōsistorio uniuersos Danos, nullo excepto, canes rabiosos appellauerit, quòd fœdus cum schismaticis Moscouitis cōtra Christianissimos Suetiæ incolas pepigissent. Sed nunc his omissis, ad expeditionem bellicam, cui Gaddus præerat, me cōuertam. Is enim ferè ad medium lustrum pro patria militans, nunc Danicas insulas uario bellorum apparatu uexabat, nunc ciuitates Vandalicas ut socias & amicas uisitans, quietem à bellicis laboribus captabat. In Lubicēsium autē conuersatione plurimum gauisus, diuturniorem apud eos mansionem elegit. Deditq; operam periclitantibus patriæ rebus, ut ex turbatis tranquillæ fierent, & felices, cùm interim Ioannes Braschо Præpositus Lincopensis ecclesiam Lincopensem (eo à sede Episcopali excluso) occuparet. At pugnax in Gaddo animus plus bella, quàm Pontificias infulas curans, se totum in uitam, & militares mores

Gaddus vehemens orator, cōplures orationes, præsertim cōtra Danos edidit.

Alexander Papa VI.

Gaddus medio lustro in Danos pugnat pro patria.

Ioānes Braschо ecclesiam Lincopen. absente Gaddo occupat.

coniecit. Nam classem Sueticam cum Lubicensi coniungẽs, impetuq; in Daniam facto, damna plurima innocuæ plebi inferebat. Eodemq; tempore ipse & Lubicenses Lalandiam, & in ea monasterium diuæ Birgittæ incendijs & direptionibus uastauerunt, affirmantes se illis paria referre, quæ Dani nuper in terram Finlandiæ commiserunt. Putabant quidem Sueci ea Lubicensium confœderatione se satis securos: sed cùm illi seclusis, uel inconsultis Suecis, denuò in Danorum amicitiam consensissent, occasionem præstiterũt pertinaciori inter Suones & Danos hostilitati: quæ utique in publicam Aquilonarium regnorum perniciem emanasset, nisi futuri belli strages, quam Suanto in Danos meditabatur, eius præmaturo fato intercepta fuisset. Euenit autem huius optimi Principis Suantonis mors in principio anni à Christo nato MDXII. in ciuitate Arosiensi: in qua etiam sepultus, nominis sui gloriam ad posteros transmisit immortalem.

Gaddus monasterium S. Birgittæ diripit.

Lubicen. deserta Suecorum societate Danis cõfœderantur.

Suantonis mors anno Christi 1512.

ORATIO HEMMINGI GADDI ECCLESIAE LINCOPENSIS ANTISTITIS,

pro fœdere Suecorum cum Lubicensibus, & eorũ cõfœderatis ineundo, in senatu regni proposita, de qua suprà præsenti lib. cap. XIX. facta est mentio.

CAPVT XXI.

QVando mecum cogito Reuerendißime Archiepiscope Iacobe Suetiæ Primas, & Serenißime Princeps Suanto, cæteriq; Reuerendi Pontifices, & Illustres Proceres, ac Nobilißimi Senatores, quàm graue, & perplexum negotium sit, de nostræ Reipub. salute consulere, præsertim

Hẽmingi Gaddi. vehemens contra Danos oratio.

præsertim cùm in consultationem uertitur, ferrè ne debeamus nostris ueteribus amicis Lubicensibus, & eorum confœderatis necessariam contra Danos *opem, an cum eisdem* Danis *in pacē, siue inducias consentire.* Vellem *potius hanc dicendi prouinciam in alicuius alterius humeros, quàm meos impositam esse, cùm fortasse nonnulli in hoc amplissimo consessu inueniantur, qui sub pallio* Suetico *animū planè* Danicum *agere non uerentur, quasi eis pro hoste contra patriam sentire, absq; sempiterno infamiæ opprobrio, liceret.* Verū *ego ita ab adolescentia institutus sum, talemq; me annis ferè triginta* Romæ *in legatione patriæ, contra inimicos patriæ, exhibere curaui, ut omnibus mecum conuersantibus plenè compertum foret, me nunquàm pro* Danico *nomine uel in minimo sensisse, immò semper meditatum fuisse, quomodo tam infesti nominis fautores è medio nostræ patriæ (quam nimis impiè prodere cōtendunt) explodantur, suoq; exterminio, uel exilio, cæteris* Danicæ *factionis cōplicibus, ne àmodo similia audeant, terrores incutiant.* Sed *hìc fortè operæprecium fuerit, apertioribus argumentis ostendere, quibus ingenijs, moribusq;* Danica *astutia* Sueticam *simplicitatem perpetuò irretire, & euertere conatur, ut, si nostri temporis homines à perniciosa* Danorum *uicinia sese minus cautè seruare uoluerint, saltem nati natorum, uel qui nascentur ab illis, nostro malo addiscant, quàm parū fidei, & societatis, apud ipsos reponant.* Possem *hìc plurima nimis uera nostri æui testimonia adducere: sed ne uidear illorum hominum odio calumnias struere, ipsas* Danicas *historias contra eos pro nobis assumam: idq; satis idoneo exemplo diui* Pauli *Apostoli: qui cùm* Cretenses, *ut malas bestias, reprehendere uellet, proprium ipsorum prophetam* Epimenidem *Cretensem conuenienter assumpsit.* Ita *enim ex ipso ad* Titum *scripsit:* Crentenses

semper mendaces, malæ bestiæ, uentres pigri. Testimonium hoc uerum esse de Danis, satis probat eorum histori cus Ioannes de Saxonia, *quem adolescens, dum* Rostochij *bonis literis operam nauarem, unà cum* Alberto Crantzio Hamburgensi *inspexi, ac transcripsi. Ille enim in fine li bri quarti de se, & suis* Danis *ait:* Nos mentiri & fallere, *inter uitia sordesq; non ducimus. Sublato igitur apud eos humanæ societatis fundamento, quod fidem (quæ fieri di- ctum iubet) uocamus, quis prudens eorum fidei (quā idem* Saxo *in plerisq; locis fluxam confitetur) securè se committere queat?* Quo *effectum est, ut* Dani, *deprehendentes se, perinde ac perfidos, à uicinis populis euitari, ad iuramenta nimis uana se conuertant, ut eorum magnitudine, aßiduitateq; mentiendi consuetudinem tegant. Et si omnia alia argumenta deessent, quibus probari poßit, ipsos* Danos *mendaces esse, profectò illa horrenda eorum iuramēta, quæ ad singula ferè uerba nimis impio & blasphemo ore annectunt, satis declararēt, ipsos à corrupta natura ad mentiendum impelli. Enimuerò, quemadmodum ueraces homines sine iuramento loquuntur, & eis semper integra fides adhibetur, ita mendaces semper nomen* Dei *in uanū, ut uanitati suæ aliquam ueritatis speciem concilient, assumere non uerentur. Nec tamen quouis modo assequi possunt, ut prudentes uiri se eorū fidei confidant. Ego iam ad eam ætatē prouectus sum, qua mihi condita sit septuageßima meßis, magnamq; totius* Europæ *partem peragraui, atq; interim in nulla eius regione fui, quæ tot sanguinarijs iuramentis paßim assueuisset, quēadmodū uniuersi* Daniæ *incolæ. Quippe si agricolā & ciuem, si proceres & principes, si sacerdotes & Pontifices eorū, etiā in re minima alloquaris, mox tibi cum terribili iuramento respondentes dicent:* Per Deum *uiuum sic est: per quinq;* Christi *uulnera non est: per diui-*

nū sanguinē: per Dei mortē nō frei: plurimaq; sanguinaria iuramēta his similia, & horribiliora, tam frequenter ingeminant, ut nullus prudēs dubitauerit, ipsos esse homines ad omnia mendacia prōptißimos. Nec rarius est apud eos, stupenda mille dæmoniorū attestatione, in re etiā minimi momēti, uti. Nec ut cæteri homines loqui dignātur, immò more tußientiū, aut uerba in medio gutture formantiū, ita de industria proloquuntur, ut superius labium in sinistrū, inferiusq; in dextrū latus distorquentes, ex singulari oris deformitate, singularē gloriam sese assequi posse existiment. Teutonicā linguā (quā ignorāt) balbutiendo resonare gestiūt. Gothica uerò adeò contemptim, & corruptè utuntur, ut à nostris Gothis uix intelligantur. Nos siquidem Iacobum, Iacob appellamus: quē Dani Ippum, Ieppum dicunt. Ioannesq; à nostris Iohan uocatur: quem Dani Iusse, Iesse nominant. Nicolaus aūt à nobis Claus, & à Danis Niß, Nesse dicitur: qualis etiā corruptio est in alijs cōpluribus uerbis, à Danica uanitate corruptis. Sed ista nūc sileātur, illæq; perfidæ, et nimis multæ artes mentiendi, quas Saxo eis nō rarò tribuit, dißimulentur: uideamus qualē, & quantā crudelitatem eisdem artibus coniunctā habeāt. Primùm tamē ex eodem autore nos aduertere oportet, quàm crudeles inter se semper fuerant, ut minus mirū uideri debeat, ipsos in extraneas, & hostiles gētes, nullo tēpore nō fuisse crudelißimos. Documento est in primis Haldanus Frothonis primi Danorū Regis filius, de quo Saxo sic habet: Frotho in Suetia strangulatus interijt, Haldano, Roë, & Scato filijs relictis. Horū maximus Haldanus, Roë, et Scato interfectis, naturā scelere polluit: regnū paricidio carpsit. Et ne ullū crudelitatis exemplū omitteret, cōprehensos eorū fautores prius uinculorū pœna coërcuit, mox suspendio cōsumpsit. Idem ante ipsum fecit Lotherus, Dani primi Regis filius, q fratrē

ſuum Humblum *inſidioſo bello captum, regni depoſitione ſpiritum mercari coëgit: regnumq́; ſcelere partum ita auſpicatus eſt, ut nequaquàm tolerabiliorem* Regem, *quàm militem agere uideretur. Siquidem illuſtriſsimum quenq; uita, aut opibus ſpoliare, patriamq́; bonis ciuibus uacuefacere, probitatis loco duxit, regni æmulos ratus, quos nobilitate pares habuerat. Simili quoq; fraternæ felicitatis inuidia* Fengo *in fratrem ſuum* Horuendillum Regem *accenſus, eum inſidijs trucidare conſtituit: at ubi datus paricidio locus, cruenta manu funeſtam mentis libidinē ſatiauit.* Trucidati *quoq; fratris uxore potitus, inceſtum paricidio adiecit.* Deinde *atrocitatē facti impudentiſsimo mendacio excuſaturus, affirmabat ſe fratrem occidiſſe, ut innocentiſsimam eius uxorem* Geruth† *,* Rorici Sueonū Regis *filiam, ab eius tyrannide liberaret: cùm nec maritus illam, nec illa maritum unquam exoſum habuerit.* Erat *quippe illa coniunx tantæ manſuetudinis, ut neminem uel tenui læſione commouerit: ſed mitiſsima, & ſine felle fœmina (teſte* Saxone*) omnibus complacebat.* Præterea Frotho *quintus, cùm fratris* Haraldi Regis *claritate deformem ſe fieri, contemptumq́; ſibi ſtrui iudicaret, à quodam familiarium occultè eum interfici iubet, ne quem ætate uinceret, ab eo uirtute ſuperari uideretur.* Poſt *hæc, ut innocentiæ ſibi fidem pararet, notamq́; ſceleris euitaret, fœdiſsimo mendacio uſus, latè inueſtigari præcepit, quiſnam rerum caſus inopina rerū clade fratrē ſuſtuliſſet.* Deinde *eiuſdem fratris liberos uix infantiam egreſſos, ad mortem corripuiſſet, niſi ab eorum tutoribus callidior ſeruandorum pupillorum ratio excogitata fuiſſet.* Itē Rex Ericus *cognomēto* Emūdus, *ut ad regni ſolium perueniret, nō erubuit infami paricidij nota ſe crudeliter implicare.* Enimuerò *fratribus, & nepotibus abſq; ullo humanitatis reſpectu trucidatis, momentaneū regnū,*

& ſem-

sempiternum opprobrium sibi uno eodemq; scelere infeliciter comparauit: qua etiam arte, atq; impietate scelestissimus Abelus fratri suo Regi Erico admirandæ sanctitatis uiro, uitam pariter & regnum eripuit. Nec silet Saxo Haraldi Regis cognomento Blotham tyrannidem, qui pecudalibus iugis Danicas ceruices alligauit. Proinde exercitus eius tam probrosi officij contumelia lacessitus, pro quo pecudũ more iugũ tulerat, arma capere recusauit. Neq; enim maiestatis imperio, aut prece adduci potuit, ut eius capiti incolumitatẽ quæreret, qui omniũ ceruices erubescenda iussione damnasset. Sed quid tantum impiorũ, & crudelium hominum catalogũ, qui ad immensum uolumen crescere posset, commemorem? Taceatur igitur impijssima sanctissimi Canuti Regis, atq; eiusdem nominis Ducis occisio, tam indignè ab ingratissimo populo perpetrata, ut nihil ad ipsum infandũ scelus addi potuisse credatur. Taceatur quoque, quòd sanctissimi Reges, Olaus Noruegiæ, Edmundus Angliæ, Ericus Suetiæ, truculenta Danorum machinatione interempti sint, & inter diuos Martyres relati, suos occisores sempiterna infamia dignos ostendũt. Sileantur præterea complures aliæ crudelitates, quæ per omnem Danicam historiam dispersæ occurrunt, præsertim quàm seuerè ipsi Daniæ proceres in miseram plebem suam dominentur. Quippe ut apud nostros Suecones, & Gothos nullus omnino nascitur seruus, ita apud Danos tota cõmunitas plebis ad perpetuam, & miseram seruitutẽ nata esse uidetur: adeoq; ab illis nobilibus illa infelicia mancipia contemnuntur, & opprimuntur, ut sæpe accidat, unum colonum pro uno cane uenatico inter eos per ludibrium uenundari: cogiturq; is, qui sic uenundatus est, cum uxore, & filijs in potestatẽ emptoris concedere, omniaq; contemptissimi mancipij opera perpetuò sustinere. Hæc autem quomodo uera,

& mihi comperta sint, paucis ostendam. Cùm enim paulò ante mortem Christierni primi Regis, quæ apud Danos in annos Domini M C D L X X X I. incidit, per ipsam Daniã ad Germaniã, & Italiam, urbemq; Romã proficiscerer, satis deprehendi, quàm miseram seruitutẽ Daniæ incolæ seruire cogerentur, paneq; puluerulento, & potu adeò insipido uterentur, ut cibus crudelißimi Pharaonis in oppressos Israëlitas collatus, si Danico uictui cõpararetur, in numero deliciarum æstimari posset. Immò neq; in nobiliũ curijs delicatior uictus præparatur, sed ex Vandalicis ciuitatibus panis potusq; perenni cõmercio comparatur: quando interea nobis ex nostris Sueticis, & Gothicis terris, diuinaq; liberalitate omnia pro uoto, atq; abundè suppeditantur. Sufferrent fortè infelices Dani patientius tam duræ seruitutis iugum, si eorum nobiles saltem à conuitijs abstinerent. Passim enim, & contemptim patrio sermone Trellos, & Trellas appellant: quod parũ modestius sonat, quàm si Latinè per contumeliam dicerent, Fleccos flaces floces: cùm tamen ipsimet fœdißimæ superbiæ deditità, atq; ob non ferendam eorum arrogantiam, per cunctas Teutonum terras adeò insigni odio habeantur, ut Danũ uocari inter grauia conuitia æstimetur. Danus quippe Cimbrũ (quem Galli latronem, & Itali giottonem dicunt) exprimere uidetur. Proinde non rarò accidit, ut Dani Teutonum terras prætereuntes, sese non Danos, sed Noruegianos, uel Gothos, aut Suecones esse fateantur. Prouenit profectò tam pertinax odium in Danos, non ob inciuiles Teutonum mores (quid enim Teutonibus ciuilius?) sed, ut credo, ob historias Danicas nimis superbè ad æternam Teutonici nominis suggillationem scriptas, in quibus Teutonum æstimationem ita abiectam efficere contendunt, ut prorsus indigni putentur, qui cum Danis comparentur. Inquit enim

Saxo

Saxo inter cætera plurima, quomodo Helgo Rex Danus apud Saxoniam ingenui, ac liberti necem pari summa rependendam constituit: perinde ac liquidò constare uolens, quòd cunctas Teutonum familias æqua seruitus teneret, omniumq; corrupta libertas parem cõditionis ignominiam redoleret. Sed longè grauior, quàm ea ignominia, erat ipsa Danica crudelitas, quæ Teutones nouis, & horrendis supplicijs sæpius affligebat. Narrat Saxo de Rege Nicolao, qui ad preces cuiusdam Haraldi sanguinarij uoluptatis loco duxit, Teutones abscißis naribus deformes efficere. Similiq; uoluptate affectus Valdemarus eius nominis tertius Rex, non solùm nares, sed aures à magna Teutonũ multitudine abscindens, summoperè lætari uidebatur, quòd cruenti tyranni nomen à tam cruento, atq; infami facinore contraxisset. Nec silet Saxo atrocißimam Iarmerici Danici Regis tyrannidẽ, qua Teutones exquisitißimis tormentis sæpe afflictos trucidauit. Regem nanq;, & Reginã eorũ, à quibus in adolescentiæ ætate iure belli captus, & summæ libertati restitutus, atq; in numerum, & primũ familiaritatis locũ translatus, admoto furtim incendio per summã ingratitudinem occidit. Deinde Rex Danorũ factus, XL. Teutones captos, applicatis totidẽ lupis, laqueo adegit. Nec sic poterat eius sanguinaria mens satiari. Quippe optimates eorum primò tibias loris traiectos, moxq; immaniũ taurorum ungulis alligatos, moloßisq; incessentibus raptim in cœnũ, uoraginesq; pertractos, lachrymabili spectaculo cõsumpsit. Demum Comites, Duces, Principes Teutonicæ gentis captos, traiectis fune tibijs, equis in diuersa raptantibus præbuit lacerandos. Sed nec in ea summa feritate sibi sistendum putauit. Nam propriam Reginam Hunnorum Regis filiam, quamuis innocentißimã, & pudicißimã, ac pulcherrimam, humi alligatã equinis obterendã calcibus præbuit:

cuius corpus adactus iumentorum grex crebris uestigijs confodit, & lacerauit. Immò etiam suis ex sorore nepotibus insidiose comprehensis, laqueo spiritum eripere non dubitauit. Optimates quoq;, qui eorum tutores erant, conuiuij simulatione contractos, eodem exemplo consumendos curauit, nihil minus Teutonico nomini infestus, quàm Frotho quartus Danorũ Rex, qui in Saxones adeò insolenter (inquit Saxo) imperabat, ut primo pro quolibet homine, deinde pro cubitalium membrorum quolibet, indicem seruitutis stipem quotannis pendere cogerentur. Demum pro singulo membro tributa pendentes, non minore ignominia, quàm seruitute à Danis opprimebantur. Nec silendum est Gotrici Gormonis superbum imperium, de quo Saxo sic scribẽs ait: Gotricus inter cætera factorũ monimenta, hanc quoq; Saxonibus tributi legem indixit, ut eorũ duces, quoties apud Danos regni mutatio obuenisset, centum equos niuei coloris suffecti Regis initijs dedicarent. Quòd si nouũ Saxonibus ducem uariata rerũ successio peperisset, is quoque prædictæ pensionis obsequio potestatis principiũ Danicæ maiestatis titulis inclinaret, eiusdemq; gentis Danicæ fateretur imperium, & subiectionis suæ solenne præberet initium. Idem quoq; Gotricus Frisonibus adeò inusitatum, & intolerabile tributũ imposuit, ut nihil enixius uoluisse uideretur, quàm per inauditam crudelitatem omnem eorũ terram omni ære spoliatam, penitus desolare. Miororq; Saxonem historicum non erubuisse, tam fœdam tyrannidem in sua scripta retulisse. Sed nec tolerabilior tyrannus erga eandem Frisicam gentem erat Haraldus secundus Rex, qui eius Principem Vbbonẽ compedibus constrictũ, in triumphum duxit, Germaniamq; usq; ad Rhenum uarijs cladibus afflixit. Canutus quoq; eius nominis VI. Danorũ Rex, Prutenos, Pomeranos, Ditmertzios, & Holsatos, non minus

nus

nus ignominiosa, quàm durißima, diuturnaq; seruitute op presit. Præterea Rex Valdemarus *secundus, prædicti Ca- nuti frater,* Liuoniæ, *&* Estiæ *incolas ad perpetui tributi pensionem adegit. Sed quid intolerabilia tributa, & miseram seruitutem à* Danis *in uniuersam* Alemanniam, *& singulas eius partes commemorare contendam? cùm illa inhumanißima feritas, qua* Ericus *secundus* Alemannos *discruciatos trucidauerit, omnem fidem excedere uideatur.* Nam Dani, *quò uiolentiore eos morte (inquit Saxo) cõsumerẽt, reuinctis post terga manibus, palis primùm affigendos curabant, deinde uentrium caua cultro rimati, nudatis extis, primaq; uiscerũ parte protracta, cætera stipitibus explicabant: nec ante suppliciũ remiserunt, quàm tortos, extis funditus aluo egestis, spiritum perfundere coëgissent. Ite nunc quicũq; estis* Danicæ *societatis consultores, & crudele* Danicæ *feritatis ferrum in uestra, atq; innocentum ciuium uestrorum uiscera accelerantes, confœderationem cum ea gente, quæ publicum totius* Europæ *odium in se contraxerat, sine mora contrahatis. At fortaßis hìc nonnulli* Pontificum *mihi respondẽtes, dicant: Esto quòd* Dani *sint cruenti, sint sanguinarij, sint omnium, quos totus orbis produxerat, peßimi, & sceleratißimi: tamen non audebunt in* Christi Ecclesiam, *& clerum, multò minus in Pontificiam dignitatem tam cruentas manus extendere. Sed audiant illi, qui sibi tantam libertatem persuadent, non quid ego, sed quid* Saxo *de* Danorum Regum *in* Christum, *&* Christi Ecclesiam *impietate dicat: & primùm de* Erico primo, *quẽ omnes* Danicæ *historiæ cognomento* Impium *uocant. Hic (inquit Saxo) utinam in abolendo* Christianismi *cultu temerarium* Regneriani *spiritus non egisset hæredem. Siquidem religiosißimũ quenq; aut supplicijs insequi, aut rebus exuere, exilioq; multare perseuerauit. Cæteræ autem* Danicæ

historiæ, quarum autoribus pulchrum & egregium uidetur, atrocia suorum tyrannorũ facinora atrocioribus scriptis extendere, ita habent: Ericus *fidei Christianæ persecutor, ecclesias desolauit, altaria subuertit, ecclesiarũ prouentus fisco applicuit,* Episcopos *occidit, tyrannidẽ in* Gallos, & Alemannos *exercuit,* Cæsarẽ Ludouicum, & Brennonẽ Brunsuicensem *ducem trucidari fecit,* Frislosq́; *ad turpem seruitutẽ, & grauißima tributa pendenda coëgit. Præterea* Rex Gormo *(teste* Saxone*) semper infensi erga religionem animi existẽs, Christicolarũ, perinde ac teterrimorũ hominum, respectum extinguere cupiebat, omnesq́; huiusce normæ participes, uarijs iniuriarũ generibus fatigatos, quibus potuit calumnijs insequi nõ quieuit: quinetiã templa à religiosis cõdita, tanquã aliqua sacrilega impietatis domicilia, ab imis fundamentorũ partibus demolitus est. Deinde* Sueno *eius nominis primus* Danorum Rex, *prosperã (ut testatur* Saxo*) in diuina sæuiendi occasionẽ sibi uenisse gauisus, totam religionis stirpem ab radice conuulsit: eoq́; autore* Dani *susceptum diuinitatis cultum repetita superstitione mutarunt.* Nec Sueno *tertius in* Christi Ecclesiam, & Dei *ministros minus seuerus fuit: de quo idem* Saxo *sic habet:* Sueno *properantem à* Lundensi *urbe* Aeschillum *archiepiscopum subsecutus comprehendit, captumq́;, quia publica custodia non suppetebat, sub excelsam* Laurentianæ *ædis testudinem in corbe, perinde ac gallum gallinaceum attollit, eiq́; templum ergastulo fecit. Similiq́; impietate fraternam charitatem uiolans,* Canutum Regem *dolis, & insidijs circumuentum trucidauit. Nec modestioris animi erat* Christophorus *primus, quem* Danicæ *historiæ affirmant nihil prudentiæ ad regni administrationẽ attulisse: sed omnia per summã temeritatem, atq; impietatẽ confundendo,* Iacobum Archiepiscopũ Lundensem, *uirum utiq; innocentißimum,*

tißimum, ignominiosè captiuatum indigno carceri, & uinculis mancipare nō dubitauit. Post cuius fata filius eius Ericus Clippingus, omnium tyrannorū pessimus, in Danico regno successit: qui etsi omniū ordinum hominibus intolerabiles iniurias inferret, attamen in illos, qui in clericalem militiā ascripti erant, adeò crudelis persecutor, & sacrilegus prædo erat, ut filij Israël tutius sub durißimi Pharaonis iugo, quàm infelices Danicæ Ecclesiæ sacerdotes sub hoc Clippingo uixisse credantur. Neq; minore persecutione ab eius fratre Erico, qui illi immediatè in regno successit, opprimebantur. Is enim arbitratus se perpetuæ gloriæ famā ob cleri oppreßionē assecuturū, non quieuit, donec insignem pietate uirum Ioannē Grand Archiepiscopū Lundensem, fraudibus & dolis circumuentū captiuaret, tetroq; carceri inclusum multis iniurijs afficeret, & cruciaret, quando intereà nihil omitteret, quo Magnopolenses uarijs iniurijs, & cladibus afficeret, perinde ac si decorū, magnificūq; esset, cruentā tyrannidem in uicinos, & innocentes homines crudeliter exercere. Deinde æquè aduersa fortuna, & sinistra fata dedêre Danis Regem Christophorū secundum, qui fœdißimam patris, & fratrum suorum crudelitatem ita superauit, ut ne uestigiū quidem humanæ discretionis in se relictum esse ostenderet. Siquidem Daniam, quam ab eis miseram accepit, miserrimā effecit: nobiles quippe, & proceres regni ita oppreßit, atq; in ordinem redegit, ut ipsos nihil, aut parum amplius, quàm empta mancipia æstimare uideretur. Prætereà toti plebeiæ communitati adeò molesta, atq; intolerabilia tributa imponebat, ut uix nudam carnem turpißimæ seruituti obnoxiam eis relinquere cogitarit. Nec minus seuerus in Pontifices, & totum ordinem clericalem existens, quosdam eorum, qui eius peßimis facinoribus obuiabāt, capi, & carcere affligi præcepit: in quo-

rum numero erat Tycho Burglanensis Antistes: qui etsi tot uirtutibus illustris esset, quot abominandis sceleribus ipse tyrannus obscurus habebatur, nequaquàm tamen euadere poterat, quin ignominiosæ captiuitatis incommoda sustineret. Hîc tandem animum, atq; orationē à tam inhumanissimis portentis reuocans, credo abundè satisfactum esse illis, qui asserunt, Danicos Principes nihil prorsus in Ecclesiæ libertatem ausuros. Et si hæc minus sufficiant, offero me ex Danorum historijs iustum uolumen (quod iam paratum habeo) allaturum: quo demum toti orbi persuasum fiet, uniuersos Daniæ Principes (paucis admodum exceptis) semper crudeles fuisse bonorum hominum persecutores. Nec lac lacti tam simile dici potest, quàm ipsi Caligulis, Neronibus, Domitianis, Heliogabalis, Dionysijs, Pharaonibus, cæterisq; similibus, qui sub specie humana feritatem exercuere belluinam. Præcipuè autem fuerant Pontificū, & sacerdotum carnifices, Christianæq; Ecclesiæ persecutores. Eoq; facto palàm declarauerant, se nequaquàm in tam tenui regno sine sacrilegijs, & rapinis uiuere potuisse: cùm interim nostris Suetiæ, & Gothiæ Regibus, omnia à diuina liberalitate, & regionum felicitate, adeò abundè suppeditentur, ut nequaquàm necesse habeant clericorū, & monachorum semicinctia pro suo statu conseruando perscrutari: tantumq; abest, ut ob egestatem aliena regna, nulla lacessiti iniuria, contra ius, & fas inuadere cogantur. Probat eam Danicam inopiam Saxo, cùm asserat, ipsam Daniam esse paruulam, & angustam tellurē, passimq; ostendat, eius præsides sine piratica, hoc est, marino latrocinio uiuere nō posse. At si quis mihi obijciat, dicatq;: Tú ne illos inopes, atque miseros affirmare audeas? qui sibi in suis chronicis tam uulgaribus, quàm Latinis, tantam rerum gestarum claritudinem ascribunt. Siquidem illic apertè deprehendes,

quomodo

quomodo omnes nationes tam remotas, quàm propinquas, magno, atq; præstanti animo sui comparatione contemnant. Illic quippe uidebis Germanos, Teutones, Sclauos, Vandalos, Saxones, Obotritos, Holsatos, Pomeranos, non modò ut tributarios, sed ut uilißima Danorum mancipia æstimari: ibi Curetes, Pruteni, Samogethi, Liuoni sæpe sub iugum, uti abiecta pecora, à Danis mißi leguntur: ibi Flandros, Hollandos, Fresios, Vestphalos, perinde ac imbelles homunciones sæpe subactos, & ad intolerabilia tributa Danis pendenda cõpulsos, inuenies: præterea Scythas, Moscouitas, Estios, Tauestios, Finlandos, Carelos à Danis in triumphum ductos conspicies: ibi Carolus Magnus superatus, & tota Francia nõ semel, sed sæpe manus uictas uictricibus Danorum armis porrexisse legitur: ibi Valentinum Imperatorem à Danis occisum, urbemq; Romam funditus euersam, & totam Italiam desolatam aspicies. Quinetiam eædem historiæ uniuersas Europæ nationes usque ad mare Mediterraneum, Danis tributa præbuisse commemorant. Nec silentur Scoti, quos Saxo in uita Suenonis primi efferatos barbaros per contemptum uocat. Anglos quoq;, & Hybernos talibus historijs prosequuntur, ut eos in primo imbellium hominũ loco æstimasse uideantur. Et ne omnia adducere uelle uidear, unum saltem Danicæ historiæ uersum summatim adducam:

Vincit opus famam, nec sermo suppetat actis.

Illudq; Ouidianum carmen ex primo Fastorum libro sibi attribuere uelle uidentur:

Quicquid ubiq; uides, cœlum, mare, nubila, terras:
Omnia sunt nostra clausa patentq; manu.

Est igitur attendenda Danici sermonis consuetudo, qua homines illi rerum à se gestarũ gloriam petulantius iactare, ac facinorum suorum memoriam uerboso laudum relatu

inceſſanter oſtentare conſueuerunt. Proinde, quantum in me fuerit, non patiar æquo animo, ipſos inanem ſuā gloriā cum tanto cæterarū gentiū uituperio exaggerare, præſertim quia (ut ex teſtimonio Saxonis dicere cœpi) mentiri & fallere, inter uitia ſordesq; non ducūt. Fatetur quidem ipſe Saxo in ſuis hiſtorijs, Danos à Sueonibus ſæpe ſubactos fuiſſe, totiesq; fidem præſtitā turpiter uiolaſſe. Primò cùm Hotbrodo Sueonū Regi manus uictas porrexiſſent, ſeq; iureiurando illi obligaſſent, præſides ab eo inmiſſos, miſsis per oppida ſatellitibus, inſidioſe, ac perfidè trucidauerūt. Deinde altera uice Dani à Suecis ſub iugū miſsi, Hiartuarū Gothorum ſatrapam ſibi medio iureiurando Regem conſtituere, & non longo pòſt tempore rupta fide occiderunt. Ob quod facinus Saxo ſuis Danis egregiā laudem tribuit, eosq; ad ſydera uſq; extollit: at in alio loco Saxones ſimili clade Frothonem quartū Danicum tyrannū afficientes, multo uituperio afficere non omiſit: Etſi, inquiens, patriæ libertatē quærere perutile uidebatur, ad hanc tamen dolo, ac proditione contendere non licebat. Nec tertiæ deditioni, qua Hotherū Suetiæ Regem ſibi præfecerāt, integriore fide ſatisfecere. Eo ſiquidem per ſummā perfidiam ſecluſo, Balderum quendā promptiſsimis ſuffragijs ſine cæde, & ſanguine ſubſtituerunt. Tam ancipiti (inquit Saxo) cenſura maiorū noſtrorū ſententia fluctuata eſt. Verebatur fortè dicere, corruptam eſſe ſuorū Danorum fidem. Secuta eſt poſthac quarta Danorū ſubactio, quando Sueones ſibi, & eidem ſuo Regi Hothero ipſos denuò ſubiecerūt: in qua ſubactione etſi uſq; ad ultima fata Hotheri nimis inuiti perſeueraſſent, tamē eo ſublato, impudentiſsimū mendaciū Saxo de Sueonibus ſcribit: Mortuo, inquiens, Hothero, Sueones perinde ac tributariæ ſortis onere liberati, Daniam, quam annuis uectigalium obſequijs amplecti ſolebant, armis aggredi animum

induxe-

induxerunt. O Danice Saxo, *hic tecum iure expostulo, qua impudentia asseras, Suecones Daniae tributa soluisse, cùm ipsi eam tribus suis* Regibus, Hotbroto, Hothero, *&* Rorico *successiuè in Suetia regnantibus, & nihil* Danici *sanguinis in se habentibus, manu armata subiecissent*. Dein *de tres successiuè* Danorum Reges, *siue uerius praefectos*, Horuendillum, Fengonem, Amlethũ, *tributa ad* Roricũ *in Suetia regnantem illo ipso tempore misisse asseruisti*. Itaq; *si quis rectè eas Saxonis historias inspexerit, deprehendet ipsas aut contradictorias esse, aut Danos Sconibus tributa, saltem per tempora sex Regum, quos nominaui, attulisse, exceptis aliorum* Regum *temporibus, qui sparsim per Danicas historias cõtinentur*. Quinta *deinde* Danorum *subactio à Saxone ponitur, qua Atislus Sueticus* Rex *totam Daniam, usq; ad Slesuicũ penetrando, subiugauit: prostratoq; in singulari certamine Frouino Slesuicensi duce, non quieuit, donec priuatae uictoriae publicam iungeret, passimq; diuulsa* Danorum *agmina profligaret. Sed cùm putaret uictos promissae fidei rationem habituros, fraudibus & dolis eorum, nisi in Suetiam reditum accelerasset, circumuentus occubuisset*. Idem *quoq;* Erico Frothonis *filio, Suconum* Regi, *apud* Danos *contigisset, postquàm eorũ* Regem Haraldum *tribus deuictũ prelijs, quarto occidisset, Daniamq; Suconum imperio sexta uice subiugasset*. Proinde Hacho *Sueticus atrocissima iniuria prouocatus, sempiternam Danorum subactionem (teste* Saxone*) tanta seueritate prosecutus est, ut occiso eorum* Rege Sigaro, *uictoriaq; in crudelitatem uersa, promiscuae caedis auidus, nihil conditioni, aut sexui deferendum putaret. Sed neq; miserationis, aut uerecundiae respectui indulsit, quominus foemineo ferrum cruore respergeret, matresq; cum liberis communi stragis saeuitia uiolaret*. Praetereà Haquinus Rin-

go Suetiæ Rex,*cui* Saxo *octauã* Danici *regni ſubactionem attribuit,antequã* Danos *ſub iugum mitteret,triginta millia nobilium* Danorum, *excepta plebeia multitudine (cuius numerus comprehendi nequiuit) uno prælio extinxit.* Deinde *cùm ad memoriam reuocaret,quòd duo* Dani *pridem contra ſingularis certaminis legem*, Atislum Regem *per inſidias turpiter trucidaſſent,& nihilominus ſe tam ſuperbè efferrent, ut unum* Danum *duobus* Teutonicis *congredi, & prævalere poſſe iactarẽt, iuſsit ut, perinde ac effœminati uiri*, Hetham *uirginẽ loco* Principis *obſeruarẽt.* Sed *nec* Ringoni,*nec* Hethæ *diutius paruerũt,quàm* Danica *fides (quæ citius quauis araneæ tela rumpi conſueuit) integra permanebat*. Poſtremò Ericus *Victorioſus* Sueonum Rex,*cùm ad nouam ſubactionem* Danos *(teſte* Saxone*) coëgiſſet, toto ſeptennio illis imperabat*. Sed *cùm tandem eorum fluxam fidem ſuſpectam haberet, nec placeret ei in tam tenui regno cum maximo uitæ periculo commorari, ad* Suetiam *reditum accelerauit.* Itaq; *ex confeßione, & teſtimonio* Saxonis *(quem obiter inſpexerã) ſatis probatum habemus, quòd* Dani, *ſaltem nouies à* Suecis *uicti, ſubactiq; ſint: quanquàm dubium non eſt, quin apud* Saxonem,*& cæteras* Danorum *uulgares hiſtorias ſæpius inueniantur à* Suecis *ſubiugati.* Immò *etiam in* Gothicis, *ac* Sueticis *geſtis paßim intueri licet, quomodo* Dani *pluſquàm triginta apertis, & iuſtis bellis ſub iugum* Sueonum *mißi legantur:at uiciſsim* Dani, *ſi unquã* Sueonibus *præualuiſſe,aut eos uiciſſe deprehendantur, id nunquàm aperto, & honeſto* Marte,*ſed dolis,inſidijs,mendacijs ſuperiores eua ſiſſe, adeò ut aliquando per tales technas coëgerint* Attilũ *modeſtißimum* Suetiæ Regem,*quòd eis latrantem belluam in* Regem *præficeret.*Quo *facto quid aliud eum aſſequi uoluiſſe putemus,quàm ut plenus ſuperbiæ populus,inſolentiam*

tiam suam manifestius puniri cognosceret, dum obnixos latranti uertices inclinaret? Et ne quid contumeliæ deesset, satrapas procurauit, qui sub eius nomine (est enim Raccho appellatus) priuata ac publica negotia tuerētur: cuius etiam iugi, constantiq; custodiæ distinctos procerum ordines applicabat. Statuit insuper, ut si quis aulicorum ducis sui despicabile duxisset obsequium, uariosq; discurrentis incessus plenis uenerationis obsequijs insequi supersedisset, membrorum clade supplicia lueret. Hæc etsi Saxo dißimulet, asseratq; ista illi cani, quem Gunuarus Sueticus Noricis præposuit, conuenire, attamen uerius de Racchone Danis præfecto affirmantur, qui iuxta alias, & uetustiores Danorum historias, à canibus discerptus interijt. Quibus autem ingenijs patriam nostram Suetiam oppugnare & expugnare contendant, paucis (si potero) aperire curabo. In primis igitur apud omnes nationes tam remotas, quàm propinquas, persuadere nituntur, ipsum Daniæ regnum adcò amplum, inclytum, potens, ac forte, & inexpugnabile esse, ut nullū sit in tota Europa, quod ei meritò poßit comparari. Afferunt ad id probationes complures, atq; inanes titulos super gentes & nationes, à quibus nec bilum, nec pilum in subiectionis testimonium assequuntur. Qui enim Sueci, siue Sueones? qui Gothi? qui Vandali? qui Slaui? qui Ditmertzi? qui Holsati? qui Oldemburgenses? qui Delmenhorstij? qui Slesiuici non detrectent, immò etiam quàm maximè contemnant, Danico nomini uel in minimo obsequi? ut suam arrogātiam testatiorem efficiant, eorum titulis superbius, quàm uerius abutantur. His sibi miris modis complacent: his imprudentiū Principum confœderationes sibi conciliant: his illustrißimas Regum affinitates, & magnifica matrimonia importunè impetrant: his denique se inclytos, gloriosos, inuictos,

& ex omni parte beatos existimant. Nec desunt eis aliæ artes, quibus Daniam suam apud exteros & ignaros populos amplificent: inter quas etiam locum habet illa impostura minimè negligenda, qua apud eos religiosi Franciscani, & Dominicani nostras terras inurunt. Nam cùm primùm ex Danicis insulis ad nos peruenissent, & hic nõnullos sui ordinis homines inuexissent, cœperũt nostras regiones Danicæ prouinciæ nomine defœdare, arbitrantes se titulos regnorum nostrorũ, cùm aliquot gurgustia in eis extruxissent, tollere posse, perinde ac si in Moscouiam, Poloniam, Tartariam, Scotiam duos, uel tres suæ regulæ cõsortes immisissent, mox Dania ex rana AEsopiana in Lucã bouem excreuisset, & tot nationes, & regna suo nomini ascripsisset. Censeo igitur ad uos Pontifices & proceres spectare, ut titulus ille Dacicus parum honestus, à nostris terris penitus explodatur: sintq; illi fratres, qui nobiscum commorari uelint, appellatione Gothicæ, uel Sueticæ prouinciæ contenti: qui autem secus fecerint, confestim cum suo Danico nomine in Daniam retrudantur, uicturi ibidem iuxta Danicas leges & consuetudines, quæ à nostris moribus, & iuribus adeò alienæ sunt, ut citius cœlum terræ misceatur, quàm Gothi Danicas leges, quæ nil nisi tyrannidem sapiunt, uel in minimo imitari, uel æstimare uelint. Sunt prætereà non paucæ aliæ artes, quibus Dani sibi longè plura arrogant, quàm tolerari, ignosciq; possit. Quamobrem operæpretium fuerit eas ita reprimere, ut de cætero suos terminos, siue illos inanes titulos, absque uicinarum gentiũ iniuria extollãt, cùm nullus sit Suecus, siue Gothus, aut Teutonicus, qui non potius uelit Tartarus, uel Scytha, siue Turca, aut nescio quis immanis barbarus, quàm Danus appellari. Distribuit quidem Saxo suam Daniam in tres partes, quarum Ortiuas Schoningiam, Occiduas uerò

Iuthoniã, quæ à Iuthonibus habitatur, affirmat, mediamq; Selandiam collocat: non negat tamen idem Saxo, eandem Iuthoniam ad Saxoniam uerius, quàm ad Daniam pertinere, cùm asserat, Helgonem Daniæ Regem ipsam olim à Saxonia eripuisse, & Daniæ adiecisse. Eademq;, immò debiliore ratione Dani Schoningiam à regni Gothiæ integritate abreptam occupant. Quod autem in medio est, adeò exiguam Daniam ostendit, ut ne nomen quidem regni mereatur, præsertim cùm nullam in se Metropolim, sine qua regni titulus esse nequit, contineat. Fatentur enim Dani in suis titulis, Lundensem Metropolim ad Gothiæ regnum pertinere. Quos enim alios Gothos, quàm Schoningianos habent, à quibus sibi titulum Gothicum minus iustè arrogant? Oportebit igitur, quòd aut desinãt se de illo alienißimo titulo efferre, aut fateantur se nullam in Dania Metropolim habere. Sed nequaquàm credendum est, quòd Dani talem suæ patriæ angustiam confiteri uelint, quinpotius ipsam callidè dißimulantes, amplißimam, potentißimámque, & omnibus in circuitu regnis iure dominari, quantũ poterunt, persuadere contendant. Deinde cùm se id satis persuasisse crediderint, non ui leonina, sed astu uulpino nostros Suecones, siue Gothos adoriuntur. Nam cùm compertum habeant, nullam prorsus gentem tam liberalem in aduenas & peregrinos esse, quàm sunt nostri Sueci & Gothi, ut idem Saxo Danicus confitetur, cuius hæc uerba in uita Regis Suenonis tertij inueniuntur: Neque enim, inquit, ulla gens exules promptius recipit, quàm Suetica. Idemq; socius meus Albertus Crantzius in principio suarum historiarum testatur, dicens: Quamuis omnes Hyperboreæ gẽtes hospitalitate sunt insignes, præcipui tamẽ sunt Suecones, quibus est omni probro grauius, hospitium negare transeuntibus, ita ut sit certamen, quis aduenam

hoſpitio excipiat: cui gratuita liberalitate omnia exhibent hoſpitalitatis iura, quotquot diebus permanſerit: egredientem commendăt amicis in itinere, quod inſtituit, commorantibus. Proinde tria hominum genera, & ea quidem pernicioſiſsima, frequentiſsimè in Suetiam à Dania commigrare ſolent: in quibus primi ſunt adoleſcentes ſcholaſticis diſciplinis addicti, qui paſsim, ac magno numero ad noſtra gymnaſia accedunt, prætextu quidem, ut bonis literis operam impendant, re autem uera, ut exploratis noſtrarum regionum ſemitis & diuerticulis, ad ſuas terras reuertantur, ducesq; hoſtium noſtrorum effecti, arma in nos, pro noſtra imprudentia, ne dicam ſtulta beneficentia, conuertant. Secundi uerò non minorem in noſtrā Rempub. perniciem afferunt milites illi, qui maximo numero ad nos ex Dania omni tēpore, præſertim cùm nullis bellis urgemur, perueniunt: hi cùm ſciant ſe nequiter humiliare, omnia pro ſuo uoto à uobis, ô proceres, facilè conſequuntur: his prima fides & familiaritas apud uos tribuitur: his publica & ſecreta negotia, ac conſilia, à quibus maxima regni ſalus dependet, committuntur: his denique (cùm ſint crudeles ſanguinarij, & maximè nouerunt ſubſtantiam fidelium ſubditorum ueſtrorum uſq; ad carnem & oſſa extorquere) amplæ adminiſtrationes, ſiue præfecturæ creduntur: in quibus quàm ſuperbè, auarè, ſceleratè uiuant, piget, pudetq; dicere. Et demum poſtſequàm per illam ſummam, & non ferendam crudelitatem ſuam ex fidelibus ſubditis ueſtris rebelles, ac pertinaces hoſtes uobis effecerant, diſcordiasq;, & ſeditiones, ac impacabilia odia inter nos ſeminauerant, cōfeſtim in ſuam Daniam eorundem ſubditorū ueſtrorum ſudore & ſanguine locupletati, auolant, auerſum ſcutum de cætero, quoad uixerint, in noſtram imprudentiam, noſtrasq; terras geſtaturi. Præterea tertij generis

homines

hominés ex illa magna monachorum multitudine cõstantur, qui cateruatim & quotidie ex Dania ad nos accurrũt: hi nostræ Reipub. tantò magis nocent, quantò maiorem pietatis speciem præ se ferunt. Quippe interim, cùm suorum ordinum monasteria circunspiciant, & nobilium, ac procerum regni conscientias per confeßionis sacramentũ examinent, quicquid secreti usquam in senatu, uel alibi latitat, astutè deprehendunt, suisq; Danis (ut non rarò compertum est) aperire festinant. Nec silenda sunt illa meritoria scorta, quæ in modum magni & fœdißimi gregis ex Danicis insulis ad nos erũpunt, nec prius quiescunt, donec nostros nobiles & adolescẽtes suis illecebris irretitos, ad rapinas, sacrilegia, homicidia, paricidia, proditiones, cæteraq; abominanda & nefaria facinora, prout præceptum à Danis acceperant, pelliciant. Sed hic aduertendum est, nullũ hominũ genus ex his, quæ numeraui, perniciosius in nos, & Rempub. nostram esse, quàm illos, qui matrimonia, affinitatesq; inter Suecones & Danos persuadent. Enimuerò ex hac pestifera radice, quicquid bellorum & dissensionis, quicquid odij & rancoris cum Danis gerimus, originem, fomentumq; trahit: hinc illa ingens multitudo proditorum in patriam consurgit, qui sub pallio & nomine Suetico animum Danicum occultantes, plus detrimenti, quàm reliqui omnes extranei inimici nobis afferre consueuerũt. Proinde Reuerendiß. Põtifices, & Illustriß. Proceres, oro, obtestorq; uos uniuersos, & singulos, ne minorem prudẽtiam adhibere uelitis, ut patriam nostram, fidelesq; subditos uestros defendatis, quàm Dani omnem calliditatem inquirunt, ut nos circumuentos expugnent: & quemadmodum illi dolis, fraudibus, mendacijs, periurijs uos adoriuntur, ita uos uigilantia, diligentia, domesticaq; concordia eis resistere curetis, & ante omnia decernatis, ne tanta explo-

ratorum turba, perniciosaq́; hostilis gentis colluuies in uiscera nostræ Reipub. *& super capita fidelium ciuiũ uestrorum ámodo admittantur: sitq́; lex firma, & sempiterna, ne quis scholasticus ob disciplinã, neq; miles ob militiam, neq; ullum monachorum genus ex* Dania *sine speciali* Principis *gratia terras nostras unquã ingrediatur: at illæ lamiæ, siue harpyiæ* Danicæ, *quæ corrũpendæ* Sueticæ *iuuẽtutis causa aduentare solent, sine ulla mora fustibus affectæ reijciantur. Coniugia uerò nostræ gẽtis cum* Danis *tanta legũ seueritate prohibeãtur, ut quicunq; uir, siue mulier ex nostris* Suecis, *siue* Gothis, *uel* Finnonibus, *matrimoniũ cum eis cõtraxerit, mox omni nobilitatis titulo, & honore priuatus habeatur, omniaq́; prædia & possessiones eius ipso facto ad coronã regni deuoluta censeãtur. Hîc fortè aliqui se mihi obijcientes dicãt: Ergo nobis cõtinua bella & odia cum uicina* Danorũ *gente persuadere contendas.* Quibus *respondeo, me nequaquàm id moliri, sed quòd* Dani *suis terminis contenti, tandem desinant nostra patientia, & nostri populi simplicitate abuti. Vobis tamen, ô Senatores, omnibus modis consulo, ut potius cum eis honestum bellum, quàm turpem pacem habeatis. Enimuerò quotiescunque inter* Suecos *&* Danos *aperto* Marte *pugnatum fuerat, toties* Sueci *uictores euaserant, &* Dani *uicta colla iugo eorum submiserant: si uerò controuersia per comitia, & consilia transigenda fuerat, semper nostri populi, cùm nihil nisi ex candido, & bono animo agere uoluerant,* Danicis *artibus decepti, & delusi fuerant: confestimq́; ad arma prosilientes, pacem, quam imprudente credulitate amiserant, acerrimis bellis recuperant.* Itaque *longè utilius, honestiúsque nobis semper fuerat, nullos pacis tractatus cum* Danis *habere, quàm fluxa eorum fide, literisq́; & sigillis, siue magnificis promissis, quibus nos*

miro

miro artificio, & frequentiſſimè irretire conſueuerant, circumueniri. Sunt apud eos tam uaſra ingenia, tam aſtuta ad fallendum conſilia, tam intricatæ fraudes, omnesq; artes, quibus bonarum mentium homines facilè capi ſolent: & hæc omnia blandiſſimo colloquio, præſertim quando nos fallere intendant, abſcondunt. Cùm enim nobis, & noſtris dixerint: O gratioſi domini, ô ſuauiſſimi fratres, ô dulciſſimi amici, ô chariſſimi uicini, confines, & affines, nullis mortalibus poſtponendi, nos una caro, una gens, una ſocietas ſumus: ſi confœderati fuerimus, nullus hoſtis nobis reſiſtet, omnes inimicos noſtros facilè ſuperabimus, & quicquid nobis obuiàm iuerit, ſine aliquo negotio obruemus. Hæc palàm omnibus loquentes, plurimos in ſuam factionem ſeducunt: de quibus, clàm inter ſe ridentes, dicunt: Cùm plenam occaſionem nacti fuerimus, confeſtim abciſa iſtorum capita, quo turpiore eos morte conſumamus, igni ſocianda curabimus: literas, ſigilla, promiſſa, iuſiurandum, & quicquid nos ipſis obligare poteſt, callidè contra eos interpretabimur: crimina horrenda mortuis imponemus, & eadem noſtris hiſtorijs tanquam ueriſſima aſcribemus: coniugéſque eorum unà cum liberis ab omni hæreditate ſecluſos proſcribemus, aut inter uiliſſima ſcorta proſtituemus: & demum omnem occiſorum ſupellectilem inter nos diuidemus, ut Sueticis diuitijs onuſti, in noſtram Daniam reuertamur. Hæc autem occultè inter ſe conſtituentes, uehementer cauent, ne quis Sueonum ſubdolas eorum machinationes deprehendat, ipſaſq; in autores retorqueat, donec ſcelerata conſilia ſceleratiſſimo effectui manciparint. Nec putandum eſt illam gentem Danicam alijs armis terras, & regna unquam expugnaſſe, uel impugnaſſe, ſed ſemper in regnis expugnandis domeſticas diſcordias prius ſuſcitaſſe, aut

suscitandas expectasse, deinde potentiori parti se coniungentes, aliena manu magis, quàm propria uirtute deuictis hostibus præualuisse. Quis enim credere potest, Angliam, Hyberniam, Scotiam, Franciam, Normanniam, Noruegiam, Alemanniam, adeò inualidas fuisse, ut solis Danis nulla aliena ope subnixis succubuissent? quinimmò minima harum terrarum tribus Danorum regnis tam multitudine populorum, quàm armorum, & diuitiarum potentia, si concordiam in se habuerit, & suis uiribus integrè fideret, præualere posit. Nec putandum est Danos tam forti & præstanti animo esse, ut ob aliquàm immortalis nominis claritatem bella in exteras nationes promoueant: sed quia nimis macera rura posideant, continuè, & sine ulla intermißione coguntur ex rapto uitam infœlicem sustentare. Si autem quærat quispiam, cur in tot diuersas marium & terrarum partes se diffundãt? profectò inde uenit, quia plurimi eorum, qui Daniam incolunt, aliunde in ipsam aduenire solent. Siquidem illæ amplißimæ nationes, Germania, Anglia, Scotia, Hispania, Gallia, Flandria, non rarò magnum malefactorum numerum, tanquam perniciosam pestem ex suis uisceribus euomere & proscribere consueuerunt: tum omnes illi sic proscripti ad alienas terras commigrare coguntur: eorumq; non pauci se ad Danias inhabitandas conferunt, intra quas perinde ac in strictas, ac miseras insulas relegati, uitam utcunq; poßint conseruant, & in omnium nationum incolas, à quibus extorres iudicati fuerant, desæuiunt, nunc in has, nunc in illas classe bellica insultando, continuaq; piratica (ut Saxo de cis scribit) tam Occiduum, quàm Orientale, siue Gothicum mare infestant, palamq; se Cimbros ostendunt. In hoc autem loco dies prius me deficeret, quàm iustæ querelæ, si omnes illas inhumanißimas uexationes commemorare uelim, quibus

bus mercatores omnium nationum ultro citroq; nauigantes, quadam belluina feritate dispoliāt, uectigalq; adeò intolerabile ab eis extorquent, ut nullibi immanius extorqueri posse credatur. Immò plerunque accidit, ut totas naues pretiosissimis mercibus onustas occupent, conficta aliqua culpa in naucleros, qui pro magno munere ducunt, si albo baculo in manus dato, uiui abire permittantur. Sed restat adhuc alia incredibilis Danorum crudelitas (quæ nec inter ullos ferocissimos barbaros, neque inter immanissimas & rabiosas belluas parem habere potest) quam in miserrimos naufragos sine omni humanitatis respectu exercent. Enimuerò quemadmodū inter uastissimū Occeanum, & nostrum Gothicum, siue Germanicum mare habitant, ita omni tempore importuosa eorum litora infelicissimos naufragos iactari contingit: quibus cùm ex humana compassione opem ferre deberent, extremam perniciem confestim afferre non erubescunt. Siquidem ipsi Dani ferocissimi & nefandi nominis, Deo, hominibusq; inuisi, ad eos, qui desperatis omnibus fortunis semimortui iactantur, tam atrocibus animis turmatim adnauigāt, ut lupi in agnos ferocius insilire non possent. Et si illi infortunati naufragi nondum undis undequaq; obruti, spem aliquam sese ab arenis, & syrtibus explicandi habuerint, nequaquā id eis permittitur: sed à Danis in proram, puppim & foros insiliētibus cōtinuò trucidātur, uel in mare, omni spe salutis adēpta, præcipitātur, nulla alia culpa cōtra eos adducta, nisi quòd arenæ Cimbrici litoris inhæsissēt. Tum desperati nautæ tabulas (ut sors cuiuis fauerit) corripiētes, undas insiliūt, infelices uitæ reliquias natādo seruaturi. At si fortè in litus uiui peruenerint, mox ab armata Danorum turba inermes, nudi, semianimes, & uix ullas spiritus reliquias habētes captiuātur, cæduntur, trucidātur, tantumq;

ab immanißimis sanguinarijs in miserrimos naufragos desæuitur, ut nullus, cui humani cordis compaßio affuerit, tam horrendam miserorum cladem sine uberrimis lachrymis cogitare poßit. Nec rarum est hoc apud Danos exercitium. Pauci enim dies in singulis annis prætereunt, in quibus hanc militiam in calamitosos non exercent: gaudentq; magnoperè se talibus triumphis diuites, nobiles, inclytos æstimari. Ventus enim Circius, omnium uĕtorum uehementißimus, illuc ferè quotidie adeò magnam naufragorum multitudinem impellit, ut facilè credi poßit, tātum hominum numerum in illis Cimbricis arenis per aliquot secula sepultum, quāti sunt hominum, qui hodie in uniuersa Europa uiui inueniantur. Quippe non una, aut altera nauicula, sed ingēs nauium multitudo ex sola Gallia, siue Hispania, ad Cimbricas terras quotannis adacta periclitatur. Simili quoq; fato Angli, Scoti, Hollandi, Flandri, Noruegiani illuc maximo numero, & sæpe nauigare coacti, uix unquam sine grauißimo hominum, & nauium, omniumq; rerum periculo inde euadunt. Taceo maximas & frequētißimas Frisiorum, Hamburgensium, Lubicensiū, Magnopolensium, Prutenorum, Gedanensium, cæterarumq; Vandalicarum terrarum classes, quæ sæpißimè infœliciter, rarißimè autem fœliciter Cimbrica litora legunt. Omnes enim, qui ad ea perueniunt, mox illam horrendam uocem sese mœstis auribus audire putant: Heu fuge crudeles terras, fuge litus auarum. Propterea firmiter credo, quòd omnes illæ nationes, quarum incolæ, & consanguinei tam crudeliter, & per multa secula à Danis spoliati, trucidatiq; fuerant, aliquādo illas atrocißimas iniurias ad memoriam reuocent, seq; mutua & indissolubili cōfœderatione contra Danos componant, ut tandem ipsos unà cum omnibus eorū cōfœderatis extra illas insulas, quas ob publicam

omnium

omnium nationũ perniciem occupare uidentur, exterminent, & explodant. Tunc (*ni fallor*) *ualde proderit nobis, & uniuersæ* Reipub. *nostræ, nullam prorsus societatē cum* Danica *gente contraxisse, quam nunquā de nobis, uel maioribus nostris bene meruisse deprehendi, sed omnia mala, quæ unquā nos, uel patres nostri paßi sumus, ex eius damnosa uicinitate in nostram Rempub. plus nimio erupisse.* Quamobrem Reuerendi Pontifices, & *illustres proceres, satis abundeq́; ex præmißis persuasum existimo, quàm minimè deceat, aut conueniat, nos cum* Danis *aliquam societatem inire.* Quis *enim, nisi omnino imprudens, se, & suam uitam, publicasq́;, uel priuatas fortunas talibus moribus confidat?* Quis *dextras suas illis dextris tutò coniungat, quæ à corde, & humana ratione adeò remotißimæ sunt?* Quis *sapiens tot artibus ad fallendum, mentiendum, circumueniendum institutis se committat?* Quis *mortalium non summè exhorreat, tantam non modò in exteros & peregrinos, uerùm etiam in proprios eorum ciues, immò in Christianam* Ecclesiam, *Christiq́; ministros crudelitatem intolerabili superbia cumulatam?* Quis *etiam securam cum ea gente societatem componere queat, quæ tot potentes hostes habere putatur, quot sunt in* Toto *orbe Christiano* Principes & Magistratus? Quis *denique* Suecorum, *uel* Gothorum *cum illis hominibus honestam confœderationem inibit, qui summæ uoluptatis loco ducunt, nos & maiores nostros, patriámque nostram in suis historijs tanto, & tam miro mendacio suggillare?* Et *si nulla alia exempla essent, quæ uos à* Danica *societate penitus auertere deberēt, saltem illæ atrocißimæ iniuriæ, quas* Dani Noruegiano *regno* (*postquàm se illis infelicißimo fato coniunxit*) *irrogarant. Siquidem* Noruegiani, *qui pridem diuites, locupletesq́; & felices fuerant, nunc ad* Danicam

societatem adducti, amissa prorsus omni libertate experiuntur, quàm miserrimum sit, sese miseris hominibus credidisse. Profectò si minimum uirtutis, aut humanitatis uestigium in Danis *fuisset, nequaquàm* Orchades *insulas à* Nor*uegia abstractas, Scotico regno dotis nomine in tẽpore adolescentiæ meæ addixissent, factumq́; suum ridiculosius, quàm iustius in suis historijs excusantes, dixissent: Christiernum* Danorum *Regem*, Ioannis, *qui ibi inpræsentiarum regnat, patrem, cõsensu* Danici *senatus* Orchades Noruegianas *abstulisse: quasi* Noruegicus *senatus indignus fuisset, qui de abstractione tertiæ partis sui regni requireretur. Si hoc est Regem esse, quid rogo tandem erit tyrannum agere? Consulo igitur, & etiam atque etiam rogo, & obtestor omnes* Suetiæ *&* Gothiæ *incolas, ne unquam fluxæ, ac uaferrimæ* Danorum *fidei se credere uelint, etiam si illi sese usque ad poplites submiserint, lachrymasq́; crocodili suo more, ut ipsorum fidem sibi obligent, ubertim effuderint. Si uerò neque hæc mea consilia, neque meæ iustissimæ preces admissæ fuerint, tunc omnium ordinum hominibus, qui has nostras regiones incolunt, prædico, quòd illa mellita* Danicæ *linguæ promissa in summam & amarissimam amaritudinem, non solùm eis, qui nunc uiuunt, sed omnibus eorum posteris, conuertetur. Nunc tandem ad orationis calcem accelerans, non solùm eos, qui in hoc celeberrimo conuentu assunt, uerùm etiã uniuersos & singulos, qui eam unquam lecturi sint, rogo, ne putent me ipsam concitatiore, quàm iustiore animo in* Danos *pronuntiasse, sed plurima eorum facta longè atrociora ex industria siluisse, ne dum ipsis digna dixissem, me prorsus indigna attulisse uiderer. Nec me quisquã quasi nimis prolixa oratione utentem increpet: sed ad memoriam reuocet* Romanum Ciceronem, *qui multò extensioribus actioni-*

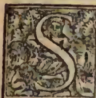
bus

bus in unum Verrem, atque alterum Catilinam usus fuisse probatur, totq; Philippicas in solũ M. Antonium exaggerat. Ego autem cum innumerabilibus Verribus & Catilinis, Antonijsq; adeò ingens bellum assumpsi, ut si integra uolumina adducerem, nequaquàm omnes scelerum formas cõprehendere possem, quas Dani in nostram Rempub. intulerunt, aut se illaturos comminantur: qui propterea meritò sustinere debent, se saltem libera uoce perstringi, quando sibi liberè permitti uolunt, ut omnibus mortalibus nocere, nullis autem prodesse poßint.

DIXI.

IOANNIS MAGNI GOTHI ARCHIEPISCOPI VPSALENSIS HISTORIAE GOTHORUM SUEONUMQ; LIBER UIGESIMUSQUARTUS.

CAPVT I.

Teno Sture iunior præmortui Suantonis filius, post patris funera difficulter ad paternum principatum peruenit. Erant enim in comitijs Stocholmensibus, quæ pro constituendo Principe celebrabantur, multæ, & uariæ, ac penitus contrariæ senatorum sententiæ, quibusdam asserentibus operæpretium fore, Regem, aut Principem aliunde accersendum: quibusdam id nequaquàm Reipublicæ expedire dicentibus, sed ex procerum senatu, iuxta maiorum decreta, & patriæ Steno Sture iunior 142. Princeps internus.

Ericus Trolle princeps regni designatur. consuetudinem, assumendum. Quo factum est, ut nobilissimus Sueonum Ericus Trolle, à magna senatus parte Princeps designaretur. Erant in hoc Erico plurimæ partes, ob quas non solùm Princeps, sed Rex creari meruisset. Nullus enim iustè negare poterat, quin moribus esset integerrimus, & in rebus gerendis prudentißimus: immò, quod rarum in nostræ ætatis nobilibus esse solet, eximiam in diuinis & humanis legibus eruditionem cum summa laude, & multorum annorum studio sibi comparauerat. Sed hæc omnia non tantum ei prodesse poterant, quantum illi oberat, quòd Trollorum familia publicum patriæ odium, ob Danicæ factionis studium contraxisset. *Trollorũ familia publico odio subiecta.* Habebat enim hæc familia non paruum apud Danos numerum prædiorum: quæ ne amitteret, Danorum partibus studiosius, quàm utilius inseruiebat. Quocirca Vincentius Episcopus Scarensis, cæteriq; Prælati, & proceres, qui se magis Sueticæ, quàm Danicæ Reipublicæ debitores considerabant, eam Erici nominationem magno consensu cassauerunt, affirmantes se nulla ratione induci posse, ut aliquem sibi præficiant, in quo etiam minima Danicæ factionis suspicio inueniri poßit, præsertim cùm nullo unquam tempore Danicæ originis homines Sueticis rebus fideliter, atque ex animo consuluissent. *Vincentius Episcopus Scarensis.* Tanta etiam est in Sueonum & Danorum moribus disparitas, ut qui eos coniungere uelit, nimis imprudentem, aut contra patriam insidiosum se esse probabit. *Danicæ factionis homines semper in Suetia perniciosi.* *Danos & Sueones cõiungere, est Belial cum Deo cõparare.* Sed de his alibi, nunc ad comitia Stocholmensia redeamus: in quibus Steno, tum ob paterna merita, tum etiam quia patriæ amantißimus habebatur, à maiore & saniore senatorum parte, Gothorum Sueonumq; Princeps efficitur. *Steno Sueonum Gothorumq; Princeps eligitur.* Eodem anno Christi MDXII. quo pater uiam uniuersæ carnis intrauit, incidit inter hunc Stenonem & Gostauum præfati Erici Trolle *Stenonis & Go-*

filium,

filium, Archiepiscopum Vpsalensem, discordia nimium perniciosa: ob quam non solùm illi duo, sed tota patria ad extremam ruinam deuenit. Erant ambo iuuenes, ambo illustrißimo sanguine nati, ambo uehementis spiritus: sed Steno iustior, & modestior in sua causa uidebatur, utpote qui legibus ecclesiasticis, & bonorum uirorum arbitrio se parêre uelle affirmabat. Fecitq; Gostauum tam per Leonem Papam X. quàm per regni Suetiæ Pontifices sufficienter admoneri, ne patriæ tranquillitatem tolleret, aut turbaret. Sed durior erat in Archiepiscopo animus, quàm quòd permitteret sibi aliquam concordiam persuaderi cum Stenone, qui patrem Ericum à tam amplo principatu seclusisset: spemq; maximam in Danorum Rege Christierno se reponere ostendebat.

Steni & Gostaui Archiepiscopi Vpsalensis controuersia.

Gostaui Archiepiscopi pertinacia.

CAPVT II.

TVm Steno, considerans Archiepiscopum nullo ingenio, nullaq; admonitione ab illo impacabili odio reuocari posse, collectis militum copijs ipsum in castro Almerstech inclusum obsedit, exercitumq; Danici Regis (qui ut eum obsidione liberaret, aduenit) debellatũ profligauit. Deinde obsessum, & Danica auxilia frustra expectantem, ad deditionẽ coëgit, euersaq; funditus arce, ipsum in monasterio Arosiensi (quod Insulense uocãt) inclusit. Quo facto, causam eius coram Summi Pontificis legato Ioanne Arcimboldo, in comitijs Arbogensibus exponi fecit. Estq;, intercedente legato, & regni senatu, à Stenone sub ea conditione in gratiã receptus, ut de cætero se in Vpsalensem Archiepiscopatũ non ingereret, sed in paternis bonis paci & tranquillitati studens resideret. Patrem quoque eius Ericum, ut nonnullos alios Danicæ factionis proceres, in arce

Steno Gostauũ Archiepiscopũ in arce Stech obsedit.

Steno Danos fugauit.

Steno Gostauũ Archiepiscopũ captiuat.

Ioannes Arcimboldus sedis Ap. legatus.

Gostauus Archiepiscopatũ Vpsalen. renũciat ad manus legati.

Ericus Trolle captiuus detinetur à Stenone.

Stocholmensi captiuum inclusit. Deinde regnum circuiēs, publico omnium incolarum fauore excipitur, seq; illis, & illos sibi iureiurando obstringit. Factus enim erat in oculis omnium subditorum suorum gratiosus, & maximè popularis, quia aliâs patri Suātoni, cùm populum tributis oneraret, ad genua procubuit, & tributorum laxationem impetrauit. Quocirca iam in Principem assumptus, non modò tributa à beneuolis subditis, sed ipsam eorum uitam pro suaipsius salute in mille mortis pericula paratam & promptam expertus est. Itaque tot populis suffultus, tam potens euasit, ut multorum Regum, ac Principum uiribus resistere potuisset, præsertim si parem prudentiam in suis quotidianis consiliarijs cum magnitudine potentiæ suæ coniunctam habuisset. Sed erant in eius Camerario consilio ad assentationem plurima, ad publicam uerò utilitatem minima loquentes, quippe qui nec satis prudentes erant, nec alios prudentiores in Principis consilium admittebant, sed detractionibus, susurrationibus, suggillationibus cæteros innocentes apud iuuenem Principem lacerabant. Vnde breui effectum erat, ut ob eorum malignam imprudentiā, & imprudentem malignitatem, plerique optimi & prudentes uiri ab eo se remouētes, alium rerum statum, quàm præsentem expectarent.

Steno maximè popularis.

Stenonis cōsiliarij ignaui & seditiosi.

CAPVT III.

Quod cùm Christierno Danorū Regi cōpertū esset, cogitabat idoneum tempus aduenisse, quo Danicæ telluris angustias erumpere, & spatiosa Gothorum, Sueonumq; regna potenter subiugare posset. Magnum igitur, & potentem exercitum ex Saxonibus, Frisijs, Vestphalis, Scotis, Danis, Gallis educens, Stocholmiam Sueonum regiam ualida manu obsedit. Sed non poterat Steno tot populorum

Christiernus secundus Danorum Rex Sueciam ambit, et inuadit.

populorum fauoribus, & obsequijs præmunitus à Dano superari, cuius nomen apud Sueones publico odio laborabat. Immò Christiernus in ea obsidione, qua Stenonē obside re uidebatur, tam duriter à fame, à cōmeatuū penuria obsidebatur, ut magna exercitus pars inedia periclitaretur. Proinde reuocatis ab obsidione copijs, classem, qua uenerat, in Daniam reducere parat. Sed postquàm se ad reditū parasset, & uentis uela committenda essent, uentus uehemens, & contrarius eius profectioni obiectus est: qui cùm totis quatuor mensibus pertinacissimè flaret, Christiernū ad intolerabilia incōmoda adegit. Nam regredi in terram, obsistente Stenone, & progredi in Daniam, resistente uento, impossibile erat. Tum Steno generosi, & magni animi Princeps, comperta extrema inimici necessitate, rarissimæ humanitatis officio in ipsum usus, tantum commeatuū, & expensarum ad eum liberalissima donatione misit, quantū sustentando toto eius exercitui sufficiebat. Christiernus autem, percepto eo beneficio, legatos ad Stenonem dirigit, asserens se cum eo ad familiare colloquium super publica pace descendere uelle. Parum aberat, quin Steno Danica astutiis persuasus, ad ipsius classem se contulisset. Sed suorū fidelium consilio reuocatus, Hemmingum Gaddum, & nobilissimum adolescentem Gostauum Ericson, ad eum pro pace, aut inducijs inter utranq; partem componendis emittit: quos ipse confestim erectis uelis secum in Daniam captiuatos deportauit. Et hic quidem erat finis belli, quod anno Christi MDXVIII. contra Stenonem, & ciuitatem Stocholmensem per Christiernum gestum erat. Qui deinde euoluto anno exercitum maiorem, quàm unquā anteà congregatum, per congelatas aquas in Suetiam direxit. Quem Steno animosius, quàm circunspectius in terris Vestrogothorum pugna glaciali excipiens, primasq; in acie partes

Dani apud Sueones publico odio laborāt.

Christiernus aduerso vēto impeditur.

Stenonis admiranda in hostem humanitas.

Stenonis periculum.

Gaddus.

Gostauus Ericson.

strenuissimè agens, ictu bombardæ in femore accepto uulneratur, statimq; uehiculo impositus ad Stocbolmiam defertur: ad quam cùm ferè peruenisset, animam super constrictum glacie lacū Meler exhalauit, dignus profectò longiore uita: quā utiq; habuisset, si imprudentes, & malignos cōsiliarios à se longius remouisset. Intereà Stenonis relicta uidua Christina, paucorum procerū partes eius tuentium persuasa consilio, per speciales nuntios, liberali promisso stipendio, pro ulciscendi mariti sui morte, frustra à Rege Poloniæ Sigismundo eius nominis primo copias postulat auxiliares. Mortuo igitur Stenone, numerosus Sueonum exercitus, cùm à nullo dirigebatur, dissipatus est. Dataq; est proceribus, qui Danico Regi fauebant, occasio, ut mox eum in Suetiā aduocarent, & Regia corona in ciuitate Stocbolmensi insignirent. Sed cùm consideraret se à minima procerum parte in regnum accersitum, atq; ob id suam coronationem à cæteris in libertatem restitutis cassari posse, plurimos regni senatores, & proceres eadem coronationis die, scilicet ipsa Dominica infra octauas Omnium Sanctorum, anno Christi M D X X. *conuiuio contractos, & se ob Regiam fidem securos putantes apprehendit, & nimis seueriter trucidari fecit. Quæ quidem seueritas cùm iam in omnem historiam diffusa uideatur, nolo me in enarranda huiusmodi tragœdia diutius occupare: quæ nō minora incommoda Danis, & eorum Regi, quàm Sueticæ Reipublicæ inferebat. Quippe ipse Rex, in tanto procerum numero, bonam eorum partem occidi fecit, per quos fuisset in amplissimo principatu diu conseruandus: à quo confestim, & eodem mense, quo uenerat, exclusus, in suam Daniam est reuersus, documentum singulare omnibus Regibus, & Principibus effectus, qui seuerius imperare, quàm clementius præesse contendunt.*

Stenonis mors.

Christiernus ad regnum per factiosos assumitur, & statim ob tyrannidē effugatur.

Christierni seueritas in occisione prælatorū, & procerum regni.

Christiernus mē se uno regnat in Suetia.

CAPVT IIII.

GOstauus modernus Gothorum, Sueonumq; Rex, Caroli ultimi Regis cõsanguineus, & Stenonis Sture senioris Principis nepos, post illam procerum stragem, quam Christiernus perpetrauit, ad Reipub. summam peruenit. Cuius gesta, cùm sint uaria, & multiplicia, in aliud opportunius tempus seruabuntur. Solent enim historiarũ scriptores ab enarranda uiuentiũ Principum historia prudentius abstinere: ea fortè causa inducti, quia pleriq; Principes, cùm iam sint optimi, postea pessimi euadere possint: & rursus, qui iam uidentur pessimi, nõnunquàm ad optimos & clarissimos mores ante ultima fata conuertantur. Quocirca eandem Gostauianã historiam illis scribendam relinquo, qui fatis eius superuiuentes, efficacius testimonium perhibere possint, an per illum rexerit, qui dicit: Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Et hic interim sit Gothicæ, & Sueticæ historiæ finis: quam nouem mensibus in Patriarchatu Veneto ad hanc formam redegi, cùm generale Catholicæ Ecclesiæ Concilium solicito animo expectarem, anno à Christo nato MDXL. tertia die mensis Iunij. Gostauus 143. Rex internus.

SVEONVM GOTHORVMQVE HIstoriæ autore Ioan. Magno Gotho Archiepiscopo Vpsalensi,

FINIS.

strenuißimè agens, ictu bombardæ in femore accepto uulneratur, statimq; uehiculo impositus ad Stocholmiam defertur: ad quam cùm ferè peruenisset, animam super constrictum glacie lacũ Meler exhalauit, dignus profectò longiore uita: quã utiq; habuisset, si imprudentes, & malignos cõsiliarios à se longius remouisset. Intereà Stenonis relicta uidua Christina, paucorum procerũ partes eius tuentium persuasa consilio, per speciales nuntios, liberali promisso stipendio, pro ulciscendi mariti sui morte, frustra à Rege Poloniæ Sigismundo eius nominis primo copias postulat auxiliares. Mortuo igitur Stenone, numerosus Sueonum exercitus, cùm à nullo dirigebatur, dißipatus est. Dataq; est proceribus, qui Danico Regi fauebant, occasio, ut mox eum in Suetiã aduocarent, & Regia corona in ciuitate Stocholmensi insignirent. Sed cùm consideraret se à minima procerum parte in regnum accersitum, atq; ob id suam coronationem à cæteris in libertatem restitutis cassari posse, plurimos regni senatores, & proceres eadem coronationis die, scilicet ipsa Dominica infra octauas Omnium Sanctorum, anno Christi M D X X. conuiuio contractos, & se ob Regiam fidem securos putantes apprehendit, & nimis seueriter trucidari fecit. Quæ quidem seueritas cùm iam in omnem historiam diffusa uideatur, nolo me in enarranda huiusmodi tragœdia diutius occupare: quæ nõ minora incommoda Danis, & eorum Regi, quàm Sueticæ Reipublicæ inferebat. Quippe ipse Rex, in tanto procerum numero, bonam eorum partem occidi fecit, per quos fuisset in amplißimo principatu diu conseruandus: à quo confestim, & eodem mense, quo uenerat, exclusus, in suam Daniam est reuersus, documentum singulare omnibus Regibus, & Principibus effectus, qui seuerius imperare, quàm clementius præesse contendunt.

Stenonis mors.

Christiernus ad regnum per factiosos assumitur, & statim ob tyrannidẽ effugatur.

Christierni seuitas in occisione prælatorũ, & procerum regni.

Christiernus mẽse vno regnat in Suetia.

CAPVT

CAPVT IIII.

GOstauus modernus Gothorum, Sueonumq; Rex, Caroli ultimi Regis cōsanguineus, & Stenonis Sture senioris Principis nepos, post illam procerum stragem, quam Christiernus perpetrauit, ad Reipub. summam peruenit. Cuius gesta, cùm sint uaria, & multiplicia, in aliud opportunius tempus seruabuntur. Solent enim historiarū scriptores ab enarranda uiuentiū Principum historia prudentius abstinere: ea fortè causa inducti, quia pleriq; Principes, cùm iam sint optimi, posteà pessimi euadere possint: & rursus, qui iam uidentur pessimi, nōnunquàm ad optimos & clarissimos mores ante ultima fata conuertantur. Quocirca eandem Gostauianā historiam illis scribendam relinquo, qui fatis eius superuiuentes, efficacius testimonium perhibere possint, an per illum rexerit, qui dicit: Per me Reges regnant, & legùm conditores iusta decernunt. Et hic interim sit Gotbicæ, & Sueticæ historiæ finis: quam nouem mensibus in Patriarchatu Veneto ad hanc formam redegi, cùm generale Catholicæ Ecclesiæ Concilium solicito animo expectarem, anno à Christo nato MDXL. tertia die mensis Iunij. Gostauus 143. Rex internus.

SVEONVM GOTHORVMQVE HIstoriæ autore Ioan. Magno Gotho Archiepiscopo Vpsalensi,

FINIS.

RERVM AC GESTORVM MEMORABILIVM IN *hoc Opere contentorum fideliſsimus* Index.

A

RERVM AC GESTORVM MEMORABILIVM IN

hoc Opere contentorum fidelißimus Index.

908

alphus

conscientia

D

dani

gotrici

I

incen-

929

Lysi-

reca-

941

ſueno

944

tillinge

V

uaſco-

949

FINIS.

OLAI MAGNI GOTHI, FRATRIS ET SVCCESSORIS EIVSDEM IOANNIS MAGNI, *de quorundam Principum, tam externorum quàm internorum uita & moribus, additio.*

Vamuis in hoc uolumine mixtim optimi & pessimi Principes, insigni diligentia, & fide prædicti autoris annotati sunt, ut meritò de optimis, tanquã delicijs gentium diuino honori, atq; omnium saluti & paci consulētibus, omnes exultare poterint, & rursum de pessimis uniuersos conturbantibus horrere & ingemiscere: tamen in hoc Dei miserentis admiranda benignitas multifariè laudatur & colitur, quòd bonos, ne semper decidant, suauiter corroborat: & malos, ut pœniteant, patienter expectat: ne illico ob impietatem & sæuitiam immensi sceleris (quasi uiolenti & importabiles) eijciendi deficiant, sed sanis consilijs, immò diuinæ inspirationi incessanter ad ostium cõscientiæ pulsanti, libero corde obediãt, & iusta, mansuetaq; gubernatione sese, suaq; dominia seruent: neq; si sua fragilitate prolapsi, uel alieno errore seducti ceciderint, ad pristinam impietatem resiliant, sed more peccãtium humiliter pœniteant, quemadmodũ malignius se deliquisse cognoscunt. Verùm ne Principes Aquilonis (quibus hic appendix præcipuè ascribitur) tam externorum, quàm internorum iustè uiuentium, uel iniquorum fideliter pœnitentium, exemplis careant, nonnullorum nomina, mores, & exitus, pro augenda bonorum gloria per-

petus, & malorum delenda æterna infamia, præsentibus apponentur.

Henricus Imperator eius nominis III. *in primis annis largus, facundus, fortunatus, gloriosus, ingenio acutus: uerùm suscepto imperio elatus, Deo & hominibus ingratus, religionis contemptor, schismatum suscitator. Quocirca* Regia *administratione priuatus est, & anathemate notatus. Demum pœnituit, & absolutus, iterumq; relapsus, in* Gregorium *arma mouit, & fugatur, ac per principes ab imperio deponitur, & à filio in prælio uictus, ac graui ludibrio habitus, dolore & captiuitate in* Leodio *moritur, & Spiræ* V. *annis inhumatus, ad ultimum à sententia excommunicationis absolutus sepelitur, anno imperij* XLVIII.

Henricus IIII. *ob conniuētiam libidinosæ familiæ, & turpißimos excessus, à ciuibus* Rubeiaquēsibus *terribili facto tumultu, amißis* Imperialib. *insignijs, corona, uexillo, aquila, pomo, sceptro, lancea, ac alia opulētißima præda, uix fuga elapsus, à Gregorio* VII. *sæpius simulās pœnitentiā excōmunicatus & depositus miserrimè obijt. De cuius summario malo, licet calamitosißimo,* Albertus Crantzius *lib.* V. *cap.* XVII. *admiranda dicit, & cap.* XXIIII.

Fridericus *eius nominis primus,* Barbarossa *dictus, uir magnanimus, largus, strenuus, facundus, ac in omnibus gloriosus,* Romano Pontifici, *præsertim* Alexandro III. *plurimos aduersarios, uiros peßimos, opponens: ideoq; excommunicatus, ac demum humi prostratus, inspiciente toto populo, ad gratiam restitutus est: & tandem pro expiatione suorum scelerum contra infideles pugnaturus, rapido flumine, quo æstum leuare uoluit, suffocatus interijt, anno imperij* XXXVII.

Fridericus II. *etsi gubernatione* Innocētij III. *enutritus,*

tus, in lingua Latina, Vulgari, Græca, Sardinica, & Gallica doctus euasit, tamen luxuriosus, perfidus & periurus factus, ab Honorio ad emendam iterum atque iterum monitus, resipiscere contempsit. Ab Innocentio IIII. excommunicatus, & depositus, subditos à iuramento fidelitatis absolutos inuenit, & principes autoritate Pontificis ad nouam procedere electionem. Tandemq́; ueneno spurij sui nothi extitit interemptus.

Ludouicus Bauarus Papam Ioannem grauibus iniurijs uexans, excommunicatus pœnituit, ac doluit: & tandē à ducissa quadam in uenatione accepto ueneno interijt.

Guilhelmus Rex Siciliæ ab Hadriano Papa IIII. depositus, pœnitens in sua regna restituitur.

Dagobertus Magnus, diuina gratia Rex Francorum, omnibus regni sui primatibus, immò cunctis Christi fidelibus, præsentibus, & futuris, Notum facimus, quòd patre meo Lothario defuncto, paterni regni curam suscepi: sed uiuendi ductus leuitate deceptus, Regalis officij debitum neglexi, & maximè inter alios excessus meos, Ecclesiarum Dei destructor, & dissipator esse cœperam, nec diuinæ maiestatis oculos, nec hominum ueritus acclamationem. Tandem Dei benignitas obstinatæ mentis meæ superbiam conterens uirga correctionis, iniquitates meas correxit, & mihi castigato ueniam non negauit. Quasi autem modum pœnitentiæ imponens, in hoc mihi spem plenæ posuit indulgentiæ, si ad honorem Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum sanctorum, quos magis offenderam, domum diuinis aptam seruitijs construerem, &c. Igitur sub certa spe remissionis peccatorum nostrorum, reddentes alacri studio uotum, quod fecimus, Ecclesiam in honore S. Trinitatis, & S. Mariæ perpetuæ uirginis, & S. Apostolorum Petri & Pauli, in loco,

qui dicitur VVissenburg, construximus, quam sublimare, & Regali magnificētia ditare decreuimus, &c. Illud etiam pari decreuimus autoritate, ut nullus pontificum Nemetensis ciuitatis, uel reliquorum Episcoporum aliquam ibi dominandi, uel quaslibet causas agendi habeat facultatem, sed sub nostræ emunitatis defensione pater monasterij omnia possideat. Datum in ipso monasterio, mense Maio, anno regni nostri XXIII. anno Domini DCXXIII.

Prædictum monasterium est S. Benedicti, unius diei itinere distans ab Argentina ciuitate super Rhenum.

Nec omittendum est (autore Theodorito in Historia tripartita cap. III. per D. Lipomannum modernum Episcopum Veronensem uniuersorum saluti insudantem, collecta) quomodo Theodosius Imperator per octo menses, ob offensionem Ecclesiæ irrogatam, beato Ambrosio iubente exclusus fuit, & pœnitentia facta Catholicæ Ecclesiæ cunctis congaudentibus misericorditer restitutus. Pax & benedictio super omnes imitatores eius in pœnitentia salutari.

Rex Angliæ Henricus eius nominis II. quia S. Thomam Archiepiscopum Cantuariensem Ecclesiastica iura defendentem in exilium detrusisset, occasioneq; post eius restitutionem data, mortis eius causa fuisset, ad eam culpã eluendam, expiandamq;, ducentos milites ad sacrum bellum contra infideles in Syriam suis sumptibus se missurum promisit, ac semet intra triennium eius expeditionis sociũ cum alijs principibus subsecuturum. Quinimmò legem tulit, qua perpetuò cautum esse uoluit, neminem posterorum Regum in Anglia Regium nomen, insigniaq; deinceps gesturum, nisi quem Romanus Pontifex ritè iussisset, & designasset.

 952

Ioannes Rex Angliæ, quia crudelissimus tyrannus erat, totiq; regno importabilis, anno MCCVIII. ab Innocentio IIII. excommunicatus, aggrauatus, & reaggrauatus, ac subditi iuramento fidelitatis absoluti, ut ipse ab omni administratione esset eiectus, & Principes deputati forent executores: fucosam agendo pœnitentiam, legato Papæ diadema tradidit, & demum reassumpsit: omnibus factus onerosissimus, ob inaudita flagitia, & intolerabilem caristiam inde excitatam inuisus, uitam miserrimè, ueneno eidem in poculo ceruisiæ propinato, cunctis collætantibus consummauit.

Richardus, quia filios fratris suæ fidei commissos, ut solus regnaret, occidi iussit, & ipse pœnitere contemnens, ab incolis est occisus.

Henricus VIII. quantam impietatem in religionem, & inhumanitatem in subditos, ac innocentissimam filiam, sæpius oblatam à Pontificibus pœnitentiam contemnens, etiam morti appropinquans exercuerit, satis fideliter ostendēt Anglorum historici, quibus uerior fides, tanquam testibus oculatis, ueniet adhibenda.

Sueno Rex Daniæ LXXVI. (teste Saxone libro undecimo) quòd Principes aliquot ad Regale conuiuium inuitatos, ob leuem detractionis suspicionem, in Ecclesia sanctæ Trinitatis, tanquam loco ad homicidium perpetrandum secretiore, orantes, missis sicarijs duplicato sacrilegio intermisisset, cùm ab Antistite sacra in festo Circuncisionis celebraturo, ne Ecclesiam ingrederetur, repulsus esset, conscientiæ rubore perfusus, Regia ueste deposita obsoletam accepit, mœroremq; deformitate cultus, quàm splendore contumaciam testari maluit, abiectisq; Regiæ maiestatis insignibus, insigne pœnitētiæ sagulum sumpsit: quin etiam cum ueste potentiam exuit, atque ex sacrilego

tyranno fidus sacrorum uenerator euasit. Siquidem nudatis pedibus ad atrium regressus, in eius aditu se prostrauit, terramq; suppliciter osculatus, dolorem, qui ex contumelia acerrimus infligi solet, uerecundia ac moderatione compreßit, &c. Tandem *criminis confeßione facta, religioni sese satisfacturum promittens, remissa execratione lachrymis abstersis, depositisq; doloris insignibus,* Antistitis *amplexu & uenia, in communionem* Ecclesiæ *(cui ob hoc amplißimas possessiones tribuit) est restitutus. Nec erubuit multorum auribus singularem flagitij sui committere notionem. Hincq; factum est, ut regni sacerdotijq; roboraretur concordia, quæ utriusq; statui, immò omnibus indigenis, pariter & alienigenis uisa est profutura.*

Tradit etiam *idem autor* Saxo *lib.* XIIII. *duos* Reges Daniæ *sceptratos, Magnum scilicet, &* Ericum, *Regia ueste mutata, monachos factos fuisse cucullatos, eò quòd abolendis piaculis pœnitentiæ religione nihil ualentius inquiritur, aut diligentius obseruari meretur.*

Possent hic eiusdem Daniæ, *aliorúmque uicinorum* Regum *Aquilonarium,* Suetiæ, Gothiæ, & Noruegiæ, *longè plura adduci exempla, quomodo* Dei *miserentis ope pœnitendo, & satisfaciendo, humanißimi, ac pijßimi facti sunt, dum ubique* Ecclesias *ad honorem* Dei, *& sanctorum eius bene dotatas à nouo construerent, uel desolatas magnificis impendijs repararent: sed breuitati consulendo, reseruabūtur in aliud uolumen* Metropolis *Vpsalensis eiusdē autoris* D. Io. Magni Archiepiscopi *supradicti. Interea tamen modernos* Principes *Aquilonares, immò & reliquos admonuisse sufficiat, ut potius pietatē, religionem, iustitiam, clementiā, magnanimitatē, liberalitatē, cæterasq; uirtutes optimo cuiq;* Regi *cōgruentes, pro cōsecutione æterni honoris, amplectātur, quàm sæuitiā, crudelitatem,*

tatem, impietatẽ, ferociã, & similia portẽtosa uitia, dæmonibus, bestijs & apostatis inhærẽtia, pro despectione, increpatione, ac perpetua infamia sustinẽda sequãtur: memores sese homines fore, ut mãsuetudine, & cõmiseratione ualeãt assimilari Deo, cuius semper meminisse oportebit, qui etenim uti summus et potẽtissimus est, ita cũcta suauiter dispo nẽs, ac omnia cõtẽplãs, uitæ, uel mortis æternæ pro bene, uel malè trãsactis operib. dat retributionẽ, nullo unq̃ fine, etiã si per innumeras annorũ myriades redierit, cariturã.

Quod si his, & similibus heroũ exemplis, pijssimisq; exhortationibus errantes, uel seducti Principes admissos excessus, offẽnsa religione, & Christiana uariata lege, celerius emendare noluerint, distulerint, aut contempserint, saltem ne glorientur in peccatis, & dicant, ut habetur Ecclesiast. v. Est mihi sufficiẽs uita: quis me subijciet propter facta mea? Deus enim uindicans uindicabit. Neque dicat: Peccaui, quid mihi accidit triste? Altißimus enim est patiẽs retributor. Ideo non tardes conuerti ad Dominum. Et ita de similibus aureis literis annotandum.

Insuper attendere dignẽtur prædicti principes, quàm fideliter diuus Ambrosius inter alios sanctißimos Ecclesiæ doctores laborauerit pro salute omnium, maximè Imperatorum, Regum & Principum, ut ad Deum conuersi, gloriosa ad posteros emissa memoria, gaudijs fruerentur sempiternis. Nouit enim uir Dei, spiritusancto repletus, Regum conuersione facillimam omnium subiectarum gentium solere sequi reductionem, ueluti de Regibus à paganorum superstitione, uel postmodũ ab hæreticorum uersutia liberatis, præsertim in Aquilone, ubi plurima extãt glo riosißima exempla sempiterno æuo apud Deum & homines commendanda. Idemq; beatißimus autor Ambrosius in XVII. capitulis Apologiæ S. Dauid cunctis pœniten-

tibus saluberrimum iter ostendens, quàm sanctè hortatur, ne disputemus otiosi de peccato David, *cùm eius anima ob commissum peccatum turbata est ualde, ut laboraret in gemitu, & singulis noctibus lauaret lectum suum, & lachrymis rigaret stratum suum.* Demum *subiungit:* Vnusquisque *nostrum per singulas horas quàm multa delinquit, & tamen unusquisque de plebe peccatum suum confitendum non putat.* Ille Rex *tantus ac potens (nempe undecies centena millia armatorum educens) ne exiguo quidem momento manere penes se delicti passus est conscientiam, sed præmatura confeßione, atque immenso dolore reddidit peccatum suum* Domino. Quem *mihi nunc facilè reperies honoratum ac diuitem, qui si aggrauatur alicuius culpæ reus, non molestè ferat? at ille* Regio *clarus imperio, tot diuinis probatus oraculis, cùm à priuato homine corriperetur, quòd grauiter deliquisset, non indignatus infremuit, sed confessus ingemuit culpæ dolore, &c.* A*lij homines, cùm à sacerdotibus corripiuntur, peccatum suum ingrauant, dum negare cupiunt, aut defendere: ibiq; eorum lapsus est maior, ubi speratur correctio.* Beatus aũt *est, qui se potuerit reparare post lapsum.* Præterea *cap.* IIII. *infertur: peccauit* David, *quod solẽt* Reges, *sed pœnitentiam geßit, fleuit, ingemuit, quod uix solent* Reges: *confessus est culpam, obsecrauit indulgẽtiam, humi stratus deplorauit ærumnam, ieiunauit, orauit, confeßionis suæ testimonium in perpetua secula uulgato dolore transmisit: quod erubescunt facere priuati,* Rex *non erubuit confiteri: qui tenentur legibus, audent suum negare peccatum, dedignantur rogare indulgentiam, quam petebat, qui legibus imperabat: quòd peccauit, humanũ erat: quòd supplicauit, correctionis lapsus communis, sed specialis confeßio.* Culpam *itaque incidisse naturæ est, deleße uirtutis.*

Quod autē Dauid interpellanti prophetæ Nathan de unica pauperis oue, quæ secum in sinu nutrita fuerat, & de calice eius biberat, per uicinū diuitem multis ouibus proprijs parcentem, pro cōuiuio uenienti peregrino exhibendo, rapta, ac deuorata foret, sententiā tulerit, quòd raptor ille reus esset mortis, & quadrupli restitutione cōstrictus: & audito, ac ostenso, quòd ipsemet Rex is diues, & raptor esset, in gemitum mox prorupit, ac ueniam cōtinuis lachrymis, ieiunijs, orationibus, ærumnis, & castigationibus proprij corporis, ac perturbationibus animi incessabili dolore à Domino postulauit, ac dixit: Tibi soli peccaui, qui me ad uirtutē prouocasti, legem dedisti, de manu Saul liberasti, coronari iussisti, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti, & malum coram te feci &c. Auerte faciem tuam à peccatis meis &c. cum similibus sanctissimis obsecrationibus dignè pœnitentis peccatoris ex intimo corde ueniam, & gratiam supplicantis, ut cor mundum habeat, quo Deum uideat, & ne proijciatur à facie eius. Grande enim suppliciū est proijci à facie Dei, ut Adam, qui se abscondit, & Cayn, qui putabat fallere Deum, ac Ananias, & Saphira spiritui sancto mentientes.

Igitur exemplo Regalis huius pœnitentiæ, Reges & Principes, humanæ imbecillitatis, ac stricti iudicij Dei memores, attendant, ne occasione peregrinorū dogmatum amplius offendant altissimū, qui coli uult, & debet purissima, ac castissima religione, ut aucto diuino honore etiam eorum securitas, & magnificentia gloriosior exinde resultet, utq; fide, & bonis operibus cōuersi, salubrioris doctrinæ remedium suscipiāt ingrediendi uias Domini rectas, in quibus erroris nullos anfractus, nulla diuerticula præcipitis lapsus offendant. Sicut enim bonæ uitæ uirtutis exemplar in uiris constantibus, quòd inoffensa uitæ suæ tempo-

ra percurrerint, iusteq́, & sanctè uixerint, extollitur, ita eorum uita, qui perniciosis exemplis, ac uanis doctrinis illusi, seductiq́;, ac flagitijs irretiti fuerint, erroribus, & moribus emendandis apud Deũ, & homines sempiterna memoria, & laude illustrior ostendetur.

Reliqua pie Lector de gestis Regum, & præsidentia Præsulum Septentrionaliũ regionum in Metropoli Vpsalensi eiusdẽ autoris repetentur, & his similia in libro meo de ritu gentium, ac natura rerum, & hyemalibus bellis eorundem Aquilonarium regionum. Vale.

DE

DE CAVSIS PERPETVAE DIscordiæ, quam Sueones contra Danos gerunt, eodem Olao Magno Gotho autore.

Sveci ac Gothi cur tam ferocibus animis, & armis cōtra Danos ferantur, ipse Danorum diligentissimus historicus in XVI. *libris suis hincinde usq; ad summum horrorem apertißimam reddit rationem. Vbiq; enim meminit gentis suæ tam uiolentū, & truculentum regimen in subditos, ac dolosam amicitiam in uicinos, & utrunq; in omnes confœderatos, ut quilibet prudens, & sensatus homo meritò cauere debeat, quàm tutus in eorum societate, aut naturali uinculo, uel alia iurata cōfœderatione fieri poßit. Asserit nanq; primo libro, Lotherum Regem illustrißimum quenq; uita aut opibus spoliare, patriamq; bonis ciuibus uacuefacere, probitatis loco duxisse. In secundo libro, quòd Helgo Rex adeò proiectus in Venerem extitit, ut ambiguæ existimationis esset, tyrannide magis, an libidine arserit: unde & Thoram uirginem stuprum pati coëgit, quæ posteà tam detestabile nefas excogitauit, ut contra eam mirè exclamet Saxo. Tertio libro Fengonem testatur insidijs positis fratrem trucidasse, eiusq; uxore abusum, incestuosam libidinem parricidio adiecisse. Quam atrocitatē quanta beneuolentiæ simulatione texerit, parricidiūq; pietatis nomine colorarit, satis exponit ipse Saxo. Fœminam enim à se oppressam, omni mansuetudine plenam, nullum lædentem, & sine felle fœminam, ad hoc induxit, ut confiteretur suum maritum Regi insidiantē, à se interfectum fuisse. Nec irrita persuasio fuit, dum apud Principes fides mendacio non deest, ubi scurris interdum gratia redditur, & obtrectatoribus honos. Libro* IIII. *fol. ult. Saxo testatur, Danos*

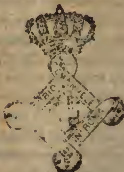
suos mentiri & fallere, inter uitia & sordes non ducere, quemadmodũ mos est apud Parthos. Libro V. fol. 11. quàm fœdi mores, ac turpißimæ petulantiæ simul & uiolentiæ aulicis inesse monstrãtur, sanè totus orbis, & uniuersa barbaries horret. Lib. VI. in Saxones, post eorum pugilis cædem, adeò Danorum insoleuit imperiũ, ut pro cubitalium membrorum quolibet indicem seruitutis stipem quotannis pendere cogerentur, donec quidam Suertingus ciuiũ afflictione motus, se, & Regem conuiuij simulatione susceptũ, incendio consumpsit. Libro VII. in prin. Frotho propriũ fratrem à quodam familiariũ occultè interfici iubet. Et ne scelus à conscio proderetur, eundem insidiarũ ministrũ tacitè trucidandũ curat. Sed à filijs occisi fratris canũ specie nutritis, tandẽ incendio consumptus, pœnas parricidij luit.

Præterea inter alia satis diffusè Saxo prosequitur portẽtosam Iarmerici Regis crudelitatẽ, à pueritia usq; in prouectã ætatem truculenter continuatã: quæ sicut omnẽ beluinam rabiem excedit, ita & à quouis sensato homine sine graui horrore legi nequit, uel audiri. Inaudita etenim tyrannide exquisitißimis tormentis sæpe afflictos trucidauit. Regem nanq;, & Reginam eorum, à quibus iure belli captus, & summæ libertati restitutus, atq; in numerum amicorum, & primũ familiaritatis locum translatus, & sublimatus extitit, admoto furtim incendio, per summam ingratitudinem occidit: deinde XL. Teutones captos, applicatis totidem lupis laqueo adegit. Nec sic poterat eius sanguinaria mens satiari. Quippe optimates eorum primò tibias loris traiectos, moxq; immaniũ taurorum ungulis alligatos, molossisq; incessentibus raptim in cœnũ, uoraginesq; pertractos, lachrymabili spectaculo consumpsit. Demum Comites, Duces, Principes Teutonicæ gentis captos, traiectis fune tibijs, equis in diuersa raptantibus præbuit lacerandos.

Sed nec in ea summa feritate sibi sistendum putauit. Nam *propriam* Reginam *Hunnorum* Regis *filiam, quamuis innocentissimam, & pudicissimã, humo alligatã equinis obterendam calcibus præbuit: cuius corpus adactus iumentorũ grex crebris uestigijs confodit, & lacerauit. Immò etiã suis ex sorore nepotibus insidiose comprehensis, laqueo spiritum eripuit.* Optimates *quoq;, qui eorum tutores erant, conuiuij simulatione contractos, eodem exemplo consumendos curauit.* Deinde *eodem libro* Haquonis *cuiusdam* Dani *crudelitas adeò infanda conspicitur, ut meritò cunctos mortales terreat, ne pactis, aut uictorijs eius gentis se tutos agnoscant.* Nono *libro in prin. idem autor notat publicam pietatem priuato furore* Regis *fuisse laceratam, & post multa* Regem *Haraldum ex splendido sanctitatis autore infamem factum apostatam, & desertorem.* Lib. x. *quòd* Dani *Sembia potiti, necatis maribus, fœminas sibi nubere coëgerunt, rescissaq; domesticorum matrimoniorum fide, externis auidius inhærentes, suam cum hoste fortunã communi nuptiarũ uinculo partiti sunt.* Demum *quòd* Rex *Haraldus pecudalibus iugis humanas alligasset ceruices.* Deinde *quòd diuum* Olaum Noruegiæ Regem *sicarijs pecunia corruptis, & postremò* Blacchonis *proditoris opera* S. Canutũ *occidissent.* XI. *quòd* Sueno Rex *potius sacræ religionis, quàm incestæ nuptæ desertor sit inuentus.* XII. *quòd uiolentiore morte captiuos* Teutones Iulinenses Dani *consumerent, reuinctis post terga manibus, palis primùm affigendos curabant: deinde uentrium caua cultro rimati, nudatis extis, primaq; uiscerum parte protracta, cætera stipitibus explicabant: nec antè supplicium remiserunt, quàm tortos extis funditus aluo egestis, horridæ rapacitatis spiritum profundere coëgissent: quod spectaculum ut specie triste, ita re nostris per quàm utile extitit: nõ solùm enim reis*

pœnam inflixit, ſed etiam cæteros cõſimilem cruciatus cau ſam uitare permonuit. Itaq; nõ minori uiſentibus documento, quàm afflictis ſupplicio fuit. In reliquis uerò libris, quia ſatis multa, & horrenda inter pauca bona commemorantur, potius iuſto lectoris arbitrio, quàm huic onerosæ oſtenſioni meæ, quatenus opus fuerit, perſcrutanda relinquo, ſatis legitimam exiſtimans cauſam, cur Sueonum, ac Gothorum, immò aliarum nationum inſecura ſocietas ſit cum illo populo, cui ob præmiſſas cauſas (ut uerbis Saxonis lib. x. utar) quiſquis humanitatem, atq; obſequium erogat, ingratis beneficium præſtat.

FINIS.

PALMA
ISING.

